...unnar (of ...
...s gnótt) méilregni.

hald-Viðurr (hǫlða)
fara lét vaxa
fa veðr (at lífum)
ǫld (Háars drífa).

... with the meil-rain of the increaser of
... storm on the bodies of the warriors.

SNORRI STURLUSON

HEIMSKRINGLA

NÓREGS KONUNGA SǪGUR

UDGIVET AF

FINNUR JÓNSSON

G. E. C. GADS FORLAG — KØBENHAVN 1911

S. L. Møllers Bogtrykkeri. København.

Vennen AXEL KOCK

1851—1911

i hengivenhed tilegnet.

Nærværende tekstudgave grunder sig på den kritiske udgave, som jeg for „Samfund til udgivelse af gammel nordisk litteratur“ i sin tid har besörget. Teksten er, med tilladelse af Samfundets bestyrelse — hvorfor udgiveren her udtaler sin bedste tak —, benyttet; den er bleven helt igennem revideret; nogle mindre rettelser er optagne, især i henhold til forskellige bemærkninger af afdøde prof. G. Storm.

Da den kritiske udgave nu omtrent helt er udsolgt, var der endnu större trang til en sådan tekstudgave, der både skal kunne tjæne til privatbrug og ved universitets-forelæsninger. Udgiver og forlægger har ment, at denne trang burde snarest afhjælpes.

F. J.

Hovedhåndskrifter af Heimskringla.

Kringla, AM 35, 36, 63 fol., foruden et blad af originalmbr. i Stockholms kgl. bibliotek.

Jöfraskinna, AM 37, 38 fol,, foruden fire blade af originalmbr. sst.

Frísbók, AM 45 fol. (uden Olaf d. helliges saga).

Am 39 fol. (brudstykker).

NÓREGS KONUNGA SǪGUR

Sturla Sigvatsson lagði mikinn hug á at láta ríta sǫgubœkr eptir bókum þeim, er Snorri setti saman.

Sturl.[3] I. 421.

KONUNGA SǪGUR

ERU HÉR RITAÐAR.

Prologus.

Í bók þessi lét ek ríta fornar frásagnir um hǫfðingja þá, er ríki hafa haft á Norðrlǫndum ok á danska tungu hafa mælt, svá sem ek hefi heyrt fróða menn segja, svá ok nǫkkurar kynkvíslir þeira, eptir því, sem mér hefir kent verit, sumt þat er finnsk í langfeðgatali, því er konungar hafa rakit kyn sitt eða aðrir stórættaðir menn, en sumt er ritit eptir fornum kvæðum eða sǫguljóðum, er menn hafa haft til skemtanar sér, en þó at vér vitim eigi sannyndi á því, þá vitum vér dœmi til þess, at gamlir frœðimenn hafa slíkt fyrir satt haft. Þjóðólfr inn fróði ór Hvini var skáld Haraldz ins hárfagra; hann orti ok um Rǫgnvald konung heiðumhæra kvæði þat, er kallat er Ynglingatal. Rǫgnvaldr var sonr Óláfs Geirstaðaálfs, bróður Hálfdanar svarta. Í því kvæði eru nefndir xxx. langfeðga hans ok sagt frá dauða hvers þeira ok legstað. Fjǫlnir var sá nefndr, er sonr var Yngvifreys, þess er Svíar hafa blótat lengi síðan; af hans nafni eru Ynglingar kallaðir. Eyvindr skáldaspillir talði ok langfeðga Hákonar jarls ins ríkja í kvæði því, er Háleygjatal heitir, er ort var um Hákon. Sæmingr er þar nefndr sonr Yngvifreys; sagt er þar ok frá dauða hvers þeira ok haugstað. Eptir Þjóðólfs sǫgn er fyrst ritin æfi Ynglinga ok þar við aukit eptir sǫgn fróðra manna. In fyrsta ǫld er kǫlluð brunaǫld; þá skyldi brenna alla dauða menn ok reisa eptir bautasteina, en síðan er Freyr hafði heygðr verit at Upsǫlum, þá gerðu margir hǫfðingjar eigi síðr hauga en bautasteina til minningar eptir frændr sína, en síðan er Danr

inn mikilláti, Danakonungr, lét sér haug gera ok bauð sik þangat bera dauðan með konungs-skrúði ok herbúnaði ok hest hans með sǫðulreiði ok mikit fé annat, en hans ættmenn gerðu margir svá síðan, ok hófsk þá haugsǫld þar í Danmǫrku, en lengi síðan helzk brunaǫld með Svíum ok Norðmǫnnum. En er Haraldr inn hárfagri var konungr í Nóregi, þá byggðisk Ísland. Með Haraldi váru skáld ok kunna menn enn kvæði þeira ok allra konunga kvæði, þeira er síðan hafa verit at Nóregi, ok tǫkum vér þar mest dœmi af því, er sagt er í þeim kvæðum, er kveðin váru fyrir sjálfum hǫfðingjunum eða sonum þeira; tǫkum vér þat alt fyrir satt, er í þeim kvæðum finnsk um ferðir þeira eða orrostur; en þat er háttr skálda, at lofa þann mest, er þá eru þeir fyrir, en engi myndi þat þora, at segja sjálfum honum þau verk hans, er allir þeir, er heyrði, vissi, at hégómi væri ok skrǫk, ok svá sjálfr hann; þat væri þá háð, en eigi lof.

Frá Ara presti inum fróða.

Ari prestr inn fróði Þorgilsson Gellissonar ritaði fyrstr manna hér á landi at norrœnu máli frœði bæði forna ok nýja; ritaði hann mest í upphafi sinnar bókar frá Íslandz byggð ok lagasetning, síðan frá lǫgsǫgumǫnnum, hversu lengi hverr hafði sagt, ok hafði þat áratal fyrst til þess, er kristni kom á Ísland, en síðan alt til sinna daga; hann tók þar ok við mǫrg ǫnnur dœmi bæði konungaæfi í Nóregi ok Danmǫrk ok svá í Englandi, eða enn stórtíðendi, er gǫrzk hǫfðu hér í landi, ok þykki mér hans sǫgn ǫll merkiligust; var hann forvitri ok svá gamall, at hann var fœddr næsta vetr eptir fall Haraldz Sigurðarsonar. Hann ritaði, sem hann sjálfr segir, æfi Nóregs-konunga eptir sǫgu Oddz Kolssonar, Hallzsonar af Síðu, en Oddr nam at Þorgeiri afráðskoll, þeim manni, er vitr var ok svá gamall, at hann bjó þá í Niðarnesi, er Hákon jarl inn ríki var drepinn. Í þeim sama stað lét Óláfr konungr Tryggvason efna til kaupvangs, þar sem nú er. Ari prestr kom vii. vetra gamall í Haukadal til Hallz Þórarinssonar ok var þar xiiii. vetr. Hallr var maðr stórvitr ok minnigr. Hann munði þat, er Þangbrandr prestr skírði hann þrévetran; þat var vetri fyrr, en kristni væri í lǫg tekin á Íslandi. Ari var xii. vetra gamall, þá er Ísleifr byskup andaðisk. Hallr fór milli landa ok hafði félag Óláfs konungs ins helga ok fekk af því upreist mikla, var honum því kunnigt um ríki hans. En þá er Ísleifr byskup andaðisk, var liðit frá falli Óláfs konungs Tryggvasonar nær lxxx. vetra. Hallr andaðisk ix. vetrum

síðarr, en Ísleifr byskup; þá var Hallr at vetratali níræðr ok iiii. vetra; hann hafði gǫrt bú í Haukadal þrítøgr ok bjó þar lx. ok iiii. vetr; svá ritaði Ari. Teitr, sonr Ísleifs byskups, var með Halli í Haukadal at fóstri ok bjó þar síðan. Hann lærði Ara prest ok marga frœði sagði hann honum, þá er Ari ritaði síðan. Ari nam ok marga frœði at Þuríði, dóttur Snorra goða; hon var spǫk at viti; hon munði Snorra, fǫður sinn, en hann var þá nær hálffertøgr, er kristni kom á Ísland, en andaðisk einum vetri eptir fall Óláfs konungs ins helga. Þat var eigi undarligt, at Ari væri sannfróðr at fornum tíðendum bæði hér ok útan landz, at hann hafði numit at gǫmlum mǫnnum ok vitrum, en var sjálfr námgjarn ok minnigr, en kvæðin þykkja mér sízt ór stað fœrð, ef þau eru rétt kveðin ok skynsamliga upp tekin.

Ynglinga saga.

K. 1. Hér segir frá landa-skipan.

Kringla heimsins, sú er mannfólkit byggvir, er mjǫk vágskorin; ganga hǫf stór ór útsjánum inn í jǫrðina. Er þat kunnigt, at haf gengr frá Nǫrvasundum ok alt út til Jórsalalandz; af hafinu gengr langr hafsbotn til landnorðrs, er heitir Svarta-haf. Þá skilr heimsþriðjungana; heitir fyrir austan Ásíá, en fyrir vestan kalla sumir Európá, en sumir Éneá. En norðan at Svarta-hafi gengr Svíþjóð in mikla eða in kalda; Svíþjóð ina miklu kalla sumir menn eigi minni en Serkland it mikla; sumir jafna henni við Bláland it mikla; inn nørðri hlutr Svíþjóðar liggr óbyggðr af frosti ok kulða, svá sem inn syðri hlutr Blálandz er auðr af sólarbruna. Í Svíþjóð eru stórheruð mǫrg; þar eru ok margs konar þjóðir ok margar tungur; þar eru risar ok þar eru dvergar, þar eru blámenn, ok þar eru margs konar undarligar þjóðir; þar eru ok dýr ok drekar furðuliga stórir. Ór norðri frá fjǫllum þeim, er fyrir útan eru byggð alla, fellr á um Svíþjóð, sú er at réttu heitir Tanais, hon var forðum kǫlluð Tanakvísl eða Vanakvísl; hon kømr til sjávar inn í Svarta-haf. Í Vanakvíslum var þá kallat Vanaland eða Vanaheimr. Sú á skilr heimsþriðjungana; heitir fyrir austan Ásíá, en fyrir vestan Európá.

K. 2. Frá Óðni.

Fyrir austan Tanakvísl í Ásíá var kallat Ásaland eða Ásaheimr, en hǫfuðborgin, er var í landinu, kǫlluðu þeir Ásgarð. En í borginni var hǫfðingi sá, er Óðinn var kallaðr; þar var blótstaðr mikill. Þat var þar siðr, at xii. hofgoðar váru œztir; skyldu þeir ráða fyrir blótum ok dómum manna í milli; þat eru díar kallaðir eða drótnar; þeim skyldi þjónostu veita ok lotning

alt fólk. Óðinn var hermaðr mikill ok mjǫk víðfǫrull ok eignaðisk mǫrg ríki; hann var svá sigrsæll, at í hverri orrostu fekk hann gagn; ok svá kom, at hans menn trúðu því, at hann ætti heimilan sigr í hverri orrostu. Þat var háttr hans, ef hann sendi menn sína til orrostu eða aðrar sendifarar, at hann lagði áðr hendr í hǫfuð þeim ok gaf þeim bjának; trúðu þeir, at þá myndi vel farask. Svá var ok um hans menn, hvar sem þeir urðu í nauðum staddir á sjá eða á landi, þá kǫlluðu þeir á nafn hans, ok þótti jafnan fá af því fró; þar þóttusk þeir eiga alt traust, er hann var. Hann fór opt svá langt í brot, at hann dvalðisk í ferðinni mǫrg misseri.

K. 3. Frá Óðni ok brœðrum hans.

Óðinn átti ii. brœðr; hét annarr Vé, en annarr Vílir. Þeir brœðr hans stýrðu ríkinu, þá er hann var í brottu. Þat var eitt sinn, þá er Óðinn var farinn langt í brot ok hafði lengi dvalzk, at Ásum þótti ørvænt hans heim. Þá tóku brœðr hans at skipta arfi hans, en konu hans, Frigg, gengu þeir báðir at eiga. En litlu síðarr kom Óðinn heim; tók hann þá við konu sinni.

K. 4. Ófriðr við Vani.

Óðinn fór með her á hendr Vǫnum, en þeir urðu vel við ok vǫrðu land sitt, ok hǫfðu ýmsir sigr; herjuðu hvárir land annarra ok gerðu skaða. En er þat leiddisk hvárum tveggjum, lǫgðu þeir milli sín sættarstefnu ok gerðu frið ok seldusk gíslar; fengu Vanir sína ina ágæztu menn, Njǫrð inn auðga ok son hans Frey, en Æsir þar í mót þann, er Hœnir hét, ok kǫlluðu hann allvel til hǫfðingja fallinn; hann var mikill maðr ok inn vænsti; með honum sendu Æsir þann, er Mímir hét, inn vitrasti maðr, en Vanir fengu þar í mót þann, er spakastr var í þeira flokki; sá hét Kvasir. En er Hœnir kom í Vanaheim, þá var hann þegar hǫfðingi gǫrr; Mímir kendi honum ráð ǫll. En ef Hœnir var staddr á þingum eða stefnum, svá at Mímir var eigi nær, ok kœmi nǫkkur vandamál fyrir hann, þá svaraði hann æ inu sama — »ráði aðrir« kvað hann. Þá grunaði Vani, at Æsir myndi hafa falsat þá í mannaskiptinu; þá tóku þeir Mími ok hálshjoggu ok sendu hǫfuðit Ásum; Óðinn tók hǫfuðit ok smurði urtum þeim, er eigi mátti fúna, ok kvað þar yfir galdra ok magnaði svá, at þat mælti við hann ok sagði honum marga leynda hluti. Njǫrð ok Frey setti Óðinn blótgoða ok váru þeir

díar með Ásum. Dóttir Njarðar var Freyja; hon var blótgyðja; hon kendi fyrst með Ásum seið, sem Vǫnum var títt. Þá er Njǫrðr var með Vǫnum, þá hafði hann átta systur sína, því at þat váru þar lǫg; váru þeira bǫrn Freyr ok Freyja, en þat var bannat með Ásum at byggva svá náit at frændsemi.

K. 5. Frá Gefjun.

Fjallgarðr mikill gengr af landnorðri til útsuðrs; sá skilr Svíþjóð ina miklu ok ǫnnur ríki. Fyrir sunnan fjallit er eigi langt til Tyrklandz; þar átti Óðinn eignir stórar. Í þann tíma fóru Rúmverja-hǫfðingjar víða um heiminn ok brutu undir sik allar þjóðir, en margir hǫfðingjar flýðu fyrir þeim ófriði af sínum eignum; en fyrir því, at Óðinn var forspár ok fjǫlkunnigr, þá vissi hann, at hans afkvæmi myndi um norðrhálfu heimsins byggva. Þá setti hann brœðr sína, Vé ok Víli, yfir Ásgarð, en hann fór ok díar allir með honum ok mikit mannfólk annat. Fór hann fyrst vestr í Garðaríki ok þá suðr í Saxland. Hann átti marga sonu. Hann eignaðisk ríki víða um Saxland ok setti þar sonu sína til landzgæzlu. Þá fór hann norðr til sjávar ok tók sér bústað í ey einni; þar heitir nú Óðinsey í Fjóni. Þá sendi hann Gefjun norðr yfir sundit á landaleitan; þá kom hon til Gylfa ok gaf hann henni eitt plógsland; þá fór hon í Jǫtunheima ok gat þar iiii. sonu við jǫtni nǫkkurum; hon brá þeim í yxnalíki ok fœrði þá fyrir plóginn ok dró landit út á hafit ok vestr gegnt Óðinsey, ok er þat kǫlluð Selund; þar byggði hon síðan. Hennar fekk Skjǫldr, sonr Óðins; þau bjoggu at Hleiðru. Þar er vatn eða sjár eptir; þat er kallat Lǫgrinn; svá liggja firðir í Leginum, sem nes í Selundi; svá kvað Bragi inn gamli:

1. Gefjun dró frá Gylfa,
glǫð djúprǫðuls, óðla,
svát af rennirauknum
rauk, Danmarkar auka.
bǫru øxn ok átta
ennitungl, þars gingu
fyr vineyjar víðri
vallrauf, fjogur haufuð.

En er Óðinn spurði, at góðir landzkostir váru austr at Gylfa, fór hann þannog, ok gerðu þeir Gylfi sætt sína, því at Gylfi þóttisk engi krapt til hafa til mótstǫðu við Ásana. Mart áttusk þeir Óðinn við ok Gylfi í brǫgðum ok sjónhverfingum, ok urðu Æsir jafnan ríkri. Óðinn tók sér bústað við Lǫginn, þar sem nú eru kallaðar fornu Sigtúnir, ok gerði þar mikit hof ok blót eptir siðvenju Ásanna; hann eignaðisk þar lǫnd svá vítt, sem hann lét heita Sigtúnir. Hann gaf bústaði hofgoðunum; Njǫrðr

bjó í Nóatúnum, en Freyr at Upsǫlum, Heimdallr at Himinbjǫrgum, Þórr á Þrúðvangi, Baldr á Breiðabliki; ǫllum fekk hann þeim góða bólstaði.

K. 6. Frá atgørvi Óðins.

Þá er Ása-Óðinn kom á Norðrlǫnd ok með honum díar, er þat sagt með sannendum, at þeir hófu ok kendu íþróttir þær, er menn hafa lengi síðan með farit. Óðinn var gǫfgastr af ǫllum, ok af honum námu þeir allar íþróttirnar, þvíat hann kunni fyrst allar ok þó flestar. En þat er at segja, fyrir hverja sǫk hann var svá mjǫk tígnaðr, þá báru þessir hlutir til: hann var svá fagr ok gǫfugligr álitum, þá er hann sat með sínum vinum, at ǫllum hló hugr við. En þá er hann var í her, sýndisk hann grimligr sínum óvinum; en þat bar til þess, at hann kunni þær íþróttir, at hann skipti litum ok líkjum á hverja lund, er hann vildi; ǫnnur var sú, at hann talaði svá snjalt ok slétt, at ǫllum, er á heyrðu, þótti þat eina satt; mælti hann alt hendingum, svá sem nú er þat kveðit, er skáldskapr heitir; hann ok hofgoðar hans heita ljóðasmiðir, þvíat sú íþrótt hófsk af þeim í Norðrlǫndum. Óðinn kunni svá gera, at í orrostu urðu óvinir hans blindir eða daufir eða óttafullir, en vápn þeira bitu eigi heldr en vendir, en hans menn fóru brynjulausir ok váru galnir sem hundar eða vargar, bitu í skjǫldu sína, váru sterkir sem birnir eða griðungar; þeir drápu mannfólkit, en hvártki eldr né járn orti á þá; þat er kallaðr berserksgangr.

K. 7. Frá íþróttum Óðins.

Óðinn skipti hǫmum, lá þá búkrinn sem sofinn eða dauðr, en hann var þá fugl eða dýr, fiskr eða ormr, ok fór á einni svipstund á fjarlæg lǫnd at sínum erendum eða annarra manna. Þat kunni hann enn at gera með orðum einum at sløkva eld ok kyrra sjá ok snúa vindum, hverja leið er hann vildi, ok hann átti skip þat, er Skíðblaðnir hét, er hann fór á yfir hǫf stór, en þat mátti vefja saman sem dúk. Óðinn hafði með sér hǫfuð Mímis, ok sagði þat honum tíðendi ór ǫðrum heimum, en stundum vakði hann upp dauða menn ór jǫrðu eða settisk undir hanga; fyrir því var hann kallaðr draugadróttinn eða hangadróttinn. Hann átti hrafna ii, er hann hafði tamit við mál; flugu þeir víða um lǫnd ok sǫgðu honum mǫrg tíðendi. Af þessum hlutum varð hann stórliga fróðr. Allar þessar íþróttir kendi hann með rúnum

ok ljóðum þeim, er galdrar heita; fyrir því eru Æsir kallaðir galdrasmiðir. Óðinn kunni þá íþrótt, svá at mestr máttr fylgði, ok framði sjálfr, er seiðr heitir, en af því mátti hann vita ørlǫg manna ok óorðna hluti, svá ok at gera mǫnnum bana eða óhamingju eða vanheilendi, svá ok at taka frá mǫnnum vit eða afl ok gefa ǫðrum. En þessi fjǫlkyngi, ef framið er, fylgir svá mikil ergi, at eigi þótti karlmǫnnum skammlaust við at fara, ok var gyðjunum kend sú íþrótt. Óðinn vissi um alt jarðfé, hvar fólgit var, ok hann kunni þau ljóð, er upp lauksk fyrir honum jǫrðin ok bjǫrg ok steinar ok haugarnir, ok batt hann með orðum einum þá, er fyrir bjoggu, ok gekk inn ok tók þar slíkt, er hann vildi. Af þessum krǫptum varð hann mjǫk frægr, óvinir hans óttuðusk hann, en vinir hans treystusk honum ok trúðu á krapt hans ok á sjálfan hann. En hann kendi flestar íþróttir sínar blótgoðunum; váru þeir næst honum um allan fróðleik ok fjǫlkyngi. Margir aðrir námu þó mikit af, ok hefir þaðan af dreifzk fjǫlkyngin víða ok haldizk lengi. En Óðin ok þá hǫfðingja xii. blótuðu menn ok kǫlluðu goð sín ok trúðu á lengi síðan. Eptir Óðins nafni var kallaðr Auðun ok hétu menn svá sonu sína, en af Þórs nafni er kallaðr Þórir eða Þórarinn, eða dregit af ǫðrum heitum til, svá sem Steinþórr eða Hafþórr, eða enn breytt á fleiri vega.

K. 8. Laga-setning Óðins.

Óðinn setti lǫg í landi sínu, þau er gengit hǫfðu fyrr með Ásum; svá setti hann, at alla dauða menn skyldi brenna ok bera á bál með þeim eign þeira; sagði hann svá, at með þvílíkum auðœfum skyldi hverr koma til Valhallar, sem hann hafði á bál; þess skyldi hann ok njóta, er hann sjálfr hafði í jǫrð grafit, — en ǫskuna skyldi bera út á sjá eða grafa niðr í jǫrð, en eptir gǫfga menn skyldi haug gera til minningar, en eptir alla þá menn, er nǫkkut mannz mót var at, skyldi reisa bautasteina, ok helzk sjá siðr lengi síðan. Þá skyldi blóta í móti vetri til árs, en at miðjum vetri blóta til gróðrar, it þriðja at sumri, þat var sigrblót. Um alla Svíþjóð guldu menn Óðni skatt, penning fyrir nef hvert, en hann skyldi verja land þeira fyrir ófriði ok blóta þeim til árs. Njǫrðr fekk konu þeirar, er Skaði hét; hon vildi ekki við hann samfarar ok giptisk síðan Óðni; áttu þau marga sonu; einn þeira hét Sæmingr; um hann orti Eyvindr skáldaspillir þetta:

2. Þann skáldblœtr
skattfœri gat
Ása niðr
við járnviðju,
þás þau meir
í Manheimum
skatna vinr
ok Skaði byggðu.
Sævar beins.
ok sunu marga
ǫndurdís
við Óðni gat.

Til Sæmings talði Hákon jarl inn ríki langfeðgakyn sitt. Þessa Svíþjóð kǫlluðu þeir Manheima, en ina miklu Svíþjóð kǫlluðu þeir Goðheima; ór Goðheimum sǫgðu þeir mǫrg tíðendi.

K. 9. Dauði Óðins.

Óðinn varð sóttdauðr í Svíþjóð, ok er hann var at kominn dauða, lét hann marka sik geirsoddi ok eignaði sér alla vápndauða menn, sagði hann sik mundu fara í Goðheima ok fagna þar vinum sínum. Nú hugðu Svíar, at hann væri kominn í inn forna Ásgarð ok myndi þar lifa at eilífu. Hófsk þá af nýju átrúnaðr við Óðin ok áheit. Opt þótti Svíum hann vitrask sér, áðr stórar orrostur yrði; gaf hann þá sumum sigr, en sumum bauð hann til sín; þótti hvártveggi kostr góðr. Óðinn var brendr dauðr, ok var sú brenna gǫr allveglig. Þat var trúa þeira, at því hæra, sem reykinn lagði í loptit upp, at því háleitari væri sá í himninum, er brennuna átti, ok þess auðgari, er meira fé brann með honum. Njǫrðr af Nóatúnum gerðisk þá valdzmaðr yfir Svíum ok helt upp blótum; hann kǫlluðu Svíar þá dróttin sinn; tók hann þá skattgjafar af þeim. Á hans dǫgum var friðr allgóðr ok allz konar ár, svá mikit, at Svíar trúðu því, at Njǫrðr réði fyrir ári ok fyrir fésælu manna. Á hans dǫgum dó flestir díar ok váru allir blótaðir ok brendir síðan. Njǫrðr varð sóttdauðr; lét hann ok marka sik Óðni, áðr hann dó; Svíar brendu hann ok grétu allmjǫk yfir leiði hans.

K. 10. Dauði Freys.

Freyr tók þá ríki eptir Njǫrð; var hann kallaðr dróttinn yfir Svíum ok tók skattgjafar af þeim. Hann var vinsæll ok ársæll, sem faðir hans. Freyr reisti at Upsǫlum hof mikit ok setti þar hǫfuðstað sinn, lagði þar til allar skyldir sínar, lǫnd ok lausan eyri. Þá hófsk Upsala-auðr ok hefir haldizk æ síðan. Á hans dǫgum hófsk Fróða-friðr; þá var ok ár um ǫll lǫnd ok kendu Svíar þat Frey; var hann því meirr dýrkaðr, en ǫnnur goðin, sem á hans dǫgum varð landzfólkit auðgara, en fyrr, af

friðinum ok ári. Gerðr Gymisdóttir hét kona hans; sonr þeira hét Fjǫlnir. Freyr hét Yngvi ǫðru nafni. Yngva nafn var lengi síðan haft í hans ætt fyrir tígnarnafn, ok Ynglingar váru síðan kallaðir hans ættmenn. Freyr tók sótt, en er at honum leið sóttin, leituðu menn sér ráðs ok létu fá menn til hans koma, en bjoggu haug mikinn ok létu dyrr á ok iii. glugga. En er Freyr var dauðr, báru þeir hann leyniliga í hauginn ok sǫgðu Svíum, at hann lifði, ok varðveittu hann þar iii. vetr, en skatt ǫllum heltu þeir í hauginn, í einn glugg gullinu, en í annan silfrinu, í inn iii. eirpenningum. Þá helzk ár ok friðr. Freyja helt þá upp blótum, þvíat hon ein lifði þá eptir goðanna, ok varð hon þá in frægsta, svá at með hennar nafni skyldi kalla allar konur tígnar, svá sem nú heita, frúvur; svá hét ok hver freyja yfir sinni eigu, en sú húsfreyja, er bú á. Freyja var heldr marglynd. Óðr hét bóndi hennar; dœtr hennar hétu Hnoss ok Gersimi; þær váru fagrar mjǫk; af þeira nafni eru svá kallaðir inir dýrstu gripir. Þá er allir Svíar vissu, at Freyr var dauðr, en helzk ár ok friðr, þá trúðu þeir, at svá myndi vera, meðan Freyr væri á Svíþjóð, ok vildu eigi brenna hann, ok kǫlluðu hann veraldargoð, blótuðu mest til árs ok friðar alla ævi síðan.

K. 11. Dauði Fjǫlnis konungs.

Fjǫlnir, sonr Yngvifreys, réð þá fyrir Svíum ok Upsala-auð; hann var ríkr ok ársæll ok friðsæll. Þá var Friðfróði at Hleiðru. Þeira í millum var heimboð ok vingan. Þá er Fjǫlnir fór til Fróða á Selund, þá var þar fyrir búin mikil veizla ok boðit til víða um lǫnd. Fróði átti mikinn húsabœ; þar var gǫrt ker mikit, margra álna hátt ok okat með stórum timbrstokkum; þat stóð í undirskemmu, en lopt yfir uppi ok opit gólfþilit, svá at þar var niðr helt leginum en kerit blandit fult mjaðar. Þar var drykkr furðu-sterkr. Um kveldit var Fjǫlni fylgt til herbergis í it næsta lopt, ok hans sveit með honum. Um nóttina gekk hann út í svalar at leita sér staðar; var hann svefnœrr ok dauðadrukkinn; en er hann snørisk aptr til herbergis, þá gekk hann fram eptir svǫlunum ok til annarra loptdura ok þar inn, misti þá fótum ok fell í mjaðarkerit ok týndisk þar; svá segir Þjóðólfr inn Hvinverski.

3. Varð framgengt,
þars Fróði bjó,
feigðar-orð,
es at Fjǫlni kom,

siklingi
svigðis geira
vágr vindlauss
of viða skyldi.

Sveigðir tók ríki eptir fǫður sinn. Hann strengði þess heit, at leita Goðheims ok Óðins ins gamla. Hann fór með xii. mann víða um heiminn; hann kom út í Tyrkland ok í Svíþjóð ina miklu ok hitti þar marga frændr sína ok var í þeiri fǫr v. vetr; þá kom hann aptr til Svíþjóðar; dvalðisk hann þá enn heima um hríð. Hann hafði fengit konu þá, er Vana hét, út í Vanaheimi; var þeira sonr Vanlandi.

K. 12. Frá Sveigði.

Sveigðir fór enn at leita Goðheims. Ok í austanverðri Svíþjóð heitir bœr mikill at Steini; þar er steinn svá mikill sem stór hús. Um kveldit eptir sólarfall, þá er Sveigðir gekk frá drykkju til svefnbúrs, sá hann til steinsins, at dvergr sat undir steininum. Sveigðir ok hans menn váru mjǫk druknir ok runnu til steinsins. Dvergrinn stóð í durum ok kallaði á Sveigði, bað hann þar inn ganga, ef hann vildi Óðin hitta. Sveigðir hljóp í steininn, en steinninn lauksk þegar aptr ok kom Sveigðir eigi aptr; svá segir Þjóðólfr inn Hvinverski:

4. En dagskjarr
Dúrnis niðja
salvǫrðuðr
Sveigði vélti,
þás í stein
enn stórgeði

Dusla konr
ept dvergi hljóp
ok salr bjartr
þeira Sǫkmímis
jǫtunbyggðr
við jǫfri gein.

K. 13. Frá Vanlanda.

Vanlandi hét sonr Sveigðis, er ríki tók eptir hann ok réð fyrir Upsala-auð; hann var hermaðr mikill ok hann fór víða um lǫnd. Hann þá vetrvist á Finnlandi með Snjá inum gamla ok fekk þar dóttur hans, Drífu. En at vári fór hann á brot, en Drífa var eptir, ok hét hann at koma aptr á þriggja vetra fresti, en hann kom eigi á x. vetrum. Þá sendi Drífa eptir Hulð seiðkonu, en sendi Vísbur, son þeira Vanlanda, til Svíþjóðar. Drífa keypti at Hulð seiðkonu, at hon skyldi síða Vanlanda til Finnlandz eða deyða hann at ǫðrum kosti. En er seiðr var framiðr, var Vanlandi at Upsǫlum; þá gerði hann fúsan at fara til Finnlandz, en vinir hans ok ráðamenn bǫnnuðu honum ok sǫgðu, at vera myndi fjǫlkyngi Finna í fýsi hans; þá gerðisk honum svefnhǫfugt ok lagðisk hann til svefns; en er hann hafði lítt sofnat, kallaði hann ok sagði, at mara trað hann; menn hans

fóru til ok vildu hjálpa honum; en er þeir tóku uppi til hǫfuðsins, þá trað hon fótleggina, svá at nær brotnuðu; þá tóku þeir til fótanna, þá kafði hon hǫfuðit, svá at þar dó hann. Svíar tóku lík hans ok var hann brendr við á þá, er Skúta hét; þar váru settir bautasteinar hans; svá segir Þjóðólfr:

5. En á vit
Vilja bróður
vitta véttr
Vanlanda kom,
þás trollkund
of troða skyldi
liðs grímhildr
ljóna bága,
ok sá brann
á beði Skútu
menglǫtuðr,
es mara kvalði.

K. 14. Dauði Vísburs.

Vísburr tók arf eptir Vanlanda fǫður sinn. Hann gekk at eiga dóttur Auða ins auðga ok gaf henni at mundi iii. stórbœi ok gullmen; þau áttu ii. sonu, Gísl ok Ǫndur; en Vísburr lét hana eina ok fekk annarrar konu, en hon fór til fǫður síns með sonu sína. Vísburr átti son, er Dómaldi hét; stjúpmóðir Dómalda lét síða at honum ógæfu. En er synir Vísburs váru xii. vetra ok xiii., fóru þeir á fund hans ok heimtu mund móður sinnar, en hann vildi eigi gjalda; þá mæltu þeir, at gullmenit skyldi verða at bana inum bezta manni í ætt hans, ok fóru í brot ok heim. Þá var enn fengit at seið ok siðit til þess, at þeir skyldu mega drepa fǫður sinn. Þá sagði Hulð vǫlva þeim, at hon myndi svá síða ok þat með, at ættvíg skyldu ávalt vera í ætt þeira Ynglinga síðan; þeir játtu því. Eptir þat sǫmnuðu þeir liði ok kómu at Vísbur um nótt á óvart ok brendu hann inni; svá segir Þjóðólfr:

6. Ok Vísburs
vilja byrgi
sævar niðr
svelga knátti,
þás meinþjóf
markar ǫttu
setrs verjendr
á sinn fǫður,
ok allvald
í arinkjóli
glóða garmr
glymjandi beit.

K. 15. Dauði Dómalda.

Dómaldi tók arf eptir fǫður sinn, Vísbur, ok réð lǫndum. Á hans dǫgum gerðisk í Svíþjóð sultr ok seyra. Þá efldu Svíar blót stór at Upsǫlum. It fyrsta haust blótuðu þeir yxnum, ok batnaði ekki árferð at heldr; en annat haust hófu þeir mannblót,

en árferð var sǫm eða verri. En it iii. haust kómu Svíar fjǫlment til Upsala, þá er blót skyldu vera; þá áttu hǫfðingjar ráðagørð sína ok kom þat ásamt með þeim, at hallærit myndi standa af Dómalda, konungi þeira, ok þat með, at þeir skyldu honum blóta til árs sér ok veita honum atgǫngu ok drepa hann ok rjóða stalla með blóði hans, ok svá gerðu þeir; svá segir Þjóðólfr:

7. Hitt vas fyrr,
at fold ruðu
sverðberendr
sínum drótni,
ok landherr
af lífs vǫnum
dreyrug vǫ́pn
Dómalda bar,
þás árgjǫrn
Jóta dolgi
Svía kind
of sóa skyldi.

K. 16. Dauði Dómars.

Dómarr hét sonr Dómalda, er þar næst réð ríki. Hann réð lengi fyrir lǫndum, ok var þá góð árferð ok friðr um hans daga. Frá honum er ekki sagt annat, en hann varð sóttdauðr at Upsǫlum ok var fœrðr á Fýrisvǫllu ok brendr þar á árbakkanum, ok eru þar bautasteinar hans; svá segir Þjóðólfr:

8. Ok ek þess opt
of yngva hrør
fróða menn
of fregit hafðak,
hvar Dómarr
á dynjanda
bana Hǫ́alfs
of borinn væri.
Nú ek þat veit,
at verkbitinn
Fjǫlnis niðr
við Fýri brann.

K. 17. Dauði Dyggva.

Dyggvi hét sonr hans, er þar næst réð lǫndum, ok er frá honum ekki sagt annat, en hann varð sóttdauðr; svá segir Þjóðólfr:

9. Kveðkat dul,
nema Dyggva hrør
Glitnis gnǫ́
at gamni hefr,
þvít jódís
Ulfs ok Narfa
konungmann
kjósa skyldi,
ok allvald
Yngva þjóðar
Loka mær
of leikinn hefr.

Móðir Dyggva var Drótt, dóttir Danps konungs, sonar Rígs, er fyrstr var konungr kallaðr á danska tungu. Hans áttmenn hǫfðu ávalt síðan konungsnafn fyrir it œzta tígnarnafn. Dyggvi var fyrst konungr kallaðr sinna ættmanna, en áðr váru þeir

drótnar kallaðir, en konur þeira drótningar, en drótt hirðsveitin. En Yngvi eða Ynguni var kallaðr hverr þeira ættmanna alla ævi, en Ynglingar allir saman. Drótt drótning var systir Dans konungs ins mikilláta, er Danmǫrk er við kend.

K. 18. Frá Dag spaka.

Dagr hét sonr Dyggva konungs, er konungdóm tók eptir hann; hann var maðr svá spakr, at hann skildi fugls rǫdd. Hann átti spǫrr einn, er honum sagði mǫrg tíðendi; flaug hann á ýmsi lǫnd. Þat var eitt sinn, at spǫrrinn flaug á Reiðgotaland á bœ þann, er á Vǫrva hét; hann flaug í akr karls ok fekk þar matar; karl kom þar ok tók upp stein ok laust spǫrrinn til bana. Dagr konungr varð illa við, er spǫrrinn kom eigi heim; gekk hann þá til sonarblóts til fréttar ok fekk þau svǫr, at spǫrr hans var drepinn á Vǫrva. Síðan bauð hann út her miklum ok fór til Gotlandz; en er hann kom á Vǫrva, gekk hann upp með her sinn ok herjaði; fólkit flýði víðs vegar undan. Dagr konungr snøri herinum til skipa, er kveldaði, ok hafði drepit mart fólk ok mart handtekit. En er þeir fóru yfir á nǫkkura, þar sem hét Skjótansvað eða Vápnavað, þá rann fram ór skógi einn verkþræll á árbakkann ok skaut heytjúgu í lið þeira, ok kom í hǫfuð konungi skotit; fell hann þegar af hestinum ok fekk bana. Í þann tíma var sá hǫfðingi gramr kallaðr, er herjaði, en hermenninir gramir. Svá segir Þjóðólfr:

10. Frák at Dagr
dauðaorði
frægðar fúss
of fara skyldi,
þás valteins
til Vǫrva kom
spakfrǫmuðr,
spǫrs at hefna.

11. Ok þat orð
á austrvega
vísa ferð
frá vígi bar,
at þann gram
of geta skyldi
sløngviþref
sleipnis verðar.

K. 19. Frá Agna.

Agni hét sonr Dags, er konungr var eptir hann, ríkr maðr ok ágætr, hermaðr mikill, atgørvimaðr mikill um alla hluti. Þat var eitt sumar, er Agni konungr fór með her sinn á Finnland, gekk þar upp ok herjaði. Finnar drógu saman lið mikit ok fóru til orrostu; Frosti er nefndr hǫfðingi þeira. Varð þar orrosta mikil ok fekk Agni konungr sigr; þar fell Frosti ok

mikit lið með honum. Agni konungr fór herskildi um Finnland ok lagði undir sik ok fekk stórmikit herfang; hann tók ok hafði með sér Skjálf, dóttur Frosta, ok Loga, bróður hennar. En er hann kom austan, lagði hann til Stoksunda; hann setti tjǫld sín suðr á fitina; þar var þá skógr. Agni konungr átti þá gullmenit, þat er Vísburr hafði átt. Agni konungr gekk at eiga Skjálf; hon bað konung at gera erfi eptir fǫður sinn; hann bauð þá til sin mǫrgum ríkismǫnnum ok gerði veizlu mikla. Hann var allfrægr orðinn af fǫr þessi. Þá váru þar drykkjur miklar. En er Agni konungr gerðisk drukkinn, þá bað Skjálf hann gæta mensins, er hann hafði á hálsi; hann tók til ok batt ramliga menit á háls sér, áðr hann gengi at sofa. En landtjaldit stóð við skóginn ok hátt tré yfir tjaldinu, þat er skýla skyldi við sólarhita. En er Agni konungr var sofnaðr, þá tók Skjálf digrt snœri ok festi undir menit, menn hennar slógu þá tjaldstǫngunum, en kǫstuðu lykkju snœrisins upp í limar trésins, drógu þá síðan, svá at konungr hekk næst uppi við limar, ok var þat hans bani. Skjálf ok hennar menn hljópu á skip ok røru í brot. Agni konungr var þar brendr ok er þar síðan kǫlluð Agnafit á austanverðum Taurinum vestr frá Stokssundi. Svá segir Þjóðólfr:

12. Þat telk undr,	Loga dís
ef Agna her	at lopti hóf,
Skjalfar rǫ́ð	hinns við Taur
at skǫpum þóttu,	temja skyldi
þás gœðing	svalan hest
með gollmeni	Signýjar vers.

K. 20. Frá Alreki ok Eiríki.

Alrekr ok Eiríkr hétu synir Agna, er konungar váru eptir hann; þeir váru ríkir menn ok hermenn miklir ok íþróttamenn. Þat var siðvenja þeira, at ríða hesta, temja bæði við gang ok hlaup; kunnu þeir þat allra manna bezt; lǫgðu þeir á þat it mesta kapp, hvárr betr reið eða betri hesta átti. Þat var eitt sinn, at þeir brœðr riðu ii. frá ǫðrum mǫnnum með ina beztu hesta sína, ok riðu út á vǫllu nǫkkura ok kómu eigi aptr, ok var þeira leita farit, ok funnusk þeir báðir dauðir ok lamit hǫfuð á báðum, en ekki vápn hǫfðu þeir, nema bitlana af hestunum, ok þat hyggja menn, at þeir hafi drepizk þar með; svá segir Þjóðólfr:

13. Fell Alrekr,
þars Eireki
bróður vǫpn
at bana urðu,
ok hnakkmars
með hǫfuðfetlum
Dags fríendr
of drepask kóðu.
Frát maðr áðr
eykja greiði
Freys afspring
í folk hafa.

K. 21. Frá Álfi ok Yngva.

Yngvi ok Álfr váru synir Alreks, er konungdóm tóku í Svíþjóð þar næst. Var Yngvi hermaðr mikill ok allsigrsæll, fríðr ok íþróttamaðr inn mesti, sterkr ok inn snarpasti í orrostum, mildr af fé ok gleðimaðr mikill; af sliku ǫllu varð hann frægr ok vinsæll. Álfr konungr, bróðir hans, sat at lǫndum ok var ekki í hernaði; hann var kallaðr Elfsi; hann var maðr þǫgull, ríklundaðr ok óþýðr; móðir hans hét Dageiðr, dóttir Dags konungs ins ríka, er Dǫglingar eru frá komnir. Álfr konungr átti konu, er Bera hét, kvinna fríðust ok skǫrungr mikill, gleðimaðr inn mesti. Yngvi Alreksson var þá enn eitt haust kominn ór víkingu til Upsala ok var þá inn frægsti. Hann sat opt við drykkju lengi um kveldum; Álfr konungr gekk opt snimma at sofa. Bera drótning sat opt á kveldum ok hjǫluðu þau Yngvi sín í millum; Álfr rœddi opt um, bað hana fara fyrr at sofa, sagði, at hann vildi ekki vaka eptir henni. Hon svarar ok segir, at sú kona væri sæl, er heldr skyldi eiga Yngva en Álf; hann reiddisk því mjǫk, er hon mælti þat opt. Eitt kveld gekk Álfr inn í hǫllina, þá er þau Yngvi ok Bera sátu í hásæti ok tǫluðusk viðr. Hafði Yngvi um kné sér mæki. Menn váru mjǫk druknir ok gáfu engan gaum at, er konungrinn kom inn. Álfr konungr gekk at hásætinu, brá sverði undan skikkju ok lagði í gegnum Yngva, bróður sinn. Yngvi hljóp upp ok brá mækinum ok hjó Álf banahǫgg, ok fellu þeir báðir dauðir á gólfit. Váru þeir Álfr ok Yngvi heygðir á Fýrisvǫllum; svá segir Þjóðólfr:

14. Ok varð hinn,
es Alfr of vá
vǫrðr véstalls,
of veginn liggja,
es dǫglingr
dreyrgan mæki
ǫfundgjarn
á Yngva rauð.

15. Vasa þat bært,
at Bera skyldi
valsœfendr
vígs of hvetja,
þás brœðr tveir
at bǫnum urðusk
óþurfendr
of afbrýði.

K. 22. Fall Hugleiks konungs.

Hugleikr hét sonr Álfs, er konungdóm tók yfir Svíum eptir þá brœðr, þvíat synir Yngva váru þá bǫrn at aldri. Hugleikr konungr var engi hermaðr ok sat hann at lǫndum í kyrrsæti; hann var auðigr mjǫk ok sínkr af fé; hann hafði mjǫk í hirð sinni allz konar leikara, harpara ok gígjara ok fiðlara; hann hafði ok með sér seiðmenn ok allz konar fjǫlkunnigt fólk. Haki ok Hagbarðr hétu brœðr ok váru ágætir mjǫk; þeir váru sækonungar ok hǫfðu lið mikit, fóru stundum báðir samt, stundum sér hvárr. Margir kappar váru með hvárum tveggja þeira. Haki konungr fór með her sinn til Svíþjóðar á hendr Hugleiki konungi, en Hugleikr konungr samnaði her fyrir. Þá kómu til liðs við hann brœðr tveir, Svipdagr ok Geigaðr, ágætir menn báðir ok inir mestu kappar. Haki konungr hafði með sér xii. kappa; þar var þá Starkaðr gamli með honum; Haki konungr var ok inn mesti kappi. Þeir hittusk á Fýrisvǫllum; varð þar mikil orrosta; fell brátt lið Hugleiks; þá sóttu fram kapparnir Svipdagr ok Geigaðr, en kappar Haka gengu vi. móti hvárum þeira, ok urðu þeir handteknir; þá gekk Haki konungr inn í skjaldborg at Hugleiki konungi ok drap hann þar ok sonu hans ii; eptir þat flýðu Svíar, en Haki konungr lagði lǫnd undir sik ok gerðisk konungr yfir Svíum. Hann sat þá at lǫndum iii. vetr, en í því kyrrsæti fóru kappar hans frá honum ok í víking ok fengu sér svá fjár.

K. 23. Dauði Guðlaugs konungs.

Jǫrundr ok Eiríkr váru synir Yngva Alrekssonar; þeir lágu úti á herskipum þessa hríð alla ok váru hermenn miklir. Á einu sumri herjuðu þeir í Danmǫrk, ok þá hittu þeir Guðlaug Háleygja-konung ok áttu við hann orrostu, ok lauk svá, at skip Guðlaugs var hroðit, en hann varð handtekinn; þeir fluttu hann til landz á Straumeyjarnes ok hengðu hann þar; urpu menn hans þar haug eptir hann; svá segir Eyvindr skáldaspillir:

16. En Goðlaugr
grimman tamði
við ofrkapp
austrkonunga
Sigars jó,
es synir Yngva
menglǫtuð
við meið reiddu.

17. Ok náreiðr
á nesi drúpir
vingameiðr,
þars víkr deilir
þars fjǫlkunt
of fylkis hrør,
steini merkt,
Straumeyjarnes.

Eiríkr ok Jǫrundr brœðr urðu af verki þessu frægir mjǫk, þóttusk þeir miklu meiri menn en áðr. Þeir spurðu, at Haki konungr í Svíþjóð hafði sent frá sér kappa sína; þá halda þeir til Svíþjóðar, ok draga síðan her at sér. En er Svíar spyrja, at Ynglingar eru þar komnir, þá drífr ógrynni liðs til þeira. Síðan leggja þeir í Lǫginn upp ok halda til Upsala á hendr Haka konungi, en hann ferr í móti þeim á Fýrisvǫllu ok hafði lið miklu minna. Varð þar mikil orrosta, gekk konungr fram svá hart, at hann feldi alla þá, er honum váru næstir, ok at lykðum feldi hann Eirík konung ok hjó niðr merki þeira brœðra; þá flýði Jǫrundr konungr til skipa ok alt lið hans. Haki konungr fekk svá stór sár, at hann sá, at hans lífdagar mundu eigi langir verða; þá lét hann taka skeið, er hann átti, ok lét hlaða dauðum mǫnnum ok vápnum, lét þá flytja út til hafs ok leggja stýri í lag ok draga upp segl, en leggja eld í tyrvið ok gera bál á skipinu; veðr stóð af landi; Haki var þá at kominn dauða eða dauðr, er hann var lagiðr á bálit; sigldi skipit síðan loganda út í haf ok var þetta allfrægt lengi síðan.

K. 24. Dauði Jǫrundar.

Jǫrundr, sonr Yngva konungs, var konungr at Upsǫlum; hann réð þá lǫndum ok var optliga á sumrum í hernaði. Á einhverju sumri fór hann með her sinn til Danmerkr; hann herjaði um Jótland ok fór um haustit inn í Limafjǫrð ok herjaði þar; hann lá liði sínu í Oddasundi. Þá kom þar með her mikinn Gýlaugr Háleygja-konungr, sonr Guðlaugs, er fyrr var getit. Hann leggr til orrostu við Jǫrund, en er landzmenn urðu þess varir, drífa þeir til ǫllum áttum bæði með stórum skipum ok smám; verðr þá Jǫrundr ofrliði borinn ok hroðit skip hans; hljóp hann þá á sund ok varð handtekinn ok leiddr á land upp; lét þá Gýlaugr konungr reisa gálga, leiðir hann Jǫrund þar til ok lætr hengja hann; lýkr svá hans ævi; svá segir Þjóðólfr:

18. Varð Jǫrundr,
hinns endr of dó,
lífs of lattr
í Limafirði,
þás hábrjóstr
hǫrva sleipnir
bana Goðlaugs
of bera skyldi,

ok Hagbarðs
hersa valdi
hǫðnu leif
at halsi gekk.

K. 25. Dauði Auns konungs.

Aun eða Áni hét sonr Jǫrundar, er konungr var yfir Svíum eptir fǫður sinn; hann var vitr maðr ok blótmaðr mikill, engi var hann hermaðr, sat hann at lǫndum. Í þann tíma, er þessir konungar váru at Upsǫlum, er nú var frá sagt, var yfir Danmǫrku fyrst Danr inn mikilláti; hann varð allgamall; þá sonr hans, Fróði inn mikilláti eða inn friðsami, þá hans synir Hálfdan ok Friðleifr; þeir váru hermenn miklir. Hálfdan var ellri ok fyrir þeim um alt; hann fór með her sinn til Svíþjóðar á hendr Auni konungi, ok áttu þeir orrostur nǫkkurar ok hafði Hálfdan jafnan sigr ok at lykðum flýði Aun konungr í Vestra-Gautland. Þá hafði hann verit konungr yfir Upsǫlum xx. vetr; hann var ok í Gautlandi xx. vetr, meðan Hálfdan konungr var at Upsǫlum. Hálfdan konungr varð sóttdauðr at Upsǫlum ok en hann þar heygðr. Eptir þat kom Aun konungr enn til Upsala, þá var hann lx.; þá gerði hann blót mikit ok blét til langlífis sér ok gaf Óðni son sinn ok var honum blótinn. Aun konungr fekk andsvǫr af Óðni, at hann skyldi enn lifa lx. vetr. Aun var þá enn konungr at Upsǫlum xx. vetr. Þá kom Áli inn frœkni með her sinn til Svíþjóðar, sonr Frilleifs, á hendr Auni konungi, ok áttu þeir orrostur, ok hafði Áli jafnan sigr; þá flýði Aun konungr í annat sinn ríki sitt ok fór í Vestra-Gautland. Áli var konungr at Upsǫlum xx. vetr, áðr Starkaðr inn gamli drap hann. Eptir fall Ála fór Aun konungr aptr til Upsala ok réð þá ríkinu enn xx. vetr. Þá gerði hann blót mikit ok blótaði ǫðrum syni sínum; þá sagði Óðinn honum, at hann skyldi æ lifa, meðan hann gæfi Óðni son sinn it tíunda hvert ár, ok þat með, at hann skyldi heiti gefa nǫkkuru heraði í landi sínu eptir tǫlu sona sinna, þeira er hann blótaði til Óðins. En þá er hann hafði blótat vii. sonum sínum, þá lifði hann x. vetr, svá at hann mátti ekki ganga; var hann þá á stóli borinn; þá blótaði hann inum viii. syni sínum, ok lifði hann þá enn x. vetr ok lá þá í kǫr; þá blótaði hann inum ix. syni sínum ok lifði þá enn x. vetr; þá drakk hann horn sem lébarn. Þá átti Aun einn son eptir ok vildi hann þá blóta þeim, ok þá vildi hann gefa Óðni Upsali ok þau heruð, er þar liggja til, ok láta kalla þat Tíundaland; Svíar bǫnnuðu honum þat, ok varð þá ekki

blót. Síðan andaðisk Aun konungr, ok er hann heygðr at Upsǫlum. Þat er síðan kǫlluð Ánasótt, ef maðr deyr verklauss af elli. Svá segir Þjóðólfr:

19. Knátti endr
at Upsǫlum
ánasótt
Aun of standa,
ok þrálífr
þiggja skyldi
jóðs alað
ǫðru sinni.

20. Ok sveiðurs
at sér hverfði
mækis hlut
enn mjǫvara,
es okhreins
ǫttunga hrjóðr
lǫgðis odd
liggjandi drakk;
máttit hárr
hjarðar mæki
austrkonungr
upp of halda.

K. 26. Dauði Egils konungs.

Egill hét sonr Auns ins gamla, er konungr var eptir fǫður sinn í Svíþjóð; han var engi hermaðr ok sat at lǫndum í kyrrsæti. Tunni hét þræll hans, er verit hafði með Aun inum gamla, féhirðir hans. En er Aun var andaðr, þá tók Tunni óf lausafjár ok gróf í jǫrð. En er Egill var konungr, þá setti hann Tunna með þrælum ǫðrum; hann kunni því stórilla ok hljóp í brot ok með honum margir þrælar, ok tóku þá upp lausaféit, er hann hafði fólgit; gaf hann þat mǫnnum sínum, en þeir tóku hann til hǫfðingja; síðan dreif til hans mart illþýðisfólk, lágu úti á mǫrkum, stundum hljópu þeir í heruð ok ræntu menn eða drápu. Egill konungr spurði þetta ok fór leita þeira með liði sínu. En er hann hafði tekit sér náttstað á einni nótt, þá kom þar Tunni með liði sínu ok hljóp á þá óvara ok drápu lið mikit af konungi. En er Egill konungr varð varr við ófrið, þá snørisk hann til viðtǫku, setti upp merki sitt, en lið flýði mart frá honum. Þeir Tunni sóttu at djarfliga; sá þá Egill konungr engan annan sinn kost, en flýja; þeir Tunni ráku þá flóttann alt til skógar; síðan fóru þeir aptr í byggðina, herjuðu ok ræntu ok fengu þá enga mótstǫðu. Fé þat alt, er Tunni tók í heraðinu, gaf hann liðsmǫnnum sínum; varð hann af því vinsæll ok fjǫlmennr. Egill konungr samnaði her ok fór til orrostu í móti Tunna; þeir bǫrðusk ok hafði Tunni sigr, en Egill flýði ok lét lið mikit. Þeir Egill konungr ok Tunni áttu viii. orrostur, ok hafði Tunni sigr í ǫllum. Eptir þat flýði Egill konungr landit ok út í Danmǫrk á Selund til Fróða ins frœkna. Hann hét Fróða konungi til liðs skatti af Svíum; þá

fekk Fróði honum her ok kappa sína. Fór þá Egill konungr til Svíþjóðar; en er Tunni spyrr þat, fór hann í móti honum með sitt lið; varð þá orrosta mikil; þar fell Tunni, en Egill konungr tók þá við ríki sínu; Danir fóru aptr. Egill konungr sendi Fróða konungi góðar gjafar ok stórar á hverjum misserum, en galt engan skatt Dǫnum, ok helzk þó vinfengi þeira Fróða. Síðan er Tunni fell, réð Egill konungr ríkinu iii. vetr. Þat varð í Svíþjóð, at griðungr sá, er til blóts var ætlaðr, var gamall ok alinn svá kappsamliga, at hann var mannýgr, en er menn vildu taka hann, þá hljóp hann á skóg ok varð galinn ok var lengi á viðum ok inn mesti spellvirki við menn. Egill konungr var veiðimaðr mikill; hann reið um daga optliga á markir dýr at veiða. Þat var eitt sinn, at hann var riðinn á veiðar með menn sína; konungr hafði elt dýr eitt lengi ok hleypði eptir í skóginn frá ǫllum mǫnnum; þá verðr hann varr við griðunginn ok reið til ok vill drepa hann; griðungr snýr í móti ok kom konungr lagi á hann, ok skar ór spjótit; griðungr stakk hornunum á síðu hestinum, svá at hann fell þegar flatr ok svá konungr; þá hljóp konungr á fœtr ok vill bregða sverði; griðungr stakk þá hornunum fyrir brjóst honum, svá at á kafi stóð; þá kómu at konungs menn ok drápu griðunginn; konungr lifði lítla hríð ok er hann heygðr at Upsǫlum; svá segir Þjóðólfr:

21. Ok lofsæll
ór landi fló
Týs ǫttungr
Tunna ríki,
en flæming
farra trjónu
jǫtuns eykr
á Agli rauð.

22. Sás of austr
áðan hafði
brúna hǫrg
of borinn lengi,
en skíðlauss
skilfinga nið
hœfis hjǫrr
til hjarta stóð.

K. 27. Fall Óttars konungs.

Óttarr hét sonr Egils, er ríki ok konungdóm tók eptir hann; hann vingaðisk ekki við Fróða; þá sendi Fróði menn til Óttars konungs at heimta skatt þann, er Egill hafði heitit honum; Óttarr svarar svá, at Svíar hefði aldregi skatt goldit Dǫnum, segir, at hann myndi ok svá gera; fóru aptr sendimenn. Fróði var hermaðr mikill. Þat var á einu sumri, at Fróði fór með her sinn til Svíþjóðar, gerði þar uprás ok herjaði, drap mart fólk, en sumt hertók hann; hann fekk allmikit herfang; hann

brendi ok víða byggðina ok gerði it mesta hervirki. Annat sumar fór Fróði konungr at herja í Austrveg; þat spurði Óttarr, at Fróði konungr var eigi í landinu; þá stígr hann á herskip ok ferr út í Danmǫrk ok herjar þar ok fær enga mótstǫðu; hann spyrr, at samnaðr mikill var á Selundi, stefnir hann þá vestr í Eyrarsund, siglir þá suðr til Jótlandz ok leggr í Limafjǫrð, herjar þá á Vendli, brennir þar ok gerir mjǫk aleyðu. Vǫttr ok Fasti hétu jarlar Fróða; þá hafði Fróði sett til landvarnar í Danmǫrk, meðan hann var ór landi. En er jarlar spurðu, at Svíakonungr herjaði í Danmǫrk, þá samna þeir her ok hlaupa á skip ok sigla suðr til Limafjarðar, koma þar mjǫk á óvart Óttari konungi, leggja þegar til orrostu; taka Svíar vel í mót; fellr lið hvárra tveggju, en svá sem lið fell af Dǫnum, kom annat meira þar ór heruðum, ok svá var til lagt ǫllum þeim skipum, er í nánd váru; lýkr svá orrostu, at þar fell Óttarr konungr ok mestr hluti liðs hans; Danir tóku lík hans ok fluttu til landz ok lǫgðu upp á haug einn, létu þar rífa dýr ok fugla hræin. Þeir gera trékráku eina ok senda til Svíþjóðar ok segja, at eigi var meira verðr Óttarr konungr þeira. Þeir kǫlluðu síðan Óttar vendilkráku. Svá segir Þjóðólfr:

23. Fell Óttarr
und ara greipar,
dugandligr,
fyr Dana vǫ́pnum,
þann hergammr
hrægum fœti,
víts borinn,
á Vendli sparn.

24. Þau frák verk
Váts ok Fasta
sœnskri þjóð
at sǫgum verða,
at eylands
jarlar Fróða
vígfrǫmuð
of veginn hǫfðu.

K. 28. Kvánfang Aðils konungs.

Aðils hét sonr Óttars konungs, er konungdóm tók eptir hann; hann var lengi konungr ok mjǫk auðigr. Var hann ok nǫkkur sumur í víking; Aðils konungr kom með her sinn til Saxlandz; þar réð fyrir konungr, er Geirþjófr hét, en kona hans hét Álof in ríka; ekki er getit barna þeira; konungr var eigi í landinu. Aðils konungr ok menn hans runnu upp til konungs bœjar ok ræntu þar, sumir reka ofan hjǫrð til strandarhǫggs; hjarðarinnar hafði gætt ánauðigt fólk, karlar ok konur, ok hǫfðu þeir þat alt með sér. Í því liði var mær ein undarliga fǫgr; sú nefndisk Yrsa. Fór þá Aðils konungr heim með herfang.

Yrsa var ekki með ambáttum; brátt fannsk þat, at hon var vitr ok vel orðum farin ok allra hluta vel kunnandi; fannsk mǫnnum mikit um hana ok þó konungi mest; kom þá svá, at Aðils gerði brullaup til hennar; var þá Yrsa drótning í Svíþjóð ok þótti hon inn mesti skǫrungr.

K. 29. Dauði Aðils konungs.

Helgi konungr Hálfdanarson réð þá fyrir Hleiðru; hann kom til Svíþjóðar með her svá mikinn, at Aðils konungr sá engan annan sinn kost, en flýja undan. Helgi konungr gekk þar á land með her sinn ok herjaði, fekk mikit herfang; hann tók hǫndum Yrsu drótning ok hafði með sér til Hleiðrar ok gekk at eiga hana; þeira sonr var Hrólfr kraki. En er Hrólfr var þrévetr, þá kom Álof drótning til Danmerkr; sagði hon þá Yrsu, at Helgi konungr, maðr hennar, var faðir hennar, en Álof móðir hennar. Fór þá Yrsa aptr til Svíþjóðar til Aðils ok var þar drótning, meðan hon lifði síðan. Helgi konungr fell í hernaði. Hrólfr kraki var þá viii. vetra ok var þá til konungs tekinn at Hleiðru. Aðils konungr átti deilur miklar við konung þann, er Áli hét inn uplenzki; hann var ór Nóregi. Þeir átti orrostu á Vænis ísi; þar fell Áli konungr, en Aðils hafði sigr; frá þessarri orrostu er langt sagt í Skjǫldunga sǫgu, ok svá frá því, er Hrólfr kraki kom til Upsala til Aðils. Þá søri Hrólfr kraki gullinu á Fýrisvǫllu. Aðils konungr var mjǫk kærr at góðum hestum; hann átti ina beztu hesta í þann tíma; Sløngvir hét hestr hans, en annarr Hrafn; þann tók hann af Ála dauðum, ok var þar undir alinn annarr hestr, er Hrafn hét; þann sendi hann til Hálogalandz Goðgesti konungi; þeim reið Goðgestr ok fekk eigi stǫðvat, áðr hann fell af baki ok fekk bana; þat var í Ǫmð á Hálogalandi. Aðils konungr var at dísablóti ok reið hesti um dísarsalinn; hestrinn drap fótum undir honum ok fell ok konungr af fram, ok kom hǫfuð hans á stein, svá at haussinn brotnaði, en heilinn lá á steininum; þat var hans bani; hann dó at Upsǫlum ok var þar heygðr; kǫlluðu Svíar hann ríkan konung; svá segir Þjóðólfr:

25. Þat frák enn,
at Aðils fjǫrvi
vitta véttr
of viða skyldi,
ok dáðgjarn
af drasils bógum
Freys ǫttungr
falla skyldi.

26. Ok við aur
ægir hjarna
bragnings burs
of blandinn varð,

ok dáðsæll
deyja skyldi
Ála dolgr
at Upsǫlum.

K. 30. Fall Hrólfs kraka.

Eysteinn hét sonr Aðils, er þar næst réð Svíaveldi. Á hans dǫgum fell Hrólfr kraki at Hleiðru. Í þann tíma herjuðu konungar mjǫk í Svíaveldi bæði Danir ok Norðmenn. Váru margir sækonungar, þeir er réðu liði miklu ok áttu engi lǫnd; þótti sá einn með fullu mega heita sækonungr, er hann svaf aldregi undir sótkum ási ok drakk aldregi at arinshorni.

K. 31. Dauði Sǫlva konungs.

Sǫlvi hét sækonungr, sonr Hǫgna í Njarðey, er þá herjaði í Austrveg; hann átti ríki á Jótlandi. Hann helt liði sínu til Svíþjóðar; þá var Eysteinn konungr á veizlu í heraði því, er Lófund hét; þar kom Sǫlvi konungr á óvart um nótt ok tók hús á konungi ok brendi hann inni með hirð sína alla. Þá ferr Sǫlvi til Sigtúna ok beiðir sér konungsnafns ok viðrtǫku, en Svíar samna her ok vilja verja land sitt, ok varð þar orrosta svá mikil, at þat er sagt, at eigi sleit á xi. dœgrum; þar fekk Sǫlvi konungr sigr, ok var hann þá konungr yfir Svíaveldi langa hríð, til þess er Svíar sviku hann, ok var hann þar drepinn. Svá segir Þjóðólfr:

27. Veitk Eysteins
enda folginn
lokins lífs
á Lǫfundi,
ok sikling
með Svíum kóðu
józka menn
inni brenna.

28. Ok bitsótt
í brandnói
hlíðar þangs
á hilmi rann,
þás timbrfastr
toptar nǫkkvi,
flotna fullr,
of fylki brann.

K. 32. Dráp Yngvars konungs.

Yngvarr hét sonr Eysteins konungs, er þá var konungr yfir Svíaveldi. Hann var hermaðr mikill ok var opt á herskipum, þvíat þá var áðr Svíaríki mjǫk herskátt bæði af Dǫnum ok Austrvegs-mǫnnum. Yngvarr konungr gerði frið við Dani, tók þá at herja um Austrvegu. Á einu sumri hafði hann her úti ok fór til Eistlandz ok herjaði þar um sumarit, sem hét at Steini; þá kómu Eistr ofan með mikinn her ok áttu þeir orrostu; var þá landherrinn svá drjúgr, at Svíar fengu eigi mótstǫðu; fell

þá Yngvarr konungr, en lið hans flýði; hann er heygðr þar við sjá sjálfan; þat er á Aðalsýslu; fóru Svíar heim eptir ósigr þenna; svá segir Þjóðólfr:

29. Þat stǫkk upp,
at Yngvari
Sýslu kind
of sóit hafði;
ljóshǫmum
við lagar hjarta
herr eistneskr
at hilmi vá,
ok austmarr
jǫfri sœnskum
Gymis ljóð
at gamni kveðr.

K. 33. Frá Ǫnundi konungi.

Ǫnundr hét sonr Yngvars, er þar næst tók konungdóm í Svíþjóð; um hans daga var friðr góðr í Svíþjóð, ok varð hann mjǫk auðigr at lausafé. Ǫnundr konungr fór með her sinn til Eistlandz at hefna fǫður síns, gekk þar upp með her sinn ok herjaði víða um landit ok fekk herfang mikit, ferr aptr um haustit til Svíþjóðar. Um hans daga var ár mikit í Svíþjóð; Ǫnundr var allra konunga vinsælstr. Svíþjóð er markland mikit, ok liggja þar svá eyðimerkr, at margar dagleiðir eru yfir. Ǫnundr konungr lagði á þat kapp mikit ok kostnað, at ryðja markir ok byggva eptir ruðin; hann lét ok leggja vegu yfir eyðimerkr ok funnusk þá víða í mǫrkunum skóglaus lǫnd, ok byggðusk þar þá stór heruð; varð af þessum hætti land byggt, þvíat landzfólkit var gnógt til byggðarinnar. Ǫnundr konungr lét brjóta vegu um alla Svíþjóð bæði um markir ok mýrar ok fjallvegu; fyrir því var hann Braut-Ǫnundr kallaðr. Ǫnundr konungr setti bú sín í hvert stórherað á Svíþjóð, ok fór um alt landit at veizlum.

K. 34. Uphaf Ingjaldz illráða.

Braut-Ǫnundr átti son, er Ingjaldr hét. Þá var konungr á Fjaðryndalandi Yngvarr; hann átti sonu tvá við konu sinni, hét annarr Álfr, en annarr Agnarr; þeir váru mjǫk jafnaldrar Ingjaldz. Víða um Svíþjóð váru í þann tíma heraðskonungar. Braut-Ǫnundr réð fyrir Tíundalandi; þar eru Upsalir; þar er allra Svía þing; váru þar þá blót mikil; sóttu þannug margir konungar; var þat at miðjum vetri. Ok einn vetr, þá er fjǫlment var komit til Upsala, var þar Yngvarr konungr ok synir hans; þeir váru vi. vetra gamlir. Álfr, sonr Yngvars konungs, ok Ingjaldr, sonr Ǫnundar konungs, þeir efldu til sveinaleiks, ok skyldi hvárr ráða fyrir sínu liði; ok er þeir lékusk viðr, var

Ingjaldr ósterkari en Álfr, ok þótti honum þat svá ilt, at hann grét mjǫk; ok þá kom til Gautviðr, fóstbróðir hans, ok leiddi hann í brot til Svipdags blinda, fóstrfǫður hans, ok sagði honum, at illa hafði at farit, ok hann var ósterkari ok óþrótkari í leiknum, en Álfr, sonr Yngvars konungs; þá svaraði Svipdagr, at þat væri mikil skǫmm; annan dag eptir lét Svipdagr taka hjarta ór vargi ok steikja á teini, ok gaf síðan Ingjaldi konungssyni at eta, ok þaðan af varð hann allra manna grimmastr ok verst skaplundaðr. Ok er Ingjaldr var roskinn, þá bað Ǫnundr konu til handa honum, Gauthildar, dóttur Algauta konungs, hann var sonr Gautreks konungs ins milda, sonar Gauts, er Gautland er við kent; Algautr konungr þóttisk vita, at hans dóttir myndi vel gipt, ef hon væri syni Ǫnundar konungs, ef hann hefði skaplyndi fǫður síns, ok var send mærin til Svíþjóðar ok gerði Ingjaldr brullaup til hennar.

K. 35. Dauði Ǫnundar.

Ǫnundr konungr fór milli búa sinna á einu hausti með hirð sína, ok fór þangat, sem kallat er Himinheiðr; þat eru fjalldalir nǫkkurir þrǫngvir, en há fjǫll tveim megin. Þá var mikit regn, en áðr hafði snæ lagt á fjǫllin; þá hljóp ofan skriða mikil með grjóti ok leiri; þar varð fyrir Ǫnundr konungr ok lið hans, fær konungr bana ok mart lið með honum; svá segir Þjóðólfr:

30. Varð Ǫnundr
Jónakrs bura
harmi heptr
und Himinfjǫllum,
ok ofvæg
Eistra dolgi
heipt hrísungs
at hendi kom,
ok sá frǫmuðr
foldar beinum
Hǫgna hrørs
of horfinn vas.

K. 36. Brenna at Upsǫlum.

Ingjaldr, sonr Ǫnundar konungs, var konungr at Upsǫlum. Upsala-konungar váru œztir konunga í Svíþjóð, þá er þar váru margir heraðskonungar, frá því er Óðinn var hǫfðingi í Svíþjóð: váru einvaldzhǫfðingjar þeir, er at Upsǫlum sátu, um alt Svíaveldi, til þess er Agni dó, en þá kom ríkit fyrst í brœðraskipti, svá sem fyrr er ritit, en síðan dreifðisk ríki ok konungdómr í ættir, svá sem þær greindusk, en sumir konungar ruddu marklǫnd stór ok byggðu þar ok jóku þannug ríki sitt. En þá er Ingjaldr tók ríkit ok konungdóm, váru margir heraðskonungar, sem fyrr

er ritit. Ingjaldr konungr lét búa veizlu mikla at Upsǫlum ok ætlaði at erfa Ǫnund konung, fǫður sinn; hann lét búa sal einn, engum mun minna eða óvegligra, en Upsalr var, er hann kallaði vii.-konungasal; þar váru í gǫr vii. hásæti. Ingjaldr konungr sendi menn um alla Svíþjóð ok bauð til sín konungum ok jǫrlum ok ǫðrum merkismǫnnum; til þess erfis kom Algautr konungr, mágr Ingjaldz, ok Yngvarr konungr af Fjaðryndalandi ok synir hans tveir, Agnarr ok Álfr, Sporsnjallr konungr af Næríki, Sigverkr konungr af Áttundalandi; Granmarr konungr af Suðrmannalandi var eigi kominn. Þar var vi. konungum skipat í inn nýja sal; var þá eitt hásæti autt, þat er Ingjaldr konungr hafði búa látit. Ǫllu liði því, er til var komit, var skipat í inn nýja sal. Ingjaldr konungr hafði skipat hirð sinni ok ǫllu liði sínu í Upsal. Þat var siðvenja í þann tíma, þar er erfi skyldi gera eptir konunga eða jarla, þá skyldi sá, er gerði ok til arfs skyldi leiða, sitja á skǫrinni fyrir hásætinu alt þar til er inn væri borit full, þat er kallat var Bragafull; skyldi sá þá standa upp í móti Bragafulli ok strengja heit, drekka af fullit síðan; síðan skyldi hann leiða í hásæti, þat sem átti faðir hans; var hann þá kominn til arfs allz eptir hann. Nú var svá hér gǫrt, at þá er Bragafull kom inn, stóð upp Ingjaldr konungr ok tók við einu miklu dýrshorni; strengði hann þá heit, at hann skyldi auka ríki sitt hálfu í hverja hǫfuðátt eða deyja ella, drakk af síðan af horninu. Ok er menn váru druknir um kveldit, þá mælti Ingjaldr konungr til Fólkviðar ok Hulviðar, sona Svipdags, at þeir skyldu vápnask ok lið þeira, sem ætlat var, um kveldit; þeir gengu út ok til ins nýja sals, báru þar eld at, ok því næst tók salrinn at loga, ok brunnu þar inni vi. konungar ok lið þeira alt, ok þeir, er út leituðu, þá váru skjótt drepnir; eptir þetta lagði Ingjaldr konungr undir sik ǫll þessi ríki, er konungar hǫfðu átt, ok tók skatta af.

K. 37. Kvánfang Hjǫrvarðs.

Granmarr konungr spurði þessi tíðendi, ok þóttisk hann vita, at honum myndi slíkr kostr hugaðr, ef hann gyldi eigi varúð við. Þat sama sumar kømr liði sínu Hjǫrvarðr konungr, er Ylfingr var kallaðr, til Svíþjóðar, ok lagði í fjǫrð þann, er Myrkvafjǫrðr hét. En er Granmarr konungr spyrr þat, sendir hann menn til hans ok býðr honum til veizlu ok ǫllu liði hans; hann þekðisk þetta, þvíat hann hafði ekki herjat á ríki Granmars

konungs; ok er hann kom til veizlunnar, þá var þar fagnaðr mikill; ok um kveldit, er full skyldi drekka, þá var þat siðvenja konunga, þeira er at lǫndum sátu eða veizlum, er þeir létu gera, at drekka skyldi á kveldum tvímenning, hvár sér karlmaðr ok kona, svá sem ynnisk, en þeir sér, er fleiri væri saman. En þat váru víkingalǫg, þótt þeir væri at veizlum, at drekka sveitardrykkju. Hásæti Hjǫrvarðs konungs var búit gagnvart hásæti Granmars konungs, ok sátu allir hans menn á þann pall. Þá mælti Granmarr konungr við Hildigunni dóttur sína, at hon skyldi búa sik ok bera ǫl víkingum; hon var allra kvinna fríðust. Þá tók hon silfrkálk einn ok fyldi ok gekk fyrir Hjǫrvarð konung ok mælti: »Allir heilir Ylfingar at Hrólfs minni kraka«, ok drakk af til hálfs ok seldi Hjǫrvarði konungi. Nú tók hann kálkinn ok hǫnd hennar með ok mælti, at hon skyldi ganga at sitja hjá honum; hon segir þat ekki víkingasið at drekka hjá konum tvímenning. Hjǫrvarðr lét þess vera meiri ván, at hann myndi þat skipti á gera, at láta heldr víkingalǫgin ok drekka tvímenning við hana. Þá settisk Hildiguðr hjá honum ok drukku þau bæði saman, ok tǫluðu mart um kveldit. Eptir um daginn, er þeir konungar hittusk, Granmarr ok Hjǫrvarðr, þá hóf Hjǫrvarðr upp bónorð sitt ok bað Hildigunnar. Granmarr konungr bar þetta mál fyrir konu sína, Hildi, ok aðra ríkismenn, ok sagði, at þeim myndi vera mikit traust at Hjǫrvarði konungi, ok nú varð rómr at ok þótti þetta ǫllum ráðligt, ok lauk svá, at Hildiguðr var fǫstnuð Hjǫrvarði konungi ok gerði hann brullaup til hennar; skyldi þá Hjǫrvarðr konungr dveljask með Granmar konungi, fyrir því at hann átti engan son til ríkis at varðveita með sér.

K. 38. Orrosta Ingjaldz konungs ok Granmars.

Þat sama haust samnaði Ingjaldr konungr sér liði ok ætlar á hendr þeim mágum; hann hefir her af ǫllum þeim ríkjum, er áðr hafði hann undir sik lagt. Ok er þeir spyrja þat mágar, samna þeir liði í sínu ríki, ok kømr til liðs við þá Hǫgni konungr ok Hildir, sonr hans, er réðu fyrir eystra-Gautlandi. Hǫgni var faðir Hildar, er átti Granmarr konungr. Ingjaldr konungr gekk á land með ǫllum her sínum ok hafði lið miklu meira; sígr þá saman orrosta ok er hǫrð; en er lítla hríð hafði barzk verit, þá flýja þeir hǫfðingjar, er réðu fyrir Fjaðryndalandi ok Vestr-Gautum ok af Næríki ok Áttundalandi ok allr sá herr, er af

þeim lǫndum hafði farit, ok fóru til skipa sinna. Eptir þetta var Ingjaldr konungr staddr nauðuliga ok fekk sár mǫrg ok komsk við þetta á flótta til skipa sinna, en þar fell Svipdagr blindi, fóstri hans, ok synir hans báðir, Gautviðr ok Hulviðr. Ingjaldr konungr fór aptr við svá búit til Upsala ok unði illa sinni ferð, ok þóttisk þat finna, at honum myndi vera herr sá ótrúr, er hann hafði ór sínu ríki, því er hann fekk með hernaði. Eptir þetta var ófriðr mikill millum Ingjaldz konungs ok Granmars konungs. Nú er langar hríðir hafði þannug fram farit, kómu vinir beggja því við, at þeir sættusk, ok lǫgðu konungar stefnu með sér ok hittusk ok gerðu frið millum sín, Ingjaldr konungr ok Granmarr konungr ok Hjǫrvarðr konungr, mágr hans; skyldi friðr sá standa millum þeira, meðan þeir lifði iii. konungar; var þat bundit eiðum ok tryggðum. Eptir um várit fór Granmarr konungr til Upsala at blóta, sem siðvenja var til, móti sumri, at friðr væri; fell honum þá svá spánn, sem hann myndi eigi lengi lifa; fór hann þá heim í ríki sitt.

K. 39. Dauði Granmars konungs.

Um haustit eptir fór Granmarr konungr ok Hjǫrvarðr konungr, mágr hans, at taka veizlu í ey þeiri, er Síli hét, at búum sínum, ok þá er þeir váru at veizlunni, kømr þar Ingjaldr konungr með her sinn á einni nótt ok tók hús á þeim ok brendi þá inni með ǫllu liði sínu. Eptir þat lagði hann undir sik ríki þat alt, er átt hǫfðu konungar, ok setti yfir hǫfðingja. Hǫgni konungr ok Hildir, sonr hans, riðu opt upp í Sviaveldi ok drápu menn Ingjaldz konungs, þá er hann hafði sett yfir þat ríki, er átt hafði Granmarr konungr, mágr þeira. Stóð þar langa hríð mikil deila millum Ingjaldz konungs ok Hǫgna konungs. Fekk Hǫgni konungr þó haldit sínu ríki fyrir Ingjaldi konungi alt til dauðadags. Ingjaldr konungr átti ii. bǫrn við konu sinni ok hét it ellra Ása, en annat Óláfr trételgja, ok sendir Gauthildr, kona Ingjaldz konungs, sveininn til Bófa, fóstra síns, í Vestra-Gautland. Hann var þar upp fœddr ok Saxi, sonr Bófa, er kallaðr var flettir. Þat er sǫgn manna, at Ingjaldr konungr dræpi xii. konunga ok sviki alla í griðum; hann var kallaðr Ingjaldr inn illráði; hann var konungr yfir mestum hlut Svíþjóðar. Ásu dóttur sína gipti hann Guðrøði konungi á Skáni; hon var skapglík feðr sínum; Ása olli því, er hann drap Hálfdan,

bróður sinn. Hálfdan var faðir Ívars ins víðfaðma. Ása réð ok bana Guðrøði bóanda sínum.

K. 40. Dauði Ingjaldz illráða.

Ívarr inn víðfaðmi kom á Skáni eptir fall Guðrøðar, fǫðurbróður síns, ok dró þegar her mikinn saman, fór þegar upp á Svíþjóð. Ása in illráða var áðr farin á fund fǫður síns. Ingjaldr konungr var þá staddr á Ræningi at veizlu, er hann spurði, at herr Ívars konungs var þar nær kominn; þóttisk Ingjaldr engan styrk hafa til at berjask við Ívar; honum þótti ok sá sýnn kostr, ef hann legðisk á flótta, at hvaðanæva mundu fjandmenn hans at drífa. Tóku þau Ása þat ráð, er frægt er orðit, at þau gerðu fólk alt dauðadrukkit, síðan létu þau leggja eld í hǫllina; brann þar hǫllin ok alt fólk, þat er inni var, með Ingjaldi konungi; svá segir Þjóðólfr:

31. Ok Ingjald
ífjǫrvan trað
reyks rǫsuðr
á Ræningi,
þás húsþjófr
hyrjar leistum
goðkynning
í gǫgnum sté.

32. Ok sá urðr
allri þjóðu
sanngǫrvastr
með Svíum þótti,
es hann sjalfr
sínu fjǫrvi
frœknu fyrstr
of fara skyldi.

K. 41. Frá Ívari víðfaðma.

Ívarr víðfaðmi lagði undir sik alt Svíaveldi; hann eignaðisk ok alt Danaveldi ok mikinn hlut Saxlandz ok alt Austrríki ok inn v. hlut Englandz. Af hans ætt eru síðan komnir Danakonungar ok Svíakonungar, þeir er þar hafa einvald haft. Eptir Ingjald illráða hvarf Upsala-veldi ór ætt Ynglinga þat er langfeðgum mætti telja.

K. 42. Frá Óláfi trételgju.

Óláfr, sonr Ingjaldz konungs, þá er hann spurði fráfall fǫður síns, þá fór hann með þat lið, er honum vildi fylgja, þvíat allr múgr Svía hljóp upp með einu samþykki at rækja ætt Ingjaldz konungs ok alla hans vini. Óláfr fór fyrst upp á Næríki; en er Svíar spurðu til hans, þá mátti hann ekki þar vera. Fór hann þá vestr markleiði til ár þeirar, er norðan fellr í Væni ok Elfr heitir; þar dveljask þeir, taka þar at ryðja mǫrkina ok

brenna ok byggva síðan; urðu þar brátt stór heruð; kolluðu þeir þat Vermaland; þar váru góðir landzkostir. En er spurðisk til Óláfs í Svíþjóð, at hann ryðr markir, kǫlluðu þeir hann trételgju, ok þótti hæðiligt hans ráð. Óláfr fekk þeirar konu, er Sǫlveig hét eða Sǫlva, dóttir Hálfdanar gulltannar vestan af Sóleyjum. Hálfdan var sonr Sǫlva Sǫlvarssonar, Sǫlvasonar ins gamla, er fyrstr ruddi Sóleyjar. Móðir Óláfs trételgju hét Gauthildr, en hennar móðir Álof, dóttir Óláfs ins skygna, konungs af Næríki. Óláfr ok Sǫlva áttu ii. sonu, Ingjald ok Hálfdan; hann var upp fœddr í Sóleyjum með Sǫlva móðurbrœðr sínum; hann var kallaðr Hálfdan hvítbeinn.

K. 43. Brendr inni Óláfr trételgja.

Þat var mikill mannfjǫlði, er útlagi fór af Svíþjóð fyrir Ívari konungi. Þeir spurðu, at Óláfr trételgja hafði landzkosti góða á Vermalandi, ok dreif þannug til hans svá mikill mannfjǫlði, at landit fekk eigi borit; gerðisk þar hallæri mikit ok sultr; kendu þeir þat konungi sínum, svá sem Svíar eru vanir at kenna konungi bæði ár ok hallæri. Óláfr konungr var lítill blótmaðr; þat líkaði Svíum illa ok þótti þaðan mundu standa hallærit; drógu Svíar þá her saman, gerðu fǫr at Óláfi konungi ok tóku hús á honum ok brendu hann inni, ok gáfu hann Óðni ok blétu honum til árs sér; þat var við Væni; svá segir Þjóðólfr:

33. Ok við vág
hinns viðjar . . .
hræ Áleifs
ǫlgylðir svalg,
ok glóðfjalgr
gǫrvar leysti
sonr Fornjóts
af Svía jǫfri.
Sá áttkonr
frá Upsǫlum
Lofða kyns
fyr lǫngu hvarf.

Þeir er vitrari váru af Svíum fundu þá, at þat olli hallærinu, at mannfólkit var meira, en landit mætti bera, en konungr hafði engu um valdit. Taka nú þat ráð, at fara með herinn allan vestr yfir Eiðaskóg, ok koma fram í Sóleyjum mjǫk á óvart; þeir drápu Sǫlva konung ok tóku hǫndum Hálfdan hvítbein; þeir taka hann til hǫfðingja yfir sik ok gefa honum konungs-nafn. Lagði hann þá undir sik Sóleyjar; síðan fór hann með herinn út á Raumaríki ok herjar þar ok fekk fylki þat af hernaði.

K. 44. Frá Hálfdani.

Hálfdan hvítbeinn var konungr ríkr; hann átti Ásu, dóttur Eysteins ins harðráða Uplendinga-konungs; hann réð fyrir Heiðmǫrk. Þau Hálfdan áttu ii. sonu, Eystein ok Guðrøð. Hálfdan eignaðisk mikit af Heiðmǫrk ok Þótn ok Haðaland ok mikit af Vestfold. Hann varð gamall maðr; hann varð sóttdauðr á Þótni ok var síðan fluttr út á Vestfold ok heygðr þar, sem hét Skereið í Skíringssal; svá segir Þjóðólfr:

34. Þat frá hverr,
at Halfdanar
sǫkmiðlendr
sakna skyldu,
ok hallvarps
hlífinauma
þjóðkonung
á Þótni tók.
Ok Skereið
í Skíringssal
of brynjalfs
beinum drúpir.

K. 45. Frá Ingjaldi.

Ingjaldr, bróðir Hálfdanar, var konungr í Vermalandi, en eptir dauða hans lagði Hálfdan konungr Vermaland undir sik ok tók skatta af ok setti þar jarla yfir, meðan hann lifði.

K.46. Dauði Eysteins konungs.

Eysteinn, sonr Hálfdanar hvítbeins, er konungr var eptir hann á Raumaríki ok á Vestfold, hann átti Hildi, dóttur Eiríks Agnarssonar, er konungr var á Vestfold. Agnarr, faðir Eiríks, var sonr Sigtryggs konungs af Vindli. Eiríkr konungr átti engan son; hann dó, þá er Hálfdan konungr hvítbeinn lifði. Tóku þeir feðgar, Hálfdan ok Eysteinn, þá undir sik alla Vestfold; réð Eysteinn Vestfold, meðan hann lifði. Þá var sá konungr á Vǫrnu, er Skjǫldr hét; hann var allmjǫk fjǫlkunnigr. Eysteinn konungr fór með herskip nǫkkur yfir á Vǫrnu ok herjaði þar, tók slíkt, er fyrir varð, klæði ok aðra gripi ok gǫgn bóanda, ok hjoggu strandhǫgg; fóru í brot síðan. Skjǫldr konungr kom til strandar með her sinn, var Eysteinn konungr þá í brottu ok kominn yfir fjǫrðinn, ok sá Skjǫldr segl þeira; þá tók hann mǫttul sinn ok veifði ok blés við; þá er þeir sigldu inn um Jarlsey, sat Eysteinn konungr við stýri; skip annat sigldi nær þeim; báruskot nǫkkut var í; laust beitiássinn af ǫðru skipi konung fyrir borð; þat var hans bani. Menn hans náðu líkinu;

var þat flutt inn á Borró, ok orpinn haugr eptir á rǫðinni út við sjá við Vǫðlu; svá segir Þjóðólfr:

35. En Eysteinn
fyr ási fór
til Býleists
bróður meyjar,
ok nú liggr
und lagar beinum
rekks lǫðuðr
á raðar broddi,
þars élkaldr
hjá jǫfur gauzkum
Vǫðlu straumr
at vági kømr.

K. 47. Dauði Hálfdanar konungs.

Hálfdan hét sonr Eysteins konungs, er konungdóm tók eptir hann; hann var kallaðr Hálfdan inn mildi ok inn matarilli; svá er sagt, at hann gaf þar í mála mǫnnum sínum jammarga gullpenninga, sem aðrir konungar silfrpenninga, en hann svelti menn at mat. Hann var hermaðr mikill ok var lǫngum í víkingu ok fekk sér fjár. Hann átti Hlíf, dóttur Dags konungs af Vestmǫrum. Holtar á Vestfold var hǫfuðbœr hans; þar varð hann sóttdauðr ok er hann heygðr á Borró; svá segir Þjóðólfr:

36. Ok til þings
þriðja jǫfri
hveðrungs mær
ór heimi bauð,
þás Halfdanr,
sás Holtum bjó,
norna dóms
of notit hafði.
Ok buðlung
á Borrói
sigrhafendr
síðan fǫlu.

K. 48. Dauði Guðrøðar.

Guðrøðr hét sonr Hálfdanar, er konungdóm tók eptir hann; hann var kallaðr Guðrøðr inn gǫfugláti, en sumir kǫlluðu hann veiðikonung. Hann átti þá konu, er Álfhildr hét, dóttir Alfarins konungs ór Álfheimum, ok hafði með henni hálfa Vingulmǫrk; þeira sonr var Óláfr, er síðan var kallaðr Geirstaðaálfr. Álfheimar váru þá kallaðir millum Raumelfar ok Gautelfar. En er Álfhildr var ǫnduð, þá sendi Guðrøðr konungr menn sína vestr á Agðir til konungs þess, er þar réð fyrir; sá er nefndr Haraldr inn granrauði; skyldu þeir biðja Ásu, dóttur hans, til handa konungi, en Haraldr synjaði. Kómu sendimenn aptr ok sǫgðu konungi sitt erendi. En nǫkkurri stundu síðarr skaut Guðrøðr konungr

skipum á vatn, fór síðan með liði miklu út á Agðir, kom mjǫk á óvart ok veitti uprás, kom um nótt á bœ Haraldz konungs; en er hann varð varr við, at herr var kominn á hendr honum, þá gekk hann út með þat lið, sem hann hafði; varð þar orrosta, ok liðsmunr mikill. Þar fell Haraldr ok Gyrðr, sonr hans; tók Guðrøðr konungr herfang mikit; hann hafði heim með sér Ásu, dóttur Haraldz konungs, ok gerði brullaup til hennar; þau áttu son, er Hálfdan hét; en þá er Hálfdan var vetrgamall, þat haust fór Guðrøðr konungr at veizlum; hann lá með skipi sínu í Stíflusundi; váru þar drykkjur miklar; var konungr mjǫk drukkinn; ok um kveldit, er myrkt var, gekk konungr af skipi; en er hann kom á bryggjusporð, þá hljóp maðr at honum ok lagði spjóti í gǫgnum hann; var þat hans bani; sá maðr var þegar drepinn. En um morguninn eptir, er ljóst var, þá var maðr sá kendr, var þat skósveinn Ásu drótningar; dulði hon þá ekki, at þat váru hennar ráð; svá segir Þjóðólfr:

37. Varð Goðrøðr,
enn gǫfugláti,
lómi beittr,
sás lǫngu vas,
ok umbrǫ́ð,
at ǫlum stilli,
hǫfuð heiptrækt
at hilmi dró.

38. Ok launsigr
enn lómgeði
Ǫ́su ǫ́rr
af jǫfri bar,
ok buðlungr
á beði fornum
Stíflusunds
of stunginn vas.

K. 49. Dauði Óláfs konungs.

Óláfr tók konungdóm eptir fǫður sinn; hann var ríkr maðr ok hermaðr mikill; hann var allra manna fríðastr ok mestr vexti. Hann hafði Vestfold, þvíat Álfgeirr konungr tók þá undir sik Vingulmǫrk alla; setti hann þar yfir Gandálf, son sinn. Þá gengu þeir feðgar mjǫk á Raumaríki ok eignuðusk mestan hlut þess ríkis ok fylkis. Hǫgni hét sonr Eysteins ins ríka Uplendingakonungs; hann lagði þá undir sik Heiðmǫrk alla ok Þótn ok Haðaland. Þá hvarf ok undan þeim Guðrøðar-sonum Vermaland, ok snørusk þeir þá at skattgjǫfum til Svía-konungs. Óláfr var þá á tvítøgsaldri, er Guðrøðr andaðisk; en er Hálfdan, bróðir hans, gekk til ríkis með honum, þá skiptu þeir ríkinu með sér; hafði Óláfr inn vestra hlut, en Hálfdan inn syðra. Óláfr konungr hafði atsetu á Geirstǫðum; hann tók fótarverk ok andaðisk þar af, ok er hann heygðr á Geirstǫðum; svá segir Þjóðólfr:

39. Ok niðkvísl
í Nóregi
þróttar Þrós
of þróazk hafði;
réð Áleifr
Ofsa forðum
víðri grund
ok Vestmari,

40. unz fótverkr
við Foldar þrǫm
virða vin
of viða skyldi;
liggr gunndjarfr
á Geirstǫðum
herkonungr
haugi ausinn.

K. 50.

Rǫgnvaldr hét sonr Óláfs konungs, er konungr var á Vestfold eptir fǫður sinn; hann var kallaðr heiðum-hæri; um hann orti Þjóðólfr inn hvinverski Ynglingatal; þar segir hann svá:

41. Þat veitk bazt
und blǫum himni
kenninafn,
svát konungr eigi,
es Rǫgnvaldr
reiðar stjóri
heiðum-hárr
of heitinn es.

Saga Hálfdanar svarta.

K. 1. Hálfdan bersk við Gandálf ok Sigtrygg.

Hálfdan var vetrgamall, þá er faðir hans fell. Ása, móðir hans, fór þegar með hann vestr á Agðir ok settisk þar þegar til ríkis þess, er átt hafði faðir hennar. Þar óx upp Hálfdan ok var brátt mikill ok sterkr ok svartr á hár; hann var kallaðr Hálfdan svarti. Þá var hann xviii. vetra, er hann tók konungdóm á Ǫgðum; fór hann þegar á Vestfold ok skipti ríki við Óláf, bróður sinn. Sama haust fór hann með her á Vingulmǫrk á hendr Gandálfi konungi, ok áttu þeir margar orrostur ok hǫfðu ýmsir sigr, en at lykðum sættusk þeir, skyldi Hálfdan hafa Vingulmǫrk hálfa, sem áðr hafði haft Guðrøðr, faðir hans. Eptir þat fór Hálfdan konungr upp á Raumaríki ok lagði undir sik. Þat spurði Sigtryggr konungr, sonr Eysteins konungs; hann hafði atsetu á Heiðmǫrk ok hafði áðr Raumaríki undir sik lagt. Fór þá Sigtryggr konungr með her móti Hálfdani konungi ok var þar orrosta mikil ok hafði Hálfdan sigr; en er flótti brast, þá var Sigtryggr konungr lostinn ǫru undir hǫndina vinstri, ok fell hann þar. Síðan lagði Hálfdan undir sik alt Raumaríki. Eysteinn hét annarr sonr Eysteins konungs, bróðir Sigtryggs konungs; hann var þá konungr á Heiðmǫrk. En er Hálfdan var farinn út á Vestfold, þá fór Eysteinn konungr með her sinn út á Raumaríki, lagði þar þá víða land undir sik.

K. 2. Orrosta Hálfdanar ok Eysteins.

Hálfdan svarti spurði, at ófriðr var á Raumaríki; dró hann þá her saman ok fór til móts við Eystein konung, ok áttu þeir orrostu, ok hafði Hálfdan sigr, en Eysteinn flýði upp á Heiðmǫrk. Hálfdan konungr fór með her sinn eptir honum upp á Heiðmǫrk, ok áttu þeir aðra orrostu, ok hafði Hálfdan sigr, en Eysteinn flýði norðr í Dala á fund Guðbrandz hersis; hann eflðisk

þaðan at liði, fór síðan um vetrinn út á Heiðmǫrk; hann hitti Halfðan svarta í eyinni miklu, er liggr í Mjǫrs; áttu þeir þar orrostu; þar fell mikit fólk af hvárum tveggja, ok hafði Hálfdan sigr; þar fell Guthormr, sonr Guðbrandz hersis, er mannvænstr þótti vera á Uplǫndum; þá flýði enn Eysteinn norðr í Dala. Þá sendi hann Hallvarð skálk, frænda sinn, til Hálfdanar konungs, at leita um sættir; en fyrir frændsymi sakir, þá gaf Hálfdan upp Eysteini konungi hálfa Heiðmǫrk. Hálfdan lagði undir sik Þótn, ok þar sem Land heitir; þá eignaðisk hann ok Haðaland; var hann þá ríkr konungr.

K. 3. Kvánfang Hálfdanar konungs.

Hálfdan svarti fekk konu, er nefnd er Ragnhildr, dóttir Haraldz gullskeggs; hann var konungr í Sogni. Þau áttu son, er Haraldr konungr gaf nafn sitt, ok fœddisk sá sveinn upp í Sogni með Haraldi konungi móðurfeðr sínum; en er Haraldr var orðinn ørvasi, var hann sonlauss; þá gaf hann Haraldi, dóttursyni sínum, ríki sitt ok lét hann taka til konungs; lítlu síðarr andaðisk Haraldr gullskeggr. Þann sama vetr andaðisk Ragnhildr, dóttir hans; eptir um várit varð sóttdauðr Haraldr konungr ungi í Sogni; hann var þá x. vetra. Þegar er Hálfdan svarti spurði andlát hans, þá byrjar hann ferð sína með liði miklu ok ferr norðr til Sogns; var þar við honum vel tekit; talði hann þar til ríkis ok arfs eptir son sinn, ok var þar engi viðrstaða; lagði hann undir sik ríki þat. Þá kom til hans Atli jarl inn mjóvi af Gaulum; hann var vin Halfdanar konungs; konungr setti Atla jarl yfir Sygnafylki at dœma þar landzlǫg ok heimta saman skatta. Hálfdan konungr fór þaðan til Uplanda.

K. 4. Orrosta Hálfdanar ok Gandálfssona.

Hálfdan konungr fór um haustit út á Vingulmǫrk; þat var á einni nátt, er Hálfdan var á veizlu, at um miðnætti kom til hans sá maðr, er hestvǫrð hafði haldit, ok sagði honum, at herr var kominn nær bœnum; konungr stóð þegar upp ok bað menn vápna sik, gengr þegar út ok fylkir. Því næst kómu þar synir Gandálfs, Hýsingr ok Helsingr, með lið mikit. Varð þar orrosta mikil, en fyrir því, at Hálfdan konungr var ofrliði borinn, þá flýði hann til skógs ok lét mart manna; þar fell Ǫlvir inn spaki, fóstrfaðir Hálfdanar konungs. Eptir þat dreif lið til Hálfdanar konungs, fór hann þá at leita Gandálfssona, ok hittusk á Eiði við Eyja ok

berjask þar; þar fell Hýsingr ok Helsingr, en bróðir þeira, Haki, kom á flótta. Eptir þat lagði Hálfdan konungr undir sik alla Vingulmǫrk, en Haki flýði í Álfheima.

K. 5. Hálfdan konungr fekk Ragnhildar.

Sigurðr hjǫrtr er nefndr konungr á Hringaríki, meiri ok sterkari, en hverr maðr annarra; allra manna var hann ok fríðastr sýnum; faðir hans var Helgi inn hvassi, en móðir hans Áslaug, dóttir Sigurðar orms-í-auga Ragnars sonar loðbrókar. Svá er sagt, at þá var hann xii. vetra, er hann drap Hildibrand berserk í einvígi ok þá xii. saman; mǫrg vann hann þrekvirki, ok er lǫng saga frá honum. Hann átti ii. bǫrn; Ragnhildr hét dóttir hans; hon var allra kvenna skǫruligust; hon var þá á tvítøgsaldri, en Guthormr bróðir hennar á ungmennisaldri. En þat er at segja frá dauða Sigurðar, at hann reið einn saman út á eyðimerkr, sem vanði hans var til; hann veiddi stór dýr ok mannskœð; lagði hann á þat kapp mikit optliga; en er hann var langa leið riðinn, kom hann fram í ruð nǫkkur í nánd Haðalandi; þá kom þar móti honum Haki berserkr með xxx. manna; þar bǫrðusk þeir; fell þar Sigurðr hjǫrtr, en af Haka xii. menn, en sjálfr hann lét hǫnd sína ok hafði iii. sár ǫnnur. Eptir þat reið Haki til bús Sigurðar ok tók þar Ragnhildi, dóttur hans, ok Guthorm, bróður hennar, ok hafði braut með sér ok fé mikit ok marga dýrgripi, ok hafði heim á Haðaland; þar átti hann bú stór. Þá lét hann efna til veizlu ok ætlaði at gera brúðlaup til Ragnhildar, en þat dvalðisk, fyrir því at sár hans hǫfðusk illa. Haki Haða-berserkr lá í sárum um haustit ok ǫndurðan vetr, en of jól var á Heiðmǫrk Hálfdan konungr; hann hafði spurt ǫll þessi tíðendi. Þat var einn morgin snimma er konungr var klæddr, at hann kallaði til sín Hárek gand, sagði, at hann skyldi fara yfir á Haðaland ok fœra honum dóttur Sigurðar hjartar, Ragnhildi. Hárekr bjósk ok hafði c. manna, stilti svá ferðinni, at þeir kómu yfir vatnit í óttu ok til bœjar Haka, tóku dyrr allar á skála, þar er menn sváfu í; síðan gengu þeir til svefnbúrs þess, er Haki lá í, ok brutu upp ok tóku braut Ragnhildi ok Guthorm, bróður hennar, ok alt fé þat, er þar var, en þeir brendu skálann ok alla menn, þá er inni váru. Þeir tjǫlduðu vagn allvegligan ok settu þar í Ragnhildi ok Guthorm, fóru síðan til íssins. Haki stóð upp ok gekk eptir þeim um hríð, en er hann kom at vatsísinum, þá snøri hann niðr hjǫltum á sverðinu, en lagðisk á blóðrefilinn ok

stóð sverðit í gǫgnum hann; fekk hann þar bana ok er hann þar heygðr á vatsbakkanum. Hálfdan konungr sá, er þeir fóru um vatsísinn; hann var manna skygnstr; ok hann sá vagn tjaldaðan, ok þóttisk hann vita, at erendi þeira myndi orðit vera, þat sem hann vildi; lét hann þá setja borð sitt ok sendi menn víða um byggðina ok bauð til sín mǫrgum mǫnnum, ok var þar þann dag veizla góð, ok at þeiri veizlu fekk Hálfdan Ragnhildar, ok var hon síðan rík drótning. Móðir Ragnhildar var Þýrní, dóttir Klakk-Haraldz konungs af Jótlandi, systir Þyri Danmarkarbótar, er átti Gormr inn gamli, er þá réð Danaveldi.

K. 6. Frá draumum Ragnhildar.

Ragnhildr drótning dreymði drauma stóra; hon var spǫk at viti; sá var einn draumr hennar, at hon þóttisk vera stǫdd í grasgarði sínum ok taka þorn einn ór serk sér, ok er hon helt á, þá óx hann svá, at þat varð teinn einn mikill, svá at annarr endir tók jǫrð niðr ok varð brátt rótfastr, ok því næst var brátt annarr endir trésins hátt í loptit upp; því næst sýndisk henni treit svá mikit, at hon fekk varla sét yfir upp; þat var furðu digrt; inn nezti hlutr trésins var rauðr sem blóð, en þá leggrinn upp fagrgrœnn, en upp til limanna snjóhvítt; þar váru kvistir af trénu margir stórir, sumir ofarr, en sumir neðarr; limar trésins váru svá miklar, at henni þóttu dreifask um allan Nóreg ok enn víðara.

K. 7. Draumr Hálfdanar.

Hálfdan konungr dreymði aldri; honum þótti þat undarligt, ok bar þat fyrir þann mann, er nefndr er Þorleifr inn spaki, ok leitaði ráða, hvat at því myndi mega gera. Þorleifr sagði, hvat hann gerði, ef hann forvitnaði at vita nǫkkurn hlut, at hann fœri í svinabœli at sofa, ok brásk honum eigi draumr, — ok konungr gerði þat ok birtisk honum draumr þessi, honum sýndisk, at hann væri allra manna bezt hærðr ok var hár hans alt í lokkum, sumir síðir til jarðar, sumir í miðjan legg, sumir á kné, sumir í mjǫðm, sumir miðja síðu, sumir á háls, en sumir ekki meir en sprotnir upp ór hausi sem knýflar, en á lokkum hans var hvers kyns litr, en einn lokkr sigraði alla með fegrð ok ljósleik ok mikilleik. Þorleifi sagði hann þann draum, en hann þýddi svá, at mikill afspringr myndi af honum koma ok myndi sá lǫndum ráða með miklum veg ok þó eigi allir með jammiklum,

en einn myndi sá af hans ætt koma, at ǫllum myndi meiri ok œðri, ok hafa menn þat fyrir satt, at sá lokkr jartegnði Óláf konung inn helga. Hálfdan konungr var vitr maðr ok sannendamaðr til jafnaðar ok setti lǫg ok helt sjálfr, ok lét aðra halda, svá at eigi mætti ofsi steypa lǫgunum; hann gerði ok sjálfr saktal ok skipaði bótum hverjum eptir sínum burð ok metorðum. Ragnhildr drótning ól son; var sá vatni ausinn ok nefndr Haraldr; hann var brátt mikill ok inn fríðasti; óx hann þar upp ok gerðisk brátt íþróttamaðr mikill, vel viti borinn; móðir hans unni honum mikit, en faðir hans minna.

K. 8. Stolit vistum.

Hálfdan konungr var á jólavist á Haðalandi. Þar varð undarligr hlutr jólaaptan, þá er menn váru til borða gengnir, ok var þat allmikit fjǫlmenni, at þar hvarf vist ǫll af borðum ok alt mungát; sat konungr hryggr eptir, en hverr annarra sótti sitt heimili, en til þess at konungr mætti víss verða, hvat þessum atburð olli, þá lét hann taka Finn einn, er margfróðr var, ok vildi neyða hann til saðrar sǫgu ok píndi hann ok fekk þó eigi af honum. Finnrinn hét þannug mjǫk til hjálpar, er Haraldr var, sonr hans, ok Haraldr bað honum eirðar ok fekk eigi, ok hleypði Haraldr honum þó í brot at óvilja konungs ok fylgði honum sjálfr. Þeir kómu þar farandi, er hǫfðingi einn helt veizlu mikla, ok var þeim at sýn þar vel fagnat, ok er þeir hǫfðu þar verit til várs, þá var þat einn dag, at hǫfðinginn mælti til Haraldz: »furðu mikit torrek lætr faðir þinn sér at, er ek tók vist nǫkkura frá honum í vetr; en ek mun þér þat launa með feginsǫgu. Faðir þinn er nú dauðr ok skaltu nú heim fara, muntu fá ríki þat alt, er hann hefir átt, ok þar með skaltu eignask allan Nóreg«.

K. 9. Dauði Hálfdanar svarta.

Hálfdan svarti ók frá veizlu á Haðalandi, ok bar svá til leið hans, at hann ók um vatnit Rǫnd; þat var um vár; þá váru sólbráð mikil; en er þeir óku um Rykinsvík — þar hǫfðu verit um vetrinn nautabrunnar, en er mykrin hafði fallit á ísinn, þá hafði þar grafit um í sólbráðinu —, en er konungr ók þar um, þá brast niðr íssinn, ok týndisk þar Hálfdan konungr ok lið mikit með honum; þá var hann fertøgr at aldri; hann hafði verit allra konunga ársælstr. Svá mikit gerðu menn sér um hann, at þá er þat spurðisk, at hann var dauðr, ok lík hans var flutt á Hringa-

ríki ok var þar til graptar ætlat, þá fóru ríkismenn af Raumaríki ok af Vestfold ok Heiðmǫrk ok beiddusk allir at hafa líkit með sér ok heygja í sínu fylki, ok þótti þat vera árvænt, þeir er næði. En þeir sættusk svá, at líkinu var skipt í fjóra staði, ok var hǫfuðit lagit í haug at Steini á Hringaríki, en hverir fluttu heim sinn hluta ok heygðu, ok eru þat alt kallaðir Hálfdanar-haugar.

Haraldz saga ins hárfagra.

K. 1. Haraldr tók konungdóm.

Haraldr tók konungdóm eptir fǫður sinn; þá var hann x. vetra gamall; hann var allra manna mestr ok sterkastr ok fríðastr sýnum, vitr maðr ok skǫrungr mikill. Guthormr, móðurbróðir hans, gerðisk forstjóri fyrir hirðinni ok fyrir ǫllum landráðum; hann var hertogi[1] fyrir liðinu. Eptir líflát Hálfdanar svarta gengu margir hǫfðingjar á ríkit, þat er hann hafði leift; var inn fyrsti maðr Gandálfr konungr ok þeir brœðr, Hǫgni ok Fróði, synir Eysteins konungs af Heiðmǫrk, ok Hǫgni Káruson gekk víða yfir Hringaríki. Þá byrjar ferð sína Haki Gandálfsson út á Vestfold með ccc. manna, ok fór it øfra um dali nǫkkura ok ætlaði at koma á óvart Haraldi konungi, en Gandálfr konungr sat í Lóndum með her sinn, ok þar ætlaði hann at flytjask yfir fjǫrðinn á Vestfold. En er þat spyrr Guthormr hertogi, samnar hann her ok ferr með Haraldi konungi, ok vendir fyrst móti Haka upp á land ok finnask þeir í dal nǫkkurum; varð þar orrosta ok fekk Haraldr konungr sigr; þar fell Haki konungr ok mikill hluti liðs hans; þar heitir síðan Hakadalr. Eptir þat venda þeir aptr, Haraldr konungr ok Guthormr hertogi, en þá var Gandálfr konungr kominn á Vestfold, ok fara nú hvárir móti ǫðrum, ok er þeir finnask, verðr orrosta hǫrð; þaðan flýði Gandálfr konungr ok lét mestan hluta liðs síns ok komsk við svá búit í ríki sitt. Ok er þessi tíðendi spyrja synir Eysteins konungs á Heiðmǫrk, væntu þeir sér skjótt hers. Þeir gera orð Hǫgna Kárusyni ok Guðbrandi hersi ok leggja stefnu sína á Heiðmǫrk á Hringisakri.

K. 2. Fall Eysteinssona.

Eptir þessar orrostur ferr Haraldr konungr ok Guthormr hertogi ok alt lið þat, er þeir fá, ok venda til Uplanda ok fara

[1] The word is after this used as a title of Guthormr, but in Hakonar Saga [illegible] it is stated that the title was first used in Norway in 1237.

mjǫk markleið. Þeir spyrja, hvar Uplendinga-konungar hafa lagt stefnu sína, ok koma þar um miðnætti, ok verða eigi varðmenn fyrr varir við, en lið var komit fyrir þá stofu, er inni var Hǫgni Káruson, ok svá þá, er Guðbrandr svaf í, ok lǫgðu eld í hváratveggju, en Eysteinssynir kómusk út með sína menn ok bǫrðusk um hríð ok fellu þar báðir, Hǫgni ok Fróði. Eptir fall þessa iiii. hǫfðingja eignaðisk Haraldr konungr með krapt ok framkvæmð Guthorms, frænda síns, Hringaríki ok Heiðmǫrk, Guðbrandzdali ok Haðaland, Þótn ok Raumaríki, Vingulmǫrk, allan inn nørðra hlut. Eptir þat hǫfðu þeir Haraldr konungr ok Guthormr hertogi ófrið ok orrostur við Gandálf konung, ok lauk með því, at Gandálfr konungr fell í inni síðurstu orrostu, en Haraldr konungr eignaðisk ríki alt suðr til Raumelfar.

K. 3. Frá Gyðu Eiríksdóttur.

Haraldr konungr sendi menn sína eptir meyju einni, er Gyða er nefnd, dóttir Eiríks konungs af Hǫrðalandi — hon var at fóstri á Valdresi með ríkum bóanda — er hann vildi taka til frillu sér, þvíat hon var allfríð mær ok heldr stórlát; en er sendimenn kómu þar, þá báru þeir upp erendi sín fyrir meyna; hon svaraði á þessa lund, at eigi vill hon spilla meydómi sínum, til þess at taka til mannz þann konung, er eigi hefir meira ríki, en nǫkkur fylki, til forráða, »en þat þykki mér undarligt, segir hon, er engi er sá konungr, er svá vill eignask Nóreg ok vera einvaldi yfir, sem hefir Gormr konungr at Danmǫrku eða Eiríkr at Upsǫlum«. Sendimǫnnum þykkir hon svara furðustórliga ok spyrja hana máls um, hvar til svǫr þessi skulu koma, segja, at Haraldr er konungr svá ríkr, at henni er fullræði í, en þó at hon svari á annan veg þeira erendum, en þeir mundu vilja, þá sjá þeir engan sinn kost til þess at sinni, at þeir mundu hana í brot hafa, nema hennar vili væri til þess, ok búask þeir þá ferðar sinnar. En er þeir eru búnir, leiða menn þá út. Þá mælti Gyða við sendimenn, bað þá bera þau orð sín Haraldi konungi, at hon mun því at einu játa at gerask eigin kona hans, ef hann vill þat gera fyrir hennar sakir áðr, at leggja undir sik allan Nóreg ok ráða því ríki jafnfrjálsliga, sem Eiríkr konungr Svía-veldi eða Gormr konungr Danmǫrku, »þvíat þá þykki mér, segir hon, hann mega heita þjóðkonungr«.

K. 4. Heitstrenging Haraldz konungs.

Sendimenn fara nú aptr til Haraldz konungs ok segja honum þessi orð meyjarinnar ok telja, at hon er furðudjǫrf ok óvitr, segja þat makligt, at konungr sendi lið mikit eptir henni við ósœmð. Þá svarar Haraldr konungr, at eigi hefði þessi mær illa mælt, eða gǫrt svá, at hefnda væri fyrir vert, bað hana hafa mikla þǫkk fyrir orð sín — »hon hefir mint mik þeira hluta, segir hann, er mér þykkir nú undarligt, er ek hefi eigi fyrr hugleitt«, ok enn mælti hann: »þess strengi ek heit, ok því skýt ek til guðs, þess er mik skóp ok ǫllu ræðr, at aldri skal skera hár mitt né kemba, fyrr en ek hefi eignazk allan Nóreg með skǫttum ok skyldum ok forráði, en deyja at ǫðrum kosti«. Þessi orð þakkaði honum mjǫk Guthormr hertogi ok lét þat vera konungligt verk at efna orð sín.

K. 5. Orrosta í Orkadal.

Eptir þetta samna þeir frændr liði miklu ok búa ferð sína á Uplǫnd ok svá norðr um Dali ok þaðan norðr um Dofrafjall, ok þá er hann kom ofan í byggðina, þá lét hann drepa menn alla ok brenna byggðina; en er fólkit varð þessa víst, þá flýði hverr, er mátti, sumir ofan til Orkadals, sumir til Gaulardals, sumir á markir, sumir leituðu griða, ok þat fengu allir, þeir er á konungs fund kómu, ok gerðusk hans menn. Þeir fengu enga mótstǫðu, fyrr en þeir kómu til Orkadals; þar var samnaðr fyrir þeim; þar áttu þeir ina fyrstu orrostu við konung þann, er Grýtingr hét. Haraldr konungr fekk sigr, en Grýtingr var handtekinn ok drepit mikit lið af honum, en hann gekk til handa Haraldi konungi ok svarði honum trúnaðareiða. Eptir þat gekk alt fólk undir Harald konung í Orkdœlafylki ok gerðusk hans menn.

K. 6. Landzskipti ok ríkisstjórn.

Haraldr konungr setti þann rétt alt þar, er hann vann ríki undir sik, at hann eignaðisk óðul ǫll ok lét alla bóendr gjalda sér landskyldir bæði ríka ok óríka; hann setti jarl í hverju fylki, þann er dœma skyldi lǫg ok landzrétt ok heimta sakeyri ok landskyldir, ok skyldi jarl hafa þriðjung skatta ok skylda til borðz sér ok kostnaðar. Jarl hverr skyldi hafa undir sér iiii. hersa eða fleiri, ok skyldi hverr þeira hafa xx. marka

veizlu; jarl hverr skyldi fá konungi í her lx. hermanna, en hersir hverr xx. menn. En svá mikit hafði Haraldr konungr aukit álǫg ok landzskyldir, at jarlar hans hǫfðu meira ríki, en konungar hǫfðu fyrrum. En er þetta spurðisk um Þrándheim, þá sóttu til Haraldz konungs margir ríkismenn ok gerðusk hans menn.

K. 7. Orrosta í Gaulardal.

Þat er sagt, at Hákon jarl Grjótgarðzson kom til Haraldz konungs útan af Yrjum ok hafði lið mikit til fulltings við Harald konung. Eptir þat fór Haraldr konungr inn í Gaulardal ok átti þar orrustu ok feldi þar ii. konunga ok eignaðisk síðan ríki þeira, en þat var Gauldœlafylki ok Strindafylki. Þá gaf hann Hákoni jarli yfirsókn um Strindafylki. Eptir þat fór Haraldr konungr inn í Stjóradal ok átti þar ina iii. orrustu ok hafði sigr ok eignaðisk þat fylki. Eptir þat sǫmnuðusk saman Innþrœndir ok váru komnir saman iiii. konungar með her sinn; sá einn, er réð Veradal, annarr réð fyrir Skaun, iii. Sparbyggvafylki, iiii. af Eynni iðri, sá átti Eynafylki. Þessir iiii. konungar fóru með her í mót Haraldi konungi, en hann helt orrostu við þá ok fekk sigr, en þessir konungar fellu sumir, en sumir flýðu. Haraldr konungr átti allz í Þrándheimi viii. orrostur eða fleiri, ok at feldum viii. konungum eignaðisk hann allan Þrándheim.

K. 8. Haraldr vann Naumdœlafylki.

Norðr í Naumudal váru brœðr ii. konungar, Herlaugr ok Hrollaugr. Þeir hǫfðu verit at iii. sumur at gera haug einn; sá haugr var hlaðinn með grjóti ok límí ok viðum gǫrr; en er haugrinn var algǫrr, þá spurðu þeir brœðr þau tíðendi, at Haraldr konungr fór á hendr þeim með her; þá lét Herlaugr konungr aka til vist mikla ok drykk. Eptir þat gekk Herlaugr konungr í hauginn með xii. mann; siðan lét hann kasta aptr hauginn. Hrollaugr konungr fór upp á haug þann, er konungar váru vanir at sitja á, ok lét þar búa konungs hásæti ok settisk þar í; þá lét hann leggja dýnur á fótpallinn, þar er jarlar váru vanir at sitja; þá veltisk konungr ór hásætinu ok í jarlssæti, ok gaf sér sjálfr jarlsnafn. Eptir þat fór Hrollaugr á móti Haraldi konungi ok gaf honum alt ríki sitt ok bauð at gerask hans maðr ok sagði honum alla sína meðferð. Þá tók Haraldr konungr sverð ok festi á linda honum, þá festi hann

skjǫld á háls honum ok gerði hann jarl sinn ok leiddi hann í hásæti; þá gaf hann honum Naumdœlafylki ok setti hann þar jarl yfir.

K. 9. Frá skipan Haraldz konungs.

Haraldr konungr fór þá aptr til Þrándheims ok dvalðisk þar um vetrinn, ok kallaði heimili sitt jafnan síðan; þar setti hann inn mesta hǫfuðbœ, er Hlaðir heita. Þann vetr fekk hann Ásu, dóttur Hákonar jarls Grjótgarðzsonar, ok hafði Hákon þá mestan metnað af konunginum. Um várit réð Haraldr konungr sér til skipa. Hann hafði gera látit um vetrinn dreka mikinn ok búinn it vegligsta; þar skipaði hann á hirð sinni ok berserkjum; stafnbúar váru mest vandaðir, þvíat þeir hǫfðu merki konungs. Aptr frá stafninum til austrúms var kallat á rausn; þat var skipat berserkjum. Þeir einir náðu hirðvist með Haraldi konungi, er afreksmenn váru bæði at afli ok hreysti ok allz konar atgørvi; þeim einum var skipat hans skip; en hann átti þá góð vǫl at kjósa ór hverju fylki sér hirðmenn. Hann hafði her mikinn ok mǫrg stórskip ok margir ríkismenn fylgðu honum. Þess getr Hornklofi í Glymdrápu, at Haraldr konungr hafði fyrr barzk á Updals-skógi við Orkndœlinga, en hann hefði leiðangr þenna úti:

42. Hilmir réð á heiði,
hjaldr-seiðs, þrimu, galdra
óðr við œskimeiða
ey vébrautar, heyja,
áðr gnapsólar Gripnis
gnýstœrandi fœri
rausnarsamr til rimmu
ríðviggs lagar skíðum.

43. Gerði glamma ferðar
gný drótt jǫru Þróttar
helkannanda hlenna
hlymræks of trǫð glymja,
áðr út á mar mœtir
mannskœðr lagar tanna
rœsinaðr ok rausnar
rak vébrautar nǫkkva.

K. 10. Orrosta við Sólskel.

Haraldr konungr helt liði sínu út ór Þrándheimi ok snøri suðr á Mœri. Húnþjófr er nefndr konungr, sá er réð fyrir Mœrafylki; Sǫlvi klofi hét sonr hans; þeir váru hermenn miklir. En sá konungr, er réð fyrir Raumsdali, er nefndr Nǫkkvi; hann var móðurfaðir Sǫlva. Þessir hǫfðingjar drógu saman her mikinn, er þeir spyrja til Haraldz konungs, ok fara móti honum, ok hittask við Sólskel; varð þar orrosta mikil ok hafði Haraldr konungr sigr; svá segir Hornklofi:

44. Þar (svát barsk at borði,
borðhǫlkvi rak norðan,
(hlífar valdr til hildar)
hregg, (dǫglinga tveggja)
ok allsnœfrir jǫfrar
orðalaust at morði
(endisk rauðra randa
rǫdd) dynskotum kvǫddusk.

Báðir konungar fellu, en Sǫlvi komsk með flótta undan; lagði Haraldr konungr þá undir sik þessi tvau fylki ok dvalðisk þar lengi um sumarit ok skipaði þar réttum með mǫnnum, en um haustit bjósk hann at fara norðr til Þrándheims. Rǫgnvaldr Mœra-jarl, sonr Eysteins glumru, hafði þá of sumarit gǫrzk maðr Haraldz konungs. Haraldr konungr setti hann hǫfðingja yfir þessi ii. fylki, Norð-Mœri ok Raumsdal, ok fekk honum þar styrk til bæði af ríkismǫnnum ok bóndum, svá ok skipakost at verja landit fyrir ófriði. Hann var kallaðr Rǫgnvaldr inn ríki eða inn ráðsvinni, ok segja menn, at hvártveggja væri sannefni. Haraldr konungr var um vetrinn eptir í Þrándheimi.

K. 11. Fall Arnviðar ok Auðbjarnar konungs.

Eptir um várit bjó Haraldr konungr her mikinn ór Þrándheimi ok sagði, at hann mundi þeim her stefna á Sunn-Mœri. Sǫlvi klofi hafði um vetrinn legit úti á herskipum ok herjat um Norð-Mœri ok drepit þar marga menn Haraldz konungs, en suma rænta, en stundum um vetrinn hafði hann verit á Sunn-Mœri með Arnviði konungi frænda sínum. En er þeir spyrja til Haraldz konungs, þá samna þeir liði ok verða fjǫlmennir, þvíat margir þóttusk eiga Haraldi konungi heiptir at gjalda. Sǫlvi klofi fór suðr í Fjǫrðu á fund Auðbjarnar konungs, er þar réð fyrir, ok bað hann liðs, at hann skyldi fara með her sinn til styrks við þá Arnvið konung — segir hann svá: »Ǫllum er oss sjá kostr nú auðsær, at vér rísim allir upp móti Haraldi konungi; munu vér þá hafa gnógan styrk, ok mun þá auðna ráða sigri, en hitt er ella, ok er þat engi kostr þeim mǫnnum, er eigi eru ótígnari at nafni, en Haraldr, at gerask þrælar hans. Þótti fǫður mínum betri sá kostr, at falla í bardaga í konungdómi sínum, en gerask undirmaðr Haraldz konungs«. Kom Sǫlvi svá rœðum sínum, at Auðbjǫrn hét ferðinni, ok dró hann þá her saman ok fór norðr til fundar við Arnvið konung; hǫfðu þeir þá allmikinn her. Þeir spurðu þá til Haraldz konungs, at hann var þá norðan kominn. Þeir hittusk fyrir innan Sólskel. Þat var þá siðvanði, er menn bǫrðusk á skipum, at tengja skyldi skipin ok berjask um stafna.

Var þá svá gǫrt; lagði Haraldr konungr skip sitt móti skipi Arnviðar konungs; varð sú orrosta in snarpasta, ok fell mikit fólk af hvárum tveggjum, ok at lykðum varð Haraldr konungr svá óðr ok reiðr, at hann gekk fram á rausn á skipi sínu, ok barðisk þá svá snarpliga, at allir frambyggvar á skipi Arnviðar hrukku aptr til siglu, en sumir fellu, gekk Haraldr konungr þá upp á skipit, leituðu þá menn Arnviðar konungs á flótta, en hann sjálfr fell á skipi sínu; þar fell Auðbjǫrn konungr, en Sǫlvi flýði; svá segir Hornklofi:

45. Háði gramr, þars gnúðu,
geira hregg við seggi,
(rauð fnýsti ben blóði)
bryngǫgl í dyn Skǫglar,
þás á rausn fyr ræsi
(réð egglituðr) seggir
— æfr gall hjǫrr við hlífar —
hnigu fjǫrvanir (sigri).

Þar fell ór liði Haraldz konungs Ásgautr ok Ásbjǫrn, jarlar hans, Grjótgarðr ok Herlaugr, mágar hans, synir Hákonar Hlaðajarls. Sǫlvi var síðan víkingr mikill langa hríð ok gerði opt mikinn skaða á ríki Haraldz konungs.

K. 12. Brenna Vémundar konungs.

Haraldr konungr lagði undir sik Sunn-Mœri. Vémundr, bróðir Auðbjarnar konungs, helt Firðafylki. Þetta var síðla um haust ok gera menn þat ráð með Haraldi konungi, at hann skyldi eigi fara suðr um Stað á haustdegi. Þá setti Haraldr konungr Rǫgnvald jarl yfir Mœri hváratveggju ok Raumsdal ok hafði hann þá um sik mikit fjǫlmenni. Haraldr konungr fór þá til Þrándheims. Þann sama vetr fór Rǫgnvaldr jarl it iðra um Eið ok svá suðr um Fjǫrðu; hann hafði njósn af Vémundi konungi ok kom um nótt, þar sem heitir Naustdalr; var Vémundr konungr þar á veizlu; Rǫgnvaldr jarl tók hús á þeim ok brendi konung inni með níu tigu manna. Eptir þat kom Berðlu-Kári til Rǫgnvaldz jarls með langskip alskipat, ok fóru þeir báðir norðr á Mœri; tók Rǫgnvaldr jarl skip þau, er átt hafði Vémundr konungr, ok alt lausafé, þat er hann fekk. Berðlu-Kári fór norðr á fund Haraldz konungs ok gerðisk hans maðr; hann var berserkr mikill. Um várit eptir fór Haraldr konungr suðr með landi ok lagði undir sik Firðafylki. Síðan sigldi Haraldr konungr austr með landi ok kom fram í Vík austr, en hann setti eptir Hákon jarl Grjótgarðzson ok fekk honum yfirsókn í Firðafylki. Þá sendi Hákon jarl orð Atla jarli inum mjóva, at hann skyldi fara á braut ór Sogni ok vera jarl á

Gaulum, sem hann hafði fyrr verit, en kvað Harald konung hafa veitt sér Sygnafylki. Atli jarl sendi þau orð í mót, at hann mun halda Sygnafylki ok svá Gaulum, þar til er hann finnr Harald konung. Jarlarnir þreyttu þetta með sér, þar til er báðir samna her; þeir hittusk á Fjǫlum í Stafanessvági ok áttu þar orrostu mikla. Þar fell Hákon jarl, en Atli jarl varð sárr til ólífis ok fóru þeir með hann til Atleyjar ok andaðisk hann þar; svá segir Eyvindr skáldaspillir:

46. Varð Hǫkunn,
Hǫgna meyjar
viðr, vápnberr,
es vega skyldi,
ok sinn aldr
í odda gný
Freys ǫttungr
á Fjǫlum lagði.

47. Ok þar varð,
es vinir fellu
magar Hallgarðs,
manna blóði
Stafaness
við stóran gný
vinar Lóðurs
vágr of blandinn.

K. 13. Frá Haraldi konungi ok Eiríki Svíakonungi.

Haraldr konungr kom liði sínu austr í Vík ok lagði inn til Túnsbergs; þar var þá kaupstaðr; hann hafði þá dvalzk í Þrándheimi iiii. vetr ok komit ekki á þeiri stundu í Víkina. Hann spurði þar þau tíðendi, at Eiríkr Svía-konungr Eymundarson hafði lagt undir sik Vermaland ok hann tók þar skatta af ǫllum markbyggðum, ok hann kallaði Vestra-Gautland alt norðr til Svínasundz, ok it vestra alt með hafi, þá kallaði Svía-konungr þat alt sitt ríki ok tók skatta af. Hann hafði þar sett yfir jarl, er kallaðr var Hrani gauzki; hann hafði ríki í milli Svínasundz ok Gautelfar; hann var ríkr jarl. Haraldi konungi var sagt frá orðum Svía-konungs, at hann skyldi eigi fyrr af láta, en hann hefði jammikit ríki í Víkinni, sem fyrr hafði Sigurðr hringr eða Ragnarr loðbrók, sonr hans, en þat var Raumaríki ok Vestfold, alt út til Grenmars, svá Vingulmǫrk, ok alt suðr þaðan. Þá um ǫll þessi fylki hafði snúizk til hlýðni við Svía-konung. Þetta líkaði Haraldi stórilla; hann stefndi þar þegar þing við bœndr þar á Foldinni ok bar sakar á hendr þeim um landráð við sik. Bœndr kómu þar sumir syn fyrir sik, sumir guldu fé, sumir sættu refsingum: fór hann svá um sumarit um þat fylki. Um haustit fór hann upp á Raumaríki ok fór þar alt at sama hætti. Þá spurði hann ǫndverðan vetr,

at Eiríkr Svía-konungr reið um Vermaland at veizlum með hirð sína.

K. 14. Dráp Áka.

Haraldr konungr býsk austr um Eiðaskóg ok kom fram í Vermalandi; lét þar búa veizlur fyrir sér. Áki hét maðr; hann var ríkastr bóndi á Vermalandi, stórauðigr ok þá gamall at aldri; hann sendi menn til Haraldz konungs ok bauð honum til veizlu; konungr hét ferðinni at ákveðnum degi. Áki bauð ok Eiríki konungi til veizlu ok lagði honum inn sama stefnudag. Áki átti mikinn veizluskála ok var þá forn; hann lét þá gera annan nýjan skála eigi minna ok vanda sem mest; hann lét þann skála tjalda allan nýjum búnaði, en inn forna með fornum búnaði. En er konungar kómu til veizlunnar, þá var skipat Eiríki konungi með sínu liði í inn forna skála, en Haraldi í inn nýja skála með sínu liði; þannug var skipt ǫllum borðbúnaði, at Eiríks-menn hǫfðu forn ker ok horn ok þó gylt ok vel búin, en Haraldz konungs menn hǫfðu ǫll ný ker ok horn ok búin ǫll með gulli; þau váru ǫll skyggð ok líkuð, en drykkr var hvártveggi inn bezti. Áki hafði fyrr verit maðr Hálfdanar svarta. En er sá dagr kom, er veizlan var ǫll, þá bjoggusk konungar til brautferðar; váru þá reiðskjótar búnir. Þá gekk Áki fyrir Harald konung ok leiddi eptir sér son sinn, xii. vetra gamlan, sá hét Obbi. Áki mælti: »ef yðr þykkir herra vináttu vert fyrir góðvilja minn, er ek hefi lýst fyrir þér í heimboði mínu, þá launa þat syni mínum; hann gef ek þér til þjónostumannz«. Konungr þakkaði honum með mǫrgum fǫgrum orðum sinn fagnað ok hét honum þar í mót fullkominni sinni vináttu; síðan greiddi hann fram stórar gjafar, er hann gaf konungi. Síðan gekk Áki til Svía-konungs; var þá Eiríkr konungr klæddr ok búinn til ferðar ok var hann heldr ókátr. Áki tók þá góða gripi ok gaf honum. Konungr svarar fá ok steig á bak hesti sínum. Áki gekk á leið með honum ok talaði við hann; skógr var nær þeim ok lá þar vegrinn yfir; en er Áki kom á skóginn, þá spurði konungr hann: »hví skiptir þú svá fagnaði með okr Haraldi konungi, at hann skyldi hafa af ǫllu inn betra hlut, ok veiztu, at þú ert minn maðr«. »Ek hugða, segir Áki, at yðr, konungr, ok yðra menn mundi engan fagnað skort hafa at þessarri veizlu, en er þar var forn búnaðr, er þér drukkuð, þá veldr þat því, at þér eruð nú gamlir, en Haraldr konungr

er nú í blóma aldrs; fekk ek honum af því nýjan búnað; en þar er þú mintir mik, at ek væra þinn maðr, þá veit ek hitt eigi síðr, at þú ert minn maðr«. Þá brá konungr sverði ok hjó hann banahǫgg, reið braut síðan En er Haraldr konungr var búinn at stíga á hest sinn, þá bað hann kalla til sin Áka bóanda, en er menn leituðu hans, þá runnu sumir þannug, sem Eiríkr konungr hafði riðit; fundu þeir þar Áka dauðan, fóru síðan aptr ok sǫgðu konungi. En er hann spyrr þetta, heitr hann á menn sína, at þeir skulu hefna Áka bóanda; ríðr þá Haraldr konungr þannug, er áðr hafði riðit Eiríkr konungr, til þess er hvárir verða varir við aðra; þá ríða hvárir, sem mest megu, til þess er Eiríkr konungr kømr á skóg þann, er skilr Gautland ok Vermaland. Þá snýr Haraldr konungr aptr á Vermaland; leggr þá land þat undir sik, en drap menn Eiríks konungs, hvar sem hann stóð þá. Fór Haraldr konungr um vetrinn aptr á Raumaríki.

K. 15. Ferð Haraldz konungs til Túnsbergs.

Haraldr konungr fór um vetrinn út til Túnsbergs til skipa sinna; býr hann þá skipin ok heldr austr yfir fjǫrðinn, leggr þá undir sik alla Vingulmǫrk. Hann er úti á herskipum allan vetrinn ok herjar á Ránríki; svá segir Þorbjǫrn hornklofi:

48. Úti vill jól drekka,
ef skal einn ráða,
fylkir enn framlyndi
ok Freys leik heyja;
ungr leiddisk eldvelli
ok inni at sitja,
varma dyngju
eða vǫttu dúns fulla.

Gauta hǫfðu samnað fyrir alt um landit.

K. 16. Orrosta á Gautlandi.

Um várit, er ísa leysti, stikuðu Gautar Gautelfi, at Haraldr konungr skyldi eigi mega leggja skipum sínum upp í landit. Haraldr konungr helt skipum sínum upp í elfina ok lagðisk við stikin, herjaði þá á bæði lǫnd ok brendi byggðina; svá segir Hornklofi:

49. Grennir þrǫng (at gunni)
gunnmǫ́s fyr haf sunnan
(sá vas gramr) ok gumnum
(geðharðr) und sik jǫrðu,
ok hjalmtamiðr hilmir
holmreyðar lét olman
lindihjǫrt fyr landi
lundprúðr við stik bundinn.

Síðan riðu Gautar með her mikinn ok heldu orrostu við Harald konung, ok varð þar allmikit mannfall ok hafði Haraldr konungr sigr; svá segir Hornklofi:

50. Ríks (þreifsk reiddra øxa
rymr; knǫ́ttu spjǫr glymja)
svartskyggð bitu seggi
sverð þjóðkonungs ferðar,
þás (hugfyldra hǫlða)
hlaut andskoti Gauta
(hǫ́r vas sǫngr of svírum)
sigr (flugbeiddra vigra).

K. 17. Haraldr konungr fór til Uplanda.

Haraldr konungr fór víða um Gautland herskildi ok átti þar margar orrostur tveim megin elfarinnar ok fekk hann optast sigr, en í einni hverri orrostu fell Hrani gauzki. Síðan lagði Haraldr konungr land alt undir sik fyrir norðan elfina ok fyrir vestan Væni ok Vermaland alt. En er hann snørisk þaðan í brot, þá setti hann þar eptir til landz gæzlu Guthorm hertoga ok lið mikit með honum, en hann snørisk þá til Uplanda ok dvalðisk þar um hríð; fór síðan norðr um Dofrafjall til Þrándheims ok var þar enn langar hríðir. Hann tók þá at eiga bǫrn; þau Ása áttu sonu þessa: Guthormr var ellztr; Hálfdan svarti, Hálfdan hvíti — þeir váru tvíburar, Sigfrøðr inn iiii.; þeir váru allir upp fœddir í Þrándheimi með miklum sóma.

K. 18. Orrosta í Hafrsfirði.

Tíðendi þau spurðusk sunnan ór landi, at Hǫrðar ok Rygir, Egðir ok Þilir sǫmnuðusk saman ok gerðu upreist bæði at skipum ok vápnum ok fjǫlmenni; váru þeir uphafsmenn Eiríkr, Hǫrðalandz-konungr, Súlki konungr af Rogalandi ok Sóti jarl, bróðir hans, Kjǫtvi inn auðgi, konungr af Ǫgðum, ok Þórir haklangr, sonr hans; af Þelamǫrk brœðr ii., Hróaldr hryggr ok Haddr inn harði. En er Haraldr konungr varð þessa tíðenda víss, þá dró hann her saman ok skaut skipum á vatn, bjósk síðan með liðit ok ferr með landi suðr ok hafði mart manna ór hverju fylki. En er hann kømr suðr um Stað, þá spyrr þat Eiríkr konungr; hafði hann þá ok saman komit því liði, er honum var ván; ferr hann þá suðr í móti því liði, er hann vissi at austan myndi koma til fultings við hann. Mœttisk þá herrinn allr fyrir norðan Jaðar, ok leggja þá inn til Hafrsfjarðar. Þar lá þá fyrir Haraldr konungr með her sinn; teksk þar þegar orrosta mikil, var bæði hǫrð ok lǫng, en at lykðum varð þat, at Haraldr konungr hafði sigr, en þar fellu þeir Eiríkr konungr ok Súlki konungr ok Sóti jarl,

bróðir hans. Þórir haklangr hafði lagt skip sitt í móti skipi Haraldz konungs ok var Þórir berserkr mikill; var þar allhǫrð atsókn, áðr Þórir haklangr fell; var þá hroðit alt skip hans. Þá flýði Kjǫtvi konungr ok í hólma nǫkkurn, þar er vígi var mikit; síðan flýði alt lið þeira, sumt á skipum, en sumt hljóp á land upp ok svá it øfra suðr um Jaðar; svá segir Hornklofi:

51. Heyrðir í Hafrsfirði,
hvé hizug barðisk
konungr enn kynstóri
við Kjǫtva enn auðlagða;
knerrir kómu austan,
kaps of lystir,
með gínǫndum hǫfðum
ok grǫfnum tinglum.

52. Hlaðnir vǫ́ru hǫlða
ok hvítra skjalda,
vigra vestrœnna
ok valskra sverða;
grenjuðu berserkir,
guðr vas á sinnum,
emjuðu ulfheðnar
ok ísǫrn dúðu.

53. Freistuðu ens framráða,
es þeim flýja kendi,
allvalds austmanna,
es býr at Útsteini;
stóðum Nǫkkva brá,
es vas styrjar væni;
hlǫmmun vas á hlífum,
áðr Haklangr felli.

54. Leiddisk þá fyr Lúfu
landi at halda
hilmi inum halsdigra,
holm lézk at skjaldi;
slógusk und sessþiljur,
es sárir vǫ́ru,
létu upp stjǫlu stúpa,
stungu í kjǫl hǫfðum.

55. Á baki létu blíkja,
barðir vǫ́ru grjóti,
Sváfnis salnæfrar
seggir hyggjandi;
æstusk austkylfur
ok of Jaðar hljópu
heim ór Hafrsfirði,
hugðu á mjǫ́ðdrykkju.

K. 19. Haraldr konungr varð einvaldr at Nóregi.

Eptir orrostu þessa fekk Haraldr konungr enga mótstǫðu í Nóregi; váru þá fallnir allir inir mestu fjándmenn hans, en sumir flýðir ór landi, ok var þat allmikill mannfjǫldi, þvíat þá byggðusk stór eyðilǫnd; þá byggðisk Jamtaland ok Helsingjaland ok var þó áðr hvártveggja nǫkkut byggt af Norðmǫnnum. Í þeim ófriði, er Haraldr konungr gekk til landz í Nóregi, þá funnusk ok byggðusk útlǫnd, Færeyjar ok Ísland; þá var ok mikil ferð til Hjaltlandz, ok margir ríkismenn af Nóregi flýðu útlaga fyrir Haraldi konungi ok fóru í vestrvíking, váru i Orkneyjum eða Suðreyjum á vetrum, en á sumrum herjuðu þeir í Nóreg ok gerðu þar mikinn landzskaða; margir váru

þeir ok ríkismenn, er gengu til handa Haraldi konungi ok gerðusk hans menn ok byggðu lǫnd með honum.

K. 20. Frá bǫrnum Haraldz konungs.

Haraldr konungr var nú einvaldi orðinn allz Nóregs. Þá mintisk hann þess, er mærin sú in mikilláta hafði mælt til hans; hann sendi þá menn til hennar ok lét hana hafa til sín ok lagði hana hjá sér; þessi váru bǫrn þeira: Álof var ellzt, þá var Hrœrekr, þá Sigtryggr, Fróði ok Þorgils.

K. 21. Kvánfang Haraldz konungs.

Haraldr konungr átti margar konur ok mǫrg bǫrn; hann fekk þeirar konu, er Ragnhildr hét, dóttir Eiríks konungs af Jótlandi; hon var kǫlluð Ragnhildr in ríka, þeira sonr var Eiríkr blóðøx. Enn átti hann Svanhildi, dóttur Eysteins jarls; þeira bǫrn váru Ólafr Geirstaða-álfr, Bjǫrn ok Ragnarr rykkill. Enn átti Haraldr konungr Áshildi, dóttur Hrings Dagssonar ofan af Hringaríki; þeira bǫrn váru Dagr ok Hringr, Guðrøðr skirja, Ingigerðr. Svá segja menn, at þá er Haraldr konungr fekk Ragnhildar ríku, at hann léti þá af ix. konum sínum; þess getr Hornklofi:

56. Hafnaði Holmrýgjum
ok Hǫrða meyjum
hverri enni heinversku
ok Hǫlga ættar
konungr enn kynstóri,
es tók konu danska.

Bǫrn Haraldz konungs váru þar hver upp fœdd, sem móðerni áttu. Guthormr hertogi hafði vatni ausit inn ellzta son Haraldz konungs ok gaf nafn sitt; hann knésetti þann svein ok fóstraði ok hafði með sér í Vík austr; fœddisk hann þar upp með Guthormi hertoga. Guthormr hertogi hafði alla stjórn landzins um Víkina ok um Uplǫndin, þá er konungr var eigi nær.

K. 22. Vestrferð Haraldz konungs.

Haraldr konungr spurði, at víða um mitt landit herjuðu víkingar, þeir er á vetrum váru fyrir vestan haf. Hann hafði þá leiðangr úti hvert sumar ok kannaði eyjar ok útsker, en hvar sem víkingar urðu varir við her hans, þá flýðu allir ok flestir á haf út, en er konungi leiddisk þetta, þá varð þat á einu sumri, at Haraldr konungr siglði með her sinn vestr um haf, kom hann fyrst við Hjaltland ok drap þar alla víkinga, þá er eigi flýðu undan. Síðan siglir hann suðr til Orkneyja ok hreinsaði þar alt

af víkingum. Eptir þat ferr hann alt í Suðreyjar ok herjar þar; hann drap þar marga víkinga, þá er fyrir liði réðu áðr; hann átti þar margar orrostur ok hafði optast sigr. Þá herjaði hann á Skotland ok átti þar orrostur; en er hann kom vestr í Mǫn, þá hǫfðu þeir áðr spurt, hvern hernað hann hafði gǫrt þar í landi, þá flýði alt fólk inn á Skotland ok var þar aleyða af mǫnnum; braut var ok flutt alt fé þat, er mátti; en er þeir Haraldr konungr gengu á land, þá fengu þeir ekki herfang; svá segir Hornklofi:

57. Menfergir bar margar
margspakr (Niðar varga
lundr vann sókn á sandi)
sandmens í bý randir;
áðr fyr eljunprúðum
allr herr Skota þverri
lǫgðis eiðs (af láði
lœbrautar) varð flœja.

Í þessu bili fell Ívarr, sonr Rǫgnvaldz Mœra-jarls, en í bœtr þess gaf Haraldr konungr Rǫgnvaldi jarli, er hann siglði vestan, Orkneyjar ok Hjaltland, en Rǫgnvaldr gaf þegar Sigurði, bróður sínum, bæði lǫndin, ok var hann vestr eptir, þá er konungr siglði austr; gaf hann áðr Sigurði jarldóm. Þá kom til lags við hann Þorsteinn rauðr, sonr Óláfs hvíta ok Auðar innar djúpúðgu. Þeir herjuðu á Skotland ok eignuðusk Katanes ok Suðrland alt til Ekkjalsbakka. Sigurðr jarl drap Melbrigða tǫnn, jarl skozkan, ok batt hǫfuð hans við slagálar sér ok laust á kykvavǫðva sínum á tǫnnina, er skagði ór hǫfðinu; kom þar í blástr ok fekk hann þar af bana, ok er hann heygðr á Ekkjalsbakka. Þá réð lǫndum Guthormr, sonr hans, einn vetr ok dó barnlauss. Síðan settusk í lǫndin víkingar, Danir ok Norðmenn.

K. 23. Skorit hár Haraldz konungs.

Haraldr konungr var á veizlu á Mœri at Rǫgnvaldz jarls; hafði hann þá eignazk land alt; þá tók konungr þar laugar ok þá lét Haraldr konungr greiða hár sitt, ok þá skar Rǫgnvaldr jarl hár hans, en áðr hafði verit óskorit ok ókembt x. vetr. Þá kǫlluðu þeir hann Harald lúfu, en síðan gaf Rǫgnvaldr honum kenningarnafn ok kallaði hann Harald inn hárfagra, ok sǫgðu allir, er sá, at þat var it mesta sannnefni, því at hann hafði hár bæði mikit ok fagrt.

K. 24. Gǫngu-Hrólfr útlægr gǫrr.

Rǫgnvaldr Mœra-jarl var inn mesti ástvin Haraldz konungs, ok konungr virði hann mikils. Rǫgnvaldr átti Hildi,

dóttur Hrólfs nefju; synir þeira váru þeir Hrólfr ok Þórir. Rǫgnvaldr jarl átti ok frillusonu; hét einn Hallaðr, annarr Einarr, inn iii. Hrollaugr; þeir váru rosknir, þá er inir skírbornu brœðr þeira váru bǫrn. Hrólfr var víkingr mikill; hann var svá mikill maðr vexti, at engi hestr mátti bera hann, ok gekk hann, hvargi sem hann fór; hann var kallaðr Gǫngu-Hrólfr. Hann herjaði mjǫk í Austrvegu. Á einu sumri, er hann kom ór víking austan í Víkina, þá hjó hann þar strandhǫgg. Haraldr konungr var í Víkinni; hann varð mjǫk reiðr, þá er hann spurði þetta, þvíat hann hafði mikit bann á lagt at ræna innan landz. Konungr lýsti því á þingi, at hann gerði Hrólf útlaga af Nóregi. En er þat spurði Hildr, móðir Hrólfs, þá fór hon á fund konungs ok bað friðar Hrólfi; konungr var svá reiðr, at henni týði ekki, at biðja; þá kvað Hildr þetta:

58. Hafnið Nefju nafna,
nú rekið gand ór landi,
horskan hǫlða barma,
hví bellið því stillir?
ilt 's við ulf at ylfask,
Yggr valbríkar, slíkan;
muna við hilmis hjarðir
hœgr, ef rennr til skógar.

Gǫngu-Hrólfr fór síðan vestr um haf í Suðreyjar, ok þaðan fór hann vestr í Valland ok herjaði þar ok eignaðisk þar jarlsríki mikit ok byggði þar mjǫk Norðmǫnnum, ok er þar síðan kallat Norðmanndí. Af Hrólfs ætt eru komnir jarlar í Norðmanndí. Sonr Gǫngu-Hrólfs var Viljálmr, faðir Ríkarðar, fǫður annars Ríkarðar, fǫður Roðberts lǫngumspáða, fǫður Viljálms bastarðar Engla-konungs; frá honum eru síðan komnir Engla-konungar allir. Ragnhildr drótning ríka lifði síðan iii. vetr, er hon kom í Nóreg, en eptir dauða hennar fór Eiríkr, sonr þeira Haraldz konungs, til fóstrs í Fjǫrðu til Þóris hersis Hróaldzsonar ok fœddisk hann þar upp.

K. 25. Frá Svása jǫtni.

Haraldr konungr fór einn vetr at veizlum um Uplǫnd ok lét búa sér til jólaveizlu á Þoptyn. Jólaaptan kom Svási fyrir dyrr, þá er konungr sat yfir borði, ok sendi konungi boð, at hann skyldi út ganga til hans; en konungr brásk reiðr við þessum sendiboðum, ok bar inn sami maðr reiði konungs út, sem honum hafði borit boðin, en Svási bað bera eigi at síðr annat sinn erendit, ok kvað sik vera þann finninn, er konungr hafði játat at setja gamma sinn annan veg brekkunnar þar, en konungr gekk út ok varð honum þess jázi at fara heim með honum ok

gekk yfir brekkuna með áeggjan sumra sinna manna, þótt sumir letti. Þar stóð upp Snæfríðr, dóttir Svása, kvinna fríðust, ok byrlaði konungi ker fult mjaðar, en hann tók alt saman ok hǫnd hennar, ok þegar var sem eldzhiti kvæmi í hǫrund hans, ok vildi þegar hafa samræði við hana á þeiri nótt, en Svási sagði, at þat myndi eigi vera, nema at honum nauðgum, nema konungr festi hana ok fengi at lǫgum, en konungr festi Snæfríði ok fekk, ok unni svá með œrslum, at ríki sitt ok alt þat, er honum byrjaði, þá fyrir lét hann. Þau áttu iiii. sonu, einn var Sigurðr hrísi, Hálfdan háleggr, Guðrøðr ljómi, Rǫgnvaldr réttilbeini. Síðan dó Snæfríðr, en litr hennar skipaðisk á engan veg, var hon þá jamrjóð, sem þá, er hon var kvik. Konungr sat æ yfir henni, ok hugði, at hon myndi lifna. Fór svá fram iii. vetr, at hann syrgði hana dauða, en allr landzlýðr syrgði hann viltan; en þessa villu at lægja kom til læknar Þorleifr spaki, er með viti lægði þá villu fyrst með eptirmæli með þessum hætti: »eigi er, konungr, kynligt, at þú munir svá fríða konu ok kynstóra ok tígnir hana á dúni ok á guðvefi, sem hon bað þik, en tígn þín er þó minni, en hœfir, ok hennar í því, at hon liggr ofrlengi í sama fatnaði, ok er miklu sannara, at hon sé hrœrð, ok sé skipt undir henni klæðum«. En þegar er hon var hrœrð ór rekkjunni, þá slær ýldu ok óþefani ok hvers kyns illum fnyk af líkamanum; var þá hvatat at báli ok var hon brend; blánaði áðr allr líkaminn ok ullu ór ormar ok eðlur, froskar ok pǫddur ok allz kyns illyrmi. Seig hon svá í ǫsku, en konungrinn steig til vizku ok hugði af heimsku, stýrði síðan ríki sínu ok styrkðisk, gladdisk hann af þegnum sínum, en þegnar af honum, en ríkit af hváru tveggja.

K. 26. Frá Þjóðólfi ór Hvini.

Eptir þat er Haraldr konungr hafði reynt svik finnunnar, varð hann svá reiðr, at hann rak frá sér sonu sína ok finnunnar ok vildi eigi sjá þá. En Guðrøðr ljómi fór á fund Þjóðólfs ins hvinverska, fóstrfǫður síns, ok bað hann fara með sér til konungs, þvíat Þjóðólfr var ástvinr konungs, en konungr var þá á Uplǫndum. Þeir fara síðan, en er þeir kómu til konungs síð aptans, ok settusk niðr útarliga ok dulðusk; konungr gekk á gólfinu ok sá á bekkina, en hann hafði veizlu nǫkkura ok var mjǫðr blandinn; þá kvað hann þetta fyrir munni sér:

59. Mjǫk eru mínir rekkar ok hér komnir hárir;
til mjǫðgjarnir fornir hví eruð ævar margir?

Þá svaraði Þjóðólfr:

60. Hǫfðum vér í hǫfði með vellbrota vitrum;
hǫgg at eggja leiki váruma þá til margir.

Þjóðólfr tók ofan hǫttinn, ok kendi konungr hann þá ok fagnaði honum vel. Þá bað Þjóðólfr konung, at hann skyldi eigi fyrir líta sonu sína — »þvíat fúsir væri þeir at eiga betra móðerni, ef þú hefðir þeim þat fengit«. Konungr játaði honum því ok bað hann hafa Guðrøð heim með sér, svá sem hann hafði fyrr verit, en Sigurð ok Hálfdan bað hann fara á Hringaríki, en Rǫgnvald á Haðaland. Þeir gera svá sem konungr bauð, gerðusk þeir allir vaskligir menn ok vel búnir at íþróttum. Haraldr konungr sat þá um kyrt innan landz, ok var friðr góðr ok árferð.

K. 27. Upphaf Torf-Einars jarls í Orkneyjum.

Rǫgnvaldr jarl á Mœri spurði fall Sigurðar bróður síns ok þat, at þá sátu í lǫndunum víkingar. Þá sendi hann vestr Hallað, son sinn, ok tók hann jarlsnafn ok hafði lið mikit vestr, en er hann kom til Orkneyja, þá settisk hann í lǫndin; en bæði á haust ok um vetr ok um vár fóru víkingar um Eyjar, námu nesnám ok hjoggu strandhǫgg. Þat leiddisk Hallaði jarli at sitja í eyjunum; veltisk hann þá ór jarldóminum ok tók hǫlðsrétt; fór hann síðan austr í Nóreg. En er Rǫgnvaldr jarl spurði þetta, lét hann illa yfir ferð Hallaðar, sagði, at synir hans myndi verða ólíkir forellri sínu. Þá svaraði Einarr: »ek hefi lítinn metnað af þér, á ek við litla ást at skiljask. Mun ek fara vestr til Eyja, ef þú vill fá mér styrk nǫkkurn. Mun ek því heita þér, er þér mun allmikill fagnaðr á vera, at ek mun eigi aptr koma til Nóregs«. Rǫgnvaldr segir, at þat líkaði honum vel, at hann kvæmi eigi aptr — »þvíat mér er lítil ván, at frændum þínum sé sœmð at þér, þvíat móðurætt þín ǫll er þrælborin«. Rǫgnvaldr fekk Einari eitt langskip ok skipaði þat til handa honum. Siglði Einarr um haustit vestr um haf, en er hann kom til Orkneyja, þá lágu þar fyrir víkingar ii. skipum, Þórir tréskegg ok Kálfr skurfa; Einarr lagði þegar til orrostu við þá ok sigraðisk, en þeir fellu báðir; þá var þetta kveðit:

61. Þá gaf hann Tréskegg trollum,
Torf-Einarr drap Skurfu.

Hann var fyrir því kallaðr Torf-Einarr, at hann lét skera torf ok hafði þat fyrir eldivið, þvíat engi var skógr í Orkneyjum. Síðan gerðisk Einarr jarl yfir eyjunum ok var hann ríkr maðr; hann var ljótr maðr ok einsýnn ok þó manna skygnastr.

K. 28. Andlát Eiríks konungs Emundarsonar.

Guthormr hertogi sat optast í Túnsbergi ok hafði yfirsókn alt um Víkina, þá er konungr var eigi nær, ok hafði þar landvǫrn; var þar mjǫk herskátt af víkingum, en ófriðr var upp á Gautland, meðan Eiríkr konungr lifði Emundarson; hann andaðisk, þá er Haraldr konungr inn hárfagri hafði verit x. vetr konungr í Nóregi.[1]

K. 29. Dauði Guthorms hertoga.

Eptir Eirík var konungr í Svíþjóð Bjǫrn, sonr hans, l. vetra; hann var faðir þeira Eiríks ins sigrsæla ok Óláfs, fǫður Styrbjarnar. Guthormr hertogi varð sóttdauðr í Túnsbergi. Þá gaf Haraldr konungr yfirsókn ríkis þess allz Guthormi syni sínum ok setti hann þar hǫfðingja yfir.

K. 30. Dauði Rǫgnvaldz Mœra-jarls.

Þá er Haraldr konungr var xl. at aldri, þá váru margir synir hans vel á legg komnir; þeir váru allir bráðgǫrvir. Kom þá svá, at þeir unðu illa við, er konungr gaf þeim ekki ríki, en setti jarl í hverju fylki, ok þótti þeim jarlar vera smábornari, en þeir váru. Þá fóru til á einu vári Hálfdan háleggr ok Guðrøðr ljómi með mikla sveit manna ok kómu á óvart Rǫgnvaldi Mœra-jarli ok tóku hús á honum ok brendu hann inni við lx. manna. Þá tók Hálfdan langskip iii. ok skipaði ok siglir síðan vestr á haf, en Guðrøðr settisk þar at lǫndum, sem áðr hafði haft Rǫgnvaldr jarl. En er Haraldr konungr spurði þetta, þá fór hann þegar með liði miklu á hendr Guðrøði, sá Guðrøðr engan annan sinn kost, en gefask upp í vald Haraldz konungs, ok sendi konungr hann austr á Agðir. En Haraldr konungr setti þá yfir Mœri Þóri, son Rǫgnvaldz jarls, ok gipti honum Álofu, dóttur sína, er kǫlluð var árbót. Þórir jarl þegjandi hafði þá ríki þvílíkt, sem haft hafði Rǫgnvaldr jarl, faðir hans.

K. 31. Dauði Hálfdanar háleggs.

Hálfdan háleggr kom vestr til Orkneyja ok mjǫk á óvart, ok flýði Einarr jarl þegar ór eyjunum ok kom aptr þegar sama

haust ok kom þá óvart Halfdani. Þeir hittusk ok varð skǫmm orrosta ok flýði Hálfdan ok var þat við nótt sjálfa; lágu þeir Einarr tjaldalausir um nóttina, en um morgininn, er lýsa tók, þá leituðu þeir flóttamanna um eyjarnar, ok var hverr drepinn, þar er staðinn varð. Þá mælti Einarr jarl: »eigi veit ek, segir hann, hvárt ek sé út á Rínansey mann eða fugl, stundum hefsk upp, en stundum leggsk niðr«. Síðan fóru þeir þannug til ok fundu þar Hálfdan hálegg ok tóku hann hǫndum. Einarr jarl kvað vísu þessa um aptaninn, áðr hann lagði til orrostu:

62. Sékat ek Hrólfs ór hendi
né Hrollaugi fljúga
dǫrr á dolga mengi,
dugir oss fǫður hefna;
en í kveld, meðan knýjum,
of kerstraumi, rómu,
þegjandi sitr þetta
Þórir jarl á Mœri.

Þá gekk Einarr jarl til Hálfdanar; hann reist ǫrn á baki honum við þeima hætti, at hann lagði sverði á hol við hrygginn ok reist rifin ǫll ofan á lendar, dró þar út lungun; var þat bani Hálfdanar; þá kvað Einarr:

63. Rekit hefk Rǫgnvalds dauða,
rétt skiptu því nornir,
nú 's folkstuðill fallinn,
at fjórðungi mínum;
verpið snarpir sveinar,
þvít sigri vér rǿðum
(skatt velk hǫ́num harðan),
at Háfœtu grjóti.

Síðan settisk Einarr jarl at Orkneyjum, sem fyrr hafði hann haft. En er tíðendi þessi spyrjask í Nóreg, þá kunnu þessu stórilla brœðr hans ok tǫlðu hefnda fyrir vert, ok margir sǫnnuðu þat aðrir. En er Einarr jarl spyrr þetta, þá kvað hann:

64. Eru til míns fjǫrs margir
menn of sannar deilðir
ór ýmissum áttum
ósmábornir gjarnir;
en þat vitu þeygi
þeir, áðr mik hafi feldan,
hverr ilþorna arnar
undir hlýtr at lúta.

K. 32. Sætt Haraldz konungs ok Einars jarls.

Haraldr konungr bauð liði út ok dró saman her mikinn ok fór síðan vestr til Orkneyja, en er Einarr jarl spurði, at konungr var austan kominn, þá ferr hann yfir á Nes; þá kvað hann vísu:

65. Margr verðr sekr of sauði
seggr með fǫgru skeggi,
en ek at ungs í Eyjum
allvalds sonar falli;
hætt segja mér hǫlðar
við hugfullan stilli,
Haralds hefk skarð í skildi
(skala ugga þat) hǫggvit.

Þá fóru menn ok orðsendingar millum konungs ok jarls; kom þá svá, at þar var á komit stefnulagi, ok finnask þeir sjálfir ok festi þá jarl alt í konungs dóm; Haraldr konungr dœmði á hendr Einari jarli ok ǫllum Orkneyingum at gjalda lx. marka gullz; bóndum þótti gjald ofmikit; þá bauð jarl þeim, at hann myndi einn saman gjalda ok skyldi hann eignask þá óðul ǫll í eyjunum; þessu játuðu þeir mest fyrir þá sǫk, at inir snauðu áttu lítlar jarðir, en inir auðgu hugðusk mundu leysa sín óðul, þegar er þeir vildu; leysti jarl alt gjaldit við konung; fór konungr þá austr eptir um haustit. Var þat lengi síðan í Orkneyjum, at jarlar áttu óðul ǫll, alt þar til er Sigurðr Hlǫðvisson gaf aptr óðulin.

K. 33. Kvánfang Eiríks konungs.

Guthormr, sonr Haraldz konungs, hafði landvǫrn fyrir Víkinni ok fór hann með herskipum it ýtra, en er hann lá í Elfarkvíslum, þá kom þar Sǫlvi klofi ok lagði til bardaga við hann; þar fell Guthormr. Hálfdan svarti ok Hálfdan hvíti lágu í víking ok herjuðu um Austrveg. Þeir áttu orrostu mikla á Eistlandi; þar fell Hálfdan hvíti. Eiríkr var at fóstri með Þóri hersi Hróaldszsyni í Fjǫrðum; honum unni Haraldr konungr mest sona sinna ok virði hann mest. Þá er Eiríkr var xii. vetra gamall, gaf Haraldr konungr honum v. langskip, ok fór hann í hernað, fyrst í Austrveg ok þá suðr um Danmǫrk ok um Frísland ok Saxland, ok dvalðisk í þeiri ferð iii. vetr. Eptir þat fór hann vestr um haf ok herjaði um Skotland ok Bretland, Írland ok Valland ok dvalðisk þar aðra iiii. vetr. Eptir þat fór hann norðr á Finnmǫrk ok alt til Bjarmalandz ok átti hann þar orrostu mikla ok hafði sigr. Þá er hann kom aptr á Finnmǫrk, þá fundu menn hans í gamma einum konu þá, er þeir hǫfðu enga sét jamvæna; hon nefndisk fyrir þeim Gunnhildr ok sagði, at faðir hennar bjó á Hálogalandi, er hét Ǫzurr tóti — »ek hefi hér verit til þess, segir hon, at nema kunnostu at finnum tveim, er hér eru fróðastir á mǫrkinni; nú eru þeir farnir á veiðar, en báðir þeir vilja eiga mik, ok báðir eru þeir svá vísir, at þeir rekja spor sem hundar bæði á þá ok á hjarni, en þeir kunnu svá vel á skíðum, at ekki má forðask þá, hvárki menn né dýr, en hvatki er þeir skjóta til, þá hœfa þeir; svá hafa þeir fyrir komit hverjum manni, er hér hefir komit í nánd, ok ef þeir verða reiðir, þá snýsk jǫrð um fyrir sjónum þeira, en ef nǫkkut kvikt

verðr fyrir sjónum þeira, þá fellr dautt niðr. Nú meguð þér fyrir engan mun verða á veg þeira, nema ek fela yðr hér í gammanum; skuluð þér þá freista, ef vér fáim drepit þá«. Þeir þekðusk þetta, at hon fal þá. Hon tók línsekk einn, ok hugðu þeir, at aska væri í; hon tók þar í hendi sinni ok søri því um gammann útan ok innan. Lítlu síðarr koma finnar heim; þeir spyrja, hvat þar er komit; hon segir, at þar er ekki komit; finnum þykkir þat undarligt, er þeir hǫfðu rakit spor alt at gammanum, en síðan finna þeir ekki. Þá gera þeir sér eld ok matbúa, en er þeir váru mettir, þá býr Gunnhildr rekkju sína; en svá hafði áðr farit iii. nætr, at Gunnhildr hefir sofit, en hvárr þeira hefir vakat yfir ǫðrum fyrir afbrýðis sakir. Þá mælti hon: »farið nú hegat ok liggi á sína hlið mér hvárr ykkarr«; þeir urðu þessu fegnir ok gerðu svá; hon helt sinni hendi um háls hvárum þeira. Þeir sofna þegar, en hon vekr þá, ok enn brálliga sofna þeir, ok svá fast, at hon fær varliga vakit þá, ok enn sofna þeir, ok fær hon þá fyrir engan mun vakit þá, ok þá setr hon þá upp ok enn sofa þeir; hon tekr þá selbelgi tvá mikla ok steypir yfir hǫfuð þeim ok bindr at sterkliga fyrir neðan hendrnar; þá gerir hon bending konungsmǫnnum, hlaupa þeir þá fram ok bera vápn á finna ok fá hlaðit þeim, draga þá út ór gammanum. Um nóttina eptir váru reiðarþrumur svá stórar, at þeir máttu hvergi fara, en at morni fóru þeir til skips ok hǫfðu Gunnhildi með sér ok fœrðu Eiríki. Fóru þeir Eiríkr þá suðr til Hálogalandz. Hann stefndi þá til sín Ǫzuri tóta; Eiríkr segir, at hann vill fá dóttur hans; Ǫzurr játir því, fær þá Eiríkr Gunnhildar ok hefir hana með sér suðr í land.

K. 34. Frá sonum Haraldz.

Haraldr konungr var þá l. at aldri, er synir hans váru margir rosknir, en sumir dauðir. Þeir gerðusk margir ofstopamenn miklir innan landz ok váru sjálfir ósáttir; þeir ráku af eignum jarla konungs, en suma drápu þeir. Haraldr konungr stefndi þá þing fjǫlment austr í landi ok bauð til Uplendingum. Þá gaf hann sonum sínum konunganǫfn ok setti þat í lǫgum, at hans ættmenn skyldi hverr konungdóm taka eptir sinn fǫður, en jarldóm sá, er kvensifr væri af hans ætt kominn. Hann skipti landi með þeim, lét hafa Vingulmǫrk, Raumaríki ok Vestfold, Þelamǫrk, þat gaf hann Óláfi, Birni, Sigtryggvi, Fróða, Þorgísli, en Heiðmǫrk ok Guðbrandzdali, þat gaf hann Dag ok Hring

ok Ragnari; Snæfríðarsonum gaf hann Hringaríki, Haðaland, Þótn ok þat, er þar liggr til; Guthormi hafði hann gefit til yfirsóknar frá Elfi til Svínasundz of Ránríki; hann hafði hann sett til landvarnar austr við landz-enda, sem fyrr er ritat. Haraldr konungr sjálfr var optast um mitt land, Hrœrekr ok Guðrøðr váru jafnan innan hirðar með konungi ok hǫfðu veizlur stórar á Hǫrðalandi ok Sogni. Eiríkr var með Haraldi konungi feðr sínum; honum unni hann mest sona sinna ok virði hann mest; honum gaf hann Hálogaland ok Norðmœri ok Raumsdal. Norðr í Þrándheimi gaf hann yfirsókn Hálfdani svarta ok Hálfdani hvíta ok Sigrøði. Hann gaf sonum sínum í hverju þessu fylki hálfar tekjur við sik, ok þat með, at þeir skyldu sitja í hásæti, skǫr hæra en jarlar, en skǫr lægra, en hann sjálfr, en þat sæti eptir hans dag ætlaði sér hverr sona hans, en hann sjálfr ætlaði þat Eiríki, en Þrœndir ætluðu þat Hálfdani svarta, en Víkverir ok Uplendingar unnu þeim bezt ríkis, er þar váru þeim undir hendi. Af þessu varð þar mikit sundrþykki enn af nýju milli þeira brœðra. En með því at þeir þóttusk hafa lítit ríki, þá fóru þeir í hernað, svá sem sagt er at Guthormr fell í Elfarkvíslum fyrir Sǫlva klofa. Eptir þat tók Óláfr við því ríki, er hann hafði haft. Hálfdan hvíti fell á Eistlandi, Hálfdan háleggr fell í Orkneyjum. Þeim Þorgísli ok Fróða gaf Haraldr konungr herskip, ok fóru þeir í vestrvíking ok herjuðu um Skotland ok Bretland ok Írland. Þeir eignuðusk fyrst Norðmanna Dyflinni. Svá er sagt, at Fróða væri gefinn banadrykkr, en Þorgísl var lengi konungr yfir Dyflinni ok var svikinn af Írum ok fell þar.

K. 35. Dauði Rǫgnvaldz réttilbeina.

Eiríkr blóðøx ætlaði at vera yfirkonungr allra brœðra sinna, ok svá vildi ok Haraldr konungr vera láta; váru þeir feðgar lǫngum ásamt. Rǫgnvaldr réttilbeini átti Haðaland; hann nam fjǫlkyngi ok gerðisk seiðmaðr. Haraldi konungi þóttu illir seiðmenn. Á Hǫrðalandi var sá seiðmaðr, er hét Vitgeirr; konungr sendi honum orð ok bað hann hætta seið; hann svaraði ok kvað:

66. Þat 's vǫ́ lítil,
at vér síðim
karla bǫrn
ok kerlinga,
es Rǫgnvaldr síðr
réttilbeini,
hróðmǫgr Haralds,
á Haðalandi.

En er Haraldr konungr heyrði þetta sagt, þá með hans ráði fór Eiríkr blóðøx til Uplanda ok kom á Haðaland. Hann brendi inni

Rǫgnvald bróður sinn með lxxx. seiðmanna, ok var þat verk lofat mjǫk. Guðrøðr ljómi var um vetrinn með Þjóðólfi í Hvini, fóstrfǫður sínum, á kynnissókn ok hafði skútu alskipaða ok vildi hann fara norðr á Rogaland. Þá lǫgðusk á stormar miklir, en Guðrøði var títt um ferð sína ok lét hann illa um dvǫlina; þá kvað Þjóðolfr:

67. Farið a ér, áðr fleyja
flatvǫllr, heðan, batnar,
(verpr) Geitis veg (grjóti)
Goðrøðr (af sæ stóran);
vindbýsna skalt, vísi
víðfrægr, heðan bíða;
vesið með oss, unz verði
veðr, nú 's brim fyr Jaðri.

Guðrøðr fór sem áðr, hvat sem Þjóðólfr mælti; en er þeir kómu fyrir Jaðar, þá kafði skipit undir þeim, ok létusk þar allir.

K. 36. Fall Bjarnar kaupmannz.

Bjǫrn, sonr Haraldz konungs, réð þá fyrir Vestfold ok sat optast í Túnsbergi, en var lítt í hernaði. Til Túnsbergs sóttu mjǫk kaupskip bæði þar um Víkina ok norðan ór landi ok sunnan ór Danmǫrk ok af Saxlandi. Bjǫrn konungr átti ok kaupskip í ferðum til annarra landa ok aflaði sér svá dýrgripa eða annarra fanga, þeira er hann þóttisk hafa þurfa. Brœðr hans kǫlluðu hann farmann eða kaupmann. Bjǫrn var vitr maðr ok vel stilltr ok þótti vænn til hǫfðingja; hann fekk sér gott kvánfang ok makligt; hann gat son, er Guðrøðr hét. Eiríkr blóðøx kom ór Austrveg með herskip ok lið mikit; hann beiddisk af Birni bróður sínum, at taka við skǫttum ok skyldum þeim, er Haraldr konungr átti á Vestfold, en hinn var áðr vanði, at Bjǫrn fœrði konungi skatt eða sendi menn með; vildi hann enn svá ok vildi eigi af hǫndum greiða. En Eiríkr þóttisk vista þurfa ok tjalda ok drykkjar. Þeir brœðr þreyttu þetta með kappmælum, ok fekk Eiríkr eigi at heldr ok fór brot ór býnum. Bjǫrn fór ok ór bœnum um kveldit ok upp á Sæheim. Eiríkr hvarf aptr, fór upp um nóttina á Sæheim eptir Birni, kom þar, er þeir sátu yfir drykkju; Eiríkr tók hús á þeim, en þeir Bjǫrn gengu út ok bǫrðusk; þar fell Bjǫrn ok mart manna með honum; Eiríkr tók þar herfang mikit ok fór norðr í land. Þetta verk líkaði stórilla Víkverjum, ok var Eiríkr þar mjǫk óþokkaðr, fóru þau orð um, at Óláfr konungr myndi hefna Bjarnar, ef honum gæfi fœri á. Bjǫrn konungr liggr í Farmannzhaugi á Sæheimi.

K. 37. Sætt konunga.

Eiríkr konungr fór um vetrinn eptir norðr á Mœri ok tók veizlu í Sǫlva fyrir innan Agðanes; en er þat spurði Hálfdan svarti, fór hann til með her ok tók hús á þeim. Eiríkr svaf í útiskemmu ok komsk út til skógar við v. mann, en þeir Hálfdan brendu upp bœinn ok lið alt, þat er inni var; kom Eiríkr á fund Haraldz konungs með þessum tíðendum. Konungr varð þessu ákafliga reiðr ok samnaði her saman ok fór á hendr Þrœndum; en er þat spyrr Hálfdan svarti, þá býðr hann út liði ok skipum ok verðr allfjǫlmennr ok lagði út til Staðs fyrir innan Þórsbjǫrg. Haraldr konungr lá þá sínu liði út við Reinsléttu. Fóru þá menn milli þeira. Guthormr sindri hét einn gǫfugr maðr; hann var þá í liði með Hálfdani svarta, en fyrr hafði hann verit með Haraldi konungi ok ástvinr beggja þeira. Guthormr var skáld mikit: hann hafði ort sitt kvæði um hvárn þeira feðga; þeir hǫfðu honum boðit laun fyrir, en hann neitti ok beiddisk, at þeir skyldu veita honum eina bœn, ok hǫfðu þeir því heitit. Hann fór þá á fund Haraldz konungs ok bar sættarorð millum þeira ok bað þá hvárn tveggja þeira bœnar ok þess, at þeir skyldu sættask, en konungar gerðu svá mikinn metnað hans, at af hans bœn sættusk þeir. Margir aðrir gǫfgir menn fluttu þetta mál með honum. Var þat at sætt, at Hálfdan skyldi halda ríki ǫllu, því er áðr hafði hann haft; skyldi hann ok láta óhætt við Eirík bróður sinn. Eptir þessi sǫgu orti Jórunn skáldmær nǫkkur erendi í Sendibít:

68. Haralds frák Hálfdan spyrja sýnisk svartleitr reyni
herðibrǫgð, en lǫgðis sjá bragr, ins hárfagra.

K. 38. Fœddr Hákon góði.

Hákon Grjótgarðzson Hlaða-jarl hafði alla yfirsókn í Þrándheimi, þá er Haraldr konungr var annarstaðar í landi, ok hafði Hákon mestan metnað í Þrœndalǫgum af konungi. Eptir fall Hákonar tók Sigurðr, sonr hans, ríki ok gerðisk jarl í Þrándheimi; hann hafði atsetu á Hlǫðum. Með honum fœddusk upp synir Haraldz konungs, Hálfdan svarti ok Sigrøðr, en áðr váru þeir undir hendi Hákonar, fǫður hans. Þeir váru mjǫk jafnaldrar, synir Haraldz ok Sigurðr. Sigurðr jarl fekk Bergljótar, dóttur Þóris jarls þegjanda; móðir hennar var Álof árbót, dóttir Haraldz hárfagra. Sigurðr jarl var allra manna vitrastr. En

er Haraldr konungr tók at eldask, þá settisk hann optliga at stórbúum, er hann átti á Hǫrðalandi á Alreksstǫðum eða á Sæheimi, á Fitjum, eða á Útsteini, ok í Kǫrmt á Ǫgvaldznesi. Þá er Haraldr konungr var nær lxx., gat hann son við konu þeiri, er Þóra er nefnd morstrstǫng; hon var æzkuð ór Morstr; hon átti góða frændr; hon var í frændsemistǫlu við Hǫrða-Kára; hon var kvinna vænst ok in fríðasta; hon var kǫlluð konungs ambátt. Váru þá margir þeir konungi lýðskyldir, er vel váru ættbornir, bæði karlar ok konur. Sá var siðr um gǫfugra manna bǫrn, at vanda menn mjǫk til at ausa vatni eða gefa nafn. En er at þeiri stefnu kom, er Þóru var ván, at hon myndi barn ala, þá vildi hon fara á fund Haraldz konungs; hann var þá norðr á Sæheimi, en hon var í Morstr. Hón fór þá norðr á skipi Sigurðar jarls; þau lágu um nóttina við land; þar ól Þóra barn uppi á hellunni við bryggjusporð, þat var sveinbarn. Sigurðr jarl jós sveininn vatni ok kallaði eptir feðr sínum, Hákoni Hlaða-jarli; sá sveinn var snimma fríðr ok mikill vexti ok mjǫk líkr feðr sínum. Haraldr konungr lét sveininn fylgja móður sinni, ok váru þau at konungsbúum, meðan sveinninn var ungr.

K. 39. Orðsending Aðalsteins konungs.

Aðalsteinn hét þá konungr í Englandi, er þá hafði nýtekit við konungdómi; hann var kallaðr inn sigrsæli ok inn trúfasti. Hann sendi menn til Nóregs á fund Haraldz konungs með þess konar sending, at sendimaðr gekk fyrir konung; hann selr konungi sverð gullbúit með hjǫltum ok meðalkafla, ok ǫll umgerð var búin með gulli ok silfri ok sett dýrligum gimsteinum; helt sendimaðrinn sverðzhjǫltunum til konungsins ok mælti: »hér er sverð, er Aðalsteinn konungr mælti at þú skyldir við taka«. Tók konungr meðalkaflann, ok þegar mælti sendimaðrinn: »nú tóktu svá, sem várr konungr vildi, ok nú skaltu vera þegn hans, er þú tókt við sverði hans«. Haraldr konungr skilði nú, at þetta var með spotti gǫrt, en hann vildi enskis mannz þegn vera, en þó mintisk hann þess, sem hans háttr var, at hvert sinn er skjót œði eða reiði hljóp á hann, at hann stilti sik fyrst ok lét svá renna af sér reiðina ok leit á sakar óreiðr; nú gerir hann enn svá ok bar þetta fyrir vini sína, ok finna þeir allir saman hér ráð til, þat it fyrsta, at láta sendimenn heim fara óspilta.

K. 40. Ferð Hauks til Englandz.

Annat sumar eptir sendi Haraldr konungr skip vestr til Englandz ok fekk til stýrimann Hauk hábrók; hann var kappi mikill ok inn kærsti konungi; hann fekk í hǫnd honum Hákon, son sinn. Haukr fór þá vestr til Englandz á fund Aðalsteins konungs ok fann hann í Lundúnum; þar var þá boð fyrir ok veizla virðilig. Haukr segir sínum mǫnnum, þá er þeir koma at hǫllinni, hvernug þeir skulu hátta inngǫngunni, segir, at sá skal síðarst út ganga, er fyrstr gengr inn, ok allir standa jafnfram fyrir borðinu ok hverr þeira hafa sverð á vinstri hlið ok festa svá yfirhǫfnina, at eigi sé sverðit. Síðan ganga þeir inn í hǫllina; þeir váru xxx. manna. Gekk Haukr fyrir konung ok kvaddi hann. Konungr biðr hann velkominn. Þá tók Haukr sveininn Hákon ok setr á kné Aðalsteini konungi. Konungr sér á sveininn ok spyrr Hauk, hví hann ferr svá. Haukr svarar: »Haraldr konungr bað þik fóstra honum ambáttarbarn«. Konungr varð reiðr mjǫk ok greip til sverðz, er var hjá honum, ok brá svá, sem hann vildi drepa sveininn. »Knésett hefir þú hann nú, segir Haukr, nú máttu myrða hann, ef þú vill, en ekki mantu með því eyða ǫllum sonum Haraldz konungs«. Gekk Haukr síðan út ok allir hans menn, ok fara leið sína til skips ok halda í haf, er þeir eru at því búnir, ok kómu aptr til Nóregs á fund Haraldz konungs, ok líkaði honum nú vel, þvíat þat er mál manna, at sá væri ótignari, er ǫðrum fóstraði barn. Í þvílíkum viðskiptum konunga fannsk þat, at hvárr þeira vildi vera meiri en annarr ok varð ekki misdeili tígnar þeira at heldr fyrir þessar sakar; hvárrtveggi var yfirkonungr síns ríkis til dauðadags.

K. 41. Skírðr Hákon.

Aðalsteinn konungr lét skíra Hákon ok kenna rétta trú ok góða siðu ok allz konar kurteisi. Aðalsteinn konungr unni honum svá mikit, meira en ǫllum frændum sínum, ok út í frá unni honum hverr maðr, er hann kunni. Hann var síðan kallaðr Aðalsteinsfóstri. Hann var inn mesti íþróttamaðr, meiri ok sterkari ok fríðari, en hverr maðr annarra, hann var vitr ok orðsnjallr ok vel kristinn. Aðalsteinn konungr gaf Hákoni sverð þat, er hjǫltin váru ór gulli ok meðalkaflinn, en brandrinn var þó betri; þar hjó Hákon með kvernstein til augans; þat var

síðan kallat Kvernbítr; þat sverð hefir bezt komit til Nóregs; þat átti Hákon til dauðadags.

K. 42. Leiddr Eiríkr til ríkis.

Haraldr konungr var þá áttrœðr at aldri, gerðisk hann þá þungfœrr, svá at hann þóttisk eigi mega fara yfir land eða stjórna konungs málum. Þá leiddi hann Eirík, son sinn, til hásætis síns ok gaf honum vald yfir landi ǫllu. En er þat spurðu aðrir synir Haraldz konungs, þá settisk Hálfdan svarti í konungshásæti; tók hann þá til forráða allan Þrándheim; hurfu at því ráði allir Þrœndir með honum. Eptir fall Bjarnar kaupmannz tók Óláfr bróðir hans ríki yfir Vestfold ok til fóstrs Guðrøð, son Bjarnar. Tryggvi hét sonr Óláfs, ok váru þeir Guðrøðr fóstbrœðr ok mjǫk jafnaldra ok báðir inir efniligstu ok atgørvimenn miklir; Tryggvi var hverjum manni meiri ok sterkari. En er Víkverjar spurðu, at Hǫrðar hǫfðu tekit til yfirkonungs Eirík, þá tóku þeir Óláf til yfirkonungs í Víkinni, ok helt hann því ríki. Þetta líkaði Eiríki stórilla. Tveim vetrum síðarr varð Hálfdan svarti bráðdauðr inn í Þrándheimi at veizlu nǫkkurri, ok var þat mál manna, at Gunnhildr konungamóðir hefði keypt at fjǫlkunnigri konu, at gera honum banadrykk. Eptir þat tóku Þrœndir Sigrøð til konungs.

K. 43. Dauði Haraldz konungs.

Haraldr konungr lifði iii. vetr, síðan er hann hafði Eiríki gefit einvald ríkisins; var þá á Rogalandi eða á Hǫrðalandi at stórbúum, er hann átti. Eiríkr ok Gunnhildr áttu son, er Haraldr konungr jós vatni ok gaf nafn sitt, segir svá, at sá skyldi konungr vera eptir Eirík fǫður sinn. Haraldr konungr gipti flestar dœtr sínar innan landz jǫrlum sínum, ok eru þaðan komnar miklar kynkvíslir. Haraldr konungr varð sóttdauðr á Rogalandi, er hann heygðr á Haugum við Karmtsund. Í Haugasundi stendr kirkja, en við sjálfan kirkjugarðinn í útnorðr er haugr Haraldz konungs ins hárfagra; fyrir vestan kirkjuna liggr legsteinn Haraldz konungs, sá er lá yfir legi hans í hauginum, ok er steinninn hálfs fjogrtánda fets langr ok nær ii. álna breiðr. Í miðjum hauginum var leg Haraldz konungs; þar var settr steinn annarr at hǫfði, en annarr at fótum, ok lǫgð þar hellan á ofan, en hlaðit grjóti tveim megin útan undir. Þeir steinar standa nú þar í kirkjugarðinum, er þá váru í hauginum ok nú var

frá sagt. Svá segja fróðir menn, at Haraldr inn hárfagri hafi verit allra manna fríðastr sýnum ok sterkastr ok mestr, inn ǫrvasti af fé ok allvinsæll við sína menn; hann var hermaðr mikill ǫndverða æfi, ok þýða menn þat nú, at vitat hafi um tré þat it mikla, er móður hans sýndisk í draumi fyrir burð hans, er inn neðsti hlutr trésins var rauðr sem blóð, en þá var leggrinn upp frá fagr ok grœnn, at þat jartegnði blóma ríkis hans, en at ofanverðu var hvítt tréit; þar sýndisk þat, at hann myndi fá elli ok hæru; kvistir ok limar trésins boðaði afkvæmi hans, er um alt land dreifðisk, ok af hans ætt hafa verit jafnan síðan konungar í Nóregi.

K. 44. Fall Óláfs ok Sigrøðar.

Eiríkr konungr tók allar tekjur þær, sem konungr átti um mitt land, inn næsta vetr eptir andlát Haraldz konungs, en Óláfr austr um Víkina, en Sigrøðr, bróðir þeira, hafði alt um Þrœndalǫg. Eiríki líkaði þetta stórilla, ok fóru þau orð um, at hann myndi með styrk eptir leita við brœðr sína, ef hann mætti fá einvaldzríki yfir landi ǫllu, svá sem faðir hans hafði gefit honum. En er Óláfr ok Sigrøðr spyrja þetta, þá fara sendimenn milli þeira; því næst gera þeir stefnulag sitt, ok ferr Sigrøðr um várit austr til Víkr, ok finnask þeir Óláfr brœðr í Túnsbergi ok dvǫlðusk þar um hríð. Þat sama vár býðr Eiríkr út liði miklu ok skipum ok snýr austr til Víkr. Eiríkr konungr fekk svá mikit hraðbyri, at hann siglði dag ok nótt, ok fór engi njósn fyrir honum, ok er hann kom til Túnsbergs, þá gengu þeir Óláfr ok Sigrøðr með lið sitt austr ór bœnum á brekkuna ok fylkðu þar. Eiríkr hafði lið miklu meira ok fekk hann sigr, en þeir Óláfr ok Sigrøðr fellu þar báðir, ok er þar haugr hvárs tveggja þeira á brekkunni, sem þeir lágu fallnir. Eiríkr fór um Víkina ok lagði undir sik ok dvalðisk þar lengi sumars. Tryggvi ok Guðrøðr flýðu þá til Uplanda. Eiríkr var mikill maðr ok fríðr, sterkr ok hreystimaðr mikill, hermaðr mikill ok sigrsæll, ákafamaðr í skapi, grimmr, óþýðr ok fálátr. Gunnhildr, kona hans, var kvinna fegrst, vitr ok margkunnig, glaðmælt ok undirhyggjumaðr mikill ok in grimmasta. Þau váru bǫrn þeira Eiríks ok Gunnhildar: Gamli var elztr, Guthormr, Haraldr, Ragnfrøðr, Ragnhildr, Erlingr, Guðrøðr, Sigurðr slefa. Ǫll váru bǫrn Eiríks fríð ok mannvæn.

Uphaf sǫgu Hákonar góða.

K. 1. Hákon Aðalsteinsfóstri til konungs tekinn.

Hákon Aðalsteinsfóstri var þá á Englandi, er hann spurði andlát Haraldz konungs, fǫður síns; bjósk hann þá þegar til ferðar. Fekk Aðalsteinn konungr honum lið ok góðan skipakost ok bjó hans fǫr allvegliga, ok kom hann um haustit til Nóregs. Þá spurði hann fall brœðra sinna ok þat, at Eiríkr konungr var þá í Víkinni; siglði þá Hákon norðr til Þrándheims ok fór á fund Sigurðar Hlaða-jarls, er allra spekinga var mestr í Nóregi, ok fekk þar góðar viðtǫkur, ok bundu þeir lag sitt saman; hét Hákon honum miklu ríki, ef hann yrði konungr. Þá létu þeir stefna þing fjǫlment, ok á þinginu talaði Sigurðr jarl af hendi Hákonar ok bauð bóndum hann til konungs. Eptir þat stóð Hákon sjálfr upp ok talaði; mæltu þá ii. ok ii. sín á milli, at þar væri þá kominn Haraldr inn hárfagri ok orðinn ungr í annat sinn. Hákon hafði þat uphaf síns máls, at hann beiddi bœndr at gefa sér konungsnafn ok þat með, at veita sér fylgð ok styrk til at halda konungdóminum, en þar í mót bauð hann þeim, at gera alla bœndr óðalborna ok gefa þeim óðul sín, er byggja. At þessu ørendi varð rómr svá mikill, at allr búandamúgrinn œpði ok kallaði, at þeir vildu hann til konungs taka, ok var svá gǫrt, at Þrœndir tóku Hákon til konungs um alt land; þá var hann xv. vetra; tók hann sér þá hirð ok fór yfir land. Þau tíðendi spurðusk á Uplǫnd, at Þrœndir hǫfðu sér konung tekit slíkan at ǫllu, sem Haraldr inn hárfagri var, nema þat skilði, at Haraldr hafði allan lýð í landi þrælkat ok áþját, en þessi Hákon vildi hverjum manni gott ok bauð aptr at gefa bóndum óðul sín, þau er Haraldr konungr hafði af þeim tekit. Við þau tíðendi urðu allir glaðir, ok sagði hverr

ǫðrum, flaug þat sem sinueldr alt austr til landzenda. Margir bœndr fóru af Uplǫndum at hitta Hákon konung, sumir sendu menn, sumir gerðu orðsendingar ok jartegnir, allir til þess, at hans menn vildu gerask. Konungr tók því þakksamliga.

K. 2. Frá Hákoni konungi.

Hákon konungr fór ǫndurðan vetr á Uplǫnd, stefndi þar þing, ok dreif alt fólk á hans fund, þat er komask mátti; var hann þá til konungs tekinn á ǫllum þingum; fór hann þá austr til Víkr. Þar kómu til hans Tryggvi ok Guðrøðr, brœðrasynir hans, ok margir aðrir, er upp tǫlðu harma sína, þá er hlotit hǫfðu af Eiríki, bróður hans. Eiríks óvinsælð óx æ því meir, sem allir menn gerðu sér kærra við Hákon konung ok heldr hǫfðu sér traust til at mæla, sem þótti. Hákon konungr gaf konungsnafn Tryggva ok Guðrøði ok ríki þat, sem Haraldr konungr hafði gefit feðrum þeira; Tryggva gaf hann Ránríki ok Vingulmǫrk, en Guðrøði Vestfold, en fyrir því, at þeir váru ungir ok bernskir, þá setti hann til gǫfga menn ok vitra at ráða landi með þeim, gaf hann þeim land með þeim skildaga, sem fyrr hafði verit, at þeir skyldi hafa helming skylda ok skatta við hann. Fór Hákon konungr norðr til Þrándheims, er váraði, it øfra um Uplǫnd.

K. 3. Ferð Eiríks ór landi.

Hákon konungr dró saman her mikinn í Þrándheimi, er váraði, ok réð til skipa; Víkverjar hǫfðu ok her mikinn úti, ok ætluðu til móts við Hákon. Eiríkr bauð ok liði út um mitt land, ok varð honum ilt til liðs, þvíat ríkismenn margir skutusk honum ok fóru til Hákonar, en er hann sá engi efni til mótstǫðu í móti her Hákonar, þá siglði hann vestr um haf með því liði, er honum vildi fylgja, fór hann fyrst til Orkneyja ok hafði þaðan með sér lið mikit; þá siglði hann suðr til Englandz ok herjaði um Skotland, hvar sem hann kom við land; hann herjaði ok alt norðr um England. Aðalsteinn Englakonungr sendi orð Eiríki ok bauð honum at taka af sér ríki í Englandi, sagði svá, at Haraldr konungr, faðir hans, var mikill vinr Aðalsteins konungs, svá at hann vill þat virða við son hans. Fóru þá menn í milli þeira konunganna, ok sættusk á þat með einkamálum, at Eiríkr konungr tók Norðimbraland at halda af Aðalsteini konungi ok verja þar land fyrir Dǫnum ok

ǫðrum víkingum. Eiríkr skyldi láta skírask ok kona hans ok bǫrn þeira ok alt lið hans, þat er honum hafði fylgt þangat. Tók Eiríkr þenna kost, var hann þá skírðr ok tók rétta trú. Norðimbraland er kallat fimtungr Englandz. Hann hafði atsetu í Jórvík, þar sem menn segja, at fyrr hafi setit Loðbrókar-synir. Norðimbraland var mest byggt Norðmǫnnum, síðan er Loðbrókar-synir unnu landit; herjuðu Danir ok Norðmenn optliga þangat, síðan er vald landzins hafði undan þeim gengit. Mǫrg heiti landzins eru þar gefin á nórœna tungu, Grímsbœr ok Hauksfljót ok mǫrg ǫnnur.

K. 4. Fall Eiríks konungs.

Eiríkr konungr hafði fjǫlmenni mikit um sik, helt þar fjǫlða Norðmanna, er austan hafði farit með honum, ok enn kómu margir vinir hans síðan af Nóregi. Hann hafði land lítit. Þá fór hann jafnan í hernað á sumrum, herjaði á Skotland ok Suðreyjar, Írland ok Bretland, ok aflaði sér svá fjár. Aðalsteinn konungr varð sóttdauðr; hann hafði verit konungr xiv. vetr ok viii. vikur ok iii. daga. Síðan var konungr í Englandi Játmundr, bróðir hans; var honum ekki um Norðmenn; var Eiríkr konungr eigi í kærleikum við hann, ok fóru þá þau orð um af Játmundi konungi, at hann myndi annan hǫfðingja setja yfirNorðimbraland. En er þat spurði Eiríkr konungr, þá fór hann í vestrvíking ok hafði ór Orkneyjum með sér Arnkel ok Erlend, sonu Torf-Einars. Síðan fór hann í Suðreyjar ok váru þar margir víkingar ok herkonungar, ok réðusk til liðs með Eiríki konungi. Helt hann þá ǫllu liðinu fyrst til Írlandz ok hafði þaðan lið slíkt, er hann fekk; síðan fór hann til Bretlandz ok herjaði þar. Eptir þat siglði hann suðr undir England ok herjaði þar sem í ǫðrum stǫðum, en alt lið flýði, þar sem hann fór. Ok með því at Eiríkr var hreystimaðr mikill ok hafði her mikinn, þá treystisk hann svá vel liði sínu, at hann gekk langt á land upp ok herjaði ok leitaði eptir mǫnnum. Óláfr hét konungr sá, er Játmundr konungr hafði þar sett til landvarnar; hann dró saman her óvígjan ok fór á hendr Eiríki konungi ok varð þar mikil orrosta, fellu mjǫk enskir menn, ok þar sem einn fell, kómu iii. af landi ofan í staðinn, ok inn øfra hluta dagsins snýr mannfallinu á hendr Norðmǫnnum, ok fell þar mikit fólk, ok at lykðum þess dags fell Eiríkr konungr ok v. konungar með honum; þessir eru nefndir: Gothormr ok

synir hans ii., Ívarr ok Hárekr; þar fell ok Sigurðr ok Rǫgnvaldr; þar fell ok Arnkell ok Erlendr, synir Torf-Einars. Þar varð allmikit mannfall af Norðmǫnnum, en þeir, er undan kómusk, fóru til Norðimbralandz ok sǫgðu Gunnhildi ok sonum hennar þessi tíðendi.

K. 5. Ferð Gunnhildarsona.

En er þau Gunnhildr urðu þessa vǫr, at Eiríkr konungr var fallinn, ok hann hafði áðr herjat land Engla-konungs, þá þykjask þau vita, at þeim mun þar vera eigi friðvænt; búask þau þá þegar í brot af Norðimbralandi ok hafa skip þau ǫll, er Eiríkr konungr hafði átt, hǫfðu lið þat ok alt, er þeim vildi fylgja, ok óf lausafjár, er þar hafði saman dregizk í skǫttum á Englandi, en sumt hafði fengizk í hernaði. Þau halda liði sínu norðr til Orkneyja ok staðfestusk þar um hríð. Þá var þar jarl Þorfiðr hausakljúfr, sonr Torf-Einars. Tóku þá synir Eiríks undir sik Orkneyjar ok Hjaltland ok hǫfðu skatta af, ok sátu þar um vetrum, en fóru í vestrvíking á sumrum, herjuðu um Skotland ok Írland; þess getr Glúmr Geirason:

69. Hafði fǫr til ferju
fróðr Skáneyjar góða
blakkríðandi bekkja
barnungr þaðan farna.
Rógeisu vann ræsir
ráðvandr á Skotlandi
sendan seggja kindar
sverðbautinn her Gauti.

70. Dolgeisu rak dísar,
(drótt kom mǫrg á flótta)
gumna vinr at gamni
gjóðum (írskar þjóðir)
foldar rauð ok feldi
Freyr í manna dreyra
sunnr, (á sigr of hlynninn)
seggi mækis eggjar.

K. 6. Orrosta á Jótlandi.

Hákon konungr Aðalsteinsfóstri lagði undir sik allan Nóreg, þá er Eiríkr, bróðir hans, hafði brot flýit. Hákon konungr sótti inn fyrsta vetr vestr í landit, eptir þat norðr í Þrándheim ok sat þar. En fyrir þær sakir, at eigi þótti friðligt, ef Eiríkr konungr leitaði vestan um haf með her sinn, sat hann fyrir því með lið sitt um mitt land í Firðafylki ok Sogni, á Hǫrðalandi ok Rogalandi. Hákon setti Sigurð Hlaða-jarl yfir ǫll Þrœndalǫg, svá sem hann hafði fyrr haft ok Hákon, faðir hans, af Haraldi konungi inum hárfagra. En er Hákon konungr spurði fall Eiríks konungs, bróður síns, ok þat, at synir Eiríks konungs hǫfðu ekki traust í Englandi, þá þótti honum lítil ógn af þeim standa, fór

þá með liði sínu á einu sumri austr í Vík. Í þann tíma herjuðu Danir mjǫk í Víkina ok gerðu þar opt mikinn skaða, en er þeir spurðu, at Hákon konungr var þar kominn með her mikinn, þá flýðu allir undan, sumir suðr til Hallandz, en þeir, er nærr meirr váru Hákoni konungi, stefndu út á hafit ok svá suðr til Jótlandz. En er Hákon konungr varð þessa varr, þá siglði hann eptir þeim með allan her sinn, en er hann kom til Jótlandz ok menn urðu við þat varir, þá draga þeir her saman ok vilja verja land sitt ok ráða til orrostu við Hákon konung; varð þar orrosta mikil, barðisk Hákon konungr svá djarfliga, at hann var fyrir framan merki ok hafði hvárki hjálm né brynju. Hákon konungr hafði sigr ok rak flótta langt á land upp; svá kvað Guthormr sindri í Hákonardrápu:

71. Bifrauknum trað bekkjar
blárǫst konungr ára;
mætr hlóð mildingr Jótum
mistar vífs í drífu;
svangœðir rak síðan,
sótti, Jalfaðs flótta,
hrókr Gylfa þar hylja
hrafnvíns at mun sínum.

K. 7. Orrosta í Eyrarsundi.

Síðan helt Hákon konungr liði sínu sunnan til Selundar ok leitaði víkinga; hann røri með ii. snekkjur fram í Eyrarsund; þar hitti hann xi. víkingasnekkjur ok lagði þegar til orrostu við þá, ok lauk svá, at hann hafði sigr ok hrauð ǫll víkingaskipin; svá segir Guthormr sindri:

72. Almdrósar fór eisu
élrunnr (mǫrum) sunnan
trjónu (tingls) á grœna
(tveimr einum) selmeina,
þás ellifu allar
allreiðr Dana skeiðar
valsendir hrauð vandar,
víðfrægr at þat síðan.

K. 8. Hernaðr Hákonar konungs í Danmǫrk.

Eptir þat herjaði Hákon konungr víða um Selund ok rænti mannfólkit, en drap sumt, en sumt hertók hann, tók gjǫld stór af sumum, fekk þá enga mótstǫðu; svá segir Guthormr sindri:

73. Selund náði þá síðan
sóknheggr und sik leggja
vals ok Vinða frelsi
víð, Skáneyjar síðu.

Síðan fór Hákon konungr austr fyrir Skáneyjarsíðu ok herjaði alt, tók gjǫld ok skatta af landinu ok drap alla víkinga, hvar sem hann fann, bæði Dani ok Vinðr; fór hann alt austr fyrir Gautland ok herjaði þar ok fekk þar stór gjǫld af landinu; svá segir Guthormr sindri:

74. Skattgilda vann skyldir
skautjalfaðar Gauta;
gollskýflir vann gjǫflastr
geirveðr í fǫr þeiri.

Hákon konungr fór aptr um haustit með lið sitt ok hafði fengit ógrynni fjár. Hann sat um vetrinn í Víkinni við áhlaupum, ef Danir ok Gautar gerði þar.

K. 9. Frá Tryggva konungi.

Þat haust kom Tryggvi konungr Óláfsson ór vestrvíking; hafði hann þá áðr herjat um Írland ok Skotland. Um várit fór Hákon konungr norðr í land ok setti Tryggva konung, bróðurson sinn, yfir Víkina, at verja fyrir ófriði ok eignask slíkt af þeim lǫndum í Danmǫrku, er Hákon konungr hafði it fyrra sumarit skattgild; svá segir Guthormr sindri:

75. Ok sóknhattar setti
svellrjóðr at því fljóði
Ónars, eiki grónu,
austr geðbœti hraustan,
þann es áðr frá Írum
(íðvandr) of kom skíðum
(salbrigðandi Sveigðis)
svanvangs liði þangat.

K. 10. Frá Gunnhildar-sonum.

Haraldr konungr Gormsson réð þá fyrir Danmǫrku; honum líkaði stórilla þat er Hákon konungr hafði herjat í land hans, ok fóru þau orð um, at Dana-konungr myndi hefnask vilja, en þat varð þó ekki svá bráðliga. En er þetta spurðu Gunnhildarsynir hvártveggja, at ófriðr var millum Danmerkr ok Nóregs, þá byrja þau ferð sína vestan. Þau giptu Ragnhildi, dóttur Eiríks, Arnfinni, syni Þorfinnz hausakljúfs; settisk þá enn Þorfiðr jarl at Orkneyjum, en Eiríkssynir fóru í brot. Gamli Eiríksson var þá nǫkkuru elztr ok var hann þó eigi roskinn maðr. En er Gunnhildr kom til Danmerkr með sonu sína, þá fór hon á fund Haraldz konungs ok fekk þar góðar viðtekjur; fekk Haraldr konungr þeim veizlur í ríki sínu, svá miklar, at þau fengu vel haldit sik ok menn sína, en hann tók til fóstrs Harald Eiríksson ok knésetti hann; fœddisk hann þar upp í hirð Dana-konungs. Sumir Eiríkssynir fóru í hernað, þegar er þeir hǫfðu aldr til ok ǫfluðu sér fjár, herjuðu um Austrveg; þeir váru snimma menn fríðir ok fyrr rosknir at afli ok atgǫrvi en at vetratali; þess getr Glúmr Geirason í Gráfeldardrápu:

76. Austrlǫndum fórsk undir
allvaldr, sás gaf skǫldum,
(hann fekk gagn at gunni)
gunnhǫrga, slǫg, mǫrgum;
slíðrtungur lét syngva
sverðleiks reginn; ferðir
sendi gramr at grundu
gollvarpaða snarpar.

Eiríkssynir snørusk þá ok með her sinn norðr í Víkina ok herjuðu þar, en Tryggvi konungr hafði her úti ok helt til móts við þá, ok áttu þeir orrostur margar ok hǫfðu ýmsir sigr. Herjuðu Eiríkssynir stundum í Víkina, en Tryggvi stundum um Halland ok Sjáland.

K. 11. Fœddr Hákon inn ríki.

Þá er Hákon var konungr í Nóregi, var friðr góðr með bóǫndum ok kaupmǫnnum, svá at engi grandaði ǫðrum né annars fé; þá var ár mikit bæði á sjá ok á landi. Hákon konungr var allra manna glaðastr ok málsnjallastr ok lítillátastr; hann var maðr stórvitr ok lagði mikinn hug á lagasetning. Hann setti Gulaþingslǫg með ráði Þorleifs spaka ok hann setti Frostaþingslǫg með ráði Sigurðar jarls ok annarra Þrœnda, þeira er vitrastir váru. En Heiðsævislǫg hafði sett Hálfdan svarti, sem fyrr er ritit. Hákon konungr hafði jólaveizlu í Þrándheimi, hafði Sigurðr jarl búit fyrir honum á Hlǫðum. Ina fyrstu jólanótt ól Bergljót, kona jarls, sveinbarn. Eptir um daginn jós Hákon konungr svein þann vatni ok gaf nafn sitt, ok óx sveinn sá upp ok varð síðan ríkr maðr ok gǫfugr. Sigurðr jarl var inn kærsti vinr Hákonar konungs.

K. 12. Frá Eysteini illa.

Eysteinn Uplendinga-konungr, er sumir kalla inn ríkja en sumir inn illa, hann herjaði í Þrándheim ok lagði undir sik Eynafylki ok Sparbyggvafylki, ok setti þar yfir son sinn, er hét . . . . . En Þrœndir drápu hann. Eysteinn konungr fór annat sinn herfǫr í Þrándheim ok herjaði þá víða ok lagði undir sik. Þá bauð hann Þrœndum, hvárt þeir vildu heldr hafa at konungi þræl hans, er hét Þórir faxi, eða hund, er Saurr hét, en þeir kuru hundinn, þvíat þeir þóttusk þá mundu heldr sjálfráða. Þeir létu síða í hundinn iii manna vit, ok gó hann til tveggja orða, en mælti it þriðja. Helsi var honum gǫrt ok viðjar af silfri ok gulli, en þegar er saurugt var, báru hirðmenn hann á herðum sér; hásæti var honum búit, ok hann sat á haugi sem konungar ok bjó í eyjunni iðri ok hafði atsetu, þar sem hét Saurshaugr. Þat er sagt at honum varð at bana, at vargar lǫgðusk á hjǫrð hans, en hirðmenn eggjuðu hann at verja fé sitt; hann gekk af hauginum, ok fór þangat til, sem vargarnir váru, en þeir rifu hann þegar í sundr. Mǫrg undr ǫnnur gerði

Eysteinn konungr við Þrœndi. Af þeim hernaði ok ófrið flýðu margir hǫfðingjar ok mart fólk flýði óðul sín. Ketill jamti, sonr Ǫnundar jarls ór Sparabúi, fór austr um Kjǫl ok mikill mannfjǫlði með honum ok hǫfðu búferli sín með sér. Þeir ruddu markir ok byggðu þar stór heruð; þat var síðan kallat Jamtaland. Sonarsonr Ketils var Þórir helsingr; hann fór fyrir víga sakir af Jamtalandi ok austr yfir markir þær, er þar verða, ok byggði þar, ok sótti þannug fjǫlði mannz með honum, ok þat er kallat Helsingjaland; gengr þat alt austr til sjávar. Helsingjaland byggðu Svíar alt it eystra með hafinu. En er Haraldr konungr inn hárfagri ruddi ríki fyrir sér, þá stǫkk enn fyrir honum fjǫlði mannz ór landi, Þrœndir ok Naumdœlir, ok gerðusk þá enn byggðir austr um Jamtaland, ok sumir fóru alt í Helsingjaland. Helsingjar hǫfðu kaupferðir sínar til Svíþjóðar ok váru þannug lýðskyldir at ǫllu, en Jamtr váru mjǫk allz í millum, ok gaf engi at því gaum, fyrr en Hákon setti frið ok kaupferðir til Jamtalandz ok vingaðisk þar við ríkismenn; þeir sóttu síðan austan á hans fund ok játuðu honum hlýðni sinni ok skattgjǫfum ok gerðusk hans þegnar, þvíat þeir spurðu gott til hans, vildu þeir heldr þýðask undir hans konungdóm, en undir Svía-konung, þvíat þeir váru af Norðmanna-ætt komnir, en hann setti þeim lǫg ok landzrétt. Svá gerðu ok allir Helsingjar, þeir er ætkaðir váru um Kjǫl norðan.

K. 13. Frá Hákoni konungi.

Hákon konungr var vel kristinn, er hann kom i Nóreg, en fyrir því at þar var land alt heiðit ok blótskapr mikill ok stórmenni mart, en hann þóttisk liðs þurfa mjǫk ok alþýðu-vinsælð, þá tók hann þat ráð, at fara leyniliga með kristninni, helt sunnudaga ok frjádaga fǫstu; hann setti þat í lǫgum, at hefja jólahald þann tíma, sem kristnir menn, ok skyldi þá hverr maðr eiga mælisǫl, en gjalda fé ella, ok halda heilagt, meðan ǫl ynnisk, en áðr var jólahald hafit hǫkunótt, þat var miðsvetrar-nótt, ok haldin iii.-náttajól. Hann ætlaði svá, er hann festisk í landinu ok hann hefði frjálsliga undir sik lagt alt land, at hafa þá fram kristniboð; hann gerði svá fyrst, at hann lokkaði þá menn, er honum váru kærstir, til kristni; kom svá með vinsælð hans, at margir létu skírask, en sumir létu af blótum. Hann sat lǫngum í Þrándheimi, þvíat þar var mestr styrkr landzins. En er Hákon konungr þóttisk fengit hafa styrk af

afterthought to associate this with the vague story mentioned in Halfdanar Saga.

nǫkkurum ríkismǫnnum at halda upp kristninni, þá sendi hann til Englandz eptir byskupi ok ǫðrum kennimǫnnum, ok er þeir kómu í Nóreg, þá gerði Hákon konungr þat bert, at hann vildi bjóða kristni um alt land, en Mœrir ok Raumdœlir skutu þannug sínu máli, sem Þrœndir váru. Hákon konungr lét þá vígja kirkjur nǫkkurar ok setti þar presta til, en er hann kom í Þrándheim, þá stefndi hann þing við bœndr ok bauð þeim kristni. Þeir svara svá, at þeir vilja þessu máli skjóta til Frostaþings, ok vilja þá, at þeir komi ór ǫllum fylkjum þeim, sem eru í Þrœndalǫgum, segja, at þá munu þeir svara þessu vandmæli.

K. 14. Frá blótum.

Sigurðr Hlaða-jarl var inn mesti blótmaðr, ok svá var Hákon faðir hans; helt Sigurðr jarl upp blótveizlum ǫllum af hendi konungs þar í Þrœndalǫgum. Þat var forn siðr, þá er blót skyldi vera, at allir bœndr skyldu þar koma, sem hof var, ok flytja þannug fǫng sín, þau er þeir skyldu hafa, meðan veizlan stóð. At veizlu þeiri skyldu allir menn ǫl eiga; þar var ok drepinn allz konar smali ok svá hross, en blóð þat alt, er þar kom af, þá var þat kallat hlaut, ok hlautbollar þat, er blóð þat stóð í, ok hlautteinar, þat var svá gǫrt sem stǫklar, með því skyldi rjóða stallana ǫllu saman, ok svá veggi hofsins útan ok innan, ok svá støkkva á mennina, en slátr skyldi sjóða til mannfagnaðar; eldar skyldu vera á miðju gólfi í hofinu ok þar katlar yfir; skyldi full um eld bera, en sá er gerði veizluna ok hǫfðingi var, þá skyldi hann signa fullit ok allan blótmatinn, skyldi fyrst Óðins full — skyldi þat drekka til sigrs ok ríkis konungi sínum — en síðan Njarðar full ok Freys full til árs ok friðar. Þá var mǫrgum mǫnnum títt, at drekka þar næst Braga full, menn drukku ok full frænda sinna, þeira er heygðir hǫfðu verit, ok váru þat minni kǫlluð. Sigurðr jarl var manna ǫrvastr; hann gerði þat verk, er frægt var mjǫk, at hann gerði mikla veizlu á Hlǫðum ok helt einn upp ǫllum kostnaði; þess getr Kormákr Ǫgmundarson í Sigurðardrápu:

77. Hafit maðr ask né eskis
afspring með sér þingat
fésæranda at fœra
fats. *Véltu goð Þjaza.*

Hver myni vés við valdi
vægi kind of bægjask;
því fúr-Rǫgnir fagnar
fens. *Vá Gramr til menja.*

K. 15. Þing á Frostu.

Hákon konungr kom til Frostaþings ok var þar komit allfjǫlment af bóndum. En er þing var sett, þá talaði Hákon konungr, hóf þar fyrst, at þat væri boð hans ok bœn við bœndr ok búþegna, ríka ok óríka, ok þar með við alla alþýðu, unga menn ok gamla, sælan ok vesælan, konur sem karla, at allir menn skyldu kristnask láta ok trúa á einn guð, Krist Máríu son, en hafna blótum ǫllum ok heiðnum goðum, halda heilagt inn vii. dag hvern við vinnum ǫllum, fasta ok inn vii. hvern dag. En þegar er konungr hafði þetta upp borit fyrir alþýðu, þá var þegar mikill kurr, kurruðu bœndr um þat, er konungr vildi vinnur taka af þeim, ok sagði, at við þat mátti landit eigi byggva, en verkalýðr ok þrælar kǫlluðu þat, at þeir mætti eigi vinna, ef þeir skyldi eigi mat hafa, — sǫgðu ok, at þat var skaplǫstr Hákonar konungs ok fǫður hans ok þeira frænda, at þeir váru illir af mat, svá þótt þeir væri mildir af gulli. Ásbjǫrn af Meðalhúsum ór Gaulardal stóð upp ok svaraði ørendi hans ok mælti: »þat hugðu vér bœndr, Hákon konungr, segir hann, at þá er þú hafðir it fyrsta þing haft hér í Þrándheimi ok hǫfðum þik til konungs tekinn ok þegit af þér óðul vár, at vér hefðim þá hǫndum himin tekit, en nú vitum vér eigi, hvárt heldr er, at vér munum frelsi þegit hafa, eða muntu nú láta þrælka oss af nýju með undarligum hætti, at vér mynim hafna átrúnaði þeim, er feðr várir hafa haft fyrir oss ok alt forellri, fyrst um brunaǫld, en nú haugsǫld, ok hafa þeir verit miklu gǫfgari en vér, ok hefir oss þó dugat þessi átrúnaðr. Vér hǫfum lagt til yðar svá mikla ástúð, at vér hǫfum þik ráða látit með oss ǫllum lǫgum ok landzrétt. Nú er þat vili várr ok samþykki bóndanna, at halda þau lǫg, sem þú settir oss hér á Frostaþingi ok vér játuðum þér; viljum vér allir þér fylgja ok þik til konungs halda, meðan einn hverr er lífs bóndanna, þeira er hér eru nú á þinginu, ef þú, konungr, vilt nǫkkut hóf við hafa, at beiða oss þess eins, er vér megum veita þér ok oss sé eigi ógeranda. En ef þér vilið þetta mál taka með svá mikilli freku, at deila afli ok ofríki við oss, þá hǫfum vér bœndr gǫrt ráð várt, at skiljask allir við þik ok taka oss annan hǫfðingja, þann er oss haldi til þess, at vér megim í frelsi hafa þann átrúnað, sem vér viljum. Nú skaltu, konungr, kjósa um kosti þessa,

áðr þing sé slitit«. At ørendi þessu gerðu bœndr róm mikinn ok segja, at þeir vilja svá vera láta.

K. 16. Svǫr Sigurðar jarls.

En er hljóð feksk, þá svaraði Sigurðr jarl, sagði, at »þat er vili Hákonar konungs at samþykkja við yðr, bœndr, ok láta aldri skilja yðra vináttu«. Bœndr segja, at þeir vilja, at konungr blóti til árs þeim ok friðar, svá sem faðir hans gerði. Staðnar þá kurrinn ok slíta þeir þinginu. Síðan talaði Sigurðr jarl við konung, at hann skyldi eigi fyr taka með ǫllu, at gera, sem bœndr vildu, segir, at eigi myndi annat hlýða — »er þetta, konungr, sem sjálfir þér meguð heyra, vili ok ákafi hǫfðingja ok þar með allz fólks. Skulu vér, konungr, hér finna til gott ráð nǫkkut« — ok samðisk þat með þeim konungi ok jarli.

K. 17. Frá blótum.

Um haustit at vetri var blótveizla á Hlǫðum, ok sótti þar til konungr. Hann hafði jafnan fyrr verit vanr, ef hann var staddr, þar er blót váru, at matask í lítlu húsi með fá menn, en bœndr tǫlðu at því, er hann sat eigi í hásæti sínu, þá er mestr var mannfagnaðr; sagði jarl, at hann skyldi eigi þá svá gera; var ok svá, at konungr sat í hásæti sínu. En er it fyrsta full var skenkt, þá mælti Sigurðr jarl fyrir ok signaði Óðni ok drakk af horninu til konungs. Konungr tók við ok gerði krossmark yfir. Þá mælti Kárr af Grýtingi: »hví ferr konungrinn nú svá; vill hann enn eigi blóta?«. Sigurðr jarl svarar: »konungr gerir svá, sem þeir allir, er trúa á mátt sinn ok megin ok signa full sitt Þór. Hann gerði hamarsmark yfir, áðr hann drakk«. Var þá kyrt um kveldit. Eptir um daginn, er menn gengu til borða, þá þustu bœndr at konungi, sǫgðu, at hann skyldi eta þá hrossaslátr. Konungr vildi þat fyrir engan mun. Þá báðu þeir hann drekka soðit. Hann vildi þat eigi. Þá báðu þeir hann eta flotit. Hann vildi þat ok eigi, ok var þá við atgǫngu. Sigurðr jarl segir, at hann vill sætta þá, ok bað þá hætta storminum ok bað hann konung gína yfir ketilhǫdduna, er soðreykinn hafði lagt upp af hrossaslátrinu, ok var smjǫr haddan. Þá gekk konungr til ok brá líndúk um hǫdduna ok gein yfir ok gekk síðan til hásætis ok líkaði hvárigum vel.

K. 18. Blótveizla á Mærini.

Um vetrinn eptir var búit til jóla konungi inn á Mærini; en er at leið jólunum, þá lǫgðu þeir stefnu með sér átta hǫfðingjar, er mest réðu fyrir blótum í ǫllum Þrœndalǫgum. Þeir váru iiii. útan ór Þrándheimi: Kárr af Grýtingi ok Ásbjǫrn af Meðalhúsum, Þorbergr af Varnesi, Ormr af Ljoxu, en af Innþrœndum Blótólfr af Ǫlvishaugi, Narfi af Staf ór Veradal, Þrándr haka af Eggju, Þórir skegg af Húsabœ í eyjunni iðri. Þessir viii. menn bundusk í því, at þeir iiii. af Útþrœndum skyldu eyða kristninni, en þeir iiii. af Innþrœndum skyldu neyða konung til blóta. Útþrœndir fóru iiii. skipum suðr á Mœri ok drápu þar presta iii. ok brendu kirkjur iii., fóru aptr síðan. En er Hákon konungr ok Sigurðr jarl kómu inn á Mærini með her sinn, þá váru þar bœndr komnir allfjǫlment. Inn fyrsta dag at veizlunni veittu bœndr honum atgǫngu ok báðu hann blóta, en hétu honum afarkostum ella. Sigurðr jarl bar þá mál í millum þeira, kømr þá svá, at Hákon konungr át nǫkkura bita af hrosslifr, drakk hann þá ǫll minni krossalaust, þau er bœndr skenktu honum. En er veizlu þeiri var lokit, fór konungr ok jarl þegar út á Hlaðir; var konungr allókátr ok bjósk þegar í brot með ǫllu liði sínu ór Þrándheimi, ok mælti svá, at hann skyldi fjǫlmennari koma í annat sinn í Þrándheim ok gjalda þá Þrœndum þenna fjándskap, er þeir hǫfðu til hans gǫrt. Sigurðr jarl bað konung gefa Þrœndum þetta ekki at sǫk, segir svá, at konungi myni ekki þat duga at heitask eða herja á innanlandzfólk, ok þar sízt, er mestr styrkr var landzins, sem í Þrándheimi var. Konungr var svá reiðr, at ekki mátti orðum við hann koma; fór hann í brot ór Þrándheimi ok suðr á Mœri, dvalðisk þar um vetrinn ok um várit: en er sumraði, dró hann lið at sér, ok váru þau orð á, at hann myndi fara með her þann á hendr Þrœndum.

K. 19. Orrosta á Ǫgvaldznesi.

Hákon konungr var þá á skip kominn ok hafði lið mikit. Þá kómu honum tíðendi sunnan ór landi, þau at synir Eiríks konungs váru komnir sunnan af Danmǫrk í Víkina, ok þat fylgði, at þeir hǫfðu elt af skipum Tryggva konung Óláfsson austr við Sótanes; hǫfðu þeir þá víða herjat í Víkinni, ok hǫfðu margir menn undir þá gengit. En er konungr spurði þessi tíðendi, þá

þóttisk hann liðs þurfa; sendi hann þá orð Sigurði jarli at koma til sín ok svá ǫðrum hǫfðingjum, þeim er honum var liðs at ván. Sigurðr jarl kom til Hákonar konungs ok hafði allmikit lið; váru þar þá allir Þrœndir, þeir er um vetrinn hǫfðu mest gengit at konunginum, at pynda hann til blóta; váru þeir þá allir í sætt teknir af fortǫlum Sigurðar jarls. Fór Hákon konungr þá suðr með landi, en er hann kom suðr um Stað, þá spurði hann, at Eiríkssynir váru þá komnir á Norðr-Agðir; fóru þá hvárir í móti ǫðrum; varð fundr þeira á Kǫrmt. Gengu þá hvárir af skipum ok bǫrðusk á Ǫgvaldznesi; váru hvárir-tveggju allfjǫlmennir; varð þar orrosta mikil, sótti Hákon konungr hart fram, ok var þar fyrir Gothormr konungr Eiríksson með sína sveit, ok eigask þeir hǫggvaskipti við. Þar fell Gothormr konungr ok var merki hans niðr hǫggvit; fell þar þá mart lið um hann; því næst kom flótti í lið Eiríkssona, ok flýðu þeir til skipanna ok røru í brot ok hǫfðu látit mikit lið; þess getr Guthormr sindri:

78. Valþagnar lét (vegnum)
vígnest saman bresta
handar vafs (of hǫfðum)
hlymmildingum gildir;
þar gekk Njǫrðr af Nirði
(nadds hámána raddar
valbrands víðra landa)
vápnunduðum sunda.

Hákon konungr fór til skipa sinna ok helt austr eptir Gunnhildarsonum; fóru þá hvárir-tveggju, sem mest máttu, þar til er þeir kómu á Austr-Agðir. Þá siglðu Eiríkssynir á haf ok suðr til Jótlandz; þess getr Guthormr sindri:

79. Almdrógar varð œgis
(opt-sinn ek þess minnumk)
barma ǫld fyr Baldri
bensíks vita ríkis;
bǫðsœkir (helt) bríkar,
brœðr, sínum, ok (flœðu
undan, allar kindir
Eireks,) á haf snekkjum.

Síðan fór Hákon konungr norðr aptr til Nóregs, en Eiríkssynir dvǫlðusk þá enn í Danmǫrk langa hríð.

K. 20. Lagasetning Hákonar konungs.

Eptir þessa orrostu setti Hákon konungr þat í lǫgum um alt land með sjá ok svá langt upp á land, sem lax gengr ofarst, at hann skipaði allri byggð ok skipti í skipreiður, en hann skipti skipreiðum í fylki. Í hverju fylki var þá á kveðit, hversu mǫrg skip váru eða hversu stór skyldi út gera ór hverju fylki, þá er almenningr væri úti, ok skyldi almenningr vera skyldr út at gera, þegar er útlendr herr væri í landi. Þat skyldi ok fylgja

útboði því, at vita skyldi gera á hám fjǫllum, svá at hvern mætti sjá frá ǫðrum. Segja menn svá, at á vii. nóttum fór herboðit frá inum synzta vita í ina nørztu þinghá á Hálogalandi.

K. 21. Frá Eiríkssonum.

Eiríkssynir váru mjǫk í hernaði í Austrvegi, en stundum herjuðu þeir í Nóreg, svá sem fyrr er ritat, en Hákon konungr réð Nóregi; var þá ok árferð góð í landi ok góðr friðr; hann var ok inn vinsælasti.

K. 22. Ferð Eiríkssona til Nóregs.

Þá er Hákon hafði verit konungr í Nóregi xx. vetr, kómu sunnan ór Danmǫrk synir Eiríks ok hǫfðu allmikit lið. Þat var mikit lið, er þeim hafði fylgt í hernaði, en þó var miklu meiri Dana-herr, er Haraldr Gormsson hafði fengit þeim í hendr. Þeir fengu hraðbyri mikit ok sigldu út af Vendli ok kómu útan at Ǫgðum, heldu síðan norðr með landi, ok sigldu síðan dag ok nótt, en vitum var ekki upp skotit, fyrir þá sǫk, at sú var siðvenja, at vitar fóru austan eptir landi, en austr þar hafði ekki orðit vart við ferð þeira. Þat bar ok enn til, at konungr hafði viðrlǫg mikil, ef vitar væri rangt upp bornir, þeim mǫnnum, er kunnir ok sannir urðu at því, fyrir þá sǫk, at herskip ok víkingar fóru um úteyjar ok herjuðu, ok hugðu landzmenn, at þar mundu fara synir Eiríks; var þá vitum upp skotit ok varð herhlaup um land alt. En Eiríkssynir fóru aptr til Danmerkr ok hǫfðu engan Dana-her haft, nema sitt lið, en stundum váru þat annars konar víkingar. Varð Hákon konungr þessu mjǫk reiðr, er starf ok fékostnaðr varð af þessu, en ekki gagn; bœndr tǫlðu ok at fyrir sína hǫnd, er svá fór, ok var þessi sǫk til, er engi njósn fór fyrir um ferð Eiríkssona, fyrr en þeir kómu norðr í Úlfasund; þeir lágu þar vii. nætr, fór þá sǫgn it øfra um eiðit norðr um Mœri, en Hákon konungr var þá á Sunn-Mœri í ey þeiri, er Fræði heitir, þar sem heitir Birkistrǫnd at búi sínu, ok hafði ekki lið nema hirð sína ok bœndr þá, er verit hǫfðu í boði hans.

K. 23. Frá Agli ullserk.

Njósnarmenn kómu til Hákonar konungs ok sǫgðu honum erendi, at Eiríkssynir váru með her mikinn fyrir sunnan Stað; þá lét hann kalla til sín þá menn, er þar váru vitrastir, ok

leitaði ráðs við þá, hvárt hann skal berjask við sonu Eiríks, þótt liðsmunr sé mikill, eða skal hann fara norðr undan ok fá sér lið meira. Egill ullserkr er nefndr bóndi einn, er þar var þá, gamlaðr mjǫk ok hafði verit meiri ok sterkari hverjum manni, ok inn mesti orrostumaðr. Hann hafði lengi borit merki Haralds konungs ins hárfagra. Egill svaraði rœðu konungs: »var ek í nǫkkurum orrostum með Haraldi konungi, feðr yðrum, barðisk hann stundum við meira liði, stundum við minna; hafði hann jafnan sigr; aldri heyrða ek hann leita þess ráðs, at vinir hans skyldu kenna honum at flýja. Munum vér ok eigi þér þat ráð kenna, konungr, þvíat vér þykkjumk eiga hǫfðingja rǫskvan; þér skuluð ok eiga trausta fylgð af oss«. Margir aðrir studdu ok þá þetta mál. Konungr sagði ok svá, at hann var þess fúsari at berjask með þat, er til fengisk. Var þat þá ráðit. Lét konungr þá skera upp herǫr ok senda alla vega frá sér ok lét draga lið saman, slíkt er hann fekk. Þá mælti Egill ullserkr: »þat óttuðumk ek um hríð, er friðr þessi inn mikli var, at ek mynda verða ellidauðr inni á pallstrám mínum; en ek vilda heldr falla í orrostu ok fylgja hǫfðingja mínum; kann nú vera, at svá megi verða«.

K. 24. Orrosta við Fræðarberg.

Sønir Eiríks heldu norðr um Stað, þegar er leiði gaf. En er þeir kómu norðr um Stað, þá spyrja þeir, hvar Hákon konungr var, ok halda til móts við hann. Hákon konungr hafði ix. skip; hann lagðisk norðr undir Fræðarberg í Féeyjar-sundi, en Eiríkssynir lǫgðu at fyrir sunnan bergit. Þeir hǫfðu meirr en xx. skip. Hákon konungr sendi þeim boð ok bað þá á land ganga, segir, at hann hafði þeim vǫll haslat á Rastarkálf; þar eru sléttir vellir ok miklir, en fyrir ofan gengr brekka lǫng ok heldr lág. Gengu Eiríkssynir þar af skipum sínum ok norðr yfir hálsinn fyrir innan Fræðarberg ok svá fram á Rastarkálf. Egill mælti þá til Hákonar konungs, bað hann fá sér x. menn ok x. merki; konungr gerði svá; gengr þá Egill með menn sína upp undir brekkuna, en Hákon konungr gekk upp á vǫllinn með sitt lið, setti upp merki ok fylkði ok sagði svá: »vér skulum hafa fylking langa, svá at þeir kringi eigi um oss, þótt þeir hafi lið meira«. Gerðu þeir svá, varð þar orrosta mikil ok in snarpasta. Egill lét þá setja upp merki þau x., er hann hafði, ok skipaði svá mǫnnum þeim, er báru, at þeir skyldu ganga sem

næst brekkunni ok láta stundarhríð í millum hvers þeira. Þeir gerðu svá ok gengu fram með brekkunni sem næst, svá sem þeir mundu vilja koma á bak þeim Eiríkssonum. Þat sá þeir, er øfstir stóðu í fylkingu Eirikssona, at merki mǫrg fóru óðfluga ok gnæfuðu fyrir ofan brekkuna, ok hugðu, at þar myndi fylgja lið mikit, ok myndi vilja koma á bak þeim milli ok skipanna. Gerðisk þar þá kall mikit, sagði hverr ǫðrum, hvat títt var. Því næst kom flótti í lið þeira; en er þat sá konungarnir, þá flýðu þeir; Hákon konungr sótti þá hart fram, ok ráku þeir flóttann ok feldu lið mikit.

K. 25. Frá Eiríkssonum.

Gamli Eiríksson, þá er hann kom upp á hálsinn fyrir ofan bergit, þá snørisk hann aptr ok sá þá, at ekki lið fór eptir, meira en þat, er þeir hǫfðu áðr barzk viðr, ok þetta var prettr einn; þá lét Gamli konungr blása herblástr ok setja upp merki, ok skaut á fylking; hurfu at því allir Norðmenn, en Danir flýðu til skipanna; en er Hákon konungr ok hans lið kom at, þá varð þar orrosta í annat sinn in snarpasta. Hafði þá Hákon konungr meira lið. Lauk svá, at Eiríkssynir flýðu; sóttu þeir þá suðr af hálsinum, en sumt lið þeira opaði suðr á bergit, ok fylgði Hákon konungr þeim. Vǫllr sléttr er austan af hálsinum ok vestr á bergit, ok þá hamrar brattir vestr af. Þá opuðu menn Gamla upp undan á bergit, en Hákon konungr sótti at þeim svá djarfliga, at hann drap suma, en sumir hljópu vestr af berginu ok váru hvárirtveggju drepnir, ok skilðisk konungr svá fremi við, er hvert barn var dautt.

K. 26. Fall Gamla konungs.

Gamli Eiríksson flýði ok af hálsinum ok ofan á jǫfnu fyrir sunnan bergit. Þá snørisk Gamli konungr enn í mót ok helt upp orrostu, kom þá enn lið til hans; þá kómu ok allir brœðr hans með miklar sveitir. Egill ullserkr var þá fyrir Hákonar mǫnnum ok veitti harða atgǫngu, ok skiptusk þeir Gamli konungr hǫggum við. Fekk Gamli konungr sár stór, en Egill fell ok mart lið með honum. Þá kom at Hákon konungr með þær sveitir, er honum hǫfðu fylgt; varð þá enn ný orrosta. Sótti þá enn Hákon konungr hart fram ok hjó menn til beggja handa sér ok feldi hvern yfir annan; svá segir Guthormr sindri:

80. Hræddr fór hjǫrva raddar
herr fyr malma þverri;
rógeisu gekk ræsir
ráðsterkr framar merkjum;
gerra gramr í snerru
geirvífa sér hlífa,
hinn's yfrinn gat jǫfra
óskkvánar byr mána.

Eiríkssynir sá menn sína alla vega falla frá sér; þá snúask þeir á flótta til skipa sinna, en þeir, er fyrri hǫfðu flýit á skipin, þá hǫfðu þeir út hrundit skipunum, en sum skipin váru þá uppi fjǫruð. Þá hljópu allir Eiríkssynir á sund ok þat lið, er þeim fylgði; þar fell Gamli Eiríksson, en aðrir brœðr hans náðu skipunum ok heldu brot síðan með þat lið, er eptir var, ok heldu síðan suðr til Danmarkar.

K. 27. Heygðr Egill ullserkr.

Hákon konungr tók þar skip þau, er uppi hafði fjarat, er átt hǫfðu Eiríkssynir, ok lét draga á land upp. Þar lét Hákon konungr leggja Egil ullserk í skip ok með honum alla þá menn, er af þeira liði hǫfðu fallit, lét bera þar at jǫrð ok grjót. Hákon konungr lét ok fleiri skip upp setja ok bera á valinn, ok sér þá hauga enn fyrir sunnan Fræðarberg. Eyvindr skáldaspillir orti vísu þessa, þá er Glúmr Geirason hœlðisk í sinni vísu um fall Hákonar konungs:

81. Fyrr rauð Fenris varra
flugvarr konungr sparra
(malmhríðar svall meiðum
móðr) í Gamla blóði,
þás óstirfinn arfa
Eiríks of rak (geira
nú tregr gætigauta
grams fall) á sæ alla.

Hávir bautasteinar standa hjá haugi Egils ullserks.

K. 28. Hersaga til Hákonar konungs.

Þá er Hákon konungr Aðalsteinsfóstri hafði verit konungr í Nóregi xxvi. vetr, síðan er Eiríkr bróðir hans fór ór landi, þá varð þat til tíðenda, at Hákon konungr var staddr á Hǫrðalandi ok tók veizlu í Storð á Fitjum; hafði hann þar hirð sína ok bœndr marga í boði sínu. En er konungr sat yfir dagverðarborði, þá sá varðmenn, er úti váru, at skip mǫrg sigldu sunnan ok áttu eigi langt til eyjarinnar. Þá mælti hverr við annan, at segja skyldi konungi, at þeir hugðu, at herr myndi at þeim fara, en þat þótti engum dælt, at segja konungi hersǫgu, þvíat hann hafði þar mikit við lagt, hverjum er þat gerði, en þat þótti þó ógeranda, at konungr vissi eigi þetta; en þá gengr einn hverr þeira inn í stofuna ok bað Eyvind Finnzson ganga út með sér

skjótt, segir, at in mesta nauðsyn var á. Eyvindr gekk þegar, er hann kom út, þar er sjá mátti til skipanna; þá sá hann þegar, at þar fór herr mikill, gekk aptr þegar í stofuna ok fyrir konung ok mælti: »lítil er líðandi stund, en lǫng matmálsstund«. Konungr leit móti honum ok mælti: »hvat ferr«? Eyvindr kvað:

82. Blóðøxar téa beiða
brakþings fetilstinga
(oss gerask hnept) ens hvassa
hefnendr (setu-efni).
Heldr es vant, en ek vilda
veg þinn konungr, segja
(fám til fornra vápna
fljótt) hersǫgu drótni.

Konungr segir: »ertu svá góðr drengr, Eyvindr, at þú munt eigi hersǫgu segja, nema sǫnn sé«. Lét þá konungr taka ofan borðit; gekk hann þá út ok sá til skipanna, sá þá, at þat váru herskip, mælti þátil manna sinna, hvert ráð taka skyldi, hvárt berjask skal með lið þat, er þeir hafa, eða ganga til skipa ok sigla norðr undan. »Er oss þat auðsætt, segir konungr, at vér munum nú berjask við liðsmun miklu meira, en fyrr hǫfum vér átt, ok hefir oss opt þó þótt mikill misjafnaðr liðs várs, þá er vér hǫfum orrostu átt við sonu Gunnhildar«. Menn veittu hér ekki skjótan órskurð; þá segir Eyvindr:

83. Samira, Njǫrðr, enn norðar,
naddregns, hvǫtum þegni
(vér getum bili at bǫlva)
borðmœrar skæ fœra;
nú's þats rekr á Rakna
rymleið flota breiðan
(grípum vér í greipar
gunnborð) Haraldr sunnan.

Konungr svarar: »hraustliga er þetta mælt ok nær skaplyndi mínu, en þó vil ek heyra fleiri manna órskurð um þetta mál«. En er menn þóttusk skilja, hversu konungr vildi vera láta, þá svǫruðu margir, sǫgðu, at heldr vildu falla með drengskap, en flýja fyrir Dǫnum at óreyndu, sǫgðu, at opt hǫfðu þeir sigr fengit, þá er þeir hǫfðu barizk við minna lið. Konungr þakkaði þeim vel orð sín ok bað þá vápnask, ok svá gera menn. Konungr steypir brynju á sik ok gyrðir sik með sverðinu Kvernbít, setr á hǫfuð sér hjálm gullroðinn, tekr kesju í hǫnd sér ok skjǫld á hlið; þá skipar hann hirðinni í eina fylking ok bóndum þar með ok setti upp merki sín.

K. 29. Frá fylking Eiríkssona.

Haraldr Eiríksson var þá hǫfðingi yfir þeim bræðrum eptir fall Gamla. Þeir brœðr hǫfðu þar her mikinn haft sunnan af Danmǫrku. Þar váru þá í liði með þeim móðurbrœðr þeira, Eyvindr skreyja ok Álfr askmaðr; þeir váru sterkir menn ok

hraustir ok inir mestu manndrápamenn. Eiríkssynir heldu skipum sínum til eyjarinnar ok gengu á land upp ok fylkðu, ok er svá sagt, at eigi myndi vera minni liðsmunr, en vi menn mundu vera um einn, at Eiríkssynir mundu fjǫlmennari.

K. 30. Frá fylking Hákonar konungs.

Hákon konungr hafði þá fylkt liði sínu, ok segja menn svá, at konungr steypði af sér brynjunni, áðr orrosta tóksk; svá segir Eyvindr skáldaspillir í Hákonarmálum:

84. Bróður fundu Bjarnar
í brynju fara,
konung enn kostsama
kominn und gunnfana,
drúpðu dolgráar,
en darraðr hristisk,
upp vas þá hildr of hafin.

85. Hét á Háleygi
sems á Holmrygi
jarla einbani,
fór til orrostu,
gótt hafði enn gjǫfli
gengi Norðmanna
œgir Eydana,
stóð und árhjalmi.

86. Hrauzk ór hervǫ́ðum,
hratt á vǫll brynju
vísi verðungar,
áðr til vígs tœki.
Lék við ljóðmǫgu,
skyldi land verja
gramr enn glaðværi,
stóð und gollhjalmi.

Hákon konungr valði mjǫk menn í hirð með sér at afli ok hreysti, svá sem gǫrt hafði Haraldr konungr, faðir hans. Þórálfr inn sterki Skólmsson var þar ok gekk á aðra hlið konungi; hann hafði hjálm ok skjǫld, kesju ok sverð, þat er kallat var Fetbreiðr. Þat var kallat, at þeir Hákon konungr væri jamsterkir; þess getr Þórðr Sjáreksson í drápu þeiri, er hann orti um Þórálf:

87. Þars bǫðharðir bǫrðusk
bands jódraugar landa,
lystr gekk herr til hjǫrva
hnits í Storð á Fitjum,
ok gimslœngvir ganga
gífrs hlémána drífu
nausta blakks et næsta
Norðmanna gram þorði.

En er fylkingar gengu saman, varð þar orrosta óð ok mannskœð; en er menn hǫfðu skotit spjótum, þá brugðu menn sverðum, gekk þá Hákon konungr ok Þórálfr með honum fram um merkit ok hjó til beggja handa; svá segir Eyvindr skáldaspillir:

88. Svá beit þá sverð
ór siklings hendi
váðir Váfaðar
sem í vatn brygði;
brǫkuðu broddar,
brotnuðu skildir,
glumruðu glymringar
í gotna hausum.

89. Trǫddusk tǫrgur
fyr Týs ok bauga
hjalta harðfótum
hausar Norðmanna;
róma varð í eyju,
ruðu konungar
skírar skjaldborgir
í skatna blóði.

Hákon konungr var auðkendr, meiri en aðrir menn, lýsti ok af hjálminum, er sólin skein á; var vápnaburðr mikill at honum; þá tók Eyvindr Finnzson hǫtt ok setti yfir hjálm konungs.

K. 31. Fall Eyvindar skreyju.

Eyvindr skreyja kallaði þá hátt: »leynisk Norðmanna-konungr nú, eða hefir hann flýit, eða hvar er nú gullhjálmrinn«? Gekk Eyvindr þá fram ok Álfr bróðir hans með honum, ok hjoggu til beggja handa ok létu, sem óðir eða galnir væri. Hákon konungr mælti hátt til Eyvindar: »haltu svá fram stefnunni, ef þú vilt finna Norðmanna-konung«; svá segir Eyvindr skáldaspillir:

90. Baðat valgrindar vinda
veðrheyjandi Skreyju,
gumnum hollr né golli,
Gefnar sinni stefnu —
ef svipkenni svinnan
sigminnigr vilt finna,
fram halt, Njóts, at nýtum
Norðmanna gram þannig.

Var þá ok skamt at bíða, at Eyvindr kom þar, reiddi upp sverðit ok hjó til konungs. Þórálfr skaut við honum skildinum ok stakraði Eyvindr við, en konungr tók sverðit Kvernbít tveim hǫndum ok hjó til Eyvindar ofan í hjálminn, klauf hjálminn ok hǫfuðit alt í herðar niðr. Þá drap Þórálfr Álf askmann. Svá segir Eyvindr skáldaspillir:

91. Veitk at beit enn bitri
byggving meðaldyggvan
bulka skíðs ór bǫðum
benvǫndr konungs hǫndum;
ófælinn klauf Ála
éldraugs skarar hauga
gollhjǫltuðum galtar
grǫnduðr Dana brandi.

Eptir fall þeira brœðra gekk Hákon konungr svá hart fram, at þá hrǫkk alt fólk fyrir honum. Slær þá í lið Eiríkssona felmt ok flótta því næst, en Hákon konungr var í ǫndverðri sinni fylking ok fylgði fast flóttamǫnnum ok hjó títt ok hart; þá flaug ǫr ein, er fleinn er kallaðr, ok kom í hǫnd Hákoni konungi upp í músina fyrir neðan ǫxl, ok er þat margra manna sǫgn, at skósveinn Gunnhildar, sá er Kispingr er nefndr, hljóp fram í þysinum ok kallaði: »gefi rúm konungsbananum«, ok skaut fleininum til Hákonar konungs, en sumir segja, at engi viti, hverr skaut; má þat vel ok vera, þvíat ǫrvar ok spjót ok allz konar skotvápn flugu

svá þykt sem drífa; fjǫlði mannz fell af Eiríkssonum bæði á vígvellinum ok á leið til skipanna ok svá í fjǫrunni, ok fjǫlði hljóp á kaf; mart komsk á skipin, allir Eiríkssynir, ok røru þegar undan, en Hákonar-menn eptir þeim; svá segir Þórðr Sjáreksson:

92. Varði varga myrði
vítt, svá skal frið slíta,
(jǫfur vildu þann eldask)
ǫndurt folk (at lǫndum).
Starf hófsk upp, þás arfi
ótta valdi (á flótta)
golls (en gramr vas fallinn)
Gunnhildar kom sunnan.

93. Þrot vas sýnt, þás settusk
sinn róðrs við þrǫm stinnan
(mannr lét ǫnd ok annarr
ófár) búendr sárir.
Afreks veit, þats jǫfri
allríkr í styr slíkum
gǫndlar Njǫrðr, sás gerði,
gekk næst, hugins drekku.

K. 32. Dauði Hákonar konungs.

Hákon konungr gekk út á skeið sína, lét þá binda sár sitt, en þar rann blóð svá mjǫk, at eigi fekk stǫðvat, ok er á leið dag, þá ómætti konung, sagði hann þá, at hann vill fara norðr á Álreksstaði til bús síns, en er þeir kómu norðr at Hákonarhellu, þá lǫgðu þeir þar at, var þá konungr nær lífláti, kallaði hann þá á vini sína, ok segir þeim skipan þá, er hann vill hafa á um ríkit; hann átti dóttur eina barna, er Þóra er nefnd, ok engan son; hann bað þá senda þau orð Eiríkssonum, at þeir skyldu konungar vera yfir landi, en hann bað af þeim virkða vinum sínum ok frændum, — »en þótt mér verði lífs auðit, segir hann, þá mun ek af landi fara ok til kristinna manna ok bœta þat, er ek hefi brotit við guð, en ef ek dey hér í heiðni, þá veiti mér hér grǫpt þann, er yðr sýnisk«. Ok lítlu síðarr andaðisk Hákon konungr þar á hellunni, sem hann hafði fœddr verit. Hákon konungr var svá mjǫk harmaðr, at bæði vinir ok óvinir grétu dauða hans ok kǫlluðu, at eigi myndi jafngóðr konungr koma síðan í Nóreg. Vinir hans fluttu lík hans norðr á Sæheim á Norðr-Hǫrðaland ok urpu þar haug mikinn ok lǫgðu þar í konung með alvæpni sitt ok inn bezta búnað sinn, en ekki fé annat; mæltu þeir svá fyrir grepti hans, sem heiðinna manna siðr var til, vísuðu honum til Valhallar. Eyvindr skáldaspillir orti kvæði eitt um fall Hákonar konungs, ok svá þat, hversu honum var fagnat; þat eru kǫlluð Hákonarmál ok er þetta uphaf:

94. Gǫndul ok Skǫgul
sendi Gautatýr
at kjósa of konunga,
hverr Yngva ættar,
skyldi með Óðni fara
ok í Valhǫll at vesa.

[2. Bróður fundu þær Bjarnar . . . . (s. 88)
3. Hét á Háleygi (s. 88)
4. Hrauzk ór hervǫ́ðum . . . (s. 88)
5. Svá beit þá sverð . . . (s. 88)
6. Trǫddusk tǫrgur . . . (s. 89)
7. Brunnu beneldar
í blóðgum undum,
lutu langbarðar
at lýða fjǫrvi,
svarraði sárgymir
á sverða nesi,
fell flóð fleina
í fjǫru Storðar.
8. Blendusk við roðnum
und randar himni
Skǫglar veðr, léku
við ský of bauga,
umðu oddláar
í Óðins veðri,
hné mart manna
fyr mækis straumi.
9. Sǫ́tu þá dǫglingar
með sverð of´togin,
með skarða skjǫldu
ok skotnar brynjur,
vasa sá herr
í hugum ok átti
til Valhallar vega.
10. Gǫndul þat mælti,
studdisk geirs skapti:
vex nú gengi goða,
es Hǫ́koni hafa
með her mikinn
heim bǫnd of boðit.
11. Vísi þat heyrði,
hvat valkyrjur mæltu,
mærar af mars baki,
hyggiliga létu
ok hjalmaðar sǫ́tu
ok hǫfðusk hlífar fyrir.
12. Hví þú svá gunni — kvað Hákon,
skiptir geir-Skǫgul,
vǫ́rum þó verðir gagns frá goðum.
Vér því vǫldum — kvač Skǫgul,
es þú velli helt,
en þínir fíendr flugu.
13. Ríða vit skulum,
kvað en ríkja Skǫgul,
grœnna heima goða,
Óðni at segja,
at nú mun allvaldr koma
á hann sjalfan at séa.
14. Hermóðr ok Bragi,
kvað Hroptatýr,
gangið í gǫgn grami,
alls konungr ferr,
sás kappi þykkir,
til hallar hinig.
15. Ræsir þat mælti,
vas frá rómu kominn,
stóð allr í dreyra drifinn,
illúðigr mjǫk
þykkir oss Óðinn vesa,
séumk vér hans of hugi.
16. Einherja grið
skalt þú allra hafa,
þigg þú at Ǫsum ǫl,
jarla bági,
þú átt inni hér
átta brœðr — kvað Bragi.
17. Gerðar órar,
kvað enn góði konungr,
viljum vér sjalfir hafa,

hjalm ok brynju
skal hirða vel,
gótt es til gǫrs at taka.
18. Þá þat kyndisk,
hvé sá konungr hafði
vel of þyrmt véum,
es Hǫkon bǫ́ðu
heilan koma
rǫ́ð ǫll ok regin.
19. Góðu dœgri
verðr sá gramr of borinn,
es sér getr slíkan sefa;
hans aldar
mun æ vesa
at góðu getit.
20. Mun óbundinn
á ýta sjǫt
Fenrisulfr of fara,
áðr jafngóðr
á auða trǫð
konungmaðr komi.
21. Deyr fé,
deyja frændr,
eyðisk land ok láð,
síts Hǫkon fór
með heiðin goð
mǫrg es þjóð of þéuð.]

Sagan af Haraldi konungi gráfeld.

K. 1. Uphaf Eiríkssona.

Eiríkssynir tóku þá konungdóm yfir Nóregi, síðan er Hákon konungr var fallinn. Var Haraldr mest fyrir þeim at virðingu ok hann var ellztr þeira, er þá lifðu. Gunnhildr, móðir þeira, hafði mjǫk landráð með þeim; hon var þá kǫlluð konungamóðir. Þá váru hǫfðingjar í landi: Tryggvi Óláfsson austr í landi ok Guðrøðr Bjarnarson á Vestfold, Sigurðr Hlaðajarl í Þrándheimi, en Gunnhildarsynir hǫfðu mitt land. Inn fyrsta vetr þá fóru orð ok sendimenn milli þeira Gunnhildarsona ok þeira Tryggva ok Guðrøðar, ok var þar alt mælt til sætta, at þeir skyldu hafa þvílíkan hlut ríkis af Gunnhildarsonum, sem þeir hǫfðu áðr haft af Hákoni konungi. Glúmr Geirason er maðr nefndr; hann var skáld Haraldz konungs ok hreystimaðr mikill; hann orti vísu þessa eptir fall Hákonar:

95. Vel hefr hefnt, en (hafna
hjǫrs berdraugar fjǫrvi)
folkrakkr of vant fylkir
framligt, Haraldr Gamla,
es dǫkkvalir drekka
dolgbrands (fyr ver handan
roðin frák benja rauðra
reyr) Hǫkonar dreyra.

Þessi vísa varð allkær, en er þetta spyrr Eyvindr Finnzson, kvað hann vísu, er fyrr er ritin:

96. Fyrr rauð Fenris varra — —

Var sú vísa ok mjǫk flutt. En er þat spyrr Haraldr konungr, þá gaf hann Eyvindi þar fyrir dauðasǫk, alt til þess at vinir þeira sættu þá með því, at Eyvindr skyldi gerask skáld hans, svá sem hann hafði áðr verit Hákonar konungs; var frændsemi milli þeira mikil, svá at Gunnhildr var móðir Eyvindar, dóttir Hálfdanar jarls, en móðir hennar var Ingibjǫrg, dóttir Haraldz konungs ins hárfagra. Þá orti Eyvindr vísu um Harald konung:

97. Lítt kvǫðu þik láta
landvǫrðr, es brast, Hǫrða,
benja hagl á brynjum,
(bugusk almar) geð falma,
þás ófolgin ylgjar
endr ór þinni hendi
fetla svell til fyllar
fullegg, Haraldr, gullu.

Gunnhildarsynir sátu mest um mitt land, þvíat bæði þótti þeim ekki trúligt, at sitja undir hendi Þrœndum eða Víkverjum, er mestir hǫfðu verit vinir Hákonar konungs, en stórmenni mart í hvárum tveggja stað. Þá fóru menn at bera sættarboð í milli þeira Gunnhildarsona ok Sigurðar jarls, þvíat þeir fengu engar skyldir áðr ór Þrándheimi, ok varð þat at lykðum, at þeir gerðu sætt sína, konungar ok jarl, ok bundu svardǫgum. Skyldi Sigurðr jarl hafa slíkt ríki af þeim í Þrándheimi, sem hann hafði fyrr haft af Hákoni konungi; váru þeir þá sáttir kallaðir. Allir synir Gunnhildar váru kallaðir sínkir, ok var þat mælt, at þeir fæli lausafé í jǫrðu; um þat orti Eyvindr skáldaspillir:[1]

98. Bǫrum, Ullr, of alla,
ímunlauks, á hauka
fjǫllum Fýrisvalla
fræ Hákonar ævi;
nú hefr folkstríðir Fróða
fáglýjaðra þýja
meldr í móður holdi
mellu dolgs of folginn.

99. Fullu skein á fjǫllum
fallsól bráa vallar
Ullar kjóls of allan
aldr Hǫkonar skǫldum;
nú's alfrǫðull elfar
jǫtna dolgs of folginn
(rǫð eru ramrar þjóðar
rík) í móður líki.

Þá er Haraldr konungr spurði um vísur þessar satt, þá sendi hann orð Eyvindi, at hann skyldi koma á fund hans, en er Eyvindr kom, þá bar konungr sakar á hann ok kallaði hann óvin sinn, — »ok samir þér þat illa, segir hann, at veita mér ótrúnað, þvíat þú hefir áðr gǫrzk minn maðr«. Þá kvað Eyvindr vísu:

100. Einn dróttin hefk áttan,
jǫfurr dyrr, an þik fyrra
bellir bragningr elli),
biðkat mér ens þriðja;
trúr vask tyggja dýrum,
tveim skjǫldum lékk aldri,
fyllik flokk þinn stillir,
fellr á hendr mér elli.

Haraldr konungr lét festa sér fyrir mál þetta sinn dóm. Eyvindr átti gullhring mikinn ok góðan, er kallaðr var Moldi; hann hafði verit tekinn lǫngu áðr ór jǫrðu; hring þann segir konungr at hann vill hafa, ok var þá engi annarr kostr á. Þá kvað Eyvindr:

101. Skyldak, skerja foldar
skíðrennandi, síðan
þursa »tøs« frá þvísa
þinn góðan byr finna,
es, valjarðar, verðum,
veljandi, þér selja
lyngva mens, þats lengi,
látr, minn faðir átti.

Fór þá Eyvindr heim, ok er ekki þess getit, at hann fyndi síðan Harald konung.

K. 2. Frá Gunnhildarsonum.

Gunnhildarsynir tóku kristni á Englandi, sem fyrr var ritit. En er þeir kómu til forráða í Nóregi, þá fengu þeir ekki áleiðis komit, at kristna menn í landi, en alt þar, er þeir kómu því við, þá brutu þeir niðr hof ok spiltu blótum ok fengu af því mikla óvináttu; var þat á þeira dǫgum, at árferð spiltisk í landi, þvíat konungar váru margir, ok hafði hverr þeira hirð um sik, þurptu þeir mikils við um kostnað, ok váru þeir inir fégjǫrnustu, en ekki heldu þeir mjǫk lǫg þau, er Hákon konungr hafði sett, nema þat er þeim þótti fellt. Þeir váru allir inir fríðustu menn, sterkir ok stórir, íþróttamenn miklir; svá segir Glúmr Geirason í drápu þeiri, er hann orti um Harald Gunnhildarson:

102. Kunni tolf, sás, tanna, ógnar stafr, of jǫfra,
tíðum, Hallinskíða íþróttir, framm sótti.

Optliga fóru þeir brœðr allir saman, en stundum sér hverr; þeir váru menn grimmir ok hraustir, orrostumenn miklir ok mjǫk sigrsælir.

K. 3. Ráðagørðir Gunnhildar ok sona hennar.

Gunnhildr konungamóðir ok synir hennar váru opt á tali ok málstefnum ok réðu landráðum, ok eitt sinn spyrr Gunnhildr sonu sína: »hvernug ætli þér at láta fara um ríki í Þrándheimi?; þér berið konunganǫfn, svá sem fyrr hǫfðu haft langfeðgar yðrir, en þér hafið lítit lið ok land ok eruð margir til skiptis. Víkina austr hafa þeir Tryggvi ok Guðrøðr ok hafa þeir þar nǫkkura tiltǫlu fyrir ættar sakir, en Sigurðr jarl ræðr ǫllu í Þrœndalǫgum, ok veit ek þat eigi, hver skylda yðr berr til þess, at láta jarl einn ráða ríki svá mikit undan yðr; þykki mér þat undarligt, er þér farið hvert sumar í víking á ǫnnur lǫnd, en látið jarl innan landz taka af yðr fǫðurleifð yðra. Lítit myndi Haraldi þykkja, er þú ert eptir heitinn, fǫðurfǫður þínum, at setja jarl einn af ríki ok lífi, er hann vann allan Nóreg undir sik ok réð síðan til elli«. Haraldr segir: »þat er eigi svá, segir hann, at taka Sigurð jarl af lífdǫgum, sem at skera kið eða kálf. Sigurðr jarl er ættstórr ok frændmargr, vinsæll ok vitr; vætti ek, ef hann spyrr með sǫnnu, at hann á ófriðar ván af oss, þá eru þar allir Þrœndir, sem hann er; eigum vér þar þá ekki

ørendi, nema ilt eina; lízk mér svá, sem engum várum brœðra þykki tryggt, at sitja undir hendi þeim Þrœndum«. Þá segir Gunnhildr: »vér skulum þá fara alt annan veg með váru ráði, gera oss minna fyrir. Haraldr ok Erlingr skolu sitja í haust á Norð-Mœri; mun ek ok fara með yðr; skulu vér þá ǫll saman freista, hvat at sýslisk«. Nú gera þau á þessa leið.

K. 4. Ráðagørð Gunnhildarsona ok Grjótgarðz.

Bróðir Sigurðar jarls hét Grjótgarðr; hann var yngri miklu þeira ok virðr minna, hafði hann ok ekki tígnarnafn, en hann helt þó sveit ok var í víking á sumrum ok fekk sér fjár. Haraldr konungr sendi menn inn í Þrándheim á fund Sigurðar jarls með vingjǫfum ok vinmælum, segir, at Haraldr konungr vill leggja við hann þvílíka vináttu, sem áðr hafði Sigurðr jarl haft við Hákon konung; þat fylgði ok orðsending, at jarl skyldi koma á fund Haraldz konungs, skyldu þeir þá binda at fullu vináttu sína. Sigurðr jarl tók vel sendimǫnnum ok vináttu konungs, segir þat, at hann mátti ekki fara á fund konungs fyrir fjǫlskyldum sínum, en sendi konungi vingjafir ok orð góð ok blíð í móti vináttu hans. Fóru sendimenn í brot. Þeir fóru á fund Grjótgarðz ok fluttu til hans it sama ørendi, vináttu Haraldz konungs ok heimboð ok þar með góðar gjafir. En er sendimenn fóru heim, þá hét Grjótgarðr ferð sinni. Ok at ákveðnum degi kømr Grjótgarðr á fund Haraldz konungs ok Gunnhildar; var þar við honum tekit allfeginsamliga; var hann þar hafðr í inum mestum kærleikum, svá at Grjótgarðr var hafðr við einkamál ok marga leynda hluti, kømr þar niðr, at sú rœða var uppi hǫfð til Sigurðar jarls, sem þau hǫfðu áðr samit, konungr ok drótning, tǫlðu þau fyrir Grjótgarði, hversu jarl hafði hann lítinn mann gǫrt, en ef hann vildi vera í þessu ráði með þeim, þá segir konungr, at Grjótgarðr skyldi vera jarl hans ok hafa ríki þat alt, er áðr hafði Sigurðr jarl haft; kom svá at þau sǫmðu þetta með einkamálum, at Grjótgarðr skyldi halda njósn til, nær líkast væri at veita atferð Sigurði jarli ok gera þá orð Haraldi konungi. Fór þá Grjótgarðr heim við svá búit ok þá gjafir góðar af konungi.

K. 5. Dauði Sigurðar jarls.

Sigurðr jarl fór um haustit inn í Stjóradal ok var þar á veizlum. Þaðan fór hann út á Ǫgló ok skyldi þar taka veizlur.

Jarl hafði jafnan mikit fjǫlmenni um sik, meðan hann trúði illa konungum. Með því at þá hǫfðu farit vináttumál með þeim Haraldi konungi, þá hafði hann nú ekki mikla sveit manna. Grjótgarðr gerði þá njósn til Haraldz konungs, at eigi myndi í annat sinn vænna at fara at jarli. Ok þegar á sǫmu nótt fóru konungarnir, Haraldr ok Erlingr, inn eptir Þrándheimi ok hǫfðu skip iiii. ok lið mikit, sigla um nóttina við stjǫrnuljós. Kom þá Grjótgarðr til móts við þá, kómu ofanverða nótt á Ǫgló, þar sem Sigurðr jarl var á veizlu, lǫgðu þar eld í hús ok brendu bœinn ok jarl inni með ǫllu liði sínu, fóru braut árdegis um morgininn út eptir firði ok svá suðr á Mœri ok dvǫlðusk þar langa hríð.

K. 6. Uphaf Hákonar jarls Sigurðarsonar.

Hákon, sonr Sigurðar jarls, var þá inn í Þrándheimi ok spurði þessi tíðendi; var þegar herhlaup mikit um allan Þrándheim; var þar á vatn dregit hvert skip, er herfœrt var; en er herr sá kom saman, þá tóku þeir til jarls ok hǫfðingja yfir liðit Hákon, son Sigurðar jarls. Heldu þeir liði því út eptir Þrándheimi. En er þetta spyrja Gunnhildarsynir, þá fara þeir suðr í Raumsdal ok á Sunn-Mœri; halda þá hvárir njósnum til annarra. Sigurðr jarl var drepinn ii. vetrum eptir fall Hákonar konungs; Eyvindr skáldaspillir segir svá í Háleygjatali:

103. Ok Sigurð,
hinn's svǫnum veitti
(hrókabjór
Haddingja vals)
Farmatýs,
fjǫrvi næmðu
jarðráðendr
á Ǫglói.

104. Ok ǫðlingr
í ǫlun jarðar
alnar orms
ófælinn varð
lífs of lattr,
þars landrekar
Týs ǫttung
í tryggð sviku.

Hákon jarl helt Þrándheim með styrk frænda sinna iii. vetr, svá at Gunnhildarsynir fengu engar tekjur í Þrándheimi. Hann átti nǫkkurar orrostur við Gunnhildarsonu, en drápusk marga menn fyrir; þess getr Einarr skálaglamm í Velleklu, er hann orti um Hákon jarl.

105. Ok oddneytir úti
eiðvandr flota breiðan
(glaðr) í Gǫndlar veðrum
(gramr svafði bil) hafði;
ok rauðmána reynir
rógsegl Heðins bóga
upp hóf jǫfra kappi
etju lund at setja.

106. Vasat ofbyrjar ǫrva
odda vífs í drífu
sverða sverrifjarðar
svanglýjaði at frýja;
brakrǫgnir skók bogna
(barg óþyrmir varga)
hagl ór hlakkar segli
hjǫrs (rakkliga fjǫrvi).

107. Mart varð él, áðr, Ála,
austr lǫnd at mun banda
randar lauks, af ríki,
rœkilundr of tœki.

Enn getr Einarr, hvernug Hákon jarl hefndi fǫður síns:

108. Berk fyr hefnd, þás hrafna
(hljóm) lof (togins skjóma
hann nam) vǫrðr (at vinna)
vann síns fǫður hranna.
(þrimlyndr of jók Þundi
þegns gnótt) méilregni;
ok haldviðurr hǫlða
haffaxa lét vaxa

109. Ringði (hjǫrs) á hersa
(hríðremmir) fjǫr víða
laufa veðr at lífi
lífkǫld Hǫars drífu.

Eptir þetta fóru milli beggja vinir ok báru sættarorð milli þeira, þvíat bóndum leiddisk hernaðr ok ófriðr innan landz, ok kømr svá með ráði ríkra manna, at sætt var gǫr milli þeira, svá at Hákon jarl skyldi hafa þvílíkt ríki í Þrándheimi, sem haft hafði Sigurðr jarl faðir hans, en konungar skyldu hafa þvílíkt ríki, sem Hákon konungr hafði haft fyrir þeim, ok var þat þá bundit fullum trúnaði. Þá gerðisk kærleikr mikill með þeim Hákoni jarli ok Gunnhildi, en stundum beittusk þau vélræðum; leið svá fram aðra iii. vetr; sat þá Hákon um kyrt í ríki sínu.

K. 7. Frá gráfeld.

Haraldr konungr sat optast á Hǫrðalandi ok Rogalandi, ok svá þeir fleiri brœðr. Þeir sátu optliga í Harðangri. Þat var á einu sumri, at hafskip kom af Íslandi, er áttu íslenzkir menn. Þat var hlaðit af vararfeldum, ok heldu þeir skipinu til Harðangrs, þvíat þeir spurðu, at þar var fjǫlmenni mest fyrir. En er menn kómu til kaupa við þá, þá vildi engi kaupa vararfeldina. Þá ferr stýrimaðr á fund Haraldz konungs, þvíat honum var hann áðr málkunnigr, ok segir honum til þessa vendræða. Konungr segir, at hann mun koma til þeira, ok hann gerir svá. Haraldr konungr var maðr lítillátr ok gleðimaðr mikill. Hann var þar kominn með skútu alskipaða. Hann leit á varning þeira ok mælti við stýrimann: »viltu gefa mér einn gráfeldinn«? »Gjarna, segir stýrimaðr, þótt fleiri sé«. Þá tók konungr einn feldinn ok skikði. Síðan gekk hann ofan í skútuna. En áðr þeir røru í brot, hafði hverr hans manna feld keyptan. Fám dǫgum síðarr kom þar svá mart manna, þeira er hverr

vildi feld kaupa, at eigi fengu hálfir, þeir er hafa vildu. Síðan var hann kallaðr Haraldr gráfeldr.

K. 8. Fœddr Eiríkr jarl.

Hákon jarl fór einn vetr til Uplanda ok á nǫkkura gisting ok lagðisk með konu einni, ok var sú lítillar ættar. En þá er þaðan liðu stundir, gekk sú kona með barni, en er barn þat var alit, var þat sveinn, ok var vatni ausinn ok hét Eiríkr. Móðirin flutti sveininn til Hákonar jarls ok segir, at hann var faðirinn. Jarl lét sveininn upp fœðask með manni þeim, er kallaðr var Þorleifr inn spaki; hann bjó upp í Meðaldal; hann var ríkr maðr ok auðigr ok vin mikill jarls; var Eiríkr brátt mannvænn, inn fríðasti sýnum, mikill ok sterkr snimma. Jarl lét fátt um til hans. Hákon jarl var ok allra manna fríðastr sýnum, ekki hár maðr, vel sterkr ok íþróttamaðr mikill, spakr at viti ok hermaðr inn mesti.

K. 9. Dráp Tryggva konungs.

Þat var á einu hausti, at Hákon jarl fór til Uplanda, en er hann kom út á Heiðmǫrk, þá kømr þar í móti honum Tryggvi konungr Óláfsson ok Guðrøðr konungr Bjarnarson; þar kom ok Dala-Guðbrandr. Þeir áttu stefnulag með sér ok sátu lengi á einmæli, en þat kom upp, at hverr þeira skyldi vera vin annars, ok skiljask síðan. Fór hverr heim til síns ríkis. Þetta spyrr Gunnhildr ok synir hennar, ok er þeim grunr á, at þeir myni hafa gǫrt landráð nǫkkur við konungana. Tala þau optliga þetta sín á milli. En er váraði, þá lýsa þeir Haraldr konungr ok Guðrøðr konungr, bróðir hans, at þeir munu fara um sumarit í víking vestr um haf eða í Austrveg, sem þeir váru vanir. Þá draga þeir lið at sér ok hrinda skipum á vatn ok búask. En er þeir drukku brotferðarǫl sitt, þá váru drykkjur miklar ok mart mælt við drykkinn; þá kom þar, er mannjǫfnuðr varð ok þá var rœtt um konunga sjálfa, mælti maðr, at Haraldr konungr væri framast þeira brœðra at ǫllum hlutum. Því reiddisk Guðrøðr mjǫk, segir svá, at hann skal í engu hafa minna hlut en Haraldr, segir ok, at hann er búinn, at þeir reyni þat; var þá brátt hvártveggi þeira reiðr, svá at hvárr bauð ǫðrum til vígs ok hljópu til vápna. En þeir, er vitrir váru ok miðr druknir, stǫðvuðu þá ok hljópu í milli, fóru þá hvárir til skipa sinna, en engi var ván þá, at þeir mætti allir saman fara; sigldi þá

Guðrøðr austr með landi, en Haraldr stefndi til hafs út, sagði, at hann myndi sigla vestr um haf, en er hann kom út um eyjar, þá stefndi hann austr hafleið með landi. Guðrøðr konungr siglði þjóðleið austr til Víkr ok svá austr yfir Foldina. Þá sendi hann Tryggva konungi orð, at hann skyldi koma til móts við hann, ok fœri þeir báðir um sumarit í Austrveg at herja. Tryggvi konungr tók því vel ok líkliga. Hann spurði, at Guðrøðr hafði lítit lið. Fór þá Tryggvi konungr á fund hans með eina skútu. Þeir funnusk fyrir austan Sótanes við Veggina. En er þeir gengu á málstefnu, þá hljópu at menn Guðrøðar ok drápu Tryggva konung ok xii. menn með honum, ok liggr hann þar, sem nú er kallat Tryggva-hrør.

K. 10. Fall Guðrøðar konungs.

Haraldr konungr siglði mjǫk útleið; hann stefndi inn í Víkina ok kom um nótt til Túnsbergs. Þá spurði hann, at Guðrøðr konungr var á veizlu þar skamt upp á land. Fóru þeir Haraldr konungr upp þannug, kómu þar um nóttina ok taka hús á þeim. Þeir Guðrøðr konungr ganga út, varð þar skǫmm viðrtaka, áðr Guðrøðr konungr fell ok mart manna með honum. Ferr þá Haraldr konungr heim, ok til fundar við Guðrøð konung bróður sinn; leggja þeir þá undir sik Víkina alla.

K. 11. Frá Haraldi grenska.

Guðrøðr konungr Bjarnarson hafði sér fengit gott kvánfang ok makligt. Þau áttu son, er Haraldr hét; hann var sendr til fóstrs upp á Grenland til Hróa ins hvíta, lendz mannz. Sonr Hróa var Hrani inn víðfǫrli; váru þeir Haraldr mjǫk jafnaldrar ok fóstbrœðr. Eptir fall Guðrøðar, fǫður síns, flýði Haraldr, er kallaðr var inn grenski, fyrst til Uplanda ok með honum Hrani, fóstri hans, ok fáir menn með þeim. Dvalðisk hann þar um hríð með frændum sínum. Eiríkssynir leituðu mjǫk eptir þeim mǫnnum, er í sǫkum váru bundnir við þá, ok þeim ǫllum mest, er þeim var upreistar af ván. Þat réðu Haraldi frændr hans ok vinir, at hann fœri ór landi í brot. Haraldr grenski fór þá austr til Svíþjóðar ok leitaði sér skipanar, ok at koma sér í sveit með þeim mǫnnum, er í hernað fóru, ok fá sér fjár. Haraldr var inn gǫrviligsti maðr. Tósti hét maðr í Svíþjóð, er einn var ríkastr ok gǫfgastr í því landi, þeira er eigi bæri tígnarnafn. Hann var inn mesti hermaðr ok var lǫngum í hernaði;

hann var kallaðr Skǫglar-Tósti. Haraldr grenski kom sér þar í sveit ok var með Tósta um sumarit í víkingu, ok virðisk Haraldr hverjum manni vel. Haraldr var eptir um vetrinn með Tósta. Sigríðr hét dóttir Tósta, ung ok fríð ok svarkr mikill. Hon var síðan gipt Eiríki Svía-konungi inum sigrsæla, ok var þeira sonr Óláfr sœnski, er síðan var konungr í Svíþjóð. Eiríkr varð sóttdauðr at Upsǫlum x. vetrum síðarr en Styrbjǫrn fell.

K. 12. Frá Hákoni jarli.

Gunnhildarsynir buðu út liði miklu ór Víkinni, fara svá norðr með landi ok hafa lið ok skip ór hverju fylki, gera þat bert, at þeir munu her þeim stefna norðr til Þrándheims á hendr Hákoni jarli. Þessi tíðendi spyrr jarl ok samnar her saman ok ræðr til skipa. En er hann spyrr til hers Gunnhildarsona, hversu mikinn þeir hafa, þá heldr hann liði sínu suðr á Mœri, ok herjar alt þar er hann fór ok drap mikit mannfólk, ok þá sendi hann aptr Þrœnda-her ok bóandaliðit alt, en hann fór herskildi um Mœri hváratveggju ok Raumsdal ok hafði njósnir alt fyrir sunnan Stað um her Gunnhildarsona, ok er hann spurði, at þeir váru komnir í Fjǫrðu ok biðu byrjar at sigla norðr um Stað, þá siglði Hákon jarl norðan fyrir Stað ok útleið, svá at ekki sá af landi segl hans, lét svá ganga hafleiðis austr með landi ok kom fram í Danmǫrk; siglði þá í Austrveg ok herjaði þar um sumarit. Gunnhildarsynir heldu liði sínu norðr til Þrándheims ok dvǫlðusk þar mjǫk lengi, tóku þar skatta alla ok skyldir, en er á leið sumarit, þá settusk þar eptir Sigurðr slefa ok Guðrøðr, en Haraldr ok aðrir þeir brœðr fóru þá austr í land, ok leiðangrslið þat, er farit hafði um sumarit.

K. 13. Frá Hákoni jarli ok Gunnhildarsonum.

Hákon jarl fór um haustit til Helsingjalandz ok setti þar upp skip sín, fór síðan landveg um Helsingjaland ok Jamtaland ok svá austan um Kjǫl, kómu ofan í Þrándheim; dreif þegar lið til hans ok réð hann til skipa. En er þat spyrja Gunnhildarsynir, þá stíga þeir á skip sín ok halda út eptir firði; en Hákon jarl ferr út á Hlaðir ok sat þar um vetrinn, en Gunnhildarsynir sátu á Mœri ok veittu hvárir ǫðrum árásir ok drápusk menn fyrir. Hákon jarl helt ríki sínu í Þrándheimi, ok var þar optast á vetrum, en fór á sumrum stundum austr á Helsingjaland ok tók þar skip sín ok fór í Austrveg ok herjaði

þar á sumrum, en stundum sat hann í Þrándheimi ok hafði her úti, ok heldusk þá Gunnhildarsynir ekki fyrir norðan Stað.

K. 14. Dráp Sigurðar slefu.

Haraldr gráfeldr fór á einu sumri með her sinn norðr til Bjarmalandz ok herjaði þar ok átti orrostu mikla við Bjarma á Vínu-bakka. Þar hafði Haraldr konungr sigr ok drap mart fólk, herjaði þá víða um landit ok fekk ófamikit fé; þess getr Glúmr Geirason:

110. Austr rauð jǫfra þrýstir
orðrakkr fyr bý norðan
brand, þars bjarmskar kindir,
brennanda, sák renna;
gótt hlaut gumna sættir,
geirveðr, í fǫr þeiri,
ǫðlingi feksk ungum
orð, á Vínu borði.

Sigurðr konungr slefa kom til bús Klypps hersis;[1] hann var sonr Þórðar Hǫrða-Kárasonar; hann var ríkr maðr ok kynstórr. Klyppr var þá eigi heima, en Álof, kona hans, tók vel við konungi, ok var þar veizla góð ok drykkjur miklar. Álof, kona Klypps hersis, var Ásbjarnar-dóttir, systir Járnskeggja norðan af Yrjum; Hreiðarr var bróðir Ásbjarnar, faðir Styrkárs, fǫður Eindriða, fǫður Einars þambarskelfis.[2] Konungr gekk um nóttina til hvílu Álofar ok lá þar at óvilja hennar. Síðan fór konungr í brot. Eptir um haustit fóru þeir Haraldr konungr ok Sigurðr, bróðir hans, upp á Vǫrs ok stefndu þar þing við bœndr. En á þinginu veittu bœndr þeim atfǫr ok vildu drepa þá en þeir kómusk undan ok fóru í brot síðan; fór Haraldr konungr í Harðangr, en Sigurðr konungr fór á Álreksstaði. En er þat spyrr Klyppr hersir, þá heimtask þeir saman frændr ok veita atferð konungi; var hǫfðingi fyrir ferðinni Vémundr vǫlubrjótr; en er þeir koma á bœinn, þá ganga þeir at konungi. Klyppr lagði konung með sverði í gǫgnum ok varð þat bani hans, en þegar í stað drap Erlingr gamli Klypp.[3]

K. 15. Fall Grjótgarðz.

Haraldr konungr gráfeldr ok Guðrøðr konungr, bróðir hans, draga saman her mikinn austan ór landi ok heldu liði því norðr til Þrándheims. En er þat spyrr Hákon jarl, þá samnaði hann liði at sér ok helt suðr á Mœri ok herjar. Þá var þar Grjótgarðr, fǫðurbróðir hans, ok skyldi hafa landvǫrn af Gunnhildarsonum. Hann bauð her út, svá sem konungar hǫfðu orð til sent. Hákon jarl helt til fundar við hann ok til bardaga; þar fell Grjótgarðr

ok tveir jarlar með honum ok mart lið annat; þessa getr Einarr skálaglamm:

111. Hjalmgrápi vann hilmir
harðr, (Lopts vinar, barða,
(því kom vǫxtr í Vínu
vínheims), fíendr sína,
at forsnjallir fellu
fúrs í Þróttar skúrum,
(þat fær þjóðar snytri)
þrír jarlssynir (tírar).

Síðan sigldi Hákon jarl út til hafs ok svá útleið suðr með landi. Hann kom fram suðr í Danmǫrk, fór þá á fund Haraldz Gormssonar, Dana-konungs, fær þar góðar viðtǫkur, dvalðisk með honum um vetrinn. Þar var ok með Dana-konungi maðr sá, er Haraldr hét; hann var sonr Knúts Gormssonar, bróðursonr Haraldz konungs; hann var kominn ór víking, hafði lengi herjat ok fengit óf lausafjár; hann var kallaðr Gull-Haraldr; hann þótti vel til kominn at vera konungr í Danmǫrk.

K. 16. Fall Erlings konungs.

Haraldr konungr ok þeir brœðr heldu liði sínu norðr til Þrándheims ok fengu þar enga mótstǫðu, tóku þar skatt ok skyld ok allar konungs tekjur ok létu bœndr gjalda stór gjǫld, þvíat konungar hǫfðu þá langa hríð lítit fé fengit ór Þrándheimi, er Hákon jarl hafði þar setit með fjǫlmenni miklu ok átt ófrið við konunga. Um haustit fór Haraldr konungr suðr í land með þat lið flest, er þar átti heimili, en Erlingr konungr sat þar eptir með sínu liði. Hann hafði þá enn miklar krafir við bœndr ok gerði harðan rétt þeira, en bœndr kurruðu illa ok báru eigi vel skaða sinn. Ok um vetrinn sǫmnuðusk bœndr saman ok fá lið mikit, stefna síðan at Erlingi konungi, þar sem hann var á veizlu ok halda við hann orrostu; fell Erlingr konungr þar ok mikil sveit manna með honum. Þá er Gunnhildarsynir réðu fyrir Nóregi, gerðisk hallæri mikit, ok var því meira at, sem þeir hǫfðu lengr verit yfir landi, en búendr kendu þat konungum, ok því með, at konungar váru fégjarnir ok varð harðr réttr bónda. Svá kom um síðir, at náliga misti landzfólkit víðarst korns ok fiska. Á Hálogalandi var svá mikill sultr ok seyra, at þar óx náliga ekki korn, en snjár lá þá á ǫllu landi at miðju sumri, ok bú alt var inn bundit at miðju sumri; svá kvað Eyvindr skáldaspillir; hann kom út ok dreif mjǫk:

112. Snýr á Svǫlnis vǫru,
svá hǫfum inn sem Finnar
birki hind of bundit
brums, at miðju sumri.

Eyvindr orti drápu um alla Íslendinga, en þeir launuðu svá, at hverr bóndi gaf honum skattpenning; sá stóð iii. penninga silfrs vegna ok hvítr í skor. En er silfrit kom fram á alþingi, þá réðu menn þat af, at fá smiða til at skíra silfrit; síðan var gǫrr af feldardálkr, en þar af var greitt smíðarkaupit, þá stóð dálkrinn l. marka; hann sendu þeir Eyvindi, en Eyvindr lét hǫggva í sundr dálkinn ok keypti sér bú með. Þá kom ok þar um vár við útver nǫkkurr broddr af síld. Eyvindr skipaði róðrarferju húskǫrlum sínum ok landzbúum ok røri þannug til, sem síldin var rekin; hann kvað:

113. Lǫtum langra nóta
lǫgsóta verfótum
at spáþernum sporna
sporðfjǫðruðum norðan,
vita ef akrmurur jǫkla,
ǫlgerðr, falar verði,
ítr, þærs upp of róta
unnsvín, vinum mínum.

Ok svá vendiliga var upp gengit alt lausafé hans, er hann hafði keypt til bús sér, at hann keypti síldina með bogaskoti sínu; hann kvað:

114. Fengum feldar stinga
fjǫrð- ok galt við -hjǫrðu,
þanns álhimins- útan
oss -lendingar sendu;
mest selda ek mínar
við mæ-ǫrum sævar
— hallæri veldr hvǫru —
hlaupsíldr Egils gaupna.

Hér hefr upp sǫgu Óláfs konungs Tryggvasonar.

K. 1. Fœddr Óláfr Tryggvason.

Ástríðr hét kona sú, er átt hafði Tryggvi konungr Óláfsson; hon var dóttir Eiríks bjóðaskalla, er bjó á Oprostǫðum, ríks mannz. En eptir fall Tryggva, þá flýði Ástríðr á brot ok fór á launungu með lausafé þat, er hon mátti með sér hafa. Henni fylgði fóstrfaðir hennar, sá er Þórólfr lúsarskegg hét; hann skildisk aldregi við hana, en aðrir trúnaðarmenn hennar fóru á njósn, hvat spurðisk af óvinum hennar eða hvar þeir fóru. Ástríðr gekk með barni Tryggva konungs. Hon lét flytja sik út í vatn eitt, ok leynðisk þar í hólma nǫkkurum ok fáir menn með henni; þar fœddi hon barn, þat var sveinn. En er hann var vatni ausinn, þá var hann kallaðr Óláfr eptir fǫðurfǫður sínum. Þar leynðisk hon um sumarit, en er nótt myrkði ok dag tók at skemma, en veðr at kólna, þá byrjaði Ástríðr ferð sína ok Þórólfr með henni ok fátt manna, fóru þat eina með byggðum, er þau leynðusk um nætr, ok funnu enga menn. Þau kómu fram einn dag at kveldi til Eiríks á Oprostǫðum, fǫður Ástríðar. Þau fóru leyniliga, sendi Ástríðr menn til bœjarins at segja Eiríki, en hann lét fylgja þeim í eina skemmu ok setja þeim borð við inum beztum fǫngum. En er þau Ástríðr hǫfðu þar dvalzk litla hríð, þá fór brot fǫruneyti hennar, en hon var eptir ok ii. þjónostukonur með henni ok sonr hennar Óláfr, Þórólfr lúsarskegg ok Þorgils, sonr hans, vi. vetra gamall; þau váru þar um vetrinn.

K. 2. Frá Gunnhildarsonum.

Haraldr gráfeldr ok Guðrøðr, bróðir hans, fóru eptir dráp Tryggva Óláfssonar til búa þeira, er Tryggvi hafði átt, en þá var Ástríðr í brott ok spurðu þeir ekki til hennar. Sá pati kom

[1] See descent, p. 161. [2] Theod. and Ágrip make him three at time of his mother's flight: prob. would have been named after his father, if father had been dead when he was born.

fyrir þá, at hon myndi vera með barni Tryggva konungs. Fóru þeir um haustit norðr í land, svá sem fyrr er ritit. En er þeir funnu Gunnhildi, móður sína, sǫgðu þeir alla atburði um þessi tíðendi, er þá hǫfðu gǫrzk í fǫr þeira. Hon spurði at vendiliga, þar sem var Ástríðr. Þeir segja slíkan kvitt þar af, sem þeir hǫfðu heyrt. En fyrir þá sǫk, at þat haust it sama áttu Gunnhildarsynir deilu við Hákon jarl ok svá um vetrinn eptir, sem fyrr er ritit, varð þá engi eptirleitan hǫfð um Ástríði ok son hennar á þeim vetri.

K. 3. Ferð Ástríðar.

Eptir um várit sendi Gunnhildr njósnarmenn til Uplanda ok alt í Víkina, at njósna um þat, hvat um hag Ástríðar myndi vera. En er sendimenn koma aptr, þá kunnu þeir þat helzt at segja Gunnhildi, at Ástríðr myndi vera við feðr sínum Eiríki, segja ok þess meiri ván, at hon mun þar upp fœða son þeira Tryggva konungs. Þá gerir Gunnhildr þegar sendimenn ok býr þá vel at vápnum ok hestum, ok hafa þeir xxx. manna, ok var þar til forráða ríkr maðr, vinr Gunnhildar, er Hákon er nefndr. Hon bað þá fara á Oprostaði til Eiríks ok hafa þaðan son Tryggva konungs ok fœra Gunnhildi. Þá fara sendimenn alla leið sína. En er þeir áttu skamma leið til Oprostaða, þá verða varir við ferð þeira vinir Eiríks ok báru honum njósn um ferð sendimanna at kveldi dags. En þegar um nóttina bjó Eiríkr brotferð Ástríðar, fekk henni góða leiðtoga ok sendi hana austr til Svíþjóðar á fund Hákonar ins gamla, vinar síns, ríks mannz. Fóru þau í brot, er mikit lifði nætr. Þau kómu at kveldi dags í herað, er Skaun heitir, ok sá þar bœ mikinn ok fóru þannug til ok báðu sér nætrvistar. Þau dulðusk ok hǫfðu vánd klæði. Sá bóndi er nefndr Bjǫrn eitrkveisa, auðigr maðr ok illr þegn, hann rak þau í brot, fóru þau um kveldit í annat þorp skamt þaðan, er hét í Vizkum. Þorsteinn hét þar bóndi sá, er þau herbergði ok veitti þeim góðan forbeina um nóttina; sváfu þau í góðum umbúnaði.

K. 4. Frá sendimǫnnum.

Hákon ok þeir menn Gunnhildar kómu á Oprostaði snemma um morgin ok spyrja at Ástríði ok syni hennar. Eiríkr segir, at hon er ekki þar; þeir Hákon rannsǫkuðu bœinn ok dvǫlðusk lengi um daginn ok fá nǫkkura njósn um ferð Ástríðar; ríða þá

sǫmu leið ok koma síðla um kveldit til Bjarnar eitrkveisu í Skaun, taka þar gisting. Þá spyrr Hákon Bjǫrn, ef hann kynni honum nǫkkut segja til Ástríðar. Hann segir, at þar kómu menn um daginn ok báðu gistingar, — »en ek rak þau brot ok munu þau vera herbergð hér nǫkkur í þorpinu«. Verkmaðr Þorsteins fór um kveldit ór skógi ok kom til Bjarnar, þvíat þat var á leið hans; varð hann varr við, at gestir váru þar, eða hvert ørendi þeira var; hann segir Þorsteini bónda. En er lifði þriðjungr nætr, vakði Þorsteinn upp gesti sína, bað þau brot fara, mælti styggliga. En er þau váru komin á veg út ór garðinum, þá segir Þorsteinn þeim, at sendimenn Gunnhildar váru at Bjarnar ok fóru at leita þeira. Þau báðu þeim hjálpar nǫkkurrar; hann fekk þeim leiðtoga ok vist nǫkkura; fylgði sá þeim fram á skóginn, þar sem var vatn nǫkkut ok hólmi einum reyri vaxinn. Þau máttu vaða í hólmann út; þar fálu þau sik í reyrnum. Snimma dags reið Hákon frá Bjarnar í byggðina, ok hvar sem hann kom, spurði hann eptir Ástríði. En er hann kom til Þorsteins, þá spyrr hann, ef þau sé þar komin. Hann segir, at þar váru menn nǫkkurir ok fóru móti degi austr á skóginn. Hákon bað Þorstein fara með þeim, er honum var leið kunnig eða leyni. Þorsteinn fór með þeim, en er hann kom í skóginn, vísaði hann þeim þvert frá því, sem Ástríðr var. Fóru þeir þann dag allan at leita ok funnu þau eigi, fara aptr síðan ok segja Gunnhildi sín ørendi. Ástríðr ok hennar fǫruneyti fóru leið sína, kómu fram í Svíþjóð til Hákonar gamla; dvalðisk Ástríðr þar ok sonr hennar, Óláfr, langa hríð í góðum fagnaði.

K. 5. Sendiferð Hákonar.

Gunnhildr konungamóðir spyrr, at Ástríðr ok Óláfr, sonr hennar, eru í Svíaveldi; þá sendi hon enn Hákon ok gott fǫruneyti með honum austr til Eiríks Svía-konungs með góðar gjafar ok vináttumál. Var þar við sendimǫnnum vel tekit; váru þeir þar í góðu yfirlæti. Síðan berr Hákon upp fyrir konungi ørendi sín, segir, at Gunnhildr hafði til þess orð send, at konungr skyldi styrkt fá hann, svá at hann hafi við sér Óláf Tryggvason til Nóregs — »vill Gunnhildr fóstra hann«. Konungr fær honum menn, ok ríða þeir á fund Hákonar gamla, býðr Hákon Óláfi at fara við sér með vinsamligum orðum mǫrgum. Hákon gamli svarar vel ok segir, at móðir hans skal ráða ferð hans, en Ástríðr vill fyrir engan mun, at sveinninn fari. Fara sendimenn í brot

ok segja svá búit Eiríki konungi; síðan búask sendimenn at fara heim, biðja enn konung, at fá sér styrk nǫkkurn, at hafa sveininn brot, hvárt sem Hákon gamli vill eða eigi. Fær konungr þeim enn sveit manna. Koma sendimenn til Hákonar gamla ok krefja þá, at sveinninn fari við þeim; en er því var seint tekit, þá hafa þeir frammi mikilmæli ok heita afarkostum ok láta reiðuliga. Þá hleypr fram þræll einn, er Bursti er nefndr, ok vill ljósta Hákon, ok komask þeir nauðuliga í brot óbarðir af þrælinum. Fara síðan heim til Nóregs ok segja sína ferð Gunnhildi, ok svá, at þeir hafa sét Óláf Tryggvason.

K. 6. Frá Sigurði Eiríkssyni.

Sigurðr hét bróðir Ástríðar, sonr Eiríks bjóðaskalla; hann hafði þá lengi verit af landi á brot ok verit austr í Garðaríki með Valdamar konungi, hafði Sigurðr þar metnað mikinn. Fýstisk Ástríðr at fara þannug til Sigurðar, bróður síns. Fekk Hákon gamli henni gott fǫruneyti ok ǫll góð fǫng; fór hon með kaupmǫnnum nǫkkurum. Þá hafði hon verit ii. vetr með Hákoni gamla. Óláfr var þá iii.-vetr. En er þau heldu austr í hafit, þá kómu at þeim víkingar; þat váru Eistr; hertóku þeir bæði menn ok fé, en drápu suma, en sumum skiptu þeir með sér til ánauðar. Þar skilðisk Óláfr við móður sína ok tók við honum Klerkón, eistneskr maðr, ok þeim Þórólfi ok Þorgilsi. Klerkóni þótti Þórólfr gamall til þræls, þótti ok ekki forverk í honum ok drap hann, en hafði sveinana með sér ok seldi þeim manni, er Klerkr hét, ok tók fyrir hafr einn vel góðan. Inn iii. maðr keypti Óláf ok gaf fyrir vesl gott eða slagning; sá hét Réás; kona hans hét Rékón, en sonr þeira Rékóni. Þar var Óláfr lengi ok vel haldinn, ok unni bóandi honum mikit. Óláfr var vi. vetr á Eistlandi í þessarri útlegð.

K. 7. Frelstr Óláfr af Eistlandi.

Sigurðr Eiríksson kom til Eistlandz í sendiferð Valdamars konungs af Hólmgarði, ok skyldi hann heimta þar í landi skatta konungs. Fór Sigurðr ríkuliga með marga menn ok fé mikit. Hann sá á torgi svein, fríðan mjǫk, ok skilði, at sá myndi þar útlendr, ok spyrr hann at nafni ok ætt sinni. Hann nefndi sik Óláf, en Tryggva Óláfsson fǫður sinn, en móður sína Ástríði, dóttur Eiríks bjóðaskalla. Þá kannaðisk Sigurðr við, at sveinninn var systurson hans. Þá spurði Sigurðr sveininn, hví hann væri

þar kominn. Óláfr sagði honum alla atburði um sitt mál. Sigurðr bað hann fylgja sér til Réás bóanda. En er hann kom þar, þá keypti hann sveinana báða, Óláf ok Þorgils, ok hafði með sér til Hólmgarðz, ok lét ekki upvíst um ætt Óláfs, en helt hann vel.

K. 8. Dráp Klerkóns.

Óláfr Tryggvason var staddr einn dag á torgi; var þar fjǫlmenni mikit; þar kendi hann Klerkón, er drepit hafði fóstra hans, Þórólf lúsarskegg. Óláfr hafði lítla øxi í hendi ok setti í hǫfuð Klerkóni, svá at stóð í heila niðri, tók þegar á hlaup heim til herbergis ok sagði Sigurði, frænda sínum, en Sigurðr kom Óláfi þegar í herbergi drótningar, ok segir henni tíðendi; hon hét Allógíá; bað Sigurðr hana hjálpa sveininum. Hon svaraði ok leit á sveininn, segir, at eigi má drepa svá fríðan svein, bað kalla menn til sín með alvæpni. Í Hólmgarði var svá mikil friðhelgi, at þat váru lǫg at drepa skyldi hvern, er mann drap ódœmðan; þeystisk allr lýðr eptir sið þeira ok lǫgum ok leitaði eptir sveininum, hvar hann var kominn. Þá var sagt, at hann var í garði drótningar ok þar herr mannz alvápnaðr; var þá sagt konungi. Gekk hann þá til með sínu liði ok vildi eigi, at þeir berðisk; kom hann þá griðum á ok því næst sættum; dœmði konungr bœtr, en drótning helt gjǫldum upp. Síðan var Óláfr með drótningu, ok var hon allkær til hans. Þat váru lǫg í Garðaríki, at þar skyldu ekki vera konungbornir menn, nema at konungs ráði. Þá segir Sigurðr drótningu, hverrar ættar Óláfr var, eða fyrir hverja sǫk hann var þar kominn, at hann mátti ekki vera heima í sínu landi fyrir ófriði, bað hana þetta rœða við konung. Hon gerði svá, bað konung hjálpa við konungssyni þessum, svá harðliga sem hann var leikinn, ok kómu svá fortǫlur hennar, at konungr játti henni þessu, tók þá Óláf í sitt vald ok helt hann vegliga, svá sem konungssøni byrjaði at vera haldinn. Óláfr var ix. vetra, er hann kom í Garðaríki, en dvalðisk þar með Valdamar konungi aðra ix. vetr. Óláfr var allra manna fríðastr ok mestr, sterkastr ok um fram alla menn at íþróttum, þá er frá er sagt af Norðmǫnnum.

K. 9. Frá Hákoni jarli.

Hákon jarl Sigurðarson var með Haraldi Gormssyni, Danakonungi, um vetrinn eptir, er hann hafði flýit Nóreg fyrir Gunnhildarsonum. Hákon hafði svá stórar áhyggjur um vetrinn,

at hann lagðisk í rekkju ok hafði andvǫkur miklar, át ok drakk þat einu, er hann mátti halda við styrk sinn. Þá sendi hann menn sína leyniliga norðr í Þrándheim til vina sinna ok lagði ráð fyrir þá, at þeir skyldu drepa Erling konung, ef þeir mætti við komask, sagði, at hann myndi aptr hverfa til ríkis síns, þá er sumraði. Þann vetr drápu Þrœndir Erling, sem fyrr er ritat. Með Hákoni ok Gull-Haraldi var kær vinátta, bar Haraldr fyrir Hákon ráðagørðir sínar, segir Haraldr, at hann vildi þá setjask at landi ok vera eigi lengr á herskipum, spurði hann Hákon, hvat hann hygði, hvárt Haraldr konungr myndi vilja skipta ríki við hann, ef hann krefði. »Þat hygg ek, segir Hákon, at Dana-konungr mun engra varna þér réttenda; en þó veiztu þá gǫrr þetta mál, ef þú rœðir fyrir konungi; vætti ek, at þú fáir eigi ríkit, ef þú krefr eigi«. Brátt eptir þessa rœðu talaði Gull-Haraldr við Harald konung, svá at nær váru margir ríkismenn, beggja vinir. Krafði þá Gull-Haraldr Harald konung, at hann skipti ríki við hann í helminga, svá sem burðir hans váru til ok ætt þar í Danaveldi. Við þetta ákall varð Haraldr konungr reiðr mjǫk, sagði, at engi maðr krefði þess Gorm konung, fǫður hans, at hann skyldi gerask hálfkonungr yfir Danaveldi, eigi heldr hans fǫður Hǫrða-Knút eða Sigurð orm-í-auga eða Ragnar loðbrók — gerði sik þá svá reiðan ok óðan, at ekki mátti við hann mæla.

K. 10. Frá Gull-Haraldi.

Gull-Haraldr unði þá miklu verr en áðr, hann hafði þá ekki ríki heldr en fyrr, en reiði konungs. Kom hann þá til Hákonar vinar síns ok kærði sín vandræði fyrir honum ok bað hann heilla ráða, ef til væri, þau er hann mætti ríki ná, sagði, at hann hafði þat helzt hugsat, at sœkja ríki með styrk ok vápnum. Hákon bað hann þat fyrir engum manni mæla, svá at spyrðisk, segir hann, — »liggr þar líf yðart við, hugsa þetta með sjálfum þér, til hvers þú munt fœrr verða; þarf til slíkra stórræða, at maðr sé djarfr ok øruggr, spara hvárki til góða hluti né illa, at þá megi fram ganga þat, er upp er tekit. En hitt er ófœrt, at hefja upp stór ráð ok leggja niðr síðan með ósœmð«. Gull-Haraldr svarar: »svá skal ek þetta upp taka tilkallit, at eigi skal ek mínar hendr til spara, at drepa konung sjálfan, ef ek kem í fœri, með því er hann vill synja mér þess ríkis, er ek á at hafa at réttu«. Skilja þeir þá rœðu sína. Haraldr konungr gekk þá til fundar við Hákon, ok taka þeir tal sitt. Segir konungr

jarli, hvert ákall Gull-Haraldr hefir haft við hann til ríkis, ok svǫr þau, er hann veitti, segir svá, at hann vill fyrir engan mun minka ríki sitt, — »en ef Gull-Haraldr vill nǫkkut halda á þessu tilkalli, þá er mér lítit fyrir, at láta drepa hann, þvíat ek trúi honum illa, ef hann vill eigi af þessu láta«. Jarl svarar: »þat hygg ek, at Haraldr hafi svá fremmi þetta upp kveðit, at hann mun eigi þetta láta niðr falla. Er mér þess ván, ef hann reisir ófrið hér í landi, at honum verði gott til liðs ok mest fyrir sakir vinsælda fǫður hans, en þat er yðr in mesta ófœra, at drepa frænda yðarn, þvíat allir menn munu hann kalla saklausan at svá búnu. Eigi vil ek ok þat mitt ráð kalla, at þú gerir þik minna konung, en faðir þinn var, Gormr, jók hann ok mjǫk sitt ríki, en minkaði í engan stað«. Þá segir konungr: »hvert er þá þitt ráð Hákon?, skal ek eigi miðla ríki ok ráða eigi af hendi mér þenna ugg?«. »Vit skulum finnask nǫkkurum dǫgum síðarr, segir Hákon jarl, vil ek hugsa áðr þetta vandamál ok veita þá nǫkkurn órskurð«. Gekk þá konungr í brot ok allir hans menn.

K. 11. Ráðagørð Haraldz konungs ok Hákonar jarls.

Hákon jarl hafði nú af nýju inar mestu áhyggjur ok ráðagørðir ok lét fá menn vera í húsinu hjá sér. Fám dǫgum síðarr kom Haraldr til jarls ok taka þeir þá tal. Spyrr konungr, ef jarl hafi hugsat þá rœðu, er þeir kómu á fyrra dags. »Þar hefi ek, segir jarl, vakat um dag ok nótt síðan, ok finnsk mér þat helzt ráð, at þú hafir ok stýrir ríki því ǫllu, er faðir þinn átti ok þú tókt eptir hann, en fá Haraldi, frænda þínum, í hendr annat konungsríki, þat er hann megi sœmðarmaðr af verða«. »Hvert er þat ríki?, segir konungr, er ek má heimilliga fá Haraldi, ef ek hefi óskert Danaveldi«. Jarl segir: »þat er Nóregr. Konungar þeir, er þar eru, eru illir ǫllu landzfólki, vill hverr maðr þeim ilt, sem vert er« Konungr segir: »Nóregr er land mikit ok hart fólk, ok er ilt at sœkja við útlendan her. Gafsk oss svá, þá er Hákon varði landit, létu vér lið mikit, en varð engi sigr unninn. Er Haraldr Eiríksson fóstrson minn ok knésetningr«. Þá segir jarl: »lǫngu vissa ek þat, at þér hǫfðuð opt veittan styrk Gunnhildarsonum, en þeir hafa yðr þó engu launat, nema illu. Vér skulum komask miklu léttligarr at Nóregi, en berjask til með allan Dana-her. Sentu boð Haraldi, fóstrsyni þínum, bjóð honum at taka af þér land ok lén, þat

sem þeir hǫfðu fyrr hér í Danmǫrk. Stefn honum á þinn fund. Nú má Gull-Haraldr þá lítla stund afla ríkis í Nóregi af Haraldi konungi gráfeld«. Konungr segir, at þetta mun kallat ilt verk, at svíkja fóstrson sinn. »Þat munu Danir kalla, segir jarl, at betra er þat skipti, at drepa víking nórœnan, heldr en bróðurson sinn danskan«. Tala þeir nú hér um langa hríð, þar til er þetta semsk með þeim.

K. 12. Sendiboð Haraldz Gormssonar til Nóregs.

Gull-Haraldr kom enn til tals við Hákon. Segir jarl honum, at hann hefir nú fylgt hans málum, svá at meiri ván er, at nú myni konungsríki liggja laust fyrir honum í Nóregi — »skulu vit þá, segir hann, halda félagskap okrum. Mun ek þá mega veita þér mikit traust í Nóregi«; hafðu fyrst þat ríki. Haraldr konungr er nú gamall mjǫk, en hann á þann einn son, er hann ann lítit ok frilluson er.« Talar jarl þetta fyrir Gull-Haraldi, þar til er hann lætr sér þetta vel líka. Síðan tala þeir optliga allir, konungr ok jarl ok Gull-Haraldr. Síðan sendi Dana-konungr menn sína norðr í Nóreg á fund Haraldz gráfeldz. Var sú ferð búin allvegliga, fengu þeir þar góðar viðtǫkur ok funnu Harald konung; segja þeir þau tíðendi, at Hákon jarl er í Danmǫrk ok liggr banvænn ok nær ørviti, ok þau ǫnnur tíðendi, at Haraldr Dana-konungr bauð til sín Haraldi gráfeld, fóstrsyni sínum, ok taka þar af sér veizlur, svá sem þeir brœðr hǫfðu fyrr haft þar í Danmǫrk, ok bað Harald koma til sín ok finna sik á Jótlandi. Haraldr gráfeldr bar þetta mál fyrir Gunnhildi ok aðra vini sína, lǫgðu menn þar allmisjafnt til, sumum þótti þessi fǫr ekki trúlig, svá sem þar var mǫnnum fyrir skipat; hinir váru fleiri, er fýstu at fara skyldi, þvíat þá var svá mikill sultr í Nóregi, at konungar fengu varliga fœtt lið sitt. Þá fekk fjǫrðrinn þat nafn, er konungar sátu optast, at hann hét Harðangr; árferð var í Danmǫrk at nǫkkurri hlítu, hugðusk menn þá þar mundu fǫng fá, ef Haraldr konungr fengi þar lén ok yfirsókn. Var þat ráðit, áðr sendimenn fóru í brot, at Haraldr konungr myndi koma til Danmarkar um sumarit á fund Dana-konungs ok taka af honum þenna kost, sem bauð Haraldr konungr.

K. 13. Svikræði Haraldz konungs ok Hákonar jarls við Gull-Harald.

Haraldr gráfeldr fór um sumarit til Danmarkar ok hafði iii. langskip; þar stýrði einu Arinbjǫrn hersir ór Fjǫrðum. Haraldr konungr sigldi út ór Víkinni ok til Limafjarðar ok lagðisk þar at Hálsi. Var honum sagt, at Dana-konungr myndi þar koma brátt. En er þetta frá Gull-Haraldr, þá heldr hann þannug með ix. skipum. Hann hafði áðr búit lið þat at fara í víking. Hákon jarl hafði þá ok búit sitt lið ok ætlaði ok í víking; hafði hann xii. skip ok ǫll stór. En er Gull-Haraldr var brot farinn, þá segir Hákon jarl konungi: »nú veit ek eigi, nema vér róim leiðangrinn ok gjaldim leiðvítit. Nú mun Gull-Haraldr drepa Harald gráfeld; síðan mun hann taka konungdóm í Nóregi; ætlar þú þann þér þá tryggvan, ef þú fær honum svá mikinn styrk?, en hann mælti þat í vetr fyrir mér, at hann myndi drepa þik, ef hann kvæmisk í fœri. Nú mun ek vinna Nóreg undir þik ok drepa Gull-Harald, ef þú vill því heita mér, at ek skyla auðvelliga sættask við yðr fyrir þat; vil ek þá gerask yðarr jarl ok binda þat svardǫgum ok vinna Nóreg undir yðr með yðrum styrk, halda þá síðan landinu undir yðart ríki ok gjalda yðr skatta, ok ertu þá meiri konungr, en þinn faðir, ef þú ræðr ii. þjóðlǫndum«. Þetta semsk með þeim konungi ok jarli; ferr þá Hákon með liði sínu at leita Gull-Haraldz.

K. 14. Fall Haraldz konungs gráfeldz at Hálsi.

Gull-Haraldr kom til Háls í Limafirði, bauð hann þegar Haraldi gráfeld til orrostu, en þótt Haraldr hefði lið minna, þá gekk hann þegar á land ok bjósk til orrostu, fylkði liði sínu; en áðr fylkingar gengi saman, þá eggjar Haraldr gráfeldr hart lið sitt ok bað þá bregða sverðum; hljóp þegar fram í ǫndverða fylking ok hjó til beggja handa. Svá segir Glúmr Geirason í **Gráfeldardrápu:**

115. Mælti mætra hjalta
malmóðinn (sá, blóði,
þróttar orð, es þorði
þjóðum vǫll at rjóða) —
víðlendr of bað vinda
verðung Haraldr sverðum,
(frægt þótti þat flotnum
fylkis orð), at morði.

Þar fell Haraldr gráfeldr; svá segir Glúmr Geirason:

116. Varð á víðu borði
(viggjum hollr at liggja
gætir Glamma sóta
garðs ey-Limafjarðar.

Sendir fell á sandi
sævar bals at Halsi
(olli jǫfra spjalli)
orðheppinn (því morði).

Þar fell flest lið Haraldz konungs með honum; þar fell Arinbjǫrn hersir. Þá var liðit frá falli Hákonar Aðalsteinsfóstra xv. vetr, en frá falli Sigurðar Hlaðajarls xiii. vetr. Svá segir Ari prestr Þorgilsson, at Hákon jarl væri xiii. vetr yfir fǫðurleifð sinni í Þrándheimi, áðr Haraldr gráfeldr fell, en vi. vetr ina síðǫrstu, er Haraldr gráfeldr lifði, segir Ari, at Gunnhildarsynir ok Hákon bǫrðusk, ok stukku ýmsir ór landi.

K. 15. Dauði Gull-Haraldz.

Hákon jarl ok Gull-Haraldr funnusk lítlu síðarr en Haraldr gráfeldr fell; leggr þá Hákon jarl til orrostu við Gull-Harald, fær Hákon þar sigr, en Haraldr var handtekinn ok lét Hákon hann festa á gálga. Síðan fór Hákon jarl á fund Dana-konungs ok sættisk við hann auðvelliga um dráp Gull-Haraldz, frænda hans. Síðan býr Haraldr konungr her út um alt sitt ríki ok fór með dc. skipa. Þar var þá með honum Hákon jarl ok Haraldr grenski, sonr Guðrøðar konungs, ok mart annarra ríkismanna, þeira er flýit hǫfðu óðul sín fyrir Gunnhildarsonum. Helt Dana-konungr her sínum sunnan í Víkina ok gekk landzfólk alt undir hann; en er hann kom til Túnsbergs, þá dreif til hans mikit fjǫlmenni, ok fekk Haraldr konungr lið þat alt í hendr Hákoni jarli, er til hans hafði komit í Nóregi, ok gaf honum til forráða Rogaland ok Hǫrðaland, Sogn, Firðafylki, Sunn-Mœri ok Raumsdal ok Norð-Mœri — þessi vii. fylki gaf Haraldr konungr Hákoni jarli til forráða með þvílíkum formála, sem Haraldr inn hárfagri gaf sonum sínum, nema þat skilði, at Hákon skyldi eignask þar ok svá í Þrándheimi ǫll konungsbú ok landzskyldir, hann skyldi ok hafa konungsfé, sem hann þyrpti, ef herr væri í landi. Haraldr konungr gaf Haraldi grenska Vingulmǫrk, Vestfold ok Agðir til Líðandisness ok konungsnafn, ok lét hann þar hafa ríki með ǫllu slíku, sem at fornu hǫfðu haft frændr hans ok Haraldr inn hárfagri gaf sonum sínum. Haraldr grenski var þá xviii. vetra ok varð síðan frægr maðr. Ferr þá Haraldr Danakonungr heim með allan Dana-her.

K. 16. Ferð Gunnhildarsona ór landi.

Hákon jarl fór með liði sínu norðr með landi. En er Gunnhildr ok synir hennar spurðu þessi tíðendi, þá samna þau

her, ok varð þeim ilt til liðs; tóku þau enn it sama ráð, sem fyrr, sigla vestr um haf með þat lið, er þeim vill fylgja, fara fyrst til Orkneyja ok dvǫlðusk þar um hríð. Þar váru áðr jarlar synir Þorfinnz hausakljúfs Hlǫðvir ok Arnviðr, Ljótr ok Skúli. Hákon jarl lagði þar land alt undir sik ok sat hann vetr í Þrándheimi; þess getr Einarr skálaglamm í Velleklu:

117. Sjau fylkjum kom silkis
(snúnaðr vas þat) brúna
geymir grundar síma
grandvarr und sik (landi).

Hákon jarl, er hann fór sunnan með landi um sumarit ok landzfólk gekk undir hann, þá bauð hann þat um ríki sitt alt, at menn skyldu halda upp hofum ok blótum, ok var svá gǫrt; svá segir í Velleklu:

118. Ǫll lét senn enn svinni
sǫnn Einriða mǫnnum,
herjum kunnr, of herjuð
hofs lǫnd ok vé banda;
at veg jǫtna vitni
valfalls of sæ allan
(þeim stýra goð) geira
garðs Hlórriði farði.

119. Ok herþarfir hverfa,
Hlakkar móts, til blóta,
rauðbríkar fremsk rœkir
ríkr, ásmegir, slíku;
nú grœr jǫrð sem áðan,
aptr geirbrúar hapta
auðrýrir lætr ǫru
óhryggva vé byggva.

120. Nú liggr alt und jarli
(ímunborðs) fyr norðan
(veðrgœðis stendr víða)
Vík (Hákonar ríki).

Inn fyrsta vetr, er Hákon réð fyrir landi, þá gekk síld upp um alt land ok áðr um haustit hafði korn vaxit, hvar sem sáit hafði verit. En um várit ǫfluðu menn sér frækorna, svá at flestir bœndr søru jarðir sínar, ok varð þat brátt árvænt.

K. 17. Orrosta.

Ragnfrøðr konungr, sonr Gunnhildar, ok Guðrøðr, annarr sonr Gunnhildar — þeir ii. váru þá á lífi sona Eiríks ok Gunnhildar; svá segir Glúmr Geirason í Gráfeldardrápu:

121. Fellumk hǫlf, þás hilmis
hjǫrdrífa brá lífi,
(réðat oss til auðar)
auðvǫn (Haralds dauði);
en ek veit, at hefr heitit
hans bróðir mér góðu
(séa getr þar til sælu
seggfjǫlð) hvaðarr tveggja.

Ragnfrøðr byrjaði ferð sína um várit, þá er hann hafði i. vetr verit í Orkneyjum. Helt hann þá vestan til Nóregs ok hafði frítt lið ok skip stór. En er hann kom í Nóreg, þá spurði hann, at Hákon jarl var í Þrándheimi. Helt Ragnfrøðr þá norðr um Stað ok herjaði um Sunn-Mœri, en sumt fólk gekk undir hann,

sem opt verðr, þá er herflokkar ganga yfir land, at þeir, er fyrir eru, leita sér hjálpar, hverr þannug, sem vænst þykkir. Hákon jarl spyrr þessi tíðendi, at ófriðr var suðr um Mœri. Réð jarl þá til skipa ok lét skera upp herǫr, býsk sem hvatligast ok helt út eptir firði. Varð honum gott til liðs; varð fundr þeira Ragnfrøðar ok Hákonar jarls á Sunn-Mœri norðarliga. Helt Hákon þegar til orrostu, hann hafði lið meira ok skip smæri; orrosta varð hǫrð ok veitti Hákoni þyngra, þeir bǫrðusk um stafna, sem þar var siðr til. Straumr var í sundinu ok hóf ǫll skipin saman inn at landinu. Jarl lét ok hamla at landi, þar er honum þótti bezt til upgǫngu. En er skipin kendu niðr, þá gekk jarl ok alt lið hans af skipunum ok drógu upp, svá at óvinir þeira skyldu eigi mega út draga. Síðan fylkði jarl á vellinum ok eggjaði Ragnfrøð til upgǫngu. Þeir Ragnfrøðr lǫgðu útan at, ok skutusk á langa hríð; vildi Ragnfrøðr ekki á land ganga, ok skilðusk at svá búnu. Helt Ragnfrøðr sínu liði suðr um Stað, þvíat hann óttaðisk landher, ef drifi til Hákonar jarls. En jarl lagði fyrir því eigi optarr til orrostu, at honum þótti borðamunr ofmikill. Fór hann þá um haustit norðr til Þrándheims ok var þar um vetrinn, en Ragnfrøðr konungr hafði þá alt fyrir sunnan Stað Firðafylki, Sogn, Hǫrðaland, Rogaland. Hafði hann fjǫlmenni mikit um vetrinn; ok er váraði, bauð hann leiðangri út ok fekk lið mikit, fór hann þá um ǫll þau fylki at afla sér liðs ok skipa ok annarra fanga, þeira er hann þurpti.

K. 18. Orrosta í Sogni.

Hákon jarl bauð liði út, þá er váraði, alt norðan ór landi. Hann hafði mikit lið af Hálogalandi ok Naumudali, svá at alt frá Byrðu til Staðs hafði hann lið af ǫllum sjálǫndum, honum drósk herr um ǫll Þrœndalǫg, svá um Raumsdal. Svá er at kveðit, at hann hafði her af iiii. fólklǫndum; honum fylgðu vii. jarlar, ok hǫfðu þeir allir saman ógrynni liðs; svá segir í Velleklu:

122. Hitt vas meir, at Mœra
morðfíkinn lét norðan
folkverjandi fyrva
fǫr til Sogns of gǫrva;
ýtti Freyr af fjórum
folklǫndum (sá branda
Ullr stoð af því allri
yrþjóð) Heðins byrjar.

123. Ok til móts á Meita
mjúkhurðum fram þurðu
með svǫrgœli Sǫrva
sjau landrekar randa;
glumði allr, þás Ullar
eggþings Heðins veggjar
(gnótt flaut nás fyr nesjum)
Nóregr, saman fóru.

Hákon jarl helt liði þessu ǫllu suðr um Stað. Þá spurði hann, at Ragnfrøðr konungr með her sinn væri farinn inn í Sogn, snøri þá þannug sínu liði, ok varð þar fundr þeira Ragnfrøðar. Lagði jarl skipum sínum at landi ok haslaði vǫll Ragnfrøði konungi ok tók orrostustað; svá segir í Velleklu:

124. Varð fyr Venða myrði,
víðfrægt en, gramr, síðan
gerðisk mest at morði
mannfall, við styr annan;
hlymnarfi bað hverfa
hlífar flagðs, ok lagði
jalks við ǫndurt fylki
ǫndur »fǫrf«, at landi.

Þar varð allmikil orrosta. Hafði Hákon jarl lið miklu meira ok fekk sigr. Þetta var á Þinganesi, þar er mœtisk Sogn ok Hǫrðaland. Ragnfrøðr konungr flýði til skipa sinna, en þar fell af liði hans ccc. manna; svá segir í Velleklu:

125. Strǫng varð gunnr, áðr gunnar
gammi nás und hramma
þrøngvimeiðr of þryngvi
þrimr hundruðum lunda,
knátti hafs at hǫfðum
(hagnaðr vas þat) bragna
folkeflandi fylkir
fangsæll þaðan ganga.

Eptir orrostu þessa flýði Ragnfrøðr konungr ór Nóregi, en Hákon jarl friðaði land ok lét fara aptr norðr her þann inn mikla, er honum hafði fylgt um sumarit, en hann dvalðisk þar um haustit ok um vetrinn.

K. 19. Kvánfang Hákonar jarls.

Hákon jarl gekk at eiga konu þá, er hét Þóra, dóttir Skaga Skoptasonar, ríks mannz. Þóra var allra kvinna fríðust; þeira synir váru Sveinn ok Hemingr; Bergljót hét dóttir þeira, er síðan átti Einarr þambarskelfir. Hákon jarl var kvinnamaðr mikill ok átti mǫrg bǫrn. Ragnhildr hét dóttir hans; hana gipti hann Skopta Skagasyni, bróður Þóru. Jarl unni Þóru svá mikit, at hann gerði sér svá miklu kærri, en aðra menn, frændr Þóru, ok var þó Skopti, mágr hans, mest metinn af ǫllum frændum hennar. Jarl veitti honum stórar veizlur á Mœri. En hvert sinn er þeir váru í leiðangri, þá skyldi Skopti leggja skip sitt næst skipi jarls, en engum skyldi þat hlýða, at leggja skip milli skipa þeira.

K. 20. Fall Tíðenda-Skopta.

Þat var á einu sumri, er Hákon jarl hafði leiðangr úti, þá stýrði þar skipi með honum Þorleifr spaki. Eiríkr var ok þar í fǫr; var hann þá x. vetra eða xi. En er þeir lǫgðu til hafnar á

kveldum, þá lét Eiríkr sér ekki líka annat, en þeir legði til lægis næst skipi jarls. En er þeir kómu suðr á Mœri, þá kom þar Skopti, mágr jarls, með langskip, vel skipat. En er þeir róa at flotanum, þá kallar Skopti, at Þorleifr skyli rýma hǫfnina fyrir honum ok leggja ór læginu. Eiríkr svarar skjótt, bað Skopta leggja í annat lægi. Þetta heyrði Hákon jarl, at Eiríkr, sonr hans, þóttisk nú svá ríkr, at hann vill ekki vægja fyrir Skopta, kallar jarl þegar, bað þá leggja ór læginu, segir, at þeim myndi annarr vera verri, segir, at þeir mundu vera barðir. En er Þorleifr heyrði þetta, hét hann á menn sína ok bað leggja skipit ór tengslum, ok svá var gǫrt; lagði þá Skopti í lægit, þat sem hann var vanr at hafa næst skipi jarls. Skopti skyldi segja tíðendi ǫll jarli, þá er þeir váru báðir samt, en jarl sagði Skopta tíðendi, ef hann spurði fyrr; hann var kallaðr Tíðenda-Skopti. Um vetrinn eptir var Eiríkr með Þorleifi fóstra sínum, en um várit snimma fekk Eiríkr sér sveit manna. Þorleifr gaf honum skútu xv.-sessu með ǫllum reiða, tjǫldum ok vistum. Helt Eiríkr þá út eptir firði ok síðan suðr á Mœri. Tíðenda-Skopti fór með xv.-sessu, skipaða, millum búa sinna, en Eiríkr leggr til móts við hann ok til bardaga; þar fell Skopti, en Eiríkr gaf grið þeim mǫnnum, er þá stóðu upp; svá segir Eyólfr dáðaskáld í Bandadrápu:

126. Meita fór at móti
mjǫk síð of dag skíði
ungr með jǫfnu gengi
útvers frǫmum hersi,
þás riðloga reiðir
randvallar lét falla
(ulfteitir gaf ǫtu
opt blóðvǫlum) Skopta.

127. Hoddsveigir lét hníga
harða ríkr, þás barðisk,
(-logreifis brátt lífi
land-) mens Kíar (sanda).
Stálœgir nam stíga
stafns flatbalkar hrafna
af dynbeiði dauðum.
Dregr land at mun banda.

Síðan siglði Eiríkr suðr með landi ok kom fram í Danmǫrk, fór þá á fund Haraldz konungs Gormssonar ok var þar með honum um vetrinn. En eptir um várit sendi Danakonungr Eirík norðr í Nóreg ok gaf honum jarldóm ok þar með Vingulmǫrk[1] ok Raumaríki til yfirsóknar, með þeima hætti, sem fyrr hǫfðu þar haft skattkonungar; svá segir Eyjólfr dáðaskáld:

128. Folkstýrir vas, fára,
finnz ǫlknarrar linna
suðr at sævar naðri
setbergs, gamall vetra,
áðr at Yggjar brúði
élhvetjanda setja
Hildar hjalmi faldinn
hoddmildingar vildu.

Eiríkr jarl var síðan hǫfðingi mikill.

K. 21. Ferð Óláfs ór Gǫrðum.

Óláfr Tryggvason var þessar hríðir allar í Garðaríki ok hafði þar it mesta yfirlát af Valdimar konungi ok kærleika af drótningu. Valdimarr konungr setti hann hǫfðingja yfir herlið þat, er hann sendi til at verja land sitt. Átti Óláfr þar nǫkkurar orrostur ok varð herstjórnin vel í hendi; helt hann þá sjálfr sveit mikla hermanna með sínum kostnaði, þeim er konungr veitti honum. Óláfr var ǫrr maðr við sína menn, varð hann af því vinsæll. En varð þat, sem optliga kann verða, þar er útlendir menn hefjask til ríkis eða til svá mikillar frægðar, at þat verði umfram innlenzka menn, at margir ǫfunduðu þat, hversu kærr hann var konungi ok eigi síðr drótningu; mæltu menn þat fyrir konungi, at hann skyldi varask at gera Óláf eigi ofstóran — »fyrir því at slíkr maðr er þér hættastr, ef hann vill sik til þess ljá, at gera yðr mein eða yðru ríki, er svá er búinn at atgørvi ok vinsæld, sem hann er; vitum vér ok eigi, hvat þau drótning tala jafnan«. Þat var siðr mikill inna ríku konunga, at drótning skyldi eiga hálfa hirðina ok halda með sínum kostnaði ok hafa þar til skatta ok skyldir, svá sem þyrpti; var þar ok svá með Valdimar konungi, at drótning hafði eigi minni hirð, en konungr, ok kepðusk þau mjǫk um ágætismenn, vildi hvártveggja til sín hafa. Nú gerðisk svá, at konungr festi trúnað á slíkar rœður, sem mælt var fyrir honum, ok gerðisk hann nǫkkut fár ok styggr til Óláfs; en er Óláfr fann þat, þá segir hann drótningu, ok þat með, at hann fýstisk at fara í norðrlǫnd, ok segir, at frændr hans hafa þar fyrr ríki haft, ok honum þykkir líkast, at þar myni þroski hans mestr verða. Drótning biðr hann vel fara, segir, at hann myni þar gǫfugr þykkja, sem hann væri. Síðan býr Óláfr ferð sína ok gekk á skip ok helt svá út í hafit í Eystrasalt. En er hann siglði austan, þá kom hann við Borgundarhólm ok veitti þar uprás ok herjaði, en landzmenn sóttu ofan ok heldu orrostu við hann, ok fekk Óláfr sigr ok herfang mikit.

K. 22. Kvánfang Óláfs konungs Tryggvasonar.

Óláfr lá við Borgundarhólm ok fengu þar veðr hvast ok storm sjávar, ok megu þeir þar eigi við festask ok sigla þaðan suðr undir Vindland ok fá þar hǫfn góða, fara þar alt með friði ok dvǫlðusk þar um hríð. Búrizláfr hét konungr í Vindlandi[1]; hans dœtr váru þær Geira, Gunnhildr ok Ástríðr. Geira konungs-

[1] Miesco Polish king ruled 964-92; Boleslav I Chrobry 992-1025. The latter has quite obliterated the former in Icelandic tradition.

dóttir hafði þar vald ok ríki, sem þeir Óláfr kómu at landi. Dixin er sá maðr nefndr, er mest forráð hafði með Geiru drótningu. En er þau hǫfðu spurt, at þar váru við land komnir ókunnir menn, þeir er tíguliga létu yfir sér ok þeir fóru þar með friði, þá fór Dixin á fund þeira með orðsending drótningar Geiru, þá, at hon vill bjóða þeim mǫnnum til vetrvistar, er þar váru komnir, þvíat þá var mjǫk liðit á sumarit, en veðrátta hǫrð ok stormar miklir. En er Dixin kom þar, þá varð hann brátt þess varr, at þar réð fyrir ágætr maðr bæði at ætt ok ásýnum. Dixin segir þeim, at drótning bauð þeim til sín með vináttu-boði. Óláfr þekðisk þat boð ok fór um vetrinn til Geiru drótningar, ok sýndisk hvárt þeira ǫðru afarvel, svá at Óláfr hefir uppi orð sín ok biðr Geiru drótningar, ok verðr þat at ráði gǫrt, at Óláfr fær Geiru drótningar þann vetr. Gerðisk hann þar þá forráðamaðr þess ríkis með henni. Hallfrøðr vandræðaskáld getr þess í drápu þeiri, er hann orti um Óláf konung:

129. Hilmir lét at Holmi (hvat of dylði þess hǫlðar?)
hræskóð roðin blóði hǫrð ok austr í Gǫrðum.

K. 23. Hákon jarl helt skǫttum Danakonungs.

Hákon jarl réð fyrir Nóregi ok galt engan skatt fyrir þá sǫk, at Dana-konungr veitti honum skatta alla, þá er konungr átti í Nóregi til starfs ok kostnaðar, er jarl hafði til at verja landit fyrir Gunnhildarsonum.

K. 24. Útboð Haraldz konungs.

Ótta keisari var þá í Saxlandi. Hann sendi boð Haraldi Dana-konungi, at hann skyldi taka skírn ok trú rétta ok þat landzfólk, er hann stýrði, en at ǫðrum kosti sagði keisari, at hann myndi fara með her á hendr honum. Þá lét Dana-konungr búa landvarnir sínar, lét þá vel upp halda Danavirki ok búa herskip sín; þá sendi konungr boð í Nóreg Hákoni jarli, at hann skyldi koma til hans snimma um várit með allan her þann, sem hann fengi. Bauð Hákon jarl her út um várit af ǫllu ríki sínu ok varð hann allfjǫlmeðr ok helt hann liði því til Danmerkr ok fór til fundar við Dana-konung. Tók konungr allsœmiliga við honum. Margir aðrir hǫfðingjar váru þá með Dana-konungi, þeir er honum veittu lið; hafði hann þá allmikit lið.

K. 25. Orrostur Óláfs konungs Tryggvasonar.

Óláfr Tryggvason hafði verit um vetrinn í Vindlandi, sem fyrr er ritit. Hann fór um vetrinn til þeira heraða þar á Vindlandi, er legit hǫfðu undir Geiru drótningu ok hǫfðu þá undan horfit allri hlýðni ok skattgjǫfum þannug. Þar herjar Óláfr ok drap marga menn, brendi fyrir sumum, tók fé mikit ok lagði undir sik þau ríki, fór síðan aptr til borgar sinnar. Snimma um várit bjó Óláfr skip sín ok sigldi síðan í haf. Hann sigldi undir Skáni, veitti þar upgǫngu, en landzmenn sǫmnuðusk saman ok heldu orrostu, ok hafði Óláfr sigr ok fekk herfang mikit. Síðan sigldi hann austr til Gotlandz; þar tók hann kaupskip, er Jamtr áttu. Þeir veittu vǫrn mikla ok lauk svá, at Óláfr hrauð skipit ok drap mart manna ok tók fé alt. Þriðju orrostu átti hann á Gotlandi, hafði Óláfr þar sigr ok fekk mikit herfang; svá segir Hallfrøðr vandræðaskáld:

130. Endr lét Jamta kindir
allvaldr í styr falla
(vanðisk hann) ok Venða
végrimmr (á þat snimma);
hættr vas hersa dróttinn
hjǫrdjarfr Gota fjǫrvi;
gollskerði frák gerðu
geirþey á Skáneyju.

K. 26. Orrosta við Danavirki.

Ótta keisari dró saman her mikinn; hann hafði lið af Saxlandi ok Fraklandi, Fríslandi, ok af Vindlandi fylgði honum Búrizláfr konungr með mikinn her, ok í liði var með honum Óláfr Tryggvason, mágr hans. Keisari hafði riddaraher mikinn ok miklu meira fótgǫnguher; hann hafði ok af Holtsetalandi mikinn her. Haraldr Dana-konungr sendi Hákon jarl með Norðmanna-her þann, sem honum fylgði, suðr til Danavirkis at verja þar landit; svá segir í Velleklu:

131. Hitt vas auk, es eykir
aurborðs á vit norðan
und sigrunni svinnum
sunnr Danmarkar runnu,
ok holmfjǫturs hjalmi
Hǫrða valdr of faldinn
Dofra danskra jǫfra
dróttinn fund of sótti.

132. Ok, við frost, at freista
fémildr konungr vildi
myrk- Hlǫðvinjar -markar
morðalfs, þess's kom norðan,
þás valserkjar virki
veðrhirði bað stirðan
fyr hlymnjǫrðum hurðar
Hagbarða gramr varða.

Ótta keisari kom með her sinn sunnan til Danavirkis, en Hákon jarl varði með sínu liði borgarveggina. Danavirki er svá háttat,

at firðir ii. ganga í landit, sínum megin landz hvárr, en milli fjarðarbotna hǫfðu Danir gǫrt borgarvegg mikinn af grjóti ok torfi ok viðum ok grafit díki breitt ok djúpt fyrir utan, en kastalar fyrir borgarhliðum. Þá varð orrosta mikil; þess getr í Velleklu:

133. Vasat í gǫgn, þótt gerði
garðrǫgnir styr harðan,
gengiligt at ganga,
geirrásar, her þeira,
þás með fylki Frísa
fór gunnviðurr sunnan
(kvaddi vígs) ok Venda
(vágs blakriði) Frakka.

Hákon jarl setti fylkingar yfir ǫll borgarhlið, en hitt var þó meiri hlutr liðs, er hann lét fara alt með borgarveggjunum ok verja þar, sem helzt var at sótt; fell þar mart af keisarans liði, en þeir fengu ekki unnit at borginni. Snýr þá keisari í brot ok leitaði þar ekki lengr til; svá segir í Velleklu:

134. Þrymr varð logs, þars lǫgðu
leikmiðjungar, Þriðja,
(arngreddir varð) odda
(andvígr) saman randir;
sundfaxa kom Sǫxum
sœkiþróttr á flótta,
þar svát gramr með gumnum
garð yrþjóðum varði.

Eptir þessa orrostu fór Hákon jarl aptr til skipa sinna ok ætlaði þá at sigla norðr aptr í Nóreg, en honum gaf eigi byr; lá hann þá út í Limafirði.

K. 27. Skírðr Haraldr konungr Gormsson ok Hákon jarl.

Ótta keisari snýr þá her sínum til Slés, dregr hann þar at sér skipaher, flytr þar liðit yfir fjǫrðinn á Jótland. En er þat spyrr Haraldr Dana-konungr, þá ferr hann í móti með sinn her, ok verðr þar orrosta mikil, ok at lykðum fær keisari sigr, en Dana-konungr flýði undan til Limafjarðar ok fór út í Mársey; fóru þá menn milli þeira konungs ok var komit griðum á ok stefnulagi. Fundusk þeir Ótta keisari ok Dana-konungr í Mársey. En þá boðaði Poppó, byskup heilagr, trú fyrir Haraldi konungi ok hann bar glóanda járn í hendi sér ok sýndi Haraldi konungi hǫnd sína óbrunna. Síðan lét Haraldr konungr skírask með allan Dana-her. Haraldr konungr hafði áðr orð send Hákoni jarli, þá er konungr sat í Mársey, at jarl skyldi koma til liðveizlu við hann; var jarl þá kominn til eyjarinnar, er konungr hafði skírask látit; sendir þá konungr orð, at jarl skyldi koma til fundar við hann. En er þeir hittask, þá nauðgar konungr jarli til at láta skírask; var þá Hákon jarl skírðr ok þeir menn allir, er þar fylgðu honum. Fekk þá konungr í hendr honum presta ok

aðra lærða menn ok segir, at jarl skal láta skíra alt lið í Nóregi; skilðusk þeir þá, ferr Hákon jarl út til hafs ok bíðr þar byrjar. En er veðr þat kømr, er honum þótti sem hann myndi í haf bera, þá skaut hann á land upp ǫllum lærðum mǫnnum, en hann siglði þá út á haf, en veðr gekk til útsuðrs ok vestrs. Siglir jarl þá austr í gǫgnum Eyrarsund, herjar hann þá á hvártveggja land; síðan siglir hann austr fyrir Skáneyrarsíðu ok herjaði þar ok hvar sem hann kom við land; en er hann kom austr fyrir Gautasker, þá lagði hann at landi, gerði hann þá blót mikit; þá kómu þar fljúgandi hrafnar ii. ok gullu hátt; þá þykkisk jarl vita, at Óðinn hefir þegit blótit ok þá mun jarl hafa dagráð til at berjask. Þá brennir jarl skip sín ǫll ok gengr á land upp með liði sínu ǫllu ok fór alt herskildi. Þá kom at móti honum Óttarr jarl; hann réð fyrir Gautlandi; áttu þeir saman orrostu mikla; fær þar Hákon jarl sigr, en Óttarr jarl fell ok mikill hluti liðs með honum. Hákon jarl ferr um Gautland hvártveggja ok alt með herskildi, til þess er hann kømr í Nóreg; ferr síðan landveg alt norðr í Þrándheim; frá þessu segir í Velleklu:

135. Flótta gekk til fréttar
fellinjǫrðr á velli,
draugr gat dolga Sǫ́gu
dagráð Heðins váða,
ok haldboði hildar
hrægamma sá ramma;
Týr vildi sá týna
teinlautar fjǫr Gauta.

136. Háði jarl, þars áðan
engi mannr, und ranni
hyrjar þing, at herja,
hjǫrlautar, kom, Sǫrla;
bara maðr lyngs en lengra
loptvarðaðar barða
(alt vann gramr of gengit
Gautland) frá sæ randir.

137. Valfǫllum hlóð vǫllu,
varð ragna konr gagni,
hríðar ǫ́ss, at hrósa,
(hlaut Óðinn val) Fróða;
hver séi if, nema jǫfra
ættrýri goð stýra?
Rammaukin kveðk ríki
rǫgn Hǫ́konar magna.

K. 28. Heimferð Óttu keisara.

Ótta keisari fór aptr í Saxland í ríki sitt; skilðusk þeir Dana-konungr með vináttu. Svá segja menn, at Ótta keisari gerði guðsifjar við Svein, son Haraldz konungs, ok gaf honum nafn sitt, ok var hann svá skírðr, at hann hét Ótta Sveinn. Haraldr Dana-konungr helt vel kristni alt til dauðadags. Búrizláfr konungr fór þá til Vindlandz ok með honum Óláfr, mágr hans. Þessar orrostu getr Hallfrøðr vendræðaskáld í Óláfsdrápu:

138. Bǫðserkjar hjó birki
barklaust í Danmǫrku
hleypimeiðr fyr Heiða
hlunnviggja bý sunnan.

K. 29. Ferð Óláfs konungs af Vindlandi.

Óláfr Tryggvason var iii. vetr á Vindlandi, áðr Geira kona hans tók sótt, þá er hana leiddi til bana. Óláfi þótti þat svá mikill skaði, at hann festi ekki ynði á Vindlandi síðan; réð hann sér þá til herskipa ok fór enn í hernað, herjaði fyrst um Frísland ok þar næst um Saxland ok alt í Flæmingjaland; svá segir Hallfrøðr vendræðaskáld:

139. Tíðhǫggvit lét tyggi,
Tryggva sonr, fyr styggvan
Leiknar hest á lesti
ljótvaxinn hræ Saxa;
vinhróðigr gaf víða
vísi margra Frísa
blǫkku brúnt at drekka
blóð kveldriðu stóði.

140. Rógs brá rekka lægir
ríkr Valkera líki;
herstefnir lét hrǫfnum
hold Flæmingja goldit.

K. 30. Hernaðr Óláfs konungs.

Síðan helt Óláfr Tryggvason til Englandz ok herjaði víða um landit; hann siglði alt norðr til Norðimbralandz ok herjaði þar; þaðan helt hann norðr til Skotlandz ok herjaði þar víða. Þaðan siglði hann til Suðreyja ok átti þar nǫkkurar orrostur; síðan helt hann suðr til Manar ok barðisk þar. Hann herjaði ok víða um Írland; þá helt hann til Bretlandz ok herjaði víða þat land, ok svá þar, er kallat er Kumraland. Þaðan siglði hann vestr til Vallandz ok herjaði þar; þá sigldi hann vestan ok ætlaði til Englandz; þá kom hann í eyjar þær, er Syllingar heita, vestr í hafit frá Englandi; svá segir Hallfrøðr vendræðaskáld:

141. Gerðisk ungr við Engla
ofvægr konungr bægja,
naddskúrar réð nœrir
Norðimbra sá morði;
eyddi ulfa greddir
ógnblíðr Skotum víða
(gerði seims) með sverði
(sverðleik í Mǫn skerðir).

142. Ýdrógar lét œgir
eyverskan her deyja
(Týr vas tjǫrva dýrra
tírar gjarn) ok Íra;
barði brezkrar jarðar
byggvendr, ok hjó tyggi
(grǫ́ðr þvarr geira hríðar
gjóði) kumrskar þjóðir.

Óláfr Tryggvason var iiii. vetr í hernaði, síðan er hann fór af Vindlandi, til þess er hann kom í Syllingar.

K. 31. Skírðisk Óláfr konungr í Syllingum.

Óláfr Tryggvason, þá er hann lá í Syllingum, spurði hann, at þar í eyjunni var spámaðr nǫkkurr, sá er sagði fyrir óorðna hluti, ok þótti mǫrgum mǫnnum þat mjǫk eptir ganga. Gerðisk Óláfi forvitni á, at reyna spádóm mannz þess; hann sendi þann af mǫnnum sínum, er fríðastr var ok mestr, ok bjó hann sem vegligast, ok bað hann segja, at hann væri konungr, þvíat Óláfr var þá frægr orðinn af því um ǫll lǫnd, at hann var fríðari ok gǫfugligri ok meiri en allir menn aðrir; en síðan er hann fór ór Garðaríki, hafði hann eigi meira af nafni sínu, en kallaði sik Óla ok kvazk vera gerzkr. En er sendimaðr kom til spámannzins ok sagðisk vera konungr, þá fekk hann þessi andsvǫr: »ekki ertu konungr, en þat er ráð mitt, at þú sér trúr konungi þínum«; ekki sagði hann fleira þessum manni. Fór sendimaðr aptr ok segir Óláfi, ok fýsti hann þess at meirr at finna þenna mann, er hann heyrði slík andsvǫr hans, ok tók nú ifa af honum, at hann væri eigi spámaðr; fór þá Óláfr á hans fund ok átti tal við hann ok spurði eptir, hvat spámaðr segði Óláfi fyrir, hvernug honum myndi ganga til ríkis eða annarrar hamingju. Einsetumaðrinn svaraði með helgum spádómi: »þú munt verða ágætr konungr ok ágæt verk vinna; þú munt mǫrgum mǫnnum til trúar koma ok skírnar, muntu bæði þér hjálpa í því ok mǫrgum ǫðrum, ok til þess at þú ifir eigi um þessi mín andsvǫr, þá máttu þat til marks hafa: þú munt við skip þín svikum mœta ok flokkum ok mun á bardaga rœtask ok muntu týna nǫkkuru liði ok sjálfr sár fá ok muntu af því sári banvænn vera ok á skildi til skips borinn; en af þessu sári muntu heill verða innan vii. nátta ok brátt við skírn taka«. Síðan fór Óláfr ofan til skipa sinna ok þá mœtti hann þar ófriðarmǫnnum þeim, er hann vildu drepa ok lið hans, ok fóru þeira viðskipti, svá sem einsetumaðr hafði sagt honum, at Óláfr var sárr borinn á skip út, ok svá, at hann var heill á vii. nóttum. Þóttisk þá Óláfr vita, at þessi maðr myndi honum sanna hluti sagt hafa ok þat, at hann var sannr spámaðr, hvaðan af sem hann hefði þann spádóm. Fór þá Óláfr annat sinn at finna þenna mann, talaði þá mart við hann, spurði vendiliga, hvaðan honum kom sú speki, er hann sagði fyrir óorðna hluti. Einsetumaðr segir, at sjálfr guð kristinna manna lét hann vita alt þat, er hann forvitnaðisk, ok segir þá Óláfi mǫrg stórmerki guðs, ok af þeim fortǫlum játti Óláfr, at taka skírn, ok svá var, at

Óláfr var skírðr þar ok alt fǫruneyti hans. Dvalðisk hann þar mjǫk lengi ok nam rétta trú ok hafði þaðan með sér presta ok aðra lærða menn.

K. 32. Óláfr fekk Gyðu.

Óláfr siglði ór Syllingum um haustit til Englandz; lá þar í hǫfn einni, fór þá með friði, þvíat England var kristit ok hann var ok kristinn. En þar fór um landit þingboð nǫkkut ok allir menn skyldu til þings koma; en er þing var sett, þá kom þar drótning ein, er Gyða er nefnd, systir Óláfs kvárans, er konungr var á Írlandi í Dyflinni. Hon hafði gipt verit á Englandi jarli einum ríkum; var sá þá andaðr, en hon helt eptir ríkinu; en sá maðr var í ríki hennar, er nefndr er Álfvini, kappi mikill ok hólmgǫngumaðr; hann hafði beðit hennar, en hon svaraði svá, at hon vildi kør af hafa, hvern hon vildi eiga af þeim mǫnnum, er í hennar ríki váru, ok var fyrir þá sǫk þings kvatt, at Gyða skyldi sér mann kjósa. Var þar kominn Álfvini ok búinn með inum beztum klæðum, ok margir aðrir váru þar vel búnir. Óláfr var þar kominn ok hafði vásklæði sín ok loðkápu ýzta, stóð með sína sveit út í frá ǫðrum mǫnnum. Gyða gekk ok leit sér á hvern mann, þann er henni þótti nǫkkut mannzmót at; en er hon kom þar, sem Ólafr stóð, ok sá upp í andlit honum ok spyrr, hverr maðr hann er. Hann nefndi sik Óla — »ek em útlendr maðr hér« segir hann. Gyða mælti: »viltu eiga mik, þá vil ek kjósa þik?«. »Eigi vil ek neita því« segir hann; hann spurði, hvert nafn þessarrar konu var, ætt eða øðli. »Ek em, segir hon, konungsdóttir af Írlandi. Var ek gipt higat til landz jarli þeim, er hér réð ríki. Nú síðan er hann andaðisk, þá hefi ek stýrt ríkinu; menn hafa beðit mín ok engi sá, er ek vilda giptask, en ek heiti Gyða«. Hon var ung kona ok fríð; tala þau síðan þetta mál ok semja þat sín á milli; festir Óláfr sér Gyðu. Álfvina líkar nú ákafliga illa; en þat var siðr á Englandi, ef ii. kepðusk um einn hlut, at þar skyldi vera til hólmganga. Býðr Álfvini Óláfi Tryggvasyni til hólmgǫngu um þetta mál. Þeir leggja með sér stefnulag til bardaga ok skulu vera xii. hvárir. En er þeir finnask, mælir Óláfr svá við sína menn, at þeir geri svá, sem hann gerir; hann hafði mikla øxi. En er Álfvini vildi hǫggva sverði til hans, þá laust hann sverðit ór hǫndum honum, ok annat hǫgg sjálfan hann, svá at Álfvini fell. Síðan batt Óláfr hann fast; fóru svá allir menn Álfvina, at þeir váru

barðir ok bundnir ok leiddir svá heim til herbergja Óláfs. Síðan bað hann Álfvina fara ór landi brot ok koma eigi aptr, en Óláfr tók allar eigur hans. Óláfr fekk þá Gyðu ok dvalðisk á Englandi, en stundum á Írlandi. Þá er Óláfr var á Írlandi, var hann staddr í herferð nǫkkurri, ok fóru þeir með skipum, ok þá er þeir þurftu strandhǫggva, þá ganga menn á land ok reka ofan fjǫlða búsmala; þá kømr eptir einn bóndi ok bað Óláf gefa sér kýr þær, er hann átti; Óláfr bað hann hafa kýr sínar, ef hann mætti kenna — »ok dvel ekki ferð vára«. Bóndi hafði þar mikinn hjarðhund; hann vísaði hundinum í nautaflokkana, ok váru þar rekin mǫrg hundruð nauta; hundrinn hljóp um alla nautaflokkana ok rak brott jammǫrg naut sem bóndi sagði, at hann ætti, ok váru þau ǫll á einn veg mǫrkuð. Þóttusk þeir þá vita, at hundrinn myndi rétt kent hafa; þeim þótti hundr sá furðu vitr; þá spyrr Óláfr, ef bóndi vildi gefa honum hundinn; »gjarna« segir bóndi. Óláfr gaf honum þegar í stað gullhring ok hét honum vináttu sinni. Sá hundr hét Vígi ok var allra hunda beztr; átti Óláfr hann lengi síðan.[1]

K. 33. Frá Haraldi Gormssyni.

Haraldr Gormsson Dana-konungr spurði, at Hákon jarl hafði kastat kristni, en herjat land Dana-konungs víða. Þá bauð Haraldr Dana-konungr her út ok fór síðan í Nóreg. Ok er hann kom í þat ríki, er Hákon jarl hafði til forráða, þá herjar hann þar ok eyddi land alt ok kom liðinu í eyjar þær, er Sólundir heita. Fimm einir bœir stóðu óbrendir í Sogni í Læradal, en fólk alt flýði á fjǫll ok markir með þat alt, er komask mátti. Þá ætlaði Dana-konungr at sigla liði því til Íslandz ok hefna níðs þess, er allir Íslendingar hǫfðu hann níddan. Þat var í lǫgum haft á Íslandi, at yrkja skyldi um Dana-konung níðvísu fyrir nef hvert, er á var landinu, en sú var sǫk til, at skip þat, er íslenzkir menn áttu, braut í Danmǫrk, en Danir tóku upp fé alt ok kǫlluðu vágrek, ok réð fyrir bryti konungs, er Birgir hét. Var níð ort um þá báða; þetta er í níðinu:

143. Þás sparn á mó marnar
morðkunnr Haraldr sunnan,
varð þá Venda myrðir
vax eitt, í ham faxa,
en bergsalar Birgir
bǫndum rækr í landi
(þat sá ǫld) í jǫldu
óríkr fyrir líki.

[1] More about Vígi in Long saga and Odd, where he is mentioned — story of Olaf's death.

Haraldr konungr bauð kungum manni at fara í hamfǫrum til Íslandz ok freista, hvat hann kynni segja honum; sá fór í hvalslíki. En er hann kom til landzins, þá fór hann vestr fyrir norðan landit. Hann sá, at fjǫll ǫll ok hólar váru fullir af landvéttum, sumt stórt, en sumt smátt. En er hann kom fyrir Vápnafjǫrð, þá fór hann inn á fjǫrðinn ok ætlaði á land at ganga. Þá fór ofan ór dalnum dreki mikill ok fylgðu honum margir ormar, pǫddur ok eðlur, ok blésu eitri á hann; en hann lagðisk í brot ok vestr fyrir land alt fyrir Eyjafjǫrð; fór hann inn eptir þeim firði; þar fór móti honum fugl svá mikill, at vængirnir tóku út fjǫllin tveggja vegna, ok fjǫlði annarra fugla bæði stórir ok smáir. Braut fór hann þaðan ok vestr um landit ok svá suðr á Breiðafjǫrð ok stefndi þar inn á fjǫrð. Þar fór móti honum griðungr mikill ok óð á sæinn út ok tók at gella ógurliga; fjǫlði landvétta fylgði honum. Brott fór hann þaðan ok suðr um Reykjanes ok vildi ganga upp á Víkarskeiði. Þar kom í móti honum bergrisi ok hafði járnstaf í hendi, ok bar hǫfuðit hæra en fjǫllin, ok margir aðrir jǫtnar með honum. Þaðan fór hann austr með endlǫngu landi — »var þá ekki, segir hann, nema sandar ok ørœfi ok brim mikit fyrir útan, en haf svá mikit millim landanna, segir hann, at ekki er þar fœrt langskipum«. Þá var Brodd-Helgi í Vápnafirði, Eyjólfr Valgerðarson í Eyjafirði, Þórðr gellir í Breiðafirði, Þóroddr goði í Ǫlfusi. Síðan snøri Dana-konungr liði sínu suðr með landi, fór síðan til Danmerkr, en Hákon jarl lét byggva land alt ok galt enga skatta síðan Dana-konungi.

K. 34. Fall Haraldz Gormssonar.

Sveinn, sonr Haraldz konungs, sá er síðan var kallaðr tjúguskegg, beiddisk ríkis af Haraldi konungi, fǫður sínum; en þá var enn sem fyrr, at Haraldr konungr vildi ekki tvískipta Danaveldi ok vill ekki ríki fá honum. Þá aflar Sveinn sér herskipa ok segir, at hann vill fara í víking. En er lið hans kom alt saman ok þá var kominn til liðs við hann af Jómsvíkingum Pálna-Tóki, þá helt Sveinn til Sjálandz ok inn í Ísafjǫrð. Þá var þar fyrir með skipum sínum Haraldr konungr, faðir hans, ok bjoggusk at fara í leiðangr. Sveinn lagði til orrostu við hann; varð þar bardagi mikill; dreif þá lið til Haraldz konungs, svá at Sveinn varð ofrliði borinn ok flýði hann. Þar fekk Haraldr konungr sár þau, er hann leiddi til bana.

Síðan var Sveinn tekinn til konungs í Danmǫrk. Þá var Sigvaldi jarl yfir Jómsborg á Vindlandi; hann var sonr Strút-Haraldz konungs, er ráðit hafði fyrir Skáni. Brœðr Sigvalda váru þeir Hemingr ok Þorkell hávi. Þá var ok hǫfðingi yfir Jómsvíkingum Búi digri af Borgundarhólmi ok Sigurðr, bróðir hans; þar var ok Vagn, sonr þeira Áka ok Þorgunnu, systursonr þeira Búa. Sigvaldi jarl hafði hǫndum tekit Svein konung ok flutt hann til Vindlandz til Jómsborgar ok nauðgaði hann til sætta við Búrizláf, Vinða-konung, ok til þess, at Sigvaldi jarl skyldi gera sætt milli þeira, — Sigvaldi jarl átti þá Ástríði, dóttur Búrizláfs konungs, — ok at ǫðrum kosti segir jarl at hann myndi Svein konung fá í hendr Vinðum. En konugr vissi þat, at þeir mundu kvelja hann til bana; játti hann fyrir því sættargørð jarls. Jarl dœmði þat, at Sveinn konungr skyldi fá Gunnhildar, dóttur Búrizláfs konungs, en Búrizláfr konungr skyldi fá Þyri Haraldz dóttur, systur Sveins konungs, en hvártveggi þeira skyldi halda ríkinu, ok skyldi vera friðr milli landa. Fór þá Sveinn konungr heim í Danmǫrk með Gunnhildi, konu sína. Þeira synir váru þeir Haraldr ok Knútr inn ríki.[1] Í þann tíma heituðusk Danir mjǫk at fara með her í Nóreg á hendr Hákoni jarli.

K. 35. Heitstrenging Jómsvíkinga.

Sveinn konungr gerði mannboð ríkt ok stefndi til sín ǫllum hǫfðingjum þeim, er váru í ríki hans; hann skyldi erfa Harald, fǫður sinn. Þá hafði ok andazk lítlu áðr Strút-Haraldr á Skáni ok Véseti í Borgundarhólmi, faðir þeira Búa digra. Sendi konungr þá orð þeim Jómsvíkingum, at Sigvaldi jarl ok Búi ok brœðr þeira skyldu þar koma ok erfa feðr sína at þeiri veizlu, er konungr gerði. Jómsvíkingar fóru til veizlunnar með ǫllu liði sínu, því er frœknast var; þeir hǫfðu xl. skipa af Vindlandi, en xx. skip af Skáni; þar kom saman allmikit fjǫlmenni. Fyrsta dag at veizlunni, áðr Sveinn konungr stigi í hásæti fǫður síns, þá drakk hann minni hans ok strengði heit áðr iii. vetr væri liðnir, at hann skyldi kominn með her sinn til Englandz ok drepa Aðalráð konung eða reka hann ór landi. Þat minni skyldu allir drekka, þeir er at erfinu váru. Þá var skenkt hǫfðingjum Jómsvíkinga in stœrstu horn af inum sterkasta drykk, er þar var. En er þat minni var af drukkit, þá skyldi drekka Krists minni allir menn, ok var Jómsvíkingum borit æ fullast ok

sterkastr drykkr. It iii. var Mikjáls minni, ok drukku þat allir. En eptir þat drakk Sigvaldi jarl minni fǫður síns ok strengði heit síðan, at áðr iii. vetr væri liðnir, skyldi hann vera kominn í Nóreg ok drepa Hákon jarl eða reka hann ór landi. Síðan strengði heit Þorkell hávi, bróðir hans, at hann skyldi fylgja Sigvalda til Nóregs ok flýja eigi ór orrostu, svá at Sigvaldi berðisk þá eptir. Þá strengði heit Búi digri, at hann myndi fara til Nóregs með þeim ok flýja eigi ór orrostu fyrir Hákoni jarli. Þá strengði heit Sigurðr, bróðir hans, at hann myndi fara til Nóregs ok flýja eigi, meðan meiri hlutr Jómsvíkinga berðisk. Þá strengði heit Vagn Ákason, at hann skyldi fara með þeim til Nóregs ok koma eigi aptr, fyrr en hann hefði drepit Þorkel leiru ok gengit í rekkju hjá Ingibjǫrgu, dóttur hans. Margir hǫfðingjar aðrir strengðu heit ýmissa hluta. Drukku menn þann dag erfit, en eptir um morguninn, þá er Jómsvíkingar váru ódruknir, þóttusk þeir hafa fullmælt ok hafa málstefnur sínar ok ráða ráðum, hvernug þeir skulu til stilla um ferðina, ráða þat af, at búask þá sem skyndiligast; búa þá skip sín ok herlið; varð þat allfrægt víða um lǫnd.

K. 36. Eiríkr jarl dró lið at sér.

Eiríkr jarl Hákonarson spyrr þessi tíðendi; hann var þá á Raumaríki; dró hann þegar lið at sér ok ferr til Uplanda ok svá norðr um fjall til Þrándheims á fund Hákonar jarls, fǫður síns; þess getr Þórðr Kolbeinsson í Eiríksdrápu:

144. Ok sannliga sunnan
(sǫusk vítt búendr ítrir
stríð) of stála meiða
stórhersǫgur fóru;
súðlǫngum frá Sveiða
sunnr af dregnum hlunni
vangs á vatn of þrungit
viggmeiðr Dana skeiðum.

K. 37. Herboð Eiríks jarls.

Hákon jarl ok Eiríkr jarl láta skera upp herǫr um ǫll Þrœndalǫg, senda boð á Mœri hvára tveggju ok í Raumsdal, svá norðr í Naumudal ok á Hálogaland, stefna síðan út ǫllum almenning at liði ok skipum; svá segir í Eiríksdrápu:

145. Mjǫk lét margar snekkjur
(mærðar ǫrr) sem knǫrru
(óðr vex skalds) ok skeiðar
skjaldhlynr á brim dynja,
þás ólítill útan
oddherðir fór gerða
(mǫrg vas lind fyr landi)
lǫnd síns fǫður rǫndu.

Hákon jarl helt þegar suðr á Mœri á njósn ok í liðsamnað; en Eiríkr jarl dró saman herinn ok flutti norðan.

K. 38. Ferð Jómsvíkinga í Nóreg.

Jómsvíkingar heldu liði sínu til Limafjarðar ok siglðu þaðan út á hafit ok hǫfðu lx. skipa ok koma at Ǫgðum; halda þegar liðinu norðr á Rogaland, taka þá at herja, þegar er þeir koma í ríki Hákonar jarls, ok fara svá norðr með landi ok alt herskildi. Geirmundr er sá maðr nefndr, er fór með hleypiskútu eina ok nǫkkurir menn með honum. Hann kom fram á Mœri ok fann þar Hákon jarl, gekk inn fyrir borð ok sagði jarli tíðendi, at herr var suðr í landi. kominn af Danmǫrk. Jarl spurði, ef hann vissi sannendi á því. Geirmundr brá upp hendinni annarri, ok var þar af hǫggvinn hreifinn, segir, at þar váru jartegnir, at herr var í landinu. Síðan spyrr jarl inniliga at um her þenna. Geirmundr segir, at þar váru Jómsvíkingar ok hǫfðu drepit marga menn ok víða rænt — »fara þeir þó, segir hann, skjótt ok ákafliga. Vætti ek, at eigi myni áðr langt líða, en þeir myni hér niðr koma«. Síðan røri jarl alla fjǫrðu inn með ǫðru landi, en út með ǫðru, fór dag ok nótt ok hafði njósn it øfra um Eið, svá suðr í fjǫrðu, svá ok norðr, þar er Eiríkr fór með herinn; þess getr í Eiríksdrápu:

146. Setti jarl, sás atti,
ógnfróðr, á lǫg stóði
hrefnis, hǫvá stafna
hóts Sigvalda at móti;
margr skalf hlumr, en hvergi
huggendr bana uggðu,
þeir 's gǫtu sæ slíta,
sárgamms, blǫðum ára.

Ferr Eiríkr jarl með herinn norðan sem snúðuligast.

K. 39. Frá Jómsvíkingum.

Sigvaldi jarl helt liði sínu norðr um Stað, lagði fyrst til Hereyja. Landzmenn, þótt víkingar fynni, þá sǫgðu þeir aldri satt til, hvat jarlar hǫfðusk at. Víkingar herjuðu, hvar sem þeir fóru. Þeir lǫgðu útan at Hǫð, runnu þar upp ok herjuðu, fœrðu til skipa bæði man ok bú, en drápu karla þá, er vígt var at. En er þeir fóru ofan til skipa, þá kom til þeira gamall bóndi einn, en þar fór nær sveit Búa; bóndinn mælti: »þér farið óhermannliga, rekið til strandar kýr ok kálfa, væri yðr meiri veiðr at taka bjǫrninn, er nú er nær kominn á bjarnbásinn«. »Hvat segir karl? segja þeir, kantu nǫkkut segja oss til Hákonar

jarls?«. Bóndi segir: »hann fór í gær inn í Hjǫrundarfjǫrð, hafði jarl eitt skip eða ii., eigi váru fleiri en ííí, ok hafði ekki til yðvar spurt«. Þeir Búi taka þegar á hlaup til skipanna ok láta laust alt herfang; Búi mælti: »njótum vér nú, er vér hǫfum fengit njósn, ok verum næstir sigrinum«. En er þeir koma á skipin, róa þeir þegar út; kallaði Sigvaldi jarl á þá ok spurði tíðenda. Þeir segja, at Hákon jarl var þar inn í fjǫrðinn. Síðan leysir jarl flotann, ok róa fyrir norðan eyna Hǫð ok svá inn um eyna.

K. 40. Upphaf Jómsvíkinga-orrostu.

Hákon jarl ok Eiríkr jarl, sonr hans, lágu í Hallkelsvík; var þar saman kominn herr þeira allr; hǫfðu þeir hálft annat hundrað skipa ok hǫfðu þá spurt, at Jómsvíkingar hǫfðu lagt útan at Hǫð. Røru þá jarlar sunnan at leita þeira, en er þeir koma þar, sem heitir Hjǫrungavágr, þá finnask þeir. Skipa þá hvárir tveggju sínu liði til atlǫgu; var í miðju liði merki Sigvalda jarls; þar skipaði Hákon jarl til atlǫgu; hafði Sigvaldi jarl xx. skip, en Hákon lx. Í liði Hákonar jarls váru hǫfðingjar Þórir hjǫrtr af Hálogalandi, annarr Styrkárr af Gimsum. Í annan fylkingararm var Búi digri ok Sigurðr, bróðir hans, með xx. skipum; þar lagði í móti Eiríkr jarl Hákonarson lx. skipa ok með honum þessir hǫfðingjar: Guðbrandr hvíti af Uplǫndum ok Þorkell leira, víkverskr maðr. I annan fylkingararm lagði fram Vagn Ákason með xx. skipum, en þar í móti Sveinn Hákonarson ok með honum Skeggi af Yrjum af Uphaugi ok Rǫgnvaldr or Ærvík af Staði með lx. skipa; svá segir í Eiríksdrápu:

147. En í gǫgn at gunni
glæheim skriðu mævar,
rendi langt með landi
leiðangr, Dana skeiðar,
þær es jarl und ǫrum
œrins golls á Mœri
(barms rak vigg und vǫrmum
valkesti) hrauð flestar.

Eyvindr segir ok svá í Háleygjatali:

148. Þar vas minstr
meinvinnǫndum
Yngvifreys
ǫndverðan dag
fagnafundr,
es flota þeystu
jarðráðendr
at Eydǫnum,
þás sverðalfr
sunnan kníði
lagar stóð
at liði þeira.

Síðan lǫgðu þeir saman flotann, teksk þar in grimmasta orrosta ok fell mart af hvárum tveggjum ok miklu fleira af Hákonar liði, þvíat Jómsvíkingar bǫrðusk bæði hraustliga ok djarfliga og snarpliga ok skutu alt í gǫgnum skjǫlduna, ok svá mikill vápnaburðr var at Hákoni jarli, at brynja hans var slitin til ónýts, svá at hann kastaði af sér; þess getr Tindr Hallkelsson:

149. Varða, gims sem gerði
gerðr bjúglima herða
(gnýr óx Fjǫlnis fúra)
farlig sœing, jarli,
þás hringfǫum hanga
hrynserk Viðurr brynju
(hruðusk riðmarar) Róða
(rastar) varð at kasta.

150. Þars í sundr á sandi
Sǫrla blés fyr jarli,
(þess hefr seggja sessi)
serk hringofinn (merki.)

K. 41. Flótti Sigvalda jarls.

Jómsvíkingar hǫfðu skip stœrri ok borðmeiri, en hvárir tveggju sóttu it djarfasta. Vagn Ákason lagði svá hart fram at skipi Sveins Hákonarsonar, at Sveinn lét á hǫmlu síga, ok helt við flótta. Þá lagði þannug til Eiríkr jarl ok fram í fylking móti Vagni. Þá lét Vagn undan síga, ok lágu skipin, sem í fyrstu hǫfðu legit. Þá réð Eiríkr aptr til liðs síns, ok hǫfðu þá hans menn undan hamlat, en Búi hafði þá hǫggvit tengslin ok ætlaði at reka flóttann. Þá lagði Eiríkr jarl síbyrt við skip Búa, ok varð þá hǫggorrosta in snarpasta, ok lǫgðu þá ii. eða iii. Eiríks skip at Búa skipi einu. Þá gerði illviðri ok él svá mikit, at haglkornit eitt vá eyri. Þá hjó Sigvaldi tengslin ok snøri undan skipi sínu ok vildi flýja. Vagn Ákason kallaði á hann, bað hann eigi flýja. Sigvaldi jarl gaf ekki gaum at, hvat hann sagði; þá skaut Vagn spjóti at honum ok laust þann, er við stýrit sat. Sigvaldi jarl røri í brot með hálfan fjórða tøg skipa, en eptir lá hálfr þriði tøgr. Þá lagði Hákon jarl sitt skip á annat borð Búa; var þá Búa-mǫnnum skamt hǫggva í millum. Vígfúss Vígaglúmsson tók upp nefsteðja, er lá á þiljunum, er maðr hafði áðr hnoðit við hugró á sverði sínu. Vígfúss var allsterkr maðr; hann kastaði steðjanum tveim hǫndum ok fœrði í hǫfuð Ásláki hólmskalla, svá at geirrinn stóð í heila niðri. Áslák hǫfðu ekki áðr vápn bitit, en hann hafði hǫggvit til beggja handa; hann var fóstri Búa ok stafnbúi. En annarr var Hávarðr hǫggvandi; hann var inn sterkasti maðr ok allfrœkn. Í þessarri atsókn gengu upp Eiríks-menn á skip Búa ok aptr at lyptingunni at Búa. Þá hjó Þorsteinn miðlangr

til Búa um þvert nefit ok í sundr nefbjǫrgina; varð þat allmikit sár. Búi hjó til Þorsteins útan á síðuna, svá at í sundr tók manninn í miðju. Þá tók Búi upp kistur tvær, fullar gullz, ok kallar hátt: »fyrir borð allir Búa liðar«; steypðisk Búi þá útan borðz með kisturnar, ok margir hans menn hljópu þá fyrir borð, en sumir fellu á skipinu, þvíat eigi var gott, griða at biðja; var þá hroðit alt skip Búa með stǫfnum, en síðan hvert at ǫðru. Síðan lagði Eiríkr jarl at skipi Vagns, ok var þar allhǫrð viðrtaka; en at lykðum var hroðit skip þeira, en Vagn handtekinn ok þeir xxx. ok fluttir á land upp bundnir. Þá gekk til Þorkell leira ok segir svá: »þess strengðir þú heit, Vagn, at drepa mik, en mér þykkir hitt nú líkara, at ek drepa þik«. Þeir Vagn sátu á einni lág allir saman. Þorkell hafði mikla øxi; hann hjó þann, er útarst sat á láginni. Þeir Vagn váru svá bundnir, at einn strengr var snúinn at fótum allra þeira, en lausar váru hendr þeira; þá mælti einn þeira: »dálk hefi ek í hendi, ok mun ek stinga í jǫrðina, ef ek veit nǫkkut, þá er hǫfuðit er af mér«; hǫfuð var af þeim hǫggvit, ok fell niðr dálkr ór hendi honum. Þá sat maðr fríðr ok hærðr vel; hann sveipði hárinu fram yfir hǫfuð sér ok rétti fram hálsinn ok mælti: »gerið eigi hárit í blóði«; einn maðr tók hárit í hǫnd sér ok helt fast. Þorkell reiddi at øxina; víkingrinn kipði hǫfðinu fast, lét sá eptir, er hárinu helt, reið øxin ofan á báðar hendr honum ok tók af, svá at øxin nam í jǫrðu stað. Þá kom at Eiríkr jarl ok spurði: »hverr er þessi maðr inn fríði?«. »Sigurð kalla mik, segir hann, ok em ek kenningarson Búa; eigi eru enn allir Jómsvíkingar dauðir«. Eiríkr segir: »þú munt vera at sǫnnu sannr sonr Búa; viltu hafa grið?« segir jarl. »Þat skiptir, hverr býðr« segir Sigurðr. »Sá býðr, segir jarl, er vald hefir til, Eiríkr jarl«. »Vil ek þá« segir hann; var hann þá tekinn ór strenginum. Þá mælti Þorkell leira: »viltu jarl þessa menn alla láta grið hafa, þá skal aldregi með lífi fara Vagn Ákason«; hleypr þá fram með reidda øxina, en víkingr Skarði reiddi sik til fallz í strenginum ok fell fyrir fœtr Þorkatli. Þorkell fell flatr um hann; þá greip Vagn øxina, hann reiddi upp ok hjó Þorkel með banahǫgg. Þá mælti jarl: »Vagn, viltu hafa grið?«. »Vil ek, segir hann, ef vér hǫfum allir«. »Leysi þá ór strenginum« segir jarl, ok svá var gǫrt; xviii. váru drepnir, en xii. þágu grið.

K. 42. Dráp Gizurar af Valdresi.

Hákon jarl ok margir menn með honum sátu á tré einu; þá brast strengr á skipi Búa, en ǫr sú kom á Gizur af Valdresi, lendan mann, hann sat næst jarli ok búinn allvegliga. Síðan gengu menn á skipit út ok fundu þeir Hávarð hǫggvanda ok stóð á knjám við borðit út, þvíat fœtr váru af honum hǫggnir; hann hafði boga í hendi. En er þeir kómu á skipit út, þá spurði Hávarðr: »hverr fell af láginni?«. Þeir sǫgðu, at sá hét Gizurr. »Þá varð minna happit, en ek vilda« segir hann; »œrit var óhappit, segja þeir, en eigi skaltu vinna fleiri« — ok drepa hann. Síðan var valrinn kannaðr ok borit fé til hlutskiptis; hálfr þriði tøgr skipa var hroðinn af þeim Jómsvíkingum; svá segir Tindr:

151. Vann á Venða sinni
verðbjóðr hugins ferðar
(beit sólgagarr seilar)
sverðs eggja spor (leggi),
áðr hjǫrmeiðir hrjóða
(hætting vas þat) mætti
leiðar langra skeiða
(liðs) halfan tøg þriðja.

Síðan skilja þeir her þenna. Ferr Hákon jarl til Þrándheims, ok líkaði stórilla, er Eiríkr hafði grið gefit Vagni Ákasyni. Þat er sǫgn manna, at Hákon jarl hafi í þessarri orrostu blótit til sigrs sér Erlingi, syni sínum, ok síðan gerði élit ok þá snøri mannfallinu á hendr Jómsvíkingum. Eiríkr jarl fór þá til Uplanda ok svá austr í ríki sitt, ok fór Vagn Ákason með honum. Þá gipti Eiríkr Vagni Ingibjǫrgu, dóttur Þorkels leiru, ok gaf honum langskip gott með ǫllum reiða ok fekk honum skipan til; skilðusk þeir inir kærstu vinir. Ferr þá Vagn heim suðr til Danmerkr; varð hann síðan ágætr maðr, ok er mart stórmenni frá honum komit.

K. 43. Dauði Haraldz grenska.

Haraldr grenski var konungr á Vestfold, sem fyrr er ritit; hann fekk Ástu, dóttur Guðbrandz kúlu.[1] Eitt sumar, þá er Haraldr grenski fór í Austrveg í hernað at fá sér fjár, þá kom hann í Svíþjóð. Þá var þar konungr Óláfr sœnski; hann var sonr Eiríks konungs ins sigrsæla ok Sigríðar, dóttur Skǫglar-Tósta; var Sigríðr þá ekkja ok átti mǫrg bú ok stór í Svíþjóð. En er hon spurði, at þar var kominn við land skamt í brot Haraldr grenski, fóstbróðir hennar, þá sendi hon menn til hans ok bauð honum til veizlu; hann lagðisk þá ferð eigi undir hǫfuð

cf. p. 10[illegible]

[1] Ldn. makes him a nephew of Örvundr Trefetr(?). Skarðsárbók and says some say he was a great-grandson of Ölvir Barnakarl. Guðbrandr's wife was Ulfhildr, grand-daughter of Auðun Skökul, who took Víðidal.

ok fór með mikla sveit manna. Þar var allgóðr fagnaðr; sat konungr ok dróting í hásæti ok drukku bæði samt um kveldit, ok var veitt allkappsamliga ǫllum mǫnnum hans. Um kveldit, er konungr fór til hvílu, þá var þar sæing, tjǫlduð pellum ok búin dýrligum klæðum; í því herbergi var fátt manna. En er konungr var afklæddr ok kominn í hvílu, þá kom þar dróting til hans, ok skenkði honum sjálf ok lokkaði hann mjǫk til at drekka ok var in blíðasta; konungr var allmjǫk drukkinn ok bæði þau; þá sofnaði hann, en dróting gekk þá ok til svefns. Sigríðr var in vitrasta kona ok forspá um marga hluti. Eptir um morguninn var veizla enn in kappsamligsta. En þar varð, sem jafnan verðr, þar er menn verða allmjǫk druknir, at inn næsta dag eptir varask flestir menn við drykkinn, en dróting var kát ok tǫluðu þau sín á milli, sagði hon svá, at hon virði eigi minna eignir þær ok ríki, er hon átti í Svíþjóð, en konungdóm hans í Nóregi ok eignir. Við þessar rœður varð konungr óglaðr ok fansk fátt um alt ok bjósk í brot ok var allhugsjúkr, en dróting var in glaðasta ok leiddi hann í brot með stórgjǫfum. Fór þá Haraldr um haustit aptr til Nóregs, var heima um vetrinn ok heldr ókátr. Eptir um sumarit fór hann í Austrveg með liði sínu ok helt þá til Svíþjóðar, ok sendi orð Sigríði dróttningu, þau, at hann vill finna hana. Hon reið ofan á fund hans ok talask þau við. Hann vekr brátt þat mál, ef Sigríðr vildi giptask honum. Hon segir, at þat var honum hégómamál, ok hann er áðr svá vel kvángaðr, at honum er fullræði í. Haraldr segir, at Ásta er góð kona ok gǫfug — »en ekki er hon svá stórborin, sem ek em«. Sigríðr segir: »vera kann þat, at þú sér ættstœrri, en hon; hitt mynda ek ætla, at með henni myndi vera nú beggja ykkur hamingja«. Lítlu skiptusk þau fleirum orðum við, áðr dróting reið í brot. Haraldi konungi var þá heldr skapþungt; hann bjósk at ríða upp á land ok enn á fund Sigríðar dróttningar; margir hans menn lǫttu hann þess, en eigi at síðr fór hann með mikla sveit manna ok kom til þess bœjar, er dróting réð fyrir. It sama kveld kom þar annarr konungr; sá hét Vissavaldr austan ór Garðaríki; sá fór at biðja hennar. Þeim var skipat konungunum í eina stofu mikla ok forna ok ǫllu liði þeira; eptir því var allr búnaðr stofunnar, en drykk skorti þar eigi um kveldit, svá áfenginn, at allir váru fulldruknir, ok hǫfuðverðir ok útverðir sofnuðu. Þá lét Sigríðr dróting um nóttina veita þeim atgǫngu bæði með eldi ok vápnum; brann þar stofan ok þeir menn,

sem inni váru, en þeir váru drepnir, er út kómusk. Sigríðr sagði þat, at svá skyldi hon leiða smákonungum at fara af ǫðrum lǫndum til þess at biðja hennar; síðan var hon kǫlluð Sigríðr in stórráða.

K. 44. Fœddr Óláfr konungr.

Þann vetr áðr var Jómsvíkinga-orrosta á Hjǫrungavági. Hrani hafði verit eptir at skipum, þá er Haraldr hafði gengit á land upp, með því liði, er eptir var, til forráða. En er þeir spurðu þat, at Haraldr var af lífi tekinn, þá fóru þeir í brot sem tíðast ok aptr til Nóregs ok sǫgðu þessi tíðendi. Hrani fór á fund Ástu ok segir henni atburð um fǫr þeira, ok svá, hverra ørenda Haraldr fór á fund Sigríðar drótningar. Ásta fór þegar til Uplanda til fǫður síns, er hon hafði spurt þessi tíðendi, ok tók hann vel við henni; en bæði þau váru mjǫk reið um þá ráðaætlan, er verit hafði í Svíþjóð, ok þat, er Haraldr hafði henni ætlat einlæti. Ásta Guðbrandzdóttir ól sveinbarn þá um sumarit; sá sveinn var nefndr Óláfr, er hann var vatni ausinn. Hrani jós hann vatni; var sá sveinn þar upp fœddr fyrst með Guðbrandi ok Ástu móður sinni.

K. 45. Frá Hákoni jarli.

Hákon jarl réð Nóregi alt it ýtra með sjá ok hafði hann til forráða xvi. fylki. En síðan er Haraldr inn hárfagri hafði svá skipat, at jarl skyldi vera í hverju fylki, þá helzk þat lengi síðan. Hákon jarl hafði xvi. jarla undir sér; svá segir í Velleklu:

152. Hvar viti ǫld und einum
jarðbyggvi svá liggja
(þat skyli herr of hugsa)
hjarl sextían jarla?

Þess ríðr fúrs með fjórum
faldleikr Heðins reikar
logskundaðar lindar
lofkendr himins endum.

Meðan Hákon jarl réð fyrir Nóregi, þá var góð árferð í landi ok góðr friðr innan landz með bóndum. Jarl var vinsæll við búendr lengsta hríð ævi sinnar; en er á leið, þá gerðisk þat mjǫk at um jarl, at hann var ósiðugr um kvennafar; gerðisk þar svá mikit at, at jarl lét taka ríkra manna dœtr ok flytja heim til sín ok lá hjá viku eða ii., sendi heim síðan, ok fekk hann af því óþokka mikinn af frændum kvinnanna, ok tóku bœndr at kurra illa, svá sem Þrœndir eru vanir, alt þat, er þeim er í móti skapi.

K. 46. Ferð Þóris klǫkku

Hákon jarl fær nǫkkurn pata af því, at maðr mun sá vera fyrir vestan haf, er Áli nefndisk, ok halda þeir hann þar fyrir konung, en jarl grunaði af frásǫgn nǫkkurra manna, at vera myndi nǫkkurr af konungaætt norrœnni; honum var sagt, at Áli kallaðisk gerzkr at ætt, en jarl hafði þat spurt, at Tryggvi Óláfsson hafði átt son þann, er farit hafði austr í Garðaríki ok þar upp fœzk með Valdimar konungi ok hét sá Óláfr. Hafði jarl ok mjǫk atspurningum leitt um þann mann ok grunaði, at sá inn sami myndi nú vera kominn þar í Vestrlǫndum. Maðr er nefndr Þórir klakka, vin mikill Hákonar jarls, ok var lǫngum í víking, en stundum í kaupferðum ok var víða kunnigt fyrir. Þenna mann sendi Hákon jarl vestr um haf, bað hann fara kaupferð til Dyflinnar, sem þá var mǫrgum títt, ok skynja þat, hverr maðr Áli þessi væri; en ef hann spyrr þat til sannz, at þar væri Óláfr Tryggvason eða nǫkkurr annarr af konungs ætt norrœnni, þá skyldi Þórir koma við hann svikræðum nǫkkurum, ef hann mætti.

K. 47. Óláfr Tryggvason kom í Nóreg.

Síðan fór Þórir vestr til Írlandz til Dyflinnar ok spurði þar til Ála; var hann þar með Óláfi konungi kváran, mági sínum. Síðan kom Þórir sér í tal við Ála; Þórir var maðr orðspakr. En er þeir hǫfðu mjǫk lengi talat, þá tók Áli at spyrja af Nóregi, fyrst frá Uplendinga-konungum ok hverir þeir váru þá á lífi eða hvat ríki þeir hǫfðu; hann spurði ok um Hákon jarl, hver vinsæld hans var í landinu. Þórir segir: »jarl er svá ríkr maðr, at engi þorir annat at mæla, en hann vill, en þat veldr, at hvergi er í annan stað til at ganga; en þér satt til at segja, þá veit ek margra gǫfugra manna skaplyndi ok svá alþýðunnar, at þess væri fúsastir, ok búnastir, at nǫkkurr konungr kvæmi þar til ríkis af ætt Haraldz ins hárfagra, en vér sjám nú engan þann til, ok mest fyrir þá sǫk, at þat er nú reynt, at illa dugir at berjask við Hákon jarl«. En er þeir tǫluðu þetta opt, þá lætr Óláfr í ljós fyrir Þóri nafn sitt ok ætt ok spyrr hann ráðs, hvat hann hyggi, ef Óláfr ferr til Nóregs, hvárt hann ætlar, at bœndr myni vilja taka við honum at konungi. Þórir eggjaði hann ákafliga þessar ferðar ok lofaði hann mjǫk ok atgørvi hans. Tók Óláfr þá at fýsask mjǫk at fara til ættleifðar sinnar.

Siglir Óláfr þá vestan með v. skipum, fyrst til Suðreyja. Þórir var þar í fǫr með honum. Síðan siglði hann til Orkneyja. Sigurðr jarl Hlǫðvisson lá þá í Rǫgnvaldzey í Ásmundarvági með eitt langskip ok ætlaði at fara yfir á Katanes. Þá siglði Óláfr sínu liði vestan at eyjunum ok lagði þar til hafnar, þvíat Péttlandzfjǫrðr var eigi fœrr. En er konungr vissi, at jarl lá þar fyrir, þá lét hann jarl kalla til tals við sik; en er jarl kom til tals við konung, þá hǫfðu þeir áðr fátt talat, áðr konungr segir, at jarl skyldi skírask láta ok alt landzfólk hans, en at ǫðrum kosti skyldi hann þá deyja þegar í stað, en konungr kvezk mundu fara með eld ok usla yfir eyjarnar ok eyða land þat, nema fólkit kristnaðisk. En svá sem jarl var þá við kominn, þá kaus hann þann af, at taka skírn; var hann þá skírðr ok alt þat fólk, er þar var með jarli. Síðan svarði jarl konungi eiða ok gerðisk hans maðr, fekk honum son sinn til gíslingar, er hét Hvelpr eða Hundi, ok hafði Óláfr hann til Nóregs með sér. Siglði Óláfr þá austr í haf ok siglði af hafi útan at Morstr, gekk þar fyrst á land í Nóregi ok lét hann messu þar syngva í landtjaldi. En síðan var í þeim sama stað kirkja gǫr. Þórir klakka segir konungi, at þat einu var honum ráð, at gera ekki bert um, hverr hann var, ok láta enga njósn fara fyrir sér ok fara sem ákafligast á fund jarls ok láta hann óbúinn við verða. Óláfr konungr gerir svá, at hann ferr norðr náttfari ok dagfari, svá sem leiði gaf, ok gerði ekki landzfólkit vart við ferð sína, hverr þar fór. En er hann kom norðr til Agðaness, þá spurði hann, at Hákon jarl er inn í firðinum ok þat með, at hann var ósáttr við bœndr. En er Þórir heyrði þetta sagt, þá var mjǫk annan veg, en hann hugði, þvíat eptir Jómsvíkinga-orrostu váru allir menn í Nóregi fullkomnir vinir Hákonar jarls, fyrir sigr þann, er hann hafði fengit ok frelsat land alt af ófriði; en nú var illa at borit, at hǫfðingi mikill er kominn í landit, en bœndr váru ósáttir við jarlinn.

K. 48. Flótti Hákonar jarls.

Hákon jarl var á veizlu í Gaulardal at Meðalhúsum, en skip hans lágu út við Viggju. Ormr lyrgja er maðr nefndr, ríkr bóndi; hann bjó á Býnesi; hann átti konu þá, er Guðrún er nefnd, dóttir Bergþórs af Lundum; hon var kǫlluð Lundasól; hon var kvinna fríðust. Jarl sendi þræla sína til Orms þeira ørenda, at hafa Guðrúnu, konu Orms, til jarls. Þrælar báru

upp ørendi sín; Ormr bað þá fyrst fara til náttverðar; en áðr þrælar hǫfðu matazk, þá váru komnir til Orms margir menn ór byggðinni, er hann hafði orð sent; lét Ormr þá engan kost, at Guðrún fœri með þrælunum. Guðrún mælti, bað þræla svá segja jarli, at hon myndi eigi til hans koma, nema hann sendi eptir henni Þóru af Rimul; hon var húsfreyja rík ok ein af unnostum jarls. Þrælarnir segja, at þeir skulu þar svá koma ǫðru sinni, at bóndi ok húsfreyja munu þessa iðrask skambragz, ok heitask þrælarnir mjǫk ok fara brot síðan. En Ormr lét fara herǫr[1] fjogurra vegna um byggðina ok lét þat boði fylgja, at allir skyldu með vápnum fara at Hákonijarli ok drepa hann, ok sendi til Haldórs á Skerðingssteðju, en Haldórr lét þegar fara herǫr. Lítlu áðr hafði jarl tekit konu mannz þess, er Brynjólfr hét, ok var þat verk allmjǫk óþokkat, ok var þá við sjálft, at herr myndi upp hlaupa. Eptir ǫrboði hljóp upp múgi mannz ok sótti til Meðalhúsa. En jarl fekk njósn ok fór af bœnum með lið sitt ok í dal djúpan, þann er nú er kallaðr Jarlsdalr síðan, ok leyndusk þeir þar. Eptir um daginn hafði jarl njósn alt af bóndaherinum. Bœndr tóku vegu alla ok ætluðu helzt, at jarl myndi hafa farit til skipa sinna, en fyrir skipunum réð þá Erlendr, sonr hans, inn mannvænsti maðr. En er náttaði, dreifði jarl liðinu ok bað fara markleiði út til Orkadals, — »engi maðr mun yðr mein gera, ef ek em hvergi í nánd; gerið orð Erlendi, at hann fari út eptir firðinum, ok hittumk vit á Mœri. Ek mun vel fá leynt mér fyrir bóndum«. Fór jarl þá ok þræll hans með honum, er Karkr er nefndr; íss var á Gaul, ok hratt jarl þar í hesti sínum ok þar lét hann eptir mǫttul sinn, en þeir fóru í helli þann, er síðan er kallaðr Jarlshellir. Þá sofnuðu þeir, en er Karkr vaknaði, þá segir hann draum sinn, at maðr svartr ok illiligr fór hjá hellinum ok hræddisk hann þat, at hann myndi inn ganga, en sá maðr sagði honum, at Ulli var dauðr. Jarl segir, at Erlendr myndi drepinn. Enn sofnar Þormóðr karkr ǫðru sinni ok lætr illa í svefni; en er hann vaknar, segir hann draum sinn, at hann sá þá inn sama mann fara ofan aptr ok bað þá segja jarli, at þá váru lokin sund ǫll. Karkr segir jarli drauminn; hann grunaði, at slíkt myndi vera fyrir skamlífi hans. Síðan stóð hann upp, ok gengu þeir á bœinn Rimul; þá sendi jarl Kark á fund Þóru, bað hana koma leyniliga til sín; hon gerði svá ok fagnar vel jarli. Jarl bað hana fela sik um nǫkkurra nátta sakir, þar til er bœndr ryfi samnaðinn. »Hér mun þín leitat,

segir hon, um bœ minn, bæði úti ok inni, þvíat þat vitu margir, at ek mun gjarna hjálpa þér, alt þat er ek má; einn staðr er sá á mínum bœ, er ek mynda eigi kunna at leita slíks mannz; þat er svínabœli nǫkkut«. Þau kómu þannug til; mælti jarl: »hér skulu vér um búask, lífsins skal nú fyrst gæta«. Þá gróf þrællinn þar grǫf mikla ok bar í brot moldina; síðan lagði hann þar viðu yfir. Þóra segir jarli þau tíðendi, at Óláfr Tryggvason var kominn útan í fjǫrðinn, ok hafði hann drepit Erlend, son hans. Síðan gekk jarl í grǫfina ok báðir þeir Karkr, en Þóra gerði yfir með viðum ok sópaði yfir moldu ok myki ok rak þar yfir svínin; svínabœli þat var undir steini einum miklum.

K. 49. Dauði Erlendz.

Óláfr Tryggvason helt útan í fjǫrðinn með v. langskipum, en þar røri innan í móti Erlendr, sonr Hákonar jarls, með iii. skipum; en er skipin nálguðusk, þá grunaði þá Erlend, at ófriðr myndi vera, ok snúa at landi. En er Óláfr sá langskipin eptir firðinum fara ok róa í móti sér, þá hugði hann þar mundu fara Hákon jarl ok bað róa eptir þeim sem ákafast. En er þeir Erlendr váru mjǫk komnir at landi, røru þeir á grunn ok hljópu þegar fyrir borð ok leituðu til landz. Þá rendu at skip Óláfs. Óláfr sá, hvar lagðisk maðr, fríðr forkunnliga; Óláfr greip hjálmunvǫlinn ok kastar at þeim manni, ok kom hǫggit í hǫfuð Erlendi, syni jarls, svá at haussinn brotnaði til heila; lét Erlendr þar líf sitt. Þeir Óláfr drápu þar mart manna, en sumt kom á flótta, sumt tóku þeir ok gáfu grið ok hǫfðu af tíðendasǫgn; var þá Óláfi sagt, at bœndr hǫfðu rekit Hákon jarl ok hann var forflótti fyrir þeim ok dreift var ǫllum flokki hans. Síðan koma bœndr á fund Óláfs, ok verða hvárir ǫðrum fegnir ok taka þegar samlag sitt. Taka bœndr hann til konungs yfir sik, ok taka allir eitt ráð, at leita eptir Hákoni jarli, ok fara upp í Gaulardal, ok þykkir þat líkast, at jarl myni vera á Rimul, ef hann er nǫkkur á bœjum, þvíat Þóra var þar kærstr vin hans í þeim dal. Fara þeir þannug ok leita jarls úti ok inni ok finna hann eigi, ok þá átti Óláfr húsþing úti í garðinum; hann stóð upp á stein þann inn mikla, er þar stóð hjá svínabœlinu. Þá talaði Óláfr ok varð þat í rœðu hans, at hann myndi þann mann gœða bæði fé ok virðing, er Hákoni jarli yrði at skaða. Þessa rœðu heyrði jarl ok Karkr. Þeir hǫfðu ljós hjá sér. Jarl mælti: »hví ertu svá bleikr, en stundum svartr sem jǫrð; er eigi þat, at þú vilir svíkja mik?«.

»Eigi« segir Karkr. »Vit várum fœddir á einni nótt, segir jarl, skamt mun ok verða milli dauða okkars«. Þá fór Óláfr konungr á brot, er kveldaði; en er náttaði, þá helt jarl vǫku yfir sér, en Karkr sofnaði ok lét illiliga. Þá vakði jarl hann ok spurði, hvat hann dreymði. Hann segir: »ek var nú á Hlǫðum ok lagði Óláfr Tryggvason gullmen á háls mér«. Jarl svarar: »þar mun Óláfr láta hring blóðrauðan um háls þér, ef þú finnr hann; vara þú þik svá, en af mér muntu gott hljóta, svá sem fyrr hefir verit, ok svík mik eigi«. Síðan vǫkðu þeir báðir, svá sem hvárr vekði yfir ǫðrum, en í móti degi þá sofnaði jarl ok brátt lét hann illa, ok svá mikit varð at því, at jarl skaut undir sik hælunum ok hnakkanum, svá sem hann myndi vilja upp rísa, ok lét hátt ok ógurliga. En Karkr varð hræddr ok felmsfullr ok greip kníf mikinn af linda sér ok skaut gǫgnum barka jarli ok skar út ór. Þat var bani Hákonar jarls. Síðan sneið Karkr hǫfuð af jarli ok hljóp í brot ok kom eptir um daginn inn á Hlaðir ok fœrði hǫfuð jarls Óláfi konungi; hann segir ok þá þessa atburði um ferðir þeira Hákonar jarls, sem nú er áðr ritit. Síðan lét Óláfr konungr leiða hann í brot ok hǫggva hǫfuð af.

K. 50. Grýting hǫfuðs Hákonar jarls.

Þá fór Óláfr konungr ok fjǫlði bónda með honum út til Niðarhólms ok hafði með sér hǫfuð Hákonar jarls ok Karks. Sá hólmr var þá hafðr til þess, at drepa þar þjófa ok illmenni, ok stóð þar gálgi, ok lét hann þar til bera hǫfuð Hákonar jarls ok Karks. Gekk þá til allr herrinn ok œpði upp ok grýtti þar at ok mæltu, at þar skyldi níðingr fara með ǫðrum níðingum. Síðan láta þeir fara upp í Gaulardal ok taka þar búkinn ok drógu í brot ok brendu. Varð hér svá mikill máttr at fjándskap þessum, er Þrœndir gerðu til Hákonar jarls, at engi maðr mátti nefna hann annan veg, en jarl inn illa; var þetta kall haft lengi síðan. En hitt er satt at segja frá Hákoni jarli, at hann hafði marga hluti til þess at vera hǫfðingi, fyrst kynkvíslir stórar, þar með speki ok kœnleik at fara með ríkdóminum, rǫskleik í orrostum ok þar með hamingjuna at vega sigrinn ok drepa fjándmennina; svá segir Þorleifr Rauðfeldarson:

153. Hákon, vitum hvergi
(hafizk hefr runnr af gunni)
fremra jarl und ferli
(folkránar) þér mána;
þú hefr ǫðlinga Óðni
(etr hrafn af ná getnum),
vesa mátt af því vísi
víðlendr, níu senda.

Manna ǫrvastr var Hákon jarl, en ina mestu óhamingju bar slíkr hǫfðingi til dánardœgrs síns. En þat bar mest til er svá varð, at þá var sú tíð komin, at fyrir dœmask skyldi blótskaprinn ok blótmenninir, en í stað kom heilog trúa ok réttir siðir.

K. 51. Óláfr Tryggvason tók konungdóm yfir Nóregi.

Óláfr Tryggvason var til konungs tekinn í Þrándheimi á allzherjarþingi um land alt, svá sem haft hafði Haraldr inn hárfagri. Hljóp þá upp múgr ok margmenni ok vildi eigi annat heyra, en Óláfr Tryggvason skyldi konungr vera. Fór Óláfr þá um land alt ok lagði undir sik; snørusk til hlýðni við hann allir menn í Nóregi, jamt þeir hǫfðingjar á Uplǫndum eða í Víkinni, er áðr hǫfðu land haldit af Dana-konungi, þá gerðusk þeir menn Óláfs konungs ok heldu land af honum. Fór hann svá yfir land inn fyrsta vetr ok eptir um sumarit. Eiríkr jarl Hákonarson ok Sveinn bróðir hans ok aðrir frændr þeira ok vinir flýðu landit ok sóttu austr í Svíaveldi til Óláfs konungs ins sœnska ok fengu þar góðar viðtǫkur; svá segir Þórðr Kolbeinsson:

154. Meinrennir, brá (manna)
(margs fýsa skǫp), varga,
ljóða lítlu síðarr
læ Hákonar ævi,
en til lands, þess 's lindar
láðstafr vegit hafði
hraustr, þás hann fór vestan,
hygg kómu son Tryggva.

155. Hafði sér við særi
(slíks vas vǫn at hǫnum)
auðs, an upp of kvæði,
Eirekr í hug meira;
sótti reiðr at ráðum
(rann engi því manna),
þrályndi gafsk Þrœndum,
þrœnzkr jarl konung sœnskan.

K. 52. Kvánfang Loðins.

Loðinn er maðr nefndr, víkverskr, auðigr ok ættaðr vel; hann var optliga í kaupferðum, en stundum í hernaði. Þat var eitt sumar, at Loðinn fór kaupferð í Austrveg; átti hann einn skip þat ok hafði mikinn kaupeyri. Hann helt til Eistlandz ok var þar í kaupstefnu um sumarit; en þá er markaðrinn stóð, þá var þangat fluttr margs konar kaupskapr; þar kom man mart falt. Þar sá Loðinn konu nǫkkura, er seld hafði verit mansali; ok er hann leit á konuna, þá kendi hann, at þar var Ástríðr Eiríksdóttir, er átt hafði Tryggvi konungr, ok var þá ólík því, sem fyrr, er hann sá hana; hon var þá fǫl ok grunnleit ok illa klædd. Hann gekk til hennar ok spurði, hvat ráðs hennar var. Hon segir: »þungt er frá því at segja; ek em seld mansali, en

hingat hǫfð til sǫlu«. Síðan kǫnnuðusk þau við, ok vissi Ástríðr skyn á honum; bað hon síðan, ef hann vildi kaupa hana ok hafa heim með sér til frænda sinna. »Ek mun gera þér kost á um þat, segir hann; ek man flytja þik til Nóregs, ef þú vill giptask mér«. En með því at Ástríðr var þá nauðuliga við komin ok þat annat, at hon vissi, at Loðinn var maðr stórættaðr, vaskr ok auðigr, þá heitr hon honum þessu til útlausnar sér. Síðan keypti Loðinn Ástríði ok hafði heim með sér til Nóregs ok fekk hennar þar með frændaráði. Þeira bǫrn váru þau Þorkell nefja ok Ingiríðr, Ingigerðr. Dœtr Ástríðar ok Tryggva konungs váru þær Ingibjǫrg ok Ástríðr; sønir Eiríks bjóðaskalla váru þeir Sigurðr karlshǫfuð, Jósteinn ok Þorkell dyðrill ok váru allir gǫfgir menn ok auðgir ok áttu bú austr í landi. Brœðr ii. bjoggu í Vík austr; hét annarr Þorgeirr, en annarr Hyrningr; þeir fengu dœtra Loðins ok Ástríðar.

K. 53. Óláfr konungr kristnaði Víkina.

Haraldr Gormsson Dana-konungr, þá er hann hafði við kristni tekit, þá sendi hann boð um alt ríki sitt, at allir menn skyldu skírask láta ok snúask til réttrar trúar. Hann fylgði sjálfr því boði ok veitti þar styrk ok refsing at, þar er eigi gengi við ella. Hann sendi ii. jarla í Nóreg með lið mikit, er svá hétu . . . . ; þeir skyldu boða kristni í Nóregi; þat gekk við í Víkinni, þar er ríki Haraldz konungs stóð yfir, ok skírðisk þá mart landzfólk. En eptir dauða Haraldz, þá fór brátt Sveinn tjúguskegg, sonr hans, í hernað, bæði í Saxland ok Frísland ok at lykðum til Englandz. En þeir í Nóregi, er við kristni hǫfðu tekit, þá hurfu þeir aptr til blóta, svá sem fyrr ok menn gerðu norðr í land. En er Óláfr Tryggvason var konungr orðinn í Nóregi, þá dvalðisk hann lengi um sumarit í Víkinni, kómu þar margir til hans frændr hans, en sumir mágar, en margir hǫfðu verit miklir vinir fǫður hans, ok var honum þar fagnat með allmiklum kærleik. Þá kallar Óláfr til tals við sik móðurbrœðr sína, Loðin stjúpfǫður sinn, mága sína, Þorgeir ok Hyrning; bar síðan fyrir þá með inum mesta alhuga þat mál, at þeir skyldu sjálfir undir taka með honum ok fylgja síðan með ǫllum krapti, at hann vill kristniboð upp hefja um alt ríki sitt, segir at hann skal því áleiðis koma, at kristna alt í Nóregi, eða deyja at ǫðrum kosti — »ek skal gera yðr alla mikla menn ok ríka, þvíat ek trúi yðr bezt fyrir sakir frændsemi eða annarra tengða«. Allir þeir játuðu þessu, at gera

hvat sem hann bauð ok fylgja honum til þess allz, er hann vildi, ok allir þeir menn, er þeira ráðum vilja fylgja. Gerði Óláfr konungr þegar bert fyrir alþýðu, at hann vill bjóða kristni ǫllum mǫnnum í ríki sínu. Tóku þeir þegar fyrstir undir at játa þessu boði, er áðr hǫfðu undir gengit; váru þeir ok ríkastir af þeim mǫnnum, er þá váru við staddir, ok gerðu allir aðrir at þeira dœmum. Váru þá skírðir menn allir austr um Víkina. Fór þá konungr norðr í Víkina ok bauð ǫllum mǫnnum at taka við kristni, en þeir er í móti mæltu, veitti hann stórar refsingar, drap suma, suma lét hann hamla, suma rak hann af landi á brot. Kom þá svá, at um þat ríki alt, er fyrr hafði stýrt Tryggvi konungr, faðir hans, ok svá þat, er átt hafði Haraldr grenski, frændi hans, gekk þat fólk alt undir kristniboð þat, er Óláfr boðaði; ok var þat sumar ok eptir um vetrinn alkristit um Víkina.

K. 54. Frá Hǫrðum.

Óláfr konungr fór snimma um várit út í Víkina ok hafði lið mikit; fór þá norðr á Agðir, en hvar sem hann átti þing við bœndr, þá boðaði hann ǫllum mǫnnum at skírask, ok gengu menn undir kristni, þvíat engi feksk upreist af bóndum móti konungi, ok var fólkit skírt, hvar sem hann fór. Menn þeir váru á Hǫrðalandi margir ok gǫfgir, er komnir váru af ætt Hǫrða-Kára; hann átti iiii. sonu; einn var Þorleifr spaki, annarr Ǫgmundr, faðir Þórólfs skjálgs, fǫður Erlings af Sóla; iii. var Þórðr, faðir Klyps hersis, er drap Sigurð slefu Gunnhildarson, iiii. Ǫlmóðr, faðir Áskels, fǫður Ásláks Fitja-skalla; þessi áttbogi var þá mestr ok gǫfgastr á Hǫrðalandi. En er þeir frændr spurðu til vannkvæðis þessa, at konungr fór austan með landi ok hafði lið mikit ok braut forn lǫg á mǫnnum, en allir sættu refsingum ok afarkostum, þeir er í móti mæltu, þeir frændr gerðu stefnulag milli sín ok skulu gera ráð fyrir sér, þvíat þeir vita, at konungr mun brátt koma á fund þeira, ok semsk þat með þeim, at þeir skulu koma allir fjǫlment til Gulaþings ok stefna þar fund við Óláf konung Tryggvason.

K. 55. Kristnat Rogaland.

Óláfr stefndi þing, þegar er hann kom á Rogaland; en er búǫndum kom þingboð, þá samnask þeir fjǫlment saman ok með alvæpni; en er þeir koma saman, taka þeir tal ok ráðagørð ok ætla til þess iii. menn, þá

er málsnjallastir váru í þeira flokki, at svara Óláfi konungi á þinginu ok tala móti honum, ok þat með, at þeir vilja eigi ganga undir ólǫg, þótt konungr bjóði þeim. En er bœndr koma til þings ok þing var sett, þá stóð Óláfr konungr upp ok talaði fyrst blíðliga til bónda. Fansk þat þó í hans máli, at hann vill, at þeir taki við kristni, bað þá til með fǫgrum orðum, en at lykðum lét hann þat fylgja við þá, er í móti mæltu ok eigi vildu undir ganga boð hans, at þeir mundu sæta af honum reiði ok refsingum ok hǫrðum afarkostum, hvar sem hann mætti við komask. En er konungr lauk máli sínu, þá stóð upp sá af bóndum, er einna var snjallastr ok fyrst var til þess tekinn, at svara skyldi Óláfi konungi. En er hann vildi til máls taka, þá setr at honum hósta ok þrøngva svá mikinn, at hann fekk engu orði upp komit ok sezk hann niðr. Þá stendr upp annarr bóndi ok vill sá eigi fallask láta annsvǫrin, þótt inum fyrra hefði eigi vel til tekizk; en er sá hefr upp mál sitt, þá var hann svá stamr, at hann fekk engu orði upp komit; tóku þá allir at hlæja, er á heyrðu; settisk þá bóndi niðr. Þá stóð upp inn iii. ok vill tala í móti Ólafi konungi, en er sá tók til máls, var hann svá háss ok rámr, at engi maðr heyrði þat, er hann talaði, ok settisk niðr. Þá varð engi til af bóndum at mæla í móti konungi. En er bœndr fengu engi til annsvara við konung, þá varð engi upreist þeira til mótstǫðu við konung. Kom þá svá, at allir játtu því, er konungr bauð; var þá skírt þingfólk þat alt, áðr konungr skilðisk þar viðr.

K. 56. Kvánbœn Erlings Skjálgssonar.

Óláfr konungr stefndi liði sínu til Gulaþings, þvíat bœndr hafa honum þau orð send, at þeir vilja þar svara máli hans. En er þar koma hvárirtveggju til þings, þá vill konungr fyrst eiga tal sitt við landzhǫfðingja. En er þeir koma á stefnu allir saman, þá berr konungr upp sín ørendi ok býðr þeim at taka við skírn eptir boði hans. Þá segir Ǫlmóðr inn gamli: »rœtt hǫfum vér frændr um mál þetta vár í millum ok munu vér allir hverfa at einu ráði. Með því konungr, at þú ætlar at pynda oss frændr til slíkra hluta, at brjóta lǫg vár, ok brjóta oss undir þik með nǫkkurri nauðung, þá munu vér í móti standa með ǫllu afli, ok fái þeir sigr, er auðit verðr. En ef þú vill, konungr, leggja nǫkkura farsæliga hluti til vár frænda, þá máttu þat gera svá vel, at vér munum allir hverfa til þín með fullkominni þjónostu«. Konungr segir: »hvers vilið þér mik beiða til þess, at sætt vár

verði sem bezt?«. Þá segir Ǫlmóðr: »þat er it fyrsta, ef þú vilt gipta Ástríði, systur þína, Erlingi Skjálgssyni, frænda várum, er vér kǫllum nú mannvænstan allra ungra manna í Nóregi«. Óláfr konungr segir, at honum þykkir líkligt, at þat gjaforð myni vera gott, segir, at Erlingr er ættaðr vel ok maðr inn líkligsti sýnum, en þó segir hann at Ástríðr á svǫr þessa máls. Síðan rœddi konungr þetta við systur sína. »Lítt nýt ek nú þess, segir hon, at ek em konungsdóttir ok konungssystir, ef mik skal gipta ótígnum manni; mun ek enn heldr bíða nǫkkura vetr annars gjaforðz« — ok skilðu þau rœðuna at sinni.

K. 57. Kristnat Hǫrðaland.

Óláfr konungr lét taka hauk, er Ástríðr átti, ok lét plokka af fjaðrar allar ok sendi henni síðan. Þá mælti Ástríðr: »reiðr er bróðir minn nú«. Síðan stóð hon upp ok gekk til konungs; hann fagnaði henni vel. Þá mælti Ástríðr, segir, at hon vill, at konungr sé fyrir hennar ráði, slíkt, sem hann vill. »Þat hugða ek, segir konungr, at ek mynda fá vald til at gera þann tíginn mann, sem ek vil, hér í landi«. Lét konungr þá kalla til tals Ǫlmóð ok Erling ok alla þá frændr. Var þá talat bónorð þetta; lauk svá, at Ástríðr var fǫstnuð Erlingi. Síðan lét konungr setja þingit ok bauð bóǫndum kristni; var þá Ǫlmóðr ok Erlingr forgangsmaðr at flytja þetta konungsmál ok þar með allir frændr þeira; bar þá engi maðr traust til at mæla í móti; var þá skirt þat alt fólk ok kristnat.

K. 58. Brullaup Erlings Skjálgssonar.

Erlingr Skjálgsson gerði um sumarit brullaup sitt ok var þar allmikit fjǫlmenni; þar var Óláfr konungr. Þá bauð konungr at gefa Erlingi jarldóm. Erlingr segir svá: »hersar hafa verit frændr mínir, vil ek ekki hafa nafn hæra en þeir. Hitt vil ek þiggja, konungr, af yðr, at þér látið mik vera mestan með því nafni hér í landi«. Konungr játti honum þat. Ok at skilnaði þeira veitti Óláfr konungr Erlingi mági sínum norðan frá Sognsæ ok austr til Líðandisness með þvílíkum hætti, sem Haraldr inn hárfagri hafði veitt sonum sínum ok fyrr er ritit.

K. 59. Kristniboð í Nóregi.

Þetta sama haust stefndi Óláfr konungr iiii. fylkna þing norðr á Staði á Dragseiði; þar skyldu koma Sygnir ok Firðir,

Sunnmœrir ok Raumdœlir. Fór Óláfr konungr þannug með allmikit fjǫlmenni, er hann hafði haft austan ór landi, ok svá þat lið, er þá hafði komit til hans á Rogalandi ok Hǫrðalandi. En er Óláfr konungr kom þar til þings, þá boðaði hann þar kristni sem í ǫðrum stǫðum. En fyrir því at konungr hafði þar styrk mikinn fjǫlmennis, ok óttuðusk þeir þat; en at lykðum þess máls, þá bauð konungr þeim ii. kosti, annathvárt at þeir tœki kristni ok léti skírask, eða at ǫðrum kosti, at þeir skyldi halda við hann orrostu. En er bœndr sá eigi fǫng til at berjask við konung, þá var hitt ráð upp tekit, at alt fólk kristnaðisk. En Óláfr konungr ferr þá með liði sínu á Norð-Mœri ok kristnar hann þat fylki. Síðan siglir hann inn á Hlaðir ok lætr brjóta ofan hofit ok taka alt fé ok alt skraut ór hofinu ok af goðinu; hann tók gullhring mikinn ór hofshurðunni, er Hákon jarl hafði látit gera. Síðan lét Óláfr konungr brenna hofit. En er bœndr verða þessa varir, þá láta þeir fara herǫr um ǫll fylki ok stefna her út ok ætla at konungi. Óláfr konungr helt þá liði sínu út eptir firði ok stefnir síðan norðr með landi ok ætlar at fara norðr á Hálogaland ok kristna þar; en er hann kom norðr í Bjarnaura, þá spyrr hann þat af Hálogalandi, at þeir hafa þar her úti ok ætla at verja land fyrir konungi. Eru þeir þar hǫfðingjar fyrir liði Hárekr ór Þjóttu ok Þórir hjǫrtr ór Vágum, Eyvindr kinnrifa. En er Óláfr konungr spyrr þetta, þá snýr hann leið sinni ok siglir suðr með landi. En er hann kom suðr um Stað, þá fór hann alt tómligarr ok kom þó ǫndverðan vetr austr alt í Víkina.

K. 60. Bónorð Óláfs konungs.

Sigríðr drótning í Svíþjóð, er kǫlluð var in stórráða, sat at búum sínum. Þann vetr fara menn milli Óláfs konungs ok Sigríðar drótningar, ok hóf Óláfr konungr þar upp bónorð sitt við Sigríði drótningu, en hon tók því líkliga, ok var þat mál fest með einkamálum. Þá sendi Óláfr konungr Sigríði drótningu gullhring þann inn mikla, er hann hafði tekit ór hofshurðinni á Hlǫðum, ok þótti þat hǫfuðgersimi. Stefnulag skyldi vera til þessa mála eptir um várit í Elfinni við landamœri. En er hringr þessi, er Óláfr konungr hafði sent Sigríði drótningu, var svá mjǫk lofaðr af ǫllum mǫnnum, þá váru með drótningu smiðar hennar, brœðr ii. En er þeir hǫfðu hringinn með hǫndum ok handvéttu ok mæla einmæli milli sín, þá lét drótning kalla þá til sín ok spyrr, hvat þeir spottaði at hringinum. Þeir dylja þess;

hon segir at þeir skulu fyrir hvern mun láta hana vita, hvat þeir hafa at funnit. Þeir segja, at fals sé í hringinum. Síðan lét hon brjóta í sundr hringinn, ok fansk þar eir í innan. Þá varð drótning reið ok segir, at Óláfr myndi falsa hana at fleira en þessu einu. Þenna sama vetr fór Óláfr konungr upp á Hringaríki ok kristnaði þar. Ásta Guðbrandzdóttir giptisk brátt eptir fall Haraldz grenska þeim manni, er nefndr er Sigurðr sýr; hann var konungr á Hringaríki. Sigurðr var sonr Hálfdanar, en hann var sonr Sigurðar hrísa Haraldzsonar ins hárfagra. Þá var þar með Ástu Óláfr, sonr þeira Haraldz grenska; hann fœddisk upp í œsku með Sigurði sýr, stjúpfǫður sínum. En er Óláfr konungr Tryggvason kom á Hringaríki at boða kristni, þá lét skírask Sigurðr sýr ok Ásta, kona hans, ok Óláfr, sonr hennar, ok gerði Óláfr Tryggvason guðsifjar við Óláf Haraldzson; þá var hann iii.-vetr. Fór Óláfr konungr þá enn út í Víkina ok var þar um vetrinn. Þann var hann inn iii. vetr konungr yfir Nóregi.

K. 61. Tal þeira Óláfs konungs ok Sigríðar stórráðu.

Snimma um várit fór Óláfr konungr austr til Konungahellu til stefnu móti Sigríði drótningu. En er þau funnusk, þá tǫluðu þau þat mál, er rœtt hafði verit um vetrinn, at þau mundu gera samgang sinn, ok fór þat mál alt líkliga. Þá mælti Óláfr konungr, at Sigríðr skyldi taka skírn ok rétta trú. Hon segir svá: »ekki mun ek ganga af trú þeiri, er ek hefi fyrr haft ok frændr mínir fyrir mér. Mun ek ok ekki at því telja, þótt þú trúir á þann guð, er þér líkar«. Þá varð Óláfr konungr reiðr mjǫk ok mælti brálliga: »hví mun ek vilja eiga þik hundheiðna«, ok laust í andlit henni með glófa sínum, er hann helt á. Stóð hann upp síðan ok bæði þau. Þá mælti Sigríðr: »þetta mætti verða vel þinn bani«. Síðan skilðu þau, fór konungr norðr í Víkina, en drótning austr í Svíaveldi.

K. 62. Seiðmanna brenna.

Óláfr konungr fór þá til Túnsbergs ok átti þar þá enn þing ok talaði á þinginu, at þeir menn allir, er kunnir ok sannir yrði at því at fœri með galdra ok gørningar, eða seiðmenn, þá skyldu allir fara af landi á brot. Síðan lét konungr rannsaka eptir þeim mǫnnum um þær byggðir, er þannug váru í námunda, ok boða þeim ǫllum til sín. En er þeir kómu þar, þá var einn maðr af þeim, er nefndr er Eyvindr kelda; hann var sonarsonr Rǫgnvaldz

réttilbeina, sonar Haraldz hárfagra. Eyvindr var seiðmaðr ok allmjǫk fjǫlkunnigr. Óláfr konungr lét skipa þessum mǫnnum ǫllum í eina stofu ok lét þar vel um búask, lét gera þeim þar veizlu ok fá þeim sterkan drykk, ok þá er þeir váru druknir, lét Óláfr leggja eld í stofuna ok brann stofa sú ok alt þat fólk, er þar var inni, nema Eyvindr kelda komsk út um ljórann ok svá í brot; en er hann var langt í brott kominn, fann hann menn þá á leið sinni, er fara ætluðu til konungs, ok bað þá svá segja konungi, at Eyvindr kelda var brot kominn ór eldinum ok hann mun aldri síðan koma á vald Óláfs konungs, en hann mun alt fara á sǫmu leið, sem fyrr gerði hann um alla kunnostu sína. En er þessir menn kómu á fund Óláfs konungs, þá segja þeir slíkt frá Eyvindi, sem hann hafði þeim boðit. Konungi lætr illa yfir, er Eyvindr var eigi dauðr.

K. 63. Dráp Eyvindar keldu.

Óláfr konungr fór, er váraði, út eptir Víkinni ok tók veizlur at stórbúum sínum ok sendi boð alt um Víkina, at hann vill lið hafa úti um sumarit ok fara norðr í land. Síðan fór hann norðr á Agðir; ok er á leið langafǫstu, þá sótti hann norðr á Rogaland ok kom páskaaptan í Kǫrmt á Ǫgvaldznes. Var þar búin fyrir honum páskaveizla; hann hafði nær ccc. manna. Þá sǫmu nótt kom þar við eyna Eyvindr kelda; hann hafði langskip alskipat; váru þat alt seiðmenn ok annat fjǫlkyngisfólk. Eyvindr gekk upp af skipi ok sveit hans ok mǫgnuðu fjǫlkyngi sína. Gerði Eyvindr þeim hulizhjálm ok þokumyrkr svá mikit, at konungr ok lið hans skyldi eigi mega sjá þá. En er þeir kómu mjǫk svá til bœjarins á Ǫgvaldznesi, þá gerðisk ljóss dagr; varð þá mjǫk annan veg, en Eyvindr hafði ætlat; þá kom mjǫrkvi sá, er hann hafði gǫrt með fjǫlkyngi, yfir hann ok hans fǫruneyti, svá at þeir sá eigi heldr augum en hnakka, ok fóru alt í hring ok kring. En varðmenn konungs sá þá, hvar þeir fóru, ok vissu eigi, hvat lið þat var. Var þá sagt konungi, stóð hann þá upp ok alt liðit ok klæddisk. En er konungr sá, hvar þeir Eyvindr fóru, bað hann sína menn vápna sik ok ganga til ok vita, hvat mǫnnum þat væri. En er konungsmenn kendu þar Eyvind, þá tóku þeir hann hǫndum ok alla þá ok leiddu þá til konungs. Segir þá Eyvindr allan atburð um sína ferð. Síðan lét konungr taka þá alla ok flytja í flœðisker ok binda þá þar. Lét Eyvindr svá líf sitt ok allir þeir. Er þat síðan kallat Skrattasker.

K. 64. Frá Óláfi konungi ok vélum Óðins.

Svá er sagt, þá er Óláfr konungr var á veizlunni á Ǫgvaldznesi, at þar kom eitt kveld maðr gamall ok orðspakr mjǫk, hafði hǫtt síðan; hann var einsýnn; kunni sá maðr segja af ǫllum lǫndum. Hann kom sér í tal við konung; þótti konungi gaman mikit at rœðum hans ok spurði hann margra hluta, en gestrinn fekk órlausn til allra spurninga, ok sat konungr lengi um kveldit; þá spyrr konungr, ef hann vissi, hverr Ǫgvaldr hafði verit, er nesit ok bœrinn var við kendr. Gestrinn segir, at Ǫgvaldr var konungr ok hermaðr mikill ok blét kú eina mest ok hafði hann hana með sér, hvargi er hann fór, ok þótti honum þat heilnæmligt at drekka jafnan mjólk hennar — »Ǫgvaldr konungr barðisk við konung þann, er Varinn hét; í þeiri orrostu fell Ǫgvaldr konungr; var hann þá hér heygðr skamt frá bœnum ok settir upp bautasteinar, þeir er hér standa enn. En í annan stað skamt heðan var heygð kýrin«. Slíka hluti sagði hann ok marga aðra frá konungum eða ǫðrum fornum tíðendum. En er lengi var setit um nóttina, þá minti byskup konung á, at mál væri at ganga at sofa; gerði konungr þá svá. En er hann var af klæddr ok hafði í rekkju lagzk, þá settisk gestrinn á fótskǫrna ok talaði enn lengi við konung. Þótti konungi orðz vant, er annat var mælt. Þá mælti byskup til konungs, segir, at mál væri at sofa; gerði konungr þá svá, en gestrinn gekk út. Lítlu síðarr vaknaði konungr ok spurði þá eptir gestinum ok bað hann kalla til sín, en gestr fansk þá hvergi. Eptir um morgininn lét konungr kalla til sín steikara ok þann, er drykkinn varðveitti, ok spyrr, ef nǫkkurr ókunnr maðr hefði komit til þeira. Þeir segja, þá er þeir skyldu matbúa, kom þar maðr nǫkkurr ok sagði, at furðuill slátr suðu þeir til konungs borðz; síðan fekk hann þeim ii. nautssíður digrar ok feitar, ok suðu þeir þær með ǫðru slátri. Þá segir konungr, at þá vist alla skyldi ónýta, segir, at þetta myndi engi maðr verit hafa, ok þar myndi verit hafa Óðinn, sá er heiðnir menn hǫfðu lengi á trúat, sagði, at Óðinn skyldi þá engu áleiðis koma at svíkja þá.

K. 65. Þing í Þrándheimi.

Óláfr konungr dró þá saman lið mikit austan ór landi um sumarit ok helt liði því norðr til Þrándheims ok lagði fyrst inn

til Niðaróss; síðan lét hann fara þingboð um allan fjǫrðinn ok stefndi viii. fylkna þing á Frostu, en bœndr stefndu þingboði í herǫr ok stefndu saman þegn ok þræl um allan Þrándheim. En er konungr kom til þings, þá var kominn bóndamúgrinn með alvæpni. En er þing var sett, þá talaði konungr fyrir lýðnum ok bauð þeim at taka við kristni. En er hann hafði lítla hríð talat, þá kǫlluðu bœndr ok báðu hann þegja, segja, at ella mundu þeir veita honum atgǫngu ok reka hann í brot — »gerðu vér svá, sǫgðu þeir, við Hákon Aðalsteinsfóstra, þá er hann bauð oss þvílík boð, ok virðu vér þik eigi meira en hann«. En er Óláfr konungr sá œði bóandanna ok þat með, at þeir hǫfðu her svá mikinn, at eigi mátti við standa, þá veik hann rœðunni ok snøri til samþykkis við bœndr, segir svá: »ek vil, at vér gerim sætt vára, svá sem vér hǫfum áðr lagt með oss; vil ek fara þar til, er þér hafið it mesta blót yðvart, ok sjá þar siðu yðra. Tǫkum þá ráð várt um siðu, hverja vér viljum hafa, ok samþykkjum þá þat allir«. En er konungr talaði linliga til bónda, þá mýkðusk hugir þeira, ok fór síðan alt talit líkliga ok sáttgjarnliga, ok var þat ráðit at lykðum, at vera skyldi miðsumarsblót inn á Mærini, ok skyldu þar til koma allir hǫfðingjar ok ríkir bœndr, svá sem siðr var til; þar skyldi ok koma Óláfr konungr.

K. 66. Frá Járnskeggja.

Skeggi er nefndr ríkr bóndi; hann var kallaðr Járnskeggi; hann bjó á Uphaugi á Yrjum. Skeggi talaði fyrst á þinginu í móti Óláfi konungi ok var mest fyrir bóndum at mæla í móti kristninni. Þeir slitu þinginu með þessum hætti. Fóru þá bœndr heim, en konungr á Hlaðir.

K. 67. Veizla á Hlǫðum.

Óláfr konungr lá skipum sínum í Nið ok hafði xxx. skipa ok frítt lið ok mikit, en sjálfr konungr var optliga á Hlǫðum með hirðsveit sína. En er mjǫk leið at því, er blótit skyldi vera inn á Mærini, þá gerði Óláfr konungr veizlu mikla á Hlǫðum, sendi boð inn á Strind ok upp í Gaulardal ok bauð til sín hǫfðingjum ok ǫðrum stórbóndum. En er veizla var búin ok boðsmenn hǫfðu til sótt, þá var þar it fyrsta kveld veizla fǫgr ok veitt allkapsamliga; váru menn mjǫk druknir. En eptir um nóttina sváfu þá allir menn í ró þar. Um morgininn eptir, er konungr var klæddr, lét hann syngva sér tíðir, ok er messu var lokit, þá lét konungr

blása til húsþings; gengu þá allir menn hans af skipum ok fóru til þings. En er þing var sett, stóð konungr upp ok talaði ok mælti svá: »vér áttum þing inn á Frostu; bauð ek þá búǫndum, at þeir skyldu láta skírask, en þeir buðu mér þar í mót, at ek skylda hverfa til blóta með þeim, svá sem gǫrt hafði Hákon konungr Aðalsteinsfóstri; kom þat ásamt með oss, at vér skyldim finnask inn á Mærini ok gera þar blót mikit. En ef ek skal til blóta hverfa með yðr, þá vil ek gera láta it mesta blót, þat sem títt er, ok blóta mǫnnum. Vil ek eigi til þess velja þræla eða illmenni; skal til þess velja, at fá goðunum, ina ágætustu menn; nefni ek til þess Orm lyrgju af Meðalhúsum, Styrkár af Gimsum, Kár af Grýtingi, Ásbjǫrn Þorbergsson af Varnesi, Orm af Lyxu, Haldór af Skerðingsteðju«, — ok þar með nefnir hann aðra v., þá er ágætastir váru, segir svá, at hann vill þessum blóta til árs ok friðar, ok lét þegar veita þeim atgǫngu. En er bœndr sá, at þeir hǫfðu eigi liðskost við konungi, þá biðja þeir sér griða ok bjóða alt ráð sitt á vald konungs; semsk þat á milli þeira, at allir bœndr, þeir er þar váru komnir, létu skírask ok veittu konungi svardaga til þess, at halda rétta trú, en leggja niðr blótskap allan. Hafði konungr þá menn þessa alla í boði sínu, alt þar til er þeir fengu sonu sína eða brœðr eða aðra náfrændr í gisling til konungs.

K. 68. Frá þingi.

Óláfr konungr fór með ǫllu liði sínu inn í Þrándheim. En er hann kom inn á Mærini, þá váru þar komnir allir hǫfðingjar Þrœnda, þeir er þá stóðu mest í móti kristninni, ok hǫfðu þar með sér alla stórbœndr þá, er fyrr hǫfðu haldit upp blótum í þeim stað; var þar þá fjǫlment ok eptir því, sem fyrr hafði verit á Frostuþingi. Lét þá konungr krefja þings, ok gengu hvárirtveggju með alvæpni til þings, en er þing var sett, þá talaði konungr ok bauð mǫnnum kristni. Járnskeggi svaraði máli konungs af hendi bónda, segir hann, at bœndr vildu enn sem fyrr, at konungr bryti ekki lǫg á þeim — »viljum vér, konungr, segir hann, at þú blótir, sem hér hafa gǫrt aðrir konungar fyrir þér«. At hans rœðu gerðu bœndr mikinn róm ok segja, at þeir vildi alt vera láta, sem Skeggi mælti. Þá segir konungr, at hann vill fara í hofit ok sjá siðu þeira, er þeir blóta. Bóǫndum líkar þat vel, fara til hofsins hvárirtveggju.

K. 69. Kristnaðr Þrándheimr.

Óláfr konungr gengr nú í hofit ok fáir menn með honum ok fáir af bóndum; en er konungr kom þar, sem goðin váru, þá sat þar Þórr ok var mest tígnaðr af ǫllum goðum, búinn með gulli ok silfri. Óláfr konungr hóf upp refði gullbúit, er hann hafði í hendi, ok laust Þór, svá at hann fell af stallinum; síðan hljópu at konungsmenn ok skýfðu ofan ǫllum goðum af stǫllunum; en meðan konungr var inni í hofinu, þá var drepinn Járnskeggi úti fyrir hofsdurunum ok gerðu þat konungsmenn. En en konungr kom til liðsins, þá bauð hann bóndum ii. kosti, annan þann, at þeir skyldu þá allir við kristni taka, en at ǫðrum kosti halda við hann bardaga, en eptir lát Skeggja, þá varð engi forgangsmaðr at í bónda liði, at reisa merki í móti Óláfi konungi; varð hinn kostr upp tekinn at ganga til konungs ok hlýða því, er hann bauð. Þá lét Óláfr konungr skíra fólk alt þat, er þar var, ok tók gíslar af bóndum til þess, at þeir skyldu halda kristni sína. Síðan lét Óláfr konungr fara menn sína um ǫll fylki í Þrándheimi, mælti þá engi maðr í móti kristninni; var þá skírt þar alt fólk í Þrœndalǫgum.

K. 70. Bœjargørð.

Óláfr konungr fór liði sínu út til Niðaróss; þá lét hann reisa þar hús á Niðar-bakka ok skipaði svá, at þar skyldi vera kaupstaðr, gaf mǫnnum þar toptir til at gera sér þar hús, en hann lét gera konungsgarð upp frá Skipakrók. Lét hann þannug flytja um haustit ǫll fǫng þau, er þurpti til vetrsetu, ok hafði hann þar allmikit fjǫlmenni.

K. 71. Kvánfang Óláfs konungs.

Óláfr konungr gerði stefnulag frændum Járnskeggja ok bauð þeim bœtr, en þar váru til svara margir gǫfgir menn; Járnskeggi átti dóttur, er Guðrún er nefnd; kom þat at lykðum í sáttmál þeira, at Óláfr konungr skyldi fá Guðrúnar. En er brullaupsstefna sú kom, þá gengu þau í eina rekkju, Óláfr konungr ok Guðrún. En ina fyrstu nótt, er þau lágu bæði samt, þegar konungr var sofnaðr, þá brá hon knífi ok vill leggja á honum. En er konungr varð þessa varr, tók hann knífinn frá henni ok stóð upp ór hvílunni ok gekk til manna sinna ok segir, hvat orðit hafði. Tók Guðrún þá ok klæði sín ok allir þeir menn,

er henni hǫfðu þannug fylgt. Fóru þau í brot leið sína ok kom Guðrún ekki síðan í sama rekkju Óláfi konungi.

K. 72. Gǫrr Traninn.

Þetta sama haust lét Óláfr konungr reisa langskip mikit á eyrunum við Nið; þat var snekkja; hafði hann þar til smiði marga. En ǫndverðan vetr, þá er skipit var algǫrt, þá var xxx. at rúmatali, stafnhátt ok ekki mikit í sér; þat skip kallaði konungr Tranann. Eptir dráp Járnskeggja var lík hans flutt út á Yrjar ok liggr hann í Skeggjahaugi á Austrátt.

K. 73. Þangbrandr fór til Íslandz.

Þá er Óláfr konungr Tryggvason hafði verit ii. vetr konungr at Nóregi, var með honum saxneskr prestr, sá er nefndr er Þangbrandr; hann var ofstopamaðr mikill ok vígamaðr, en klerkr góðr ok maðr vaskr; en fyrir sakir óspekðar hans, þá vildi konungr eigi hann með sér hafa ok fekk honum sendiferð þá, at hann skyldi fara til Íslandz ok kristna landit; var honum kaupskip fengit, ok er frá hans ferð þat at segja, at hann kom til Íslandz í Austfjǫrðu í Álptafjǫrð inn syðra ok var eptir um vetrinn með Halli á Síðu. Þangbrandr boðaði kristni á Íslandi, ok af hans orðum lét Hallr skírask ok hjón hans ǫll ok margir aðrir hǫfðingjar, en miklu fleiri váru hinir, er í móti mæltu. Þorvaldr veili ok Vetrliði skáld ortu níð um Þangbrand, en hann drap þá báða. Þangbrandr dvalðisk ii. vetr á Íslandi ok varð iii. manna bani, áðr hann fór í brot.

K. 74. Frá Hauki ok Sigurði.

Sigurðr er maðr nefndr, annarr Haukr, þeir váru háleyskir ok hǫfðusk mjǫk í kaupferðum. Þeir hǫfðu farit eitt sumar vestr til Englandz. En er þeir kómu aptr til Nóregs, þá sigldu þeir norðr með landi, en á Norð-Mœri urðu þeir fyrir liði Óláfs konungs. En er konungi var sagt, at þar váru komnir nǫkkurir menn háleyskir ok váru heiðnir, þá lét konungr kalla stýrimenn til sín; hann spyrr þá, ef þeir vildi skírask láta, en þeir kveða þar nei við. Síðan talaði konungr fyrir þeim á marga vega, ok stoðaði þat ekki; þá hét hann þeim dauða eða meizlum; þeir skipuðusk ekki við þat; þá lét hann setja þá í járn ok hafði þá með sér nǫkkura hríð, ok váru þeir í fjǫtrum haldnir. Konungr talaði optliga fyrir þeim, ok týði þat ekki; ok á einni nótt

hurfu þeir í brot, svá at engi maðr spurði til þeira eða vissi, með hverjum hætti þeir kómusk í brot. En um haustit kómu þeir fram norðr með Háreki í Þjóttu, tók hann vel við þeim, ok váru þeir þar um vetrinn með honum í góðu yfirlæti.

K. 75. Frá Háreki í Þjóttu.

Þat var um várit einn góðan veðrdag, at Hárekr var heima ok fátt manna á bœnum, þótti honum daufligt. Sigurðr mælti við hann, ef hann vill, at þeir rói nǫkkur ok skemti sér; þat líkar Háreki vel; ganga síðan til strandar ok draga fram viæring einn, tók Sigurðr ór naustinu segl ok reiða, er fylgði skipinu, svá sem þeir váru opt vanir at fara, at hafa segl, er þeir fóru at skemta sér; Hárekr gekk á skip ok lagði stýri í lag. Þeir Sigurðr brœðr fóru með alvæpni, svá sem þeir váru vanir jafnan heima at ganga með bóanda; þeir váru báðir manna sterkastir; en áðr þeir gengi út á skipit, kǫstuðu þeir út smjǫrlaupum nǫkkurum ok brauðkass ok báru milli sín mikla mungátsbyttu á skipit. Síðan røru þeir frá landi, en er þeir váru skamt komnir frá eyjunni, þá fœra þeir brœðr segl upp, en Hárekr stýrði; bar þá brátt frá eyjunni. Þá ganga þeir brœðr aptr, þar til er Hárekr sat; Sigurðr mælti til Háreks bónda: »nú skaltu kjósa hér um kosti nǫkkura, sá er inn fyrsti, at láta okr brœðr fyrir ferð várri ráða ok stefnu; hinn er annarr, at láta okr binda þik; sá er inn þriði, at vit munum drepa þik«. Hárekr sá þá, hvernug komit var hans máli; hann var andvígr ekki betr en ǫðrum þeira brœðra, ef þeir væri jafnbúnir, kaus hann því þann af, er honum þótti nǫkkuru vildastr, at láta þá ráða fyrir ferðinni; batt hann þat svardǫgum við þá ok seldi þeim trú sína til þess. Síðan gekk Sigurðr til stjórnar ok stefndi suðr með landi; gæta þeir brœðr þess, at þeir skyldu hvergi menn finna, en byri gaf sem bezt. Létta þeir ferðinni eigi fyrr, en þeir koma suðr í Þrándheim ok inn til Niðaróss, ok finna þar Óláf konung. Síðan lét Óláfr konungr kalla Hárek á tal við sik ok bauð honum at skírask; Hárekr mælti í móti; þetta tala þeir konungr ok Hárekr marga daga, stundum fyrir mǫrgum mǫnnum, en stundum í einmæli, ok kømr hér ekki ásamt. En at lykðum segir konungr Háreki: »nú skaltu fara heim ok vil ek ekki granda þér fyrst; heldr þat til, at frændsemi er mikil milli okkar ok þat annat, at þú munt kalla, at ek hafa með svikum fengit þik, en vit þat til sannz, at ek ætla mér í sumar at koma norðr

þannug ok vitja yðar Háleygjanna; skuluð þér þá vita, hvárt ek kann refsa þeim, er neita kristninni«. Hárekr lét vel yfir því at hann kvæmi sem fyrst þaðan i brott. Óláfr konungr fekk Háreki skútu góða, røru á borð x. menn eða xii., lét þat skip búa sem bezt at ǫllum fǫngum; konungr fekk Háreki xxx. manna, vaskra drengja ok vel búinna.

K. 76. Dauði Eyvindar kinnrifu.

Hárekr ór Þjóttu ferr þegar í brott ór bœnum, sem fyrst mátti hann, en Haukr ok Sigurðr váru með konungi ok létu skírask báðir. Hárekr fór leið sína, þar til er hann kom heim í Þjóttu. Hann sendi orð Eyvindi kinnrifu, vin sínum, ok bað svá segja honum, at Hárekr ór Þjóttu hafði funnit Óláf konung ok hafði eigi kúgazk látit til þess at taka við kristni; hitt annat bað hann segja honum, at Óláfr konungr ætlar um sumarit at fara með her á hendr þeim, segir Hárekr, at þeir munu þar verða varhuga við at gjalda, bað Eyvind koma sem fyrst á sinn fund. En er þessi ørendi váru borin Eyvindi, þá sér hann, at yfrin nauðsyn mun til vera, at gera þar fyrir þat ráð, at þeir verði eigi upptœkir fyrir konungi. Ferr Eyvindr sem skyndiligast með léttiskútu, ok fáir menn á. En er hann kom til Þjóttu, fagnar Hárekr honum vel; ok þegar skjótt ganga þeir á tal, Hárekr ok Eyvindr, annan veg frá bœnum. En er þeir hafa lítla hríð talat, þá koma þar menn Óláfs konungs, þeir er Háreki hǫfðu norðr fylgt, taka þá hǫndum Eyvind ok leiða hann til skips með sér, fara síðan í brot með Eyvind. Létta þeir eigi fyrr sinni ferð, en þeir koma til Þrándheims ok finna Óláf konung í Niðarósi. Var þá Eyvindr fluttr til tals við Óláf konung. Bauð konungr honum at taka skírn sem ǫðrum mǫnnum. Eyvindr kvað þar nei við. Konungr bað hann blíðum orðum at taka við kristni ok segir honum marga skynsemi ok svá byskup. Eyvindr skipaðisk ekki við þat. Þá bauð konungr honum gjafar ok veizlur stórar, en Eyvindr neitti ǫllu því. Þá hét konungr honum meizlum eða dauða. Ekki skipaðisk Eyvindr við þat. Síðan lét konungr bera inn munnlaug fulla af glóðum ok setja á kvið Eyvindi, ok brast brátt kviðrinn sundr. Þá mælti Eyvindr: »taki af mér munnlaugina, ek vil mæla orð nǫkkur, áðr ek dey« — ok var svá gǫrt. Þá spurði konungr: »viltu nú, Eyvindr, trúa á Krist?«. »Nei, segir hann, ek má

enga skírn fá, ek em einn andi, kviknaðr í mannzlíkam með fjǫlkyngi Finna, en faðir minn ok móðir fengu ekki fyrr barn átt«. Síðan dó Eyvindr ok hafði verit inn fjǫlkungasti maðr.

K. 77. Kristnat Hálogaland.

En um várit eptir lét Óláfr konungr búa skip sín ok lið. Þá hafði hann sjálfr Tranann. Hafði konungr þá mikit lið ok frítt. En er hann var búinn, helt hann liðinu út eptir firði ok síðan norðr fyrir Byrðu ok svá norðr á Hálogaland, en hvar sem hann kom við land, þá átti hann þing, bauð hann þar ǫllu fólki at taka skírn ok rétta trú; bar þá engi maðr traust til at mæla í móti, ok kristnaðisk þá land alt, þar sem hann fór. Óláfr konungr tók veizlu í Þjóttu at Háreks; þá var hann skírðr ok alt lið hans; gaf Hárekr konungi gjafar stórar at skilnaði ok gerðisk hans maðr ok tók veizlur af konungi ok lendz mannz rétt.

K. 78. Fall Þóris hjartar.

Rauðr inn rammi er nefndr bóndi einn, er bjó í firði þeim, er Sálpti heitir, í Goðey. Rauðr var maðr stórauðigr ok hafði marga húskarla; hann var ríkr maðr; fylgði honum mikill fjǫlði Finna, þegar er hann þurpti. Rauðr var blótmaðr mikill ok mjǫk fjǫlkunnigr. Hann var vin mikill þess mannz, er fyrr var nefndr, Þórir hjǫrtr; váru þeir báðir hǫfðingjar miklir. En er þeir spurðu, at Óláfr konungr fór með her mannz sunnan um Hálogaland, þá samna þeir her at sér ok bjóða skipum út ok fá lið mikit. Rauðr hafði dreka mikinn ok gullbúin hǫfuð á; var þat skip xxx. at rúmatali ok mikit at því; Þórir hjǫrtr hafði ok mikit skip. Þeir halda liði því suðr í móti Óláfi konungi. En er þeir hittask, þá leggja þeir til orrostu við Óláf konung; varð þar mikill bardagi ok gerðisk brátt mannfall ok snøri því í lið Háleygja ok hruðusk skip þeira ok því næst sló á þá felmt ok ótta; røri Rauðr með dreka sinn út til hafs ok því næst lét hann draga segl sitt. Rauðr hafði jafnan byr, hvert er hann vildi sigla, ok var þat af fjǫlkyngi hans. Er þat at segja skjótast af ferð Rauðs, at hann siglði heim í Goðey. Þórir hjǫrtr flýði inn til landz, ok hljópu þar af skipum, en Óláfr konungr fylgði þeim, hljópu þeir ok af skipum ok ráku þá ok drápu, varð konungr þá enn fremstr sem jafnan, þá er slíkt skyldi þreyta. Hann sá, hvar Þórir hjǫrtr hljóp, hann var allra

manna fóthvatastr. Konungr rann eptir honum ok fylgði honum Vígi, hundr hans. Þá mælti konungr: »Vígi, tak hjǫrtinn«. Vígi hljóp fram eptir Þóri ok þegar upp á hann. Þórir nam stað við. Þá skaut konungr kesju at Þóri; Þórir lagði sverði til hundzins ok veitti honum sár mikit, en jamskjótt fló kesja konungsins undir hǫnd Þóri, svá at út stóð um aðra síðuna; lét Þórir þar líf sitt, en Vígi var borinn sárr til skipa. Óláfr konungr gaf grið ǫllum mǫnnum þeim, er báðu ok kristni vildu taka.

K. 79. Ferð Óláfs konungs til Goðeyja.

Óláfr konungr helt liði sínu norðr með landi ok kristnaði alt fólk, þar sem hann fór. En er hann kom norðr at Sálpti, ætlaðisk hann at fara inn í fjǫrðinn ok finna Rauð, en hregg veðrs ok stakastormr lá innan eptir firði, ok lá konungr þar til viku ok helzk it sama hreggviðri innan eptir firði, en it ýtra var blásandi byrr at sigla norðr með landi; siglði þá konungr alt norðr í Ǫmð, ok gekk þar alt fólk undir kristni. Síðan snýr konungr ferð sinni aptr suðr. En er hann kom norðan at Sálpti, þá var hregg út eptir firði ok sjádrif. Konungr lá þar nǫkkurar nætr, ok var veðr it sama. Þá talaði konungr við Sigurð byskup ok spurði eptir, ef hann kynni þar nǫkkut ráð til leggja. Byskup segir, at hann myndi freista, ef guð vill sinn styrk til leggja, at sigra þenna fjándakrapt.

K. 80. Frá Sigurði byskup.

Sigurðr byskup tók allan messuskrúða sinn ok gekk fram í stafn á konungsskipi, lét tendra kerti ok bar reykelsi, setti róðukross upp í stafninn, las þar guðspjall ok margar bœnir aðrar, støkði vígðu vatni um alt skipit. Síðan bað hann taka af tjǫldin ok róa inn á fjǫrðinn. Konungr lét þá kalla til annarra skipa, at allir skyldu róa eptir honum. En er róðr var greiddr á Trǫnunni, þá gekk hon inn á fjǫrðinn, ok kendu þeir engan vind á sér, er því skipi røru, ok svá stóð toptin eptir í varrsímanum, at þar var logn, en svá laus sjárokan brot frá hvárn tveggja veg, at hvergi sá fjǫllin fyrir. Røri þá hvert skip eptir ǫðru þar í logninu; fóru þeir svá allan dag ok eptir um nóttina, kómu lítlu fyrir dag í Goðeyjar. En er þeir kómu fyrir bœ Rauðs, þá flaut þar fyrir landi dreki hans sá inn mikli. Óláfr konungr gekk þegar upp til bœjarins með lið sitt, veittu þar atgǫngu lopti því, er

Rauðr svaf í, ok brutu upp, hljópu menn þar inn; var þá Rauðr handtekinn ok bundinn, en drepnir þeir menn aðrir, er þar váru inni, en sumir handteknir. Þá gengu konungsmenn at skála þeim, er húskarlar Rauðs sváfu í; váru þar sumir drepnir, en sumir bundnir, sumir barðir. Lét þá konungr leiða Rauð fyrir sik, bauð honum at láta skírask, — »mun ek þá, segir konungr, ekki taka af þér eigu þína, vera heldr vin þinn, ef þú kant til gæta«. Rauðr œpði á móti því, segir, at aldri skyldi hann á Krist trúa, ok guðlastaði mjǫk. Konungr varð þá reiðr ok sagði, at Rauðr skyldi hafa inn versta dauða. Þá lét konungr taka hann ok binda opinn á slá eina, lét setja kefli á millum tanna honum ok lúka upp svá munninn; þá lét konungr taka lyngorm einn ok bera at munni honum, en ormrinn vildi eigi í munninn ok hrøkðisk frá í brot, þvíat Rauðr blés í móti honum. Þá lét konungr taka hvannjólatrumbu ok setja í munn Rauð, en sumir menn segja, at konungr léti taka lúðr sinn ok setja í munn honum ok lét þar í orminn, lét bera útan at slájárn glóanda; hrøkðisk þá ormrinn í munn Rauð ok síðan í hálsinn ok skar út um síðuna; lét Rauðr þar líf sitt. Óláfr konungr tók þar ófa mikit fé í gulli ok silfri ok ǫðru lausafé í vápnum ok margs konar dýrgripum; en menn alla, þá er fylgt hǫfðu Rauð, lét konungr skíra, en þá, er þat vildu eigi, lét hann drepa eða kvelja. Þá tók Óláfr konungr dreka, er Rauðr hafði átt, ok stýrði sjálfr, þvíat þat var miklu meira skip ok fríðara, en Traninn, fram var á drekahǫfuð, en aptr krókr ok fram af sem sporðr ok hvártveggi svírinn ok allr stafninn var með gulli lagðr; þat skip kallaði konungr Orminn, þvíat þá er segl var á lopti, skyldi þat vera fyrir vængi drekans; var þetta skip fríðast í Nóregi ǫllum. Eyjar þær, er Rauðr byggði, heita Gylling ok Hæring, en allar saman heita þær Goðeyjar, ok Goðeyjastraumr fyrir norðan, milli ok meginlandz. Óláfr konungr kristnaði fjǫrð þann allan, ferr síðan leið sína suðr með landi, ok varð í þeiri ferð mart þat, er í frásǫgn er fœrt, er trǫll ok illar véttir glettusk við menn hans ok stundum við hann sjálfan. En vér viljum heldr rita um þá atburði, er Óláfr konungr kristnaði Nóreg eða ǫnnur þau lǫnd, er hann kom kristni á. Óláfr konungr kom liði sínu þat sama haust í Þrándheim ok helt til Niðaróss ok bjó sér þar til vetrsetu. — Þat vil ek nú næst rita láta, at segja frá íslenzkum mǫnnum. —

K. 81. Frá Íslendingum.

Þetta sama haust kómu til Niðaróss útan af Íslandi Kjartan Óláfsson, Hǫskullzsonar, ok dótturson Egils Skallagrímssonar, er einn hefir kallaðr verit mannvænstr maðr þeira, er fœzk hafi á Íslandi. Þar var þá ok Haldórr, sonr Guðmundar á Mǫðruvǫllum, ok Kolbeinn, sonr Þórðar Freysgoða, bróðir Brennu-Flosa, fjórði Svertingr, sonr Rúnólfs goða. Þessir váru allir heiðnir ok margir aðrir, sumir ríkir en sumir óríkir; þá kómu ok af Íslandi gǫfgir menn, er kristni hǫfðu tekit af Þangbrandi, Gizurr hvíti, sonr Teits Ketilbjarnarsonar, en móðir hans var Álof, dóttir Bǫðvars hersis Víkinga-Kárasonar; bróðir Bǫðvars var Sigurðr, faðir Eiríks bjóðaskalla, fǫður Ástríðar, móður Óláfs konungs. Hjalti hét einn íslenzkr maðr Skeggjason; hann átti Vilborgu, dóttur Gizurar hvíta. Hjalti var ok kristinn, ok tók Óláfr konungr feginsamliga við þeim mágum, Gizuri ok Hjalta, ok váru þeir með honum. En þeir íslenzkir menn, er fyrir skipum réðu ok heiðnir váru, þá leituðu þeir til brautsiglingar, þegar konungr var í bœnum, þvíat þeim var sagt, at konungr nauðgaði alla menn til kristni, en veðr gekk í þrá þeim ok rak þá aptr undir Niðarhólm; þeir réðu þar fyrir skipum Þórarinn Nefjólfsson, Hallfrøðr skáld Óttarsson, Brandr inn ǫrvi, Þorleikr Brandzson. Þetta var sagt Óláfi konungi, at Íslendingar váru þar nǫkkurum skipum ok heiðnir allir ok vildu flýja fund konungs. Þá sendi konungr menn til þeira ok bannaði þeim braut at halda, bað þá leggja inn til bœjar, ok gerðu þeir svá ok báru ekki af skipum sínum.

K. 82. Skírðir Íslendingar.

Þá kom Mikjálsmessa; lét konungr þá halda mjǫk, lét syngva messu hátíðliga. Íslendingar gengu til ok hlýddu sǫng fǫgrum ok kluknahljóði. En er þeir kómu til skipa sinna, sagði hverr þeira, hvernug líkat hafði atferð kristinna manna. Kjartan lét vel yfir, en flestir aðrir lǫstuðu, en þat er, sem mælt er, at mǫrg eru konungs eyru; var konungi þetta sagt; þá gerði hann þegar um daginn mann eptir Kjartani ok bað hann koma til sín. Kjartan gekk til konungs með nǫkkura menn; fagnaði hann honum vel. Kjartan var allra manna mestr ok fríðastr ok vel orði farinn. En er þeir konungr hǫfðu fám orðum við skipzk,

þá bauð konungr Kjartani at taka við kristni. Kjartan segir, at hann vill því eigi níta, ef hann skal þá hafa vináttu konungs. Konungr heitr honum vináttu sinni fullkominni, ok semja þeir konungr þetta sáttmál milli sín.[1] Annan dag eptir var Kjartan skírðr ok Bolli Þorláksson frændi hans ok alt fǫruneyti þeira; var Kjartan ok Bolli í boði konungs, meðan þeir váru í hvítaváðum, ok var konungr allkærr til þeira.

K. 83. Skírðr Hallfrøðr vandræðaskáld.

Óláfr konungr gekk einn dag úti á stræti, en menn nǫkkurir gengu í móti þeim, ok sá, er fyrstr gekk, fagnaði konungi. Konungr spurði þann mann at nafni, sá nefndisk Hallfrøðr. Þá mælti konungr: »ertu skáldit?«. Hann segir :»kann ek yrkja«. Þá mælti konungr: »þú munt vilja taka kristni ok gerask síðan minn maðr«. Hann segir: »kostr skal á því vera, at ek mun skírask, ef þú, konungr, veitir mér sjálfr guðsifjar; af engum manni ǫðrum vil ek þat þiggja«. Konungr segir: »ek vil þat gera«. Var þá Hallfrøðr skírðr ok helt konungr honum undir skírn. Síðan spurði konungr Hallfrøð: »viltu nú gerask minn maðr?«. Hallfrøðr segir: »ek var fyrr hirðmaðr Hákonar jarls; nú vil ek ekki gerask þér handgenginn ok engum ǫðrum hǫfðingjum, nema þú heitir mér því, at mik hendi enga þá hluti, er þú rekir mik frá þér«. »Svá at einu er mér sagt, segir konungr, frá þér, Hallfrøðr, at þú ert ekki svá vitr eða spakr, at mér er ørvænt, at þú gerir þá hluti, er ek vil fyrir engan mun við sœma.« »Dreptu mik þá« segir Hallfrøðr. Konungr mælti: »þú ert vandræðaskáld, en minn maðr skaltu nú vera«. Hallfrøðr svarar: »hvat gefr þú, konungr, mér at nafnfesti, ef ek skal heita vandræðaskáld?«. Konungr gaf honum sverð, ok fylgði engi umgerð. Konungr mælti: »yrk nú vísu um sverðit ok lát sverð vera í hverju vísuorði«. Hallfrøðr kvað:

156. Eitt es sverð, þats, sverða,
sverðauðgan mik gerði,
fyr svipnjǫrðum sverða
sverðótt mun nú verða;
muna vansverðat verða,
(verðr emk þriggja sverða)
jarðar hljótr, ef yrði
umbgerð at því sverði.

Þá fekk konungr honum umgerð. Af Hallfrøðar kvæðum tǫkum vér vísendi ok sannendi, þat er þar er sagt frá Óláfi konungi Tryggvasyni.

K. 84. Skírðir Íslendingar.

Þetta sama haust kom Þangbrandr prestr af Íslandi til Óláfs konungs ok segir sínar farar eigi sléttar, segir, at Íslendingar hǫfðu gǫrt níð um hann, en sumir vildu drepa hann, ok lét enga ván, at þat land myndi kristit verða. Óláfr konungr varð svá óðr ok reiðr, at hann lét blása ǫllum íslenzkum mǫnnum saman, þeim er þar váru í bœnum, ok mælti síðan, at alla skyldi drepa. En Kjartan ok Gizurrr ok Hjalti ok aðrir þeir, er þá hǫfðu við kristni tekit, gengu til hans ok mæltu: »eigi muntu, konungr, vilja ganga á bak orðum þínum, þvíat þú mælir svá, at engi maðr skal svá mikit hafa gǫrt til reiði þinnar, at eigi viltu þat upp gefa þeim, er skírask vilja ok láta af heiðni. Nú vilja þessir allir íslenzkir menn, er hér eru nú, skírask láta, en vér munum finna bragð þat til, er kristni mun við gangask á Íslandi; eru hér margir ríkra manna synir af Íslandi, ok munu feðr þeira mikit liðsinni veita at þessu máli. En Þangbrandr fór þar, sem hér með yðr, með ofstopa ok manndráp, ok þolðu menn honum þar ekki slíkt«. Tók þá konungr at hlýða á slíkar rœður; váru þá skírðir allir íslenzkir menn, þeir sem þar váru þá.

K. 85. Frá íþróttum Óláfs konungs.

Óláfr konungr var mestr íþróttamaðr í Nóregi, þeira, er menn hafa frá sagt, um alla hluti; hverjum manni var hann sterkari ok fimari, ok eru þar margar frásagnir ritaðar um þat; ein sú, er hann gekk í Smalsarhorn ok festi skjǫld sinn í ofanvert bjargit, ok enn þat, er hann hjalp hirðmanni sínum, þeim er áðr hafði klifit bjargit, svá at hvárki mátti komask upp né ofan, en konungr gekk til hans ok bar hann undir hendi sér ofan á jǫfnu. Óláfr konungr gekk eptir árum útbyrðis, er menn hans røru á Orminum, ok hann lék at þrimr handsǫxum, svá at jafnan var eitt á lopti, ok hendi æ meðalkaflann. Hann vá jafnt báðum hǫndum ok skaut ii. spjótum senn. Óláfr konungr var allra manna glaðastr ok leikinn mjǫk, blíðr ok lítillátr, ákafamaðr mikill um alla hluti, stórgjǫfull, sundrgerðamaðr mikill, fyrir ǫllum mǫnnum um frœknleik í orrostum, allra manna grimmastr, þá er hann var reiðr, ok kvalði óvini sína mjǫk, suma brendi hann í eldi, suma lét hann ólma hunda rífa í sundr, suma lemja eða kasta fyrir hábjǫrg. Váru af þeim sǫkum vinir hans

ástúðgir við hann, en óvinir hans hræddusk við hann; var því mikil framkvæmð hans, at sumir gerðu hans vilja með blíðu ok vináttu, en sumir fyrir hræzlu sakir.

K. 86. Skírðr Leifr Eiríksson.

Leifr, sonr Eiríks rauða, þess er fyrstr byggði Grœnland, var þetta sumar kominn af Grœnlandi til Nóregs; fór hann á fund Óláfs konungs ok tók við kristni ok var um vetrinn með Óláfi konungi.

K. 87. Fall Guðrøðar konungs.

Guðrøðr, sonr Eiríks blóðøxar ok Gunnhildar, hafði verit í hernaði í vestrlǫndum, síðan er hann flýði land fyrir Hákoni jarli. En á þessu sumri, er nú er áðr frá sagt, þá er Óláfr konungr Tryggvason hafði iiii. vetr ráðit fyrir Nóregi, þá kom Guðrøðr til Nóregs ok hafði mǫrg herskip; hann hafði þá siglt út af Englandi, ok er hann kom í landván við Nóreg, þá stefndi hann suðr með landinu, þangat er honum var minni ván fyrir Óláfs konungs; siglir Guðrøðr suðr til Víkrinnar. En þegar er hann kom til landz, tók hann at herja ok brjóta undir sik landzfólk, en beiddi sér viðtǫku. En er landzmenn sá, at herr mikill var kominn á hendr þeim, þá leita menn sér griða ok sætta ok bjóða konungi, at þingboð skyli fara yfir land ok bjóða honum heldr viðtǫku en þola her hans, ok váru þar lǫgð frest á, meðan þingboð fœri yfir. Krafði þá konungr vistagjaldz, meðan sú bíðandi skyldi vera. En bœndr kjósa hinn kost heldr, at búa konungi veizlur þá stund alla, er hann þurfti, til þess, ok tók konungr þann kost, at hann fór um land at veizlum með sumt lið sitt, en sumt gætti skipa hans. En er þetta spyrja þeir brœðr, Hyrningr ok Þorgeirr, mágar Óláfs konungs, þá samna þeir sér liði ok ráða sér til skipa, fara síðan norðr í Víkina ok koma á einni nótt með liði sínu, þar sem Guðrøðr konungr var á veizlu, veita þar atgǫngu með eldi ok vápnum; fell þar Guðrøðr konungr ok flest alt liðit hans, en þat, er á skipunum hafði verit, var sumt drepit, en sumt komsk undan ok flýði víz vegar. Váru þá dauðir allir synir Eiríks ok Gunnhildar.

K. 88. Gǫrr Ormrinn langi.

Þann vetr eptir, er Óláfr konungr hafði komit af Hálogalandi, lét hann reisa skip mikit inn undir Hlaðhǫmrum, þat er

meira var miklu, en ǫnnur þau skip, er þá váru í landinu, ok eru enn þar bakkastokkar þeir, svá at sjá má. Þorbergr skafhǫgg er nefndr sá maðr, er stafnasmiðr var at skipinu, en þar váru margir aðrir at, sumir at fella, sumir at telgja, sumir saum at slá, sumir til at flytja viðu. Váru þar allir hlutir vandaðir mjǫk til; var skipit bæði langt ok breitt ok borðmikit ok stórviðat. En er þeir báru skipit borði, þá átti Þorbergr nauðsynjaørendi at fara heim til bús síns ok dvalðisk þar mjǫk lengi. En er hann kom aptr, þá var skipit fullborða. Fór konungr þegar um kveldit ok Þorbergr með honum ok sjá þá skipit, hvernug orðit sé, ok mælti hverr maðr, at aldri hefði sét langskip jammikit eða jamfrítt. Ferr þá konungr aptr í bœinn. En snimma eptir um morgininn ferr konungr enn til skipsins ok þeir Þorbergr; váru þá smiðar þar áðr komnir, stóðu þeir allir ok hǫfðusk ekki at. Konungr spurði, hví þeir fœri svá. Þeir segja, at spilt var skipinu ok maðr myndi gengit hafa frá framstafni til lyptingar ok sett í borðit ofan hvert skýlihǫgg at ǫðru. Gekk konungr þá til ok sá, at satt var, mælti þegar ok svarði um, at sá maðr skyldi deyja, ef konungr vissi, hverr fyrir ǫfundar sakir hefði spilt skipinu — »en sá, er mér kann þat segja, skal mikil gœði af mér hljóta«. Þá segir Þorbergr: »ek mun kunna segja yðr, konungr, hverr þetta verk mun gǫrt hafa«. »Mér er eigi þess at ǫðrum manni meiri ván, segir konungr, at þetta happ myni henda, en at þér, at verða þess víss ok kunna mér segja«. »Segja mun ek þér, konungr, segir hann, hverr gǫrt hefir — ek hefi gǫrt«. Þá svarar konungr: »þá skaltu bœta svá, at jamvel sé, sem áðr var; þar skal líf þitt við liggja«. Síðan gekk Þorbergr til ok teglði borðit, svá at ǫll gengu ór skýlihǫggin. Konungr mælti þá ok allir aðrir, at skipit væri miklu fríðara á þat borð, er Þorbergr hafði skorit; bað konungr hann þá svá gera á bæði borð ok bað hann hafa mikla þǫkk fyrir. Var þá Þorbergr hǫfuðsmiðr fyrir skipinu, þar til er gǫrt var; var þat dreki ok gǫrr eptir því, sem Ormr sá, er konungr hafði haft af Hálogalandi, en þetta skip var miklu meira ok at ǫllum hlutum meir vandat; þat kallaði hann Orm inn langa, en hinn Orm inn skamma. Á Orminum langa váru iiii. rúm ok xxx. Hǫfuðin ok krókrinn var alt gullbúit; svá váru há borðin, sem á hafskipum. Þat hefir skip verit bezt gǫrt ok með mestum kostnaði í Nóregi.

K. 89. Frá Eiríki jarli Hákonarsyni.

Eiríkr jarl Hákonarson ok brœðr hans ok margir aðrir gǫfgir frændr þeira fóru af landi á brot eptir fall Hákonar jarls. Fór Eiríkr jarl austr í Svíþjóð á fund Óláfs Svía-konungs ok fengu þeir þar góðar viðtǫkur. Veitti Óláfr konungr þar jarli friðland ok veizlur stórar, svá at hann mátti þar vel halda sik í landi ok lið sitt; þess getr Þórðr Kolbeinsson:

157. Meinrennir, brá (manna) — — —

158. Hafði sér við særi — — —

Lið mikit sótti af Nóregi til Eiríks jarls, þat er landflótta varð fyrir Óláfi konungi Tryggvasyni. Tók Eiríkr jarl þá þat ráð, at hann réð sér til skipa ok fór í hernað at fá sér fjár ok liði sínu. Hann helt fyrst til Gotlandz ok lá þar við lengi um sumarit ok sætti kaupskipum, er siglðu til landzins, eða víkingum, stundum gekk hann upp á landit ok herjaði þar víða með sjánum; svá segir í Bandadrápu:

159. Mærr vann miklu fleiri
malmhríð jǫfurr síðan
(eðr frǫ́gum þat) aðra;
Eirekr und sik geira.
þás garð-Váli gerði
Gotlands vala strandir
Virvils vítt of herjat.
veðrmildr ok semr hildi.

Síðan siglði Eiríkr jarl suðr til Vindlandz ok hitti hann fyrir Staurinum víkingaskip nǫkkur ok lagði til orrostu við þá; þá fekk Eiríkr jarl sigr en drap víkingana; svá segir í Bandadrápu:

160. Stýrir lét at Stauri
stafnviggs hǫfuð liggja
(gramr vélti svá) gumna;
gunnblíðr ok ræðr síðan.
sleit at sverða móti
svǫrð víkinga hǫrðu
unda mǫ́r fyr eyri.
jarl goðvǫrðu hjarli.

K. 90. Hernaðr Eiríks í Austrveg.

Eiríkr jarl siglði um haustit aptr til Svíþjóðar ok var þar vetr annan. En at vári bjó jarl her sinn ok siglði síðan í Austrveg; en þá er hann kom í ríki Valdamars konungs, tók hann at herja ok drepa mannfólkit ok brenna alt þar sem hann fór, ok eyddi landit. Hann kom til Aldeigjuborgar ok settisk þar um, þar til er hann vann staðinn, drap þar mart fólk, en braut ok brendi borgina alla, ok síðan fór hann víða herskildi um Garðaríki; svá segir í Bandadrápu:

161. Oddhríðar fór eyða
(óx hríð at þat) síðan
logfágandi (lǫgðis)
land Valdamars brandi;

Aldeigju brauzt, œgir
(oss numnask skil) gumna;
sú varð hildr með hǫlðum
hǫrð; komt austr í Garða.

Eiríkr jarl var í þessum hernaði ǫllum samt v. sumur, en er hann kom ór Garðaríki, fór hann herskildi um alla Aðalsýslu ok Eysýslu, ok þar tók hann iiii. víkingaskeiðr af Dǫnum ok drap alt af, svá segir í Bandadrápu:

162. Frák, hvar fleina sævar
fúrherðir styr gerði
endr í eyja sundi;
Eirekr und sik geira;
hrauð fúrgjafall fjórar
folkmeiðr Dana skeiðar
(vér frǫ́gum þat) vága.
veðrmildr ok semr hildi.

163. Ǫ́ttuð hjaldr, þars hǫlðar,
hlunnviggs, í bý runnu,
gætinjǫrðr, við Gauta;
gunnblíðr ok ræðr síðan.
herskildi fór hildar
(hann þverði frið mǫnnum)
ǫ́ss of allar sýslur.
jarl goðvǫrðu hjarli.

Eiríkr jarl fór til Danmarkar, þá er hann hafði einn vetr verit í Svíaveldi; hann fór á fund Sveins tjúguskeggs Dana-konungs ok bað til handa sér Gyðu, dóttur hans, ok var þat at ráði gǫrt; fekk þá Eiríkr jarl Gyðu; vetri síðarr áttu þau son, er Hákon hét. Eiríkr jarl var á vetrum í Danmǫrk, en stundum í Svíaveldi, en í hernaði á sumrum.

K. 91. Kvánfang Sveins konungs.

Sveinn Dana-konungr tjúguskegg átti Gunnhildi, dóttur Búrizláfs Vinða-konungs. En í þenna tíma, sem nú var áðr frá sagt, var þá þat til tíðenda, at Gunnhildr drótning tók sótt ok andaðisk, en lítlu síðarr fekk Sveinn konungr Sigríðar innar stórráðu, dóttur Skǫglar-Tósta, móður Óláfs ins sœnska, Svía-konungs. Tóksk þar þá með tengðum konunga kærleikar ok með ǫllum þeim Eiríki jarli Hákonarsyni.

K. 92. Kvánfang Búrizláfs konungs.

Búrizláfr Vinða-konungr kærði mál þat fyrir Sigvalda jarli, mági sínum, at sættargørð sú var rofin, er Sigvaldi jarl hafði gǫrt milli Sveins konungs ok Búrizláfs konungs. Búrizláfr konungr skyldi fá Þyri Haraldzdóttur, systur Sveins konungs, en þat ráð hafði ekki fram gengit, þvíat Þyri setti þar þvert nei fyrir, at hon myndi giptask vilja heiðnum manni ok gǫmlum. Nú segir Búrizláfr konungr jarli, at hann vili heimta þann máldaga ok bað jarl fara til Danmerkr ok hafa Þyri drótningu til sín. Sigvaldi jarl lagðisk þá ferð eigi undir hǫfuð ok ferr á fund Sveins Dana-

konungs ok berr þetta mál fyrir hann, ok kømr jarl svá fortǫlum sínum, at Sveinn konungr fær í hendr honum Þyri, systur sína, ok fylgðu henni konur nǫkkurar ok fóstrfaðir hennar, er nefndr er Ǫzurr Agason, ríkr maðr, ok nǫkkurir menn aðrir. Kom þat í einkamál með konungi ok jarli, at eignir þær í Vindlandi, er átt hafði Gunnhildr drótning, skyldi þá hafa Þyri til eiginorðz ok þar með aðrar stórar eignir í tilgjǫf sína. Þyri grét sárliga ok fór mjǫk nauðig. En er þau jarl kómu í Vindland, þá gerði Búrizláfr konungr brullaup sitt ok fekk Þyri drótningar. En er hon var með heiðnum mǫnnum, þá vildi hon hvárki þiggja mat né drykk af þeim, ok fór svá fram vii. nætr. En þá var þat á einni nótt, at Þyri drótning ok Ǫzurr hljópusk í brot í náttmyrkri ok til skógar. Er þat skjótast frá þeira ferð at segja, at þau koma fram í Danmǫrk, ok þorir Þyri þar fyrir engan mun at vera fyrir þá sǫk, at hon veit, ef Sveinn konungr spyrr, bróðir hennar, til hennar þar, at hann mun skjótt senda hana aptr til Vindlandz. Fara þau alt hulðu hǫfði, þar til er þau koma í Nóreg. Létti Þyri ferðinni eigi fyrr, en þau koma á fund Óláfs konungs; tók hann við þeim vel ok váru þau þar í góðum fagnaði; segir Þyri konungi alt um sín vendræði ok biðr hann hjálpráða, biðr sér friðar í hans ríki. Þyri var kona orðsnjǫll ok virðisk konungi vel rœður hennar, sá hann, at hon var fríð kona, ok kømr í hug, at þetta myni vera gott kvánfang, ok víkr þannug rœðunni, spyrr, ef hon vill giptask honum. En svá sem þá var hennar ráði komit, þótti henni vandi mikill ór at ráða, en í annan stað sá hon, hversu farsæligt gjaforð þetta var, at giptask svá ágætum konungi, ok bað hann ráða fyrir sér ok sínu ráði. Ok svá sem um þetta var talat, þá fekk Óláfr konungr Þyri drótningar. Þetta brullaup var gǫrt um haustit, þá er konungr hafði komit norðan af Hálogalandi. Var Óláfr konungr ok Þyri drótning í Niðarósi um vetrinn. En eptir um várit þá kærði Þyri drótning opt fyrir Óláfi konungi ok grét sárliga þat er eignir hennar váru svá miklar í Vindlandi, en hon hafði eigi fjárhlut þar í landi, svá sem drótningu sœmði, stundum bað hon konung fǫgrum orðum, at hann skyldi fá henni eign sína, segir, at Búrizláfr konungr var svá mikill vin Óláfs konungs, at þegar, er þeir fynnisk, myndi konungr fá Óláfi konungi alt þat, er hann beiddisk. En er þessar rœðu urðu varir vinir Óláfs konungs, þá lǫttu allir konung þessarrar farar. Svá segir, at þat var einn dag snimma um várit, at konungr gekk eptir stræti, en við torg gekk maðr í móti honum með hvannir margar ok undar-

liga stórar þann tíma várs. Konungr tók einn hvannnjóla mikinn í hǫnd sér ok gekk heim til herbergis Þyri drótningar. Þyri sat inn í stofunni ok grét, er konungr kom inn. Konungr mælti: »sé hér hvannjóla mikinn, er ek gef þér«. Hon laust við hendinni ok mælti: »stœrrum gaf Haraldr Gormsson, en miðr æðraðisk hann at fara af landi ok sœkja eign sína, en þú gerir nú, ok reyndisk þat þá, er hann fór hingat í Nóreg ok eyddi mestan hlut landz þessa, en eignaðisk alt at skyldum ok skǫttum, en þú þorir eigi at fara í gǫgnum Danaveldi fyrir Sveini konungi, bróður mínum«. Óláfr konungr hljóp upp við, er hon mælti þetta, ok mælti hátt ok svarði við: »aldri skal ek hræddr fara fyrir Sveini konungi, bróður þínum, ok ef okrir fundir verða, þá skal hann fyrir láta«.

K. 93. Útboð Óláfs konungs.

Óláfr konungr stefndi þing í bœnum lítlu síðarr. Hann gerði þá bert fyrir allri alþýðu, at hann mun leiðangr hafa úti um sumarit fyrir landi, ok hann vill nefnd hafa ór hverju fylki bæði at skipum ok liði, segir þá, hversu mǫrg skip hann vill þaðan hafa ór firðinum. Síðan gerir hann orðsending bæði norðr ok suðr með landi it ýtra ok it øfra ok lætr liði út bjóða. Óláfr konungr lætr þá setja fram Orminn langa ok ǫll ǫnnur skip sín, bæði stór ok smá, stýrði hann sjálfr Orminum langa. Ok þá er menn váru þar ráðnir til skipanar, þá var þar svá mjǫk vandat lið ok valit, at engi maðr skyldi vera á Orminum langa ellri en sextøgr eða yngri en tvítøgr, en valðir mjǫk at afli ok hreysti. Þar váru fyrst til skoraðir hirðmenn Óláfs konungs, þvíat þat var valit af innanlandzmǫnnum ok útanlandz alt þat, er sterkast var ok frœknast.

K. 94. Manntal á Orminum.

Úlfr rauði hét maðr, er bar merki Óláfs konungs ok í stafni var á Orminum, ok annarr Kolbjǫrn stallari, Þorsteinn oxafótr, Víkarr af Tíundalandi, bróðir Arnljóts gellina. Þessir váru á rausninni í sǫxum: Vakr elfski Raumason, Bersi inn sterki, Án skyti af Jamtalandi, Þrándr rammi af Þelamǫrk ok Óþyrmir, bróðir hans, þeir Háleygir: Þrándr skjálgi, Ǫgmundr sandi, Hlǫðvir langi ór Saltvík, Hárekr hvassi; þeir innan-Þrœndir: Ketill hávi, Þorfinnr eisli, Hávarðr ok þeir brœðr ór Orkadal. Þessir váru í fyrirrúmi, Bjǫrn af Stuðlu, Þorgrímr ór Hvini

Þjóðólfsson, Ásbjǫrn ok Ormr, Þórðr ór Njarðarlaug, Þorsteinn hvíti af Oprostǫðum, Arnórr mœrski, Hallsteinn ok Bǫrkr ór Fjǫrðum, Eyvindr snákr, Bergðórr bestill, Hallkell af Fjǫlum, Óláfr drengr, Arnfinnr sygnski, Sigurðr bíldr, Einarr hǫrzki ok Finnr, Ketill rygski, Grjótgarðr rǫskvi. Þessir váru í krapparúmi: Einarr þambarskelfir; hann þótti þeim eigi hlutgengr, þvíat hann var xviii. vetra; Hallsteinn Hlífarson, Þórólfr, Ívarr smetta, Ormr skógarnef — ok margir aðrir menn, mjǫk ágætir, váru á Orminum, þótt vér kunnim eigi nefna; viii. menn váru í hálfrými á Orminum ok var valit einum manni ok einum; xxx. váru í fyrirrúmi. Þat var mál manna, at þat mannval, er á Orminum var, bar eigi minna af ǫðrum mǫnnum um fríðleika ok afl ok frœknleik, en Ormrinn af ǫðrum skipum.[2] Þorkell nefja, bróðir konungs, stýrði Orminum skamma; Þorkell dyðrill ok Jósteinn, móðurbrœðr konungs, hǫfðu Tranann, ok var hvártveggja þat skip allvel skipat. Ellifu stórskip hafði Óláfr konungr ór Þrándheimi ok umfram tvítøgsessur ok smæri skip.

K. 95. Kristnat Ísland.

En er Óláfr konungr hafði mjǫk búit lið sitt ór Niðarósi, þá skipaði hann mǫnnum um ǫll Þrœndalǫg í sýslur ok ármenningar; þá sendi hann til Íslandz Gizur hvíta ok Hjalta Skeggjason, at boða kristni á Íslandi, ok fekk með þeim prest þann, er Þormóðr er nefndr, ok fleiri vígða menn, en hafði eptir með sér í gisling iiii. íslenzka menn, þá er honum þóttu ágætastir, Kjartan Óláfsson, Haldór Guðmundarson, Kolbein Þórðarson, Sverting Rúnólfsson. Ok er þat sagt af ferð þeira Gizurar ok Hjalta, at þeir kómu til Íslandz fyrir alþingi ok fóru til þings, ok á því þingi var kristni í lǫg tekin á Íslandi, ok þat sumar var skírt alt mannfólk.

K. 96. Kristnat Grœnland.

Óláfr konungr sendi ok þat sama vár Leif Eiríksson til Grœnlandz, at boða þar kristni, ok fór hann þat sumar til Grœnlandz; hann tók í hafi skipsǫgn þeira manna, er þá váru ófœrir ok lágu á skipsflaki, ok þá fann hann Vínland it góða ok kom um sumarit til Grœnlandz ok hafði þannug með sér prest ok kennimenn ok fór til vistar í Brattahlíð til Eiríks, fǫður síns. Menn kǫlluðu hann síðan Leif inn hepna, en Eiríkr faðir hans sagði, at þat var samskulda, er Leifr hafði borgit skipsǫgn manna ok þat, er hann hafði flutt skémanninn til Grœnlandz; þat var prestr.

K. 97. Ferð Óláfs konungs.

Óláfr konungr fór með liði sínu suðr með landi; sóttu þá til fundar við hann vinir hans margir, ríkismenn þeir, er til ferðar váru búnir með konungi; var þar inn fyrsti maðr Erlingr Skjálgsson, mágr hans, ok hafði hann skeið ina miklu; hon var xxx. at rúmatali, ok var þat skip allvel skipat. Þá kómu ok til konungs mágar hans, Hyrningr ok Þorgeirr, ok stýrði hvártveggi miklu skipi. Margir aðrir ríkismenn fylgðu honum; hann hafði lx. langskipa, er hann fór ór landi, ok siglði suðr fyrir Danmǫrk gǫgnum Eyrarsund, ok í þeiri ferð kom Óláfr konungr til Vindlandz ok gerði stefnulag við Búrizláf konung, ok funnusk þeir konungar; tǫluðu þeir þá um eignir þær, er Óláfr konungr heimti, ok fóru allar rœður líkliga milli konunga, ok var góðr greiðskapr um þær heimtingar, er Óláfr konungr þóttisk þar eiga. Dvalðisk Óláfr konungr þar lengi um sumarit, fann þar marga vini sína.

K. 98. Frá Svía-konungi.

Sveinn konungr tjúguskegg átti þá Sigríði ina stórráðu, sem fyrr er ritit. Sigríðr var inn mesti óvin Óláfs konungs Tryggvasonar ok fann þat til saka, at Óláfr konungr hafði slitit einkamálum við hana ok lostit hana í andlit, svá sem fyrr var ritit. Hon eggjaði mjǫk Svein konung til at halda orrostu við Óláf konung Tryggvason ok segir, at þat var œrin sǫk við Óláf konung, er hann hafði lagzk hjá Þyri, systur hans — »at ólofi yðru, ok myndi ekki inir fyrri frændr yðrir slíkt þola«; hafði Sigríðr drótning slíkar fortǫlur optliga í munni, ok kom hon svá sínum fortǫlum, at Sveinn konungr var fullkominn at gera þat ráð. Ok snimma um várit sendi Sveinn konungr menn austr í Svíþjóð á fund Óláfs Svía-konungs, mágs síns, ok Eiríks jarls, ok lét segja þeim, at Óláfr Nóregskonungr hafði leiðangr úti ok ætlaði at fara um sumarit til Vindlandz; fylgði þat orðsending, at Svía-konungr ok jarl skyldu her úti hafa ok fara til móts við Svein konung; skyldu þeir þá allir saman leggja til orrostu við Óláf konung. En Svía-konungr ok Eiríkr jarl váru þessarrar ferðar albúnir ok drógu þá saman skipaher mikinn af Svíaveldi; fóru því liði suðr til Danmerkr ok kómu þar svá, at Óláfr konungr Tryggvason hafði áðr austr siglt; þess getr Haldórr ókristni, er hann orti um Eirík jarl:

164. Út bauð jǫfra hneitir
élmóðr af Svíþjóðu
(sunnr helt gramr til gunnar)
gunnbliks liði miklu;
hverr vildi þá hǫlða
hrægeitunga feitir,
(mǫ́r fekk) á sæ (sára
sylg) Eireki fylgja.

Þeir Svía-konungr ok Eiríkr jarl heldu til fundar við Dana-konung ok hǫfðu þá allir saman ógrynni hers.

K. 99. Svikræði Sigvalda jarls.

Sveinn konungr, þá er hann hafði sent eptir herinum, þá sendi hann Sigvalda jarl til Vindlandz at njósna um ferð Óláfs konungs Tryggvasonar ok gildra svá til, at fundr þeira Sveins konungs mætti verða ok Óláfs konungs. Ferr þá Sigvaldi jarl leið sína ok kom fram á Vindlandi, fór til Jómsborgar ok síðan á fund Óláfs konungs Tryggvasonar. Váru þar mikil vináttumál þeira á milli, kom jarl sér í inn mesta kærleik við konung. Ástríðr, kona jarls, dóttir Búrizláfs konungs, var vin mikill Óláfs konungs, ok var þat mjǫk af inum fyrrum tengðum, er Óláfr konungr hafði átt Geiru, systur hennar. Sigvaldi jarl var maðr vitr ok ráðugr, en er hann kom sér í ráðagørð við Óláf konung, þá dvalði hann mjǫk ferðina hans austan at sigla ok fann til þess mjǫk ýmsa hluti, en lið Óláfs konungs lét geysiilla ok váru menninir mjǫk heimfúsir, er þeir lágu albúnir, en veðr byrvæn. Sigvaldi jarl fekk njósn leyniliga af Danmǫrk, at þá var austan kominn herr Dana-konungs ok Eiríkr jarl hafði þá ok búinn sinn her ok þeir hǫfðingjarnir mundu þá koma austr undir Vindland ok þeir hǫfðu á kveðit, at þeir mundu bíða Óláfs konungs við ey þá, er Svǫlð hét, svá þat, at jarl skyldi svá til stilla, at þeir mætti þar finna Óláf konung.

K. 100. Ferð Óláfs af Vindlandi.

Þá kom pati nǫkkurr til Vindlandz, at Sveinn Dana-konungr hefði her úti, ok gerðisk brátt sá kurr, at Sveinn Dana-konungr myndi vilja finna Óláf konung, en Sigvaldi jarl segir konungi: »ekki er þat ráð Sveins konungs at leggja til bardaga við þik með Dana-her einn saman, svá mikinn her sem þér hafið. En ef yðr er nǫkkurr grunr á því, at ófriðr myni fyrir, þá skal ek fylgja yðr með mínu liði, ok þótti þat enn styrkr, hvar sem Jómsvíkingar fylgðu hǫfðingjum; mun ek fá þér xi. skip vel skipuð«. Konungr játaði þessu. Var þá lítit veðr ok hagstœtt. Lét konungr þá leysa flotann ok blása til brotlǫgu; drógu menn þá segl sín, ok

gengu meira smáskipin ǫll, ok siglðu þeir undan á hafit út, en jarl siglði nær konungsskipinu ok kallaði til þeira, bað konung sigla eptir sér — »mér er kunnast, segir hann, hvar djúpast er um eyjasundin, en þér munuð þess þurfa með þau in stóru skip«. Siglði þá jarl fyrir með sínum skipum; hann hafði xi. skip, en konungr siglði eptir honum með sínum stórskipum. Hafði hann ok þar xi. skip, en allr annarr herrinn siglði út á hafit. En er Sigvaldi jarl siglði útan at Svǫlð, þá røri í móti þeim skúta ein; þeir segja jarli, at herr Dana-konungs lá þar í hǫfninni fyrir þeim; þá lét jarl hlaða seglunum, ok róa þeir inn undir eyna; Halldórr ókristni segir svá:

165. Eyna fór ok einu
(unnviggs konungr sunnan
(sverð rauð) mætr (at morði)
(meiðr) sjau tøgum skeiða,
þás húnlagar hreina
hafði jarl of krafða
(sætt gekk seggja áttar
sundr) Skǫnunga fundar.

Hér segir, at þeir Óláfr konungr ok Sigvaldi jarl hǫfðu lxx. skipa ok einu meirr, þá er þeir siglðu sunnan.

K. 101. Frá tali konunganna.

Sveinn Dana-konungr ok Óláfr Svía-konungr ok Eiríkr jarl váru þar þá með allan her sinn. Þá var fagrt veðr ok bjart sólskin; gengu þeir nú á hólminn allir hǫfðingjar ok sveitir með þeim ok sá, er skipin siglðu út á hafit mjǫk mǫrg saman, ok nú sjá þeir, hvar siglir eitt mikit skip ok glæsiligt; þá mæltu báðir konungarnir: »þetta er mikit skip ok ákafafagrt; þetta mun vera Ormr inn langi«. Eiríkr jarl svarar ok segir, at »ekki er þetta Ormr inn langi«, — ok svá var sem hann sagði; þetta skip átti Eindriði af Gimsum. Lítlu síðarr sá þeir, hvar annat skip siglði miklu meira en it fyrra. Þá mælti Sveinn konungr: »hræddr er Óláfr Tryggvason nú, eigi þorir hann at sigla með hǫfuðin á skipi sínu«. Þá segir Eiríkr jarl: »ekki er þetta konungs skip; kenni ek þetta skip ok seglit, þvíat stafat er seglit; þetta er Erlingr Skjálgsson; látum sigla þá; betra er oss skarð ok missa í flota Óláfs konungs, en þetta skip þar svá búit«. En stundu síðarr sá þeir ok kendu skip Sigvalda jarls, ok viku þau þannug at hólmanum; þá sá þeir, hvar siglðu iii. skip, ok var eitt mikit skip. Mælti þá Sveinn konungr, biðr þá ganga til skipa sinna, segir, at þá ferr Ormr inn langi. Eiríkr jarl segir: »mǫrg hafa þeir ǫnnur stór skip ok glæsilig, en Orm inn langa, bíðum enn«. Þá mæltu mjǫk margir menn: »eigi vill Eiríkr jarl nú berjask ok

hefna fǫður síns; þetta er skǫmm mikil, svá at spyrjask mun um ǫll lǫnd, ef vér liggjum hér með jammiklu liði, en Óláfr konungr sigli á hafit út hér hjá oss sjálfum«. En er þeir hǫfðu þetta talat um hríð, þá sá þeir, hvar siglðu iiii. skip, ok eitt af þeim var dreki allmikill ok mjǫk gullbúinn. Þá stóð upp Sveinn konungr ok mælti: »hátt mun Ormrinn bera mik í kveld; honum skal ek stýra«. Þá mæltu margir, at Ormrinn var furðumikit skip ok frítt, rausn mikil, at láta gera slíkt skip. Þá mælti Eiríkr jarl, svá at nǫkkurir menn heyrðu: »þótt Óláfr konungr hefði ekki meira skip en þetta, þá myndi Sveinn konungr þat aldri fá af honum með einn saman Dana-her«. Dreif þá fólkit til skipanna ok ráku af tjǫldin. En er hǫfðingjar rœddu þetta milli sín, sem nú er sagt, þá sá þeir, hvar siglðu iii. skip allmikil ok it iiii. síðast, ok var þat Ormr inn langi. En þau in stóru skip, er áðr hǫfðu siglt ok þeir hugðu, at Ormrinn væri, þat var it fyrra Traninn, en it síðarra Ormr inn skammi. En þá er þeir sá Orminn langa, kendu allir, mælti þá engi í mót, at þar myndi sigla Óláfr Tryggvason, gengu þá til skipanna ok skipuðu til atlǫgunnar. Váru þat einkamál þeira hǫfðingjanna, Sveins konungs ok Óláfs konungs ok Eiríks jarls, at sinn þriðjung Nóregs skyldi eignask hverr þeira, ef þeir feldi Óláf konung Tryggvason, en sá þeira hǫfðingja, er fyrst gengi á Orminn, skyldi eignask alt þat hlutskipti, er þar feksk, ok hverr þeira þau skip, er sjálfr hryði. Eiríkr jarl hafði barða einn geysimikinn, er hann var vanr at hafa í víking; þar var skegg á ofanverðu barðinu hváru tveggja; en niðr frá járnspǫng þykk ok svá breið sem barðit ok tók alt í sjá ofan.

K. 102. Frá liði Óláfs konungs.

Þá er þeir Sigvaldi jarl røru inn undir hólmann, þá sá þat þeir Þorkell dyðrill af Tranan um ok aðrir skipstjórnarmenn, þeir er með honum fóru, at jarl snøri sínum skipum undir hólmann, þá hlóðu þeir ok seglum ok røru eptir honum ok kǫlluðu til þeira, spurðu, hví þeir fóru svá. Jarl segir, at hann vill bíða Óláfs konungs — »ok er meiri ván, at ófriðr sé fyrir oss«. Létu þeir þá fljóta skipin, þar til er Þorkell nefja kom með Orminn skamma ok þau iii. skip, er honum fylgðu, ok váru þeim sǫgð in sǫmu tíðendi; hlóðu þeir þá ok sínum seglum ok létu fljóta ok biðu Óláfs konungs, en þá er konungrinn siglði innan at hólmanum, þá røri allr herrinn út á sundit fyrir þá.

En er þeir sá þat, þá báðu þeir konunginn sigla leið sína, en leggja eigi til orrostu við svá mikinn her. Konungr svarar hátt ok stóð upp í lyptingunni: »láti ofan seglit, ekki skulu mínir menn hyggja á flótta; ek hefi aldri flýit í orrostu; ráði guð fyrir lífi mínu, en aldri mun ek á flótta leggja«. Var svá gǫrt, sem konungr mælti. Svá segir Hallfrøðr:

166. Geta skal máls þess, es mæla
menn at vápna sennu
dolga fangs við drengi
dáðǫflgan bǫr kvǫ́ðu —
baða hertryggðar hyggja
hnekkir sína rekka
(þess lifa þjóðar sessa
þróttar orð) á flótta.

K. 103. Lagt saman skipum Óláfs konungs.

Óláfr konungr lét blása til samlǫgu ǫllum skipum sínum; var konungsskip í miðju liði, en þar á annat borð Ormr inn skammi, en annat borð Traninn. En þá er þeir tóku at tengja stafnana, þá bundu þeir saman stafnana á Orminum langa ok Orminum skamma. En er konungr sá þat, kallaði hann hátt, bað þá leggja fram betr it mikla skipit ok láta þat eigi aptast vera allra skipa í herinum. Þá svarar Úlfr inn rauði: »ef Orminn skal því lengra fram leggja, sem hann er lengri en ǫnnur skip, þá mun ávint verða um sǫxin«. Konungr segir: »eigi vissa ek, at ek ætta stafnbúann bæði rauðan ok ragan«. Úlfr segir: »ver þú eigi meirr baki lyptingina en ek mun verja stafninn«. Konungr helt á boga ok lagði ǫr á streng ok snøri at Úlfi. Úlfr mælti: »skjót annan veg, konungr, þannug sem meiri er þǫrfin; þér vinn ek þat er ek vinn«.

K. 104. Frá Óláfi konungi.

Óláfr konungr stóð í lypting á Orminum, bar hann hátt mjǫk; hann hafði gyltan skjǫld ok gullroðinn hjálm; var hann auðkendr frá ǫðrum mǫnnum; hann hafði rauðan kyrtil stuttan útan um brynju. En er Óláfr konungr sá, at riðluðusk flokkarnir ok upp váru sett merki fyrir hǫfðingjum, þá spurði hann: »hverr er hǫfðingi fyrir liði því, er gegnt oss er?«. Honum var sagt, at þar var Sveinn konungr tjúguskegg með Dana-her. Konungr svarar: »ekki hræðumk vér bleyður þær, engi er hugr í Dǫnum; — en hverr hǫfðingi fylgir þeim merkjum, er þar eru út í frá hœgra veg?«. Honum var sagt, at þar var Óláfr konungr með Svía-her. Óláfr konungr segir: »betra væri Svíum heima ok sleikja um blótbolla sína, en ganga

á Orminn undir vápn yður. En hverir eigu þau in stóru skip, er þar liggja út á bakborða Dǫnum?«. »Þar er, segja þeir, Eiríkr jarl Hákonarson«. Þá svarar Óláfr konungr: »hann mun þykkjask eiga við oss skapligan fund, ok oss er ván snarprar orrostu af því liði; þeir eru Norðmenn, sem vér erum«.

K. 105. Uphaf orrostu.

Síðan greiða konungar atróðr, lagði Sveinn konungr sitt skip móti Orminum langa, en Óláfr konungr sœnski lagði út frá ok stakk stǫfnum at ýzta skipi Óláfs konungs Tryggvasonar, en ǫðrum megin Eiríkr jarl. Tóksk þar þá hǫrð orrosta. Sigvaldi jarl lét skotta við sín skip ok lagði ekki til orrostu. Svá segir Skúli Þorsteinsson — hann var þá með Eiríki jarli —:

167. Fylgðak Frísa dolgi
(fekk ungr) þars spjǫr sungu
(nú fiðr ǫld, at eldumk)
(aldrbót) ok Sigvalda,
þás til móts við mœti
malmþings í dyn hjalma
sunnr fyr Svǫlðar mynni
sárlauk roðinn bǫrum.

Ok enn segir hér frá þessum tíðendum Hallfrøðr:

168. Þar hykk víst til mjǫk mistu
(mǫrg kom drótt á flótta)
gram, þanns gunni framði,
gengis þrœnzkra drengja,
nœfr vá einn við jǫfra
allvaldr tváa snjalla
(frægt es til slíks at segja
siðar) en jarl enn þriðja.

K. 106. Flótti Sveins konungs ok Óláfs konungs.

Þessi orrosta var in snarpasta ok allmannskœð. Frambyggjar á Orminum langa ok Orminum skamma ok Trananum fœrðu akkeri ok stafnljá í skip Sveins konungs, en áttu vápnin at bera á þá niðr undir fœtr sér; hruðu þeir ǫll þau skip, er þeir fengu haldit, en konungrinn Sveinn ok þat lið, er undan komsk, flýði á ǫnnur skip, ok því næst lǫgðu þeir frá ór skotmáli, ok fór þessi herr, svá sem gat Óláfr konungr Tryggvason. Þá lagði þar at í staðinn Óláfr Svía-konungr, ok þegar er þeir kómu nær stórskipum, þá fór þeim, sem hinum, at þeir létu lið mikit ok sum skip sín, ok lǫgðu frá við svá búit. En Eiríkr jarl síbyrði Barðanum við it ýzta skip Óláfs konungs ok hrauð þat ok hjó þegar þat ór tengslum, en lagði þá at því, er þar var næst, ok barðisk til þess, er þat var hroðit. Tók þá liðit at hlaupa af inum smærum skipunum ok upp á stórskipin, en jarl hjó hvert ór tengslunum, svá sem hroðit var, en Danir ok Svíar lǫgðu þá í skotmál ok ǫllum megin at skipum Óláfs konungs.

En Eiríkr jarl lá ávalt síbyrt við skipin ok átti hǫggorrostu, en svá sem menn fellu á skipum hans, þá gengu aðrir upp í staðinn, Danir ok Svíar. Svá segir Haldórr:

169. Gerðisk snarpra sverða,
slitu drengir frið lengi
þars gollin spjǫr gullu,
gangr of Orm enn langa;
dolgs kvǫðu fram fylgja
fráns leggbita hǫnum
sœnska menn at sennu
sunnr ok danska runna.

Þá var orrosta in snarpasta, ok fell þá mjǫk liðit, ok kom svá at lykðum, at ǫll váru hroðin skip Óláfs konungs nema Ormrinn langi; var þar þá alt lið á komit, þat er vígt var hans manna. Þá lagði Eiríkr jarl Barðanum at Orminum síbyrt ok var þar hǫggorrosta; svá segir Halldórr:

170. Fjǫrð kom heldr í harðan,
hnitu reyr saman dreyra,
tungl skǫrusk þá tingla
tangar, Ormr enn langi,
þás borðmikinn Barða
brynflagðs Reginn lagði
(jarl vann hjalms at holmi
hríð) við Fáfnis síðu.

K. 107. Frá Eiríki jarli.

Eiríkr jarl var í fyrirrúmi á skipi sínu, ok var þar fylkt með skjaldborg; var þá bæði þar hǫggorrosta ok spjótum lagt ok kastat ǫllu því, er til vápna var, en sumir skutu bogaskoti eða handskoti. Var þá svá mikill vápnaburðr á Orminn, at varla mátti hlífum fyrir sik koma, er svá þykt flugu spjót ok ǫrvar, þvíat ǫllum megin lǫgðu herskip at Orminum. En menn Óláfs konungs váru þá svá óðir, at þeir hljópu upp á borðin til þess at ná með sverðzhǫggum at drepa fólkit, en margir lǫgðu eigi svá undir Orminn, at þeir vildi í hǫggorrostu vera. En Óláfsmenn gengu flestir út af borðunum ok gáðu eigi annars, en þeir berðisk á sléttum velli, ok sukku niðr með vápnum sínum; svá segir Hallfrøðr:

171. Sukku niðr af Naðri
(naddfár) í bǫð sárir
(baugs gerðut við vægjask)
verkendr Heðins serkjar;
vanr mun Ormr, þótt Ormi
alldýrr konungr stýri,
hvars skríðr með lið lýða,
lengi slíkra drengja.

K. 108. Frá Einari þambarskelfi.

Einarr þambarskelfir var á Orminum aptr í krapparúmi; hann skaut af boga ok var allra manna harðskeytastr. Einarr skaut at Eiríki jarli ok laust í stýrishnakkann fyrir ofan hǫfuð jarli, ok gekk alt upp á reyrbǫndin; jarl leit til ok spurði, ef

þeir vissi, hverr þar skaut, en jamskjótt kom ǫnnur ǫr, svá nær jarli, at flaug milli síðunnar ok handarinnar ok svá aptr í hǫfðafjǫlina, at langt stóð út broddrinn. Þá mælti jarl við þann mann, er sumir nefna Finn, en sumir segja, at hann væri finzkr, — sá var inn mesti bogmaðr —: »skjóttu mann þann inn mikla í krapparúminu«. Finnr skaut, ok kom ǫrin á boga Einars miðjan í því bili, er Einarr dró it iii. sinn bogann; brast þá boginn í ii. hluti. Þá mælti Óláfr konungr: »hvat brast þar svá hátt?«. Einarr svarar: »Nóregr ór hendi þér konungr«. »Eigi mun svá mikill brestr orðinn, segir konungr, tak boga minn ok skjót af« — ok kastaði boganum til hans. Einarr tók bogann ok dró þegar fyrir odd ǫrvarinnar ok mælti: »ofveykr, ofveykr allvaldz bogi« — ok kastaði aptr boganum, tók þá skjǫld sinn ok sverð ok barðisk.

K. 109. Frá Óláfi konungi.

Óláfr konungr Tryggvason stóð í lypting á Orminum ok skaut optast um daginn, stundum bogaskoti, en stundum gaflǫkum ok jafnan tveim senn. Hann sá fram á skipit ok sá sína menn reiða sverðin ok hǫggva títt ok sá, at illa bitu, mælti þá hátt: »hvárt reiðið þér svá slæliga sverðin, er ek sé, at ekki bíta yðr?«. Maðr sagði: »sverð vár eru slæ ok brotin mjǫk«. Þá gekk konungr ofan í fyrirrúmit ok lauk upp hásætiskistuna, tók þar ór mǫrg sverð hvǫss ok fekk mǫnnum; en er hann tók niðr inni hœgri hendi, þá sá menn, at blóð rann ofan undan brynstúkunni; engi veit, hvar hann var sárr.

K. 110. Upganga á Orminn.

Mest var vǫrnin á Orminum ok mannskœðust af fyrirrúmsmǫnnum ok stafnbúum; þar var hvártveggja valit mest mannfólkit ok hæst borðin. En er lið fell fyrst um mitt skip ok þar er fátt stóð upp mannanna um sigluskeiðit, þá réð Eiríkr jarl til upgǫngunnar ok kom upp á Orminn með xv. mann. Þá kom í móti honum Hyrningr, mágr Óláfs konungs, með sveit manna, ok varð þar inn harðasti bardagi, ok lauk svá, at jarl hrǫkk ofan aptr á Barðann, en þeir menn, er honum hǫfðu fylgt, fellu sumir, en sumir váru særðir; þess getr Þórðr Kolbeinsson:

172. Þar vas hjalmaðs herjar
Hropts við dreyrgar toptir
— — — — — —
— — — — — —
orð fekk gótt, es gerði
grams vǫrn blǫum hjǫrvi,
(hǫll bilar hára fjalla)
Hyrningr (áðr þat fyrnisk).

Þá varð enn in snarpasta orrosta, ok fellu þá margir menn á Orminum; en er þyntisk skipan á Orminum til varnarinnar, þá réð Eiríkr jarl annat sinn til upgǫngu á Orminn; varð þá enn hǫrð viðtaka. En er þetta sá stafnbúar á Orminum, þá gengu þeir aptr á skipit ok snúask til varnar móti jarli ok veita harða viðrtǫku. En fyrir því, at þá var svá mjǫk fallit lið á Orminum, at víða váru auð borðin, tóku þá jarlsmenn víða upp at ganga. En alt þat lið, er þá stóð upp til varnar á Orminum, sótti aptr á skipit, þar til sem konungr var. Svá segir Haldórr ókristni, at Eiríkr jarl eggjaði þá sína menn:

173. Hét á heiptar nýta
hugreifr (með Áleifi
aptr stǫkk þjóð of þoptur)
þengill sína drengi,
þás hafvita hǫfðu
hallendr of gram snjallan
(varð fyr Vinða myrði
vápneiðr) lokit skeiðum.

K. 111. Hroðinn Ormrinn langi.

Kolbjǫrn stallari gekk upp í lypting til konungs; þeir hǫfðu mjǫk líkan klæða búnað ok vápna; Kolbjǫrn var ok allra manna mestr ok fríðastr. Varð nú enn í fyrirrúminu in snarpasta orrosta. En fyrir þá sǫk, at þá var svá mikit fólk komit upp á Orminn af liði jarls, sem vera mátti á skipinu, en skip hans lǫgðu at ǫllum megin útan at Orminum, en lítit fjǫlmenni til varnar móti svá miklum her, nú þótt þeir menn væri bæði sterkir ok frœknir, þá fellu nú flestir á lítilli stundu. En Óláfr konungr sjálfr ok þeir Kolbjǫrn báðir hljópu þá fyrir borð, ok á sitt borð hvárr. En jarlsmenn hǫfðu lagt útan at smáskútur ok drápu þá, er á kaf hljópu, ok þá er konungr sjálfr hafði á kaf hlaupit, vildu þeir taka hann hǫndum ok fœra Eiríki jarli; en Óláfr konungr brá yfir sik skildinum ok steypðisk í kaf; en Kolbjǫrn stallari skaut undir sik skildinum ok hlífði sér svá við spjótum, er lagt var af skipum þeim, er undir lágu, ok fell hann svá á sjáinn, at skjǫldrinn varð undir honum, ok komsk hann því eigi í kaf svá skjótt ok varð hann handtekinn ok dreginn upp í skútuna, ok hugðu þeir, at þar væri konungrinn. Var hann þá leiddr fyrir jarl, en er þess varð jarl varr, at þar var Kolbjǫrn, en eigi Óláfr konungr, þá váru Kolbirni grið gefin. En í þessi svipan hljópu allir fyrir borð af Orminum, þeir er þá váru á lífi Óláfs konungs menn, ok segir Hallfrøðr svá, at Þorkell nefja, konungsbróðir, hljóp síðarst allra manna fyrir borð:

174. Ógrœðir sá auða
armgrjóts Trana fljóta
(hann rauð geir at gunni
glaðr) ok báða Naðra,
áðr hjaldrþorinn heldi
hugframr í bǫð ramri
snotr af snœris vitni
sunds Þorketill undan.

K. 112. Eyjasǫgn.

Svá var fyrr ritit, at Sigvaldi jarl kom til fǫruneytis við Óláf konung í Vindlandi ok hafði jarl x. skip, en þat xi., er á váru menn Ástríðar konungsdóttur, konu Sigvalda jarls. En þá er Óláfr konungr hafði fyrir borð hlaupit, þá œpði herrinn allr sigróp, ok þá lustu þeir árum í sjá jarl ok hans menn ok røru til bardaga; þess getr Haldórr ókristni:

175. Drógusk vítt at vígi
Vinða skeiðr ok ginðu
Þriðja hauðrs á þjóðir
þunn gǫlkn éarnmunnum;
gnýr varð á sæ sverða
(sleit ǫrn gera beitu)
dýrr vá drengja stjóri,
drótt kom mǫrg á flótta.

En sú Vinða-snekkjan, er menn Ástríðar váru á, røri brot ok aptr undir Vindland, ok var þat þegar rœða margra manna, at Óláfr konungr myndi steypt hafa af sér brynjunni í kafi ok kafat út undan langskipunum, lagzk síðan til Vinða-snekkjunnar, ok hefði menn Ástríðar flutt hann til landz. Ok eru þar margar frásagnir um ferðir Óláfs konungs gǫrvar síðan af sumum mǫnnum, en á þessa leið segir Hallfrøðr:

176. Veitkat hitt, hvárt Heita
hungrdeyfi skalk leyfa
dynsæðinga dauðan
dýrbliks eða þó kvikvan,
alls sannliga segja,
sárr mun gramr at hvǫru
(hætt 's til hans at frétta),
hvártveggja mér seggir.

En hvernug sem þat hefir verit, þá kom Óláfr konungr Tryggvason aldrigi síðan til ríkis í Nóregi, en þó segir Hallfrøðr vandræðaskáld á þessa leið:

177. Sá vas ǫrr, of ævi,
oddbragðs, hinn 's þat sagði,
at lofða gramr lifði,
læstyggs sonar Tryggva;
vesa kveðr ǫld ór éli
Áleif kominn stála
(menn geta máli sǫnnu
mjǫk) 's verr an svá (ferri).

Ok enn þetta:

178. Mundut þess, es þegna
þróttharðan gram sótti,
frák, með liði lýða
landherr, þar skǫp verða,
at mundjǫkuls myndi
margdýrr koma stýrir
(geta þykkjat mér gotnar
glíkligs) ór styr slíkum.

179. Enn segir auðar kenni
austr ór malma gnaustan

seggr frá sǫrum tyggja
sumr eða brott of kumnum;
nú 's sannfregit sunnan
siklings ór styr miklum
(kanka mart við manna)
morð (veifanar orði).

K. 113. Frá Eiríki jarli Hákonarsyni.

Eiríkr jarl Hákonarson eignaðisk Orminn langa með sigrinum ok hlutskipti mikit ok stýrði jarl Orminum frá fundinum; svá segir Haldórr:

180. Hjalmfaldinn bar hilmi
hrings at miklu þingi
(skeið glæstu þá þjóðir)
þangat Ormr enn langi,
en sunnr at gný Gunnar
glaðr tók jarl við Naðri;
áðr varð egg at rjóða
ættgóðr Hemings bróðir.

Sveinn, sonr Hákonar jarls, hafði þá fest Hólmfríði, dóttur Óláfs Svía-konungs. En er þeir skiptu Nóregsveldi milli sín, Sveinn Dana-konungr ok Óláfr Svía-konungr ok Eiríkr jarl, þá hafði Óláfr konungr iiii. fylki í Þrándheimi ok Mœri hváratveggju ok Raumsdal ok austr Ránríki frá Gautelfi ok til Svínasundz; þetta ríki fekk Óláfr konungr í hendr Sveini jarli með þvílíkum formála, sem fyrr hǫfðu haft skattkonungar eða jarlar af yfirkonungum. En Eiríkr jarl hafði iiii. fylki í Þrándheimi, Hálogaland ok Naumudal, Fjǫrðu ok Fjalir, Sogn ok Hǫrðaland ok Rogaland ok norðan Agðir alt til Líðandisness; svá segir Þórðr Kolbeinsson:

181. Veitk, fyr Erling útan,
ár at hersar vǫru
(lofak fasta Tý) flestir
(farlandz) vinir jarla,
en ept víg frá Veigu
(velk orð) und gram norðan
land eða lengra stundu
lagðisk suðr til Agða.

182. Allvalds nutu aldir,
una líkar vel slíku;
skyldr létsk hendi at halda
hann of Nóregs mǫnnum;
en Sveinn konungr sunnan
sagðr es dauðr, en auðir
(fátt bilar flestra ýta
fár) hans býir vǫru.

Sveinn Dana-konungr hafði þá enn Víkina, svá sem hann hafði fyrr haft, en hann veitti Eiríki jarli Raumaríki ok Heiðmǫrk. Sveinn Hákonarson tók jarldóm af Óláfi inum sœnska. Sveinn jarl var allra manna fríðastr, er menn hafi sét. Eiríkr jarl ok Sveinn jarl létu báðir skírask ok tóku rétta trú; en meðan þeir réðu fyrir Nóregi, létu þeir gera hvern, sem vildi, um kristnihaldit, en forn lǫg heldu þeir vel ok alla landzsiðu ok váru menn vinsælir ok stjórnsamir. Var Eiríkr jarl mjǫk fyrir þeim brœðrum um forráð ǫll.

K. 1. Uphaf sǫgu ins helga Óláfs konungs.

Óláfr sonr Haraldz ins grenska, fœddisk upp með Sigurði sýr, stjúpfǫður sínum, ok Ástu móður sinni. Hrani inn víðfǫrli var með Ástu; hann veitti fóstr Óláfi Haraldzsyni. Óláfr var snimma gørviligr maðr, fríðr sýnum, meðalmaðr á vǫxt; vitr var hann ok snimma ok orðsnjallr. Sigurðr sýr var búsýslumaðr mikill ok hafði menn sína mjǫk í starfi, ok hann sjálfr fór optliga at sjá um akra ok eng eða fénað ok enn til smíða, eða þar er menn stǫrfuðu eitthvat.

K. 2. Frá Óláfi ok Sigurði konungi sýr.

Þat var eitt sinn, at Sigurðr konungr vildi ríða af bœ, þá var engi maðr heima á bœnum; hann kvaddi Óláf, stjúpson sinn, at sǫðla sér hest. Óláfr gekk til geitahúss, tók þar bukk þann, er mestr var, ok leiddi heim ok lagði á sǫðul konungs; gekk þá ok segir honum, at þá hafði hann búit honum reiðskjóta. Þá gekk Sigurðr konungr til ok sá, hvat Óláfr hafði gǫrt; hann mælti: »auðsætt er, at þú munt vilja af hǫndum ráða kvaðningar mínar; mun móður þinni þat þykkja sœmiligt, at ek hafa engar kvaðningar við þik, þær er þér sé í móti skapi; er þat auðsætt, at vit munum ekki vera skaplíkir; muntu vera miklu skapstœrri, en ek em«. Óláfr svarar fá ok hló við ok gekk í brot.

K. 3. Frá íþróttum Óláfs.

Óláfr Haraldzson, er hann óx upp, var ekki hár, meðalmaðr ok allþrekligr, sterkr at afli, ljósjarpr á hár, breiðleitr, ljóss ok rjóðr í andliti, eygðr forkunnar vel, fagreygr ok snareygr, svá at ótti var at sjá í augu honum, ef hann var reiðr. Óláfr var íþróttamaðr mikill um marga hluti, kunni vel við boga ok syndr vel, skaut manna bezt handskoti, hagr ok sjónhannarr um

smíðir allar, hvárt er hann gerði eða aðrir menn. Hann var kallaðr Óláfr digri. Var hann djarfr ok snjallr í máli, bráðgǫrr at ǫllum þroska, bæði afli ok vizku, ok hugþekkr var hann ǫllum frændum sínum ok kunnmǫnnum, kappsamr í leikum ok vildi fyrir vera ǫllum ǫðrum, sem vera átti fyrir tígnar sakir hans ok burða.

K. 4. Uphaf hernaðar Óláfs konungs.

Óláfr Haraldzson var þá xii. vetra gamall, er hann steig á herskip fyrsta sinn. Ásta, móðir hans, fekk til Hrana, er kallaðr var konungsfóstri, til forráða fyrir liðinu ok í fǫr með Óláfi, þvíat Hrani hafði opt áðr verit í víking. Þá er Óláfr tók við liði ok skipum, þá gáfu liðsmenn honum konungsnafn, svá sem siðvenja var til, at herkonungar, þeir er í víking váru, er þeir váru konungbornir, þá báru þeir konungsnafn þegar, þótt þeir sæti eigi at lǫndum. Hrani sat við stýrihǫmlu; því segja sumir menn, at Óláfr væri háseti, en hann var þó konungr yfir liðinu. Þeir heldu austr með landinu ok fyrst til Danmerkr; svá segir Óttarr svarti, er hann orti um Óláf konung:

1. Ungr hratt á vit vengis,
vígrakkr konungr, blakki
(þú hefr dýrum þrek) dreyra
Danmarkar (þik vanðan);
varð nýtligust, norðan
(nú 'st ríkr af hvǫt slíkri)
frák til þess es fóruð,
fǫr þín, konungr, gǫrva.

K. 5.

En er haustaði, siglði hann austr fyrir Svíaveldi, tók þá at herja ok brenna landit, þvíat hann þóttisk eiga Svíum at launa fullan fjándskap, er þeir hǫfðu tekit af lífi fǫður hans. Óttarr svarti segir þat berum orðum, at hann fór þá austr ór Danmǫrk:

2. Ǫttuð ǫrum skreyttum
austr í salt með flaustum
(bǫruð) land af landi
(landvǫrðr, á skip randir);
neyttuð segls ok sættuð
sundvarpaði stundum;
sleit mjǫk róin mikla
mǫrg ǫr und þér bǫru.

3. Drótt vas drjúgligr ótti,
dolglinns, at fǫr þinni,
svanbræðir; namt síðan
Svíþjóðar nes hrjóða.

K. 6. Orrosta in fyrsta.

Þat haust barðisk Óláfr við Sótasker ina fyrstu orrostu; þat er í Svíaskerjum. Þar barðisk hann við víkinga, ok er sá

Sóti nefndr, er fyrir þeim réð; hafði Óláfr lið miklu minna ok skip stœrri. Hann lagði sín skip milli boða nǫkkura, ok var víkingunum óhœgt at at leggja; en þau skip, er næst lágu þeim, þá kómu þeir á stafnljám ok drógu þau at sér ok hruðu þá skipin. Víkingarnir lǫgðu frá ok hǫfðu látit lið mikit. Sigvatr skáld segir frá þessarri orrostu í því kvæði, er hann talði orrostur Óláfs konungs:

4. Langr bar út enn unga
jǫfra kund at sundi
(þjóð uggði sér síðan)
sæmeiðr (konungs reiði);
(kank til margs) en (manna)
(minni) fyrsta sinni
hann rauð œstr fyr austan
ulfs fót við sker Sóta.

K. 7. Hernaðr í Svíþjóð.

Óláfr konungr helt þá austr fyrir Svíþjóð ok lagði inn í Loginn ok herjaði á bæði lǫnd. Hann lagði alt upp til Sigtúna ok lá við fornu Sigtúnir. Svá segja Svíar, at þar sé enn grjóthlǫð þau, er Óláfr lét gera undir bryggjusporða sína. En er haustaði, þá spurði Óláfr konungr til þess, at Óláfr Svía-konungr dró saman her mikinn, ok svá þat, at hann hafði járnum komit yfir Stoksund ok sett lið fyrir. En Svía-konungr ætlaði, at Óláfr konungr myndi þar bíða frøra, ok þótti Svía-konungi lítils vert um her Óláfs konungs, þvíat hann hafði lítit lið. Þá fór Óláfr konungr út til Stokssunda ok komsk þar eigi út. Kastali var fyrir austan sundit, en herr mannz fyrir sunnan. En er þeir spurðu, at Svía-konungr var á skip kominn ok hafði her mikinn ok fjǫlða skipa, þá lét Óláfr konungr grafa út í gǫgnum Agnafit til hafs. Þá váru regn mikil. En um alla Svíþjóð fellr hvert rennanda vatn í Lǫginn, en einn óss er til hafs ór Leginum ok svá mjór, at margar ár eru breiðari. En þá er regn eru mikil ok snjánám, þá falla vǫtnin svá œsiliga, at forsfall er út um Stoksund, en Lǫgrinn gengr svá mjǫk upp á lǫndin, at víða flóar. En er grǫptrinn kom út í sjáinn, þá hljóp vatnit ok straumrinn út; lét þá Óláfr konungr á skipum sínum leggja ǫll stýri ór lagi ok draga segl við hún. Byrr var á blásandi. Þeir stýrðu með árum ok gengu skipin mikinn út yfir grunnit ok kómu ǫll heil á hafit. En Svíar fóru þá á fund Óláfs Svía-konungs ok sǫgðu honum, at Óláfr digri var þá kominn út á haf. Svía-konungr veitti þeim stórar átǫlur, er gætt skyldu hafa, at Óláfr kvæmisk eigi út. Þat er nú síðan kallat Konungssund, ok má þar ekki stórskipum fara, nema þá er vǫtn œsask mest. En þat er

sumra manna sǫgn, at Svíar yrði varir við, þá er þeir Óláfr hǫfðu út grafit fitina ok vatnit fell út, ok svá, at Svíar fóru þá til með her mannz ok ætluðu at banna Óláfi, at hann fœri út, en er vatnit gróf út tveggja vegna, þá fellu bakkarnir ok þar fólkit með, ok týndisk þar fjǫlði liðs; en Svíar mæla þessu í mót ok telja hégóma, at þar hafi menn farizk. Óláfr konungr siglði um haustit til Gotlandz ok bjósk þar at herja. En Gotar hǫfðu þar samnað ok gerðu menn til konungs ok buðu honum gjald af landinu; þat þekðisk konungr ok tekr gjald af landinu; ok sat þar um vetrinn. Svá segir Óttarr:

5. Gildir, komt at gjaldi
gotneskum her, flotna;
þorðut þér at varða
þjóðlǫnd firar rǫndu;
rann, en (maðr of minna
margr býr of þrek) varga
hungr frák austr (an yngvi),
Eysýslu lið, þeyja.

K. 8. Orrosta ǫnnur.

Hér segir svá, at Óláfr konungr fór, er váraði, austr til Eysýslu ok herjaði, veitti þar landgǫngu, en Eysýslir kómu ofan ok heldu orrostu við hann; þar hafði Óláfr konungr sigr, rak flótta, herjaði ok eyddi landit. Svá er sagt, at fyrst er þeir Óláfr konungr kómu í Eysýslu, þá buðu bœndr honum gjald; en er gjaldit kom ofan, þá gekk hann í móti með liði alvápnuðu; ok varð þá annan veg en bœndr ætluðu, þvíat þeir fóru ofan með ekki gjald, heldr með hervápnum, ok bǫrðusk við konung, sem fyrr var sagt. Svá segir Sigvatr skáld:

6. Þar vas enn, at ǫnnur
Áleifr (né svik fǫlusk)
odda þing í eyddri
Eysýslu gekk heyja;
sitt ǫttu fjǫr fótum
(fár beið ór stað sára)
enn, þeirs undan runnu,
allvaldr, búendr gjalda.

K. 9. Orrosta þriðja.

Síðan siglði hann aptr til Finnlandz ok herjaði þar ok gekk á land upp, en lið alt flýði á skóga ok eyddi byggðina at fé ǫllu. Konungr gekk upp á landit langt ok yfir skóga nǫkkura; þar váru fyrir dalbyggðir nǫkkurar; þar heita Herdalar. Þeir fengu lítit fé, en ekki af mǫnnum. Þá leið á daginn, ok snøri konungr ofan aptr til skipa. En er þeir kómu á skóginn, þá dreif lið at þeim ǫllum megin ok skaut á þá ok sóttu at fast; konungr bað þá hlífa sér. En áðr konungr kvæmi af skóginum, lét hann marga menn, ok margir urðu sárir; kom síðan um

kveldit til skipa. Þeir Finnar gerðu um nóttina œðiveðr með fjǫlkyngi ok storm sjávar. En konungr lét upp taka akkerin ok draga segl, ok beittu um nóttina fyrir landit; mátti þá enn sem optarr meira hamingja konungs en fjǫlkyngi Finna; fengu þeir beitt um nóttina fyrir Bálagarðz-síðu ok þaðan í hafit út. En herr Finna fór it øfra, svá sem konungr siglði it ýtra. Svá segir Sigvatr:

7. Hríð varð stáls í stríðri
strǫng Herdala gǫngu
Finnlendinga at fundi
fylkis niðs en þriðja,
en austr- við lǫ́ leysti
-leið víkinga skeiðar.
Bálagarðs at barði
brimskíðum lá síða.

K. 10. Orrosta in fjórða í Suðrvík.

Þá siglði Óláfr konungr til Danmerkr; hitti hann þar Þorkel inn háva, bróður Sigvalda jarls, ok rézk Þorkell til ferðar með honum, þvíat hann var þá búinn áðr at fara í hernað. Siglðu þeir þá suðr fyrir Jótlandz-síðu ok þar sem heitir Suðrvík, ok unnu þeir víkingaskip mǫrg. En víkingar þeir, er jafnan lágu úti ok réðu fyrir liði miklu, létu sik konunga kalla, þótt þeir ætti engi lǫnd til forráða. Lagði Óláfr konungr þar til bardaga; varð þar orrosta mikil, fekk þar Óláfr konungr sigr ok fé mikit. Svá segir Sigvatr:

8. En kvǫ́ðu gram Gunnar
galdrs upphǫfum valda
(dýrð frák þeims vel varðisk
vinnask) fjórða sinni,
þás ólítill úti
jǫfra liðs á miðli
friðr gekk sundr í slíðri
Suðrvík, Dǫnum kuðri.

K. 11. Orrosta in fimta við Frísland.

Þá siglði Óláfr konungr suðr til Fríslandz ok lá fyrir Kinnlima-síðu í hvǫssu veðri. Þá gekk konungr á land með lið sitt, en landzmenn riðu ofan í móti þeim ok bǫrðusk við þá; svá segir Sigvatr skáld:

9. Víg vant, hlenna hneigir,
hjǫlmum grimt et fimta
(þolðu hlýr fyr hári
hríð Kinnlima-síðu),
þás við rausn at ræsis
reið herr ofan skeiðum,
en í gǫgn at gunni
gekk hilmis lið rekkum.

K. 12. Dauði Sveins tjúguskeggs.

Óláfr konungr siglði þá vestr til Englandz. Sveinn tjúguskegg Dana-konungr var þenna tíma í Englandi með Dana-her

ok hafði þar þá setit um hríð ok haft land Aðalráðs konungs. Hǫfðu þá Danir víða gengit yfir England, var þá svá komit, at Aðalráðr konungr hafði flýit landit ok farit suðr í Valland. Þetta sama haust, er Óláfr konungr kom til Englandz, urðu þau 1008 tíðendi þar, at Sveinn konungr Haraldzson varð bráðdauðr um nótt í rekkju sinni, ok er þat sǫgn enskra manna, at Eaðmundr inn helgi hafi drepit hann með þeima hætti, sem inn helgi Merkúriús drap Júliánúm níðing. En er þat spurði Aðalráðr Engla-konungr, þá snýr hann þegar aptr til Englandz. En þá er hann kom aptr í landit, sendi hann orð ǫllum þeim mǫnnum, er fé vildu þiggja til þess at vinna land með honum. Dreif þá mikit fjǫlmenni til hans. Þá kom til liðs við hann Óláfr konungr með mikla sveit Norðmanna. Þá lǫgðu þeir fyrst til Lundúna ok útan í Temps, en Danir heldu borginni. Ǫðrum megin árinnar er mikit kauptún, er heitir Súðvirki; þar hǫfðu Danir mikinn umbúnað, grafit díki stór ok settu fyrir innan vegg með viðum ok grjóti ok torfi ok hǫfðu þar í lið mikit. Aðalráðr konungr lét þar veita atsókn mikla, en Danir vǫrðu, ok fekk Aðalráðr konungr ekki at gǫrt. Bryggjur váru þar yfir ána milli borgarinnar ok Súðvirkis svá breiðar, at aka mátti vǫgnum á víxl. Á bryggjunum váru vígi gǫr, bæði kastalar ok borðþǫk forstreymis, svá at tók upp fyrir miðjan mann, en undir bryggjunum váru stafir, ok stóðu þeir niðr grunn í ánni. En er atsókn var veitt, þá stóð herrinn á bryggjunum um allar þær ok varði þær. Aðalráðr konungr var mjǫk hugsjúkr, hvernug hann skyldi vinna bryggjurnar. Hann kallaði á tal alla hǫfðingja hersins ok leitaði ráðs við þá, hvernug þeir skyldu koma ofan bryggjunum. Þá segir Óláfr konungr, at hann mun freista at leggja til sínu liði, ef aðrir hǫfðingjar vilja at leggja. Á þeiri málstefnu var þat ráðit, at þeir skyldu leggja her sinn upp undir bryggjurnar; bjó þá hverr sitt lið ok sín skip.

K. 13. Orrosta in sétta.

Óláfr konungr lét gera flaka stóra af viðartágum ok af blautum viði ok taka í sundr vandahús ok lét þat bera yfir skip sín svá vítt, at þat tók af borðum út; þar lét hann setja undir stafi svá þykt ok svá hátt, at bæði var hœgt at vega undan ok ýrit stint fyrir grjóti, ef ofan væri á borit. En er herrinn var búinn, þá veita þeir atróðr neðan eptir ánni; ok er þeir koma nær bryggjunum, þá var borit ofan á þá bæði skot ok grjót

svá stórt, at ekki helt við, hvárki hjálmar né skildir, ok skipin meiddusk sjálf ákafliga; lǫgðu þá margir frá. En Óláfr konungr ok Norðmanna-lið með honum røru alt upp undir bryggjurnar ok báru kaðla um stafina, þá er upp heldu bryggjunum, ok tóku þá ok røru ǫllum skipunum forstreymis, sem mest máttu þeir. Stafirnir drógusk með grunni, alt til þess er þeir váru lausir undir bryggjunum. En fyrir því at vápnaðr herr stóð á bryggjunum þykt, þar var bæði grjót mart ok hervápn mǫrg, en stafirnir váru undan brotnir, bresta af því niðr bryggjurnar, ok fellr fólkit mart ofan á ána, en alt annat liðit flýði af bryggjunum, sumt í borgina, en sumt í Súðvirki. Eptir þat veittu þeir atgǫngu í Súðvirki ok unnu þat. En er borgarmenn sá þat, at áin var unnin Temps, svá at þeir máttu ekki banna skipfarar upp í landit, þá hræddusk þeir skipfarar ok gáfu upp borgina ok tóku við Aðalráði konungi. Svá segir Óttarr svarti:

10. Enn brauzt, éla kennir
Yggs, gunnþorinn bryggjur,
linns, (hefr lǫnd at vinna)
Lundúna (þér snúnat).
Hǫfðu hart of krafðir
(hildr óx við þat), skildir,
gang, en gamlir sprungu,
gunnþings éarnhringar.

Ok enn kvað hann þetta:

11. Komt í land ok lendir,
láðvǫrðr, Aðalráði
(þín naut rekka rúni)
ríki eflðr (at slíku);
harðr vas fundr, sás fœrðuð
friðlands á vit niðja
(réð áttstuðill áðan)
Játmundar (þar grundu).

Enn segir Sigvatr frá þessu:

12. Rétt 's, at sókn vas en sétta
(snarr þengill bauð Englum
at) þars Áleifr sótti
(Yggs) Lundúna bryggjur;
sverð bitu vǫlsk, en vǫrðu
víkingar þar díki;
átti sumt í sléttu
Súðvirki lið búðir.

K. 14. Orrosta in sjaunda.

Óláfr konungr var um vetrinn með Aðalráði konungi; þá áttu þeir orrostu mikla á Hringmara-heiði á Úlfkelslandi; þat ríki átti þá Úlfkell snillingr; þar fengu konungarnir sigr; svá segir Sigvatr skáld:

13. Enn lét sjaunda sinni
sverðþing háit verða
endr á Ulfkels landi
Áleifr, sem ek fer máli;
stóð Hringmara-heiði
(herfall vas þar) alla
Ellu kind, es olli
arfvǫrðr Haralds starfi.

Enn segir Óttarr svá frá þessarri orrostu:

14. Þengill, frák at þunga
þinn herr skipum ferri
(rauð Hringmara-heiði)
hlóð valkǫstu (blóði),
laut fyr yðr, áðr létti,
landfólk í gný branda,
Engla ferð, at jǫrðu,
ótt en mǫrg á flótta.

Þá lagðisk landit enn víða undir Aðalráð konung, en þingamenn ok Danir heldu mǫrgum borgum, ok víða heldu þeir þá enn landinu.

K. 15. Orrosta in átta ok níunda.

Óláfr konungr var hǫfðingi fyrir herinum, þá er þeir heldu til Kantarabyrgis ok bǫrðusk þar, alt til þess er þeir unnu staðinn, drápu þar fjǫlða liðs ok brendu borgina; svá segir Óttarr svarti:

15. Atgǫngu vant, Yngvi,
ætt siklinga mikla;
blíðr hilmir, tókt breiða
borg Kantara of morgin;
lék við rǫnn af ríki,
(rétt bragna konr gagni)
aldar frák at aldri,
eldr ok reykr, of beldir.

Sigvatr telr þessa ina áttu orrostu Óláfs konungs:

16. Veitk at víga mœtir
virðum háttr enn átta
(styrkr gekk vǫrðr) at virki
(verðungar) styr gerði;
sinn mǫ́ttut bœ banna
borg Kantara (sorgar
mart fekk) prúðum (Pǫrtum)
portgreifar Áleifi.

Óláfr konungr hafði landvǫrn fyrir Englandi ok fór með herskipum fyrir land ok lagði upp í Nýjamóðu, — þar var fyrir þingamannalið —, ok átti þar orrostu, ok hafði Óláfr konungr sigr; svá segir Sigvatr skáld:

17. Vann ungr konungr Englum
ótrauðr skarar rauðar,
endr kom brúnt á branda
blóð í Nýjamóðu;
nú hefk orrostur, austan,
ógnvalds níu talðar,
herr fell danskr, þars dǫrrum
dreif mest at Áleifi.

Óláfr konungr fór þá víða um landit ok tók gjǫld af monnum, en herjaði at ǫðrum kosti; svá segir Óttarr:

18. Máttit enskrar ættar
ǫld, þars tókt við gjǫldum,
vísi, vægðarlausum,
víðfrægr, við þér bægja;
guldut gumnar sjaldan
goll dǫglingi hollum;
stundum frák til strandar
stór þing ofan fóru.

Þar dvalðisk Óláfr konungr í þat sinn iii. vetr.

K. 16. Orrosta in tíunda í Hringsfirði.

En it þriðja vár andaðisk Aðalráðr konungr; tóku þá konungdóm synir hans, Eaðmundr ok Eaðvarðr. Þá fór Óláfr konungr suðr um sjá, ok þá barðisk hann í Hringsfirði ok vann kastala á Hólunum, er víkingar sátu í; hann braut kastalann; svá segir Sigvatr skáld:

19. Tøgr vas fullr í fǫgrum
folkveggs drifa-hreggi
(helt, sem hilmir mælti)
Hringsfirði (lið þingat);
ból lét hann á Hóli
hátt, 's víkingar ǫ́ttu,
(þeir bǫ́ðut sér síðan
slíks skotnaðar) brotna.

K. 17. Orrosta ellipta ok in tólpta ok þrettánda.

Óláfr konungr helt liði sínu vestr til Gríslupolla ok barðisk þar við víkinga fyrir Viljálmsbœ; þar hafði Óláfr konungr sigr; svá segir Sigvatr:

20. Áleifr vant, þars jǫfrar,
ellipta styr, fellu
(hrings komt af því þingi
þollr) í Gríslupollum;
þat frák víg, at vítti,
Viljalms fyr bœ, hjalma
(tala minst es þat telja),
tryggs jarls, háit snarla.

Því næst barðisk hann vestr í Fetlafirði, sem segir Sigvatr:

21. Tǫnn rauð tolpta sinni
tírfylgjandi ylgjar
(varð) í Fetlafirði
(fjǫrbann lagit mǫnnum).

Þaðan fór Óláfr konungr alt suðr til Seljupolla ok átti þar orrostu. Þar vann hann borg þá, er hét Gunnvaldzborg — hon var mikil ok forn —, ok þar tók hann jarl, er fyrir réð borginni, er hét Geirfiðr. Þá átti Óláfr konungr tal við borgarmennina; hann lagði gjald á borgina ok á jarl til útlausnar xii. þúsundir gullskillinga; slíkt fé var honum goldit af borginni, sem hann lagði á; svá segir Sigvatr:

22. Þrettánda vann Þrœnda
(þat vas flótta bǫl) dróttinn
snjallr í Seljupollum
sunnarla styr kunnan;
upp lét gramr í gamla
Gunnvaldsborg of morgin
(Geirfiðr hét sá) gǫrva
gengit jarl ok fenginn.

K. 18. Orrosta in fjórtánda ok draumr Óláfs konungs.

Eptir þat helt Óláfr konungr liði sínu vestr í Karlsár ok herjaði þar, átti þar orrostu. En þá er Óláfr konungr lá í Karlsám ok beið þar byrjar ok ætlaði at sigla út til Nǫrvasunda ok þaðan út í Jórsalaheim, þá dreymði hann merkiligan draum,

at til hans kom merkiligr maðr ok þrekligr ok þó ógurligr ok mælti við hann, bað hann hætta ætlan þeiri, at fara út í lǫnd — »far aptr til óðala þinna, þvíat þú munt vera konungr yfir Nóregi at eilífu«. Hann skilði þann draum til þess, at hann myndi konungr vera yfir landi ok hans ættmenn langa ævi.

K. 19. Orrosta in fimtánda.

Af þeiri vitran snøri hann aptr ferðinni ok lagðisk við Peituland ok herjaði þar ok brendi þar kaupstað þann, er Varrandi hét; þess getr Óttarr:

23. Nǿðuð, ungr, at eyða
ógnteitr, jǫfurr, Peitu;
reynduð, ræsir, steinda
rǫnd á Túskalandi.

Ok enn segir Sigvatr svá:

24. Malms vann, Mœra hilmir,
munnrjóðr, es kom sunnan,
gang, þars gamlir sprungu
geirar, upp at Leiru;
varð fyr víga Njǫrðum
Varrandi sæ fjarri
brendr á byggðu landi
(bœr heitir svá) Peitu.

K. 20. Frá Rúðu-jǫrlum.

Óláfr konungr hafði verit í hernaði vestr í Vallandi ii. sumur ok einn vetr. Þá var liðit frá falli Óláfs konungs Tryggvasonar xiii. vetr. Þá váru í Vallandi jarlar tveir, Viljálmr ok Roðbert; faðir þeira var Ríkarðr Rúðu-jarl, þeir réðu fyrir Norðmandí. Systir þeira var Emma drótning, er Aðalráðr Englakonungr hafði átt; sønir þeira váru þeir Eaðmundr ok Eatvarðr inn góði, Eatvígr ok Eatgeirr. Ríkarðr Rúðu-jarl var sonr Ríkarðar, sonar Viljálms langaspjóts, hann var sonr Gǫngu-Hrólfs jarls, þess er vann Norðmandí; hann var sonr Rǫgnvaldz Mœra-jarls ins ríka, sem fyrr er ritat. Frá Gǫngu-Hrólfi eru komnir Rúðu-jarlar, ok tǫlðu þeir lengi síðan frændsemi við Nóregs hǫfðingja ok virðu þeim þat lengi síðan ok váru inir mestu vinir Norðmanna alla stund, ok áttu með þeim friðlǫnd allir Norðmenn, þeir er þat vildu þekkjask. Um haustit kom Óláfr konungr í Norðmandí ok dvalðisk þar um vetrinn í Signu ok hafði þar friðland.

K. 21. Frá Einari þambarskelfi.

Eptir fall Óláfs Tryggvasonar gaf Eiríkr jarl grið Einari þambarskelfi, syni Eindriða Styrkárssonar. Einarr fór með jarli norðr í Nóreg, ok er sagt, at Einarr hafi verit allra manna

sterkastr ok beztr bogmaðr, er verit hafi í Nóregi, ok var harðskeyti hans umfram alla menn aðra; hann skaut með bakkakólfi í gǫgnum uxahúð hráblauta, er hekk á ási einum; skíðfœrr var hann allra manna bezt, inn mesti var hann íþróttamaðr ok hreystimaðr; hann var ættstórr ok auðigr. Eiríkr jarl ok Sveinn jarl giptu Einari systur sína, Bergljótu Hákonardóttur; hon var inn mesti skǫrungr; Eindriði hét sonr þeira. Jarlar gáfu Einari veizlur stórar í Orkadal, ok gerðisk hann ríkastr ok gǫfgastr í Þrœndalǫgum, ok var hann inn mesti styrkr jǫrlunum ok ástvinr.

K. 22. Frá Erlingi Skjálgssyni.

Eiríkr jarl lét sér ekki líka, at Erlingr Skjálgsson hefði svá mikit ríki, ok tók hann undir sik allar konungseigur, þær er Óláfr konungr hafði veitt Erlingi. En Erlingr tók jamt sem áðr allar landzskyldir um Rogaland, ok guldu landzbúar opt tvinnar landzskyldir, en at ǫðrum kosti eyddi hann jarðarbyggðina. Lítit fekk jarl af sakeyri, þvíat ekki heldusk þar sýslumenninir, ok því at eins fór jarl þar at veizlum, ef hann hefði mikit fjǫlmenni. Þess getr Sigvatr:

25. Erlingr vas svá jarla, næst gaf sína systur
ǫtt es, skjǫldungr, mátti snarr búþegna harri
Áleifs mágr svát œgði Ulfs feðr (vas þat) aðra
aldyggs sonar Tryggva; (aldrgipta) Rǫgnvaldi.

Eiríkr jarl orti fyrir því ekki á at berjask við Erling, at hann var frændstórr ok frændmargr, ríkr ok vinsæll; sat hann jafnan með fjǫlmenni, svá sem þar væri konungshirð. Erlingr var opt á sumrum í hernaði ok fekk sér fjár, þvíat hann helt teknum hætti um rausn ok stórmenzku, þótt hann hefði þá minni veizlur ok óhallkvæmri en um daga Óláfs konungs, mágs síns. Erlingr var allra manna fríðastr ok mestr ok sterkastr, vígr hverjum manni betr ok um allar íþróttir líkastr Óláfi konungi Tryggvasyni. Þess getr Sigvatr:

26. Erlingi varð engi þrek bar seggr við sóknir
annarr lendra manna, sinn, þvít fyrst gekk innan,
ǫrr sás átti fleiri mildr, í marga hildi,
orrostur, fjǫlkostigr; mest, en ór á lesti.

Þat hefir jafnan verit mál manna, at Erlingr hafi gǫfgastr allra lendra manna verit í Nóregi. Þau váru bǫrn Erlings ok Ástríðar: Áslákr, Skjálgr, Sigurðr, Loðinn, Þórir ok Ragnhildr,

er átti Þorbergr Árnason. Erlingr hafði jafnan með sér lxxxx. frelsingja eða fleira, ok var þat bæði vetr ok sumar, at þar var máldrykkja at dagverðarborði, en at náttverði var ómælt drukkit. En þá er jarlar váru nær, hafði hann cc. manna eða fleira. Aldri fór hann fámeðri en með xx.-sessu alskipaða. Erlingr átti skeið mikla, ii. rúm ins xl. ok þó mikil at því; hann hafði hana í víking eða stefnuleiðangr, ok váru þar á cc. manna eða meirr.

K. 23. Frá Erlingi Skjálgssyni.

Erlingr hafði jafnan heima xxx. þræla ok umfram annat man; hann ætlaði þrælum sínum dagsverk, ok gaf þeim stundir síðan ok lof til, at hverr, er sér vildi vinna um røkr eða um nætr, hann gaf þeim akrlǫnd at sá sér korni ok fœra ávǫxtinn til fjár sér; hann lagði á hvern þeira verð ok lausn; leystu margir sik in fyrstu misseri eða ǫnnur, en allir þeir, er nǫkkurr þrifnaðr var yfir, leystu sik á iii. vetrum. Með því fé keypti Erlingr sér annat man; en leysingjum sínum vísaði hann sumum í síldfiski, en sumum til annarra féfanga; sumir ruddu markir ok gerðu þar bú í; ǫllum kom hann til nǫkkurs þroska.

K. 24. Frá Hákoni jarli.

Þá er Eiríkr jarl hafði ráðit fyrir Nóregi xii. vetr, kom til hans orðsending Knúts Dana-konungs, mágs hans, at Eiríkr jarl skyldi fara með honum vestr til Englandz með her sinn, þvíat Eiríkr var frægr mjǫk af hernaði sínum, er hann hafði borit sigr ór ii. orrostum, þeim er snarpastar hǫfðu verit á Norðrlǫndum, ǫnnur sú, er þeir Hákon jarl ok Eiríkr bǫrðusk við Jómsvíkinga, en sú ǫnnur, er Eiríkr barðisk við Óláf konung Tryggvason. Þess getr Þórðr Kolbeinsson:

27. Enn hefk leyfð, þars, lofða,
lofkenda frák sendu,
at hjalmsǫmum hilmi,
hjarls drótna boð jarli,
at skyldligast skyldi
(skilk, hvat gramr lézk vilja)
endr til ásta fundar
Eirekr koma þeira.

Jarl vildi eigi undir hǫfuð leggjask orðsending konungs, fór hann ór landi, en setti eptir í Nóregi landz at gæta Hákon jarl, son sinn, ok fekk hann í hǫnd Einari þambarskelfi, mági sínum, at hann skyldi hafa landráð fyrir Hákoni, þvíat hann var þá eigi ellri en xvii. vetra.

K. 25.

Eiríkr kom á England til fundar við Knút konung ok var með honum, þá er hann vann Lundúnaborg. Eiríkr jarl barðisk fyrir vestan Lundúnaborg; þar feldi hann Úlfkel snilling; svá segir Þórðr:

28. Gollkennir lét gunni
(grœðis hests) fyr vestan
(Þundr vá leyfðr til landa)
Lundún saman bundit;
fekk -regnþorinn Rǫkkva
rann-, of þingamǫnnum,
ýglig hǫgg, þars eggjar,
Ulfkell, bláar skulfu.

Eiríkr jarl var á Englandi einn vetr ok átti nǫkkurar orrostur, en annat haust eptir ætlaði hann til Rúmferðar, þá andaðisk hann af blóðláti þar á Englandi.

K. 26. Dráp Eaðmundar.

Knútr konungr átti margar orrostur á Englandi við sonu Aðalráðs Engla-konungs, ok hǫfðu ýmsir betr. Hann kom þat sumar til Englandz, sem Aðalráðr andaðisk; þá fekk Knútr konungr Emmu drótningar; váru bǫrn þeira Haraldr, Hǫrðaknútr, Gunnhildr. Knútr konungr sættisk við Eaðmund konung; skyldi hafa hálft England hvárr þeira. Á sama mánaði drap Heinrekr strjóna Eaðmund konung. Eptir þat rak Knútr konungr af Englandi alla sonu Aðalráðs konungs; svá segir Sigvatr:

29. Ok senn sonu
sló hvern ok þó
Aðalráðs eða
út flæmði Knútr.

K. 27. Frá Óláfi ok Aðalráðs-sonum.

Þat sumar kómu synir Aðalráðs konungs af Englandi til Rúðu í Valland til móðurbrœðra sinna, er Óláfr Haraldzson kom vestan ór víking, ok váru allir þann vetr í Norðmandi ok bundu lag sitt saman með þeim skildaga, at Óláfr konungr skyldi hafa Norðimbraland, ef þeir eignaðisk England af Dǫnum. Þá sendi Óláfr konungr um haustit Hrana, fóstra sinn, til Englandz at eflask þar at liði, ok sendu Aðalráðssynir hann með jartegnum til vina sinna ok frænda, en Óláfr konungr fekk honum lausafé mikit at spenja lið undir þá, ok var Hrani um vetrinn í Englandi ok fekk trúnað margra ríkismanna, ok var landzmǫnnum betr viljat, at hafa samlenda konunga yfir sér, en þó var þá orðinn

frelsingja eða fleira, ok var þat bæði vetr ok sumar, at þar var máldrykkja at dagverðarborði, en at náttverði var ómælt drukkit. En þá er jarlar váru nær, hafði hann cc. manna eða fleira. Aldri fór hann fámeðri en með xx.-sessu alskipaða. Erlingr átti skeið mikla, ii. rúm ins xl. ok þó mikil at því; hann hafði hana í víking eða stefnuleiðangr, ok váru þar á cc. manna eða meirr.

K. 23. Frá Erlingi Skjálgssyni.

Erlingr hafði jafnan heima xxx. þræla ok umfram annat man; hann ætlaði þrælum sínum dagsverk, ok gaf þeim stundir síðan ok lof til, at hverr, er sér vildi vinna um røkr eða um nætr, hann gaf þeim akrlǫnd at sá sér korni ok fœra ávǫxtinn til fjár sér; hann lagði á hvern þeira verð ok lausn; leystu margir sik in fyrstu misseri eða ǫnnur, en allir þeir, er nǫkkurr þrifnaðr var yfir, leystu sik á iii. vetrum. Með því fé keypti Erlingr sér annat man; en leysingjum sínum vísaði hann sumum í síldfiski, en sumum til annarra féfanga; sumir ruddu markir ok gerðu þar bú í; ǫllum kom hann til nǫkkurs þroska.

K. 24. Frá Hákoni jarli.

Þá er Eiríkr jarl hafði ráðit fyrir Nóregi xii. vetr, kom til hans orðsending Knúts Dana-konungs, mágs hans, at Eiríkr jarl skyldi fara með honum vestr til Englandz með her sinn, þvíat Eiríkr var frægr mjǫk af hernaði sínum, er hann hafði borit sigr ór ii. orrostum, þeim er snarpastar hǫfðu verit á Norðrlǫndum, ǫnnur sú, er þeir Hákon jarl ok Eiríkr bǫrðusk við Jómsvíkinga, en sú ǫnnur, er Eiríkr barðisk við Óláf konung Tryggvason. Þess getr Þórðr Kolbeinsson:

27. Enn hefk leyfð, þars, lofða,
lofkenda frák sendu,
at hjalmsǫmum hilmi,
hjarls drótna boð jarli,
at skyldligast skyldi
(skilk, hvat gramr lézk vilja)
endr til ásta fundar
Eirekr koma þeira.

Jarl vildi eigi undir hǫfuð leggjask orðsending konungs, fór hann ór landi, en setti eptir í Nóregi landz at gæta Hákon jarl, son sinn, ok fekk hann í hǫnd Einari þambarskelfi, mági sínum, at hann skyldi hafa landráð fyrir Hákoni, þvíat hann var þá eigi ellri en xvii. vetra.

K. 25.

Eiríkr kom á England til fundar við Knút konung ok var með honum, þá er hann vann Lundúnaborg. Eiríkr jarl barðisk fyrir vestan Lundúnaborg; þar feldi hann Úlfkel snilling; svá segir Þórðr:

28. Gollkennir lét gunni
(grœðis hests) fyr vestan
(Þundr vá leyfðr til landa)
Lundún saman bundit;
fekk -regnþorinn Rǫkkva
rann-, of þingamǫnnum,
ýglig hǫgg, þars eggjar,
Ulfkell, bláar skulfu.

Eiríkr jarl var á Englandi einn vetr ok átti nǫkkurar orrostur, en annat haust eptir ætlaði hann til Rúmferðar, þá andaðisk hann af blóðláti þar á Englandi.

K. 26. Dráp Eaðmundar.

Knútr konugr átti margar orrostur á Englandi við sonu Aðalráðs Engla-konungs, ok hǫfðu ýmsir betr. Hann kom þat sumar til Englandz, sem Aðalráðr andaðisk; þá fekk Knútr konungr Emmu drótningar; váru bǫrn þeira Haraldr, Hǫrðaknútr, Gunnhildr. Knútr konungr sættisk við Eaðmund konung; skyldi hafa hálft England hvárr þeira. Á sama mánaði drap Heinrekr strjóna Eaðmund konung. Eptir þat rak Knútr konungr af Englandi alla sonu Aðalráðs konungs; svá segir Sigvatr:

29. Ok senn sonu
sló hvern ok þó
Aðalráðs eða
út flæmði Knútr.

K. 27. Frá Óláfi ok Aðalráðs-sonum.

Þat sumar kómu synir Aðalráðs konungs af Englandi til Rúðu í Valland til móðurbrœðra sinna, er Óláfr Haraldzson kom vestan ór víking, ok váru allir þann vetr í Norðmandi ok bundu lag sitt saman með þeim skildaga, at Óláfr konungr skyldi hafa Norðimbraland, ef þeir eignaðisk England af Dǫnum. Þá sendi Óláfr konungr um haustit Hrana, fóstra sinn, til Englandz at eflask þar at liði, ok sendu Aðalráðssynir hann með jartegnum til vina sinna ok frænda, en Óláfr konungr fekk honum lausafé mikit at spenja lið undir þá, ok var Hrani um vetrinn í Englandi ok fekk trúnað margra ríkismanna, ok var landzmǫnnum betr viljat, at hafa samlenda konunga yfir sér, en þó var þá orðinn

svá mikill styrkr Dana í Englandi, at alt landzfólk var undir brotit ríki þeira.

K. 28. Orrostur Óláfs konungs.

Um várit fóru þeir vestan allir saman, Óláfr konungr ok synir Aðalráðs konungs, kómu til Englandz þar er heitir Jungufurða, gengu þar á land upp með liði sínu ok til borgar. Þar váru fyrir margir þeir menn, er þeim hǫfðu liði heitit; þeir unnu borgina ok drápu mart manna. En er við urðu varir Knúts konungs menn, þá drógu þeir her saman ok urðu brátt fjǫlmennir, svá at synir Aðalráðs konungs hǫfðu ekki liðsafla við ok sá þann sinn kost helzt at halda í brot ok aptr vestr til Rúðu. Þá skilðisk Óláfr konungr við þá ok vildi eigi fara til Vallandz. Hann sigldi norðr með Englandi alt til Norðimbralandz, hann lagði at í hǫfn þeiri, er kǫlluð er Furuvald, ok barðisk þar við bœjarmenn ok fekk þar sigr ok fé mikit.

K. 29. Ferð Óláfs konungs í Nóreg.

Óláfr konungr lét þar eptir vera langskipin, en bjó þaðan knǫrru tvá ok hafði hann þá xx. menn ok cc., albrynjat ok valit mjǫk. Hann siglði norðr í haf um haustit, ok fengu ofviðri mikit í hafi, svá at mannhætt var, en með því at þeir hǫfðu liðskost góðan ok hamingju konungs, þá hlýddi vel; svá segir Óttarr:

30. Valfasta, bjǫ́tt vestan,
veðrǫrr, tváa knǫrru
(hætt hafið ér í ótta
opt) skjǫldunga þopti;
næði straumr, ef stœði,
strangr kaupskipum angra,
innan borðs á unnum
erringar- lið -verra.

Ok enn svá:

31. Eigi hræddusk ægi,
ér fóruð sæ stóran,
allvaldr of getr aldar
engi nýtri drengi;
opt, varð fars, en forsi
flaust hratt af sér brǫttum,
neytt, áðr Nóreg beittuð,
niðjungr Haralds, miðjan.

Hér segir þat, at Óláfr konungr kom útan at miðjum Nóregi, en sú ey heitir Sæla, er þeir tóku land, út frá Staði. Þá mælti konungr, lét þat mundu vera tímadag, er þeir hǫfðu lent við Sælu í Nóregi, ok kvað þat vera mundu góða vitneskju, er svá hafði at borizk. Þá gengu þeir upp á eyna; stígr konungr þar ǫðrum fœti, sem var leira nǫkkur, en studdisk ǫðrum fœti á kné; þá mælti hann: »fell ek nú« segir konungr. Þá segir Hrani: »eigi felltu, konungr, nú festir þú fœtr í landi«. Konungr hló við ok

mælti: »vera má svá, ef guð vill«. Ganga þá ofan til skipa ok sigldu suðr til Úlfasunda. Þar spurðu þeir til Hákonar jarls, at hann var suðr í Sogni, ok var hans þá ván norðr, þegar er byr gæfi, ok hafði hann eitt skip.

K. 30. Tekinn Hákon jarl í Sauðungssundi.

Óláfr konungr helt inn af leið skipum sínum, er hann kom suðr yfir Fjalir, ok snøri inn til Sauðungssunda ok lagðisk þar, lágu sínum megin sundzins hváru skipinu ok hǫfðu milli sín kaðal digran. Á þeiri sǫmu stundu røri at sundinu Hákon jarl Eiríksson með skeið skipaðri, ok hugðu þeir vera í sundinu kaupskip ii., róa þeir í sundit fram milli skipanna. Nú draga þeir Óláfr konungr strenginn upp undir miðjan kjǫl skeiðinni ok undu með vindásum; þegar er nǫkkur festi, gekk upp aptr en steypðisk fram, svá at sjárinn fell inn um sǫxin, fyldi skeiðna ok þvi næst hólfði. Óláfr konungr tók þar af sundi Hákon jarl ok alla þá menn hans, er þeir náðu handtaka, en suma drápu þeir, en sumir sukku niðr; svá segir Óttarr:

32. Blágjóða, tókt, bræðir
bengjalfrs, ok þá sjalfa,
skatti gnœgðr, með skreyttu
skeið Hǫkonar reiði;
ungr sóttir þú, Þróttar
þings mágrennir, hingat
(máttit jarl) þaus ǫttuð
áttlǫnd (fyr því standa).

Hákon jarl var upp leiddr á skipit konungs; var hann allra manna fríðastr, er menn hǫfðu sét; hann hafði hár mikit ok fagrt sem silki, bundit um hǫfuð sér gullhlaði; settisk hann í fyrirrúmit. Þá mælti Óláfr konungr: »eigi er þat logit af yðr frændum, hversu fríðir menn þér eruð sýnum, en farnir eruð þér nú at hamingju«. Þá segir Hákon: »ekki er þetta óhamingja, er oss hefir hent; hefir þat lengi verit, at ýmsir hafa sigraðir verit; svá hefir ok farit með yðrum ok várum frændum, at ýmsir hafa betr haft, en ek lítt kominn af barnsaldri; váru vér nú ok ekki vel við komnir at verja oss, vissum vér nú ekki vánir til ófriðar; kann vera, at oss takisk annat sinn betr til en nú«. Þá svarar Óláfr konungr: »grunar þik ekki þat, jarl, at hér hafi svá at borit, at þú mynir hvárki fá heðan í frá sigr né ósigr?«. Jarl segir: »þér munuð ráða, konungr, at sinni«. Þá segir Óláfr konungr: »hvat viltu til vinna, jarl, at ek láta þik fara, hvert er þú vill, heilan ok ósakaðan?«. Jarl spyrr, hvers hann vildi beiðask. Konungr segir: »enskis annars en þú farir ór landi ok gefir svá upp ríki yðart ok sverir þess eiða, at þér haldið eigi

orrostu heðan í frá gegn mér«. Jarl svarar, lézk svá gera mundu. Nú vinnr Hákon jarl Óláfi konungi eiða, at hann skal aldri síðan berjask í móti honum ok eigi verja Nóreg með ófriði fyrir Óláfi konungi né sœkja hann. Þá gefr Óláfr konungr honum grið ok ǫllum hans mǫnnum; tók jarl við skipi því, er hann hafði áðr haft. Róa menn í brot leið sína. Þess getr Sigvatr skáld:

33. Ríkr kvað sér at sœkja
Sauðungs konungr nauðir,
fremðar gjarn, í fornu
fund Hǫkonar sundi;
strangr hitti þar þengill
þann jarl, es varð annarr
œztr ok ætt gat bazta
ungr á danska tungu.

K. 31. Ferð Hákonar jarls.

Eptir þetta býr jarl sik sem skyndiligast ór landi ok siglir vestr til Englandz ok hittir þar Knút konung, móðurbróður sinn, segir honum alt, hvernug farit hefir með þeim Óláfi konungi. Knútr konungr tók við honum forkunnar vel, setti hann Hákon innan hirðar með sér ok gefr honum mikit vald í sínu ríki; dvalðisk Hákon jarl þar nú langa hríð með Knúti. Þá er þeir Sveinn ok Hákon réðu Nóregi, gerðu þeir sátt við Erling Skjálgsson, ok var bundit með því, at Áslákr, sonr Erlings, fekk Gunnhildar, dóttur Sveins jarls; skyldu þeir feðgar, Erlingr ok Áslákr, hafa veizlur þær allar, er Óláfr konungr Tryggvason hafði fengit Erlingi. Gerðisk Erlingr þá fullkominn vinr jarlanna, ok bundu þeir þat svardǫgum sín á milli.

K. 32. Viðrbúnaðr Ástu.

Óláfr konungr inn digri snýr austr með landi ok átti víða þing við bóendr, ok ganga margir til handa honum, en sumir mæla í móti, þeir er váru frændr eða vinir Sveins jarls. Fór Óláfr konungr fyrir því skyndiliga austr til Víkr ok heldr liði sínu inn í Víkina ok setr upp skip sín, snýr þá á land upp. Ok er hann kom á Vestfold, þá fǫgnuðu honum þar vel margir menn, þeir sem verit hǫfðu kunnmenn eða vinir fǫður hans; þar var ok mikil ætt hans um Foldina. Hann fór um haustit á land upp á fund Sigurðar konungs, mágs síns, ok kom þar snimma einn hvern dag. En er Óláfr konungr kømr nær býnum, þá hljópu þar fyrir þjónostusveinar til bœjarins ok inn í stofuna. Ásta, móðir Óláfs konungs, sat þar inni ok konur nǫkkurar með henni; þá segja sveinarnir henni um ferð Óláfs konungs, ok svá, at hans var þangat brátt ván. Ásta stendr upp þegar ok hét á karla ok

konur at búask um þar sem bezt; hon lét iiii. konur taka búnað stofunnar ok búa skjótt með tjǫldum ok um bekki; ii. karlar báru hálminn á gólfit, ii. settu trápizuna ok skapkerit, ii. settu borðit, ii. settu vistina, ii. sendi hon brott af býnum, ii. báru inn ǫlit, en allir aðrir, konur ok karlar, gengu út í garðinn. Sendimenn fóru til Sigurðar konungs, þar sem hann var, ok fœrðu honum tígnarklæði hans ok hest hans með gyltum sǫðli, en bitullinn settr smeltum steinum ok allr gyltr; iiii. menn sendi hon fjogurra vegna í byggðina ok bauð til sín ǫllu stórmenni at þiggja veizlu, er hon gerði fagnaðarǫl í móti syni sínum. Alla menn aðra, er fyrir váru, lét hon taka inn bezta búnað, er til áttu, en þeim lánaði hon klæði, er eigi áttu sjálfir.

K. 33. Frá búnaði Sigurðar konungs.

Sigurðr konungr sýr var þá staddr út á akri, er sendimenn kómu til hans ok segja honum þessi tíðendi ok svá alt þat, er Ásta lét at hafask heima á bœnum. Hann hafði þar marga menn, sumir skáru korn, sumir bundu, sumir óku heim korni, sumir hlóðu í hjálma eða í hlǫður; en konungr ok ii. menn með honum gengu stundum á akrinn, stundum þar er hlaðit var korninu. Svá er sagt um búnað hans, at hann hafði kyrtil blán ok blár hosur, háva skúa ok bundna at legg, grá kápu ok grán hǫtt víðan ok url um andlit, staf í hendi ok ofan á silfrhólkr gyltr ok í silfrhringr. Svá er sagt frá lunderni Sigurðar konungs, at hann var sýslumaðr mikill ok búnaðarmaðr um fé sitt ok bú ok réð sjálfr búnaði; engi var hann skartsmaðr ok heldr fámálugr; hann var allra manna vitrastr, þeira er þá váru í Nóregi, ok auðgastr at lausafé; hann var friðsamr ok óágjarn. Ásta, kona hans, var ǫr ok ríklunduð. Þessi váru bǫrn þeira: Guthormr var elztr, þá Gunnhildr, þá Hálfdan, þá Ingiríðr, þá Haraldr. Þá mæltu sendimenn: »þau orð bað Ásta at vit skyldim bera þér, at nú þœtti henni allmiklu máli skipta, at þér tœkisk stórmannliga, ok bað þess, at þú skyldir meir líkjask í ætt Haraldz ins hárfagra at skaplyndi en Hrana mjónef, móðurfǫður þínum, eða Nereið jarli inum gamla, þótt þeir hafi verit spekingar miklir«. Konungr segir: »tíðendi mikil segi þér, enda berið þér allákafliga; látit hefir Ásta mikit yfir þeim mǫnnum fyrr, er henni var minni skylda til, ok sé ek, at sama skaplyndi hefir hon enn; ok tekr hon þetta með miklum ákafa, ef hon fær svá út leiddan son sinn, at þat sé með þvílíkri stórmenzku, sem nú leiðir hon hann inn.

En svá lízk mér, ef þetta skal vera, at þeir, er sik veðsetja í þetta mál, munu hvárki sjá fyrir fé sínu eða fjǫrvi. Þessi maðr, Óláfr konungr, bersk í móti miklu ofrefli, ok á honum ok hans ráðum liggr reiði Dana-konungs ok Svía-konungs, ef hann heldr þessu fram«.

K. 34. Veizla.

Nú er konungr hafði þetta mælt, þá sezk hann niðr ok lét draga af sér skóklæði ok setti á fœtr sér kordúnahosur ok batt með gyltum sporum, þá tók hann af sér kápuna ok kyrtilinn ok klæddi sik með pellzklæðum ok ýzt skarlatskápu, gyrði sik með sverði búnu, setr gyltan hjálm á hǫfuð sér, stígr þá á hest sinn. Hann gerði verkmenn í byggðina ok tók sér xxx. manna vel búna, er riðu heim með honum. En er þeir riðu upp í garðinn fyrir stofuna, þá sá hann ǫðrum megin í garðinum, hvar brunaði fram merki Óláfs konungs ok þar hann sjálfr með ok c. manna með honum ok allir vel búnir; þá var ok skipat mǫnnum alt milli húsanna. Fagnaði Sigurðr konungr af hesti Óláfi konungi, stjúpsyni sínum, ok liði hans ok bauð honum inn til drykkju með sér; en Ásta gekk til ok kysti son sinn ok bauð honum með sér at dveljask ok alt heimult, lǫnd ok lið, er hon mætti veita honum. Óláfr konungr þakkaði henni vel orð sín. Hon tók í hǫnd honum ok leiddi hann eptir sér í stofuna ok til hásætis. Sigurðr konungr fekk menn til at varðveita klæðnað þeira ok gefa korn hestum þeira, en hann gekk til hásætis síns, ok var sú veizla gǫr með inu mesta kappi.

K. 35. Málstefna Óláfs konungs ok Sigurðar konungs.

En er Óláfr konungr hafði þar eigi lengi verit, þá var þat einn hvern dag, at hann heimti til tals við sik ok á málstefnu Sigurð konung, mág sinn, ok Ástu, móður sína, ok Hrana, fóstra sinn. Þá tók Óláfr konungr til máls: »svá er, segir hann, sem yðr er kunnigt, at ek em kominn hingat til landz ok verit áðr langa hríð útan landz; hefi ek ok mínir menn haft þat einu alla þessa stund til framflutningar oss, er vér hǫfum sótt í hernaði, ok í mǫrgum stǫðum orðit til at hætta bæði lífi ok sálu; hefir margr maðr fyrir oss, sá er saklauss hefir verit, orðit at láta féit, en sumir lífit með, en yfir þeim eignum sitja útlendir menn, er átti minn faðir ok hans faðir ok hverr eptir annan várra frænda, ok em ek óðalborinn til. Ok láta þeir sér eigi þat

einhlítt, heldr hafa þeir undir sik tekit eigur allra várra frænda, er at langfeðgatali erum komnir frá Haraldi inum hárfagra; miðla þeir sumum lítit af, en sumum með ǫllu ekki. Nú skal því upp lúka fyrir yðr, er mér hefir mjǫk lengi í skapi verit, at ek ætla at heimta fǫðurarf minn, ok mun ek hvárki koma á fund Dana-konungs né Svía-konungs at biðja þá né einna muna um, þótt þeir hafi nú um hríð kallat sína eign, þat er var arfr Haraldz hárfagra; ætla ek heldr, yðr satt til at segja, at sœkja oddi ok eggju frændleifð mína ok kosta þar at allra frænda minna ok vina ok þeira allra, er at þessu ráði vilja hverfa með mér. Skal ek ok svá upp hefja þetta tilkall, at annat hvárt skal vera, at ek skal eignask ríki þat alt til forráða, er þeir feldu frá Óláf konung Tryggvason, frænda minn, eða ek skal hér falla á frændleifð minni. Nú vænti ek um þik, Sigurðr mágr, eða aðra þá menn í landinu, er óðalbornir eru hér til konungsdóms at lǫgum þeim, er setti Haraldr hárfagri, þá mun yðr eigi svá mikilla muna á vant, at þér munið upp hefjask at reka af hǫndum frændaskǫmm þessa, at eigi munuð þér alla yðr við leggja at efla þann, er forgangsmaðr vill vera at hefja upp ætt vára. En hvárt sem þér vilið lýsa nǫkkurn manndóm um þenna hlut, þá veit ek skaplyndi alþýðunnar, at til þess væri ǫllum títt, at komask undan þrælkan útlendra hǫfðingja, þegar er traust yrði til. Hefi ek fyrir þá sǫk þetta mál fyrir engan mann borit fyrr en þik, at ek veit, at þú ert maðr vitr ok kant góða forsjá til þess, hvernug reisa skal frá uphafi þessa ætlan, hvárt þat skal fyrst rœða af hljóði fyrir nǫkkurum mǫnnum, eða skal þat bera þegar í fjǫlmæli fyrir alþýðu; hefi ek nú nǫkkut roðit tǫnn á þeim, er ek tók hǫndum Hákon jarl, ok er hann nú ór landi stokkinn ok gaf hann mér með svardǫgum þann hluta ríkis, er hann átti áðr. Nú ætla ek oss munu léttara falla at eiga um við Svein jarl einn saman, heldr en þá, at þeir væri báðir til landvarnar«. Sigurðr konungr svarar nú: »eigi býr þér lítit í skapi, Óláfr konungr; er þessi ætlan meirr af kappi en forsjá, at því sem ek virði, enda er þess ván, at langt myni í milli vera lítilmenzku minnar ok áhuga þess ins mikla, er þú munt hafa; þvíat þá er þú vart lítt af barnaldri kominn, vartu þegar fullr af kappi ok ójafnaði í ǫllu því, er þú máttir; ertu nú ok reyndr mjǫk í orrostum ok samit þik eptir siðvenju útlendra hǫfðingja. Nú veit ek, at svá fremmi munt þú þetta hafa upp tekit, at ekki mun tjá at letja þik; er ok várkunn á, at slíkir hlutir liggi í miklu rúmi þeim, er nǫkkurir

eru kappsmenn, er ǫll ætt Haraldz hárfagra ok konungdómr fellr niðr. En í engum heitum vil ek bindask, fyrr en ek veit ætlan eða tiltekju annarra konunga á Uplǫndum; en vel hefir þú þat gǫrt, er þú lézt mik fyrr vita þessa ætlan, en þú bærir þat í hámæli fyrir alþýðu; heita vil ek þér umsýslu minni við konunga ok svá við aðra hǫfðingja eða annat landzfólk; svá skal þér, Óláfr konungr, heimult fé mitt til styrks þér. En svá fremmi vil ek, at vér berim þetta fyrir alþýðu, er ek sé, at nǫkkur framkvæmð mætti at verða eða nǫkkurr styrkr fæsk til þessa stórræðis, fyrir því at svá skaltu til ætla, at mikit er í fang tekit, ef þú vilt kappi deila við Óláf Svía-konung ok við Knút, er nú er bæði konungr í Englandi ok Danmǫrk, ok mun rammar skorður þurfa við at reisa, ef hlýða skal. En ekki þykki mér ólíkligt, at þér verði gott til liðs, þvíat alþýðan er gjǫrn til nýjungarinnar: fór svá fyrr, er Óláfr konungr Tryggvason kom til landz, at allir urðu því fegnir, ok naut hann þó eigi lengi konungdómsins«. Þá er svá var komit rœðunni, tók Ásta til orða: »svá er mér um gefit, sonr minn, at ek em þér fegin orðin, ok því fegnust, at þinn þroski mætti mestr verða; vil ek til þess engi hlut spara, þann er ek á kosti; en hér er lítt til ráðastoða at sjá, er ek em; en heldr vilda ek, þótt því væri at skipta, at þú yrðir yfirkonungr í Nóregi, þótt þú lifðir eigi lengr í konungdóminum en Óláfr Tryggvason, heldr en hitt, at þú værir eigi meiri konungr en Sigurðr sýr ok yrðir ellidauðr«. Ok eptir þessi orð slitu þeir málstefnunni. Dvalðisk Óláfr konungr þar um hríð með ǫllu liði sínu. Sigurðr konungr veitti þeim annan hvern dag at borðhaldi fiska ok mjólk, en annan hvern slátr ok mungát.

K. 36. Frá Uplendinga-konungum.

Í þenna tíma váru margir Uplendinga-konungar, þeir er fyrir fylkjum réðu, ok váru þeir flestir komnir af ætt Haraldz ins hárfagra. Fyrir Heiðmǫrk réðu ii. brœðr, Hrœrekr ok Hringr, en í Guðbrandzdǫlum Guðrøðr. Konungr var ok á Raumaríki. Einn konungr var ok sá, er hafði Þótn ok Haðaland; á Valdresi var ok konungr. Sigurðr konungr sýr átti stefnulag við fylkiskonunga uppi á Haðalandi, ok var á þeiri stefnu Óláfr Haraldzson. Þá bar Sigurðr upp fyrir fylkiskonunga, þá sem hann hafði stefnulag við gǫrt, ráðastofnan Óláfs mágs síns ok biðr þá styrks bæði at liði ok ráðum ok samþykki, telr þá upp, hver nauðsyn þeim var á, at reka af hǫndum þat undirbrot, er

Danir ok Svíar hafa þá undir lagt, segir, at nú mun til verða sá maðr, er fyrir mun ganga í þessu ráði, telr þá upp mǫrg snildarverk, þau er Óláfr konungr hefir gǫrt í ferðum sínum ok hernaði. Þá segir Hrœrekr konungr: »satt er þat, at mjǫk er niðr fallit ríki Haraldz konungs ins hárfagra, er engi hans ættmaðr er yfirkonungr í Nóregi. Nú hafa menn hér í landi ýmiss við freistat. Var Hákon Aðalsteinsfóstri konungr, ok unðu allir því vel; en er Gunnhildar-synir réðu fyrir landi, þá varð ǫllum leitt þeira ofríki ok ójafnaðr, at heldr vildu menn hafa útlenda konunga yfir sér ok vera sjálfráðari, þvíat útlendir hǫfðingjar váru þeim jafnan fjarri ok vǫnduðu lítt um siðu manna, hǫfðu slíkan skatt af landi, sem þeir skilðu sér, en er þeir urðu ósáttir, Haraldr Dana-konungr ok Hákon jarl, þá herjuðu Jómsvíkingar í Nóreg; þá rézk í móti þeim allr múgr ok margmenni ok hratt þeim ófriði af sér; eggjuðu menn þá til þess Hákon jarl, at halda landi fyrir Dana-konungi ok verja oddi ok eggju; en er hann þóttisk fullkominn til ríkis af styrk landzmanna, þá gerðisk hann svá harðr ok frekr við landzfólkit, at menn þolðu honum eigi, ok drápu Þrœndir sjálfir hann ok hófu þá til ríkis Óláf Tryggvason, er óðalborinn var til konungdóms ok fyrir allra hluta sakir vel til hǫfðingja fallinn; geystisk at því allr landzmúgr at vilja hann hafa at konungi yfir sér ok reisa þá upp af nýju þat ríki, er eignazk hafði Haraldr inn hárfagri. En er Óláfr þóttisk fullkominn at ríki, þá var fyrir honum engi maðr sjálfráði; gekk hann við freku at við oss smákonungana at heimta undir sik þær skyldir allar, er Haraldr inn hárfagri hafði hér tekit, ok enn sumt frekara, en at síðr váru menn fyrir honum sjálfráða, at engi réð, á hvern guð trúa skyldi. En er hann var frá landi tekinn, þá hǫfum vér nú haldit vináttu við Danakonung, ok hǫfum vér af honum traust mikit haft um alla hluti, er vér þurfum at krefja, en sjálfræði ok hóglífi innanlandz ok ekki ofríki. Nú er þat at segja frá mínu skaplyndi, at ek uni vel við svá búit; veit ek eigi þat, þótt minn frændi sé konungr yfir landi, hvárt batna skal við þat minn réttr nǫkkut, en ella mun ek engan hlut eiga í þessarri ráðagørð«. Þá mælti Hringr, bróðir hans: »birta mun ek mitt skaplyndi; betra þykki mér, þótt ek hafa it sama ríki ok eignir, at minn frændi sé konungr yfir Nóregi, heldr en útlendir hǫfðingjar, ok mætti enn vára ætt upp hefja hér í landi; en þat er mitt hugboð um þenna mann, Óláf, at auðna hans ok hamingja myni ráða, hvárt hann

skal ríki fá eða eigi; en ef hann verðr einvaldzkonungr yfir Nóregi, þá mun sá þykkja betr hafa, er stœrri hluti á til at telja við hann um hans vináttu. Nú hefir hann í engan stað meira kost en einn hverr várr, en því minna, at vér hǫfum nǫkkur lǫnd ok ríki til forráða, en hann hefir allz engi; erum vér ok eigi síðr óðalbornir til konungdóms. Nú viljum vér gerask svá miklir líðsinnismenn hans, at unna honum innar œztu tígnar hér í landi ok fylgja þar at með ǫllum várum styrk. Hví myni hann oss þat eigi vel launa ok lengi muna með góðu, ef hann er svá mikill manndómsmaðr, sem ek hygg ok allir segja? Nú munum vér á þá hættu leggja, ef ek skal ráða, at binda við hann vináttu«. Eptir þat stóð upp hverr at ǫðrum ok talaði, ok kom þar niðr, at þess váru flestir fúsari at binda félagskap við Óláf konung. Hann hét þeim sinni vináttu fullkominni ok réttarbót, ef hann yrði einvaldzkonungr yfir Nóregi. Binda þeir þá sætt sína með svardǫgum.

K. 37. Gefit Óláfi konungsnafn.

Eptir þat stefndu konungar þing; þá bar Óláfr konungr upp fyrir alþýðu þessa ráðagørð ok þat tilkall, er hann hefir þar til ríkis, biðr þá bœndr sér viðrtǫku til konungs yfir landi, heitr þeim þar í móti lǫgum fornum ok því, at verja land fyrir útlendum her ok hǫfðingjum; talar hann um þat langt ok snjalt ok fekk góðan róm at máli sínu. Þá stóðu upp konungar ok tǫluðu annarr at ǫðrum, ok fluttu allir þetta mál ok ørendi fyrir lýðinum. Varð þat þá at lykðum, at Óláfi var gefit konungsnafn yfir landi ǫllu ok dœmt honum land at uplenzkum lǫgum.

K. 38. Ferð Óláfs konungs um Uplǫnd.

Þá hóf Óláfr konungr upp ferð sína ok lét bjóða upp veizlur fyrir sér, þar sem konungsbú váru; fór hann fyrst um Haðaland, ok þá sótti hann norðr í Guðbrandzdala; fór þá svá sem Sigurðr sýr hafði getit, at lið dreif til hans svá mart, at hann þóttisk eigi hálft þurfa, ok hafði hann þá nær ccc. manna. Þá endusk honum ekki veizlurnar, sem ákveðit var; þvíat þat hefir verit siðvenja, at konungar fóru um Uplǫnd með lx. manna eða lxx., en aldri meirr en c. manna. Fór konungr skjótt yfir ok var eina nótt í sama stað. En er hann kom norðr til fjallz, þá byrjar hann ferð sína, kømr norðr um fjallit ok fór til þess,

Ósl. has substance of XLIII deleted here. From here to end XL much longer in Hkr.

er hann kom norðr af fjallinu. Óláfr konungr kom ofan í Updal ok dvalðisk þar um nótt. Síðan fór hann Updalsskóg ok kom fram í Meðaldal, krafði þar þings ok stefndi þar til sín bóndum. Síðan talaði konungr á þinginu ok krafði bœndr sér viðrtǫku, bauð þeim þar í móti rétt ok lǫg, svá sem boðit hafði Óláfr konungr Tryggvason. Bóendr hǫfðu engi styrk til þess at halda ósætt við konung, ok lauk svá, at þeir veittu konungi viðrtǫku ok bundu þat svardǫgum. En þó hǫfðu þeir áðr gǫrt njósn ofan í Orkadal ok svá í Skaun ok létu segja um ferð Óláfs konungs alt þat, er þeir vissu af.

K. 39. Útboð um Þrándheim.

Einarr þambarskelfir átti bú á Húsabœ á Skaun; en er honum kom njósn um farar Óláfs konungs, þá lét hann þegar skera upp herǫr ok senda iiii. vega, stefndi saman þegn ok þræl með alvæpni, ok fylgði þat boði, at þeir skyldu verja land fyrir Óláfi konungi. Ǫrboð fór til Orkadals ok svá til Gaulardals, ok drósk þar alt herr saman.

K. 40. Ferð Óláfs konungs í Þrándheim.

Óláfr konungr fór með liði sínu ofan til Orkadals, fór hann allspakliga ok með friði. En er hann kom út á Grjótar, mœtti hann þar bóandasamnaði, ok hǫfðu þeir meirr en dcc. manna; fylkði þá konungr liði sínu, þvíat hann hugði, at bœndr myndi berjask vilja. En er bœndr sá þat, þá tóku þeir at fylkja ok varð þeim alt ómjúkara, þvíat áðr var ekki um ráðit, hverr hǫfðingi skyldi vera fyrir þeim. En er Óláfr konungr sá þat, at bóndum tóksk ógreitt, þá sendi hann til þeira Þóri Guðbrandzson, en er hann kom, segir Þórir, at Óláfr konungr vill ekki berjask við þá; hann nefndi xii. menn, þá er ágætastir váru í þeira flokki, at koma til fundar við Óláf konung. En bœndr þekðusk þat ok ganga fram yfir egg nǫkkura, er þar verðr, þar til er stóð fylking konungs. Þá mælti Óláfr konungr: »þér bœndr hafið nú vel gǫrt, er ek á kost at tala við yðr, þvíat ek vil þat yðr segja um ørendi mitt hingat til Þrándheims, — þat er í uphafi, at ek veit, at þér hafið áðr spurt, at vér Hákon jarl fundumk í sumar, ok lauk svá várum skiptum, at hann gaf mér ríki þat alt, er hann átti hér í Þrándheimi, en þat er, sem þér vituð, Orkdœlafylki ok Gauldœlafylki ok Strindafylki ok Eynafylki; en ek hefi hér vitnismenn, þá er þar váru ok handsal okkat

jarls sá ok heyrðu orð ok eiða ok allan skildaga, er jarl veitti mér; vil ek yðr lǫg bjóða ok frið, eptir því sem fyrir mér bauð Óláfr konungr Tryggvason. Hann talaði langt ok snjalt, ok kom þar at lokum, at hann bauð bóndum ii. kosti, þann annan, at ganga til handa honum ok veita honum hlýðni, sá var annarr at halda þá við hann orrostu. Síðan fóru bœndr aptr til liðs síns ok sǫgðu sín ørendi, leituðu þá ráðs við alt fólkit, hvern þeir skyldu af taka. En þótt þeir kærði þetta um hríð milli sín, þá kuru þeir þat af, at ganga til handa konungi; var þat þá eiðum bundit af hendi bónda. Skipaði konungr þá ferð sína, ok gerðu bœndr veizlur í móti honum. Fór konungr þá út til sjávar ok ræðr sér þar til skipa; hann hafði langskip, xx.-sessu, af Gelmini frá Gunnars; annat skip, xx.-sessu, hafði hann af Viggjum frá Loðins; iii. skip, tvítugsessu, hafði hann af Ǫngrum í Nesi; þann bœ hafði átt Hákon jarl, en þar réð fyrir ármaðr sá, er Bárðr hvíti er nefndr. Konungr hafði skútur iiii. eða v.; fór hann ok skyndiliga ok helt inn eptir firði.

K. 41. Ferð Sveins jarls.

Sveinn jarl var þá inn í Þrándheimi at Steinkerum ok lét þar búa til jólaveizlu; þar var kaupstaðr. Einarr þambarskelfir spurði, at Orkdœlar hǫfðu gengit til handa Óláfi konungi; þá sendi hann njósnarmenn til Sveins jarls; fóru þeir fyrst til Niðaróss ok tóku þar róðrarskútu, er Einarr átti; þeir fóru síðan inn eptir firði ok kómu einn dag síðarla inn til Steinkera ok báru þessi ørendi jarli ok segja alt um ferð Óláfs konungs. Jarl átti langskip, er flaut tjaldat fyrir býnum; lét hann þegar um kveldit flytja á skipit lausafé sitt ok klæðnað manna ok drykk ok vist, svá sem skipit tók við, ok røru út þegar um nóttina ok kómu í lýsing í Skarnsund. Þar sá þeir Óláf konung róa útan eptir firði með lið sitt; snýr jarl þá at landi inn fyrir Masarvík, — þar var þykkr skógr; þeir lǫgðu svá nær berginu, at lauf ok limar tóku út yfir skipit. Þá hjoggu þeir stór tré ok settu alt á útborða í sjá ofan, svá at ekki sá skipit fyrir laufinu, ok var eigi alljóst orðit, þá er konungr røri inn um þá. Logn var veðrs; røri konungr inn um eyna; en er sýn fal milli þeira, røri jarl út á fjǫrð ok alt út á Frostu, lǫgðu þar at landi; þar var hans ríki.

K. 42. Ráðagørð Sveins jarls ok Einars.

Sveinn jarl sendi menn út í Gaulardal eptir Einari mági sínum; en er Einarr kom til jarls, þá segir jarl honum alt um skipti þeira Óláfs konungs ok svá þat, at hann vill liði samna ok fara á fund Óláfs konungs ok berjask við hann. Einarr svarar svá: »vér skulum fara ráðum með, halda til njósn, hvat Óláfr konungr ætlask fyrir; látum þat eitt til vár spyrja, at vér sém kyrrir, kann þá vera, ef hann spyrr eigi liðsamnað várn, at hann setisk inn at Steinkerum um jólin, þvíat þar er nú vel fyrir búit. En ef hann spyrr, at vér hǫfum liðsamnað, þá mun hann stefna þegar út ór firði, ok hǫfum vér hans þá ekki«. Svá var gǫrt, sem Einarr mælti; fór jarl á veizlur upp í Stjóradal til bónda. Óláfr konungr, þá er hann kom til Steinkera, tók hann upp veizluna ok lét bera á skip sín ok aflaði til byrðinga ok hafði með sér bæði vist ok drykk ok bjósk í brot sem skyndiligast ok helt út alt til Niðaróss; þar hafði Óláfr konungr Tryggvason látit efna til kaupstaðar, sem fyrr var ritit. En er Eiríkr jarl kom til landz, þá efldi hann á Hlǫðum, þar sem faðir hans hafði hǫfuðbœ sinn látit vera; en hann órœkði hús þau, er Óláfr hafði látit gera við Nið; váru þau þá niðr fallin sum, en sum stóðu ok váru heldr óbyggvilig. Óláfr konungr helt skipum sínum upp í Nið; lét hann þar þegar búask um í þeim húsum, er upp stóðu, en reisa upp þau, er niðr váru fallin, ok hafði þar at fjǫlða mannz; lét ok þá flytja upp í húsin bæði drykkinn ok vistina ok ætlaði þar at sitja um jólin. En er þat spurði Sveinn jarl ok Einarr, þá gera þeir ráð sín í ǫðrum stað.

K. 43. Frá Sigvati skáld.

Þórðr Sigvalda-skáld hét maðr íslenzkr; hann hafði verit lengi með Sigvalda jarli ok síðan með Þorkatli háva, bróður jarls, en eptir fall jarls þá var Þórðr kaupmaðr. Hann hitti Óláf konung, er hann var í vestrvíking, ok gerðisk hans maðr ok fylgði honum síðan; var hann þá með konungi, er þetta var tíðenda. Sigvatr var son Þórðar; hann var at fóstri með Þorkatli at Apavatni. En er hann var náliga vaxinn maðr, þá fór hann útan af landi með kaupmǫnnum, ok kom skip þat um haustit til Þrándheims, ok vistuðusk þeir menn í heraði. Þann sama vetr kom Óláfr konungr í Þrándheim, svá sem nú var ritit.

En er Sigvatr spurði, at Þórðr, faðir hans, var þar með konungi, þá fór Sigvatr til konungs, hitti Þórð, fǫður sinn, ok dvalðisk þar um hríð. Sigvatr var snimma skáld gott; hann hafði ort kvæði um Óláf konung ok bauð konungi at hlýða. Konungr segir, at hann vill ekki yrkja láta um sik, segir at hann kann ekki at heyra skáldskap; þá kvað Sigvatr:

34. Hlýð mínum brag, meiðir
myrkblás, þvít kank yrkja,
alltíginn — mátt eiga
eitt skald — drasils tjalda;
þótt ǫllungis allra,
allvaldr, lofi skalda,
þér fæk hróðrs at hvǫru
hlít, annarra nítið.

Óláfr konungr gaf Sigvati at bragarlaunum gullhring þann, er stóð hálfa mǫrk. Sigvatr gerðisk hirðmaðr Óláfs konungs; þá kvað hann:

35. Ek tók lystr, né ek lasta
(leyfð íð es) þat síðan,
sóknar Njǫrðr, við sverði
— sá 's minn vili — þínu;
þollr, gazt húskarl hollan
(hǫfum ráðit vel báðir)
látrs, en ek lánar-dróttin,
linns blóða, mér góðan.

Sveinn jarl hafði látit taka um haustit hálfa landaura af Íslandz-farinu, svá sem fyrr var vant, þvíat Eiríkr jarl ok Hákon jarl hǫfðu þær tekjur sem aðrar at helmingi þar i Þrándheimi. En er Óláfr konungr var þar kominn, þá gerði hann til sína menn at heimta hálfa landaura af Íslandz-fǫrum, en þeir fóru á fund konungs; þeir báðu Sigvat liðveizlu; þá gekk hann fyrir konung ok kvað:

36. Gerbœnn mun ek gunnar
gammteitǫndum heitinn
(áðr þǫgum vér ægis
eld) ef nú biðk felda:
landaura veit, lúru
látr-þverrandi, af knerri
enn af ganga, engjar,
ek hef sjalfr krafit, halfa.

K. 44. Frá Sveini jarli.

Sveinn jarl ok þeir Einarr þambarskelfir drógu saman her mikinn ok fóru út til Gaulardals it øfra ok stefna út til Niðaróss ok hǫfðu nær xx. hundruð manna. Menn Óláfs konungs váru út á Gaularási ok heldu hestvǫrð; þeir urðu varir við, er herrinn fór ofan ór Gaulardal ok báru þá konungi njósn um miðnætti. Stóð Óláfr konungr þegar upp ok lét vekja liðit, gengu þeir þegar á skip ok báru út ǫll klæði sín ok vápn ok þat alt, er þeir gátu með komizk, røru þá út ór ánni; kom þá jamskjótt jarlsliðit til bœjarins; tóku þeir þá jólavistina alla, en brendu húsin ǫll. Fór Óláfr konungr út eptir firði til Orkadals ok

gekk þar af skipum; fór þá upp um Orkadal alt til fjallz ok austr yfir fjall til Dala. Frá þessu er sagt, at Sveinn jarl brendi bœ í Niðarósi, í flokki þeim, er ortr er um Klœng Brúsason:

37. Brunnu allvalds inni (eimr skaut á her hrími)
—eldr hykk at sal feldi — halfgǫr við Nið sjalfa.

K. 45. Frá Óláfi konungi.

Óláfr konungr fór þá suðr eptir Guðbrandzdǫlum ok þaðan út á Heiðmǫrk, fór alt at veizlum um hávetri, en dró saman her, er váraði, ok fór út í Víkina; hann hafði mikit lið af Heiðmǫrk, er konungar fengu honum; fóru þaðan lendir menn margir; í þeiri ferð var Ketill kálfr á Hringunesi; Óláfr konungr hafði ok lið af Raumaríki. Sigurðr konungr sýr, mágr hans, kom til liðs við hann með mikla sveit manna; sœkja þeir þá út til sjávar ok ráða sér til skipa ok búask innan ór Víkinni; þeir hǫfðu frítt lið ok mikit. En er þeir hǫfðu búit lið sitt, lǫgðu þeir út til Túnsbergs.

K. 46. Frá liði Sveins jarls.

Sveinn jarl samnar liði alt um Þrándheim þegar eptir jólin ok býðr út leiðangri, býr ok skipin. Í þenna tíma var í Nóregi fjǫlði lendra manna; óru þeir margir ríkir ok svá ættstórir, at þeir váru komnir af konunga ættum eða jarla ok áttu skamt til at telja, váru ok stórauðgir. Var þar alt traust konunganna eða jarlanna, er fyrir landi réðu, er lendir menn váru; þvíat svá var í hverju fylki, sem lendir menn réðu fyrir bóndaliðinu. Vel var Sveinn jarl vingaðr við lenda menn; varð honum gott til liðs. Einarr þambarskelfir, mágr hans, var með honum ok margir aðrir lendir menn ok margir þeir, er áðr um vetrinn hǫfðu trúnaðareiða svarit Óláfi konungi bæði lendir menn ok bœndr. Þeir fóru þegar ór firðinum, er þeir váru búnir, ok heldu suðr með landi ok drógu at sér lið ór hverju fylki. En er þeir kómu suðr fyrir Rogaland, þá kom til móts við þá Erlingr Skjálgsson ok hafði mikit lið, ok með honum margir lendir menn; heldu þá ǫllu liðinu austr til Víkr; þat var, er á leið langafǫstu, er Sveinn jarl sótti inn í Víkina. Jarl helt liðinu inn um Grenmar ok lagðisk við Nesjar.

En er Sigvatr spurði, at Þórðr, faðir hans, var þar með konungi, þá fór Sigvatr til konungs, hitti Þórð, fǫður sinn, ok dvalðisk þar um hríð. Sigvatr var snimma skáld gott; hann hafði ort kvæði um Óláf konung ok bauð konungi at hlýða. Konungr segir, at hann vill ekki yrkja láta um sik, segir at hann kann ekki at heyra skáldskap; þá kvað Sigvatr:

34. Hlýð mínum brag, meiðir
myrkblás, þvít kank yrkja,
alltíginn — mátt eiga
eitt skald — drasils tjalda;
þótt ǫllungis allra,
allvaldr, lofi skalda,
þér fæk hróðrs at hvǫru
hlít, annarra nítið.

Óláfr konungr gaf Sigvati at bragarlaunum gullhring þann, er stóð hálfa mǫrk. Sigvatr gerðisk hirðmaðr Óláfs konungs; þá kvað hann:

35. Ek tók lystr, né ek lasta
(leyfð íð es) þat síðan,
sóknar Njǫrðr, við sverði
— sá 's mínn vili — þínu;
þollr, gazt húskarl hollan
(hǫfum ráðit vel báðir)
látrs, en ek lánar-dróttin,
linns blóða, mér góðan.

Sveinn jarl hafði látit taka um haustit hálfa landaura af Íslandz-farinu, svá sem fyrr var vant, þvíat Eiríkr jarl ok Hákon jarl hǫfðu þær tekjur sem aðrar at helmingi þar í Þrándheimi. En er Óláfr konungr var þar kominn, þá gerði hann til sína menn at heimta hálfa landaura af Íslandz-fǫrum, en þeir fóru á fund konungs; þeir báðu Sigvat liðveizlu; þá gekk hann fyrir konung ok kvað:

36. Gerbœnn mun ek gunnar
gammteitǫndum heitinn
(áðr þǫgum vér ægis
eld) ef nú biðk felda:
landaura veit, lúru
látr-þverrandi, af knerri
enn af ganga, engjar,
ek hef sjalfr krafit, halfa.

K. 44. Frá Sveini jarli.

Sveinn jarl ok þeir Einarr þambarskelfir drógu saman her mikinn ok fóru út til Gaulardals it øfra ok stefna út til Niðaróss ok hǫfðu nær xx. hundruð manna. Menn Óláfs konungs váru út á Gaularási ok heldu hestvǫrð; þeir urðu varir við, er herrinn fór ofan ór Gaulardal ok báru þá konungi njósn um miðnætti. Stóð Óláfr konungr þegar upp ok lét vekja liðit, gengu þeir þegar á skip ok báru út ǫll klæði sín ok vápn ok þat alt, er þeir gátu með komizk, røru þá út ór ánni; kom þá jamskjótt jarlsliðit til bœjarins; tóku þeir þá jólavistina alla, en brendu húsin ǫll. Fór Óláfr konungr út eptir firði til Orkadals ok

gekk þar af skipum; fór þá upp um Orkadal alt til fjallz ok austr yfir fjall til Dala. Frá þessu er sagt, at Sveinn jarl brendi bœ í Niðarósi, í flokki þeim, er ortr er um Klœng Brúsason:

37. Brunnu allvalds inni (eimr skaut á her hrími)
— eldr hykk at sal feldi — halfgǫr við Nið sjalfa.

K. 45. Frá Óláfi konungi.

Óláfr konungr fór þá suðr eptir Guðbrandzdǫlum ok þaðan út á Heiðmǫrk, fór alt at veizlum um hávetri, en dró saman her, er váraði, ok fór út í Víkina; hann hafði mikit lið af Heiðmǫrk, er konungar fengu honum; fóru þaðan lendir menn margir; í þeiri ferð var Ketill kálfr á Hringunesi; Óláfr konungr hafði ok lið af Raumaríki. Sigurðr konungr sýr, mágr hans, kom til liðs við hann með mikla sveit manna; sœkja þeir þá út til sjávar ok ráða sér til skipa ok búask innan ór Víkinni; þeir hǫfðu fritt lið ok mikit. En er þeir hǫfðu búit lið sitt, lǫgðu þeir út til Túnsbergs.

K. 46. Frá liði Sveins jarls.

Sveinn jarl samnar liði alt um Þrándheim þegar eptir jólin ok býðr út leiðangri, býr ok skipin. Í þenna tíma var í Nóregi fjǫlði lendra manna; óru þeir margir ríkir ok svá ættstórir, at þeir váru komnir af konunga ættum eða jarla ok áttu skamt til at telja, váru ok stórauðgir. Var þar alt traust konunganna eða jarlanna, er fyrir landi réðu, er lendir menn váru; þvíat svá var í hverju fylki, sem lendir menn réðu fyrir bóndaliðinu. Vel var Sveinn jarl vingaðr við lenda menn; varð honum gott til liðs. Einarr þambarskelfir, mágr hans, var með honum ok margir aðrir lendir menn ok margir þeir, er áðr um vetrinn hǫfðu trúnaðareiða svarit Óláfi konungi bæði lendir menn ok bœndr. Þeir fóru þegar ór firðinum, er þeir váru búnir, ok heldu suðr með landi ok drógu at sér lið ór hverju fylki. En er þeir kómu suðr fyrir Rogaland, þá kom til móts við þá Erlingr Skjálgsson ok hafði mikit lið, ok með honum margir lendir menn; heldu þá ǫllu liðinu austr til Víkr; þat var, er á leið langafǫstu, er Sveinn jarl sótti inn í Víkina. Jarl helt liðinu inn um Grenmar ok lagðisk við Nesjar.

K. 47. Frá liði Óláfs konungs.

Þá helt Óláfr konungr sínu liði út eptir Víkinni; var þá skamt í milli þeira, vissu þá hvárir til annarra laugardag fyrir pálmsunnudag. Óláfr konungr hafði þat skip, er kallat var Karlhǫfði, þar var á framstafni skorit konungshǫfuð; hann sjálfr hafði þat skorit. Þat hǫfuð var lengi síðan haft í Nóregi á skipum þeim, er hǫfðingjar stýrðu.

K. 48. Tala Óláfs konungs.

Sunnudagsmorgininn, þegar er lýsti, stóð Óláfr konungr upp ok klæddisk, gekk á land, lét þá blása ǫllu liðinu til landgǫngu. Þá átti hann tal við liðit ok segir alþýðu, at hann hefir þá spurt, at skamt mun milli þeira Sveins jarls: »skulum vér nú, segir hann, við búask, þvíat skamt mun vera til fundar várs; vápnisk menn nú ok búi hverr sik ok sitt rúm, þar er áðr er skipat, svá at allir sé þá búnir, er ek læt blása til brautlǫgunnar; róum síðan samfast, fari engir fyrr en allr ferr flotinn, dvelisk ok engi þá eptir, er ek rœ ór hǫfninni, þvíat eigi megum vér vita, hvárt vér munum jarlinn hitta, þar er nú liggr hann, eða munu þeir sœkja í móti oss; en ef fund várn berr saman ok takisk orrosta, þá heimti várir menn saman skipin ok sé búnir at tengja; hlífum oss fyrst ok gætum vápna várra, at vér berim eigi á sæ eða kastim á glæ; en er festisk orrosta ok skipin hafa saman bundizk, gerið þá sem harðasta hríðna, ok dugi hverr sem mannligast«.

K. 49. Orrosta fyrir Nesjum.

Óláfr konungr hafði á sínu skipi c. manna, ok hǫfðu allir hringabrynjur ok valska hjálma; flestir hans menn hǫfðu hvíta skjǫldu ok á lagðr inn helgi kross með gulli, en sumir dregnir rauðum steini eða blám; kross lét hann ok draga í enni á ǫllum hjálmum með bleiku. Hann hafði hvítt merki, þat var ormr. Þá lét hann veita sér tíðir; gekk síðan á skip sitt ok bað menn snæða ok drekka nǫkkut. Síðan lét hann blása herblástr ok leggja út ór hǫfninni. En er þeir kómu fyrir hǫfnina, þar er jarl hafði legit, þá var lið jarls vápnat ok ætlaði þá at róa út ór hǫfninni; en er þeir sá konungslið, þá tóku þeir at tengja skipin ok settu upp merki ok bjoggusk við. En er Óláfr konungr sá þat, þá greiddu þeir atróðrinn, lagði konungr at jarls skipi; tóksk þar þá orrosta; svá segir Sigvatr skáld:

38. Veitti sókn, þars sótti,
siklingr firum mikla,
(blóð fell rautt á Róða
rein) í hǫfn at Sveini;
snjallr helt at, sás olli
eirlaust konungr, þeira,
en Sveins liðar, sýnum
saman bundu skip, fundi.

Hér segir þat, at Óláfr konungr helt til orrostu, en Sveinn lá fyrir í hǫfninni. Sigvatr skáld var þar í orrostu; hann orti þegar um sumarit eptir orrostu flokk þann, er Nesjavísur eru kallaðar, ok segir þar vandliga frá þessum tíðendum:

39. Þat erumk kunt, hvé kennir
Karlhǫfða lét jarli
odda frosts fyr austan
Agðir nær of lagðan.

Orrosta var in snarpasta, ok var þat langa hríð, er ekki mátti yfir sjá, hvernug hníga myndi; fell þá mart af hvárumtveggjum ok fjǫlði varð sárt; svá segir Sigvatr:

40. Vasa sigmána Sveini
sverða gnýs at frýja
góðs né gǫrrar hríðar
gunnreifum Áleifi,
þvít kvistingar kostu
(koma herr í stað verra)
ǫttu sín, þars sóttusk,
seggir hvárra tveggja.

Jarl hafði lið meira, en konungr hafði einvala lið á sínu skipi, þat er honum hafði fylgt í hernaði, ok búit svá forkunnliga, sem fyrr var sagt, at hverr maðr hafði hringabrynju; urðu þeir ekki sárir; svá segir Sigvatr:

41. Teitr, sák okr í ítru
allvalds liði falla
(gerðisk harðr) of herðar
hjǫrdynr) svalar brynjur;
en mín at flug fleina
falsk und hjalm enn valska
(okr vissak svá, sessi)
svǫrt skǫr (við her gǫrva).

En er lið tók at falla á skipum jarls, en sumt sárt, ok þyntisk þá skipanin á borðunum.

K. 50. Flótti Sveins jarls.

Þá réðu til upgǫngu menn Óláfs konungs; var þá merkit upp borit á þat skip, er næst var jarlsskipi, en konungr sjálfr fylgði fram merkinu; svá segir Sigvatr:

42. Stǫng óð gylt þars gengum
Gǫndlar serks und merkjum
gnýs fyr gǫfgum ræsi
greiðendr á skip reiðir;
þági vas, sem þessum
þengils, á jó strengjar,
mjǫð, fyr málma kveðju,
mær heiðþegum bæri.

Þar var snǫrp orrosta, ok fellu mjǫk Sveins menn, en sumir hljópu þá fyrir borð; svá segir Sigvatr:

43. Vér drifum hvatt, þars heyra
hátt vápna-brak knátti,
(rǫnd klufu roðnir brandar)
reiðir upp á skeiðar;

en fyr borð, þars bǫrðusk,
— búin fengusk skip — gengu
(nár flaut út við eyri
ófár) búendr sárir.

Ok enn þetta:

44. Ǫld vann ossa skjǫldu
(auðsætt vas þat) rauða
(hljóms), þás hvítir kómu,
(hringmiðlǫndum) þingat,
þar hykk ungan gram gǫngu
(gunn sylg) es vér fylgðum,
(blóðs fekk -svǫrr) þars slæðusk
sverð, upp í skip gerðu.

Þá tók at snúa mannfallinu upp á lið jarls; sóttu þá konungsmenn at jarlsskipi, ok var við sjálft, at þeir mundu upp ganga á skipit. En er jarl sá, í hvert óefni komit var, þá hét hann á frambyggja, at þeir skyldu hǫggva tengslin ok leysa skipin út; þeir gerðu svá. Þá fœrðu konungsmenn stafnljá á skeiðarkylfuna ok heldu þeim. Þá mælti jarl, at stafnbúar skyldu af hǫggva kylfuna; svá gerðu þeir; svá segir Sigvatr:

45. Sjálfr bað svartar kylfur
Sveinn harðliga skeina;
nær vas áðr í óra
auðvǫn róit hǫnum,
þás til góðs, en gjóði,
gǫrt, fengusk hræ svǫrtum
Yggs, lét herr of hǫggvit
hrafni skeiðar stafna.

Einarr þambarskelfir hafði sitt skip lagt á annat borð jarlsskipi; kǫstuðu þeir þá akkeri í framstafn á jarlsskipi, ok fluttusk þá svá allir samt út á fjǫrðinn. Eptir þat flýði alt lið jarls ok røri út á fjǫrðinn. Bersi Skáldtorfuson var í fyrirrúmi á skipi Sveins jarls; en er skipit leið fram frá flotanum, þá segir Óláfr konungr hátt, er hann kendi Bersa, þvíat hann var auðkendr, — hverjum manni vænni ok búinn forkunnar vel at vápnum ok at klæðum: »farið heilir, Bersi«. Hann segir: »verið heilir, konungr«. Svá segir Bersi í flokki þeim, er hann orti, þá er hann kom á vald Óláfs konungs ok sat í fjǫtrum:

46. Hróðrs batt heilan líða
hagkennanda þenna,
en snarrœki slíku
svarat unnum vér Gunnar:
orð seldum þau elda
úthauðrs boða, trauðir,
knarrar, hapts, sem ek keypta,
kynstórs, at við brynju.

47. Sveins raunir hefk sénar,
(snart rekninga bjartar)
þars (svaltungur sungu)
saman fórum vér, stórar;
»elgs«, mun ek eigi fylgja
út, hríðboði, síðan,
hests, at hverjum kosti,
hranna, dýrra manni.

48. Krýpk eigi svá, sveigir
sára linns, — í ári
búum ólítinn Áta
ǫndur þér til handa —,
at ek, herstefnir, hafna,
heiðmildr, eða þá leiðumk,
ungr kunnak þar þrøngvi
þínn, hollvini mína.

K. 51. Ferð Sveins jarls ór landi.

Nú flýðu sumir menn jarls á land upp, sumir gengu til griða. Þá røru þeir Sveinn jarl út á fjǫrðinn ok lǫgðu þeir saman skip sín, ok tǫluðu hǫfðingjar milli sín; leitar jarl ráða við lenda menn. Erlingr Skjálgsson réð þat, at þeir skyldu norðr sigla í land ok fá sér lið ok berjask enn við Óláf konung. En fyrir því at þeir hǫfðu látit lið mikit, þá fýstu flestir allir, at jarl fœri ór landi á fund Svía-konungs, mágs síns, ok eflðisk þaðan at liði; ok fylgði Einarr því ráði, þvíat honum þótti sem þeir hefði þá engi fǫng til at berjask við Óláf konung. Skilðisk þá lið þeira, siglði jarl suðr um Foldina, ok með honum Einarr þambarskelfir; Erlingr Skjálgsson ok enn margir aðrir lendir menn, þeir er eigi vildu flýja óðul sín, fóru norðr til heimila sinna; hafði Erlingr um sumarit fjǫlmenni mikit.

K. 52. Frá Sveini jarli.

Óláfr konungr ok hans menn sá, at jarl hafði saman lagt sínum skipum; þá eggjaði Sigurðr konungr sýr, at þeir skyldu leggja at jarli ok láta þá til stáls sverfa með þeim. Óláfr konungr segir, at hann vill sjá fyrst, hvert ráð jarl tekr, hvárt þeir halda saman flokkinum eða skilsk við hann liðit. Sigurðr kvað hann ráða mundu — »en þat er mitt hugboð, segir hann, við skaplyndi þitt ok ráðgirni, at seint tryggvir þú þá stórbukkana, svá sem þeir eru vanir áðr at halda fullu til móts við hǫfðingja«. Varð ok ekki af atlǫgunni; sá þeir þá brátt, at jarls lið skilðisk. Þá lét Óláfr konungr rannsaka valinn; lágu þeir þar nǫkkurar nætr ok skiptu herfanginu. Þá kvað Sigvatr skáld vísur þessar:

49. Þess getk, meirr at missi
morðǫrr, sás fór norðan,
harða margr í hǫrðum
heimkvǫmu styr þeima;
sǫkk af sunda blakki
»sunnu mǫrg« til grunna,
satt 's at Sveini mœttum,
»samknúta«, vér úti.

50. Frýrat oss í ári
innþrœnzk, þótt lið minna,
gǫrt hugðak svá, snertu,
snotr mær, konungs væri;
brúðr mun heldr at háði
hafa drótt, þás framm sótti
(fold ruðum skers) ef skyldi,
skeggi, aðra tveggja.

Ok enn þessa:

51. Afli vex, þvít efla
Uplendingar sendi
(Sveinn, funduð þat) þenna
þilblakks, konungs, vilja,

raun es hins, at Heinir (þeir œxla flug) fleira
(hrælinns) megu vinna. folkrekks an ǫl drekka.

Óláfr konungr gaf gjafar Sigurði konungi sýr, mági sínum, at skilnaði, ok svá ǫðrum hǫfðingjum, þeim er honum hǫfðu lið veitt; hann gaf Katli af Hringunesi karfa xv.-sessu, ok flutti Ketill karfann upp eptir Raumelfi ok alt upp í Mjǫrs.

K. 53. Frá Óláfi konungi.

Óláfr konungr helt til njósnum um farar jarls; en er hann spurði þat, at jarl var ór landi farinn, þá fór hann vestr eptir Víkinni; dreif þá lið til hans, var hann til konungs tekinn á þingum; fór hann svá alt til Líðandisness. Þá spurði hann, at Erlingr Skjálgsson hafði samnað mikinn; dvalðisk hann þá ekki á Norðr-Ǫgðum, þvíat hann fekk hraðbyri; fór hann sem skyndiligast norðr til Þrándheims, þvíat honum þótti þar vera alt megin landzins, ef hann fengi þar undir sik komit, meðan jarl var ór landi. En er Óláfr konungr kom í Þrándheim, þá varð þar engi upreist í móti honum, ok var hann þar til konungs tekinn ok settisk þar um haustit í Niðarósi ok bjó þar til vetrvistar ok lét þar húsa konungsgarð ok reisa þar Clemenskirkju í þeim stað, sem nú stendr hon. Hann markaði toptir til garða ok gaf bóndum ok kaupmǫnnum eða þeim ǫðrum, er honum sýndisk ok húsa vildu. Hann sat þar fjǫlmeðr, þvíat hann treystisk illa Þrœndum um trúleik, ef jarl kvæmi aptr í landit; váru berastir í því Innþrœndir, ok fekk hann þaðan engar skyldir.

K. 54. Hernaðr Sveins jarls.

Sveinn jarl fór fyrst til Svíþjóðar á fund Óláfs Svíakonungs, mágs síns, ok segir honum alt frá viðrskiptum þeira Óláfs digra ok leitaði þá ráða af Svíakonungi, hvat hann skal upp taka. Konungr segir, at jarl skal vera með honum, ef hann vill þat, ok hafa þar ríki til forráða, þat er honum þykki sœmiligt — »ok at ǫðrum kosti, segir hann, skal ek fá þér gnógan liðsafla at sœkja landit af Óláfi«. Jarl kaus þat, þvíat þess fýstu allir hans menn, þeir er áttu eignir stórar í Nóregi margir, er þar váru með honum. En er þeir sátu yfir þessarri ráðagørð, þá kom þat ásamt, at þeir skyldu eptir um vetrinn ráða til at fara landveg um Helsingjaland ok Jamtaland ok svá ofan í Þrándheim,

þvíat jarl treystisk Innþrœndum bezt við sik um traustit ok liðveizlu, ef hann kvæmi þar; en þó gera þeir þat ráð, at fara um sumarit fyrst í Austrveg í hernað ok fá sér fjár.

K. 55. Dauði Sveins jarls.

Sveinn jarl fór með lið sitt austr í Garðaríki ok herjaði þar; dvalðisk hann þar um sumarit; en er haustaði, snøri hann aptr liði sínu til Svíþjóðar. Þá fekk hann sótt þá, er hann leiddi til bana. Eptir andlát jarls fór lið þat, er honum hafði fylgt, aptr til Svíþjóðar, en sumir snøru til Helsingjalandz ok þaðan til Jamtalandz ok þá austan um Kjǫl til Þrándheims, ok segja þeir þau tíðendi, er gǫrzk hǫfðu í ferð þeira; var þá sannspurt andlát Sveins jarls.

K. 56. Frá Þrœndum.

Einarr þambarskelfir ok sú sveit, er honum hafði fylgt, fór um vetrinn til Svía-konungs ok var þar í góðu yfirlæti; þar var ok mart annarra manna, er jarli hafði fylgt. Svía-konungi hugnaðisk stórilla við Óláf digra þat er hann hafði sezk í skattland hans, en rekit í brot Svein jarl; konungr hét þar fyrir Óláfi inum mestum afarkostum, þá er hann mætti við komask; segir hann, at eigi mun Óláfr svá djarfr vera, at hann myni taka undir sik þat veldi, er jarl hafði átt; því fylgðu allir Svía-konungs menn, at svá myndi vera. En er Þrœndir spurðu til sannz, at Sveinn jarl var andaðr ok hans var ekki ván til Nóregs, þá snørisk ǫll alþýða til hlýðni við Óláf konung. Fóru þá margir menn innan ór Þrándheimi á fund Óláfs konungs ok gerðusk menn hans, en sumir sendu orð ok jartegnir, at þeir vildu þjóna honum. Fór hann þá um haustit inn í Þrándheim ok átti þing við bœndr; var hann þar í hverju fylki til konungs tekinn. Hann fór þá út til Niðaróss ok lát þangat flytja allar konungsskyldir ok efnaði þar til vetrsetu.

K. 57. Húsaðr konungs-garðr.

Óláfr konungr lét húsa konungsgarð í Niðarósi. Þar var gǫr mikil hirðstofa, ok dyrr á báðum endum; hásæti konungs var í miðri stofunni, ok innar frá sat Grímkell hirðbyskup hans, en þar næst aðrir kennimenn hans, en útar frá ráðgjafar hans; í ǫðru ǫndugi gegnt honum sat stallari hans Bjǫrn digri, þar næst gestir. Ef gǫfgir menn kómu til konungs, var þeim vel skipat.

Við elda skyldi þá ǫl drekka. Hann skipaði mǫnnum í þjónostur, svá sem siðr konunga var til. Hann hafði með sér lx. hirðmanna ok xxx. gesta ok setti þeim mála ok lǫg; hann hafði ok xxx. húskarla, er starfa skyldu í garðinum slíkt er þurpti ok til at flytja; hann hafði ok marga þræla. Í garðinum var ok mikill skáli, er hirðmenn sváfu í; þar var ok mikil stofa, er konungr átti hirðstefnur í.

K. 58. Frá siðum Óláfs konungs.

Þat var siðr konungs, at rísa upp snimma um morna ok klæðask ok taka handlaugar, ganga síðan til kirkju ok hlýða óttusǫng ok morguntíðum ok ganga síðan á stefnur ok sætta menn eða tala þat annat, er honum þótti skylt; hann stefndi til sín ríkum ok óríkum ok ǫllum þeim, er vitrastir váru. Hann lét opt telja fyrir sér lǫg þau, er Hákon Aðalsteinsfóstri hafði sett í Þrándheimi. Hann skipaði lǫgunum með ráði inna vitrustu manna, tók af eða lagði til, þar er honum sýndisk þat; en kristinn rétt setti hann með umráði Grímkels byskups ok annarra kennimanna ok lagði á þat allan hug at taka af heiðni ok fornar venjur, þær er honum þótti kristnispell í. Svá kom, at bœndr játtu þessum lǫgum, er konungr setti. Svá segir Sigvatr:

52. Loptbyggvir, mátt leggja
lands rétt, þanns skal standask,
unnar, allra manna,
eykja, liðs á miðli.

Óláfr konungr var maðr siðlátr, stiltr vel, fámálugr, ǫrr ok fégjarn. Þá var þar með konungi Sigvatr skáld, sem fyrr var sagt, ok fleiri íslenzkir menn. Óláfr konungr spurði eptir vendiliga, hvernug kristinn dómr væri haldinn á Íslandi, þá þótti honum mikilla muna ávant, at vel væri, þvíat þeir sǫgðu frá kristnihaldinu, at þat var lofat í lǫgum, at eta hross ok bera út bǫrn, sem heiðnir menn, ok enn fleiri hlutir, þeir er kristnispell var í. Þeir sǫgðu ok konungi frá mǫrgu stórmenni, því er þá var á Íslandi. Skapti Þóroddzson hafði þá lǫgsǫgu á landinu. Víða af lǫndum spurði hann at siðum manna þá menn, er gløgst vissu, ok leiddi mest atspurningum um kristinn dóm, hvernug haldinn væri bæði í Orkneyjum ok á Hjaltlandi ok ór Færeyjum, ok spurðisk honum svá til, sem víða myndi mikit á skorta, at vel væri. Slíkar rœður hafði hann opt í munni eða um lǫg at tala eða um landzrétt.

K. 59. Dauði Ásgauts ármannz.

Þann sama vetr kómu austan ór Svíþjóð sendimenn Óláfs konungs ins sœnska, ok réðu brœðr ii. fyrir, Þorgautr skarði ok Ásgautr ármaðr, ok hǫfðu xxiiii. menn. En er þeir kómu austan um Kjǫl í Veradal, þá stefndu þeir þing við bœndr ok tǫluðu við þá, heimtu þar skyld ok skatt af hendi Svía-konungs. En bœndr báru ráð sín saman, ok kom ásamt með þeim, at þeir mundu gjalda slíkt, sem Svía-konungr beiddi, ok heimti Óláfr konungr engar landzskyldir af þeim fyrir sína hǫnd, kveðask eigi vilja gjalda hvárum tveggja skyldir. Fóru sendimenn í brot ok út eptir dalinum, ok á hverju þingi, er þeir áttu, fengu þeir af bóndum in sǫmu svǫr en ekki fé; fóru þá út í Skaun ok áttu þar þing ok krǫfðu þar enn skatta, ok fór alt á sǫmu leið sem fyrr. Þá fóru þeir í Stjóradal ok krǫfðu þar þinga, en bœndr vildu ekki til koma; þá sá sendimenn, at þeira ørendi varð ekki, vildi Þorgautr þá aptr austr — »ekki þykki mér vit konungsørendi rekit hafa, segir Ásgautr, vil ek fara á fund Óláfs konungs digra; þó skjóta bœndr þangat sínu máli«. Nú réð hann, ok fóru þeir út til bœjarins ok tóku þeir herbergi í bœnum. Þeir gengu til konungs eptir um daginn, — hann sat þá um borðum —, kvǫddu hann ok segja, at þeir fóru með ørendum Svía-konungs. Konungr bað þá koma til sín eptir um daginn. Annan dag, þá er konungr hafði hlýtt tíðum, gekk hann til þinghúss síns ok lét þangat kalla menn Svía-konungs ok bað þá bera upp ørendi sín. Þá talaði Þorgautr ok segir fyrst, hverra ørenda þeir fóru ok váru sendir ok þat síðan, hvernug Innþrœndir hǫfðu svarat; eptir þat beiddi hann, at konungr veitti órskurð, hvert þeira ørendi skyldi þangat verða. Konungr segir: »meðan jarlar réðu hér fyrir landi, þá var þat ekki undarligt, at landzmenn væri þeim lýðskyldir, þvíat þeir váru hér ættbornir til ríkis, heldr en þat at lúta til útlendra konunga, ok var þó réttara, at jarlar veitti hlýðni ok þjónostu konungum þeim, er réttkomnir váru hér til ríkis, heldr en útlendum konungum ok at hefjask upp með ófriði í móti réttum konungum ok fella þá frá landi; en Óláfr sœnski konungr, er kallar til Nóregs, þá veit ek eigi, hverja tiltǫlu hann hefir, þá er sannlig sé, en hitt megum vér muna, hvern mannskaða vér hǫfum fengit af honum ok hans frændum«. Þá segir Ásgautr: »eigi er undarligt, at þú sér kallaðr Óláfr digri, allstórliga svarar þú orðsending slíks hǫfðingja;

ógløggt veiztu, hversu þungbær þér mun vera reiði konungs, ok hefir þeim svá orðit, er váru með meira krapti, en mér sýnisk þú munu vera; en ef þú vilt þráliga halda ríkinu, þá mun þér hinn til, at fara á fund hans ok gerask hans maðr; munu vér þá biðja með þér, at hann fái þér at láni þetta ríki«. Þá segir konungr ok tók hógliga til orða: »ek vil ráða þér annat ráð, Ásgautr, farið nú aptr austr til konungs yðars ok segið honum svá, at snimma í vár mun ek búask at fara austr til landamæris, þar er at fornu hefir skilt ríki Nóregs konungs ok Svía-konungs; má hann þá þar koma, ef hann vill, at vit semim sætt okra, ok hafi þat ríki hvárr okkarr, sem óðalborinn er til«. Þá snúa sendimenn í brot ok aptr til herbergis ok bjoggusk í brot, en konungr gekk til borða. Sendimenn gengu þá í konungsgarðinn, ok er durverðir sá þat, segja þeir konungi. Hann bað þá sendimenn eigi inn láta — »ek vil ekki við þá mæla« segir hann. Fóru þá sendimenn í brot. Þá segir Þorgautr, at hann mun aptr snúa ok hans menn, en Ásgautr segir, at hann vill reka konungsørendi. Þá skiljask þeir; ferr þá Þorgautr inn á Strind, en Ásgautr ok þeir xii. saman snúa upp til Gaulardals, hann ætlar at fara suðr á Mœri ok reka þar sýslu Svía-konungs. En er Óláfr konungr varð þess varr, þá sendi hann gestina út eptir þeim; þeir hittu þá út á nesi við Stein, tóku þá hǫndum ok leiddu inn á Gaularás, reistu þar gálga ok hengðu þá þar, er sjá mátti útan af firði af þjóðleið. Þorgautr spurði þessi tíðendi, áðr hann fór ór Þrándheimi; fór hann síðan alla leið, þar til er hann hitti Svía-konung ok segir honum þat, er gǫrzk hafði í þeira fǫr; konungr varð allreiðr, er hann heyrði þetta sagt; skorti þar þá eigi stór orð.

K. 60. Sætt Óláfs konungs ok Erlings Skjálgssonar.

Eptir þat um várit bauð Óláfr konungr liði út ór Þrándheimi ok bjósk at fara austr í land. Þá bjósk ór Niðarósi Íslandzfar. Þá sendi Óláfr konungr orð ok jartegnir Hjalta Skeggjasyni ok stefndi honum á fund sinn, en sendi orð Skapta lǫgsǫgumanni ok ǫðrum þeim mǫnnum, er mest réðu lǫgum á Íslandi, at þeir skyldi taka ór lǫgum, er honum þótti mest í móti kristnum dómi; þar með sendi hann vinsamlig orð ǫllum landzmǫnnum jafnsaman. Konungr fór suðr með landi ok dvalðisk í hverju fylki ok þingaði við bœndr; en á hverju þingi lét hann upp lesa kristin lǫg ok þau boðorð, er þar fylgðu; tók

hann þá þegar af við lýðinn margar óvenjur ok heiðinn dóm, þvíat jarlar hǫfðu vel haldit forn lǫg ok landzrétt, en um kristnihald létu þeir gera hvern sem vildi. Var þá svá komit, at víðast um sjábyggðir váru menn skírðir, en kristin lǫg váru ókunn flestum mǫnnum; en um updali ok fjallbyggðir var víða alheiðit, þvíat þegar er lýðrinn varð sjálfráða, þá festisk þeim þat helzt í minni um átrúnaðinn, er þeir hǫfðu numit í barnœsku. En þeir menn, er eigi vildu skipask við orð konungs um kristnihaldit, þá hét hann afarkostum bæði ríkum ok óríkum. Óláfr var til konungs tekinn um alt land á hverju lǫgþingi, mælti þá engi maðr í móti honum. Þá er hann lá í Karmtsundi, fóru orð milli þeira Erlings Skjálgssonar, þau at þeir skyldu sættask, ok var lagðr sættarfundr í Hvítingsey. En er þeir fundusk, tǫluðusk þeir sjálfir við um sættina; þótti Erlingi þá annat nǫkkut finnask í orðum hans, en honum hafði verit frá sagt, þvíat hann mælti til þess, at hann vildi hafa veizlur þær allar, er Óláfr Tryggvason hafði fengit honum, en síðan jarlar Sveinn ok Hákon — »man ek þá gerask þinn maðr ok hollr vinr« segir hann. Konungr segir: »svá lízk mér, Erlingr, sem eigi sé þér verra at taka af mér jammiklar veizlur, sem þú tókt af Eiríki jarli, þeim manni, er þér hafði gǫrt inn mesta mannskaða; en ek man þik láta vera gǫfgastan mann í landinu, þó at ek vilja veizlurnar miðla at sjálfræði mínu, en eigi láta sem lendir menn sé óðalbornir til ættleifðar minnar, en ek skylda margfǫldum verðum yðra þjónostu kaupa«. Erlingr hafði ekki skaplyndi til at biðja konunginn né einna muna hér um, þvíat hann sá, at konungr var ekki leiðitamr; sá hann ok, at tveir kostir váru fyrir hǫndum, sá annarr, at gera enga sætt við konung ok hætta til, hvernug fœri, eða ella láta konung einn fyrir ráða, ok tók hann þann upp, þótt honum þœtti mjǫk í móti skapi sínu, ok mælti til konungs: »sú mun þér mín þjónosta hallkvæmst, er ek veiti þér með sjálfræði«. Þeir skilðu rœðuna. Eptir þat gengu til frændr Erlings ok vinir ok báðu hann til vægja ok fœra við vit en eigi ofrkapp — »muntu, segja þeir, vera ávalt gǫfgastr lendra manna í Nóregi bæði at framkvæmð þinni ok frændum ok fjárafla«. Erlingr fann, at þetta var heilræði ok þeim gekk góðvili til, er slíkt mæltu; gerir hann svá, gengr til handa konungi með þeim skildaga, at konungr réð fyrir at skilja; skilðusk eptir þat ok váru sáttir at kalla. Fór Óláfr þá leið sína austr með landi.

K. 61. Dráp Eilífs gauzka.

Þegar er Óláfr konungr kom í Víkina ok þat spurðisk, þá fóru Danir í brot, þeir er þar hǫfðu sýslur af Dana-konungi, ok sóttu þeir til Danmerkr ok vildu eigi bíða Óláfs konungs. En Óláfr konungr fór inn eptir Víkinni ok hafði þing við bœndr, gekk undir hann þar alt landzfólk, tók hann þá allar konungsskyldir ok dvalðisk í Víkinni um sumarit. Hann helt austr yfir Foldina ór Túnsbergi ok alt austr um Svínasund. Þá tók til vald Svía-konungs; hann hafði þar sett yfir sýslumenn, Eilíf gauzka um inn nørðra hlut, en Hróa skjálga yfir inn eystra hlut alt til Elfar; hann átti ætt tveim megin Elfar, en bú stór í Hísing; hann var ríkr maðr ok stórauðigr; Eilífr var ok stórættaðr. Þá er Óláfr konungr kom liði sínu í Ránríki, þá stefndi hann þar þing við landzmenn, ok kómu til hans þeir menn, er eyjar byggðu eða nær sæ. En er þing var sett, þá talaði Bjǫrn stallari ok bað bœndr taka við Óláfi konungi, slíkt þar sem annars staðar hafði gǫrt verit í Nóregi. Brynjólfr úlfaldi hét einn bóandi gǫfugr; hann stóð upp ok mælti: »vitum vér bœndr, hvert réttast er landaskipti milli Nóregs konungs at fornu ok Svía-konungs ok Dana-konungs, at Gautelfr hefir ráðit frá Væni til sævar, en norðan markir til Eiðaskógs, en þaðan Kilir alt norðr til Finnmarkar; svá ok þat, at ýmsir hafa gengit á annarra lǫnd; hafa Svíar lǫngum haft vald alt til Svínasundz, en þó yðr satt til at segja, veit ek margra manna vilja til þess, at betra þœtti at þjóna Nóregs konungi, en menn bera eigi áræði til þess; Svía-konungs ríki er bæði austr frá oss ok suðr, en þess ván, at Nóregs konungr mun fara norðr brátt í landit, þangat er landzmegin er meira, ok hǫfum vér þá ekki afla til at halda deilu við Gauta; nú verðr konungr at sjá heilt ráð fyrir oss; fúsir væri vér at gerask hans menn«. En eptir þingit, þá var Brynjólfr um kveldit í boði konungs ok svá annan dag eptir, ok tǫluðu þeir mart sín í millum í einmælum. Fór þá konungr austr eptir Víkinni. En er Eilífr spurði, at konungr var þar, þá lét hann bera njósn til fara hans. Eilífr hafði xxx. manna, sínna sveitunga; hann var í byggðinni ofanverðri við markirnar ok hafði þar bóandasafnað. Margir bœndr fóru á fund Óláfs konungs, en sumir sendu vináttuorð til hans. Þá fóru menn í milli Óláfs konungs ok Eilífs, ok báðu bœndr hvárn tveggja lengi, at þeir legði þing-

stefnu milli sín ok réði frið með nǫkkuru móti, sǫgðu þat Eilífi, at þeim var þess ván af konungi, ef ekki væri við skipazk hans orð, at þeir mundu ván eiga af honum afarkosta, ok kváðu eigi Eilíf skyldu lið skorta; var þá ráðit, at þeir skyldu ofan koma ok eiga þing við bœndr ok konung. En þá sendi konungr Þóri langa, gestahǫfðingja sinn, ok þá xii. saman til Brynjólfs; þeir hǫfðu brynjur undir kyrtlum , en hǫttu yfir hjálmum. Eptir um daginn kómu bœndr fjǫlment ofan með Eilífi; þar var þá Brynjólfr í hans liði ok Þórir í hans sveit. Konungr lagði skipum útan þar at, er klettr nǫkkurr var ok gekk fram í sæinn; gekk hann þar upp ok lið hans, settisk á klettinn, en vǫllr var fyrir ofan, ok var þar bóandaliðit, en menn Eilífs stóðu uppi í skjaldborg fyrir honum. Bjǫrn stallari talaði langt ok snjalt af hendi konungs. En er hann settisk niðr, þá stóð Eilífr upp ok tók til máls, ok í því bili stóð upp Þórir langi ok brá sverði ok hjó til Eilífs á hálsinn, svá at af gekk hǫfuðit; þá hljóp upp alt bóandaliðit, en inir gauzku tóku rás undan, drápu þeir Þórir nǫkkura menn af þeim; en er herrinn stǫðvaðisk ok létti þysnum, þá stóð konungr upp ok mælti, at bœndr skyldu setjask niðr; þeir gerðu svá; var þar mart talat; en at lykðum varð þat, at bœndr gengu til handa konungi ok játuðu honum hlýðni, en hann hét þeim því í mót, at skiljask eigi við þá ok vera þar til þess, at þeir Óláfr Svía-konungr lyki einn veg sínum vendræðum. Eptir þat lagði Óláfr konungr undir sik ina nørðri sýsluna ok fór um sumarit alt austr til Elfar, fekk hann allar konungsskyldir með sænum ok um eyjar. En er á leið sumarit, snørisk hann aptr í Víkina norðr ok lagði upp eptir Raumelfi. Þar er fors mikill, er Sarpr heitir; nes gengr í ána norðan at forsinum; þar lét Óláfr konungr gerða um þvert nesit af grjóti ok torfi ok viðum ok grafa díki fyrir útan ok gerði þar jarðborg mikla; en í borginni efnaði hann til kaupstaðar; þar lét hann húsa konungsgarð ok gera Máríukirkju, hann lét þar ok marka toptir til annarra garða ok fekk þar menn til at húsa; hann lét um haustit þangat flytja þau fǫng, er til vetrvistar þurpti, ok sat þar um vetrinn með fjǫlmenni mikit, en hafði menn sína í ǫllum sýslum. Hann bannaði allar flutningar ór Víkinni upp á Gautland, bæði síld ok salt; þess máttu Gautar illa án vera. Hann hafði mikit jólaboð, bauð til sín ór heruðum mǫrgum stórbúǫndum.

K. 62. Uphaf Eyvindar úrarhorns.

Maðr er nefndr Eyvindr úrarhorn, æzkaðr af Austr-Ǫgðum; hann var mikill maðr ok kynstórr, fór hvert sumar í hernað stundum vestr um haf, stundum í Austrveg eða suðr til Fríslandz; hann hafði xx.-sessu, snekkju ok vel skipaða. Hann hafði verit fyrir Nesjum ok veitt Óláfi konungi lið; ok er þeir skilðusk þar, þá hét konungr honum vináttu sinni, en Eyvindr konungi liðsemð sinni, hvar sem hann vildi kraft hafa. Eyvindr var um vetrinn í jólaboði með Óláfi konungi ok þá þar góðar gjafar at honum. Þar var ok þá með honum Brynjólfr úlbaldi ok þá at jólagjǫf gullbúit sverð af konungi ok með bœ þann, er Vettaland heitir, ok er þat inn mesti hǫfuðbœr. Brynjólfr orti vísu um gjafarnar, ok er þat niðrlag at:

53. Bragningr gaf mér
brand ok Vettaland.

Þá gaf konungr honum lendz mannz nafn, ok var Brynjólfr inn mesti vinr konungs alla stund.

K. 63. Dráp Þrándar.

Þann vetr fór Þrándr hvíti ór Þrándheimi austr á Jamtaland at heimta skatt af hendi Óláfs konungs digra; en er hann hafði saman dregit skattinn, þá kómu þar menn Svía-konungs ok drápu Þránd ok þá xii. saman ok tóku skattinn ok fœrðu Svía-konungi. Þetta spurði Óláfr konungr, ok líkaði honum illa.

K. 64. Kristniboð í Víkinni.

Óláfr konungr lét bjóða um Víkina kristin lǫg með sama hætti sem norðr í landi, ok gekk vel fram, þvíat Vikverjum váru miklu kunnari kristnir siðir en mǫnnum norðr í landit, þvíat þar var bæði vetr ok sumar fjǫlment af kaupmǫnnum bæði dǫnskum ok saxneskum; Víkverjar hǫfðusk ok mjǫk í kaupferðum til Englandz ok Saxlandz eða Flæmingjalandz eða Danmerkr, en sumir váru í víking ok hǫfðu vetrsetu á kristnum lǫndum.

K. 65. Fall Hróa.

Um várit sendi Óláfr konungr orð, at Eyvindr skyldi koma til hans; þeir tǫluðu lengi einmæli. Eptir þat brátt bjósk Eyvindr í víking. Hann siglði suðr eptir Víkinni ok lagði at í Ekreyjum

út frá Hísing. Þar spurði hann, at Hrói skjálgi hafði farit norðr í Orðost ok hafði þar saman dregit leiðangr ok landskyldir, ok var hans þá norðan ván. Þá røri Eyvindr inn til Haugasunda, en Hrói røri þá norðan, ok hittusk þar í sundinu ok bǫrðusk. Þar fell Hrói ok nær xxx. manna, en Eyvindr tók alt fé, þat er Hrói hafði haft. Fór Eyvindr þá í Austrveg ok var þar í víking um sumarit.

K. 66. Fall Guðleiks ok Þorgauts skarða.

Maðr hét Guðleikr gerzki, hann var æzkaðr af Ǫgðum, hann var farmaðr ok kaupmaðr mikill, auðigr, ok rak kaupferðir til ýmissa landa; hann fór austr í Garðaríki optliga, ok var hann fyrir þá sǫk kallaðr Guðleikr gerzki. Þat vár bjó Guðleikr skip sitt ok ætlaði at fara um sumarit til Garða austr. Óláfr konungr sendi honum orð, at hann vill hitta hann. En er Guðleikr kom til hans, segir konungr honum, at hann vill gera félag við hann, bað hann kaupa sér dýrgripi þá, er torugætir eru þar í landi. Guðleikr segir þat á konungs forráði vera skulu. Þá lætr konungr greiða í hendr honum fé slíkt, sem honum sýndisk. Fór Guðleikr um sumarit í Austrveg. Þeir lágu nǫkkura hríð við Gotland; var þá sem opt kann verða, at eigi váru allir haldinorðir, ok urðu landzmenn varir við, at á því skipi var félagi Óláfs digra. Guðleikr fór um sumarit í Austrveg til Hólmgarðz ok keypti þar pell ágætlig, er hann ætlaði konungi til tígnarklæða sér, ok þar með skinn dýr ok enn borðbúnað forkunnligan. Um haustit, er Guðleikr fór austan, þá fekk hann andviðri, ok lágu þeir mjǫk lengi við Eyland. Þorgautr skarði hafði um haustit borit njósn um farar Guðleiks; kom hann þar at þeim með langskip ok barðisk við þá; þeir vǫrðusk lengi, en fyrir því at liðsmunr var mikill, þá fell Guðleikr ok mart skipverja hans, ok mart var sárt. Tók Þorgautr fé þeira alt ok gørsimar Óláfs konungs; skiptu þeir Þorgautr fengi sínu ǫllu at jafnaði, en hann segir, at gørsimar skal hafa Svía-konungr —: »ok er þat, segir hann, nǫkkurr hlutr af skatti þeim, er hann á at taka af Nóregi«. Þorgautr fór þá austr til Svíþjóðar. Þessi tíðendi spyrjask brátt. Eyvindr úrarhorn kom lítlu síðarr til Eylandz. En er hann spyrr þetta. þá siglir hann austr eptir þeim Þorgauti, ok hittask þeir í Svíaskerjum ok bǫrðusk; þar fell Þorgautr ok flest lið hans eða hljóp á kaf. Tók þá Eyvindr fé þat alt, er þeir hǫfðu tekit af Guðleiki, ok svá gørsimar Óláfs konungs. Eyvindr fór aptr

til Nóregs um haustit; fœrði hann þá Óláfi konungi gørsimar sínar; þakkaði konungr honum vel sína ferð ok hét honum þá enn af nýju vináttu sinni. Þá hafði Óláfr konungr verit iii. vetr konungr í Nóregi.

K. 67. Fundr Óláfs konungs ok Rǫgnvaldz jarls.

Þat sama sumar hafði Óláfr konungr leiðangr úti ok fór þá enn austr til Elfar ok lá þar lengi um sumarit. Þá fóru orðsendingar milli Óláfs konungs ok Rǫgnvaldz jarls ok Ingibjargar Tryggvadóttur, konu jarls. Hon gekk at með ǫllu kappi at veita Óláfi konungi; hon var aftakamaðr mikill um þetta mál. Helt þar til hvártveggja, at frændsemi var mikil með þeim Óláfi konungi ok henni, ok þat annat, at henni mátti eigi fyrnask við Svía-konung þat, er hann hafði verit at falli Óláfs Tryggvasonar, bróður hennar, ok þóttisk fyrir þá sǫk eiga tiltǫlu at ráða fyrir Nóregi. Varð jarl af fortǫlum hennar mjǫk snúinn til vináttu Óláfs konungs; kom svá, at þeir konungr ok jarl lǫgðu stefnu með sér ok hittusk við Elfi; rœddu þar marga hluti ok mjǫk um viðskipti þeira Nóregs konungs ok Svía-konungs, ok sǫgðu báðir þat, sem satt var, at hvárum-tveggjum, Víkverjum ok Gautum, var in mesta landzauðn í því, at eigi skyldi vera kaupfriðr milli landa, ok at lykðum settu þeir grið milli sín til annars sumars; gáfusk þeir gjafir at skilnaði ok mæltu til vináttu. Fór þá konungr norðr í Víkina, ok hafði hann þá konungstekjur allar til Elfar, ok alt landzfólk hafði þá undir hann gengit. Óláfr konungr sœnski lagði óþokka svá mikinn á Óláf Haraldzson, at engi maðr skyldi þora at nefna hann réttu nafni, svá at konungr heyrði; þeir kǫlluðu hann inn digra mann ok veittu honum harðar átǫlur jafnan, er hans var getit.

K. 68. Uphaf friðgørðarsǫgu.

Bœndr í Víkinni rœddu sín í milli, at sá einn væri til, at konungar gerði sætt ok frið milli sín, ok tǫlðusk illa við komnir, ef konungar herjaðisk á, en engi þorði þenna kurr djarfliga upp at bera fyrir konungi. Þá báðu þeir til Bjǫrn stallara, at hann skyldi þetta mál flytja fyrir konungi, at hann sendi menn á fund Svía-konungs at bjóða sættir af sinni hendi. Bjǫrn var trauðr til ok mæltisk undan; en við bœn margra vina sinna, þá hét hann at lykðum at rœða þetta fyrir konungi,

en kvað svá hugr um segja, sem konungr myndi ómjúkliga taka því at vægja í né einum hlut við Svía-konung. Þat sumar kom útan af Íslandi Hjalti Skeggjason at orðsendingu Óláfs konungs; fór hann þegar á fund Óláfs konungs, ok konungr tók vel við honum, bauð Hjalta með sér at vera ok vísaði honum til sætis hjá Birni stallara, ok váru þeir mǫtunautar; gerðisk þar brátt góðr félagsskapr. Eitt hvert sinn, þá er Óláfr konungr hafði stefnu við lið sitt ok við bóendr, ok réðu landráðum, þá mælti Bjǫrn stallari: »hverja ætlan hafið þér á, konungr, um ófrið þann, er hér er á milli Óláfs Svía-konungs ok yðar? Nú hafa hvárirtveggju menn látit fyrir ǫðrum, en engi órskurðr er nú heldr en áðr, hvat hvárir skulu hafa af ríkinu? Þér hafið hér setit í Víkinni einn vetr ok ii. sumur ok látit at baki yðr alt landit norðr heðan; nú leiðisk mǫnnum hér at sitja, þeim er eignir eða óðul eigu norðr í landi. Nú er þat vili lendra manna ok annarra liðsmanna ok svá bónda, at einn veg skeri ór, ok fyrir því at nú eru grið ok friðr settr við jarl ok Vestr-Gauta, er hér eru nú næstir, þá þykkir mǫnnum sá helzt kostr til, at þér sendið menn til Svía-konungs af yðarri hendi, ok munu margir menn vel undir þat standa, þeir er með Svía-konungi eru; þvíat þat er hvárratveggju gagn, þeira er lǫndin byggva bæði hér ok þar«. At rœðu Bjarnar gerðu menn góðan róm. Þá mælti konungr: »ráð þetta, Bjǫrn, er þú hefir hér upp borit, þá er þat makligast, at þú hafir fyrir þér gǫrt, ok skaltu fara þessa sendifǫr; nýtr þú ef vel er ráðit, en ef mannháski gerisk af, þá veldr þú ofmiklu sjálfr um; er þat ok þín þjónosta, at tala í fjǫlmenni, þat er ek vil mæla láta«. Þá stóð konungr upp ok gekk til kirkju, lét syngva sér hámessu; síðan gekk hann til borða. Um daginn eptir mælti Hjalti til Bjarnar: »hví ertu ókátr maðr, ertu sjúkr eða reiðr manni nǫkkurum?« Bjǫrn segir þá rœðu þeira konungs ok segir þetta forsending. Hjalti segir: »svá er konungum at fylgja, at þeir menn hafa metnað mikinn ok eru framarr virðir en aðrir menn, en opt verða þeir í lífs-háska, ok verðr hvártveggja vel at kunna; mikit má konungs gæfa; nú mun frami mikill fásk í ferðinni, ef vel teksk«. Bjǫrn mælti: »auðvelliga tekr þú á um ferðina; muntu fara vilja með mér, þvíat konungr mælti, at ek skylda mína sveitunga hafa í ferðina með mér«. Hjalti segir: »fara skal ek at vísu, ef þú vilt, þvíat vannfengr mun mér þykkja sessunautrinn annarr, ef vit skiljumk«.

K. 69. Ferð Bjarnar stallara.

Fám dǫgum síðarr, þá er Óláfr konungr var á stefnu, kom þar Bjǫrn ok þeir xii. saman; hann segir þá konungi, at þeir váru búnir at fara sendifǫrna ok hestar þeira stóðu úti sǫðlaðir — »vil ek nú vita, segir Bjǫrn, með hverjum ørendum ek skal fara eða hver ráð þú leggr fyrir oss«. Konungr segir: »þér skuluð bera Svía-konungi þau mín orð, at ek vil frið setja milli landa várra til þeira takmarka, sem Óláfr Tryggvason hafði fyrir mér, ok sé þat bundit fastmælum, at hvárigir gangi um fram; en um mannlát, þá þarf þess engi at geta, ef sættir skulu vera, þvíat Svía-konungr fær oss eigi með fé bœtt þann mannskaða, er vér hǫfum fengit af Svíum«. Þá stóð konungr upp ok gekk út með þeim Birni; þá tók hann upp sverð búit ok fingrgull ok seldi Birni — »sverð þetta gef ek þér; þat gaf mér í sumar Rǫgnvaldr jarl; til hans skuluð þér fara ok bera honum þau mín orð, at hann leggi til ráð ok sinn styrk, at þú komir fram ørendinu; þykki mér þá vel sýslat, ef þú heyrir orð Svía-konungs ok segi hann annat tveggja já eða nei. En fingrgull þetta fœr þú Rǫgnvaldi jarli; þessar jartegnir mun hann kenna«. Hjalti gekk at konungi ok kvaddi hann — »ok þurfum vér nú þess mjǫk, konungr, at leggir hamingju þína á þessa ferð« — ok bað þá heila hittask. Konungr spurði, hvert Hjalti skyldi fara. »Með Birni« segir hann. Konungr segir: »bœta mun þat til um þessa ferð, at þú farir með þeim, þvíat þú hefir opt reyndr verit at hamingju; vittu þat víst, at ek skal allan hug á leggja, ef þat vegr nǫkkut, ok til leggja með þér mína hamingju ok ǫllum yðr«. Þeir Bjǫrn riðu í brot leið sína ok kómu til hirðar Rǫgnvaldz jarls; var þeim þar vel fagnat. Bjǫrn var frægr maðr af mǫrgum mǫnnum, kuðr bæði at sýn ok at máli þeim ǫllum, er sét hǫfðu Óláf konung, þvíat Bjǫrn stóð upp á hverju þingi ok talaði konungs ørendi. Ingibjǫrg, kona jarls, gekk at Hjalta ok hvarf til hans; hon kendi hann, þvíat hon var þá með Óláfi Tryggvasyni, bróður sínum, er Hjalti var þar, ok talði Hjalti frændsemi milli konungs ok Vilborgar, konu Hjalta; þeir váru brœðr, synir Víkinga-Kára, lendz mannz á Vǫrs, Eiríkr bjóðaskalli, faðir Ástríðar, móður Óláfs konungs Tryggvasonar, ok Bǫðvarr, faðir Álofar, móður Gizurar hvíta, fǫður Vilborgar. Nú váru þeir þar í góðum fagnaði. Einn dag gengu þeir Bjǫrn á tal við jarl ok þau Ingibjǫrgu, þá berr Bjǫrn upp ørendi sín

ok sýnir jartegnir jarli. Jarl spyrr: »hvat hefir þik, Bjǫrn, þess hent, er konungr vill dauða þinn; er þér at síðr fœrt með þessi orðsending, at ek hygg, at engi mun sá vera, er þessum orðum mælir fyrir Svía-konungi, at refsingalaust komisk í brot; miklu er Óláfr Svía-konungr maðr skapstœrri, heldr en fyrir honum sjálfum megi þær rœður hafa, er honum sé í móti skapi«. Þá segir Bjǫrn engan hlut hafa þann at borizk — »mér til handa, er Óláfr konungr hefir mér reizk um, en mǫrg er sú ráðagørð hans bæði fyrir sjálfum sér ok mǫnnum sínum, er hætting mun á þykkja, hvernug teksk, þeim mǫnnum, er áræðislítlir eru; en ǫll ráð hans hafa enn til hamingju snúizk hér til, ok vættu vér, at svá skyli enn fara. Nú er yðr þat, jarl, satt at segja, at ek vil fara á fund Svía-konungs ok eigi fyrr aptr hverfa, en ek hefi hann heyra látit ǫll þau orð, er Óláfr konungr bauð mér at flytja til eyrna honum, nema mér banni hel eða sjá ek heptr, svá at ek mega eigi fram koma; svá mun ek gera, hvárt sem þér vilið nǫkkurn hug á leggja orðsending konungs eða engan«. Þá mælti Ingibjǫrg: »skjótt mun ek birta minn hug, at ek vil, jarl, at þér leggið á allan hug at stoða orðsending Óláfs konungs, svá at þetta ørendi komisk fram við Svía-konungs, hverngan veg sem hann vill svara; þótt þar liggi við reiði Svía-konungs eða ǫll eign vár eða ríki, þá vil ek miklu heldr til þess hætta, en hitt spyrisk, at þú leggisk undir hǫfuð orðsending Óláfs konungs fyrir hræzlu sakir fyrir Svía-konungi; hefir þú til þess burði ok frændastyrk ok alla atferð, at vera svá frjáls hér í Svía-veldi, at mæla mál þitt, þat er vel samir ok ǫllum mun þykkja áheyriligt, hvárt sem á heyra margir eða fáir, ríkir eða óríkir, ok þótt konungr sjálfr heyri á«. Jarl svarar: »ekki er þat blint, hvers þú eggjar; nú má vera, at þú ráðir þessu, at ek heita konungsmǫnnum því at fylgja þeim, svá at þeir nái at flytja ørendi sín fyrir Svía-konungi, hvárt sem konungi líkar þat vel eða illa; en mínum ráðum vil ek láta fram fara, hvert tilstilli hafa skal; en ek vil eigi hlaupa eptir ákafa Bjarnar eða annars mannz um svá mikil vandamál; vil ek at þeir dvelisk með mér til þeirar stundar, er mér þykkir nǫkkuru líkligast, at framkvæmð megi verða at þessu ørendi«. En er jarl hafði því upp lokit, at hann myndi fylgja þeim at þessu máli ok leggja til þess sinn styrk, þá þakkaði Bjǫrn honum vel ok kvazk hans ráðum vilja fram fara. Dvǫlðusk þeir Bjǫrn með jarli mjǫk langa hríð.

K. 70. Frá tali Bjarnar ok Ingibjargar Tryggvadóttur.

Ingibjǫrg var forkunnar vel til þeira; rœddi Bjǫrn fyrir henni um sitt mál ok þótti þat illa, er dveljask skyldi svá lengi ferðin. Þau Hjalti rœddu opt ǫll saman um þetta; þá mælti Hjalti: »ek mun fara til konungs, ef þér vilið; ek em ekki norrœnn maðr; munu Svíar mér engar sakir gefa; ek hefi spurt, at með Svía-konungi eru íslenzkir menn í góðu yfirlæti, kunningjar mínir, skáld konungs, Gizurr svarti ok Óttarr svarti; mun ek þá forvitnask, hvers ek verða varr af Svía-konungi, hvárt þetta mál mun svá óvænt, sem nú er látit, eða eru þar nǫkkur ǫnnur efni í; mun ek finna mér til ørendis slíkt sem mér þykkir fallit«. Þetta þótti Ingibjǫrgu ok Birni it mesta snarræði, ok réðu þau þetta með sér til staðfestu. Býr þá Ingibjǫrg ferð Hjalta ok fekk honum ii. menn gauzka ok bauð þeim svá, at þeir skyldu honum fylgja ok vera honum hendilangir bæði um þjónostu ok svá ef hann vildi senda þá. Ingibjǫrg fekk honum til skotsilfrs xx. merkr vegnar. Hon sendi orð ok jartegnir með honum til Ingigerðar, dóttur Óláfs konungs, at hon skyldi leggja allan hug á um hans mál, hvers sem hann kynni hana at krefja at nauðsynjum. Fór Hjalti, þegar er hann var búinn. En er hann kom til Óláfs konungs, þá fann hann brátt skáldin Gizur ok Óttar, ok urðu þeir honum allfegnir ok gengu þeir þegar með honum fyrir konung, ok segja þeir honum, at sá maðr var þar kominn, er samlendr var við þá ok mestr maðr var þar at virðingu á því landi, ok báðu konung, at hann skyldi honum vel fagna. Konungr bað þá Hjalta hafa með sér í sveit ok hans fǫrunauta. En er Hjalti hafði þar dvalizk nǫkkura hríð ok gǫrt sér menn kunna, þá virðisk hann vel hverjum manni. Skáldin váru opt fyrir konungi, þvíat þeir váru máldjarfir; sátu þeir opt um daga frammi fyrir hásæti konungs ok Hjalti með þeim, virðu þeir hann mest í ǫllu; gerðisk hann þá ok konungi málkunnigr; var konungr við hann málrœtinn ok spurði tíðenda af Íslandi.

K. 71. Frá Sigvati skáld.

Þat hafði verit, áðr Bjǫrn fór heiman, at hann hafði beðit Sigvat skáld til farar með sér; hann var þá með Óláfi konungi; en til þeirar farar váru menn ekki fúsir. Þar var vingott með þeim Birni ok Sigvati; hann kvað:

54. Áðr hefk gótt við góða
grams stallara alla
átt, þás ossum drótni,
ógndjarfs, fyr kné hvarfa;
Bjǫrn, fazt opt at arna,
íss, fyr mér at vísa
góðs, meguð gótt of ráða
gunnrjóðr, alls vel kunnuð.

En er þeir riðu upp á Gautland, kvað Sigvatr vísur þessar:

55. Kátr vask opt, þás úti
ǫrðigt veðr á fjǫrðum
vísa segl, í vási,
vindblásit skóf Strinda;
hestr óð kafs at kostum
(kilir hristu men Lista),
út þars eisa létum
undan skeiðr at sundi.

56. Snjalls létum skip skolla
skjǫldungs við ey tjǫlduð
fyr ágætu úti
ǫndurt sumar landi;
en í haust, þars hestar
hagþorns á mó sporna
(tekk ýmissar) Ekkils,
(íðir) hlautk at ríða.

En er þeir riðu upp um Gautland síð um aptan, þá kvað Sigvatr:

57. Jór rennr aptanskœru
allsvangr gǫtur langar;
vǫll kná hófr til hallar
(hǫfum lítinn dag) slíta;
nú 's þats blakkr of bekki
berr mik Dǫnum ferri,
fákr laust drengs í díki
(dœgr mœtask nú) fœti.

Þá ríða þeir í kaupstaðinn at Skǫrum ok um strætit fram at garði jarls; hann kvað:

58. Út munu ekkjur líta,
allsnúðula, prúðar
— fljóð séa reyk —, hvar ríðum
Rǫgnvalds í bœ gǫgnum;
keyrum hross, svát heyri
harða langt, at garði,
hesta rǫs ór húsum
hugsvinn kona innan.

K. 72. Frá Hjalta ok Óláfi konungi.

Einn hvern dag gekk Hjalti fyrir konung ok skáldin með honum. Þá tók Hjalti til máls: »svá er, konungr, sem yðr er kunnigt, at ek em hér kominn á þinn fund ok hefi ek farit langa leið ok torsótta; en síðan er ek kom yfir hafit ok ek spurða til tígnar yðarrar, þá þótti mér ófróðligt, at fara svá aptr, at eigi hefða ek sét yðr ok vegsemð yðra. En þat eru lǫg milli Íslandz ok Nóregs, at íslenzkir menn, þá er þeir koma til Nóregs, gjalda þar landaura; en er ek kom yfir haf, þá tók ek við landaurum allra skipverja minna. En fyrir því at þat veit ek, at þat er réttast, at þér eiguð þat veldi, er í Nóregi er, þá fór ek á yðarn fund at fœra yðr landaurana« — sýndi þá konunginum silfrit ok helti í skaut Gizuri svarta x mǫrkum silfrs. Konungr mælti: »fáir hafa oss slíkt fœrt um hríð ór Nóregi; vil ek, Hjalti, kunna yðr þǫkk ok aufúsu fyrir þat, er þér hafið svá mikla stund á lagt

at fœra oss landaurana, heldr en gjalda óvinum várum; en þó vil ek, at fé þetta þiggir þú af mér ok með vináttu mína«. Hjalti þakkaði konungi með mǫrgum orðum. Þaðan af kom Hjalti sér í inn mesta kærleik við konung ok var opt á tali við hann; þótti konungi, sem var, at hann var vitr maðr ok orðsnjallr. Hjalti segir Gizuri ok Óttari, at hann er sendr með jartegnum til trausts ok vináttu til Ingigerðar konungsdóttur, ok biðr, at þeir skyldu koma honum til tals við hana. Þeir kveða sér lítit fyrir því, ganga einn hvern dag til húsa hennar; sat hon þar ok drakk með marga menn; hon fagnaði vel skáldunum, þvíat þeir váru henni kunnir; Hjalti bar henni kveðju Ingibjargar, konu jarls, ok segir, at hon hefði sent hann þangat til trausts ok vináttu, ok bar fram jartegnir; konungsdóttir tók því vel ok kvað honum heimila skyldu sína vináttu. Sátu þeir þar lengi dags ok drukku; spurði konungsdóttir Hjalta margra tíðenda ok bað hann þar opt koma til tals við sik. Hann gerði svá, kom þar optliga ok talaði við konungs-dóttur; segir henni þá af trúnaði frá ferð þeira Bjarnar, ok spyrr hvat hon hyggr, hvernug Svía-konungr myni taka þeim málum, at sætt væri gǫr milli þeira konunga. Konungsdóttir segir ok kvazk þat hyggja, at þess myndi ekki leita þurfa, at konungr myndi sætt gera við Óláf digra; sagði, at konungr var svá reiðr orðinn Óláfi, at eigi má hann heyra, at hann væri nefndr. Þat var einn dag, at Hjalti sat fyrir konunginum ok talaði við hann; var þá konungr allkátr ok drukkinn mjǫk; þá mælti Hjalti til konungs: »allmikla tígn má hér sjá margs konar, ok er mér þat at sjón orðit, er ek hefi opt heyrt frá sagt, at engi konungr er jafngǫfugr á Norðrlǫnd, sem þú. Allmikill harmr er þat er vér eigum svá langt hingat at sœkja ok svá meinfœrt, fyrst hafsmegin mikit, en þá ekki friðsamt at fara um Nóreg þeim mǫnnum, er hingat vilja sœkja með vináttu; eða hvárt leita menn ekki við at bera sáttmál meðal ykkar Óláfs digra? Mjǫk heyrða ek þat rœtt í Nóregi, ok svá í vestra Gautlandi, at allir mundu þess fúsir vera, at friðr yrði, ok þat var mér sagt með sannendum frá orðum Nóregs konungs, at hann væri fúss at sættask við yðr, ok veit ek, at þat mun til koma, at hann mun sjá þat, at hann hefir miklu minna afla, en þér hafið. Svá var þat mælt ok, at hann ætlaði at biðja Ingigerðar, dóttur þinnar, ok er slíkt ok vænst til heilla sátta, ok er hann inn mesti merkismaðr, at því er ek heyrða réttorða menn frá segja«. Þá svarar konungr: »ekki skaltu mæla slíkt, Hjalti, en eigi vil ek fyr kunna

þik þessa orða, þvíat þú veizt eigi, hvat varask skal; ekki skal þann inn digra mann konung kalla hér í minni hirð, ok er til hans miklu minna skot en margir láta yfir, ok mun þér svá þykkja, ef ek segi þér, at sú mægð megi eigi maklig vera, þvíat ek em inn x. konungr at Upsǫlum, svá at hverr hefir eptir annan tekit várra frænda ok verit einvaldzkonungr yfir Svíaveldi ok yfir mǫrgum ǫðrum stórum lǫndum, ok verit allir yfirkonungar annarra konunga á Norðrlǫndum. En í Nóregi er lítil byggð ok þó sundrlaus; hafa þar verit smákonungar, en Haraldr inn hárfagri var mestr konungr í því landi, ok átti hann skipti við fylkiskonunga ok braut þá undir sik; kunni hann sér þann hagnað at ágirnask ekki Svía-konungs veldi; létu Svía-konungar hann fyrir því sitja í friði; ok enn var þat til, at frændsemi var meðal þeira. En þá er Hákon Aðalsteinsfóstri var í Nóregi, þá sat hann í friði, þar til er hann herjaði í Gautland ok Danmǫrk; en síðan var efldr flokkr á hendr honum, ok var hann feldr frá lǫndum. Gunnhildar-synir váru ok af lífi teknir, þegar er þeir gerðusk óhlýðnir Dana-konungi; lagði þá Haraldr Gormsson Nóreg við sitt ríki ok skattgildi, ok þótti oss þó Haraldr konungr Gormsson vera minni fyrir sér en Upsala-konungar, þvíat Styrbjǫrn, frændi várr, kúgaði hann, ok gerðisk Haraldr hans maðr, en Eiríkr inn sigrsæli, faðir minn, steig þó yfir hǫfuð Styrbirni, þá er þeir reyndu sín á milli. En er Óláfr Tryggvason kom í Nóreg ok kallaðisk konungr, þá létum vér honum þat eigi hlýða; fórum vit Sveinn Dana-konungr ok tókum hann af lífi. Nú hefi ek eignazk Nóreg ok eigi með minna ríki, en þú máttir nú heyra, ok eigi verr at komizk en ek hefi sótt með orrostu ok sigrat þann konung, er áðr réð fyrir. Máttu ætla, vitr maðr, at þat mun fjarri fara, at ek láta laust þat ríki fyrir þeim inum digra manni, ok er þat undarligt, er hann man eigi þat, er hann kom nauðuligast út ór Leginum, þá er vér hǫfðum hann inni byrgt; hygg ek, at honum væri þá annat í hug, ef hann kvæmisk með fjǫrvi í brot, en þat at halda optarr deilu við oss Svíana. Nú skaltu, Hjalti, hafa eigi optarr í munni þessa rœðu fyrir mér«. Hjalta þótti óvænt á horfask, at konungr myndi vilja til hlýða sætta umleitanar; hann hætti þá ok tók aðra rœðu. Nǫkkuru síðarr, þá er Hjalti var á tali við Ingigerði konungsdóttur, sagði hann henni alla rœðu þeira konungs. Hon kvað sér slíkra svara ván af konungi. Hjalti bað hana nǫkkur orð til leggja við konung ok kvað þat helzt tjá mundu. Hon kvað konung ekki

mundu á hlýða, hvat sem hon mælti — »en um má ek rœða, segir hon, ef þú vill«. Hjalti kvazk þess þǫkk kunna. Ingigerðr konungsdóttir var á tali við fǫður sinn einn hvern dag; en er hon fann, at konungi var skaplétt, þá mælti hon: »hverja ætlan hefir þú á um deilu ykra Óláfs digra; margir menn kæra nú þat vandræði, kallask sumir hafa látit fé, sumir frændr fyrir Norðmǫnnum, ok engum yðrum manni kvæmt í Nóreg at svá búnu; var þat mjǫk ósynju, er kǫlluðuð til ríkis í Nóregi; er land þat fátœkt ok ilt yfirfarar, ok fólk ótryggt; vilja menn þar í landi hvern annan heldr at konungi en þik. Nú ef ek skylda ráða, myndir þú láta vera kyrt at kalla til Nóregs, en brjótask heldr í Austrveg til ríkis þess, er átt hǫfðu inir fyrri Svía-konungar ok nú fyrir skǫmmu lagði undir sik Styrbjǫrn, frændi várr, en láta Óláf digra hafa frændleifð sína ok gera sætt við hann«. Konungr segir reiðuliga: »þat er þitt ráð, Ingigerðr, at ek láta af ríki í Nóregi, en gipta þik Óláfi digra; nei, segir hann, annat skal fyrr; heldr mun hitt, at í vetr á Upsala-þingi skal ek gera bert fyrir ǫllum Svíum, at almenningr skal úti at liði, áðr en ísa taki af vǫtnum; skal ek fara í Nóreg ok eyða þat land oddi ok eggju ok brenna alt ok gjalda þeim svá ótrúleik sinn«. Varð konungr þá svá óðr, at honum mátti engu orði svara. Gekk hon þá í brot. Hjalti helt vǫrð á ok gekk þegar at finna hana, spyrr hann þá, hvert ørendi hennar varð til konungsins. Hon segir, at svá fór, sem hon vænti, at engum orðum mátti við konunginn koma ok hann heitaðisk í mót; ok bað hon Hjalta aldri geta þessa máls fyrir konungi. Ingigerðr ok Hjalti, þá er þau tǫluðu, rœddu optliga um Óláf digra; sagði hann henni opt frá honum ok hans háttum ok lofaði sem hann kunni, ok var þat sannast frá at segja; hon lét sér þat vel skiljask. Ok enn eitt sinn, er þau tǫluðu, þá mælti Hjalti: »hvárt skal ek, konungsdóttir, mæla þat fyrir þér í orlofi, er mér býr í skapi?«. »Mæl þú, segir hon, svá at ek heyra ein«. Þá mælti Hjalti: »hvernug myndir þú svara, er Óláfr Nóregs konungr sendi menn til þín með þeim ørendum at biðja þín?«. Hon roðnaði ok svarar óbrátt ok stilliliga: »ekki hefi ek hugfest svǫr fyrir mér um þat, þvíat ek ætla, at ek myna eigi þurfa til at taka þeira svara; en ef Óláfr er svá at sér gǫrr um alla hluti, sem þú segir frá honum, þá mynda ek eigi kunna œskja minn mann á annan veg, ef eigi er þat, at þér mynið heldr hóli gilt hafa í marga staði«. Hjalti segir, at engan hlut hefir hann betr látit um konunginn en var. Þau

rœddu þetta sín í milli mjǫk optliga. Ingigerðr bað Hjalta varask at mæla þetta fyrir ǫðrum mǫnnum — »fyrir þá sǫk, at konungrinn mun verða þér reiðr, ef hann verðr þessa víss«. Hjalti segir þetta skáldunum Gizuri ok Óttari; þeir kváðu þat vera it mesta happaráð, ef framgengt mætti verða. Óttarr var máldjarfr maðr ok hǫfðingjakærr; var hann brátt at þessu máli við konungsdóttur ok talði upp fyrir henni slíkt sem Hjalti um mannkosti konungsins. Rœddu þau Hjalti opt ǫll saman um þetta mál; ok er þau tǫluðu jafnan ok Hjalti var sannfróðr at orðinn um ørendislok sín, þá sendi hann brot ina gauzku menn, er honum hǫfðu þannug fylgt, lét þá fara aptr til jarls með bréfum þeim, er Ingigerðr konungsdóttir ok þau Hjalti sendu jarli ok Ingibjǫrgu. Hjalti lét ok koma veðr á þau um rœður þær, er hann hafði upp hafit við Ingigerði, ok svá um svǫr hennar. Kómu sendimenn til jarls nǫkkuru fyrir jól.

K. 73. Ferð Óláfs konungs á Uplǫnd.

Þá er Óláfr konungr hafði sent þá Bjǫrn austr á Gautland, þá sendi hann aðra menn til Uplanda með þeim ørendum at boða veizlur fyrir sér, ok ætlaði hann fara þann vetr at veizlum yfir Uplǫnd, þvíat þat hafði verit siðr inna fyrri konunga at fara at veizlum inn iii. hvern vetr yfir Uplǫnd. Hóf hann ferðina um haustit ór Borg; fór konungr fyrst á Vingulmǫrk; hann háttaði svá ferðinni, at hann tók veizlur uppi í nánd markbyggðinni ok stefnði til sín ǫllum byggðarmǫnnum ok þeim ǫllum vendiligast, er first byggðu meginheruðum. Hann rannsakaði at um kristnihald manna; ok þar er honum þótti ábótavant kendi hann þeim rétta siðu ok lagði svá mikit við, ef nǫkkurir væri þeir, er eigi vildi af láta heiðninni, at suma rak hann brot ór landi, suma lét hann hamla at hǫndum eða fótum eða stinga augu út, suma lét hann hengja eða hǫggva, en engi lét hann óhegndan, þann er eigi vildi guði þjóna. Fór hann svá um alt þat fylki. Jafnt hegnði hann ríka ok óríka. Hann fekk þeim kennimenn ok setti þá svá þykt í heruðum, sem hann sá, at bezt bar. Með þessum hætti fór hann um þetta fylki. Hann hafði ccc. vígra manna, þá er hann fór upp á Raumaríki. Honum fanzk þat brátt í, at kristnihaldit var því minna, er hann sótti meirr á landit upp; hann helt þó inu sama fram ok snøri ǫllum lýð á rétta trú ok veitti stórar refsingar þeim, er eigi vildu hlýða hans orðum.

K. 74. Svikræði Uplendinga-konunga.

Ok er þat spurði konungr sá, er þar réð fyrir Raumaríki, þá þótti honum gerask mikit vandmæli; þvíat hvern dag kómu til hans margir menn, er slíkt kærðu fyrir honum, sumir ríkir, sumir óríkir. Konungrinn tók þat ráð, at hann fór upp á Heiðmǫrk á fund Hrœreks konungs, þvíat hann var þeira konunga vitrastr, er þar váru þá. En er konungar tóku tal sín í milli, þá kom þat ásamt með þeim, at senda orð Guðrøði konungi norðr í Dala ok svá á Haðaland til þess konungs, er þar var, ok biðja þá koma á Heiðmǫrk til fundar við þá Hrœrek konung. Þeir lǫgðusk eigi ferð undir hǫfuð, ok hittusk þeir v. konungar á Heiðmǫrk, þar sem heitir á Hringisakri. Hringr var þar inn fimti konungr, bróðir Hrœreks konungs. Þeir konungarnir ganga fyrst einir saman á tal; tók sá fyrst til orða, er kominn var af Raumaríki ok segir frá ferð Óláfs digra ok þeim ófriði, er hann gerði bæði í manna aftǫkum ok manna meizlum, suma rak hann ór landi, ok tók upp fé fyrir ǫllum þeim, er nǫkkut mæltu móti honum, en fór með her mannz um landit, en ekki með því fjǫlmenni, er lǫg váru til; hann segir ok, at fyrir þeim ófriði kvezk hann hafa þangat flýit, kvað ok marga aðra ríkismenn hafa flýit óðul sín af Raumaríki, — »en þó at oss sé nú þetta vendræði næst, þá mun skamt til, at þér munuð fyrir slíku eiga at sitja, ok er fyrir því betra, at vér ráðim um allir saman, hvert ráð upp skal taka«. Ok er hann lauk sinni rœðu, þá viku konungar þar til svara, sem Hrœrekr var. Hann mælti: »nú er fram komit þat, er mik grunaði, at vera myndi, þá er vér áttum stefnu á Haðalandi ok þér váruð allir ákafir, at hefja hann upp yfir hǫfuð oss, at hann myndi verða oss harðr í horn at taka, þegar er hann hefði einn vald yfir landi. Nú eru ii. kostir fyrir hendi, sá annarr, at vér farim á fund hans allir ok látim hann skera ok skapa alt vár í milli, ok ætla ek oss þann beztan af at taka, en sá annarr, at rísa nú í mót, meðan hann hefir eigi víðara yfir landit farit. En þótt hann hafi ccc. manna eða cccc., þá er oss þat ekki ofrefli liðs, ef vér verðum á einu ráði allir; en optast sigrask þeim verr, er fleiri eru jamríkir, heldr en hinum, er einn er oddviti fyrir liðinu, ok er þat mitt ráð heldr at hætta eigi til þess at etja hamingju við Óláf Haraldzson«. En eptir þat talaði hverr þeira konunga slíkt er sýndisk; lǫttu sumir, en sumir fýstu, ok varð engi

órskurðr ráðinn, tǫlðu á hváru tveggja sýna annmarka. Þá tók til orða Guðrøðr Dala-konungr ok mælti svá: »undarligt þykki mér, er þér vefið svá mjǫk órskurði um þetta mál, ok eruð þér gagnhræddir við Óláf. Vér erum hér v. konungar, ok er engi várr verr ættborinn heldr en Óláfr. Nú veittum vér honum styrk til at berjask við Svein jarl, ok hefir hann með várum afla eignazk land þetta. En ef hann vill nú fyrir muna hverjum várum þess ins litla ríkis, er vér hǫfum áðr haft, ok veita oss pyndingar ok kúgan, þá kann ek þat frá mér at segja, at ek vil fœrask undan þrælkan konungs, ok kalla ek þann yðarn ekki at manna vera, er æðrask í því at vér takim hann af lífdǫgum, ef hann ferr í hendr oss upp hingat á Heiðmǫrk, fyrir því at þat er yðr at segja, at aldrigi strjúkum vér frjálst hǫfuð, meðan Óláfr er á lífi«. En eptir eggjan þessa snúa þeir allir at því ráði. Þá mælti Hrœrekr: »svá lízk mér um ráðagørð þessa, sem vér mynim þurfa ramligt at gera samband várt, at engi skjǫplisk í einurðinni við annan. Nú ætlið þér, at þá er Óláfr kømr hingat á Heiðmǫrk, at veita honum atgǫngu at ákveðinni stefnu, þá vil ek eigi þenna trúnað undir yðr eiga, at þér séð þá sumir norðr í Dǫlum, en sumir út á Heiðmǫrk; vil ek, ef þetta ráð skal staðfesta með oss, at vér sém ásamt dag ok nótt, þar til er þetta ráð verðr framgengt«. Þessu játtu konungar, ok fara þá allir samt. Þeir láta búa veizlu fyrir sér út á Hringisakri ok drekka þar hverfing, en gera njósn frá sér út á Raumaríki; láta þegar aðra njósnarmenn út fara, er aðrir snúa aptr, svá at þeir vitu dag ok nótt, hvat títt er um ferðir Óláfs eða um fjǫlmenni hans. Óláfr konungr fór at veizlum útan um Raumaríki ok alt með þvílíkum hætti, sem fyrr var sagt. En er veizlur endusk eigi fyrir fjǫlmennis sakir, þá lét hann þar bœndr til leggja at auka veizlurnar, er honum þótti nauðsyn til bera at dveljask, en sumstaðar dvalðisk hann skemr en ætlat var, ok varð ferð hans skjótari, en á kveðit var, upp til vatzins. En er konungar hǫfðu staðfest þetta ráð sín í milli, þá senda þeir orð ok stefna til sín lendum mǫnnum ok ríkum bóndum ór ǫllum þeim fylkjum; en er þeir koma þar, þá eigu konungar stefnu við þá eina saman ok gera fyrir þeim bert þetta ráð ok kveða á stefnudag, nær sjá ætlan skal framkvæmð verða; á þat kveða þeir, at hverr þeira konunga skyldi hafa ccc. manna; senda þeir þá aptr lenda menn, til þess at þeir skyldu liði samna ok koma til móts við konunga, þar sem á kveðit var. Sjá ráðagørð líkaði flestum mǫnnum vel; en þó var, sem mælt er at hverr á vin með óvinum.

K. 75. Hamlaðir Uplendinga-konungar.

Á þeiri stefnu var Ketill af Hringunesi. En er hann kom heim um kveldit, þá mataðisk hann at náttverði, en þá klæddisk hann ok húskarlar hans, ok fór ofan til vatz ok tók karfann, er Ketill átti, er Óláfr konungr hafði gefit honum, settu fram skipit, var þar í naustinu allr reiðinn; taka þá ok skipask til ára ok róa út eptir vatni. Ketill hafði xl. manna, alla vel vápnaða. Þeir kómu um daginn snimma út til vatzenda. Fór þá Ketill með xx. menn, en lét aðra xx. eptir at gæta skips. Óláfr konungr var þá á Eiði á ofanverðu Raumaríki. Ketill kom þar, þá er konungr gekk frá óttusǫng; fagnaði hann Katli vel. Ketill segir, at hann vill tala við konung skjótt; þeir ganga á tal ii. saman. Þá segir Ketill konungi, hver ráð konungarnir hafa með hǫndum ok alla tilætlan, þá er hann var víss orðinn. En er konungr varð þess varr, þá kallar hann menn til sín, sendir suma í byggðina, bað þá stefna til sín reiðskjótum, suma sendi hann til vatzins at taka róðrarskip þau, er þeir fengi, ok hafa í móti sér; en hann gekk þá til kirkju ok lét syngja sér messu; gekk síðan þegar til borða. En þá er hann hafði matazk, bjósk hann sem skyndiligast ok fór upp til vatzins; kómu þar skip í móti honum; steig hann þá sjálfr á karfann ok með honum menn svá margir, sem karfinn tók við, en hverr annarra tók sér þar skip, sem helzt fekk. Ok um kveldit, er á leið, létu þeir frá landi; logn var veðrs; þeir røru upp eptir vatninu; konungrinn hafði þá nærr cccc. manna. Fyrr en dagaði, kom hann upp til Hringisakrs; urðu varðmenn eigi varir fyrr við, en liðit kom upp til bœjarins. Þeir Ketill vissu gǫrva, í hverjum herbergjum konungarnir sváfu; lét konungr taka ǫll þau herbergi ok gæta, at engi maðr kvæmisk í brot; biðu svá lýsingar. Konungarnir hǫfðu eigi liðskost til varnar, ok váru þeir allir hǫndum teknir ok leiddir fyrir konung. Hrœrekr konungr var maðr forvitri ok harðráðr; þótti Óláfi konungi hann ótrúligr, þótt hann gerði nǫkkura sætt við hann. Hann lét blinda Hrœrek báðum augum ok hafði hann með sér; en hann lét skera tungu ór Guðrøði Dala-konungi; en Hring ok aðra ii. lét hann sverja sér eiða ok fara í brot ór Nóregi ok koma aldri aptr; en lenda menn eða bœndr, þá er sannir váru at þessum svikræðum, rak hann suma ór landi, sumir váru meiddir, af sumum tók hann sættir. Frá þessu segir Óttarr svarti:

59. Lýtandi, hefr ljótu
lands rǫ́ðǫndum, -branda
umbstillingar allar,
ifla fold-, of goldit;
hafa lézt heiðska jǫfra,
herskorðandi, forðum
mundangs laun, þás meinum,
mætr gramr, við þik sættu.

60. Braut hafið, bǫðvar þreytir,
(branda rjóðr) ór landi
(meirr fansk þinn an þeira
þrekr) dǫglinga rekna;
stǫkk, sem þjóð of þekkir,
þér hverr konungr ferri,
heptuð ér en, eptir,
orðreyr þess, es sat norðast.

61. Nú ræðr þú fyr þeiri
(þik remmir goð miklu)
fold, es forðum heldu
fimm bragningar (gagni);
breið eru austr til Eiða
ættlǫnd und þér; Gǫndlar
engr sat elda þrøngvir
áðr at slíku láði.

Óláfr konungr lagði þá undir sik þat ríki, er þessir v. konungar hǫfðu átt, tók þá gíslar af lendum mǫnnum ok bóndum. Hann tók veizlugjǫld norðan ór Dǫlum ok víða um Heiðmǫrk ok snøri þá út aptr á Raumaríki ok þá vestr á Haðaland. Þann vetr andaðisk Sigurðr sýr, mágr hans. Þá snøri Óláfr konungr á Hringaríki, ok gerði Ásta, móðir hans, veizlu mikla í móti honum. Bar þá Óláfr einn konungsnafn í Nóregi.

K. 76. Frá brœðrum Óláfs konungs.

Svá er sagt, at Óláfr konungr var á veizlunni með Ástu, móður sinni, at hon leiddi fram bǫrn sín ok sýndi honum. Konungrinn setti á kné sér Guthorm, bróður sinn, en á annat kné Hálfdan, bróður sinn; konungrinn sá á sveinana; þá yglðisk hann ok leit reiðuliga til þeira; þá glúpnuðu sveinarnir. Þá bar Ásta til hans inn yngsta son sinn, er Haraldr hét, þá var hann iii.-vetr; konungrinn yglðisk á hann, en hann sá upp í mót honum; þá tók konungr í hár sveininum ok kipði; sveinninn tók upp í kanpinn konunginum ok hnykði. Þá mælti konungrinn: »hefnisamr muntu síðarr, frændi«. Annan dag reikaði konungr úti um bœinn ok Ásta, móðir hans, með honum. Þá gengu þau at tjǫrn nǫkkurri. Þar váru þá sveinarnir, synir Ástu, ok léku sér, Guthormr ok Halfdan; þar váru gǫrvir bœir stórir ok kornhlǫður stórar, naut mǫrg ok sauðir; þat var leikr þeira. Skamt þaðan frá viðr tjǫrnina hjá leirvík nǫkkurri var Haraldr ok hafði þar tréspánu, ok flutu þeir við landit margir. Konungrinn spurði hann, hvat þat skyldi? Hann kvað þat vera herskip sín. Þá hló konungr at ok mælti: »vera kann, frændi, at þar komi, at þú ráðir fyrir skipum«. Þá kallaði konungr þangat

Hálfdan ok Guthorm; þá spurði hann Guthorm: »hvat vildir þú flest eiga, frændi?«. »Akra« segir hann. Konungr mælti: »hversu víða akra myndir þú eiga vilja?«. Hann svarar: »þat vilda ek, at nesit væri þetta alt sáit hvert sumar, er út gengr í vatnit« — en þar stóðu x bœir. Konungrinn svarar: »mikit korn mætti þar á standa«. Þá spurði hann Hálfdan, hvat hann vildi flest eiga. »Kýr« segir hann. Konungr spurði: »hversu margar vildir þú kýr eiga?«. Hálfdan segir: »þá er þær gengi til vats, skyldu þær standa sem þykst umhverfis vatnit«. Konungrinn svarar: »bú stór vilið þit eiga; þat er líkt feðr ykrum«. Þá spyrr konungr Harald: »hvat vildir þú flest eiga?«. Hann svarar: »húskarla« segir hann. Konungr mælti: »hvé marga viltu þá eiga?«. »Þat vilda ek, at þeir æti at einu máli kýr Hálfdanar bróður míns«. Konungr hló at ok mælti til Ástu: »hér muntu konung upp fœða, móðir«. Eigi er þá getit fleiri orða þeira.

K. 77. Frá landzdeild í Svíþjóð ok lǫgum.

Í Svíþjóðu var þat forn landzsiðr, meðan heiðni var þar, at hǫfuðblót skyldi vera at Upsǫlum at gói; skyldi þá blóta til friðar ok sigrs konungi sínum, ok skyldu menn þangat sœkja um alt Svíaveldi, skyldi þar þá ok vera þing allra Svía; þar var ok þá markaðr ok kaupstefna ok stóð viku. En er kristni var í Svíþjóð, þá helzk þar þó lǫgþing ok markaðr. En nú síðan er kristni var alsiða í Svíþjóð, en konungar afrœkðusk at sitja at Upsǫlum, þá var fœrðr markaðrinn ok hafðr kyndilmessu; hefir þat haldizk alla stund síðan, ok er nú hafðr eigi meiri en þrjá daga. Er þar þing Svía, ok sœkja þeir þar til um alt land. Svíaveldi liggr í mǫrgum hlutum. Einn hlutr er Vestra-Gautland ok Vermaland ok Markir ok þat, er þar liggr til, ok er þat svá mikit ríki, at undir þeim byskupi, er þar er yfir, eru xí. hundruð kirkna. Annarr hlutr landz er Eystra-Gautland; þar er annarr byskupdómr; þar fylgir nú Gotland ok Eyland, ok er þat alt saman miklu meira byskupsveldi. Í Svíþjóð sjálfri er einn hluti landz, er heitir Suðrmannaland; þat er einn byskupdómr. Þá heitir Vestmannaland eða Fjaðrundaland; þat er einn byskupdómr. Þá heitir Tíundaland inn þriði hlutr Svíþjóðar. Þá heitir inn fjórði Áttandaland; þá er inn fimti Sjáland ok þat er þar liggr til it eystra með hafinu. Tíundaland er gǫfgast ok bazt byggt í Svíþjóð; þangat lýtr til alt ríkit,

þar er konungsstóll ok þar er erkibyskupsstóll ok þar er viðkendr Upsala-auðr; svá kalla Svíar eign Svía-konungs, kalla Upsala-auð. Í hverri þeiri deild landzins er sitt lǫgþing ok sín lǫg um marga hluti; yfir hverjum lǫgum er lǫgmaðr, ok ræðr hann mestu við bœndr, þvíat þat skulu lǫg vera, er hann ræðr upp at kveða. En ef konungr eða jarl eða byskupar fara yfir landit ok eigu þing við bœndr, þá svarar lǫgmaðr af hendi bónda, en þeir fylgja honum allir svá, at varla þora ofreflismenn at koma á alþingi þeira, ef eigi lofa bœndr ok lǫgmaðr. En þar alt er lǫgin skilr á, þá skulu ǫll hallask til móts við Upsalalǫg, ok aðrir lǫgmenn allir skulu vera undirmenn þess lǫgmannz, er á Tíunda-landi er.

K. 78. Frá Þorgný lǫgmanni.

Þá var á Tíundalandi sá lǫgmaðr, er Þorgnýr hét; faðir hans er nefndr Þorgnýr Þorgnýsson. Þeir langfeðgar hǫfðu verit lǫgmenn á Tíundalandi um margra konunga ævi. Þorgnýr var þá gamall; hann hafði um sik mikla hirð, hann var kallaðr vitrastr maðr í Svíaveldi; hann var frændi Rǫgnvaldz jarls ok fóstrfaðir hans. Nú er þar til máls at taka, er þeir menn kómu til Rǫgnvaldz jarls, er Ingigerðr konungsdóttir ok þau Hjalti hǫfðu sent austan; báru þeir fram sín ørendi fyrir Rǫgnvald jarl ok Ingibjǫrgu, konu hans, ok sǫgðu þat, at konungsdóttir hafði opt rœtt fyrir Svía-konungi um sættir milli þeira Óláfs konungs digra, ok hon var inn mesti vinr Óláfs konungs, en Svía-konungr varð reiðr hvert sinni, er hon gat Óláfs, ok henni þótti engi ván um sættirnar at svá búnu. Jarl segir Birni, hvat hann hafði austan spurt; en Bjǫrn segir enn it sama, at hann mun eigi fyrr aptr hverfa, en hann hitti Svía-konung, ok segir, at jarl hefir honum því heitit, at hann skal fylgja honum á fund Svía-konungs. Nú líðr fram vetrinum, ok þegar á bak jólum býr jarl ferð sína ok hefir lx. manna; þar var í fǫr Bjǫrn stallari ok hans fǫrunautar. Fór jarl austr alt í Svíþjóð; en er hann sótti upp í landit, þá sendi hann menn sína fram fyrir til Upsala ok sendi orð Ingigerði konungsdóttur, at hon skyldi fara út á Ullarakr á móti honum; þar átti hon bú stór. En er konungsdóttur kómu orð jarls, þá lagðisk hon eigi ferðina undir hǫfuð ok bjósk hon með marga menn. Hjalti rézk til farar með henni. En áðr hann fœri í brot, gekk hann fyrir Óláf konung ok mælti: »sittu allra konunga heilastr, ok er þat satt

at segja, at ek hefi hvergi þess komit, er ek hafa slíka tígn sét, sem með þér; skal ek þat orð bera, hvar sem ek køm síðan; vil ek þess biðja yðr, konungr, at þú sér vinr minn«. Konungr svarar: »hví lætr þú svá brautfúsliga?, hvert skaltu fara?«. Hjalti svarar: »ek skal ríða út á Ullarakr með Ingigerði, dóttur þinni«. Konungr mælti: »farðu þá vel; vitr maðr ertu ok siðugr ok kant vel at vera með tígnum mǫnnum«. Gekk þá Hjalti í brot. Ingigerðr konungsdóttir reið til bús síns út á Ullarakr, lét þar búa veizlu mikla í mót jarli. Þá kom jarl þar, ok var honum vel fagnat; dvalðisk hann þar nǫkkurar nætr. Tǫluðu þau konungsdóttir mart, ok flest um þá Svía-konung ok Nóregs-konung; segir hon jarli, at henni þykkir óvænt horfa um sættirnar. Þá mælti jarl: »hvernug er þér gefit, frændkona, um þat, ef Óláfr, Nóregs konungr, biðr þín?; sýnisk oss þat sem helzt myni til sætta einhlítt, ef mægðir þær mætti takask milli þeira konunga; en ek vil ekki ganga með því máli, ef ek veit, at þat er þvert frá þínum vilja«. Hon segir: »faðir minn mun sjá kost fyrir mér; en annarra minna frænda ertu sá, er ek vil helzt mín ráð undir eiga, þau er mér þykkir miklu máli skipta. Eða hvé ráðligt sýnisk þér þetta?«. Jarl fýsti hana mjǫk ok talði marga hluti upp til frama um Óláf konung, þá er stórvegligir váru, sagði henni inniliga frá þeim atburðum, er þá hǫfðu fyrir skemstu gǫrzk, er Óláfr konungr hafði handtekna gǫrt v. konunga á einum morni ok tekit þá alla af ríki, en lagt þeira eignir ok ríki við sitt veldi. Mart rœddu þau um þetta mál ok urðu á allar rœður sátt sín í milli. Fór jarl í brot, er hann var at því búinn. Hjalti fór með honum.

K. 79. Frá Rǫgnvaldi jarli ok Þorgný.

Rǫgnvaldr jarl kom einn dag at kveldi til bús Þorgnýs lǫgmannz; þar var bœr mikill ok stórkostligr; váru þar margir menn úti; þeir fǫgnuðu vel jarli ok tóku við hestum þeira ok reiða. Jarl gekk inn í stofuna, var þar inni fjǫlmenni mikit; þar sat í ǫndugi maðr gamall; engi mann hǫfðu þeir Bjǫrn sét jafnmikinn; skeggit var svá sítt, at lá í knjám honum ok breiddisk um alla bringuna; hann var vænn maðr ok gǫfugligr. Jarl gekk fyrir hann ok heilsaði honum. Þorgnýr fagnar honum vel ok bað hann ganga til sætis þess, er hann var vanr at sitja; jarl settisk ǫðrum megin gegnt Þorgný. Þeir dvǫlðusk þar nǫkkurar nætr, áðr jarl bar upp ørendi sín; bað hann, at þeir

Þorgnýr skyldu ganga í málstofu. Þeir Bjǫrn fǫrunautar gengu þannug með jarli; þá tók jarl til máls ok segir frá því, at Óláfr Nóregs-konungr hafði senda menn sína austr þannug til friðgørðar, talaði ok um þat langt, hvert vandræði Vestr-Gautum var at því, er ófriðr var þaðan til Nóregs; hann segir ok frá því, at Óláfr Nóregs konungr hafði þangat senda menn, ok þar váru þá sendimenn konungs, ok hann hafði þeim því heitit, at fylgja þeim á fund Svíakonungs; ok hann segir, at Svía-konungr tók þessu máli svá þungliga, at hann lét engum manni hlýða skyldu at ganga með þessu máli — »nú er svá, fóstri, segir jarl, at ek verð eigi einhlítr at þessu máli; hefi ek fyrir því nú sótt á þinn fund, ok vætti ek þar heilla ráða ok trausts þíns«. En er jarl hætti sínu máli, þá þagði Þorgnýr um hríð; en er hann tók til máls, mælti hann: »undarliga skiptið þér til, girnizk at taka tígnarnafn, en kunnið yðr engi forráð eða fyrirhyggju, þegar er þér komið í nǫkkurn vanda; hví skyldir þú eigi hyggja fyrir því, áðr þú hétir þeiri ferð, at þú hefir ekki ríki til þess at mæla í mót Óláfi konungi; þykki mér þat eigi óvirðiligra, at vera í bóandatǫlu ok vera frjáls orða sinna, at mæla slíkt er hann vill, þótt konungr sé hjá. Nú mun ek koma til Upsala-þings ok veita þér þat lið, at þú mælir þar óhræddr fyrir konungi slíkt, er þér líkar«. Jarl þakkaði honum vel þessi heit, ok dvalðisk hann með Þorgný ok reið með honum til Upsala-þings. Var þar allmikit fjǫlmenni; þar var Óláfr konungr með hirð sinni.

K. 80. Frá Upsala-þingi.

Inn fyrsta dag er þing var sett, sat Óláfr konungr á stóli ok þar hirð hans umhverfis. En annan veg á þingit sátu þeir á einum stóli Rǫgnvaldr jarl ok Þorgnýr, ok sat þar fyrir þeim hirð jarls ok húskarlasveit Þorgnýs; en á bak stólinum stóð bóndamúgrinn ok alt umhverfis í hring; sumir fóru á hæðir ok hauga at heyra þaðan til. En er tǫluð váru ørendi konungs, þau sem siðr var til at mæla á þingum, ok er því var lokit, þá stóð upp Bjǫrn stallari hjá stóli jarls ok mælti hátt: »Óláfr konungr sendi mik hingat þess ørendis, at hann vill bjóða Svíakonungi sætt ok þat landaskipti, sem at fornu fari hefir verit milli Nóregs ok Svíþjóðar«. Hann mælti hátt, svá at Svíakonungr heyrði gǫrva; en fyrst er Svía-konungr heyrði nefndan Óláf konung, þá hugði hann, at sá myndi reka nǫkkut hans

ørendi; en er hann heyrði rœtt um sætt ok landaskipti milli Svíþjóðar ok Nóregs, þá skilði hann, af hverjum rifjum rísa myndi; þá hljóp hann upp ok kallaði hátt, at sá maðr skyldi þegja; þá stóð jarl upp ok mælti, — hann sagði frá orðsending Óláfs digra ok sættarboðum við Óláf Svía-konung ok frá því, at Vestr-Gautar sendu Óláfi konungi ǫll orð til, at sætt skyldi gera við Nóregsmenn; talði hann upp, hvert vandræði Vestr-Gautum var at því, at missa þeira hluta allra af Nóregi, er þeim var árbót í, en í annan stað at sitja fyrir áhlaupum þeira ok hernaði, ef Nóregs-konungr samnaði her saman ok herjaði á þá; jarl segir ok, at Óláfr Nóregs-konungr hafði menn þangat sent þeira ørenda, at hann vill biðja Ingigerðar dóttur hans. En er jarl hætti at tala, þá stóð upp Svía-konungr; hann svarar þungliga um sættina, en veitti jarli átǫlur þungar ok stórar um dirfð þá, er hann hafði gǫrt grið ok frið við inn digra mann ok lagt við hann vináttu, talði hann sannan at landráðum við sik, kvað þat makligt, at Rǫgnvaldr væri rekinn ór ríkinu ok segir, at alt slíkt hlaut hann af áeggjan Ingibjargar, konu sinnar, ok kvað þat verit hafa it ósnjallasta ráð, er hann skyldi fengit hafa at girnðum slíkrar konu; hann talaði langt ok hart, ok snøri þá enn tǫlunni á hendr Óláfi digra. En er hann settisk niðr, þá var fyrst hljótt. Þá stóð upp Þorgnýr. En er hann stóð upp, þá stóðu upp allir bœndr, þeir er áðr hǫfðu setit, ok þustu at allir, þeir er í ǫðrum stǫðum hǫfðu verit, ok vildu hlýða til, hvat Þorgnýr mælti. Var þá fyrst gnýr mikill af fjǫlmenni ok vápnum. En er hljóð feksk, þá mælti Þorgnýr: »annan veg er nú skaplyndi Svía-konunga, en fyrr hefir verit. Þorgnýr, fǫðurfaðir minn, munði Eirík Upsala-konung Emundarson ok sagði þat frá honum, at meðan hann var á léttasta aldri, at hann hafði hvert sumar leiðangr úti ok fór til ýmissa landa ok lagði undir sik Finnland ok Kirjálaland, Eistland ok Kúrland ok víða um austrlǫnd, ok mun enn sjá þær jarðborgir ok ǫnnur stórvirki, þau er hann gerði, ok var hann ekki svá mikillátr, at eigi hlýddi hann mǫnnum, ef skylt áttu við hann at rœða. Þorgnýr, faðir minn, var með Birni konungi langa ævi; var honum hans siðr kunnigr; stóð um ævi Bjarnar hans ríki með styrk miklum en engum þurð, var hann dæll sínum vinum. Ek má muna Eirík konung inn sigrsæla, ok var ek með honum í mǫrgum herfǫrum; jók hann ríki Svía, en varði harðfengliga; var oss gott við hann ráðum at koma. En konungr þessi, er nú

er, lætr engi mann þora at mæla við sik, nema þat einu, er hann vill vera láta, ok hefir hann þar við alt kapp, en lætr skattlǫnd sín undan sér ganga af eljanleysi ok þrekleysi. Hann girnisk þess at halda Nóregs-veldi undir sik, er engi Svía-konungr hefir þat fyrr ágirnzk, ok gerir þat mǫrgum manni óró. Nú er þat vili várr bóandanna, at þú gerir sætt við Óláf digra, Nóregs-konung, ok giptir honum dóttur þína Ingigerði. En ef þú vilt vinna aptr undir þik ríki þau í Austrvegi, er frændr þínir ok forellri hafa þar átt, þá viljum vér allir fylgja þér þar til. Með því at þú vilt eigi hafa þat, er vér mælum, þá munum vér veita þér atgǫngu ok drepa þik ok þola þér eigi ófrið ok ólǫg; hafa svá gǫrt inir fyrri forellrar várir; þeir steypðu v. konungum í eina keldu á Múlaþingi, er áðr hǫfðu upp fylzk ofmetnaðar, sem þú við oss. Seg nú skjótt, hvárn kost þú vilt upp taka«. Þá gerði lýðrinn þegar vápnabrak ok gný mikinn. Konungrinn stendr þá upp ok mælti, segir, at alt vill hann vera láta, sem bœndr vilja; segir, at svá hafa gǫrt allir Svía-konungar, at láta bœndr ráða með sér ǫllu því, er þeir vildu. Staðnaði þá kurr bóandanna. En þá tǫluðu hǫfðingjar, konungr ok jarl ok Þorgnýr, ok gera þá frið ok sátt af hendi Svía-konungs, eptir því, sem Nóregs-konungr hefir áðr orð til send. Var á því þingi þat ráðit, at Ingigerðr, dóttir Óláfs konungs, skyldi vera gipt Óláfi konungi Haraldzsyni. Seldi konungr jarli í hendr festar hennar ok fekk honum í hendr alt sitt umboð um þann ráðahag, ok skilðusk þeir á þinginu at svá loknum málum. En er jarl fór heim, þá hittusk þau Ingigerðr konungs-dóttir ok tǫluðu sín í milli um þetta mál. Hon sendi Óláfi konungi slœður af pelli ok gullsaumaðar mjǫk ok silkiræmur. Fór jarl aptr í Gautland ok Bjǫrn með honum. Bjǫrn dvalðisk þar lítla stund, ok fór hann þá aptr til Nóregs með fǫruneyti sínu. Ok er hann hitti Óláf konung ok segir honum ørendislok þau, sem váru, þá þakkaði konungr honum vel ferðina ok segir, sem var, at Bjǫrn hafði gæfu til borit, at koma fram ørendinu í ófriði þessum.

K. 81. Frá svikum Hrœreks konungs.

Óláfr konungr fór, er váraði, út til sævar ok lét búa skip sín ok stefndi til sín liði ok fór um várit alt út eptir Víkinni til Líðandisness, ok alt fór hann norðr á Hǫrðaland; sendi þá orð lendum mǫnnum ok nefndi alla ina ríkustu menn ór heruðum ok bjó þá ferð sem vegligast, er hann fór í mót festarkonu sinni.

Veizla sú skyldi vera um haustit austr við Elfi við landamæri. Óláfr konungr hafði með sér Hrœrek konung blinda. En er hann var gróinn sára sinna, þá fekk Óláfr konungr ii. menn til þjónostu við hann ok lét hann sitja í hásæti hjá sér ok helt hann at drykk ok at klæðum engum mun verr, en hann hafði áðr haldit sik sjálfr. Hrœrekr var fámálugr ok svaraði stirt ok stutt, þá er menn ortu orða á hann. Þat var siðvenja hans, at hann lét skósvein sinn leiða sik úti um daga ok frá ǫðrum mǫnnum; þá barði hann knapann; en er hann hljóp frá honum, þá segir hann Óláfi konungi, at sá sveinn vildi honum ekki þjóna. Þá skipti Óláfr konungr við hann þjónostumǫnnum, ok fór alt sem áðr, at engi þjónostumaðr helzk við með Hrœreki konungi. Þá fekk Óláfr konungr til fylgðar ok til gæzlu við Hrœrek þann mann, er Sveinn hét, ok var hann frændi Hrœreks konungs ok hafði verit hans maðr áðr. Hrœrekr helt teknum hætti um stirðlæti ok svá um einfarar sínar. En er þeir Sveinn váru ii. saman staddir, þá var Hrœrekr kátr ok málrœtinn; hann mintisk þá á marga hluti, þá er fyrr hǫfðu verit, ok þat er um hans daga hafði at borizk, þá er hann var konungr, ok mintisk á ævi sína ina fyrri ok svá á þat, hverr því hafði brugðit, hans ríki ok hans sælu, en gǫrt hann at ǫlmusumanni — »en hitt þykki mér þó allra þyngst, segir hann, er þú eða aðrir frændr mínir, þeir er mannvænir hǫfðu verit, skulu nú verða svá miklir átlerar, at engrar svívirðingar skulu hefna, þeirar er á ætt várri er gǫr«. Þvílíkar harmtǫlur hafði hann opt uppi. Sveinn svarar ok segir, at þeir ætti við ofreflismenn mikla at skipta, en þeir áttu þá lítla kosti. Hrœrekr mælti: »til hvers skulum vér lengi lifa við skǫmm ok meizlur?, nema svá beri til, at ek mætta blindr sigrask á þeim, er mik sigraði sofanda; svá heilir, drepum Óláf digra; hann óttask nú ekki at sér; ek skal ráðit til setja, ok eigi vilda ek hendrnar til spara, ef ek mætta þær nýta, en þat má ek eigi fyrir sakir blindleiks, ok skaltu fyrir því bera vápn á hann; en þegar er Óláfr er drepinn, þá veit ek þat af forspá, at ríkit hverfr undir óvini hans. Nú kann vera, at ek yrða konungr, þá skaltu vera jarl minn«. Svá kómu fortǫlur hans, at Sveinn játaði at fylgja þessu óráði. Svá var ætlat ráðit, at þá er konungr bjósk at ganga til aptansǫngs, stóð Sveinn úti í svǫlunum fyrir honum ok hafði brugðit sax undir yfirhǫfninni. En er konungr gekk út ór stofunni, þá bar hann skjótara at en Svein varði, ok sá hann í andlit konunginum; þá bliknaði hann

ok varð fǫlr sem nár, ok fellusk honum hendr. Konungr fann á honum hræzlu ok mælti: »hvat er nú, Sveinn? viltu svíkja mik?«. Sveinn kastaði yfirhǫfninni frá sér ok saxinu ok fell til fóta konungi ok mælti: »alt á guðs valdi ok yðru, konungr«. Konungr bað menn sína taka Svein, ok var hann í járn settr. Þá lét konungr fœra sæti Hrœreks á annan pall; en hann gaf grið Sveini, ok fór hann af landi í brot. Konungr fekk þá Hrœreki annat herbergi at sofa í, en þat er hann svaf sjálfr í; svaf í því herbergi mart hirðmanna; hann fekk til ii. hirðmenn at fylgja Hrœreki dag ok nótt; þeir menn hǫfðu lengi verit með Óláfi konungi, ok hafði hann þá reynt at trúleik við sik; ekki er þess getit, at þeir væri ættstórir menn. Hrœrekr konungr gerði ýmist, at hann þagði marga daga, svá at engi maðr fekk orð af honum, en stundum var hann svá kátr ok glaðr, at þeim þótti at hverju orði gaman, því er hann mælti; en stundum mælti hann mart ok þó ilt einu; svá var ok, at stundum drakk hann hvern af stokki ok gerði alla ófœra, er nær honum váru, en optast drakk hann lítit. Óláfr konungr fekk honum vel skotsilfr. Opt gerði hann þat, þá er hann kom til herbergis, áðr hann lagðisk til svefns, at hann lét taka inn mjǫð, nǫkkurar byttur, ok gaf at drekka ǫllum herbergismǫnnum; af því varð hann þokkasæll.

K. 82. Frá Finni lítla.

Maðr er nefndr Fiðr lítli, uplenzkr maðr, en sumir segja, at hann væri finzkr at ætt; hann var allra manna minztr ok allra manna fóthvatastr, svá at engi hestr tók hann á rás; hann kunni manna bezt við skíð ok boga; hann hafði lengi verit þjónostumaðr Hrœreks konungs ok farit opt ørenda hans, þeira er trúnaðar þurpti við; hann kunni vega um ǫll Uplǫnd; hann var ok málkunnigr þar ǫllu stórmenni. En er Hrœrekr konungr var tekinn í fára gæzlu, þá slósk Finnr í fǫr þeira, ok fór hann optast í sveit með knǫpum ok þjónostumǫnnum, en hvert sinn er hann mátti, kom hann til þjónostu við Hrœrek konung ok opt í tal, ok vildi konungr skǫmmum samfast mæla við hann ok vildi ekki gruna láta tal þeira. En er á leið várit ok þeir sóttu út í Víkina, þá hvarf Fiðr í brot frá liðinu nǫkkura daga; þá kom hann enn aptr ok dvalðisk um hríð. Svá fór opt fram, ok var at því engi gaumr gefinn, þvíat margir váru umrenningar með liðinu.

K. 83. Dráp hirðmanna Óláfs konungs.

Óláfr konungr kom til Túnsbergs fyrir páska ok dvalðisk þar mjǫk lengi um várit; þar kom þá til bœjarins mart kaupskipa, bæði Saxar ok Danir ok austan ór Vík ok norðan ór landi; var þar almikit fjǫlmenni. Þá var ár mikit ok drykkjur miklar. Þat barsk at á einu kveldi, at Hrœrekr konungr var kominn til herbergis ok heldr síðla ok hafði mjǫk drukkit ok var þá allkátr; þá kom þar Finnr lítli með mjaðarbyttu, ok var þat grasaðr mjǫðr ok inn sterkasti. Þá lét konungrinn gefa at drekka ǫllum þeim, er inni váru, alt til þess, er hverr sofnaði í sínu rúmi. Finnr var þá í brot genginn, ljós brann í herberginu; þá vakði hann upp menn þá, er vanir váru at fylgja honum, ok segir, at hann vill ganga til garðz; þeir hǫfðu skriðljós með sér, en niðamyrkr var úti; mikit salerni var í garðinum ok stóð á stǫfum, en rið upp at ganga til duranna. En er þeir Hrœrekr sátu í garðinum, þá heyrðu þeir, at maðr mælti: »hǫgg þú fjándann«; þá heyrðu þeir brest ok dett, sem nǫkkut felli. Hrœrekr konungr mælti: »fulldrukkit munu þeir hafa, er þar eigusk við; farið til skjótt ok skilið þá« Þeir bjoggusk skyndiliga ok hljópu út, en er þeir kómu á riðit, þá var sá hǫggvinn fyrr, er síðarr gekk, ok drepnir þó báðir. Þar váru komnir menn Hrœreks konungs, Sigurðr hít, er verit hafði merkismaðr hans, ok þeir xii. saman; þar var þá Finnr lítli. Þeir drógu líkin upp milli húsanna, en tóku konunginn ok hǫfðu með sér, hljópu þá á skútu, er þeir áttu, ok røru í brot. Sigvatr skáld svaf í herbergi Óláfs konungs; hann stóð upp um nóttina ok skósveinn hans með honum ok gengu út til ins mikla salernis; en er þeir skyldu aptr ganga ok ofan fyrir riðit, þá skriðnaði Sigvatr ok fell á kné ok stakk niðr hǫndunum, ok var þar vátt undir; hann mælti: »þat hygg ek, at nú í kveld myni konungrinn hafa mǫrgum oss fengit karfafótinn« — ok hló at. En er þeir kómu í herbergit þar sem ljós brann, þá spurði skósveinninn: »hefir þú skeint þik, eða hví ertu í blóði einu allr?«. Hann svarar: »ekki em ek skeindr, en þó mun þetta tiðendum gegna«. Hann vakði þá Þórð Fólason merkismann, rekkjufélaga sinn, ok gengu þeir út ok hǫfðu með sér skriðljós ok fundu brátt blóðit; þá leituðu þeir ok funnu brátt líkin ok báru á kenzl; þeir sá ok, at þar lá tréstobbi mikill ok í skýlihǫgg mikil, ok spurðisk þat síðan, at þat hafði gǫrt verit til ólíkenda, at teygja þá út, er drepnir váru. Þeir Sigvatr mæltu sín í milli,

at nauðsyn væri til, at konungr vissi þessi tíðendi sem bráðast. Þeir sendu sveininn þegar til herbergis þess ,er Hrœrekr konungr hafði verit; þar sváfu menn allir, en konungr var í brottu; hann vakði þá menn, er þar váru inni, ok segir tíðendin; stóðu menn upp ok fóru þegar þannug í garðinn, sem líkin váru. En þó at nauðsyn þœtti til, at konungr vissi sem fyrst þessi tíðendi, þá þorði engi at vekja hann. Þá mælti Sigvatr til Þórðar: »hvárt viltu heldr, lagsmaðr, vekja konunginn eða segja honum tíðendin?«. Þórðr svarar: »fyrir engan mun þori ek at vekja hann, en segja mun ek honum tíðendin«. Þá mælti Sigvatr: »mikit er enn eptir nætrinnar ok kann vera, áðr dagr sé, at Hrœrekr hafi fengit sér þat fylskni, at hann verði síðan ekki auðfundinn, en þeir munu enn skamt brot komnir, þvíat líkin váru vǫrm; skal oss aldregi henda sú skǫmm, at vér látim eigi konunginn vita þessi svik; gakk þú, Þórðr, upp í herbergit, ok bíð mín þar«. Þá gekk Sigvatr til kirkju ok vakði klokkarann ok bað hann hringja fyrir sál hirðmanna konungs ok nefndi mennina, þá er vegnir váru. Klokkarinn gerir sem hann bað. En við hringingina vaknaði konungr ok settisk upp; hann spurði, hvárt þá væri óttusǫngs mál. Þórðr svarar: »verri efni eru í, tíðendi mikil eru orðin; Hrœrekr konungr er á brot horfinn, en drepnir hirðmenn yðrir ii.«. Þá spurði konungr eptir atburðum þeim, er þar hǫfðu orðit. Þórðr segir honum slíkt, er hann vissi. Þá stóð konungr upp ok lét blása til hirðstefnu; en er liðit kom saman, þá nefndi konungr menn til at fara alla vega frá bœnum at leita Hrœreks á sæ ok landi. Þórir langi tók skútu ok fór með xxx. manna, ok er lýsti, sá þeir skútur ii. lítlar fara fyrir þeim. En er þeir sásk røru hvárir sem mest máttu. Þar var Hrœrekr konungr ok hafði xxx. manna. En er saman dró með þeim, þá snøru þeir Hrœrekr at landi, ok hljópu þar upp á land allir, nema konungr settisk upp í lyptingina; hann mælti, bað þá vel fara ok heila hittask. Því næst røru þeir Þórir at landi. Þá skaut Finnr lítli ǫru, ok kom sú á Þóri miðjan, ok fekk hann bana; en þeir Sigurðr hljópu allir í skóginn; en menn Þóris tóku lík hans ok svá Hrœrek konung ok fluttu út til Túnsbergs. Óláfr konungr tók þá við haldi Hrœreks konungs; hann lét þá vandliga gæta hans ok galt mikinn varhuga við svikum hans, fekk til menn nótt ok dag at gæta hans. Hrœrekr konungr var þá inn kátasti, ok fann engi maðr á honum, at eigi líkaði honum alt sem bezt.

K. 84. Frá tilræði Hrœreks konungs.

Þat barsk at upstigningardag, at Óláfr konungr gekk til hámessu; þá gekk byskup með processío um kirkju ok leiddi konunginn, en er þeir kómu aptr í kirkju, þá leiddi byskup konung til sætis síns fyrir norðan í kórnum; en þar sat it næsta Hrœrekr konungr, sem hann var vanr; hann hafði yfirhǫfnina fyrir andliti sér. En er Óláfr konungr hafði niðr sezk, þá tók Hrœrekr konungr á ǫxl honum hendinni ok þrýsti; hann mælti þá: »pellzklæði hefir þú nú, frændi«. segir hann. Óláfr konungr svarar: »nú er hátíð mikil haldin í minning þess, er Jésús Kristr sté til himna af jǫrðu«. Hrœrekr konungr svarar: »ekki skil ek af, svá at mér hugfestisk þat, er þér segið frá Kristi; þykki mér þat mart heldr ótrúligt, er þér segið; en þó hafa mǫrg dœmi orðit í forneskju«. En er messan var upp hafin, þá stóð Óláfr konungr upp ok helt upp hǫndunum yfir hǫfuð sér ok laut til altaris, ok bar yfirhǫfnina aptr af herðum honum. Hrœrekr konungr spratt þá upp skjótt ok hart; hann lagði þá til Óláfs konungs saxknífi þeim, er rytningr er kallaðr: lagit kom í yfirhǫfnina við herðarnar, er hann hafði lotit undan; skárusk mjǫk klæðin, en konungr varð ekki sárr. En er Óláfr konungr fann þetta tilræði, þá hljóp hann fram við á gólfit. Hrœrekr konungr lagði til hans annat sinni saxinu ok misti hans ok mælti: »flýr þú nú, Óláfr digri, fyrir mér blindum«. Konungr bað sína menn taka hann ok leiða hann út ór kirkju, ok svá var gǫrt. Eptir þessa atburði eggjuðu menn Óláf konung at láta drepa Hrœrek — »ok er þat, segja þeir, in mesta gæfuraun yðr, konungr, at hafa hann með yðr ok þyrma honum, hverigar óhæfur er hann tekr til; en hann liggr um þat nótt ok dag, at veita yðr líflát. En þegar er þér sendið hann á brot frá yðr, þá sjám vér eigi mann til þess, at svá fái gætt hans, at ørvænt sé, at hann komisk í brot. En ef hann verðr lauss, þá mun hann þegar flokk uppi hafa ok gera mart ilt«. Konungr svarar: »rétt er þat mælt, at margr hefir dauða tekit fyrir minni tilgørðir en Hrœrekr; en trauðr em ek at týna þeim sigri, er ek fekk á Uplendinga-konungum, er ek tók þá v. á einum morni, ok náða ek svá ǫllu ríki þeira, at ek þurpta einskis þeira banamaðr verða, þvíat þeir váru allir frændr mínir; en þó fæ ek nú varliga sét, hvárt Hrœrekr mun fá mik nauðgaðan til eða eigi, at ek láta drepa hann«. Hrœrekr hafði fyrir þá sǫk

tekit hendinni á ǫxl Óláfi konungi, at hann vildi vita, hvárt hann var í brynju.

K. 85. Ferð Hrœreks konungs til Íslandz.

Maðr er nefndr Þórarinn Nefjólfsson; hann var íslenzkr maðr, hann var kynjaðr norðan um land; ekki var hann ættstórr ok allra manna vitrastr ok orðspakastr; hann var djarfmæltr við tígna menn; hann var farmaðr mikill ok var lǫngum útanlendis. Þórarinn var manna ljótastr ok bar þat mest frá, hversu illa hann var limaðr; hann hafði hendr miklar ok ljótar, en fœtrnir váru þó miklu ljótari. Þórarinn var þá staddr í Túnsbergi, er þessi tíðendi urðu, er áðr var frá sagt; hann var málkunnigr Óláfi konungi. Þórarinn bjó þá kaupskip, er hann átti, ok ætlaði til Íslandz um sumarit. Óláfr konungr hafði Þórarin í boði sínu nǫkkura daga ok talaði við hann; svaf Þórarinn í konungsherbergi. Þat var einn morgin snimma, at konungrinn vakði, en aðrir menn sváfu í herberginu; þá var sól farin lítt þat, ok var ljóst mjǫk inni. Konungr sá, at Þórarinn hafði rétt fót annan undan klæðum; hann sá á fótinn um hríð; þá vǫknuðu menn í herberginu. Konungr mælti til Þórarins: »vakat hefi ek um hríð, ok hefi ek sét þá sýn, er mér þykkir mikils um vert, en þat er mannzfótr sá, er ek hygg, at engi skal hér í kaupstaðinum ljótari vera« —, ok bað aðra menn hyggja at, hvárt svá sýndisk. En allir er sá, þá sǫnnuðu, at svá væri. Þórarinn fann hvar til mælt var, ok svarar: »fátt er svá einna hluta, at ørvænt sé, at hitti annan slíkan, ok er þat líkligast, at hér sé enn svá«. Konungr mælti: »heldr vil ek því at fulltingja, at eigi myni fásk jamljótr fótr, ok svá þótt ek skylda veðja um«. Þá mælti Þórarinn: »búinn em ek at veðja um þat við yðr, at ek mun finna í kaupstaðinum ljótara fót«. Konungr segir: »þá skal sá okkarr kjósa bœn af ǫðrum, er sannara hefir«. »Svá skal vera« segir Þórarinn; hann brá þá undan klæðunum ǫðrum fœtinum, ok var sá engum mun fegri, ok þar var af in mesta táin. Þá mælti Þórarinn: »sé hér nú, konungr, annan fót, ok er sjá því ljótari, at hér er af ein táin, ok á ek veðféit«. Konungr segir: »er hinn fótrinn þvi ófegri, at þar eru v. tær ferligar á þeim , en hér eru iiii.,ok á ek at kjósa bœn at þér«. Þórarinn segir: »dýrt er dróttins orð, eða hverja bœn viltu af mér þiggja?«. Hann segir: »þá, at þú flytir Hrœrek til Grœnlandz ok fœrir hann Leifi Eiríkssyni«. Þórarinn svarar: »eigi hefi ek komit til Grœnlandz«. Konungr segir:

»farmaðr slíkr sem þú ert, þá er þér nú mál at fara til Grœnlandz, ef þú hefir eigi fyrr komit«. Þórarinn svarar fá um þetta mál fyrst; en er konungr helt fram þessarri málaleitan, þá veiksk Þórarinn eigi með ǫllu af hendi ok mælti svá: »heyra skal ek yðr láta, konungr, bœn þá, er ek hafða hugat at biðja, ef mér bærisk veðféit, en þat er, at ek vilda biðja yðr hirðvistar; en ef þér veitið mér þat, þá verð ek skyldari til at leggjask eigi undir hǫfuð þat, er þér vilið kvatt hafa«. Konungr játaði þessu ok gerðisk Þórarinn hirðmaðr hans. Þá bjó Þórarinn skip sitt, ok er hann var búinn, þá tók hann við Hrœreki konungi. En er þeir skilðusk, Óláfr konungr ok Þórarinn, þá mælti Þórarinn: »nú berr svá til, konungr, sem eigi er ørvænt ok opt kann verða, at vér komum eigi fram Grœnlandzferðinni, berr oss at Íslandi eða ǫðrum lǫndum — hvernug skal ek skiljask við konung þenna þess, at yðr megi líka?«. Konungr segir: »ef þú kømsk til Íslandz, þá skaltu selja hann í hendr Guðmundi Eyjólfssyni eða Skapta lǫgsǫgumanni eða ǫðrum nǫkkurum hǫfðingjum, þeim er taka vilja við vináttu minni ok jartegnum. En ef þik berr at ǫðrum lǫndum, þeim er hér eru nærr, þá haga þú svá til, at þú vitir víst, at Hrœrekr komi aldri síðan lífs til Nóregs; en ger þat því at einu, ef þú sér engi ǫnnur fǫng á«. En er Þórarinn var búinn ok byr gaf, þá sigldi hann alt útleiði fyrir útan eyjar ok norðr frá Líðandisnesi stefndi hann í haf út; honum byrjaði ekki skjótt, en hann varaðisk þat mest at koma við landit; hann sigldi fyrir sunnan Ísland ok hafði vita af, ok svá vestr um landit í Grœnlandzhaf; þá fekk hann réttu stóra ok válk mikil, en er á leið sumarit, tók hann Ísland í Breiðafirði. Þorgils Arason kom þá fyrst til þeira virðingamanna; Þórarinn segir honum orðsending ok vináttumál ok jartegnir Óláfs konungs, er fylgðu viðrtǫku Hrœreks konungs. Þorgils varð við vel ok bauð til sín Hrœreki konungi, ok var hann með Þorgilsi Arasyni um vetrinn. Hann undi þar eigi ok beiddi, at Þorgils léti fylgja honum til Guðmundar ok segir, at hann þóttisk þat spurt hafa, at með Guðmundi var rausn mest á Íslandi, ok væri hann honum til handa sendr; Þorgils gerði, sem hann beiddi, fekk menn til ok lét fylgja honum til handa Guðmundi á Mǫðruvǫllum. Tók Guðmundr vel við Hrœreki fyrir sakir konungs orðsendingar, ok var hann með Guðmundi vetr annan; þá unði hann þar eigi lengr. Þá fekk Guðmundr honum vist á lítlum bœ, er heitir á Kálfskinni, ok var þar fátt hjóna; þar var Hrœrekr inn iii. vetr

ok sagði hann svá, at síðan er hann lét af konungdómi, at hann hefði þar verit svá, at honum hafði bezt þótt, þvíat þar var hann af ǫllum mest metinn. Eptir um sumarit fekk Hrœrekr sótt, þá er hann leiddi til bana. Svá er sagt, at sá einn konungr hvílir á Íslandi. Þórarinn Nefjólfsson hafðisk síðan lengi í fǫrum, en var stundum með Óláfi konungi.

K. 86. Orrosta í Úlfreksfirði.

Þat sumar, er Þórarinn fór með Hrœrek til Íslandz, þá fór Hjalti Skeggjason ok til Íslandz, ok leiddi Óláfr konungr hann í brot með vingjǫfum, er þeir skilðusk. Þat sama sumar fór Eyvindr úrarhorn í vestrvíking ok kom um haustit til Írlandz til Konofogor Íra-konungs. Þeir hittusk um haustit í Úlfreksfirði Íra-konungr ok Einarr jarl ór Orkneyjum, ok varð þar orrosta mikil; hafði Konofogor konungr lið miklu meira ok fekk sigr, en Einarr jarl flýði einskipa ok kom svá um haustit aptr til Okneyja, at hann hafði látit flest alt lið ok herfang alt, þat er þeir hǫfðu fengit, ok unði jarl stórilla ferð sinni ok kendi ósigr sinn Norðmǫnnum þeim, er verit hǫfðu í orrostu með Íra-konungi.

K. 87. Frá Óláfi konungi.

Nú er þar til máls at taka, er áðr var frá horfit, at Óláfr konungr inn digri fór brúðferð ok at sœkja festarkonu sína, Ingigerði, dóttur Óláfs Svía-konungs. Konungr hafði lið mikit ok valit svá mjǫk, at honum fylgði alt stórmenni, þat er hann mátti ná, ok hverr ríkismanna hafði með sér valit lið bæði at ættum ok þat er gørviligast var. Lið þat var búit með inum beztum fǫngum bæði at skipum ok vápnum ok klæðum. Þeir heldu liði sínu austr til Konungahellu. En er þeir kómu þar, þá spurðu þeir ekki til Svía-konungs, váru þar ok engir menn komnir af hans hendi. Óláfr konungr dvalðisk við Konungahellu lengi um sumarit ok leiddi mjǫk atspurningum, hvat menn kynni at segja til um ferðir Svía-konungs eða ráðaætlan; en engi kunni honum þar víst af at segja. Þá gerði hann menn sína upp í Gautland til Rǫgnvaldz jarls ok lét hann spyrja eptir, ef hann vissi, hvat til bar, er Svía-konungr kom eigi til stefnu, sem mælt var. Jarl segir, at hann vissi þat eigi — »en ef ek verð þess varr, segir hann, þá mun ek þegar senda menn mína til Óláfs konungs ok láta hann vita, hvert efni í er, ef þessi dvǫl er fyrir

nǫkkurs sakir annars en af fjǫlskyldum þeim, er opt kann til bera, at ferðir Svía-konungs dveljask meirr, en hann ætlar«.

K. 88. Frá bǫrnum Svía-konungs.

Óláfr Svía-konungr Eiríksson átti fyrst friðlu, er Eðla hét, dóttir jarls af Vindlandi; hon hafði fyrir þat verit hertekin ok kǫlluð konungs ambótt; bǫrn þeira váru Emundr, Ástríðr, Hólmfríðr..... Enn gátu þau drótning son, ok var fœddr Jákobsvǫkudag; en er skíra skyldi sveininn, þá lét byskup hann heita Jákob; þat nafn líkaði Svíum illa ok kǫlluðu, at aldrigi hefði Svía-konungr Jákob heitit. Ǫll váru bǫrn Óláfs konungs fríð sýnum ok vel viti borin. Drótningin var ríklunduð ok ekki vel til stjúpbarna sinna; konungr sendi Emund, son sinn, til Vindlandz, ok fœddisk hann þar upp með móðurfrændum sínum, ok helt hann ekki kristni langa hríð. Ástríðr konungs-dóttir fœddisk upp í Vestra-Gautlandi at gǫfugs mannz, er Egill hét; hon var kvinna fríðust ok bezt orðum farin, glaðmælt ok lítillát, mild af fé, en er hon var fulltíða at aldri, var hon optliga með feðr sínum ok þokkaðisk hverjum manni vel. Óláfr konungr var ríklundaðr ok óþýðr í máli; honum líkaði stórilla þat, er landzherr hafði gǫrt þys at honum á Upsala-þingi ok heitit honum afarkostum, ok kendi þat mest Rǫgnvaldi jarli. Engi tilbúnað lét hann hafa um brúðferðina, svá sem mælt hafði verit um vetrinn, at hann skyldi gipta Ingigerði döttur sína Óláfi digra, Nóregs konungi, ok fara þá um sumarit til landamæris. En er á leið, gerðisk mǫrgum mǫnnum forvitni á, hverja ætlan konungr myndi hafa, eða hvárt hann myndi halda sáttmáli við Nóregs-konung, eða myndi hann rjúfa sáttina ok svá friðinn; margir váru um þetta hugsjúkir, en engi var svá djarfr, at þørði konung at spyrja máls um þetta; en margir kærðu þetta fyrir Ingigerði konungsdóttur ok báðu hana til at verða vísa, hvernug konungr myndi vilja. Hon svarar: »ófús em ek til rœðu við konung, at tala um skipti þeira Óláfs digra, þvíat þar er hvárgi annars vin; hefir hann mér þá einu sinni illa svarat, er ek flutta mál Óláfs digra«. Ingigerði konungsdóttur fekk þetta mál áhyggju mikillar; var hon hugsjúk ok ókát, ok gerðisk henni forvitni mikil, hvat konungr myndi til taka; grunaði hana þat meirr, at hann myndi eigi orð sín efna við Nóregs-konung, þvíat þat fanzk á, at í hvert sinni varð hann reiðr, er Óláfr digri var konungr kallaðr.

K. 89. Frá veiði Svía-konungs.

Þat var einn dag snimma, at konungr reið út með hauka sína ok hunda ok með honum menn hans. En er þeir fleygðu haukunum, þá drap konungshaukr í einu renzli ii. orra; ok þegar eptir þat rendi hann enn fram ok drap þá iii. orra; hundarnir hljópu undir ok tóku hvern fuglinn, er á jǫrð kom. Konungr hleypði eptir ok tók sjálfr veiði sína ok hœlðisk mjǫk, segir svá: »langt mun yðr flestum til, áðr þér veiðið svá«. Þeir sǫnnuðu þat ok segja, at þeir ætluðu, at engi konungr myndi svá mikla gæfu til bera um veiði sína. Reið þá konungr heim ok allir þeir; var hann þá allglaðr. Ingigerðr konungsdóttir gekk út ór herberginu; en er hon sá, at konungr reið í garðinn, snørisk hon þannug ok heilsaði honum. Hann fagnaði henni hlæjandi ok bar þegar fram foglana ok segir frá veiði sinni ok mælti: »hvar veiztu þann konung, er svá mikla veiði hafi fengit á svá lítilli stundu?«. Hon svarar: »góð morginveiðr er þetta, herra, er þér hafið veitt v. orra; en meira er þat, er Óláfr, Nóregs konungr, tók á einum morni v. konunga ok eignaðisk alt ríki þeira«. Ok er hann heyrði þetta, þá hljóp hann af hestinum ok snørisk viðr ok mælti: »vittu þat, Ingigerðr, at svá mikla ást sem þú hefir lagt við þann inn digra mann, þá skaltu þess aldrigi njóta, ok hvárki ykkat annars; skal ek þik gipta nǫkkurum þeim hǫfðingja, er mér sé eigandi vinátta við; en ek má aldrigi vera vinr þess mannz, er ríki mitt hefir tekit at herfangi ok gǫrt mér skaða margan í ránum ok manndrápum«. Skilðu þau svá sína rœðu, ok gekk leið sína hvárt þeira.

K. 90. Frá Óláfi Nóregs-konungi.

Ingigerðr konungsdóttir var nú vís orðin ins sanna um ætlan Óláfs konungs ok gerði þegar menn ofan í Vestra-Gautland til Rǫgnvaldz jarls ok lét segja honum, hvat þá var títt með Svía-konungi ok brugðit var ǫllu sáttmáli við Nóregs-konung, ok bað jarl við varask ok aðra Vestr-Gauta, at þeim myndi þá ósýnn friðr af Nóregs-mǫnnum. En er jarl spurði þessi tíðendi, sendir hann boð um alt sitt ríki ok bað þá við varask, ef Nóregs-menn vildi herja á þá. Jarl gerði ok sendimenn til Óláfs konungs digra ok lét segja honum þau orð, er hann hafði spurt, ok svá þat, at hann vill halda sætt ok vináttu við Óláf konung, ok beiddi þess með, at konungr skyldi eigi herja á ríki hans. En er þessi orð-

sending kom til Óláfs konungs, varð hann reiðr mjǫk ok hugsjúkr, ok var þat nǫkkura daga, er engi maðr fekk orð af honum. Eptir þat átti hann húsþing við lið sitt; þá stóð fyrst upp Bjǫrn stallari, hóf þar fyrst mál sitt, er hann hafði farit áðr um vetrinn austr til friðgørðar, ok segir, hversu Rǫgnvaldr jarl hafði honum vel fagnat; hann segir ok, hversu þverliga ok þungliga Svía-konungr hafði tekit í fyrstu þeim málum — »en sú sætt, er gǫr var, segir hann, var meirr af styrk fjǫlmennis ok ríki Þorgnýs ok liðveizlu Rǫgnvaldz jarls, en af góðvilja Svía-konungs; ok þykkjumk vér fyrir þá sǫk vita, at konungr mun því valda, er sættinni er brugðit, en þat mun ekki jarli at kenna; hann reyndum vér sannan vin Óláfs konungs. Nú vill konungr vita af hǫfðingjum ok af ǫðrum liðsmǫnnum, hver ráð hann skal upp taka, hvárt hann skal ganga upp á Gautland ok herja með þat lið, sem nú hǫfum vér, eða sýnisk yðr annat ráð upp at taka?«. Hann talaði bæði langt ok snjalt. Eptir þat tǫluðu ríkismenn margir, ok kom þat mjǫk í einn stað niðr at lykðum, at allir lǫttu hernaðar ok mæltu svá: »þótt vér hafim lið mikit, þá er hér saman samnat ríkmenni ok gǫfugmenni, en til herfara eru eigi verr fallnir ungir menn, þeir er gott þykkir at afla sér fjár ok metnaðar. Er þat ok háttr ríkismanna, ef þeir skulu fara í bardaga eða orrostu, at þeir hafa með marga menn til forgǫngu ok hlífðar sér, en eigi berjask opt verr þeir menn, er lítit eigu fé, heldr en þeir, er auðgir eru upp fœddir«. Ok af fortǫlum þeira var þat ráð konungs, at rjúfa leiðangrinn, ok gaf þá hverjum leyfi heim at fara ok lýsti því, at annat sumar skyldi hann leiðangr úti hafa af ǫllu landi ok halda þá til móts við Svía-konung ok hefna þessa lausmælis; þat líkaði ǫllum vel. Fór þá Óláfr konungr norðr í Víkina ok settisk um haustit í Borg ok lét þangat draga ǫll fǫng, þau er hann þurpti til vetrvistar, ok sat þar fjǫlment um vetrinn.

K. 91. Ferð Sigvats skáldz.

Menn mæltu allmisjafnt til Rǫgnvaldz jarls; tǫlðu sumir, at hann væri sannr vinr Óláfs konungs, en sumum þótti ekki trúligt, ok kváðu hann ráða mundu því við Svía-konung, at hann heldi orð sín ok sáttmál þeira Óláfs konungs digra. Sigvatr skáld var vinr mikill Rǫgnvaldz jarls í orðum ok talaði opt um þat fyrir Óláfi konungi; hann bauð konungi at fara á fund Rǫgnvaldz jarls ok njósna, hvers hann yrði varr frá Svía-kon-

ungi, ok freista, ef hann mætti nǫkkurri sætt við koma; konungi líkaði þat vel, þvíat honum þótti gott, fyrir trúnaðarmǫnnum sínum at tala optliga um Ingigerði konungsdóttur. Ǫndurðan vetr fór Sigvatr skáld ok þeir iii. saman ór Borg ok austr um Markir ok svá til Gautlandz. En áðr þeir skilðusk, Óláfr konungr ok Sigvatr, þá kvað hann vísu:

62. Nú sitt heill (en) hallar
(hér finnumk meirr) þinnar
at, unz ek enn køm vitja,
Áleifr konungr, mála;
skald biðr hins, at haldi
hjalmdrífu viðr lífi
— endisk leyfð — ok landi
(lýkk vísu nú) þvísa.

63. Nú eru mælt (en mála
meirr kunnum skil fleiri)
orð, þaus oss of varða
alls mest, konungr, flestra;
goð láti þik gæta,
geðharðr konungr, jarðar,
(víst hefk þann) þvít, þinnar,
þú 'st til borinn (vilja).

Síðan fara þeir austr til Eiða ok fengu ilt far yfir ána, eikjukarfa nǫkkurn, ok kómusk nauðuliga yfir ána; Sigvatr kvað:

64. Létk til Eiðs, þvít óðumk
aptrhvarf, dreginn karfa
(vér stiltum svá) valtan
vátr (til glœps á báti);
taki hlœgiskip hauga
herr; sákat far verra;
létk til húms á hrúti
hætt; fórsk betr an vættak.

Síðan fóru þeir um Eiðaskóg; Sigvatr kvað vísu:

65. Vasa fýst, es rannk rastir
reiðr of skóg frá Eiðum,
maðr of veit, at mœttak
meinum, tolf ok eina;
hykka fót án flekkum
(fell sár á il hvára),
hvast gengum þó þingat
þann dag, konungs mǫnnum.

Síðan fóru þeir um Gautland ok kómu at kveldi á þann bœ, er Hof heitir; þar var byrgð hurð, ok kómusk þeir eigi inn; hjónin segja, at þar var heilagt; braut hurfu þeir þaðan; Sigvatr kvað:

66. Réðk til Hofs at hœfa;
hurð vas aptr, en spurðumk
(inn settak nef nenninn)
niðrlútr fyrir útan;
orð gatk fæst af fyrðum,
(flǫgð baðk) en þau sǫgðu,
hnekðumk heiðnir rekkar,
heilagt (við þau deila).

Þá kom hann at ǫðrum garði; stóð þar húsfreyja í durum ok bað hann ekki þar inn koma, segir, at þau ætti álfablót; Sigvatr kvað:

67. Gakkat inn, kvað ekkja,
armi drengr, in lengra;
hræðumk ek við Óðins
(erum heiðnir vér) reiði;
rýgr kvazk inni eiga
óþekk, sús mér hnekði,
alfa-blót, sem ulfi
ótvín ór bœ sínum.

Annat kveld kom hann til iii. bóanda, ok nefndisk hverr þeira Ǫlvir, ok ráku hann allir út; Sigvatr kvað:

68. Nú hafa hnekt, þeirs hnakka
(heinflets) við, mér, settu
(þeygi bella þollar)
þrír samnafnar (tíri);
þó séumk hitt, at hlœðir
hafskíðs myni síðan
út hverr, es Ǫlvir heitir,
alls mest, reka gesti.

Þá fóru þeir enn um kveldit ok hittu inn fjórða bóanda ok var sá kallaðr beztr þegn þeira; út rak sá hann; Sigvatr kvað:

69. Fórk at finna bǫru
(fríðs vættak mér) síðan
brjót, þanns bragnar létu,
bliks, vildastan miklu;
grefs leit við mér gætir
gerstr; þá 's illr enn versti
(lítt reiðik þó lýða
lǫst) ef sjá 's enn bazti.

70. Mista ek fyr austan
Eiðaskóg á leiðu
ásta-bús, es ek æsta
ókristinn hal vistar;
ríks fanka son Saxa;
saðr vas engr fyrir þaðra
(út vask eitt kveld heitinn)
inni (fjórum sinnum).

En er þeir kómu til Rǫgnvaldz jarls, þá segir jarl, at þeir hefði haft erfiða ferð; Sigvatr kvað:

71. Átt hafa sér, þeirs sóttu,
sendimenn fyr hendi
Sygna grams, með sagnir
siklinga, fǫr mikla;
spǫrðumk fæst, en fyrða
fǫng eru stór við gǫngur;
vǫrðr réð nýtr því 's norðan
Nóregs þinig fórum.

72. Drjúggenginn vas drengjum
(drengr magnar lof þengils)
austr til jǫfra þrýstis
Eiðaskógr á leiðu;
skyldit mér, áðr mildan
minn dróttin komk finna,
hlunns af hilmis runnum
hnekt dýrloga bekkjar.

Rǫgnvaldr jarl gaf Sigvati gullhring. Ein kona mælti, at hann hafði gengit til nǫkkurs með þau in svǫrtu augu; Sigvatr kvað:

73. Oss hafa augu þessi
íslenzk, kona, vísat
brattan stíg at baugi
bjǫrtum langt en svǫrtu;
sjá hefr, mjǫðnanna, manni
mínn ókunnar þínum
fótr á fornar brautir
fulldrengila gengit.

En er Sigvatr kom heim til Óláfs konungs ok hann gekk inn í hǫllina, hann kvað ok sá á veggina:

74. Búa hilmis sal hjǫlmum
hirðmenn, þeirs svan grenna
(hér kveðk) bens, ok brynjum,
(beggja kost á veggjum);
því á ungr konungr engi
(ygglaust es þat) dyggra
húsbúnaði at hrósa;
hǫll es dýr með ǫllu.

Síðan segir hann frá ferðum sínum ok kvað vísur þessar:

75. Hugstóra biðk heyra
hressfœrs jǫfurs (þessar)
þolðak vás hvé (vísur)
verðung (of fǫr gerðak);
sendr vask upp af ǫndrum
austr (svafk fátt) á hausti
til Svíþjóðar (síðan)
svanvangs í fǫr langa.

En er hann talaði við konung, kvað hann:

76. Létk við yðr, es ítran,
Áleifr, hugaz-mǫ́lum
rétt, es ríkan hittak
Rǫgnvald, konungr, haldit;
deildak mǫ́l ens milda,
malma vǫrðr, í gǫrðum
harða mǫrg, né ek heyrða
heiðmanns, tǫlur greiðri.

77. Þik bað, sólar søkkvir,
sínn halda vel, Rínar,
hvern, es hingat árnar,
húskarl nefi jarla;
en hverr, 's austr vill sinna,
(jafnvist es þat) Lista
þengill, þinna drengja
þar á hald und Rǫgnvaldi.

78. Folk réð of sik, fylkir,
flest, es ek kom vestan,
ætt sem áðr of hvatti
Eireks svika þeira;
enn þvít jarla, frænda,
eins, 's tókt af Sveini,
yðr kveðk, jǫrð, es, nǫ́ðuð
Ulfs bróður-lið stóðusk.

79. Sunr lét Ulfs meðal ykkar,
Áleifr, tekit mǫ́lum,
þétt fengum svǫr, sátta
(sakar leggið it) beggja;
þér lét, þjófa rýrir,
þær sem engar væri
riptar reknar heiptir,
Rǫgnvaldr gefit, aldar.

Sigvatr skáld kom til Rǫgnvaldz jarls ok var þar í góðum fagnaði langa hríð. Þá spurði hann þat af ritsendingum Ingigerðar konungsdóttur, at til Óláfs Svía-konungs hǫfðu komit sendimenn Jarizleifs konungs austan ór Hólmgarði, at biðja Ingigerðar, dóttur Óláfs Svía-konungs, til handa Jarizleifi, ok þat með, at Óláfr konungr tók þessu allvænt. Þá kom ok til hirðar Rǫgnvaldz jarls Ástríðr, dóttir Óláfs konungs; var þar þá gǫr veizla mikil. Gerisk Sigvatr brátt málkunnigr konungsdóttur; kannaðisk hon við hann ok kynferði hans, þvíat Óttarr skáld, systurson Sigvats, hann hafði þar lengi verit í kærleikum með Óláfi Svía-konungi. Var þá mart talat; spurði Rǫgnvaldr jarl, hvárt Óláfr Nóregs-konungr myndi fá vilja Ástríðar — »ok ef hann vill þat, segir hann, þá vætti ek þess, at um þetta ráð spyrim vér ekki Svía-konung eptir«. Slíkt sama mælti Ástríðr konungsdóttir. Eptir þat fóru þeir Sigvatr heim ok kómu lítlu fyrir jól til Borgar á fund Óláfs konungs. Brátt segir Sigvatr Óláfi konungi þau tíðendi, sem hann hafði spurt; var konungr fyrst allókátr, er Sigvatr segir honum bónorð Jarizleifs konungs; ok segir Óláfr konungr, at honum var illz eins ván at Svía-konungi — »nær

sem vér fám honum goldit með nǫkkurum minningum«. En er frá leið, spurði konungr Sigvat margra tíðenda austan af Gautlandi. Sigvatr segir honum mikit frá fríðleik ok málsnild Ástríðar konungsdóttur, ok svá, at þat mæltu allir menn þar, at hon væri at engum hlut verr um sik en Ingigerðr, systir hennar. Konungi felzk þat vel í eyru. Sagði Sigvatr honum allar rœður þær, er þau Ástríðr hǫfðu mælt sín í millum, ok fanzk konungi mart um þetta ok mælti þat: »eigi mun Svía-konungr þat hyggja, at ek myna þora at fá dóttur hans fyrir útan hans vilja«. En ekki var þetta mál borit fyrir fleiri menn. Óláfr konungr ok Sigvatr skáld tǫluðu opt um þetta mál. Konungr spurði Sigvat vandliga at, hvat hann kannaði af um Rǫgnvald jarl — »hverr vinr hann er várr« segir hann. Sigvatr segir svá, at jarl væri inn mesti vinr Óláfs konungs. Sigvatr kvað þá:

80. Fast skalt, ríkr, við ríkan
Rǫgnvald, konungr, halda,
hann stendr þýðr af þinni
þǫrf nǿtt ok dag, sǿttum;
þann veitk, þinga kennir,
þik baztan vin miklu
á Austrvega eiga
alt með grœnu salti.

Eptir jólin fóru þeir Þórðr skotakollr, systurson Sigvats skáldz, ok annarr skósveinn Sigvats leyniliga frá hirðinni; þeir fóru austr á Gautland; þeir hǫfðu farit áðr um haustit austr þangat með Sigvati. En er þeir kómu til hirðar jarls, þá báru þeir fram fyrir jarl jartegnir þær, er Óláfr konungr sjálfr hafði sent jarli af trúnaði. Þegar jamskjótt býsk jarl til ferðar ok með honum Ástríðr konungsdóttir, ok hǫfðu nær c. manna, ok valit lið bæði af hirðinni ok af ríkum bóndasonum, ok vandaðan sem mest allan búnað, bæði vápn ok klæði ok hesta; riðu síðan norðr til Nóregs til Sarpsborgar, kómu þar at kyndilmessu.

K. 92. Kvánfang Óláfs konungs.

Óláfr konungr hafði þar látit við búask; var þar allz konar drykkr, er beztan mátti fá, ok ǫll ǫnnur fǫng váru þar in beztu; hann hafði þá ok til sín stefnt ór heruðum mǫrgu stórmenni. En er jarl kom þar með sínu liði, þá fagnar konungr honum forkunnar vel, ok váru jarli fengin herbergi stór ok góð ok búin ítarliga ok þar með þjónostumenn ok þeir, er fyrir sá, at engan hlut skyldi skorta, þann er veizlu mætti prýða. En er sú veizla hafði staðit nǫkkura daga, þá var konungr ok jarl ok konungsdóttir á málstefnu; en þat kom upp af tali þeira, at sú var ráðagørð, at Rǫgnvaldr jarl fastnaði Ástríði, dóttur Óláfs Svía-

konungs, Óláfi Nóregs-konungi með þeiri heimanfylgju, sem áðr hafði skilit verit, at Ingigerðr, systir hennar, skyldi hafa heiman haft. Konungr skyldi ok veita Ástríði þvílíka tilgjǫf, sem hann skyldi hafa veitt Ingigerði, systur hennar. Var þá sú veizla aukin, ok var þá drukkit brullaup Óláfs konungs ok Ástríðar drótningar með mikilli vegsemð. Eptir þat fór Rǫgnvaldr jarl aptr til Gautlandz, ok at skilnaði veitti konungr jarli góðar gjafir ok stórar, ok skilðusk inir kærstu vinir ok heldu því, meðan þeir lifðu báðir.

K. 93. Brugðit sætt við Nóregs-konung.

Eptir um várit kómu til Svíþjóðar sendimenn Jarizleifs konungs austan ór Hólmgarði ok fóru at vitja mála þeira, er Óláfr konungr hafði áðr um sumarit heitit at gipta Ingigerði, dóttur sína, Jarizleifi konungi. Óláfr konungr rœddi þetta mál við Ingigerði ok segir, at þetta var hans vili, at hon giptisk Jarizleifi konungi. Hon svarar: »ef ek skal giptask Jarizleifi konungi, þá vil ek, segir hon, í tilgjǫf mína Aldeigjuborg ok jarlsríki þat, er þar liggr til«. En sendimenn inir gerzku játuðu þessu af hendi konungs síns. Þá mælti Ingigerðr: »ef ek skal fara austr í Garðaríki, þá vil ek ok kjósa mann ór Svíaveldi, er mér þykkir bazt til fallinn at fara með mér; vil ek ok þat til skilja, at hann hafi austr þar eigi minni nafnbót en hér, ok í engan stað verra rétt eða minna, eða metorð, en hann hefir hér«. Þessu játaði konungr, ok slíkt it sama sendimenn; seldi konungr trú sína ok svá sendimenn til þessa máls. Þá spurði konungr Ingigerði, hverr sá maðr er í hans ríki, er hon vill kjósa til fylgðar við sik. Hon svarar: »sá maðr er Rǫgnvaldr jarl Úlfsson, frændi minn«. Konungr svarar: »annan veg hefi ek hugat at launa Rǫgnvaldi jarli dróttinsvikin, þau er hann fór til Nóregs með dóttur mína ok seldi hana þar til frillu þeim inum digra manni ok þeim, er hann vissi várn óvin mestan, ok skal hann fyrir þá sǫk þetta sumar uppi hanga«. Ingigerðr bað fǫður sinn þá at halda trú sína, er hann hafði selt henni; ok kom svá af bœn hennar, at konungr segir, at Rǫgnvaldr skyldi fara í griðum á brot ór Svíaveldi ok koma eigi í augsýn konungi ok eigi til Svíþjóðar, meðan Óláfr væri konungr. Ingigerðr sendi þá menn á fund jarls ok lét segja honum þessi tíðendi ok gerði honum stefnulag, hvar þau skyldu hittask. En jarl bjósk þegar til ferðar ok reið upp í Eystra-Gautland ok fekk sér þar skip ok helt þá

liði sínu til fundar við Ingigerði konungsdóttur. Fóru þau ǫll saman um sumarit austr í Garðaríki. Þá giptisk Ingigerðr Jarizleifi konungi. Váru þeira synir Valdamarr, Vissivaldr, Holti inn frœkni. Ingigerðr dróttning gaf Rǫgnvaldi jarli Aldeigjuborg ok þess jarls ríki, er þar fylgði. Var Rǫgnvaldr jarl þar lengi ok var ágætr maðr. Sønir Rǫgnvaldz jarls ok Ingibjargar váru þeir Úlfr jarl ok Eilífr jarl.

K. 94. Saga Emundar lǫgmannz.

Maðr er nefndr Emundr af Skǫrum; hann var þar lǫgmaðr í Gautlandi vestra ok var manna vitrastr ok orðsnjallastr; hann var ættstórr ok frændmargr, stórauðigr; hann var kallaðr undirhyggjumaðr ok meðallagi trúr; hann var maðr ríkastr í Vestra-Gautlandi, þá er jarl var á brot farinn. Þat vár, er Rǫgnvaldr jarl fór af Gautlandi, þá áttu Gautar þing sín í milli ok kærðu þeir meðal sín optliga, hvat Svía-konungr myndi til taka; þeir spurðu þat, at hann var þeim reiðr fyrir þat, er þeir hǫfðu vingazk við Óláf, Nóregs konung, heldr en haldit deilu við hann. Hann bar ok sakir á þá menn, er fylgt hǫfðu Ástríði, dóttur hans, til Nóregs. Mæltu þat sumir, at þeir skyldu leita sér trausts til Nóregs-konungs ok bjóða honum sína þjónostu; sumir lǫttu þess ok sǫgðu, at Vestrgautar hǫfðu eigi styrk til þess at halda deilu í móti Svíum — »en Nóregs-konungr verðr oss fjarri, segja þeir, þvíat landzmegin hans er oss fjarri, ok er sá til fyrst, at gera menn til Svíakonungs ok freista, at vér komimk í sætt við hann. En ef þat fæsk eigi, þá er sá kostr, at leita sér trausts til Nóregs-konungs«. Báðu þá bœndr Emund at fara þessa sendifǫr; en hann kvað já við ok fór með xxx. manna ok kom fram í Eystra-Gautlandi; váru þar margir frændr hans ok vinir; fekk hann þar góðar viðrtekjur; hann átti þar tal við ina vitrustu menn um þetta vandmæli, ok kom þat alt ásamt með þeim, ok þótti mǫnnum þat siðlausa ok lǫglausa, er konungr gerði við þá. Fór þá Emundr upp í Svíþjóð ok átti þar tal við marga ríkismenn, ok kom þar alt í einn stað niðr. Hann helt þá fram ferð sinni til þess, er hann kom aptan dags til Upsala; tóku þeir sér þar gott herbergi ok váru þar um nóttina. Eptir um daginn gekk Emundr á konungs fund, þá er konungr sat á stefnu ok fjǫlment um hann. Emundr gekk fyrir hann ok hneig honum ok kvaddi hann. Konungr sá í móti honum ok heilsaði honum ok spurði hann at tíðendum. Emundr svarar: »smá ein tíðendi eru

með oss Gautum; en þat þykkir oss nýnæmi, er Atti inn dœlski á Vermalandi fór í vetr upp á markir með skíð sín ok boga; hann kǫllum vér mestan veiðimann. Hann hafði fengit á fjalli svá mikla grávǫru, at hann hafði fylt skíðsleða sinn, svá sem mest gat hann flutt eptir sér. Þá snøri hann heim af mǫrkinni; hann sá einn íkorna í viðinum ok skaut at honum ok misti; þá varð hann reiðr ok lét lausan sleðann ok rendi eptir íkornanum; en íkorninn fór jafnan þar, sem þrǫngstr var skógrinn, en stundum í viðarrœtrnar, stundum í limar upp; þá sigldi hann milli limanna í annat tré; en er Atti skaut at honum, þá fló æ fyrir ofan eða neðan; en aldri fór íkorni svá, at eigi sá Atti hann. Honum gerðisk svá mikit kapp á þessi veiði, at hann skreið þar eptir allan dag, en eigi at heldr gat hann veitt þann íkorna. En er myrkva tók, kastaði hann sér niðr á snæ, sem hann var vanr, ok lá þar um nóttina; veðr var drífanda. Eptir um daginn fór Atti at leita skíðsleða síns ok fann aldrigi síðan ok fór heim við svá búit. Slík eru mín tíðendi herra«. Konungr segir: »lítil tíðendi, ef ekki er meira frá at segja«. Emundr svarar: »var enn fyrir skǫmmu þat er tíðendi má kalla, at Gauti Tófason fór með v. herskipum út eptir Gautelfi, en er hann lá í Ekreyjum, þá kómu þar Danir v. kaupskipum stórum. Þeir Gauti unnu skjótt iv. kaupskipin ok létu enga menn, en fengu óf fjár, en it v. skip komsk á haf undan, ok kómu þeir segli við. Gauti fór eptir þeim einskipa, dró fyrst eptir þeim; þá tók veðrit at vaxa, gekk þá meira kaupskipit, sóttisk þá hafit; vildi þá Gauti aptr snúa; þá gerði storm veðrs; braut hann skipit við Hlésey, týndisk fé alt ok meiri hlutr manna, en hans fǫrunautar skyldu bíða í Ekreyjum. Þá kómu at þeim Danir xv. kaupskipum ok drápu þá alla, en tóku alt fé, þat er þeir hǫfðu áðr fengit; svá gafsk þeim ágirnin«. Konungr svarar: »þetta eru mikil tíðendi ok frásǫgulig; en hvert er þitt ørendi hingat?«. Emundr svarar: »ek fer, herra, at leita órlausnar um vandmæli þau, er lǫg vár greinir ok Upsala-lǫg«. Konungr spyrr: »hvat er þat, er þú vilt kæra?«. Emundr segir: »þar váru tveir menn øðli bornir, jafnir at ætt, en ójafnir at eignum ok skaplyndi; þeir deildu um jarðir ok gerði hvárr ǫðrum skaða ok sá meira, er ríkari var, áðr en þeira deila var niðr sett ok dœmt um á allzherjarþingi. Hlaut sá at gjalda, er ríkari var áðr; en at fyrsta sali galt hann gagl fyrir gás, grís fyrir gamalt svín; en fyrir mǫrk gullz brendz reiddi hann hálfa mǫrk gullz, en aðra hálfa mǫrk af leiri ok móðu, ok enn umfram hét hann

hinum afarkostum, er þetta fé tók í sína skuld. Hvat dœmið þér hér um, herra?« Konungr segir: »gjaldi fullum gjǫldum þat, er dœmt var, en konungi sínum þrjú slík. En ef þat er eigi goldit fyrir jamlengð, þá fari hann útlagr af allri eigu sinni, falli fé hans hálft í konungsgarð, en hálft til þess, er hann átti sǫk at bœta«. Emundr skírskotaði þessum órskurði undir þá menn alla, er þar váru ríkastir, ok skaut til þeira laga, er gengu á Upsala-þingi. Eptir þat heilsaði hann á konung ok gekk út síðan. En þá hófu aðrir menn sínar kærslur fyrir konungi. En er konungr kom til borðz, þá spurði hann, hvar Emundr lǫgmaðr væri; honum var sagt, at hann var heima í herbergi. Þá mælti konungr: »gangi eptir honum, hann skal vera í boði mínu í dag«. Því næst kómu inn sendingar, ok þar eptir fóru inn leikarar með hǫrpur ok gígjur ok sǫngtól, ok þar næst skenkingar. Var konungr allkátr ok hafði marga ríka menn í boði sínu, ok gáði þá ekki Emundar. Drakk konungr þann dag allan ok svaf eptir um nóttina. En at morni, er konungr vaknaði, þá hugsaði hann, hvat Emundr hafði talat um daginn. En er hann var klæddr, lét hann kalla til sín spekinga sína. Óláfr konungr hafði með sér xii. ina spǫkustu menn, þeir sátu yfir dómum með honum ok réðu um vandamál; en þat var eigi vandalaust, þvíat konungi líkaði illa, ef dómum var hallat frá réttu, en eigi hlýddi at mæla á móti honum. Á þeiri málstefnu tók konungrinn til orða ok bað þangat kalla Emund lǫgmann. En er sendimaðr kom aptr: »herra, segir hann, Emundr lǫgmaðr reið í brot gær dags, þegar er hann hafði snætt«. Þá mælti konungr: »segið þat, góðir hǫfðingjar, hvat vissi sú lagafrétt, er Emundr spurði í gær?«. Þeir svǫruðu: »herra, þér munuð þat hugsat hafa, ef þat kom til annars en hann mælti«. Konungrinn mælti: »þeir ii. øðli bornir menn, er hann sagði þá frá er ósáttir hǫfðu verit ok þó annarr ríkari ok gerði hvárr ǫðrum skaða, þar sagði hann frá okr Óláfi digra«. »Svá er, herra, sǫgðu þeir, sem þér segið«. Konungr segir: »dómr var á váru máli á Upsala-þingi. En hvar kom þat til, er hann sagði frá, at vangoldit var, er gagl var fyrir gás, en gríss fyrir gamalt svín, en leir hálft fyrir gull?«. Arnviðr blindi svarar: »herra, segir hann, þat er ólíkast, segir hann, rautt gull ok leir, en meira skilr konung ok þræl. Þér hétuð Óláfi digra dóttur yðvarri, Ingigerði, er hon konungborin í allar álfur, af Upsvía ætt, er tignust er á Norðrlǫndum, þvíat sú ætt er komin frá goðunum sjálfum; en nú hefir Óláfr konungr fengit Ástríðar, en þó at hon

sé konungs barn, þá er ambótt móðir hennar, ok þó vindversk. Mikill munr er þeira konunga, er annarr þiggr slíkt með þǫkk, ok er þat með ván, at ekki megi jafnask einn Norðmaðr við Upsala-konung. Gjǫldum þar allir þǫkk fyrir, at þat haldisk, þvíat goðin hafa lengi haft rœkð mikla á ástmǫnnum sínum, þótt nú órœki margir þann átrúnað«. Þeir váru brœðr iii, Arnviðr blindi — hann var sýndr svá lítt, at varla var hann herfœrr, ok manna snjallastr; annarr var Þorviðr stami—hann fekk eigi mælt ii. orðum lengra samt; hann var þar maðr djarfastr ok einarðastr; þriði hét Freyviðr daufi — hann heyrði illa. Þeir brœðr allir váru menn ríkir ok auðgir, kynstórir ok forvitra ok allir kærir konungi. Þá mælti Óláfr konungr: »hvat veit þat, er Emundr sagði frá Atta dœlska?«. Þá svarar engi, ok sá hverr til annars. Konungr mælti: »segið nú«. Þá mælti Þorviðr stami: »Atti atssamr, ágjarn, illgjarn; dœlskr, fólskr«. Þá mælti konungr: »hverr á þessa sneið?«. Þá svarar Freyviðr daufi: »herra, mæla munu menn berara, ef þat skal vera í yðru orlofi«. Konungr mælti: »tala nú, Freyviðr, í orlofi þat, er þú vill mæla«. Freyviðr tók þá til máls: »Þorviðr bróðir minn, er vár er vitrastr kallaðr, kallar þann allan einn Atta ok atssaman; dœlskan ok fólskan, þann kallar hann svá, er leiðr er friðrinn, svá at hann keppisk til smára hluta ok fær þó eigi, en lætr fyrir þá sǫk farsælliga hluti stóra. Nú em ek svá daufr, en svá hafa nú margir mælt, at ek hefi mátt skilja, at mǫnnum líkar illa, bæði ríkum ok alþýðu, þat er þér, herra, haldið eigi orð yður við Nóregs-konung; en hitt enn verr, er þér rjúfið dóm allz-herjar, þann er gǫrr var á Upsala-þingi. Eigi þurfi þér at hræðask Nóregs-konung eða Dana-konung ok engan annan, meðan Svía-herr vill fylgja yðr; en ef landzfólkit snýsk á hendr yðr með einu samþykki, þá sjám vér, vinir yðrir, eigi ráð til, þau er víst er at duga myni«. Konungr spyrr: »hverir gerask hǫfuðsmenn at því, at ráða land undan mér?« Freyviðr svarar: »allir Svíar vilja hafa forn lǫg ok fullan rétt sinn. Lítið á hitt, herra, hversu margir hǫfðingjar yðrir sitja hér nú yfir ráðagørðinni með yðr. Ek ætla hitt satt at segja, at vér sém hér vi., er þér kallið ráðgjafa yðra, en allir aðrir hygg ek at á brot sé riðnir ok farnir í herað, ok eigu þar þing við landzfólkit, ok yðr satt at segja, þá er herǫr upp skorin ok send um land alt, ok stefnt refsiþing. Allir vér brœðr hǫfum verit til beðnir at eiga hlut í þessi ráðagørð, en engi várr vill eiga þat nafn, at heita dróttinsviki, þvíat eigi var svá várr

faðir«. Konungr tók þá til máls: »hvert órráð skulu vér nú hafa?; vandi mikill er nú til handa borinn; gefið nú ráð til, góðir hǫfðingjar, at ek fá haldit konungdóminum ok fǫðurarfi mínum, en ekki vil ek deila kappi við allan Svía-her«. Arnviðr blindi svarar: »herra, þat sýnisk mér ráð, at þér ríðið ofan í Árós með þat lið, er yðr vill fylgja, ok takið þar skip yður, ok farið svá út í Lǫginn, stefnið þá til yðar fólkinu, farið nú ekki með stirðlæti, bjóðið mǫnnum lǫg ok landzrétt, drepið niðr herǫrinni; mun hon enn ekki víða hafa farit yfir landit, þvíat stund hefir skǫmm verit; sendið menn yðra, þá er þér trúið, til fundar við þá menn, er þetta ráð hafa með hǫndum, ok freista ef þessi kurr mætti niðr setjask«. Konungr segir, at hann vill þetta ráð þekkjask — »vil ek, segir hann, at þér brœðr farið þessa ferð, þvíat ek trúi yðr bezt af mínum mǫnnum«. Þá mælti Þorviðr stami: »ek mun eptir vera, en Jákob fari; þess þarf«. Þá mælti Freyviðr: »gerum svá, herra, sem Þorviðr mælir; hann vill eigi við yðr skiljask í þessum háska; en vit Arnviðr munum fara«. Þessi ráðagørð varð framgeng, at Óláfr konungr fór til skipa sinna, helt út í Lǫginn, ok jók honum þá brátt fjǫlmenni. En Freyviðr ok Arnviðr riðu út á Ullarakr ok hǫfðu með sér Jákob konungsson ok drápu þó dul um hans ferð. Þeir urðu brátt varir við, at þar var fyrir samnaðr ok herhlaup, er bœndr áttu þing dag ok nótt. En er þeir Freyviðr hittu þar fyrir frændr sína ok vini, þá segja þeir þat, at þeir vili ráðask í flokkinn; en því taka allir feginsamliga. Var þá þegar ráðum skotit til þeira brœðra, ok dregsk þar til fjǫlmennit, ok mæla þó allir eitt ok segja svá, at þeir skulu aldri lengr hafa Óláf konung yfir sér ok eigi vilja þeir honum þola ólǫg ok ofdramb þat, er hann vill enskis mannz máli hlýða, þótt stórhǫfðingjar segi honum sannendi. En er Freyviðr fann ákafa lýðsins, þá sá hann, í hvert óefni komit var; hann átti þá stefnur við landzhǫfðingja ok talaði fyrir þeim ok mælti svá: »svá lízk mér, ef þetta stórræði skal fram fara, at taka Óláf Eríksson af ríkinu, sem vér Upsvíarnir mynim skulu vera fyrir; hefir hér svá jafnan verit, at þat er Upsvía-hǫfðingjar hafa staðfest sín í millum, þá hafa þeim ráðum hlýtt aðrir landzmenn. Eigi þurftu várir feðr at þiggja ráð at Vestr-Gautum um sína landstjórn. Nú verðum vér eigi þeir ættlerar, at Emundr þurfi oss ráð at kenna, vil ek, at vér bindim saman ráð vár, frændr ok vinir«. Þessu játuðu allir, ok þótti vel mælt. Eptir þat snýsk allr fjǫlði lýðsins til

þess sambandz, er Upsvía-hǫfðingjar tóku með sér; váru þeir þá hǫfðingjar fyrir liði Freyviðr ok Arnviðr. En er þat fann Emundr, þá grunaði hann, hvárt þetta ráð myndi framgengt verða. Fór hann þá til fundar við þá brœðr, ok áttu þeir tal saman; spyrr þá Freyviðr Emund: »hverja ætlan hafið þér um þat, ef Óláfr Eiríksson er af lífi tekinn, hvern konung vilið þér hafa?«. Emundr segir: »þann, er oss þykkir bezt til fallinn, hvárt sem sá er af hǫfðingjaætt eða eigi«. Freyviðr svarar: »eigi viljum vér Upsvíarnir, at konungdómr gangi ór langfeðgaætt inna fornu konunga á várum dǫgum meðan svá góð fǫng eru til, sem nú er. Óláfr konungr á ii. sonu, ok viljum vér annan hvárn þeira til konungs, ok er þó þeira mikill munr; annarr er øðli borinn ok sœnskr at allri ætt, en annarr er ambáttar sonr ok vindverskr at hálfri ætt«. At þessum órskurð varð rómr mikill, ok vilja allir Jákob til konungs. Þá mælti Emundr: »þér Upsvíarnir hafið vald til at ráða þessu at sinni, en hitt segi ek yðr, sem eptir mun ganga, at þeir sumir, er nú vilja ekki annat heyra, en konungdómr í Svíþjóð gangi í langfeðgaætt, nú munu þeir sjálfir lifa ok játa, þá er konungdómr mun í aðrar ættir koma, ok mun þat betr hlýða«. Eptir þat létu þeir brœðr, Freyviðr ok Arnviðr, leiða fram á þingit Jákob konungsson ok létu honum þar gefa konungsnafn, ok þar með gáfu Svíar honum Ǫnundar nafn, ok var hann svá síðan kallaðr, meðan hann lifði. Þá var hann x. vetra eða xii. Eptir þat tók Ǫnundr konungr sér hirð ok valði með sér hǫfðingja, ok hǫfðu þeir allir saman lið svá mikit, sem honum þótti þurfa; en hann gaf þá heimfararleyfi ǫllum bóndamúgnum. Eptir þat fóru sendimenn í milli konunganna, ok því næst kom svá, at þeir hittusk sjálfir ok gerðu sætt sína; skyldi Óláfr vera konungr yfir landi, meðan hann lifði; hann skyldi ok halda frið ok sætt við Nóregskonung ok svá við þá menn alla, er í þeiri ráðagørð hǫfðu vafizk. Ǫnundr skyldi ok konungr vera ok hafa þat af landi, er semðisk með þeim feðgum, en vera skyldr til þess, at fylgja þá bóndum, ef Óláfr konungr gerir nǫkkura þá hluti, er bœndr vildi eigi þola honum. Eptir þat fóru sendimenn til Nóregs á fund Óláfs konungs með þeim ørendum, at hann skyldi fara í stefnuleiðangr til Konungahellu í móti Svía-konungi, ok þat með, at Svía-konungr vill, at þeir tryggvi sættir sínar. En er Óláfr konungr heyrði þessa orðsending, þá var hann enn sem fyrr gjarn til friðarins, ok ferr hann með liði sínu sem ákveðit var. Kom þar þá Svía-konungr; ok er þeir mágar hittusk, þá binda þeir sætt

milli sín ok frið. Var þá Óláfr Svía-konungr góðr viðmælis ok mjúklyndr. Svá segir Þorsteinn fróði, at byggð sú lá í Hísing, er ýmist hafði fylgt til Nóregs eða Gautlandz. Þá mæltu þeir konungarnir sín í milli, at þeir skyldu hluta um eign þá ok kasta til tenningum; skyldi sá hafa, er stœrra kastaði. Þá kastaði Svía-konungr vi. tvau ok mælti, at Óláfr konungr þurpti þá eigi at kasta. Hann segir ok hristi tenningana í hendi sér: »enn eru vi. tvau á tenningunum, ok er guði drótni mínum enn lítit fyrir at láta þat upp horfa«. Hann kastaði ok horfðu upp vi. tvau. Þá kastaði Óláfr Svía-konungr ok enn tvau vi. Þá kastaði Óláfr Nóregs-konungr, ok var vi á ǫðrum, en annarr hraut í sundr, ok váru þar á vii. Eignaðisk hann þá byggðina. Eigi hǫfum vér heyrt getit fleiri tíðenda á þeim fundi. Skilðusk konungar sáttir.

K. 95. Frá Óláfi konungi.

Eptir þessi tíðendi, er nú var frá sagt, snøri Óláfr konungr liði sínu aptr í Víkina; fór þá fyrst til Túnsbergs ok dvalðisk þar lítla hríð ok fór norðr í land ok um haustit alt norðr í Þrándheim ok lét þar búa til vetrvistar ok sat þar um vetrinn. Þá var Óláfr einvaldzkonungr yfir ǫllu því ríki, er haft hafði Haraldr inn hárfagri, ok því framarr, at hann var einn konungr yfir landi. Hann hafði þá fengit með friði ok sætt þann hluta landz, er áðr hafði haft Óláfr Svía-konungr; en þann hluta landz, er Dana-konungr hafði haft, tók hann með valdi ok réð fyrir þeim hluta slíkt sem annars staðar í landi. Knútr Dana-konungr réð í þann tíma bæði fyrir Englandi ok Danmǫrk ok sat hann sjálfr lengstum á Englandi, en setti hǫfðingja til landzstjórnar í Danmǫrk, ok veitti hann ekki tilkall í Nóreg í þann tíma.

K. 96. Jarlasaga.

Svá er sagt, at á dǫgum Haraldz ins hárfagra, Nóregs konungs, byggðusk Orkneyjar; en áðr var þar víkingabœli. Sigurðr hét inn fyrsti jarl í Orkneyjum; hann var sonr Eysteins glumru ok bróðir Rǫgnvaldz Mœrajarls, en eptir Sigurð Guðþormr, sonr hans i. vetr. Eptir hann tók jarldóm Torf-Einarr, sonr Rǫgnvaldz jarls, ok var lengi jarl ok ríkr maðr. Hálfdan háleggr, sonr Haraldz hárfagra, fór á hendr Torf-Einari, ok rak hann á brot ór Orkneyjum. Einarr kom þá aptr ok drap Hálfdan í Rínansey. Eptir þat fór Haraldr konungr með her í Orkneyjar. Einarr flýði þá upp á Skotland. Haraldr konungr

lét Orkneyinga sverja sér ǫll óðul sín. Eptir þat sættusk þeir konungr ok jarl, ok gerðisk jarl hans maðr ok tók lǫnd í lén af konungi ok skyldi enga gjalda skatta af, þvíat þar var herskátt mjǫk. Jarl galt konungi lx. marka gullz. Þá herjaði Haraldr konungr á Skotland, svá sem getit er í Glymdrápu. Eptir Torf-Einar réðu fyrir lǫndum synir hans Arnkell, Erlendr, Þorfinnr hausakljúfr. Á þeira dǫgum kom af Nóregi Eiríkr blóðøx, ok váru þá jarlar honum lýðskyldir. Arnkell ok Erlendr fellu í hernaði, en Þorfinnr réð lǫndum ok varð gamall. Synir hans váru Arnfiðr, Hávarðr, Hlǫðvir, Ljótr, Skúli; móðir þeira var Grélǫð, dóttir Dungaðar jarls af Katanesi; móðir hennar var Gróa, dóttir Þorsteins rauðs. Á dǫgum Þorfinnz jarls ofarliga kómu af Nóregi synir Blóðøxar, þá er þeir hǫfðu flýit fyrir Hákoni jarli. Var þá í Orkneyjum mikill yfirgangr þeira. Þorfiðr jarl varð sóttdauðr. Eptir hann réðu lǫndum synir hans, ok eru miklar frásagnir frá þeim. Hlǫðvir lifði þeira lengst ok réð þá einn lǫndum; sonr hans var Sigurðr digri, er jarldóm tók eptir hann; hann var ríkr ok hermaðr mikill. Á hans dǫgum fór Óláfr Tryggvason ór vestrvíking með liði sínu ok lagði til Orkneyja ok tók hǫndum Sigurð jarl í Rǫgnvaldzey; hann lá þar fyrir einskipa. Óláfr konungr bauð þá fjǫrlausn jarli, at hann skyldi taka skírn ok trú rétta ok gerask hans maðr ok bjóða kristni um allar Orkneyjar. Óláfr konungr tók í gísling son hans, er hét Hundi eða Hvelpr. Þaðan fór Óláfr til Nóregs ok varð þar konungr. Hundi var með Óláfi konungi nǫkkura vetr, ok andaðisk hann þar; en síðan veitti Sigurðr jarl enga lýðskyldu Óláfi konungi; hann gekk þá at eiga dóttur Melkólms Skota-konungs, ok var þeira son Þorfinnr; enn váru synir Sigurðar jarls inir ellri, Sumarliði, Brúsi, Einarr rangmuðr. Fimm vetrum eða fjórum eptir fall Óláfs Tryggvasonar fór Sigurðr jarl til Írlandz, en hann setti sonu sína ina ellri at ráða lǫndum. Þorfinn sendi hann til Skota-konungs, móðurfǫður síns. Í þeiri ferð fell Sigurðr jarl í Brjáns-orrostu. En er þat spurðisk til Orkneyja, þá váru þeir brœðr til jarla teknir, Sumarliði, Brúsi, Einarr, ok skiptu lǫndum í þriðjunga með sér. Þorfinnr Sigurðarson var þá v. vetra, er Sigurðr jarl fell. En er fall hans spurðisk til Skota-konungs, þá gaf konungr Þorfinni frænda sínum Katanes ok Suðrland ok jarlsnafn með ok fekk menn til at stýra ríkinu með honum. Þorfinnr jarl var þegar í upvexti bráðgǫrr at ǫllum þroska; hann var mikill ok sterkr,

ljótr maðr; ok þegar er honum óx aldr, var þat auðsýnt, at hann var ágjarn maðr, harðr ok grimmr ok forvitri; þess getr Arnórr jalaskáld:

81. Gǫrr lézk grund at verja
geðfrœkn ok til sœkja,
œri Einars hlýra,
engr mannr und skýranni.

K. 97. Frá Einari jarli ok Brúsa jarli.

Þeir brœðr, Einarr ok Brúsi, váru ólíkir í skaplyndi; Brúsi var hógværr ok samsmaðr mikill, vitr ok málsnjallr ok vinsæll. Einarr var stirðlyndr, fálátr ok óþýðr, ágjarn ok fégjarn ok hermaðr mikill. Sumarliði var líkr Brúsa í skaplyndi, ok var hann elztr ok lifði skemst þeira brœðra; hann varð sóttdauðr. Eptir andlát hans talði Þorfiðr til síns hluta í Orkneyjum. Einarr svarar því, at Þorfinnr hefði Katanes ok Suðrland, þat ríki, er áðr hafði átt Sigurðr jarl, faðir þeira, ok talði hann þat miklu meira en þriðjung Orkneyja ok vildi hann eigi unna Þorfinni skiptis, en Brúsi lét uppi skipti fyrir sína hǫnd — »ok vil ek, segir hann, ekki ágirnask at hafa meira af lǫndum en þann þriðjung, er ek á at frjálsu«. Þá tók Einarr undir sik ii. hluti eyja; gerðisk hann þá ríkr maðr ok fjǫlmeðr, var opt á sumrum í hernaði ok hafði útboð mikil í landinu, en allmisjafnt varð til fengjar í víkingunni. Þá tók bóndum at leiðask þat starf, en jarl helt fram með freku ǫllum álǫgum, ok lét engum manni hlýða í móti at mæla; Einarr jarl var inn mesti ofstopamaðr. Þá gerðisk í hans ríki hallæri af starfi ok fékostnaði þeim, er bœndr hǫfðu, en í þeim hluta landz, er Brúsi hafði, var ár mikit ok hóglífi bóndum; var hann vinsæll.

K. 98.

Maðr hét Ámundi, ríkr ok auðigr, hann bjó í Hrossey í Sandvík á Hlaupandanesi. Þorkell hét sonr hans, ok var hann allra manna gørviligastr í Orkneyjum. Ámundi var inn vitrasti maðr ok einna manna mest virðr í eyjunum. Þat var eitt vár, at Einarr jarl hafði þá útboð enn, sem hann var vanr, en bœndr kurruðu illa ok báru fyrir Ámunda ok báðu hann mæla þeim nǫkkura forstoð við jarl. Hann svarar: »jarl er óáhlýðinn« — ok telr ekki stoða munu, at biðja jarl né einnar bœnar um þetta — »er vinátta vár jarls ok góð at svá búnu; en mér þykkir við váða búit, ef vér verðum rangsáttir, við skaplyndi hvárratveggju; mun ek mér, segir Ámundi, engu af skipta«. Þá

rœddu þeir þetta við Þorkel; hann var trauðr til ok hét þó um síðir við áeggjan manna. Ámunda þótti hann ofbrátt heitit hafa. En er jarl átti þing, þá mælti Þorkell af hendi bónda ok bað jarl vægja mǫnnum um álǫgur ok talði upp nauðsyn manna, en jarl svarar vel ok segir, at hann skyldi mikils virða orð Þorkels — »ek hafða nú ætlat vi. skip ór landi at hafa, en nú skal eigi meirr hafa en iii., en þú Þorkell, bið eigi optarr slíkrar bœnar«. Bœndr þǫkkuðu vel Þorkatli liðveizlu sína. Fór jarl í víking ok kom aptr at hausti. En eptir um várit hafði jarl sǫmu boð, sem hann var vanr, ok átti þing við bœndr. Þá talaði Þorkell enn ok bað jarl vægja bóndum. Jarl svarar þá reiðuliga ok segir, at hlutr bónda skyldi þá versna við hans umrœðu; gerði hann sik þá svá reiðan ok óðan, at hann mælti, at þeir skyldu eigi annat vár báðir heilir á þinginu; ok sleit síðan því þingi. En erÁmundi varð víss, hvat þeir Þorkell ok jarl hǫfðu við mælzk, þá bað hann Þorkel á brot fara, ok fór hann yfir á Katanes til Þorfinnz jarls. Þorkell var þar lengi síðan ok elskaði at jarli, er hann var ungr, ok var hann síðan kallaðr Þorkell fóstri ok var hann ágætr maðr. Fleiri váru þeir ríkismenn, er flýðu ór Orkneyjum óðul sín fyrir ríki Einars jarl; flýðu flestir yfir á Katanes til Þorfinnz jarls, en sumir flýðu ór Orkneyjum til Nóregs, en sumir til ýmissa landa. En er Þorfinnr jarl roskaðisk, þá gerði hann boð til Einars jarls, bróður síns, ok beiddi af honum ríkis þess, er hann þóttisk eiga í Orkneyjum; en þat var þriðjungr eyja. Einarr tók því óbrátt, at minka ríki sitt. En er Þorfinnr spurði þat, þá býr hann lið út af Katanesi ok ferr út í eyjar. En er Einarr jarl varð þess víss, samnar hann liði ok ætlar at verja lǫndin. Brúsi jarl samnar ok liði ok ferr til móts við þá ok berr sættarorð í milli þeira. Var þat at sætt með þeim, at Þorfinnr skyldi hafa þriðjung landa í Orkneyjum, svá sem hann átti at réttu. En Brúsi ok Einarr lǫgðu saman sinn hluta, skyldi Einarr hafa einn forræði fyrir þeim; en ef misdauði þeira yrði, þá skyldi sá þeira lǫnd taka eptir annan, er lengr lifði. En sá máldagi þótti þá ekki jafnligr, þvíat Brúsi átti son, er Rǫgnvaldr hét, en Einarr var sonlauss. Setti þá Þorfinnr jarl sína menn til at varðveita ríki þat, er hann átti í Orkneyjum, en hann var optast á Katanesi. Einarr jarl var optast á sumrum í hernaði um Írland ok Skotland ok Bretland. Þat var eitt sumar, er Einarr jarl herjaði á Írland, at hann barðisk í Úlfreksfirði við Konofogor Íra-konung, svá sem fyrr var ritit, at Einarr jarl fekk þar ósigr mikinn ok mannlát. Annat

sumar eptir fór Eyvindr úrarhorn vestan af Írlandi ok ætlaði til Nóregs; en er veðr var hvast ok straumar ófœrir, snýr Eyvindr þá til Ásmundarvágs ok lá þar nǫkkura hríð veðrfastr. En er þat spurði Einarr jarl, þá helt hann þangat liði miklu, tók þar Eyvind ok lét drepa, en gaf grið flestum mǫnnum hans, ok fóru þeir austr til Nóregs um haustit ok kómu á fund Óláfs konungs ok sǫgðu honum frá aftǫku Eyvindar. Konungr svarar fá um, ok fanzk þat á, at honum þótti þat mannskaði mikill ok mjǫk gǫrt í þrá sér, ok um flest var hann fámæltr, þat er honum þótti sér í móti skapi. Þorfinnr jarl sendi Þorkel fóstra út í eyjar at heimta saman skatta sína. Einarr jarl kendi Þorkatli mjǫk upreist þá, er Þorfinnr hafði haft tilkall út í eyjar. Fór Þorkell skyndiliga ór eyjunum ok yfir á Katanes. Hann segir Þorfinni jarli, at hann var þess víss orðinn, at Einarr jarl ætlaði honum dauða, ef eigi hefði frændr hans ok vinir honum njósn borit — »nú mun ek, segir hann, þann eiga á baugi, at láta þann verða fund okkarn jarls, er um skipti með oss; en þann kost annan, at fara lengra á brot ok þannug, er ekki sé hans vald yfir«. Jarl fýsti þess, at Þorkell skyldi fara austr til Nóregs á fund Óláfs konungs — »mundu, segir hann, mikils metinn, hvar sem kømr með tígnum mǫnnum, en ek veit beggja ykkar skaplyndi, þitt ok jarls, at þit munuð skamma stund mundask til«. Þá bjósk Þorkell ok fór um haustit til Nóregs ok síðan á fund Óláfs konungs ok var þar um vetrinn með konungi í kærleikum miklum; hafði hann Þorkel mjǫk við mál sín; þótti honum, sem var, at Þorkell var vitr maðr, skǫrungr mikill; fanzk konungi þat í rœðum hans, at hann misjafnaði mjǫk frásǫgu um jarlana ok var vinr mikill Þorfinnz, en lagði þungt til Einars jarls. Ok snemmendis um várit sendir konungr skip vestr um haf á fund Þorfinnz jarls ok orðsending, at jarl skyldi koma austr á konungs fund; en jarl lagðisk eigi þá ferð undir hǫfuð, þvíat vináttumál fylgði orðsending.

K. 99. Dráp Einars jarls.

Þorfinnr jarl fór austr til Nóregs ok kom á fund Óláfs 1021
konungs ok fekk þar góðar viðtǫkur ok dvalðisk þar lengi um sumarit. En er hann bjósk vestr, gaf Óláfr konungr honum langskip mikit ok gott með ǫllum reiða. Þorkell fóstri rézk þá til ferðar með jarli, ok gaf jarl honum þat skip, er hann hafði vestan haft um sumarit. Skilðusk þeir konungr ok jarl með kærleikum miklum. Þorfinnr jarl kom um haustit til Orkneyja.

En er Einarr jarl spurði þat, þá hafði hann fjǫlment ok lá á skipum. Brúsi jarl fór þá til fundar við þá báða brœðr ok bar sætt milli þeira; kom enn svá, at þeir sættusk ok bundu þat eiðum. Þorkell fóstri skyldi vera í sætt ok vináttu við Einar jarl, ok var þat mælt, at hvárr þeira skyldi veita ǫðrum veizlu, ok skyldi jarl fyrri sœkja til Þorkels í Sandvík. En er jarl var þar á veizlu, þá var veitt it kappsamligsta; var jarl ekki kátr. Þar var mikill skáli ok dyrr á báðum endum. Þann dag er jarl skyldi á brot fara, þá skyldi Þorkell fara með honum til veizlu. Þorkell sendi menn á njósn fram á leiðina, er þeir skyldu fara um daginn; en er njósnarmenn kómu aptr, þá segja þeir Þorkatli, at þeir fundu þrennar sátir ok vápnaða menn — »ok hyggjum vér, segja þeir, at svik myni vera«. En er Þorkell spurði þetta, þá frestaði hann búnaðinum ok heimti menn sína at sér. Jarl bað hann búask ok segir, at mál var at ríða. Þorkell segir, at hann átti mart at annask; hann gekk stundum út, en stundum inn; eldar váru á gólfinu; þá gekk hann inn um aðrar dyrr ok eptir honum maðr, er nefndr er Hallvarðr; hann var íslenzkr maðr ok austfirzkr; hann lauk aptr hurðunni. Þorkell gekk innar milli eldzins ok þess, er jarl sat. Jarl spurði: »ertu eigi enn búinn?«. Þorkell svarar: »nú em ek búinn«. Þá hjó hann til jarls ok í hǫfuðit. Jarl steypðisk á gólfit. Þá mælti Íslendingr: »hér sá ek alla versta fangaráðs, er þér dragið eigi jarl af eldinum«. Hann keyrði til spǫrðu ok setti undir hnakkabein jarli ok kipði honum upp at pallinum. Þorkell ok þeir báðir fǫrunautar gengu út skyndiliga aðrar dyrr en þeir hǫfðu inn gengit; stóðu þar úti menn Þorkels með alvæpni. En jarls menn tóku til hans, ok var hann þá dauðr, en ǫllum fellusk hendr til hefndarinnar; var þat ok, at bráðum bar at, ok varði engan mann þessa verks af Þorkatli, þvíat þeir hugðu allir, at svá myndi vera, sem áðr var mælt, at vinátta væri með jarli ok Þorkatli; váru menn ok flestir vápnlausir inni, en margir áðr vinir Þorkels góðir; bar þat til með auðnu þeiri, er Þorkatli var auðit lengra lífs. Þorkell hafði þá lið, er hann kom út, engu minna en jarlsmenn. Fór Þorkell þá til skips síns, en jarlsmenn í brot. Þorkell siglði þann dag þegar í brot ok austr í haf, ok var þat eptir vetrnætr, ok kom hann með heilu til Nóregs ok fór þegar sem skyndiligast á fund Óláfs konungs ok fekk þar góðar viðtǫkur; lét konungr yfir verki þessu vel; var Þorkell með honum um vetrinn.

K. 100. Sætt Óláfs konungs ok Brúsa jarls.

Eptir fall Einars jarls tók Brúsi jarl þann hlut landa, er áðr hafði haft Einarr jarl, þvíat þat var á margra manna vitorði, með hverjum skildaga þeir Einarr ok Brúsi brœðr hǫfðu félag sitt gǫrt. En Þorfinni þótti þat réttast, at hálfar eyjar hefði hvárr þeira; en þó hafði Brúsi þann vetr ii. hluti landa. Eptir um várit kallaði Þorfinnr til þeira landa við Brúsa, at hann vildi hafa helming við Brúsa, en Brúsi galt eigi jákvæði til þess. Áttu þeir þing ok stefnur at þeim málum; gengu þá vinir þeira at semja þetta mál, ok kom svá, at Þorfinnr lét sér ekki líka annat en hafa helming eyja ok segir þat með, at Brúsi þurfti eigi at hafa meirr en þriðjung, með því skaplyndi, sem hann hafði. Brúsi segir: »ek unða því, segir hann, at hafa þriðjung landa, þann er ek tók í arf eptir fǫður minn; kallaði ok engi til þess í hǫnd mér; en nú hefi ek tekit annan þriðjung í arf eptir bróður minn at réttum máldǫgum. En þó at ek sé vanfœrr til, at deila kappi við þik, bróðir, þá mun ek þó annars í leita, en játa undan mér ríkit at svá búnu«. Þeir skilðu svá málstefnu þessa. En er Brúsi sá, at hann myndi eigi hafa afla til at standa jafnfœtis við Þorfinn, þvíat Þorfinnr hafði ríki miklu meira ok traust af Skota-konungi, móðurfǫður sínum, þá réð Brúsi þat af, at fara ór landi austr á fund Óláfs konungs, ok hafði með sér Rǫgnvald son sinn; var hann þá x. vetra gamall. En er jarl hitti konung, þá tók hann vel við honum. En er jarl bar upp ørendi sín ok segir konungi allan málavǫxt, þann er var með þeim brœðrum, ok bað konung veita sér styrk til at halda ríki sínu, bauð þar fram í mót fullkomna vináttu sína. Konungr segir ok tók þar fyrst til máls, er Haraldr inn hárfagri hafði eignazk óðul ǫll í Orkneyjum, er jarlar hǫfðu haft jafnan síðan lǫnd þau at léni, en aldrigi at eign — »en þat til jartegna, segir hann, at þá er Eiríkr blóðøx ok synir hans váru í Orkneyjum, váru jarlar þeim lýðskyldir; en er Óláfr Tryggvason, frændi minn, kom þar, þá gerðisk Sigurðr jarl, faðir þinn, hans maðr. Nú hefi ek tekit arf allan eptir Óláf konung; vil ek gera þér þann kost, at þú gerisk minn maðr, mun ek þá fá eyjarnar þér í lén; skulu vit þá freista, ef ek veiti þér minn styrk, hvárt betr skal at haldi koma, eða Þorfinni bróður þínum traust Skota-konungs. En ef þú vill eigi þenna kost, þá mun ek eptir leita þeim eignum ok óðulum, er várir frændr ok forellrar hafa átt vestr þannug«. Þessar rœður

hugfesti jarl fyrir sér ok bar fyrir vini sína, leitaði ráðs við þá, hverju hann skyldi játa, hvárt hann skyldi at þessu sættask við Óláf konung ok gerask hans maðr — »en hitt er mér ósýnna, hverr minn hluti verðr at skilnaði várum, ef ek kveð nei við, þvíat konungr hefir bert gǫrt þat tilkall, er hann hefir til Orkneyja; en við stórræði hans ok þat er vér erum hér komnir, þá mun honum lítit fyrir at gera þat af várum kosti, sem honum sýnisk«. En þó at jarli þœtti á hvárutveggju anmarkar, þá tók hann þann kost, at leggja alt á vald konungs, bæði sik ok ríki sitt. Tók þá Óláfr konungr af jarli vald ok forráð yfir ǫllum erfðalǫndum jarls; gerðisk jarl þá hans maðr ok batt þat svardǫgum.

K. 101. Sætt jarla ok Óláfs konungs.

Þorfinnr jarl spurði þat, at Brúsi, bróðir hans, var farinn austr á fund Óláfs konungs at sœkja traust af honum. En fyrir því, at Þorfinnr hafði verit fyrr á fund Óláfs konungs ok komit sér þar í vináttu, þá þóttisk hann þar eiga vel fyrir búit ok vissi, at þar mundu margir flutninga-menn um hans mál, en þó vætti hann, at fleiri mundu vera, ef hann kvæmi sjálfr til; gerir Þorfinnr jarl þat ráð, at hann bjósk sem skyndiligast ok fór austr til Nóregs ok ætlaði at sem minztr skyldi verða misfari þeira Brúsa, ok ekki skyldi hans ørendi til loka komask, áðr en Þorfinnr hitti konung. En þat var annan veg en jarl hafði ætlat, þvíat þá er Þorfinnr jarl kom á fund Óláfs konungs, var lokit ok gǫrt alt um sáttmál konungs ok Brúsa jarls. Vissi ok eigi Þorfinnr jarl, at Brúsi hefði upp gefit sitt ríki, fyrr en hann var kominn til Óláfs konungs. Ok þegar er þeir hittusk, Þorfinnr jarl ok Óláfr konungr, þá hóf Óláfr konungr upp sama ákall til ríkis í Orkneyjum, sem hann hafði haft við Brúsa jarl, ok beiddi Þorfinn þess ins sama, at hann skyldi játa konungi þeim hluta landa, er hann átti áðr. Jarl svarar vel orðum konungs ok stilliliga ok segir svá, at honum þótti miklu máli skipta um vingan konungs — »ok ef þér, herra, þykkizk þurfa liðveizlu mína í mót ǫðrum hǫfðingjum, þá hafið þér áðr fult til þess unnit, en mér er eigi hent at veita yðr handgǫngu, þvíat ek em áðr jarl Skota-konungs ok honum lýðskyldr«. En er konungr fann undandrátt í svǫrum jarls um þá málaleitan, er hann hafði áðr upp hafit, þá mælti konungr: »ef þú vill, jarl, ekki gerask minn maðr, þá er hinn kostr, at ek setja þann mann yfir Orkneyjar, er ek vil; en ek vil, at þú veitir þá svardaga at kalla þá

ekki til landa þeira ok láta þá í friði vera af þér, er ek set yfir lǫndin. En ef þú vill hvárngan þenna kost, þá mun svá þykkja þeim, er lǫndum ræðr, sem ófriðar myni af þér ván vera; má þér þá eigi undarligt þykkja, þótt dalr mœti hóli«. Jarl svarar ok bað hann gefa sér frest at hugsa þetta mál. Konungr gerði svá, gaf jarli stund at ráða um þetta kør við menn sína. Þá beiddi hann þess, at konungr skyldi ljá honum fresta til annars sumars, ok fœri hann fyrst vestr um haf, þvíat heima var ráðuneyti hans, en hann var bernskumaðr fyrir aldrs sakir. Konungr bað hann þá kjósa. Þorkell fóstri var þá með Óláfi konungi; hann sendi mann til Þorfinnz jarls leyniliga ok bað hann eigi þat fyrir ætlask, hvatki er honum var í hug, at skiljask svá at sinni við Óláf konung, at þeir væri eigi sáttir, svá sem hann var þá kominn í hendr konungi. Af þvílíkum minningum þóttisk jarl sjá, at einbeygðr myndi kostr at láta konung þá fyrir ráða; þótti hinn eigi kostligr, at eiga enga ván sjálfr til ættleifðar sinnar, en veita til þess svardaga, at þeir hefði í ró ríki þat, er þar váru ekki til bornir. En fyrir því at honum þótti ósýnt um brotferð sína, þá kaus hann þat af, at ganga til handa konungi ok gerask hans maðr, svá sem Brúsi hafði gǫrt. Konungr fann þat, at Þorfinnr var miklu skapstœrri en Brúsi ok kunni verr pynding þessi; trúði konungr Þorfinni verr en Brúsa; sá konungr þat, at Þorfinnr myndi þykkjask styrks eiga ván af Skota-konungi, þótt hann brygðisk í þessu sáttmáli; skilði konungr þat af vizku sinni, at Brúsi gekk tregliga at ǫllu sáttmáli, en mælti þat eina um, er hann ætlaði sér at halda; en þar er Þorfinnr var, þá er hann hafði ráðit, hvern hann vildi upp taka, þá gekk hann glatt at ǫllum skildaga ok dró um þat engan hlut, sem hann veitti in fyrstu ákvæði; en þat grunaði konung, at jarl myndi gera eptir sumar sættir.

K. 102. Brotferð Þorfinnz jarls.

Þá er Óláfr konungr hafði hugsat fyrir sér alt þetta mál, lét hann blása til fjǫlmennrar stefnu, lét þangat kalla jarla. Þá mælti konungr: »sáttmál vár Orkneyinga-jarla vil ek nú birta fyrir alþýðu. Þeir hafa nú játat mínu eiginorði yfir Orkneyjum ok Hjaltlandi ok gǫrzk báðir mínir menn ok bundit þat alt svardǫgum, ok vil ek nú gefa þeim þat í lén, Brúsa þriðjung landa, Þorfinni annan þriðjung,

svá sem þeir hǫfðu fyrr átt, en þann þriðjung, er átti Einarr rangmuðr, þann læt ek fallit hafa í minn garð fyrir þat er hann drap Eyvind úrarhorn, hirðmann minn ok félagsmann ok kæran vin; vil ek sjá fyrir þeim hluta landa þat er mér sýnisk. Þat vil ek ok til skilja við ykkr jarla mína, at ek vil, at þit takið sættir af Þorkatii Ámundasyni fyrir aftǫku Einars, bróður ykkars; vil ek, at sá dómr sé undir mér, ef þit vilið því játat hafa«. En þat var sem annat, at jarlar játtu því ǫllu, er konungr mælti. Gekk þá Þorkell fram ok festi konungsdóm á þessu máli, ok sleit svá þessu þingi. Óláfr konungr dœmði bœtr fyrir Einar jarl, slíkar sem fyrir iii. lenda menn; en fyrir sakir skyldi niðr falla þriðjungr gjalda. Þorfinnr jarl bað þá konung sér brautfararleyfis; en þegar er þat feksk, bjósk jarl sem skyndiligast. En er hann var albúinn, var þat einn dag, er jarl drakk á skipi, at þar kom fyrir hann Þorkell Ámundason váveifliga ok lagði hǫfuð sitt í kné jarli ok bað hann þá gera af slíkt, er hann vildi. Jarl spurði, fyrir hví hann fœri svá — »vér erum áðr menn sáttir at konungsdómi, ok statt þú upp, Þorkell«. Hann gerði svá. Þorkell mælti: »sætt þeiri, er konungr gerði, mun ek hlíta um mál vár Brúsa, en þat er til þín kømr af, skaltu einn ráða; þótt konungr hafi mér skilit eignir eða landzvist í Orkneyjum, þá kann ek skaplyndi þitt, at mér er ófœrt í eyjar, nema ek fara í trúnaði yðrum, jarl; vil ek þat, segir hann, festa yðr, at koma aldri í Orkneyjar, hvat sem konungr mælir um þat«. Jarl þagnaði ok tók seint til máls, hann mælti: »viltu heldr, Þorkell, at ek dœma um okkur mál, heldr en hlíta konungsdómi, þá mun ek hafa þat uphaf at sætt okkarri, at þú skalt með mér fara í Orkneyjar ok vera með mér ok skiljask eigi við mik, nema mitt lof eða leyfi sé til; vera skyldr at verja land mitt ok allra verka þeira, er ek vil gera láta, meðan vit erum báðir á lífi«. Þorkell segir: »þat skal á yðru valdi, jarl, sem alt annat, þat er ek má ráða«. Gekk þá Þorkell til ok festi jarli þetta alt, sem hann kvað á. Jarl segir, at um fégjǫld myndi hann síðarr á kveða; en hann tók þá svardaga af Þorkatli. Snørisk Þorkell þá þegar til ferðar með jarli; fór jarl þegar á brot, er hann var búinn, ok sásk þeir Óláfr konungr aldregi síðan. Brúsi jarl dvalðisk þar eptir ok bjósk meirr í tómi; en áðr hann fœri í brot, þá átti Óláfr konungr stefnur við hann ok mælti svá: »þat lízk mér, jarl, at ek myna hafa þik at trúnaðarmanni þar fyrir vestan hafit;

ætla ek svá, at þú skylir hafa ii. hluti landa til forráða, þá sem þú hefir áðr haft; vil ek, at þú sér eigi minni maðr eða óríkari, er þú ert mér handgenginn, en áðr vartu. En ek vil festa trúnað þinn með því, at ek vil, at hér sé eptir með mér Rǫgnvaldr, sonr þinn. Sé ek þá, er þú hefir mitt traust ok ii. hluti landa, at þú mátt vel halda þínu at réttu fyrir Þorfinni, bróður þínum«. Brúsi tók þat með þǫkkum at hafa ii. hluti landa. Dvalðisk Brúsi síðan lítla hríð, áðr hann fór í brot, ok kom um haustit vestr til Orkneyja. Rǫgnvaldr, sonr Brúsa, var austr eptir með Óláfi konungi; hann var allra mann fríðastr, hárit mikit ok gult sem silki, hann var snimma mikill ok sterkr, manna var hann gørviligastr bæði fyrir vits sakir ok kurteisi; hann var lengi síðan með Óláfi konungi. Þessa getr Óttarr svarti í drápu þeiri, er hann orti um Óláf konung:

82. Gegn, eru þér at þegnum,
þjóðskjǫldunga góðra
haldið hœft á veldi,
Hjaltlendingar kendir;
engi varð á jǫrðu
ógnbráðr, áðr þér nǿðum,
austr, sás eyjum vestan,
ynglingr, und sik þryngvi.

K. 103. Frá Brúsa ok Þorfinni jarli.

Þá er þeir brœðr kómu vestr til Orkneyja, Þorfinnr ok Brúsi, þá tók Brúsi ii. hluti landa til forráða, en Þorfinnr þriðjung; hann var jafnan á Katanesi ok á Skotlandi, en setti menn sína yfir eyjar. Hafði Brúsi þá einn landvǫrn fyrir eyjunum; en í þann tíma var þar herskátt, þvíat Norðmenn ok Danir herjuðu mjǫk í vestrvíking ok kómu opt við Orkneyjar, þá er þeir fóru vestr eða vestan, ok námu nesnám. Brúsi talði at því við Þorfinn, bróður sinn, er hann hafði engar útgørðir fyrir Orkneyjum eða Hjaltlandi, en hafði skatta ok skyldir alt at sínum hluta. Þá bauð Þorfinnr honum þann kost, at Brúsi skyldi hafa þriðjung landa en Þorfinnr ii. hluti ok hafa einn landvǫrn fyrir beggja þeira hǫnd. En þó at þetta skipti yrði eigi þá bráðfengis, þá er þó þat sagt í Jarlasǫgunum, at þetta skipti fœri fram, at Þorfinnr hefði ii. hluti, en Brúsi þriðjung, þá er Knútr inn ríki hafði lagt undir sik Nóreg, en Óláfr konungr var ór landi farinn. Þorfinnr jarl Sigurðarson hefir verit gǫfgastr jarl í Eyjum ok haft mest ríki Orkneyingajarla; hann eignaðisk Hjaltland ok Orkneyjar, Suðreyjar; hann hafði ok mikit ríki á Skotlandi ok Írlandi; á þat kvað Arnórr jarlaskáld:

83. Hringstríði varð hlýða
herr frá Þursaskerjum
(rétt segik þjóð, hverr þótti
Þorfinnr) til Dyflinnar.

Þorfinnr var inn mesti hermaðr; hann tók jarldóm v. vetra gamall ok réð meirr en lx. vetra ok varð sóttdauðr á ofanverðum dǫgum Haraldz Sigurðarsonar, en Brúsi andaðisk á dǫgum Knúts ins ríka, lítlu eptir fall Óláfs konungs ins helga.

K. 104. Frá Háreki ór Þjóttu.

Nú ferr tvennum sǫgum fram, ok skal þar nú til taka, sem frá var horfit, er frá því var sagt, er Óláfr Haraldzson hafði frið gǫrt við Óláf Svía-konung, ok þat, at Óláfr konungr fór þat sumar norðr til Þrándheims. Hann hafði þá verit konungr v. vetr. Þat haust bjó hann til vetrsetu í Niðarósi ok sat þar um vetrinn. Þann vetr var með Óláfi konungi Þorkell fóstri Ámundason, sem fyrr var ritat. Óláfr konungr leiddi þá mjǫk atspurningum um kristnihald, hvert þá væri í landinu, ok spurðisk honum svá til, sem ekki væri kristnihaldit, þegar er norðr sótti á Hálogaland, en þó skorti mikit á, at vel væri um Naumudal ok inn um Þrándheim. Maðr er nefndr Hárekr, sonr Eyvindar skáldaspillis; hann bjó í ey þeiri, er Þjótta heitir, þat er á Hálogalandi. Eyvindr hafði maðr verit ekki stórauðigr, ættstórr ok skǫrungr mikill. Í Þjóttu bjoggu þá smáir bœndr ok eigi allfáir. Hárekr keypti þar einn bœ fyrst ok eigi allmikinn ok fór þar búðum til; en á fám misserum hafði hann rutt í brot ǫllum bóndum, þeim er þar bjoggu áðr, svá at hann átti þá einn alla eyna ok gerði þar þá hǫfuðbœ mikinn. Hárekr varð brátt vellauðigr; hann var spekingr mikill at viti ok framkvæmðarmaðr. Hann hafði lengi haft af hǫfðingjum metnað mikinn; hann var í frændsemistǫlu við Nóregs-konunga; af þeim sǫkum hafði Hárekr haft mikil metorð af landzhǫfðingjum. Gunnhildr, fǫðurmóðir Háreks, var dóttir Hálfdanar jarls ok Ingibjargar, dóttur Haraldz ins hárfagra. Hárekr var þá heldr á øfra aldri, þá er þetta er tíðenda. Hárekr var mestr virðingamaðr á Hálogalandi; hann hafði þá langa hríð finnkaup ok konungssýslu á mǫrkinni; hafði hann stundum einn haft, en stundum hǫfðu aðrir suma með honum. Ekki hafði hann komit á fund Óláfs konungs, en þó hǫfðu farit orð ok sendimenn millum þeira, ok var þat alt vingjarnligt; ok þann vetr, er Óláfr konungr sat í Niðarósi, fóru enn menn milli þeira Háreks ór Þjóttu. Þá lýsti konungr yfir því, at um sumarit eptir ætlaði

hann sér at fara norðr á Hálogaland ok alt norðr til landzenda; en þeir Háleygirnir hugðu allmisjafnt til þeira ferðar.

K. 105. Frá Háleygjum.

Óláfr konungr bjósk nú um várit með v. skipum ok hafði nær ccc. manna. En er hann var búinn, þá byrjar hann ferð sína norðr með landi, ok er hann kom í Naumdœlafylki, stefndi hann þing við bœndr. Var hann þá til konungs tekinn á hverju þingi. Hann lét þá ok þar, sem annars staðar, lǫg þau upp lesa, sem hann bauð mǫnnum þar í landi kristni at halda, ok lagði við líf ok limar eða aleigusǫk hverjum manni, er eigi vildi undir ganga kristin lǫg. Veitti konungr þar mǫrgum mǫnnum stórar refsingar ok lét þat ganga jamt yfir ríka sem óríka; skilðisk hann svá við í hverju heraði, at alt fólk játti, at halda helga trú. En flestir ríkismenn ok margir stórbœndr gerðu veizlur í mót konungi; fór hann svá norðr alt á Hálogaland. Hárekr í Þjóttu veitti konungi veizlu, ok var þar allmikit fjǫlmenni ok veizla in prýðiligsta. Gerðisk Hárekr þá lendr maðr; Óláfr konungr fekk honum þá veizlur, svá sem hann hafði haft af inum fyrrum landzhǫfðingjum.

K. 106. Frá Ásmundi Grankelssøni.

Maðr er nefndr Grankell eða Granketill, auðigr bóandi, ok var þá heldr við aldr. En þá er hann var á ungaaldri, hafði hann í víkingu verit ok þá hermaðr mikill; hann var atgørvimaðr mikill um flesta hluti, þá er íþróttum gegndi. Ásmundr hét sonr hans, ok var hann um alla hluti líkr feðr sínum eða nøkkvi framarr. Þat var margra manna mál, at fyrir sakir fríðleiks, afls ok íþrótta at hann hafi verit inn iii. maðr bezt at sér búinn í Nóregi; en fyrst hafa til verit nefndir Hákon Aðalsteinsfóstri ok Óláfr Tryggvason. Grankell bauð Óláfi konungi til veizlu, ok var þar veizla allkappsamlig; leiddi Grankell hann stórum vingjǫfum í brot. Konungr bauð Ásmundi at fara með sér ok lagði til þess mǫrg orð, en Ásmundr þóttisk eigi kunna at drepa hendi við veg sínum, ok rézk hann til ferðar með konungi ok gerðisk síðan hans maðr ok kom í ina mestu kærleika við konung. Óláfr konungr dvalðisk mestan hluta sumars á Hálogalandi ok fór í allar þinghár ok kristnaði þar allan lýð. Þá bjó í Bjarkey Þórir hundr, hann var ríkastr maðr norðr þar; hann gerðisk þá lendr maðr Óláfs konungs. Margir

ríkir bóndasynir réðusk þá til ferðar við Óláf konung. Þá er á leið sumarit, kom konungr norðan ok snøri þá inn eptir Þrándheimi til Niðaróss ok sat þar eptir um vetrinn. Ok þann vetr kom Þorkell fóstri vestan ór Orkneyjum, þá er hann hafði drepit Einar jarl rangmunn. Þat haust var í Þrándheimi hallæri á korni, en áðr hafði lengi verit góð árferð, en hallæri var alt norðr í land, ok því meira, er norðarr var, en korn var gott austr í land ok svá um Uplǫnd, en þess naut við í Þrándheimi, at menn áttu þar mikil forn korn.

K. 107. Frá blótum Þrœnda.

Þat haust váru sǫgð Óláfi konungi þau tíðendi innan ór Þrándheimi, at bœndr hefði þar haft veizlur fjǫlmennar at vetrnóttum; váru þar drykkjur miklar; var konungi svá sagt, at þar væri minni ǫll signuð Ásum at fornum sið; þat fylgði ok þeiri sǫgn, at þar væri drepit naut ok hross ok roðnir stallar af blóði ok framit blót ok veittr sá formáli, at þat skyldi vera til árbótar; þat fylgði því, at ǫllum mǫnnum þótti þat auðsýnt, at goðin hǫfðu reizk því, er Háleygir hǫfðu horfit til kristni. En er konungr spurði þessi tíðendi, þá sendi hann menn inn í Þrándheim ok stefndi til sín bóndum þeim, er hann réð til nefna. Maðr er nefndr Ǫlvir á Eggju; hann var kendr við bœ þann, er hann bjó á; hann var ríkr maðr ok ættstórr; hann var hǫfuðsmaðr ferðar þessar af hendi bónda til konungs. Ok er þeir koma á konungs fund, þá bar konungr á hendr bóndum þessi kenzl. En Ǫlvir svarar af hendi bónda ok segir, at þeir hefði engar veizlur haft þat haust, nema gildi sín eða hvirfingsdrykkjur, en sumir vinaboð — »en þat, segir hann, er yðr er sagt frá orðtǫkum várum Þrœndanna, þá er vér drekkum, þá kunnu allir vitrir menn at varask slíkar rœður, en eigi kann ek at synja fyrir heimska menn ok ǫlóða, hvat þeir mæla«. Ǫlvir var maðr málsnjallr ok máldjarfr, varði hann allar þessar rœður við bœndr. En at lykðum segir konungr, at Innþrœndir mundu sér sjálfir bera vitni — »hvernug þeir eru trúaðir«. Fengu bœndr þá leyfi til heimfarar; fóru þeir ok, þegar er þeir váru búnir.

K. 108. Frá blótum Innþrœnda.

Síðarr um vetrinn var konungi sagt, at Innþrœndir hǫfðu fjǫlment á Mærini, ok váru þar blót stór at miðjum vetri;

blótuðu þeir þá til friðar ok vetrarfars góðs. En er konungr þóttisk sannfróðr um þetta, þá sendir konungr menn ok orðsending inn í Þrándheim ok stefndi bóndum út til bœjar; nefndi enn til menn þá, er honum þóttu vitrastir. Bœndr áttu þá tal sitt ok rœddu sín í milli um orðsending þessa; váru þeir allir ófúsastir til ferðarinnar, er áðr hǫfðu farit um vetrinn. En við bœn allra bónda, þá réð Ǫlvir til ferðarinnar; en er hann kom út til bœjar, fór hann brátt á konungs fund, ok tóku þeir tal. Bar konungr þat á hendr bóndum, at þeir hefði haft miðsvetrarblót. Ǫlvir svarar ok segir, at bœndr váru ósannir at þeiri sǫk — »hofðum vér, segir hann, jólaboð ok víða í heruðum samdrykkjur; ætla bœndr eigi svá hnept til jólaveizlu sér, at eigi verði stór afhlaup, ok drukku menn þat, herra, lengi síðan; er á Mærini mikill hǫfuðstaðr ok hús stór, en byggð mikil umhverfis; þykkir mǫnnum þar til gleði gott at drekka mǫrgum saman«. Konungr svarar fá ok var heldr styggr, þóttisk vita annat sannara en þat, er þá var frá borit. Bað konungr bœndr aptr fara — »en ek mun, segir hann, þó verða víss ins sanna, at þér dylið ok gangið eigi í mót; en hversu sem hér til hefir verit, þá gerið slíkt eigi optarr«. Fóru þá bœndr heim ok sǫgðu sína ferð ok þat, at konungr var heldr reiðr.

K. 109. Dráp Ǫlvis á Eggju.

Óláfr konungr hafði veizlu mikla um páska, ok hafði marga bœjarmenn í boði sínu ok svá bœndr. En eptir páska lét konungr setja fram skip sín ok bera til reiða ok árar, lét þilja skipin ok tjalda ok lét fljóta skipin svá búin við bryggjur. Óláfr konungr sendi menn eptir páska í Veradal. Maðr er nefndr Þóraldi, ármaðr konungs; hann varðveitti konungs bú at Haugi; en konungr sendi honum orð, at hann skyldi koma til hans sem skyndiligast. Þóraldi lagðisk þá fǫr eigi undir hǫfuð ok fór þegar út til bœjar með sendimǫnnum. Konungr kallar hann á einmæli ok spurði eptir, hvat sannendi væri á því, — »er mér er sagt frá siðum Innþrœnda, hvárt svá er, at þeir snúask til blóta; vil ek, segir konungr, at þú segir mér sem er ok þú veizt sannast; ert þú til þess skyldr, því at þú ert minn maðr«. Þóraldi svarar: »herra, þat vil ek yðr fyrst segja, at ek flutta hingat til bœjar sonu mína ii. ok konu ok lausafé alt, þat er ek mátta með komask. En ef þú vill hafa þessa sǫgu af mér, þá skal þat vera á yðru valdi; en ef ek segi svá sem er, þá muntu sjá

fyrir mínu ráði«. Konungr segir: »seg þú satt frá því, er ek spyr þik; en ek skal sjá fyrir ráði þínu, svá at þik skal ekki saka«. »Þat er yðr satt at segja, konungr, ef ek skal segja sem er, at inn um Þrándheim er náliga alt fólk alheiðit í átrúnaði, þótt sumir menn sé þar skírðir. En þat er siðr þeira, at hafa blót á haust ok fagna þá vetri, annat at miðjum vetri, en it iii. at sumri, þá fagna þeir sumri. Eru at þessu ráði Eynir ok Sparbyggvar, Verdœlir, Skeynir. Xii. eru þeir, er fyrir beitask um blótveizlurnar, ok á nú Ǫlvir í vár at halda upp veizlunni; er hann nú í starfi miklu á Mærini, ok þangat eru til flutt ǫll fǫng, þau er til þarf at hafa veizlunnar«. En er konungr varð ins sanna víss, þó lét hann blása saman liði sínu ok lét segja mǫnnum, at til skipa skyldi ganga. Konungr nefndi menn til skipstjórnar ok svá sveitarhǫfðingja, eða hvert hvergi sveit skyldi til skips. Var þá búizk skjótt; hafði konungr v. skip ok ccc. manna ok helt inn eptir firði; var góðr byrr ok tǫlðu snekkjurnar ekki lengi fyrir vindi; en þessa varði engan mann, at konungr myndi svá skjótt koma inn þannug. Konungr kom um nóttina inn á Mærina; var þar þegar sleginn mannhringr um hús. Þar var Ǫlvir hǫndum tekinn, ok lét konungr drepa hann ok mjǫk marga menn aðra; en konungr tók upp veizlu þá alla ok lét flytja til skipa sinna ok svá fé þat alt, bæði húsbúnað ok klæðnað ok gripi, er menn hǫfðu þangat flutt, ok skipta sem herfangi með mǫnnum sínum. Konungr lét ok veita heimferð at bóndum þeim, en honum þóttu mestan hluta hafa at átt þeim ráðum; váru sumir hǫndum teknir ok járnsettir, en sumir kómusk á hlaupi undan, en fyrir mǫrgum var féit upp tekit. Konungr stefndi þá þing við bœndr; en fyrir því, at hann hafði marga ríkismenn hǫndum tekit ok hafði þá í sínu valdi, þá réðu þat af frændr þeira ok vinir at játa konungi hlýðni, ok varð engi upreist í móti konungi gǫr í þat sinn. Snøri hann þar ǫllu fólki á rétta trú ok setti þar kennimenn ok lét gera kirkjur ok vígja. Konungr lagði Ǫlvi ógildan, en kastaði sinni eigu á fé þat alt, er hann hafði átt; en um þá menn aðra, er honum þótti mest sakbitnir, lét hann suma drepa, suma hamla, en suma rak hann ór landi, en tók fé af sumum. Konungr fór þá aptr út til Niðaróss.

K. 110. Frá Árnasonum.

Maðr er nefndr Árni Armóðsson; hann átti Þóru, dóttur Þorsteins gálga. Þau váru bǫrn þeira: Kálfr, Finnr, Þorbergr, Ámundi, Kolbjǫrn, Arnbjǫrn, Árni, Ragnhildr — hana átti Hárekr ór Þjóttu. Árni var lendr maðr, ríkr ok ágætr, vinr mikill Óláfs konungs. Þá váru með Óláfi konungi synir hans, Kálfr ok Fiðr; váru þar í miklum metnaði. Kona sú, er átt hafði Ǫlvir á Eggju, var ung ok fríð, ættstór ok auðig; þótti sá kostr ágætagóðr, en forráð hennar hafði þá konungr. Þau Ǫlvir áttu ii. sonu unga. Kálfr Árnason beiddisk þess af konungi, at hann gipti honum konu þá, er Ǫlvir hafði átt; ok fyrir vináttu sakir veitti konungr honum þat ok þar með eignir þær allar, er Ǫlvir hafði átt; gerði konungr hann þá lendan mann, fekk honum þá umboð sitt inn um Þrándheim; gerðisk Kálfr þá hǫfðingi mikill ok var maðr forvitri.

K. 111. Ferð Ólafs konungs á Uplǫnd.

Þá hafði Óláfr konungr verit vii. vetr í Nóregi. Þat sumar kómu til hans jarlar af Orkneyjum, Þorfinnr ok Brúsi; eignaðisk Óláfr konungr lǫnd þau, svá sem fyrr var ritit. Þat sumar fór Óláfr konungr um Mœri hváratveggju ok í Raumsdal um haustit; þar gekk hann af skipum sínum ok fór þá til Uplanda ok kom fram á Lesjar. Hann lét þar taka alla ina beztu menn bæði á Lesjum ok á Dofrum, ok urðu þeir at taka við kristni eða dauða þola eða undan at flýja, þeir sem því kómu við. En þeir er við kristni tóku, fengu konungi sonu sína í hendr í gíslingar til trúnaðar. Konungr var þar um nóttina, sem Bœar heita á Lesjum, ok setti þar fyrir presta. Síðan fór hann yfir Lorodal ok svá um Ljárdal, ok kom niðr þar sem Stafabrekka heitir; en á sú renn eptir dalnum, er Ótta heitir, ok er byggð fǫgr tveim megin árinnar ok er kǫlluð Lóar, ok mátti konungr sjá eptir endilangri byggðinni. »Skaði er þat, segir konungr, at brenna skal byggð svá fagra« — ok stefndi ofan í dalinn með liði sínu, ok váru á bœ þeim um nótt, er Nes heitir, ok tók konungr sér þar herbergi í lopti einu, þar sem hann svaf sjálfr í, ok þat stendr enn í dag ok er ekki at því gǫrt síðan, — ok var konungr þar nætr v. ok skar upp þingboð ok stefndi til sín bæði af Vágum ok af Lóm ok af Hedal ok lét þat boði fylgja, at þeir skulu annat tveggja halda bardaga við hann ok þola bruna af honum eða taka

við kristni ok fœra honum sonu sína í gísling. Síðan kómu þeir á konungsfund ok gengu til handa honum; sumir flýðu suðr í Dala.

K. 112. Saga Dala-Guðbrandz.

Dala-Guðbrandr hefir maðr heitit, er svá var sem konungr væri yfir Dǫlunum ok var hersir at nafni; honum jafnaði Sigvatr skáld at ríki ok víðlendi við Erling Skjálgsson; Sigvatr kvað um Erling;

84. Einn vissak þér annan
Jalks bríktǫpuð glíkan
(vítt réð gumna gætir)
Goðbrandr hét sá (lǫndum);
ykr kveðk jafna þykkja,
ormláðs hati, báða;
lýgr hinn at sér, lægir
linnsetrs, es telsk betri.

Guðbrandr átti son einn, þann er hér sé getit. Þá er Guðbrandr frá þessi tíðendi, at Óláfr konungr var kominn á Lóar ok nauðgaði mǫnnum at taka við kristni, þá skar hann upp herǫr ok stefndi ǫllum Dœlum til bœjar þess, er Hundþorp heitir, til fundar við sik; ok þar kómu þeir allir, ok var ørgrynni liðs, fyrir því at þar liggr vatn þat nær, sem Lǫgr heitir, ok mátti þar jafnvel fara til á skipum sem á landi, ok átti Guðbrandr þar þing við þá ok segir, at sá maðr var kominn á Lóar — »er Óláfr heitir, ok vill bjóða oss trú aðra, en vér hǫfum áðr, ok brjóta goð vár ǫll í sundr, ok segir svá, at hann eigi miklu meira goð ok mátkara, ok er þat furða, er jǫrð brestr eigi í sundr undir honum, er hann þorir slíkt at mæla, eða goð vár láta hann lengr ganga; ok vætti ek, ef vér berum út Þór ór hofi váru, er hann stendr á þeima bœ ok oss hefir jafnan dugat, ok sér hann Óláf ok hans menn, þá mun guð hans bráðna ok sjálfr hann ok menn hans ok at engu verða«. Þá œpðu þeir upp allir senn ok mæltu, at Óláfr skyldi aldrigi þaðan komask, ef hann kvæmi á fund þeira — »ok eigi mun hann þora lengra at fara suðr eptir Dǫlunum« segja þeir. Síðan ætluðu þeir til dcc. manna at fara á njósn norðr til Breiðu; en fyrir því liði var hǫfðingi sonr Guðbrandz, xviii. vetra gamall, ok margir aðrir ágætir menn með honum, ok kómu til bœjar þess er Hof heitir, ok váru þar þrjár nætr, ok kom þar mart lið til þeira, þat er flýit hafði af Lesjum ok Lóm ok Vágum, þeir er eigi vildu undir kristni ganga. En Óláfr konungr ok Sigurðr byskup settu eptir kennimenn á Lóm ok á Vága. Síðan fóru þeir yfir um Urgu-rǫst ok kómu niðr á Sil ok váru þar um nóttina ok frágu þau tíðendi, at lið var mikit fyrir þeim. Þat

frágu ok búendr, er á Breiðunni váru, ok bjoggusk til bardaga móti konungi. En þá er konungr stóð upp, þá herklæddisk hann ok fór suðr eptir Silvǫllum ok létti eigi fyrr en á Breiðunni ok sá þar mikinn her fyrir sér, búinn til bardaga. Síðan fylkði konungr liði sínu ok reið sjálfr fyrir ok orti orða á bœndr ok bauð þeim at taka við kristni. Þeir svǫruðu: »þú munt ǫðru við koma í dag en gabba oss« — ok œpðu heróp ok bǫrðu vápnum á skjǫldu sína. Konungsmenn hljópu þá fram, skutu spjótum; en búendr snøru þá þegar á flótta, svá at fátt eitt stóð eptir. Var þá sonr Guðbrandz hǫndum tekinn, ok gaf Óláfr konungr honum grið ok hafði með sér. Þar var konungr iiii. nætr. Þá mælti konungr við son Guðbrandz: »far þú aptr til fǫður þíns ok seg honum, at brátt mun ek þar koma«. Síðan fór hann heim aptr ok segir feðr sínum hǫrð tíðendi, at þeir hǫfðu hitt konung ok hófu bardaga við hann — »en lið várt flýði alt í fyrstunni þegar, en ek varð handtekinn, segir hann; gaf konungr mér grið ok bað mik fara at segja þér, at hann kømr hér brátt; nú hǫfum vér eigi meirr hér en cc. manna af því liði ǫllu, er vér hǫfðum þá til móts við hann; nú ræð ek þér þat, faðir, at berjask ekki við þenna mann«. »Heyra má þat, segir Guðbrandr, at ór þér er barðr kjarkr allr; ok fórtu þá illu heilli heiman; ok mun þér sjá fǫr lengi uppi vera, ok trúir þú nú þegar á órar þær, er sjá maðr ferr með ok þér hefir illa neisu gǫrva ok þínu liði«. Ok um nóttina eptir dreymði Guðbrand, at maðr kom til hans ljóss ok stóð af honum mikil ógn, ok mælti við hann: »sonr þinn fór enga sigrfǫr á mót Óláfi konungi, en miklu muntu hafa minni, ef þú ætlar at halda bardaga við konung, ok muntu falla sjálfr ok alt lið þitt, ok munu vargar draga þik ok alla yðr ok hrafnar slíta«. Hann varð hræddr mjǫk við ógn þessa ok segir Þórði ístrumaga, er hǫfðingi var fyrir Dœlum. Hann segir: »slíkt it sama bar fyrir mik« segir hann. Ok um morguninn létu þeir blása til þings ok sǫgðu, at þeim þótti þat ráð, at eiga þing við þann mann, er norðan fór með ný boðorð, ok vita með hverjum sannendum hann ferr. Síðan mælti Guðbrandr við son sinn: »þú skalt nú fara á fund konungs þess, er þér gaf grið, ok xii. menn með þér« —ok svá var gǫrt. Ok þeir kómu á fund konungs ok segja honum sitt ørendi, at bœndr vildu hafa þing við hann ok setja grið í milli konungs ok bónda. Konungr lét sér þat vel þokkask, ok bundu þat við hann einkamálum sín í milli, meðan sú stefna væri; ok fóru þeir aptr við svá búit ok segja Guðbrandi

ok Þórði, at grið váru sett. Konungr fór þá til bœjar þess, er Liðsstaðir heita, ok var þar v. nætr. Þá fór konungr á fund búanda ok átti þing við þá; en væta var á mikil um daginn. Síðan er þingit var sett, þá stóð konungr upp ok segir, at Læsir ok á Lóm, á Vága hafa tekit við kristni ok brotit niðr blóthús sín —»ok trúa nú á sannan guð, er skóp himin ok jǫrð ok alla hluti veit«. Síðan sezk konungr niðr, en Guðbrandr svarar: »eigi vitum vér, um hvern þú rœðir; kallar þú þann guð, er þú sér eigi ok engi annarra, en vér eigum þann guð, er hvern dag má sjá, ok er því eigi úti í dag, at veðr er vátt; ok mun yðr hann ógurligr sýnask ok mikill fyrir sér; vænti ek, at yðr skjóti skelk í bringu, ef hann kømr á þingit. En með því at þú segir, at guð yðarr má svá mikit, þá láttu hann nú svá gera, at veðr sé skýjat í morgin, en regn ekki, ok finnumk hér þá«. Síðan fór konungr heim til herbergis, ok fór með honum sonr Guðbrandz í gísling, en konungr fekk þeim annan mann í móti. Um kveldit þá spyrr konungr son Guðbrandz, hvernug goð þeira væri gǫrt. Hann segir, at hann var merkðr eptir Þór — »ok hefir hann hamar í hendi, ok mikill vexti ok holr innan, ok gǫrr undir honum sem hjallr sé, ok stendr hann þar á ofan, er hann er úti; eigi skortir hann gull ok silfr á sér; iiii. hleifar brauðs eru honum fœrðir hvern dag ok þar við slátr«. Síðan fóru þeir í rekkjur, en konungr vakði þá nótt ok var á bœnum sínum. En er dagr var, fór konungr til messu ok síðan til matar ok þá til þings; en veðrinu var svá farit, sem Guðbrandr hafði fyrir mælt. Þá stóð byskup upp í kantarakápu ok hafði mítr á hǫfði ok bagal í hendi ok talði trú fyrir bóndum ok segir margar jartegnir, er guð hafði gǫrt, ok lauk vel rœðu sinni. Þá svarar Þórðr ístrumagi: »mart mælir hyrningr sjá, er staf hefir í hendi, ok uppi á sem veðrarhorn sé bjúgt; en með því at þit félagar kallið guð yðarn svá margar jartegnir gera, þá mæl þú við hann, at á morgin fyrir sól láti hann vera heið ok sólskin, ok finnumk þá, ok gerum þá annat hvárt, at verum sáttir um þetta mál, eða hǫldum bardaga« — ok skilðusk þá at sinni.

K. 113. Skírðr Dala-Guðbrandr.

Kolbeinn sterki hét maðr, er var með Óláfi konungi; hann var kynjaðr ór Fjǫrðum; hann hafði þann búnað jafnan, at hann var gyrðr sverði ok hafði ruddu mikla í hendi, er menn kalla klubbu. Konungr mælti við Kolbein, at hann skyldi vera næst honum um morguninn. Síðan mælti hann við menn sína: »gangið

þér þannug í nótt, sem skip bónda eru, ok borið raufar á ǫllum, en ríðið í brot eykjum þeira af bœjum, þar sem þeir eru á« — ok svá var gǫrt. En konungr var þá nótt alla á bœnum ok bað guð þess, at hann skyldi leysa þat vendræði með sinni mildi ok miskunn. En er konungr hafði lokit tíðum, ok var þat móti degi, síðan fór hann til þings. En er hann kom á þing, þá váru sumir bœndr komnir: þá sá þeir mikinn fjǫlða búanda fara til þings, ok báru í milli sín manlíkan mikit, glæst alt með gulli ok silfri. En er þat sá bœndr, þeir er á þinginu váru, þá hljópu þeir allir upp ok lutu því skrímsli. Síðan var þat sett á miðjan þingvǫll. Sátu ǫðrum megin búendr, en ǫðrum megin konungr ok hans lið. Síðan stóð upp Dala-Guðbrandr ok mælti: »hvar er nú guð þinn, konungr; þat ætla ek nú, at hann beri heldr lágt hǫkuskeggit; ok svá sýnisk mér, sem minna sé karp þitt nú ok þess hyrnings, er þér kallið byskup ok þar sitr í hjá þér, heldr en fyrra dag; fyrir því at nú er guð várr kominn, er ǫllu ræðr, ok sér á yðr með hvǫssum augum, ok sé ek, at þér eruð nú felmsfullir ok þorið varla augum upp at sjá. Nú fellið niðr hindrvitni yðra ok trúið á goð várt, er alt hefir ráð yðart í hendi« — ok lauk sinni rœðu. Konungr mælti við Kolbein, svá at bœndr vissu ekki til: »ef svá berr at í ørendi mínu, at þeir sjá frá goði sínum, þá slá þú hann þat hǫgg, sem þú mátt mest, með ruddunni«. Síðan stóð konungr upp ok mælti: »mart hefir þú mælt í morgun til vár; lætr þú kynliga yfir því, er þú mátt eigi sjá guð várn; en vér væntum. at hann mun koma brátt til vár. Þú ógnar oss guði þínu, er blint er ok dauft ok má hvárki bjarga sér né ǫðrum ok kømsk engan veg ór stað, nema borinn sé; ok vænti ek nú, at honum sé skamt til illz; ok lítið þér nú til ok séð í austr, þar ferr nú guð várr með ljósi miklu«. Þá rann upp sól, ok litu bœndr allir til sólarinnar. En í því bili laust Kolbeinn svá goð þeira, svá at þat brast alt í sundr, ok hljópu þar út mýss, svá stórar sem kettir væri, ok eðlur ok ormar. En bœndr urðu svá hræddir, at þeir flýðu, sumir til skipa; en þá er þeir hrundu út skipum sínum, þá hljóp þar vatn í ok fyldi upp, ok máttu eigi á koma; en þeir, er til eykja hljópu, þá fundu eigi. Síðan lét konungr kalla búendr ok segir, at hann vill eiga tal við þá; ok hverfa búendr aptr ok settu þing, ok stóð konungr upp ok talaði: »eigi veit ek, segir hann, hví sætir hark þetta ok hlaup, er þér gerið; en nú meguð þér sjá, hvat guð yðarr mátti, er þér báruð á gull ok silfr, mat ok vistir, ok sá nú, hverjar

véttir þess hǫfðu neytt, mýss ok ormar, eðlur ok pǫddur; ok hafa þeir verr, er á slíkt trúa ok eigi vilja láta af heimsku sinni. Takið þér gull yðart ok gørsimar, er hér ferr nú um vǫllu, ok hafið heim til kvinna yðarra ok berið aldri síðan á stokka eða á steina. En hér eru nú kostir ii. á með oss; annat tveggja, at þér takið nú við kristni eða haldið bardaga við mik í dag, ok beri þeir sigr af ǫðrum í dag, er sá guð vill, er vér trúum á«. Þá stóð Guðbrandr upp ok mælti: »skaða mikinn hǫfum vér farit um guð várt; ok þó með því, at hann mátti ekki oss við hjálpa, þá viljum vér nú trúa á þann guð, sem þú trúir« — ok tóku þá allir við kristni. Þá skírði byskup Guðbrand ok son hans ok setti þar eptir kennimenn; ok skilðusk þeir vinir, sem fyrr váru óvinir, ok lét þar Guðbrandr gera kirkju í Dǫlunum.

K. 114. Kristnuð Heiðmǫrk.

Óláfr konungr fór síðan út á Heiðmǫrk ok kristnaði þar; þvíat þá er hann hafði tekit konunga, treystisk hann eigi at fara víða um land eptir slíkt stórvirki; var þá óvíða kristnat um Heiðmǫrk. En í þeiri ferð létti konungr eigi fyrr, en Heiðmǫrk var alkristnuð ok þar vígðar kirkjur ok kennimenn til. Þá fór hann út á Þótn ok Haðaland ok rétti þar siðu manna, ok létti svá, at þar var alkristit. Þaðan fór hann á Hringaríki, ok gengu menn alt undir kristni. Þat frágu Raumar, at Óláfr konungr bjósk upp þannug, ok sǫmnuðu liði miklu saman ok mæltu svá sín í milli, at þat er þeim eimuni, sú yfirfǫr, er Óláfr hafði þar farit fyrra sinni. Þá kom móti honum bóndasamnaðr við á þá, er Nitja heitir. Hǫfðu bœndr her mannz. En er þeir fundusk, ortu bœndr þegar á til bardaga, en brátt brann við hlutr þeira ok hrukku þeir þegar undan ok váru barðir til batnaðar, þvíat þeir tóku við kristni. Fór konungr yfir þat fylki, ok skilðisk eigi fyrr við, en þar hǫfðu allir menn við kristni tekit. Þaðan fór hann austr í Sóleyjar ok kristnaði þá byggð. Þar kom til hans Óttarr svarti ok beiddisk at ganga til handa Óláfi konungi. Þann vetr hafði áðr andazk Óláfr Svía-konungr; þá var Ǫnundr Óláfsson konungr í Svíþjóð. Óláfr konungr snøri þá aptr á Raumaríki. Var þá mjǫk liðinn vetrinn. Þá stefndi Óláfr konungr þing fjǫlment í þeim stað, sem síðan hefir verit Heiðsævisþing. Setti hann þá þat í lǫgum, at til þess þings skyldi sœkja Uplendingar, ok Heiðsævislǫg skyldu ganga um ǫll fylki á Uplǫndum ok svá víða annars staðar, sem síðan hafa þau

gengit. En er várar, sótti hann út til sævar, lét þá búa skip sín ok fór um várit út til Túnsbergs ok sat þar um várit, þá er þar var fjǫlmennast ok þungi var fluttr til bœjar af ǫðrum lǫndum. Var þar þá árferð góð alt um Víkina ok til góðrar hlítar alt norðr til Staðs, en hallæri mikit alt norðr þaðan.

K. 115. Sætt Óláfs konungs ok Einars þambarskelfis.

Óláfr konungr sendi boð um várit vestr um Agðir ok alt norðr um Rogaland ok um Hǫrðaland, at hann vill hvárki korn né malt né mjǫl þaðan í brot láta selja; lét þat fylgja, at hann mun þangat koma með lið sitt ok fara at veizlum, svá sem siðvenja var til. Fór þetta boð um þau fylki ǫll, en konungr dvalðisk í Víkinni um sumarit ok fór alt austr til landzenda. Einarr þambarskelfir hafði verit með Óláfi Svía-konungi, síðan er Sveinn jarl andaðisk, mágr hans, ok gǫrzk Svía-konungs maðr, tekit þar af honum lén mikit. En er konungr var andaðr, þá fýstisk Einarr at leita sér griða til Óláfs digra, ok hǫfðu þar um várit farit orðsendingar milli. En er Óláfr konungr lá í Elfi, þá kom þar Einarr þambarskelfir með nǫkkura menn; rœddu þeir konungr þá um sætt sína, ok samðisk þat með þeim, at Einarr skyldi fara norðr til Þrándheims ok hafa eignir sínar allar ok svá þær jarðir, er Bergljótu hǫfðu heiman fylgt. Fór Einarr þá norðr leið sína, en konungr dvalðisk í Víkinni ok var lengi í Borg um haustit ok ǫndurðan vetr.

K. 116. Sætt Óláfs konungs ok Erlings Skjálgssonar.

Erlingr Skjálgsson helt ríki sínu, svá at alt norðr frá Sognsæ ok austr til Líðandisness réð hann ǫllu við bœndr, en veizlur konungs hafði hann miklu minni en fyrr. Þá stóð þó sú ógn af honum, at engi lagði í aðra skál en hann vildi. Konungi þótti ofgangr at ríki Erlings. Maðr er nefndr Áslákr Fitjaskalli, kynstórr ok ríkr. Skjálgr, faðir Erlings, ok Áskell, faðir Ásláks, váru brœðrasynir. Áslákr var mikill vinr Óláfs konungs, ok setti konungr hann niðr á Sunn-Hǫrðalandi, fekk honum þar lén mikit ok veizlur stórar ok bað konungr hann halda til fullz við Erling. En þat varð ekki þannug, þegar er konungr var ekki nær; varð þá Erlingr einn at ráða, svá sem hann vildi, þeira í milli; var hann ekki at mjúkari, at Áslákr vildi sik fram draga hjá honum; fóru þeira skipti svá at Áslákr helzk ekki við í sýslunni; fór hann á fund konungs ok segir honum frá viðskipti þeira Erlings.

Konungr bað Áslák vera með sér — »þar til er vér Erlingr finnumk«. Konungr gerði orð Erlingi, at hann skyldi koma til Túnsbergs um várit á fund konungs. En er þeir finnask, þá eiga þeir stefnur, ok mælti konungr: »svá er mér sagt frá ríki þínu, Erlingr, at engi sé sá maðr norðan frá Sognsæ til Líðandisness, er frelsi sínu haldi fyrir þér; eru þar margir þeir menn, er óðalbornir þættisk til vera, at hafa réttendi af jafnbornum mǫnnum sér. Nú er hér Áslákr, frændi yðarr, ok þykkisk hann heldr kulda af kenna um yður viðrskipti. Nú veit ek þat eigi, hvárt heldr er, at hann hefir sakir til þess, eða skal hann hins at gjalda, er ek hefi hann þar sett yfir varnað minn. En þótt ek nefna hann til þess, þá kæra margir aðrir slíkt fyrir oss, bæði þeir er í sýslum sitja, ok svá ármenn, er bú varðveita ok veizlur skulu gera móti mér ok liði mínu«. Erlingr svarar: »því skal skjótt svara, segir hann, at því skal neita, at ek gefa þær sakir Ásláki né ǫðrum mǫnnum, at í þjónostu yðarri sé; en hinu skal játa, at þat er nú, sem lengi hefir verit, at hverr várr frænda vill ǫðrum meiri vera; svá hinu ǫðru skal játa, at ek geri þat lostigr, at beygja hálsinn fyrir þér, Óláfr konungr, en hitt mun mér ǫrðigt þykkja, at lúta til Selþóris, er þrælborinn er í allar ættir, þótt hann sé nú ármaðr yðarr, eða annarra þeira, er hans makar eru at kynferð, þótt þér leggið metorð á«. Þá tóku til beggja vinir ok báðu, at þeir skyldu sættask, segja svá, at konungi var at engum manni styrkr jammikill, sem at Erlingi — »ef hann má vera yðarr fullkominn vinr«; í annan stað mæltu þeir til Erlings, at hann skyldi vægja til við konung, segja svá, ef hann helzk í vináttu við konung, at honum mun þá alt auðvelligt at koma slíku fram, sem hann vildi, við hvern annarra. Lauk svá stefnu þeiri, at Erlingr skyldi hafa sǫmu veizlur, sem hann hafði áðr haft, ok settusk niðr allar sakir þær, er konungr hafði á hendi Erlingi. Skyldi ok fara til konungs Skjálgr, sonr hans, ok vera með honum. Fór þá Áslákr aptr til búa sinna, ok váru þá sáttir at kalla. Erlingr fór ok heim til búa sinna ok helt teknum hætti um ríki sitt.

K. 117. Uphaf sǫgu Selsbana.

Sigurðr hét maðr Þórisson, bróðir Þóris hundz í Bjarkey. Sigurðr átti Sigríði, dóttur Skjálgs, systur Erlings. Ásbjǫrn hét sonr þeira; hann þótti allmannvænn í upvexti. Sigurðr bjó í Ǫmð á Þrándarnesi; hann var maðr stórauðigr, virðingamaðr

mikill; ekki var hann konungi handgenginn, ok var Þórir fyrir þeim brœðrum at virðingu, er hann var lendr maðr konungs; en heima í búnaði, þá var Sigurðr í engan stað minni rausnarmaðr; hann var því vanr, meðan heiðni var, at hafa iii. blót hvern vetr, eitt at vetrnóttum, en annat at miðjum vetri, iii. at sumri; en er hann tók við kristni, þá helt hann þó teknum hætti um veizlur; hafði hann þá um haustit vinaboð mikit, ok enn jólaboð um vetrinn, ok bauð þá enn til sín mǫrgum mǫnnum; þriðju veizlu hafði hann um páska ok hafði þá ok fjǫlment. Slíku hélt hann fram, meðan hann lifði. Sigurðr varð sóttdauðr. Þá var Ásbjǫrn xviii. vetra; tók hann þá arf eptir fǫður sinn; helt hann teknum hætti ok hafði iii. veizlur á hverjum vetri, sem faðir hans hafði haft. Þess var skamt í milli, er Ásbjǫrn hafði tekit við fǫðurarfi, ok þess, er árferð tók at versna ok sæði manna brugðusk. Ásbjǫrn helt inu sama um veizlur sínar, ok naut hann þá þess við, at þar váru forn korn ok forn fǫng, þau er hafa þurfti. En er þau misseri liðu af ok ǫnnur kómu, var þá korn engum mun betra en in fyrri. Þá vildi Sigríðr, at veizlur væri af teknar, sumar eða allar; Ásbjǫrn vildi þat eigi; fór hann þá um um haustit at hitta vini sína ok keypti korn þar sem hann gat, en þá af sumum. Fór svá enn fram þann vetr, at helt veizlum ǫllum. En eptir um várit fengusk lítil sæði, þvíat engi gat frækorn at kaupa. Rœddi Sigríðr um, at fækka skyldi húskarla; Ásbjǫrn vildi þat eigi ok helt hann ǫllu inu sama þat sumar; korn var heldr óárvænt. Þat fylgði ok þá, at svá var sagt sunnan ór landi, at Óláfr konungr bannaði korn ok malt ok mjǫl at flytja sunnan ok norðr í landit. Þá þótti Ásbirni vandask um tilfǫngin búsins; var þat þá ráð hans, at hann lét fram setja byrðing, er hann átti; þat var hafferanda skip at vexti; skipit var gott ok reiði vandaðr mjǫk til; þar fylgði segl, stafat með vendi. Ásbjǫrn rézk til ferðar, ok með honum xx. menn; fóru norðan um sumarit, ok er ekki sagt frá ferð þeira, fyrr en þeir koma í Karmtsund aptan dags ok lǫgðu at við Ǫgvaldznes. Þar stendr bœr mikill skamt upp á eyna Kǫrmt, er heitir á Ǫgvaldznesi; þar var konungs bú, ágætr bœr; þar réð fyrir Þórir selr; var hann þar ármaðr. Þórir var maðr ættsmár ok hafði mannazk vel, starfsmaðr góðr, snjallr í máli, áburðarmaðr mikill, framgjarn ok óvæginn; hlýddi honum þat síðan, er hann fekk konungs styrk; hann var maðr skjótorðr ok ǫrorðr. Þeir Ásbjǫrn lágu þar um nótt. En um morgininn, er ljóst var

orðit, gekk Þórir ofan til skips ok nǫkkurir menn með honum. Hann spurði, hverr fyrir skipi því réði inu vegliga. Ásbjǫrn segir til sín ok nefndi fǫður sinn. Þórir spyrr, hvert hann skyldi fara it lengsta, eða hvat honum væri at ørendum. Ásbjǫrn segir, at hann vill kaupa sér korn ok malt; segir hann, sem satt var, at hallæri var mikit norðr í land — »en oss er sagt, at hér sé vel ært; viltu, bóndi, selja oss korn? Ek sé, at hér eru hjálmar stórir; væri oss þat órlausn, at þurfa eigi lengra at fara«. Þórir svarar: »ek skal gera þér órlausn, at þú þurfir eigi lengra at fara at kornkaupum eða víðara hér um Rogaland. Ek kann þat segja þér, at þú munt hér vel mega aptr hverfa ok fara eigi lengra, þvíat þú munt eigi korn hér fá né í ǫðrum stǫðum, þvíat konungr bannar at selja heðan korn norðr í land — ok far aptr, Háleygr; sá mun þér inn bezti«. Ásbjǫrn segir: »ef svá er, bóndi, sem þú segir, at vér munum ekki fá kornkaup, þá mun eigi minna mitt ørendi, en hafa kynnisókn á Sóla ok sjá híbýli Erlings frænda míns«. Þórir segir: »hversu mikla frændsemi átt þú við Erling?«. Hann segir: »móðir mín er systir hans«. Þórir segir: »vera kann þá, at ek hafa þá ekki varliga mælt, ef þú ert systurson konungsins Rygja«. Þá kǫstuðu þeir Ásbjǫrn tjǫldunum af sér ok snøru út skipinu. Þórir kallaði á þá: »farið nú vel ok komið hér, þá er þér farið aptr«. Ásbjǫrn segir, at svá skyldi vera. Fara þeir nú leið sína ok koma at kveldi á Jaðar. Fór Ásbjǫrn upp með x. menn, en aðrir x. gættu skips. En er Ásbjǫrn kom til bœjar, fekk hann þar góðar viðtǫkur ok var Erlingr við hann inn kátasti. Setti Erlingr hann it næsta sér ok spurði hann margra tíðenda norðan ór landi. Ásbjǫrn segir it ljósasta af ørendum sínum. Erlingr segir, at þat var þá eigi vel til borit, er konungr bannaði kornsǫlur — »veit ek, segir hann, eigi þeira manna ván hér, at traust myni til bera at brjóta orð konungs; verðr mér vanngætt til skaps konungs, þvíat margir eru spillendr at um vináttu vára«. Ásbjǫrn segir: »seint er satt at spyrja; mér hefir kent verit á ungaaldri, at móðir mín væri frjálsborin í allar hálfur ok þat með, at Erlingr á Sóla væri nú gǫfgastr hennar frænda, en nú heyri ek þik segja, at þú sér eigi svá frjáls fyrir konungs þrælum, at þú megir ráða fyrir korni þínu slíkt er þér líkar«. Erlingr sá til hans ok glotti við tǫnn ok mælti: »minna vitið þér af konungs ríki Háleygir en vér Rygir; en ǫrorðr muntu heima vera; áttu ok ekki langt til

þess at telja. Drekkum nú fyrst, frændi, sjám í morgin, hvat títt er um ørendi þitt«. Gerðu þeir svá ok váru kátir um kveldit. Eptir um daginn talask þeir viðr, Erlingr ok Ásbjǫrn, ok mælti Erlingr: »hugsat hefi ek nǫkkut fyrir um kornkaupin þín, Ásbjǫrn, eða hversu vandr muntu vera at kaupunautum?«. Hann segir, at hann hirði þat aldrigi, at hverjum hann keypti korn, ef honum væri heimult selt. Erlingr mælti: »þat þykki mér líkara, at þrælar mínir munu eiga korn, svá at þú munt vera fullkaupa; þeir eru ekki í lǫgum eða landzrétt með ǫðrum mǫnnum«. Ásbjǫrn segir, at hann vill þann kost. Þá var sagt þrælunum til um þetta kaup; létu þeir korn fram ok malt ok seldu Ásbirni; hlóð hann skip sitt, sem hann vildi. En er hann var í brot búinn, leiddi Erlingr hann út með vingjǫfum, ok skilðusk þeir með kærleikum. Fekk Ásbjǫrn byrleiði gott ok lagði at um kveldit í Karmtsundi við Ǫgvaldznes, ok váru þar um nóttina. Þórir selr hafði þegar spurn af um farar Ásbjarnar ok svá þat, at skip hans var kafhlaðit. Þórir stefndi til sín liði um nóttina, svá at hann hafði fyrir dag lx. manna; hann fór á fund Ásbjarnar, þegar er lítt var lýst; gengu þeir þegar út á skipit. Þá váru þeir Ásbjǫrn klæddir, ok heilsaði Ásbjǫrn Þóri. Þórir spyrr, hvat þunga Ásbjǫrn hefði á skipi. Hann segir, at korn ok malt var. Þórir segir: »þá mun Erlingr gera at vanða, at taka fyrir hégómamál ǫll orð konungs, ok leiðisk honum enn eigi þat, at vera hans mótstǫðumaðr í ǫllu, ok er furða at, er konungr lætr honum alt hlýða«. Var Þórir málóði um hríð; en er hann þagnaði, þá segir Ásbjǫrn, at korn hǫfðu átt þrælar Erlings. Þórir svarar snelt, at hann hirði eigi um prettu þeira Erlings — »er nú hitt til, Ásbjǫrn, at þér gangið á land, elligar fœrum vér yðr útbyrðis; þvíat vér viljum enga þrǫng hafa af yðr, meðan vér ryðjum skipit«. Ásbjǫrn sá, at hann hafði eigi liðskost við Þóri, ok gengu þeir Ásbjǫrn á land upp, en Þórir lét flytja farminn allan af skipinu. En er rutt var skipit, þá gekk Þórir eptir skipinu; hann mælti: »furðugott segl hafa þeir Háleygirnir; taki byrðingssegl várt it forna ok fái þeim; þat er þeim fullgott, er þeir sigla lausum kili«. Svá var gǫrt, at skipt var seglunum. Fóru þeir Ásbjǫrn brot leið sína við svá búit ok stefndi hann þá norðr með landi ok létti eigi fyrr, en hann kom heim í ǫndverðan vetr, ok varð sjá fǫr allfræg. Varð þá alt starf tekit af Ásbirni, at búa veizlur á þeim vetri. Þórir bauð Ásbirni til jólaveizlu ok móður hans ok þeim mǫnnum, er

þau vildu hafa með sér; Ásbjǫrn vildi eigi fara ok sat heima. Þat fann á, at Þóri þótti Ásbjǫrn gera óvirðiliga til boðsins; hafði Þórir í fleymingi um farar Ásbjarnar — »bæði er, segir hann, at mikill er virðingamunr vár frænda Ásbjarnar, enda gerir hann svá, slíkt starf sem hann lagði á í sumar, at sœkja kynnit til Erlings á Jaðar, en hann vill eigi hér fara í næsta hús til mín; veit ek eigi, hvárt hann hyggr, at Selþórir myni í hverjum hólma fyrir vera«. Slík orð spurði Ásbjǫrn til Þóris ok ǫnnur þeim lík. Ásbjǫrn unði stórilla ferð sinni ok enn verr, er hann heyrði slíkt haft at hlátri ok spotti. Var hann heima um vetrinn ok fór hvergi til heimboða.

K. 118. Dráp Selþóris.

Ásbjǫrn átti langskip; þat var snekkja xx-sessa, stóð í nausti miklu. Eptir kyndilsmessu lét hann setja fram skipit ok bera til reiða ok lét búa skipit. Þá stefndi hann til sín vinum sínum ok hafði nær lxxxx. manna ok alla vel vápnaða. En er hann var búinn ok byr gaf, þá siglði hann suðr með landi, ok fara þeir ferðar sinnar, ok byrjar heldr seint; en er þeir sœkja suðr í land, þá fóru þeir útleið meirr en þjóðleið. Ekki varð til tíðenda um ferð þeira, fyrr en þeir kómu at kveldi fimta dag páska útan at Kǫrmt. Hennig er þannug farit, at hon er mikil ey, lǫng ok víðast ekki breið, liggr við þjóðleið fyrir útan; þar er mikil byggð ok víða er eyin óbyggð, þat er út liggr til hafsins. Þeir Ásbjǫrn lendu útan at eyjunni, þar er óbyggt var. En er þeir hǫfðu tjaldat, þá mælti Ásbjǫrn: »nú skuluð þér vera eptir hér ok bíða mín; en ek mun ganga upp á eyna á njósn, hvat títt er í eyjunni, þvíat vér hǫfum ekki um spurt áðr«. Ásbjǫrn hafði vándan búnað ok hǫtt síðan, fork í hendi, gyrðr sverði undir klæðum. Hann gekk á land upp ok yfir á eyna. En er hann kom á nǫkkura hæð, þá er hann mátti sjá til bœjar á Ǫgvaldznesi ok svá fram í Karmtsund, þá sá hann mannfarar miklar bæði á sæ ok á landi, ok sótti þat fólk alt til bœjar á Ǫgvaldznesi; honum þótti þat undarligt. Síðan gekk hann heim til bœjarins ok þar til, er þjónostumenn bjoggu mat; heyrði hann þá þegar ok skilði rœður þeira, at Óláfr konungr var þar kominn til veizlu, svá þat með, at konungr var til borða genginn. Ásbjǫrn snøri þá til stofunnar, en er hann kom í forstofuna, þá gekk annarr maðr út, en annarr inn, ok gaf engi maðr at honum gaum; opin var stofuhurðin; hann sá, at Þórir

selr stóð fyrir hásætisborðinu. Þá var mjǫk á kveld liðit. Ásbjǫrn heyrði til, at menn spurðu Þóri frá skiptum þeira Ásbjarnar, ok svá þat, at Þórir sagði af langa sǫgu, ok þótti Ásbirni hann halla sýnt sǫgunni. Þá heyrði hann, at maðr mælti: »hvernug varð hann Ásbjǫrn, þá er þér rudduð skipit?«. Þórir segir: »bar hann sik til nǫkkurrar hlítar ok þó eigi vel, þá er vér ruddum skipit, en er vér tókum seglit af honum, þá grét hann«. En er Ásbjǫrn heyrði þetta, þá brá hann sverðinu hart ok títt ok hljóp í stofuna, hjó þegar til Þóris; kom hǫggit útan á hálsinn; fell hǫfuðit á borðit fyrir konunginn, en búkrinn á fœtr honum; urðu borðdúkarnir í blóði einu bæði uppi ok niðri. Konungr mælti, bað taka hann ok var svá gǫrt, at Ásbjǫrn var tekinn hǫndum ok leiddr út ór stofunni; en þá var tekinn borðbúnaðrinn ok dúkarnir ok í brot borinn, svá líkit Þóris var í brot borit, ok sópat alt þat er blóðugt var. Konungr var allreiðr ok stilti vel orðum sínum, svá sem hann var vanr jafnan. Skjálgr Erlingsson stóð upp ok gekk fyrir konung ok mælti svá: »nú mun, sem optarr konungr, at þar mun til umbótar at sjá, er þér eruð; ek vil bjóða fé fyrir mann þenna, til þess at hann haldi lífi sínu ok limum, en þér konungr, skapið ok skerið um alt annat«. Konungr segir: »er eigi þat dauðasǫk, Skjálgr, ef maðr brýtr páskafrið ok sú ǫnnur, er hann drap mann í konungs herbergi; sú in iii., er ykkr fǫður þínum mun þykkja lítils verð, er hann hafði fœtr mína fyrir hǫggstokkinn?«. Skjálgr svarar: »illa er þat, konungr, er yðr mislíkar; en elligar væri verkit it bezta unnit. En ef verk þetta, konungr, þykkir yðr í móti skapi ok mikils vert, þá vætti ek, at ek þiggja mikit af yðr fyrir þjónostu mína; munu margir þat mæla, at yðr sé þat vel geranda«. Konungr segir: »þóttú sér mikils verðr, Skjálgr, þá mun ek eigi fyrir þínar sakir brjóta lǫgin ok leggja konungstígnina«. Skjálgr snýsk þá í brot ok út ór stofunni. Xii. menn hǫfðu þar verit með Skjálgi, ok fylgðu þeir honum allir, ok margir aðrir gengu með honum í brot. Skjálgr mælti til Þórarins Nefjólfssonar: »ef þú vilt hafa vináttu mína, þá legðu allan hug á, at maðrinn sé eigi drepinn fyrir sunnudag«. Síðan ferr Skjálgr ok menn hans ok tóku róðrarskútu, er hann átti, ok róa suðr, svá sem á mátti taka, ok kómu í elding nætr á Jaðar, gengu þegar upp til bœjarins ok til lopts þess, er Erlingr svaf í. Skjálgr hljóp á hurðina, svá at hon brotnaði at nǫglum. Við þat vaknar Erlingr ok aðrir, sem inni váru; hann

var skjótastr á fœtr ok greip upp skjǫld sinn ok sverð ok hljóp til duranna ok spurði, hverr þar fœri svá ákaft. Skjálgr segir til sín ok bað upp láta hurðina. Erlingr segir: »þat var líkligast, at þú myndir vera, ef allheimsliga fór, eða fara menn nǫkkurir eptir yðr?«. Var þá látin upp hurðin. Þá mælti Skjálgr: »þat vænti ek, þótt þér þykki ek fara ákafliga, at Ásbirni, frænda þínum, þykki ekki ofrskjótt, þar er hann sitr norðr á Ǫgvaldznesi í fjǫtrum; ok er þat mannligra at fara til ok duga honum«. Síðan hafask þeir feðgar orð við; segir þá Skjálgr Erlingi alla atburði um víg Selþóris.

K. 119. Frá Þórarni Nefjólfssyni.

Óláfr konungr settisk í sæti sitt, þá er um var búizk í stofunni, ok var hann allreiðr; hann spurði, hvat títt var um vegandann; honum var sagt, at hann var úti í svǫlum í gæzlu hafðr. Konungr segir: »hví er hann eigi drepinn?«. Þórarinn Nefjólfsson segir: »herra, kallið ér eigi þat morðverk, at drepa menn um nætr?«. Þá mælti konungr: »seti hann í fjǫtur ok drepi hann í morgin«. Þá var Ásbjǫrn fjǫtraðr ok byrgðr einn í húsi um nóttina. Eptir um daginn hlýddi konungr morguntíðum; síðan gekk hann á stefnur ok sat þar fram til hámessu; ok er hann gekk frá tíðum, mælti hann til Þórarins: »mun nú vera sólin svá há, at Ásbjǫrn, vinr yðarr, mun mega hanga«. Þórarinn segir ok laut konungi: »herra, sagði byskup inn fyrra frjádag, at sá konungr, er allz á vald, ok þolði hann skapraunir, ok er sá sæll, er heldr má eptir honum líkja, en eptir hinum, er þá dœmðu manninn til dauða, eða þeim, er olli manndrápinu. Nú er eigi langt til morgins, ok er þá sýkn dagr«. Konungr leit við honum ok mælti: »ráða muntu þessu, at hann mun ekki í dag drepinn; skaltu nú taka við honum ok varðveita hann; ok vit þat til sannz, at þar liggr líf þitt við, ef hann kømsk í brot með nǫkkuru móti«. Gekk þá konungr leið sína, en Þórarinn gekk þar til, er Ásbjǫrn sat í járnum. Lét Þórarinn þá af honum fjǫtur ok fylgði honum í stofu eina lítla ok lét þá fá honum drykk ok mat ok segir honum, hvat konungr hefði á lagt, ef Ásbjǫrn hlypi í brot. Ásbjǫrn segir, at Þórarinn þurpti ekki þat at óttask. Sat Þórarinn þar hjá honum lengi um daginn ok svá svaf hann þar um nóttina. Laugardag stóð konungr upp ok fór til morgintíða; síðan gekk hann á stefnur, ok var þar fjǫlment komit af bóndum, ok áttu þeir mart at kæra. Sat kon-

ungr þar lengi dags, ok varð heldr síð gengit til hámessu. Eptir þat gekk konungr til matar; en er hann hafði matazk, drakk hann um hríð, svá at borð váru uppi. Þórarinn gekk til prests þess, er kirkju varðveitti, ok gaf honum íí. aura silfrs til þess, at hann skyldi hringja til helgar. jamskjótt sem konungs borð fóru upp. En er konungr hafði drukkit þá hríð, sem honum þótti felt, þá var borð upp tekit. Þá mælti konungr, segir, at þá var ráð, at þrælar fœri með vegandann ok dræpi hann. Í því bili var hringt til helgar. Þá gekk Þórarinn fyrir konung ok mælti: »grið mun sjá maðr skulu hafa um helgina, þótt hann hafði illa til gǫrt«. Konungr segir: »gættu hans, Þórarinn, svá at hann komisk eigi í brot«. Gekk þá konungr til kirkju ok fór til nónu, en Þórarinn sat enn um daginn hjá Ásbirni. Sunnudag gekk byskup til Ásbjarnar ok skriptaði honum ok gaf honum lof til at hlýða hámessu. Þórarinn gekk þá til konungs ok bað hann fá menn til at varðveita vegandann — »vil ek nú, segir hann, viðr skiljask hans mál«. Konungr bað hann hafa þǫkk fyrir þat. Fekk hann þá menn til at varðveita Ásbjǫrn; var þá settr fjǫturr á hann. En er til hámessu var gengit, þá var Ásbjǫrn leiddr til kirkju; stóð hann úti fyrir kirkjunni ok þeir, er hann varðveittu; konungr ok ǫll alþýða stóð at messu.

K. 120. Sætt Erlings ok Óláfs konungs.

Nú er þar til máls at taka, er fyrr var frá horfit, er þeir Erlingr ok Skjálgr, sonr hans, gerðu ráð sín um þetta vannkvæði ok staðfestisk þat með áeggjan Skjálgs ok annarra sona hans, at þeir samna liði ok skera upp herǫr; kom þá brátt saman lið mikit, ok réðu þeir til skipa, ok var þá skorat manntal, ok var nær xv. hundruð manna. Fóru þeir með þat lið ok kómu sunnudaginn í Kǫrmt á Ǫgvaldznes ok gengu upp til bœjar með ǫllu liðinu ok kómu í þann tíma, er lokit var guðspjalli; gengu þegar upp at kirkjunni ok tóku Ásbjǫrn, ok var brotinn fjǫturr af honum. En við gný þenna ok vápnabrak, þá hljópu allir inn í kirkjuna, þeir er áðr váru úti; en þeir, er í kirkju váru, þá litu allir út, nema konungr, hann stóð ok sásk ekki um. Þeir Erlingr skipuðu liði sínu tveim megin strætis þess, er lá frá kirkju ok til stofunnar; stóð Erlingr ok synir hans næst stofunni. En er allar tíðir váru sungnar, þá gekk konungr þegar út ór kirkju; gekk hann fyrst fram í kvína, en síðan hverr eptir ǫðrum hans manna. Þegar er hann kom heim at durunum, þá gekk

Erlingr fyrir dyrrnar ok laut konungi ok heilsaði honum. Konungr svarar, bað guð hjálpa honum. Þá tók Erlingr til máls: »svá er mér sagt, at Ásbjǫrn, frænda minn, hafi sótt glœpska mikil, ok er þat illa, konungr, ef svá er orðit, at yðr sé misþokki at. Nú em ek því kominn at bjóða fyrir hann sætt ok yfirbœtr þvílíkar, sem þér vilið sjálfir gǫrt hafa, en þiggja þar í mót líf hans ok limar ok landzvist«. Konungr svarar: »svá lízk mér, Erlingr, sem þér mynið nú þykkjask hafa vald á um mál Ásbjarnar; veit ek eigi, hví þú lætr svá, sem þú skylir bjóða sættir fyrir hann; ætla ek þik fyrir því hafa dregit saman her mannz, at nú ætlar þú at ráða vár í milli«. Erlingr segir: »þér skuluð ráða, ok ráða svá, at vér skilimk sáttir«. Konungr mælti: »ætlar þú at hræða mik, Erlingr? hefir þú því lið mikit?«. »Nei«,segir hann. »En ef annat býr í, þá mun ek nú ekki flýja«. Erlingr segir: »eigi þarftu at minna mik á þat, at þeir hafa fundir okrir orðit hér til, er ek hefi lítinn liðskost haft við þér; en nú skal ekki leyna þik því, er mér býr í skapi, at ek vil, at vit skilimk sáttir; eða mér er ván, at ek hætta ekki til fleiri funda várra«. Erlingr var þá rauðr sem blóð í andliti. Þá gekk fram Sigurðr byskup ok mælti til konungs: »herra, ek býð yðr hlýðni fyrir guðs sakir, at þér sættizk við Erling, eptir því sem hann býðr, at maðr sjá hafi lífs grið ok lima, en þér ráðið einir ǫllu sáttmáli«. Konungr svarar: »þér skuluð ráða«. Þá mælti byskup: »Erlingr, fáið þér konungi festu þá, er honum líki; síðan gangi Ásbjǫrn til griða ok á konungs vald«. Erlingr fekk festur, en konungr tók við. Síðan gekk Ásbjǫrn til griða ok á konungs vald ok kysti á hǫnd konungs. Snøri þá Erlingr í brot með liði sínu; varð þá ekki at kveðjum. Gekk þá konungr inn í stofuna ok Ásbjǫrn með honum; síðan lauk kunungr upp sættargørðina ok mælti svá: »þat skal uphaf sættar okkarrar, Ásbjǫrn, at þú skalt ganga undir landzlǫg þau, at sá maðr, er drepr þjónostumann konungs, þá skal hann taka undir þá þjónostu sǫmu, ef konungr vill. Nú vil ek, at takir upp ármenning þessa, er Selþórir hefir haft, ok ráð hér fyrir búi mínu á Ǫgvaldznesi«. Ásbjǫrn segir, at svá skyldi vera, sem konungr vildi — »verð ek þó fyrst at fara til bús míns ok skipa þar til«. Konungr lét sér þat vel líka; fór hann þaðan til annarrar veizlu, þar sem gǫr var í móti honum, en Ásbjǫrn rézk þá til ferðar við fǫruneyti sitt. Þeir hǫfðu legit í leynivágum þá stund alla, er Ásbjǫrn var í

brot; hǫfðu þeir njósn af, hvat títt var um hans ráð, ok vildu eigi í brot fara, fyrr en þeir vissi, hvat þar réðisk af. Síðan snýsk Ásbjǫrn til ferðar ok léttir eigi fyrr um várit, en hann kømr norðr til bús síns. Hann var kallaðr Ásbjǫrn selsbani. En er Ásbjǫrn hafði heima verit eigi lengi, þá hittusk þeir Þórir, frændrnir, ok talask við. Spyrr Þórir Ásbjǫrn vendiliga at um ferð hans ok alla atburði þá, sem þar hǫfðu orðit til tíðenda, en Ásbjǫrn sagði sǫgu þá, sem gengit hafði. Þá segir Þórir: »þá muntu þykkjask hafa rekit af hendi svívirðing þá, er þú vart ræntr á hausti?«. »Svá er, kvað Ásbjǫrn; eða hversu þykki þér, frændi?«. »Þat skal skjótt segja, kvað Þórir, at ferð sú in fyrri, er þú fórt suðr í land, varð in svívirðligsta, ok stóð sú til nǫkkurrar umbótar; en þessi fǫr er bæði þín skǫmm ok frænda þinna, ef þat skal framgengt verða, at þú gerisk konungs þræll ok jafningi ins versta mannz, Þóris sels. Nú ger þú svá mannliga, at þú sit heldr at eignum þínum hér; skulum vér, frændr þínir, veita þér styrk til þess, at þú komir aldri síðan í slíkt ǫngþveiti«. Ásbirni þótti þetta vænligt; ok áðr þeir Þórir skilðisk, þá var þetta ráð staðfest, at hann skyldi sitja í búi sínu ok fara ekki síðan á konungs fund eða í hans þjónostu, ok gerði hann svá ok sat heima at búum sínum.

K. 121. Frá Hǫrðum.

Eptir þat er þeir Óláfr konungr ok Erlingr Skjálgsson hǫfðu hizk á Ǫgvaldznesi, þá hófsk með þeim af nýju sundrþykkit, ok óx til þess, er þar af gerðisk fullr fjándskapr milli þeira. Fór Óláfr konungr at veizlum um Hǫrðaland um várit; ok þá fór hann upp á Vǫrs, þvíat hann spurði, at fólk var þar lítt trúat. Hann átti þing við bœndr, þar sem á Vangi heitir; kómu þar bœndr fjǫlment ok með alvæpni, bauð konungr þeim at taka við kristni, en búendr buðu bardaga í mót; ok kom svá, at hvárirtveggju fylkðu liði sínu. Var þá svá um bœndr, at þeim skaut skelk í bringu, ok vildi engi fremstr standa; ok varð þat þá at lykðum, er þeim gegndi betr, at þeir gengu til handa konungi ok tóku kristni. Skilðisk konungr eigi þaðan, fyrr en þar var alkristnat orðit. Þat var einn dag, at konungr reið leið sína ok sǫng psálma sína; en er hann kom gegnt haugunum, nam hann stað ok mælti: »þau skal segja orð mín maðr manni, at ek kalla ráð, at aldrigi síðan fari Nóregs konungr í milli þessa hauga«. Er þat ok sǫgn manna, at flestir konungar hafi

þat varazk síðan. Þá fór Óláfr konungr út í Ostrarfjǫrð, kom þar til skipa sinna, fór þá norðr í Sogn ok tók þar veizlur um sumarit. En er hausta tók, snøri hann inn í fjǫrðinn; fór þaðan upp á Valdres; þar var áðr heiðit. Konungr fór sem ákafligast upp til vatsins; kom þar á óvart bóndum ok tók þar skip þeira, gekk þar á sjálfr með ǫllu liði sínu. Síðan skar hann þingboð, ok settisk þingit svá nær vatninu, at konungr átti allan kost skipa, ef hann þættisk þurfa. Bœndr sóttu þingit með her mannz alvápnaðan. Konungr bauð þeim kristni; en búendr œpðu í móti ok báðu hann þegja; gerðu þegar gný mikinn ok vápnabrak. En er konungr sá, at þeir vildu ekki til hlýða þess, er hann kendi þeim, ok þat annat, at þeir hǫfðu þann múg mannz, er ekki stózk við, þá snøri hann rœðunni, spurði þá at, ef nǫkkurir væri þeir menn á þinginu, er sakir þær ættisk við, er þeir vildi, at hann setti í milli þeira. Þat fanzk brátt í orðum búanda, at margir váru þar rangsáttir sín í milli, er þá hǫfðu samhlaupa orðit at mæla móti kristninni. En þegar er búendr tóku at kæra sín vendræði, þá aflaði hverr þeira sér sveitar at flytja sitt mál fram; gekk því þann dag allan; at kveldi var slitit þinginu. Þegar er búendr hǫfðu spurt, at Óláfr konungr hafði farit um Valdres ok hann var kominn í byggð, þá hǫfðu þeir látit fara herǫr ok stefnt saman þegn ok þræl; fóru með her þann í móti konungi; en þá var víða aleyða í byggðinni; bœndr heldu samnaðinum, þá er þinginu sleit; þess varð konungr víss; en er hann kom á skip sín, þá lét hann róa um nóttina yfir þvert vatnit; þar lét hann upp ganga í byggðina, lét þar brenna ok ræna. Eptir um daginn røru þeir nes frá nesi; lét konungr alt brenna byggðina. En þeir búendr, er í samnaðinum váru, þá er þeir sá reyk ok loga til bœja sinna, þá urðu þeir lausir í flokkinum; stefndi þá hverr í brot ok leitaði heim, ef hann mætti finna hýski sitt. En þegar er rof kom í liðit, þá fór hverr at ǫðrum, til þess er alt riðlaðisk í smá flokka. En konungr røri yfir vatnit ok brendi þá á hváru tveggja landi. Kómu þá bœndr til hans ok báðu miskunnar, buðu handgǫngu sína. Gaf hann hverjum manni grið, er til hans kom ok þess krafði, ok svá fé þeira. Mælti þá engi maðr við kristni; lét konungr þá skíra fólkit ok tók gíslar af búǫndum. Dvalðisk konungr þar lengi um haustit; lét draga skipin um eið á milli vatna; fór konungr lítt um land uppi frá vǫtnum, þvíat hann trúði illa bóndum; hann lét þar gerar kirkjur ok vígja ok setti kenni-

menn. En er konungi þótti ván frøra, þá sótti hann á land upp, kom þá fram á Þótni. Þess getr Arnórr jarlaskald, er Óláfr konungr hafði brent á Uplǫndum, þá er hann orti um Harald, bróður hans:

85. Gengr í ætt, þats yngvi
Upplendinga brendi
(þjóð galt ræsis reiði)
rǫnn (þess's fremstr es manna);
vildut ǫflgar aldir,
áðr vas stýrt til váða,
grams dolgum feksk galgi,
gagnprýðanda hlýða.

Síðan fór Óláfr konungr norðr um Dala alt til fjallz ok nam eigi staðar, fyrr en hann kom í Þrándheim ok alt til Niðaróss, bjó þar til vetrvistar ok sat þar um vetrinn. Sá var inn tíundi vetr konungdóms hans. Áðr um sumarit fór Einarr þambarskelfir ór landi ok fyrst vestr til Englandz, hitti þar Hákon jarl, mág sinn, dvalðisk þar með honum um hríð. Síðan fór Einarr á fund Knúts konungs ok þá af honum stórar gjafar. Eptir þat fór Einarr suðr um sæ ok alt suðr til Rúmaborgar ok kom aptr annat sumar; fór þá til búa sinna; hittusk þeir Óláfr konungr þá ekki.

K. 122. Fœddr Magnús konungr góði.

Álfhildr hét kona, er kǫlluð var konungs ambótt; hon var þó af góðum ættum komin; hon var kvinna fríðust; hon var með hirð Óláfs konungs. En þat vár varð þat til tíðenda, at Álfhildr var með barni; en þat vissu trúnaðarmenn konungs, at hann myndi vera faðir barns þess. Svá bar at eina nótt, at Álfhildi stóð sótt; var þar fátt manna við statt, konur nǫkkurar ok prestr ok Sigvatr skáld ok fáir aðrir. Álfhildr var þungliga haldin, ok gekk henni nær dauða; hon fæddi sveinbarn; ok var þat um hríð, er þau vissu óglǫggt, hvárt líf var með barninu; en er barnit skaut ǫndu upp ok allómáttuliga, þá bað prestr Sigvat fara at segja konungi. Hann svarar: »ek þori fyrir engan mun at vekja konunginn, þvíat hann bannar þat hverjum manni at bregða svefni fyrir honum, fyrr en hann vaknar sjálfr«. Prestrinn svarar: »nauðsyn berr nú til, at barn þetta fái skírn; mér sýnisk þat allólífligt«. Sigvatr mælti: »heldr þori ek til þess at ráða, at þú skírir barnit, en ek vekja konung; ok mun ek ávítum upp halda ok gefa nafn«. Svá gerðu þeir, at sveinn sá var skírðr ok hét Magnús. Eptir um morgininn, þá er konungr var vaknaðr ok klæddr, var honum sagt alt frá þessum atburðum. Þá lét konungr kalla til sín Sigvat; konungr mælti: »hví vartu svá

djarfr, at þú lézt skíra barn mitt, fyrr en ek vissa?«. Sigvatr svarar: »því at ek vilda heldr gefa guði ii. menn, en einn fjándanum«. Konungr mælti: »fyrir hví mundi þat við liggja?«. Sigvatr svarar: »barnit var at komit dauða, ok mundi þat fjándans maðr, ef þat dœi heiðit; en nú var þat guðs maðr. Hitt er ok annat, at ek vissa þótt þú værir mér reiðr, at þar myndi eigi meira við liggja en líf mitt; en ef þú vill, at ek týna því fyrir þessa sǫk, þá vænti ek, at ek sjá guðs maðr«. Konungr mælti: »hví létztu sveininn Magnús heita?, ekki er þat várt ættnafn«. Sigvatr svarar: »ek hét hann eptir Karla-Magnúsi konungi, þann vissa ek mann baztan í heimi«. Þá mælti konungr: »gæfumaðr ertu mikill, Sigvatr; er þat eigi undarligt, at gæfa fylgi vizku; hitt er kynligt, sem stundum kann verða, at sú gæfa fylgir óvizkum mǫnnum, at óvitrlig ráð snúask til hamingju«. Var þá konungr allglaðr. Sveinn sá fœddisk upp ok var brátt efniligr, er aldr fór yfir hann.

K. 123. Dráp Selsbana.

Þat vár it sama fekk Óláfr konungr í hǫnd Ásmundi Grankelssyni sýslu á Hálogalandi hálfa til móts við Hárek í Þjóttu; en hann hafði áðr haft alla, suma at veizlu, en suma at léni. Ásmundr hafði skútu ok á nær xxx. manna ok vápnaða vel. En er Ásmundr kom norðr, þá hittusk þeir Hárekr; segir Ásmundr honum, hvernug konungr hafði til skipat um sýsluna; lét þar fylgja jartegnir konungs. Hárekr segir svá, at konungr myndi ráða, hverr sýslu hefði — »en þó gerðu ekki svá inir fyrri hǫfðingjar, at minka várn rétt, er ættbornir erum til ríkis at hafa af konungum, en fá þá í hendr bóandasonum þeim, er slíkt hafa fyrr ekki með hǫndum haft«. En þótt þat fynnisk á Háreki, at honum þótti þetta móti skapi, þá lét hann Ásmund við sýslu taka, sem konungr hafði orð til send. Fór þá Ásmundr heim til fǫður síns; dvalðisk þar lítla hríð, fór þá síðan í sýslu sína norðr á Hálogaland; en er hann kom norðr í Langey, þá bjoggu þar brœðr ii.; hét annarr Gunnsteinn, en ii. Karli; þeir váru menn auðgir ok virðingamenn miklir. Gunnsteinn var búsýslumaðr ok ellri þeira brœðra; Karli var fríðr sýnum ok skartsmaðr mikill; en hvártveggi þeira var íþróttamaðr um marga hluti. Ásmundr fekk þar góðar viðtǫkur ok dvalðisk þar um hríð; heimti þar saman ór sýslunni slíkt, er feksk. Karli rœddi þat fyrir Ásmundi, at hann vildi fara með honum suðr á fund Óláfs konungs ok leita

sér hirðvistar. Ásmundr fýsti þess ráðs ok hét umsýslu sinni við konung, at Karli fengi þat ørendi, sem hann beiddisk til; rézk hann þá til fǫruneytis með Ásmundi. Ásmundr spurði þat, at Ásbjǫrn selsbani hafði farit suðr í Vága-stefnu ok hafði byrðing, er hann átti ok nær xx. menn á, ok hans var þá sunnan ván. Þeir Ásmundr fóru leið sína suðr með landi ok hǫfðu andviðri ok þó vind lítinn; siglðu skip í móti þeim, þau er váru af Vága-flota. Spurðu þeir þá af hljóði at um farar Ásbjarnar; var þeim svá sagt, at hann myndi þá sunnan á leið. Þeir Ásmundr ok Karli váru rekkjufélagar, ok var þar it kærsta. Þat var einn dag, er þeir Ásmundr røru fram eptir sundi nǫkkuru, þá siglði byrðingr móti þeim; var þat skip auðkent; þat var hlýrbirt, steint bæði hvítum steini ok rauðum; þeir hǫfðu segl stafat með vendi. Þá mælti Karli við Ásmund: »opt rœðir þú um, at þér sé forvitni mikil á, at sjá hann Ásbjǫrn selsbana; eigi kann ek skip at kenna, ef eigi siglir hann þar«. Ásmundr svarar: »ger svá vel, lagsmaðr, seg mér til, ef þú kennir hann«. Þá rendusk hjá skipin, ok mælti Karli: »þar sitr hann Selsbani við stýrit í blám kyrtli«. Ásmundr svarar: »ek skal fá honum rauðan kyrtil«. Síðan skaut hann Ásmundr at Ásbirni selsbana spjóti, ok kom á hann miðjan, flaug í gǫgnum hann, svá at fast stóð fram í hǫfðafjǫlinni; fell Ásbjǫrn dauðr frá stýrinu. Fóru síðan hvárirtveggju leiðar sinnar. Fluttu þeir lík Ásbjarnar norðr á Þrándarnes. Lét þá Sigríðr senda eptir Þóri hund til Bjarkeyjar. Kom hann til, er búit var um lík Ásbjarnar eptir sið þeira. En er þeir fóru í brot, valdi Sigríðr vinum sínum gjafir. Hon leiddi Þóri til skips; en áðr þau skilðisk, mælti hon: »svá er nú, Þórir, at Ásbjǫrn, sonr minn, hlýddi ástráðum þínum. Nú vanzk honum eigi líf til at launa þat, sem vert var; nú þótt ek sjá verr til fœr, en hann myndi vera, þá skal ek þó hafa vilja til. Nú er hér gjǫf, er ek vil gefa þér, ok vilda ek, at þér kvæmi vel í hald« — þat var spjót — »hér er nú spjót þat, er stóð í gǫgnum Ásbjǫrn, son minn, ok er þar enn blóðit á; máttu þá heldr muna, at þat mun hœfask ok sár þat, er þú sátt á Ásbirni, bróðursøni þínum. Nú yrði þér þá skǫruliga, ef þú létir þetta spjót svá af hǫndum, at þat stœði í brjósti Óláfi digra. Nú mæli ek þat um, segir hon, at þú verðir hvers mannz níðingr, ef þú hefnir eigi Ásbjarnar«. Snøri hon þá í brot. Þórir varð svá reiðr orðum hennar, at hann mátti engu svara, ok eigi gáði hann spjótit laust láta ok eigi gáði hann bryggjunnar, ok mundi hann ganga á kaf, ef eigi

tœki menn til hans ok styddi hann, er hann gekk út á skipit. Þat var málaspjót ekki mikit ok gullrekinn falrinn á. Røru þeir Þórir þá í brot ok heim til Bjarkeyjar. Ásmundr ok þeir félagar fóru leið sína, til þess er þeir kómu suðr til Þrándheims ok á fund Óláfs konungs. Sagði Ásmundr þá konungi, hvat til tíðenda hafði gǫrzk í fǫrum hans. Gerðisk Karli hirðmaðr konungs. Heldu þeir Ásmundr vel vináttu sína. En orðtǫk þau, er þeir Ásmundr ok Karli hǫfðu mælzk við, áðr víg Ásbjarnar varð, þá fór þat ekki leynt, þvíat þeir sjálfir sǫgðu konungi frá því; en þar var, sem mælt er, at hverr á vin með óvinum; váru þeir þar sumir, er slíkt hugfestu, ok þaðan af kom þat til Þóris hundz.

K. 124. Frá Óláfi konungi.

Óláfr konungr bjósk um várit, er á leið, ok bjó skip sín; síðan fór hann um sumarit suðr með landi, átti þing við bœndr, sætti menn ok siðaði land, tók ok konungs skyldir, hvar sem hann fór. Fór konungr um haustit alt austr til landzenda. Hafði Óláfr konungr þá kristnat land, þar sem stórheruð váru. Þá hafði hann ok skipat lǫgum um land alt. Hann hafði þá ok lagt undir sik Orkneyjar, svá sem fyrr var sagt. Hann hafði ok haft orðsendingar ok gǫrt sér marga vini bæði á Íslandi ok Grœnlandi ok svá í Færeyjum. Óláfr konungr hafði sent til Íslandz kirkjuvið, ok var sú kirkja gǫr á Þingvelli, þar er alþingi er; hann sendi með klukku mikla, þá er enn er þar. Þat var þá eptir, er Íslendingar hǫfðu fœrt lǫg sín ok sett kristinn rétt, eptir því sem orð hafði til send Óláfr konungr. Síðan fóru af Íslandi margir metorðamenn, þeir er handgengnir gerðusk Óláfi konungi; þar var Þorkell Eyjólfsson, Þorleikr Bollason, Þórðr Kolbeinsson, Þórðr Barkarson, Þorgeirr Hávararson, Þormóðr Kolbrúnarskáld. Óláfr konungr hafði sent vingjafir mǫrgum hǫfðingjum til Íslandz; en þeir sendu honum þá hluti, er þar fengusk ok þeir væntu, at honum myndi helzt þykkja sending í. En í þessu vináttumarki, er konungr gerði til Íslandz, bjoggu enn fleiri hlutir, þeir er síðan urðu berir.

K. 125. Frá ráðagørð Íslendinga.

Óláfr konungr sendi þetta sumar Þórarin Nefjólfsson til Íslandz með ørendum sínum, ok helt Þórarinn skipi sínu þá út ór Þrándheimi, er konungr fór, ok fylgði honum suðr á Mœri.

Siglði Þórarinn þá á haf út ok fekk svá mikit hraðbyri, at hann siglði á viii. dœgrum til þess, er hann tók Eyrar á Íslandi, ok fór þegar til alþingis ok kom þar, er menn váru at lǫgbergi; gekk þegar til lǫgbergs. En er menn hǫfðu þar mælt lǫgskil, þá tók Þórarinn til máls Nefjólfsson: »ek skilðumk fyrir iiii. nóttum við Óláf konung Haraldzson; sendi hann kveðju hingat til landz ǫllum hǫfðingjum ok landsstjórnarmǫnnum ok þar með allri alþýðu karla ok kvinna, ungum manni ok gǫmlum, sælum ok veslum, guðs ok sína ok þat með, at hann vill vera yðarr dróttinn, ef þér vilið vera hans þegnar, en hvárir annarra vinir ok fultingsmenn til allra góðra hluta«. Menn svǫruðu vel máli hans; kváðusk allir þat fegnir vilja, at vera vinir konungs, ef hann væri vinr hérlandzmanna. Þá tók Þórarinn til máls: »þat fylgir kveðjusending konungs, at hann vill þess beiðask í vináttu af Norðlendingum, at þeir gefi honum ey eða útsker, er liggr fyrir Eyjafirði, er menn kalla Grímsey; vill þar í mót leggja þau gœði af sínu landi, er menn kunna honum til at segja, en sendi orð Guðmundi á Mǫðruvǫllum til at flytja þetta mál, þvíat hann hefir þat spurt, at Guðmundr ræðr þar mestu«. Guðmundr svarar: »fúss em ek til vináttu Óláfs konungs, ok ætla ek mér þat til gagns miklu meira en útsker þat, er hann beiðisk til; en þó hefir konungr þat eigi rétt spurt, at ek eiga meira vald á því en aðrir, þvíat þat er nú at almenning gǫrt. Nú munu vér eiga stefnu at vár á milli, þeir menn, er mest hafa gagn af eyjunni«. Ganga menn síðan til búða. Eptir þat eigu Norðlendingar stefnu milli sín ok rœða þetta mál. Lagði þá hverr til slíkt er sýndisk. Var Guðmundr flytjandi þessa máls, ok snøru þar margir aðrir eptir því. Þá spurðu menn, hví Einarr, bróðir hans rœddi ekki um — «þykkir oss hann kunna, segja þeir, flest gløggst at sjá«. Þá svarar Einarr: »því em ek fárœðinn um þetta mál, at engi hefir mik at kvatt; en ef ek skal segja mína ætlan, þá hygg ek, at sá myni til vera hérlandzmǫnnum, at ganga ekki undir skattgjafar við Óláf konung ok allar álǫgur hér þvílíkar, sem hann hefir við menn í Nóregi; ok munu vér eigi þat ófrelsi gera einum oss til handa, heldr bæði oss ok sonum várum ok allri ætt várri, þeiri er þetta land byggvir; ok mun ánauð sú aldrigi ganga eða hverfa af þessu landi; en þótt konungr sjá sé góðr maðr, sem ek trúi vel at sé, þá mun þat fara heðan frá sem hingat til, þá er konungaskipti verðr, at þeir eru ójafnir, sumir góðir, en sumir illir. En ef

landzmenn vilja halda frelsi sínu, því er þeir hafa haft, síðan er land þetta byggðisk, þá mun sá til vera, at ljá konungi enskis fangstaðar á, hvárki um landaeign hér né um þat, at gjalda heðan ákveðnar skuldir, þær er til lýðskyldu megi metask; en hitt kalla ek vel fallit, at menn sendi konungi vingjafir, þeir er þat vilja, hauka eða hesta, tjǫld eða segl, eða aðra þá hluti, er sendiligir eru; er því þá vel varit, ef vinátta kømr í mót. En um Grímsey er þat at rœða, ef þaðan er engi hlutr fluttr, sá er til matfanga er, þá má þar fœða her mannz, ok ef þar er útlendr herr ok fari þeir með langskipum þaðan, þá ætla ek mǫrgum kotbóndunum munu þykkja verða þrǫngt fyrir durum«. Ok þegar er Einarr hafði þetta mælt ok int allan útveg þenna, þá var ǫll alþýða snúin með einu samþykki, at þetta skyldi eigi fásk. Sá Þórarinn þá ørendislok sín um þetta mál.

K. 126. Frá svǫrum Íslendinga.

Þórarinn gekk annan dag til lǫgbergs ok mælti þá enn ørendi ok hóf svá: »Óláfr konungr sendi orð vinum sínum hingat til landz, nefndi til þess Guðmund Eyjólfsson, Snorra goða, Þorkel Eyjólfsson, Skapta lǫgsǫgumann, Þorstein Hallzson; hann sendi yðr til þess orð, at þér skylduð fara á fund hans ok sœkja þangat vináttuboð; mælti hann þat, at þér skylduð þessa ferð eigi undir hǫfuð leggjask, ef yðr þœtti nǫkkuru varða um hans vináttu«. Þeir svǫruðu því máli, þǫkkuðu konungi boð sitt, kváðusk þetta segja mundu Þórarni síðarr um ferðir sínar, þá er þeir hefði ráðit fyrir sér ok við vini sína. En er þeir hǫfðingjar tóku rœður sín í milli, þá sagði hverr sem sýndisk um ferð þessa. Snorri goði ok Skapti lǫttu þess, at leggja á þá hættu við Nóregs-menn, at allir senn fœri af Íslandi ok þangat, þeir menn er mest réðu fyrir landi; sǫgðu þeir, at af þessi orðsending þótti þeim heldr grunir á dregnir um þat, er Einarr hafði getit, at konungr myndi ætla til pyndinga nǫkkurra við Íslendinga, ef hann mætti ráða. Guðmundr ok Þorkell Eyjólfsson fýstu mjǫk at skipask við orðsending Óláfs konungs ok kǫlluðu þat sœmðarferð mikla mundu. En er þeir knjáðu þetta mál milli sín, þá staðfestisk þat helzt með þeim, at þeir sjálfir skyldu eigi fara, en hverr þeira skyldi gera mann af hendi sinni, þann er þeim þœtti bezt til fallinn — ok skilðusk á því þingi við svá búit, ok urðu engar útanferðir á því sumri. En Þórarinn fór tvívegis um sumarit ok kom um haustit á

fund Óláfs konungs ok segir honum sitt ørendi, slíkt er orðit var, ok svá þat með, at hǫfðingjar mundu koma af Íslandi, svá sem hann hafði orð til sent, eða synir þeira elligar.

K. 127. Frá Færeyingum.

Þat sama sumar kómu útan af Færeyjum til Nóregs at orðsending Óláfs konungs Gilli lǫgsǫgumaðr, Leifr Ǫzurarson, Þórálfr ór Dímon ok margir aðrir bóndasynir; en Þrándr í Gǫtu bjósk til ferðar, en er hann var búinn mjǫk, þá tók hann fellisótt þá, er hann var hvergi fœrr, ok dvalðisk hann eptir. En er þeir Færeyingar kómu á fund Óláfs konungs, þá kallaði hann þá á tal ok átti stefnu við þá; lauk hann þá upp við þá ørendi þau, er undir bjoggu ferðinni, ok segir þeim, at hann vildi hafa skatt af Færeyjum ok þat með, at Færeyingar skyldu hafa þau lǫg, sem Óláfr konungr setti þeim. En á þessi stefnu fanzk þat á orðum konungs, at hann myndi taka festu til þessa máls af þeim færeyskum mǫnnum, er þá váru þar komnir, ef þeir vildi þat sáttmál svardǫgum binda; bauð þeim mǫnnum, er honum þóttu þar ágæztir, at þeir skyldu gerask honum handgengnir ok þiggja af honum metorð ok vináttu, en þeim inum færeyskum virðisk svá orð konungs, sem grunr myndi á vera, hvernug þeira mál myndi snúask, ef þeir vildi eigi undir þat alt ganga, sem konungr beiddi þá. En þó at til þessa máls yrði fleiri stefnulǫg, áðr en þat lykðisk, þá varð þat framgengt alt, er konungr beiddisk. Gengu þeir til handa konungi ok gerðusk hirðmenn hans, Leifr ok Gilli ok Þórálfr, en allir þeir fǫrunautar veittu svardaga Óláfi konungi til þess, at halda í Færeyjum þau lǫg ok þann landzrétt, sem hann setti þeim, ok skattgildi þat, er hann kvað á. Síðan bjoggusk þeir inir færeysku til heimferðar. En at skilnaði veitti konungr þeim vingjafir; en þeir, er honum hǫfðu handgengnir gǫrzk, fara þeir ferðar sinnar, þá er þeir váru búnir. En konungr lét búa skip ok fekk manna til ok sendi þá menn til Færeyja, at taka þar við skatti þeim, er Færeyingar skyldu gjalda honum. Þeir urðu ekki snembúnir; ok er frá ferð þeira þat at segja, at þeir koma eigi aptr ok engi skattr á því sumri, er næst var eptir, þvíat þeir hǫfðu ekki komit til Færeyja; hafði þar engi maðr skatt heimtan.

K. 128. Kvánfang Ketils ok Þórðar.

Óláfr konungr fór um haustit inn í Víkina ok gerði orð fyrir sér til Uplanda ok lét boða veizlur; ok er hann ætlar sér um vetrinn at fara um Uplǫnd, síðan byrjar hann ferðina ok fór til Uplanda. Dvalðisk Óláfr konungr þann vetr á Uplǫndum, fór þar at veizlum ok leiðrétti þá hluti þar, er honum þótti ábóta vant; samði þá þar enn kristnina, er honum þótti þurfa. Þat gerðisk til tíðenda, þá er konungr var á Heiðmǫrk, at Ketill kálfr af Hringunesi hóf upp bónorð sitt; hann bað Gunnhildar, dóttur Sigurðar sýrs ok dóttur Ástu; var Gunnhildr systir Óláfs konungs; átti konungr svǫr ok forráð máls þess; hann tók því vænliga; var þat fyrir þá sǫk, at hann vissi um Ketil, at hann var ættstórr ok auðigr, vitr maðr, hǫfðingi mikill; hann hafði ok lengi áðr verit vinr Óláfs konungs mikill, svá sem hér er fyrr sagt; þat alt saman bar til þess, at konungr unni ráðs þessa Katli; var þetta framgengt, at Ketill fekk Gunnhildar; var Óláfr konungr at þessi veizlu. Óláfr konungr fór norðr í Guðbrandzdala, tók þar veizlur. Þar bjó sá maðr, er hét Þórðr Gothormsson, á bæ þeim, er á Steig heitir. Þórðr var maðr ríkastr í inn nørðra hlut Dala. En er þeir konungr hittusk, þá hóf Þórðr upp bónorð sitt ok bað Ísríðar Guðbrandzdóttur, móðursystur Óláfs konungs; átti þar konungr svǫr þessa máls; en er at þeim málum var setit, þá var þat af ráðit, at þau ráð tókusk, ok fekk Þórðr Ísríðar; gerðisk hann síðan ǫlúðarvinr Óláfs konungs ok þar með margir aðrir frændr Þórðar ok vinir, þeir er eptir honum hurfu. Fór Óláfr konungr þá aptr suðr um Þótn ok Haðaland, þá á Hringaríki ok þaðan út í Víkina. Fór hann um várit til Túnsbergs ok dvalðisk þar lengi, meðan þar var kaupstefna mest ok tilflutning; lét hann þá búa skip sín ok hafði með sér fjǫlmenni mikit.

K. 129. Frá Íslendingum.

Sumar þetta kom af Íslandi at orðsending Óláfs konungs Steinn, sonr Skapta lǫgsǫgumannz, Þóroddr, sonr Snorra goða, Gellir, sonr Þorkels, Egill, sonr Síðu-Hallz, bróðir Þórsteins. Guðmundr Eyjólfsson hafði andazk áðr um vetrinn. Þeir inir íslenzku menn fóru þegar á fund Óláfs konungs, er þeir máttu við komask. En er þeir hittu konung, fengu þeir þar góðar viðtǫkur ok váru allir með honum. Þat sama sumar spurði Óláfr

konungr, at skip þat var horfit, er hann hafði sent til Færeyja eptir skatti it fyrra sumar ok þat hafði hvergi til landa komit, svá at spurt væri. Konungr fekk þá til skip annat ok þar menn með ok sendi til Færeyja eptir skatti; fóru þeir menn ok létu í haf, en síðan spurðisk ekki til þeira heldr en til inna fyrri, ok váru þar margar getur á, hvat af skipum þeim myndi orðit.

K. 130. Uphaf Knúts ríka.

Knútr inn ríki, er sumir kalla inn gamla Knút, hann var konungr í þann tíð yfir Englandi ok yfir Danaveldi. Knútr ríki var sonr Sveins tjúguskeggs Haraldzsonar. Þeir langfeðgar hǫfðu ráðit langa ævi fyrir Danmǫrku. Haraldr Gormsson, fǫðurfaðir Knúts, hafði eignazk Nóreg eptir fall Haraldz Gunnhildarsonar ok tekit af skatta, sett þar til landzgæzlu Hákon jarl inn ríka. Sveinn Dana-konungr, sonr Haraldz, réð ok fyrir Nóregi ok setti yfir til landzgæzlu Eirík jarl Hákonarson. Réðu þeir brœðr þá landi ok Sveinn Hákonarson, til þess er Eiríkr jarl fór vestr til Englandz at orðsending Knúts ins ríka, mágs síns, en setti þá eptir til ríkis í Nóregi Hákon jarl, son sinn ok systurson Knúts ins ríka, mágs síns. En síðan er Óláfr digri kom í Nóreg, þá tók hann fyrst hǫndum Hákon jarl ok setti hann af ríki, svá sem fyrr er ritit. Fór þá Hákon til Knúts, móðurbróður síns, ok hafði verit síðan með honum alla stund, til þess er hér er komit sǫgunni. Knútr inn ríki hafði unnit England með orrostum ok barizk til ok hafði langt starf, áðr en landzfólkit hefði honum hlýðit orðit. En er hann þóttisk fullkominn þar til landzstjórnar, þá mintisk hann, hvat hann þóttisk eiga þess ríkis, er hann hafði eigi sjálfr varðveizlu yfir, en þat var í Nóregi; hann þóttisk eiga at erfðum Nóreg allan, en Hákon, systurson hans, þóttisk eiga suman, ok þat með, at hann þóttisk með svivirðing látit hafa; sá var einn hlutr til þess, er þeir Knútr ok Hákon hǫfðu kyrru haldit um tilkall í Nóreg, at þá fyrst, er ÓláfrHaraldzson kom í land, hljóp upp allr múgr ok margmenni ok vildi ekki heyra annat, en Óláfr skyldi vera konungr yfir landi ǫllu; en þá síðan, er menn þóttusk verða ósjálfráðir fyrir ríki hans, þá leituðu sumir í brot ór landi; hǫfðu farit mjǫk margir ríkismenn á fund Knúts konungs eða ríkra bónda synir ok gefit sér ýmist til ørenda; en hverr þeira, er kom á fund Knúts konungs ok hann vildi þýðask, þá fengu allir af honum fullar hendr fjár. Mátti þar ok sjá tígn miklu

meiri en í ǫðrum stǫðum, bæði at fjǫlmenni því, er þar var sídœgris, ok umbúnaði þeim ǫðrum, er þar var í þeim herbergjum, er hann átti ok hann var sjálfr í. Knútr inn ríki tók skatt ok skyld af þeim þjóðlǫndum, er auðgust váru á Norðrlǫndum; en þeim mun ǫllum er hann átti meiri at taka en aðrir konungar, þá gaf hann ok því ǫllu meira en hverr konungr annarra. Í ǫllu ríki hans var friðr svá góðr, at engi þorði þar á at ganga; en sjálfir landzmenn hǫfðu frið ok fornan landzrétt. Af slíku feksk honum frægð mikil um ǫll lǫnd. En þeir, er af Nóregi kómu, kærðu ófrelsi sitt margir ok tjáðu þat fyrir Hákoni jarli, en sumir fyrir sjálfum konungi, at Nóregs-menn mundu þá vera búnir til at hverfa aptr undir Knút konung ok jarlinn ok þiggja af þeim frelsi sitt. Þessar rœður fellu jarli vel í skap, ok kærði þat fyrir konungi ok bað hann leita eptir, ef Óláfr konungr vildi upp gefa ríkit fyrir þeim eða miðla með sáttmáli nǫkkuru; váru hér margir flutningsmenn með jarli í sinni.

K. 131. Frá sendimǫnnum Knúts konungs.

Knútr inn ríki sendi menn vestan af Englandi til Nóregs, ok var þeira ferð búin allvegliga; hǫfðu þeir bréf ok innsigli Engla-konungs Knúts. Þeir kómu á fund Óláfs Haraldzsonar Nóregs-konungs um várit í Túnsbergi. En er konungi var sagt, at þar váru komnir sendimenn Knúts ins ríka, þá varð hann styggr við, segir svá, at Knútr myndi enga menn þangat senda með þeim ørendum, er honum eða hans mǫnnum myndi gagn í vera, ok var þat nǫkkura daga, er sendimenn náðu ekki fundi konungs. En er þeir fengu lof til at mæla við hann, þá gengu þeir fyrir konung ok báru fram bréf Knúts konungs ok segja ørendi þau, sem fylgðu, at Knútr konungr kallar sína eign á Nóregi ǫllum ok telr, at hans forellrar hafa þat ríki haft fyrir honum; en fyrir þeim sǫkum, at Knútr konungr vill frið bjóða til allra landa, þá vill hann eigi herskildi fara til Nóregs, ef annars er af kostr; en ef Óláfr konungr Haraldzson vill vera konungr yfir Nóregi, þá fari hann á fund Knúts konungs ok taki landit í lén af honum ok gerisk hans maðr ok gjaldi honum skatta slíka, sem jarlar guldu fyrr. Síðan báru þeir bréf fram ok sǫgðu þau alt slíkt it sama. Þá svarar Óláfr konungr: »þat hefi ek heyrt sagt í fornum frásǫgnum, at Gormr, konungr Dana, þótti vera gildr þjóðkonungr ok réð hann fyrir Danmǫrku einni;

en þessum Dana-konungum, er síðarr hafa verit, þykkir þat ekki einhlítt. Er nú svá komit, at Knútr ræðr fyrir Danmǫrku ok fyrir Englandi, ok hefir hann þó nú undir sik brotit mikinn hluta Skotlandz. Nú kallar hann til ættleifðar minnar í hendr mér. Kunna skyldi hann hóf at um síðir um ágirni sína, eða mun hann einn ætla at ráða fyrir ǫllum Norðrlǫndum?, eða mun hann einn ætla at eta kál alt á Englandi? Fyrr mun hann því afla, en ek fœra honum hǫfuð mitt eða veita honum lotning né eina. Nú skuluð þér segja honum þau mín orð, at ek mun verja oddi ok eggju Nóreg, meðan mér endask lífdagar til, enda gjalda engum manni skatt af ríki mínu«. Eptir þenna órskurð bjoggusk á brot sendimenn Knúts konungs, ok váru eigi ørendi fegnir. — Sigvatr skáld hafði verit með Knúti konungi, ok gaf Knútr konungr honum gullhring, þann er stóð hálfa mǫrk. Þá var ok þar með Knúti konungi Bersi Skáldtorfuson, ok gaf Knútr konungr honum tvá gullhringa, ok stóð hvárr hálfa mǫrk, ok þar með sverð búit; svá kvað Sigvatr:

86. Knútr hefr okr enn ítri
alldáðgǫfugr bǫ́ðum
hendr, es hilmi fundum,
Húnn, skrautliga búnar;
þér gaf hann mǫrk eða meira
margvitr ok hjǫr bitran
golls (ræðr gǫrva ǫllu
goð sjalfr), en mér halfa. —

Sigvatr gerði at athvarfi við sendimenn Knúts konungs ok spurði þá margra tíðenda. Þeir sǫgðu honum slíkt, er hann spurði, af viðrœðum þeira Óláfs konungs ok svá frá ørendislokum; þeir segja, at hann hefði þungliga tekit þeira málum — »ok vitum vér eigi, segja þeir, af hverjum hann hefir traust til slíks, at neita því at gerask maðr Knúts konungs ok fara á fund hans; ok myndi sá hans kostr beztr, þvíat Knútr konungr er svá mildr, at aldri gera hǫfðingjar svá stórt til við hann, at eigi gefi hann þat alt upp, þegar er þeir fara á fund hans ok veita honum lotning; var þat nú fyrir skǫmmu, er til hans kómu ii. konungar norðan af Skotlandi af Fífi ok gaf hann þeim upp reiði sína ok lǫnd þau ǫll, er þeir hǫfðu áðr átt, ok þar með stórar vingjafir; þá kvað Sigvatr:

87. Hafa allframir jǫfrar
út sín hǫfuð Knúti
fœrð ór Fífi norðan
(friðkaup vas þat) miðju;
seldi Áleifr aldri
(opt vá sigr) enn digri
haus í heimi þvísa
(hann) engum svá manni.

Sendimenn Knúts konungs fóru aptr leið sína, ok byrjaði þeim vel um hafit; fóru þeir síðan á fund Knúts konungs ok sǫgðu

honum ørendislok sín ok svá þau álykðarorð, er Óláfr konungr mælti síðarst við þá. Knútr konungr svarar: »eigi getr Óláfr konungr rétt, ef hann ætlar, at ek myna einn vilja eta kál alt á Englandi; ek munda vilja heldr, at hann fynni þat, at mér býr fleira innan rifja en kál eitt; þvíat heðan skulu honum kǫld ráð koma undan hverju rifi«. Þat sama sumar kómu af Nóregi til Knúts konungs Áslákr ok Skjálgr, synir Erlings af Jaðri, ok fengu þar góðar viðtǫkur, þvíat Áslákr átti Sigríði, dóttur Sveins jarls Hákonarsonar; váru þau brœðrabǫrn ok Hákon jarl Eiríksson. Fekk Knútr konungr þeim brœðrum veizlur stórar þar með sér.

K. 132. Frá Óláfi konungi.

Óláfr konungr stefndi til sín lendum mǫnnum sínum ok fjǫlmentisk mjǫk um sumarit, þvíat þau fóru orð um, at Knútr inn ríki myndi fara vestan um sumarit. Þóttusk menn þat spyrja af kaupskipum þeim, er vestan kómu, at Knútr myndi saman draga her mikinn á Englandi. En er á leið sumarit, þá sannaði annarr, en annarr synjaði, at herr myndi koma. En Óláfr konungr var um sumarit í Víkinni ok hafði menn á njósn, ef Knútr konungr kvæmi til Danmerkr. Óláfr konungr sendi menn um haustit austr til Svíþjóðar á fund Ǫnundar konungs, mágs síns, ok lét segja honum orðsendingar Knúts konungs ok tilkall þat, er hann hafði við Óláf konung um Nóreg, ok lét þat fylgja, at hann hygði, ef Knútr legði Nóreg undir sik, at Ǫnundr myndi lítla hríð þaðan í frá í friði hafa Svíaveldi, ok kallar þat ráð, at þeir byndi saman ráð sín ok risi í móti, ok segir, at þá skorti eigi styrk til at halda deilu við Knút konung. Ǫnundr konungr tók vel orðsending Óláfs konungs ok sendi þau orð í mót, at hann vill leggja félagskap af sinni hendi við Óláf konung, svá at hvárr þeira veitti ǫðrum styrk til af sínu ríki, hvárr sem fyrr þarf. Þat var ok í orðsending milli þeira, at þeir skyldu finnask ok ætla ráð fyrir sér. Ætlaði Ǫnundr konungr at fara um vetrinn eptir yfir Vestra-Gautland; en Óláfr konungr efnaði sér til vetrsetu í Sarpsborg. Knútr inn ríki kom þat haust til Danmerkr ok sat þar um vetrinn með fjǫlmenni mikit. Honum var sagt, at menn ok orðsendingar hefði farit milli Nóregs-konungs ok Svíakonungs ok þar myndi stórræði undir búa. Knútr konungr sendi menn um vetrinn til Svíþjóðar á fund Ǫnundar konungs, sendi honum stórar gjafir ok vinmæli, segir svá, at hann mætti vel

kyrr sitja um deilur þeira Óláfs digra — »þvíat Ǫnundr konungr, segir hann, ok ríki hans skal í friði vera fyrir mér«. En er sendimenn kómu á fund Ǫnundar konungs, þá báru þeir fram gjafir þær, er Knútr konungr sendi honum, ok vináttu hans með. Ǫnundr konungr tók þeim rœðum ekki fljótt, ok þóttusk sendimenn þat á finna, at Ǫnundr konungr myndi vera mjǫk snúinn til vináttu við Óláf konung; fóru þeir aptr ok segja Knúti konungi ørendislok sín ok þat með, at þeir báðu hann engrar vináttu vænta af Ǫnundi konungi.

K. 133. Bjarmalandz-ferð.

Vetr þann sat Óláfr konungr í Sarpsborg ok hafði fjǫlmenni mikit. Þá sendi hann Karla inn háleyska norðr í land með ørendum sínum. Fór Karli fyrst til Uplanda, síðan norðr um fjall, kom fram í Niðarósi, tók þar fé konungs, svá mikit sem hann hafði orð til send, ok skip gott, þat er honum þótti vel til fallit ferðar þeirar, er konungr hafði fyrir ætlat, en þat var at fara til Bjarmalandz norðr; var svá ætlat, at Karli skyldi hafa félag konungs ok eiga hálft fé hvárr við annan. Karli helt skipinu norðr á Hálogaland snimma um várit; rézk þá til ferðar með honum Gunnsteinn, bróðir hans, ok hafði hann sér kaupeyri; þeir váru nær hálfum þriðja tigi manna á skipi því. Fóru þegar um várit snimmendis norðr á mǫrkina. Þórir hundr spurði þetta; þá gerði hann menn ok orðsending til þeira brœðra ok þat með, at hann ætlar at fara um sumarit til Bjarmalandz; vill hann, at þeir hafi samflot ok hafi at jafnaði þat, er til fengjar verðr. Þeir Karli senda þau orð at móti, at Þórir skyli hafa xxv. menn, svá sem þeir hǫfðu; vilja þeir þá, at af fé því, er fæsk, sé skipt at jafnaði milli skipanna, fyrir útan kaupeyri þann, er menn hǫfðu. En er sendimenn Þóris kómu aptr, þá hafði hann fram látit setja langskipsbúzu mikla, er hann átti, ok látit búa. Hann hafði til skips þess húskarla sína, ok váru á skipinu nær lxxx. manna. Hafði Þórir einn forráð liðs þess ok svá aflan þá alla, er fengisk í ferðinni. En er Þórir var búinn, helt hann skipi sínu norðr með landi ok hitti þá Karla norðr í Sandveri. Síðan fóru þeir allir saman, ok byrjaði vel. Gunnsteinn rœddi við Karla, bróður sinn, þegar er þeir Þórir hittusk, at honum þótti Þórir vera hølzti fjǫlmeðr — »ok ætla ek, segir hann, at þat væri ráðligra, at vér snørim aptr ok fœrim ekki svá, at Þórir ætti alla kosti við oss, þvíat ek trúi honum illa«. Karli segir: »eigi vil ek aptr hverfa;

en þó er þat satt, ef ek hefða vitat, þá er vér várum heima í Langey, at Þórir hundr myndi koma í ferð vára með lið svá mikit, sem hann hefir, at vér myndim hafa haft fleiri manna með oss«. Þeir brœðr rœddu þetta við Þóri, spurðu, hverju þat gegndi, er hann hafði menn miklu fleiri með sér, en svá sem orð hǫfðu um farit. Hann svarar svá: »vér hǫfum skip mikit ok liðskýflt; þykki mér í háskafǫrum slíkum eigi góðum dreng of aukit«. Fóru þeir um sumarit optast þannug, sem skipin gengu til. Þá er byrlétt var, gekk meira skipit þeira Karla, sigldu þeir þá undan, en þá er hvassara var, sóttu þeir Þórir þá eptir; váru þeir sjaldan allir saman, en vissusk þó til jafnan. En er þeir kómu til Bjarmalandz, þá lǫgðu þeir til kaupstaðar; tóksk þar kaupstefna; fengu þeir menn allir fullræði fjár, er fé hǫfðu til at verja. Þórir fekk óf grávǫru ok bjór ok safala. Karli hafði ok allmikit fé, þat er hann keypti, skinnavǫru marga. En er þar var lokit kaupstefnu, þá heldu þeir út eptir ánni Vínu; var þá sundr sagt friði við landz-menn. En er þeir koma til hafs út, þá eigu þeir skiparastefnu; spyrr Þórir, ef mǫnnum sé nǫkkurr hugr á at ganga upp á land ok fá sér fjár; menn svǫruðu, at þess váru fúsir, ef féfǫng lægi brýn við. Þórir segir, at fé myndi fásk, ef ferð sú tœkisk vel — »en eigi óvænt, at mannhætta gerisk í fǫrinni«. Allir sǫgðu, at til vildu ráða, ef fjárván væri. Þórir segir, at þannug væri háttat, þá er auðgir menn ǫnduðusk, at lausafé skyldi skipta með inum dauða ok ǫrfum hans; skyldi hann hafa hálft eða þriðjung, en stundum minna; þat fé skyldi bera út í skóga, stundum í hauga, ok ausa við moldu; stundum váru hús at gǫr; hann segir, at þeir skyldi búask til ferðarinnar at kveldi dags. Svá var mælt, at engi skyldi renna frá ǫðrum, engi skyldi ok eptir vera, þá er stýrimenn segði, at í brot skyldi. Þeir létu menn eptir at gæta skipa, en þeir gengu á land upp. Váru fyrst vellir sléttir, en þar næst mǫrk mikil. Þórir gekk fyrr en þeir brœðr, Karli ok Gunnsteinn. Þórir bað menn fara hljóðsamliga — »ok hleypið af trjánum berki, svá at hvert tré sé frá ǫðru«. Þeir kómu fram í rjóðr eitt mikit, en í rjóðrinu var skíðgarðr hár, hurð fyrir ok læst. Vi. menn af landzmǫnnum skyldu vaka yfir skíðgarðinum hverja nótt, sinn þriðjung hverir ii. Þá er þeir Þórir kómu til skíðgarðsins, váru vǫkumenn heim gengnir, en þeir, er þar næst skyldu vaka, váru eigi komnir á vǫrðinn. Þórir gekk at skíðgarðinum ok krœkði upp á øxinni, las sik upp eptir; fór svá inn um garðinn ǫðrum megin hliðsins.

Hafði Karli þá ok komizk yfir garðinn ǫðrum megin hliðsins Kómu þeir jamsnimma til hurðarinnar, tóku þá frá slagbranda ok luku upp hurðina. Gengu menn þá inn í garðinn. Mælti Þórir: »í garði þessum er haugr, hrœrt alt saman gull ok silfr ok mold; skulu menn þar til ráða; en í garðinum stendr goð Bjarma, er heitir Jómáli; verði engi svá djarfr, at hann ræni«. Síðan ganga þeir á hauginn ok tóku fé sem mest máttu þeir ok báru í klæði sín; fylgði þar mold mikil, sem ván var. Síðan mælti Þórir, at menn skyldu í brot fara; segir hann svá: »nú skuluð þit brœðr, Karli ok Gunnsteinn, fyrstir fara, en ek mun síðarst«. Snøru þeir þá allir út til hliðsins. Þórir veik aptr til Jómála ok tók silfrbolla, er stóð í knjám honum; hann var fullr af silfrpenningum; steypði hann silfrinu í kilting sína, en dró á hǫnd sér hǫddu, er yfir var bollanum; gekk þá út til hliðsins. Þeir fǫrunautar váru þá komnir allir út ór skíðgarðinum; urðu þá varir við, at Þórir hafði eptir dvalizk. Karli hvarf aptr at leita hans, ok hittusk þeir fyrir innan hliðit; sá Karli, at Þórir hafði þar silfrbollann. Síðan rann Karli at Jómálanum; hann sá, at digrt men var á hálsi honum. Karli reiddi til øxina ok hjó í sundr tygilinn aptan á hálsinum, er menit var fest við; varð hǫgg þat svá mikit, at hǫfuðit hraut af Jómála; varð þá brestr svá mikill, at ǫllum þeim þótti undr at. Tók Karli menit; fóru þeir þá í brot. En jamskjótt sem brestrinn hafði orðit, kómu fram í rjóðrit varðmenninir ok blésu þegar í horn sín; því næst heyrðu þeir lúðragang alla vega frá sér; sóttu þeir þá fram at skóginum ok í skóginn, en heyrðu til rjóðrsins aptr óp ok kall; váru þar Bjarmar komnir. Þórir hundr gekk síðarst allra manna liðs síns; ii. menn gengu fyrir honum ok báru fyrir honum sekk; þar var í því líkast sem aska; þar tók Þórir í hendi sinni ok søri því eptir í slóðina; stundum kastaði hann því fram yfir liðit; fóru svá fram ór skóginum á vǫlluna. Þeir heyrðu, at herr Bjarma fór eptir þeim með kalli ok gaulun illiligri. Þustu þeir þá fram ór skóginum eptir þeim ok svá á tvær hliðar þeim; en hvergi kómu Bjarmar svá nær þeim eða vápn þeira, at mein yrði at; en þat kǫnnuðu þeir af, at Bjarmar sæi þá eigi; en er þeir kómu til skipanna, þá gengu þeir Karli fyrstir á skip, þvíat þeir váru fremstir áðr, en Þórir var lengst á landinu. Þegar er þeir Karli kómusk á skip sitt, kǫstuðu þeir tjǫldum af sér ok slógu festum; síðan drógu þeir segl sitt upp; gekk skipit brátt út á hafit. En þeim Þóri tóksk alt seinna; var skip þeira óauðráðnara; en er

þeir tóku til segls, þá váru þeir Karli komnir langt undan landi. Sigldu þá hvárirtveggju yfir Gandvík; nótt var þá enn ljós; sigldu þeir þá bæði nætr ok daga, alt til þess, er þeir Karli lǫgðu aptan dags at eyjum nǫkkurum; lǫgðu þar segl ok kǫstuðu akkerum ok biðu þar straumfallz, þvíat rǫst mikil var fyrir þeim. Þá koma þeir Þórir eptir; leggjask þeir ok um akkeri. Síðan skutu þeir báti; gekk Þórir á ok menn með honum ok røru þeir þá til skips þeira Karla; gekk Þórir upp á skipit. Þeir brœðr heilsuðu honum vel. Þórir bað Karla selja sér menit — »þykkjumk ek makligastr at hafa kostgripi þá, er þar váru teknir, þvíat mér þóttuð þér mín njóta, er undankváma vár var með engum mannháska; en mér þóttir þú, Karli, stýra oss til ins mesta geigs«. Þá segir Karli: »Óláfr konungr á fé þat alt at helmingi, er ek afla í ferð þessi; nú ætla ek honum menit; far þú á fund hans, ef þú vill, kann þá vera, at hann fái þér menit, ef hann vill fyrir því eigi hafa, er ek tók þat af Jómálanum«. Þá svarar Þórir ok segir, at hann vill, at þeir fari upp á eyna ok skipti fengi sínu. Gunnsteinn segir, at þá skipti straumum ok mál væri at sigla. Síðan draga þeir upp strengi sína. En er Þórir sá þat, fór hann ofan í bátinn; røru þeir til skips síns. Þeir Karli hǫfðu þá dregit segl sitt ok váru langt komnir, áðr þeir Þórir hefði upp komit sínu segli. Fóru þeir þá svá, at þeir Karli sigldu ávalt fremri, ok hǫfðu við hvárirtveggju alt slíkt, er máttu. Þeir fóru svá til þess, er þeir kómu í Geirsver; þar er bryggjulægi fyrst er norðan ferr. Þar kómu þeir fyrst hvárirtveggju aptan dags ok lǫgðu þar til hafnar í bryggjulægi; lágu þeir Þórir inn í hǫfninni, en þeir Karli váru í útanverðri hǫfninni. En er þeir Þórir hǫfðu tjaldat, þá gekk hann á land upp ok þeir menn mjǫk margir saman; fóru þeir til skips Karla; hǫfðu þeir þá um búizk. Þórir kallaði út á skipit ok bað stýrimenn á land ganga. Þeir brœðr gengu á land ok nǫkkurir menn með þeim. Þá hóf Þórir ina sǫmu rœðu sem fyrr, at hann bað þá á land ganga ok bera fé til skiptis, er þeir hǫfðu tekit at herfangi. Þeir brœðr sǫgðu, at engi væri nauðsyn á því, fyrr en þeir kvæmi heim í byggð. Þórir segir, at þat var eigi siðvenja at skipta herfangi eigi fyrr en heima ok hætta svá til um einǫrð manna. Þeir rœddu um þetta nǫkkurum orðum, ok þótti sinn veg hvárum. Þá snøri Þórir í brot; ok er hann var skamt kominn, þá veik hann aptr ok mælti, at fǫrunautar hans skyldu bíða þar; hann kallar á Karla: »ek vil mæla við þik einmæli« segir hann. Karli gekk í móti

honum. En er þeir hittusk, lagði Þórir spjóti til hans á honum miðjum, svá at í gǫgnum stóð. Mælti þá Þórir: »kenna máttu Karli þar einn Bjarkeyinginn; hugða ek ok, at þú skyldir kenna spjótit Selshefni«. Karli dó þegar; en þeir Þórir gengu aptr til skipsins. Þeir Gunnsteinn sá fall Karla; runnu þeir þegar til ok tóku líkit, báru til skips síns, brugðu þegar tjǫldum ok bryggjum ok heimtusk út frá landi; síðan drógu þeir segl ok fóru leið sína. Þeir Þórir sá þat; þá reka þeir tjǫld af sér ok búask sem ákafligast; en er þeir drógu seglit, þá gekk í sundr stagit; fór seglit ofan þverskipa, varð þeim Þóri þat dvǫl mikil, áðr þeir kvæmi upp ǫðru sinni seglinu. Váru þeir Gunnsteinn þá langt komnir, er skriðr var at skipi Þóris. Gerðu þeir Þórir bæði, sigldu ok røru undir; slíkt sama gerðu þeir Gunnsteinn. Fóru þá hvárirtveggju sem ákafligast dag ok nótt; dró seint saman með þeim, þvíat þegar er eyjasundin tóku til, þá varð mjúkara at víkja Gunnsteins skipi; en þó drógu þeir Þórir eptir, svá at þá er þeir Gunnsteinn kómu fyrir Lengjuvík, þá snúa þeir þar at landi ok hljópu upp af skipinu ok á land upp; en lítlu síðarr koma þeir Þórir þar ok hlaupa upp eptir þeim ok elta þá. Kona ein gat hólpit Gunnsteini ok fólgit hann; ok er svá sagt, at sú væri fjǫlkunnig mjǫk; ok fóru þeir Þórir aptr til skips, tóku fé þat alt, er á var skipinu Gunnsteins, en báru grjót í staðinn; fluttu skipit út á fjǫrðinn, hjoggu á raufar ok søkðu niðr. Síðan fóru þeir Þórir heim til Bjarkeyjar. Þeir Gunnsteinn fóru fyrst mjǫk hulðu hǫfði; fluttusk á smábátum, fóru um nætr, en lágu um daga; fóru svá til þess, er þeir kómu fram um Bjarkey ok alt til þess, er þeir kómu ór sýslu Þóris. Fór Gunnsteinn fyrst heim í Langey ok dvalði þar skamma hríð; fór hann þá þegar suðr á leið; létti hann eigi fyrr en hann kom suðr í Þrándheim ok hitti þar Óláf konung ok segir honum tíðendi slík, sem orðin váru í Bjarmalandz-ferðinni. Konungr lét illa yfir þeira ferð, en bauð Gunnsteini með sér at vera ok segir þat, at hann skyldi leiðrétta mál Gunnsteins, þá er hann mætti við komask. Gunnsteinn þekðisk þat boð, ok dvalðisk hann með Óláfi konungi

K. 134. Sendimenn Óláfs konungs.

Svá var sagt fyrr, at Óláfr konungr var þann vetr austr í Sarpsborg, er Knútr inn ríki sat í Danmǫrk. Ǫnundr Svía-konungr reið þann vetr yfir Vestra-Gautland, ok hafði meirr en xxx. hundraða manna. Fóru þá menn ok orðsendingar milli þeira

Óláfs konungs; gerðu þeir sín í milli stefnulag, at þeir skyldu hittask um várit við Konungahellu. Frestuðu þeir fundinum fyrir þá sǫk, at þeir vildu vita, áðr þeir fynnisk, hverjar tiltekjur Knútr konungr hefði. En er á leið várit, bjósk Knútr konungr með liði sínu at fara vestr til Englandz; hann setti eptir í Danmǫrk Hǫrðaknút, son sinn, ok þar með honum Úlf jarl, son Þorgils sprakaleggs. Úlfr átti Ástríði, dóttur Sveins konungs, en systur Knúts ins ríka; þeira sonr var Sveinn, er síðan var konungr í Danmǫrk. Úlfr jarl var inn mesti merkismaðr. Knútr ríki fór vestr til Englandz. En er þat spurðu konungar, Óláfr ok Ǫnundr, þá fóru þeir til stefnunnar ok hittusk í Elfi við Konungahellu. Varð þar fagnafundr ok vináttumál mikil, svá at þat var bert fyrir alþýðu; en þó rœddu þeir marga hluti sín í milli, þá er þeir ii. vissu, ok varð þat sumt síðarr framgengt ok ǫllum augljóst. En at skilnaði konunga skiptusk þeir gjǫfum við ok skilðusk vinir. Fór þá Ǫnundr konungr upp á Gautland, en Óláfr konungr fór þá norðr í Víkina ok síðan út á Agðir ok þaðan norðr með landi, ok lá hann mjǫk lengi í Eikundasundi ok beið byrjar. Hann spurði, at Erlingr Skjálgsson ok Jaðarbyggjar með honum lágu í samnaði ok hǫfðu her mannz. Þat var einn dag, at menn konungs rœddu sín í milli um veðr, hvárt væri sunnan eða útsynningr, eða hvárt þat veðr væri segltœkt eða eigi fyrir Jaðar; tǫlðu þat flestir, at ósiglanda væri. Þá svarar Halldórr Brynjólfsson: »þat munda ek ætla, segir hann, at siglanda myndi þykkja þetta veðr fyrir Jaðar, ef Erlingr Skjálgsson hefði veizlu búit fyrir oss á Sóla«. Þá mælti Óláfr konungr, at af skyldi láta tjǫldin ok leggja um skipunum; var svá gǫrt; siglðu þeir þann dag fyrir Jaðar, ok dugði veðr it bezta; lǫgðu at um kveldit í Hvítingsey. Fór konungr þá norðr á Hǫrðaland ok fór þar at veizlum.

K. 135. Dráp Þórálfs.

Vár þat hafði farit skip af Nóregi út til Færeyja; á því skipi fóru orðsendingar Óláfs konungs til þess, at koma skyldi útan af Færeyjum einn hverr þeira hirðmanna hans, Leifr Ǫzurarson eða Gilli lǫgsǫgumaðr eða Þórálfr ór Dímun. En er þessi orðsending kom til Færeyja ok þeim var sagt sjálfum, þá rœða þeir sín á milli, hvat undir mun búa orðsendingunni; ok kom þat ásamt með þeim, at þeir hugðu, at konungr myndi vilja spyrja eptir um þau tíðendi, er sumir menn hǫfðu fyrir satt, at þar myndi gǫrzk hafa

í eyjunum um misfarar sendimanna konungs, þeira tveggja skipsagna, er engi maðr hafði af komizk. Þeir réðu þat af, at Þórálfr skyldi fara; rézk hann til ferðar ok bjó byrðing, er hann átti, ok aflaði þar til manna; váru þeir á skipi x. eða xii. En er þeir váru búnir ok biðu byrjar, þá var þat tíðenda í Austrey í Gǫtu at Þrándar, at einn góðan veðrdag gekk Þrándr í stofu, en þeir lágu í pǫllum bróðursynir hans ii., Sigurðr ok Þórðr, þeir váru Þorlákssynir; inn þriði hét Gautr inn rauði, hann var enn frændi þeira. Allir váru þeir fóstrar Þrándar gørviligir menn; var Sigurðr elztr þeira ok fyrir þeim mest í ǫllu. Þórðr átti kenningar-nafn, var hann kallaðr Þórðr inn lági; hann var þó manna hæstr, ok var hitt þó meirr, at hann var þrekligr ok ramr at afli. Þá mælti Þrándr: »mart skipask á mannz ævi; ótítt var þá þat, er vér várum ungir, at menn skyldu sitja eða liggja veðrdaga góða, þeir er ungir váru ok til allz vel fœrir; myndi þat eigi þykkja líkligt inum fyrrum mǫnnum, at Þórálfr ór Dímun myndi vera þroskamaðr meiri en þér; en byrðingr sá, er ek hefi átt ok hér stendr í nausti, ætla ek at nú gerisk svá forn, at fúni undir bráðinu; er hér hús hvert fult af ullu ok verðr ekki til verðz haldit; myndi eigi svá, ef ek væra nǫkkurum vetrum yngri«. Sigurðr hljóp upp ok hét á þá Gaut ok Þórð, kvazk eigi þola frýju Þrándar. Ganga þeir út ok þar til, er húskarlar váru; ganga þeir til ok setja fram byrðinginn; létu þeir þá flytja til farm ok hlóðu skipit; skorti þar eigi heima farm til, svá reiði allr með skipi; bjoggu þeir þat á fám dǫgum; váru þeir ok menn x. eða xii. á skipi. Tóku þeir Þórálfr út eitt veðr allir, vissusk til jafnan í hafinu. Þeir kómu at landi í Hernu aptan dags; lǫgðu þeir Sigurðr útar við strǫndina, ok var þó skamt milli þeira. Þat varð til tíðenda um aptaninn, er myrkt var ok þeir Þórálfr ætluðu til rekna búask, þá gekk Þórálfr á land upp ok annarr maðr með honum; leituðu þeir sér staðar. Ok er þeir váru búnir ofan at ganga, þá segir sá svá, er honum fylgði, at kastat var klæði yfir hǫfuð honum; var hann tekinn upp af jǫrðu; í því bili heyrði hann brest; síðan var farit með hann ok reiddr til fallz; en þar var undir sær ok var hann keyrðr á kaf, en hann komsk á land; fór hann þar til er þeir Þórálfr hǫfðu skilizk; hitti hann þar Þórálf, ok var hann klofinn í herðar niðr ok var hann þá dauðr. Ok er þeir skipverjar urðu þessa varir, þá báru þeir lík hans út á skip ok náttsættu. Þá var Óláfr konungr á veizlu í Lygru; váru þangat orð gǫr. Var þá stefnt ǫrvarboð eða þing, ok var

konungr á þingi. Hann hafði þangat stefna látit þeim Færeyingum af báðum skipum, ok váru þeir til þings komnir. En er þing var sett, þá stóð konungr upp ok mælti: »þau tíðendi eru hér orðin, er því er betr at slík eru sjaldgæt; hér er af lífi tekinn góðr drengr, ok hyggju vér, at saklauss sé; eða er nǫkkurr sá maðr á þingi, er þat kunni at segja, hverr valdi er verks þessa?« — en þar gekk engi við — þá mælti konungr: »ekki er því at leyna, hverr minn áhugi er um verk þetta, at ek hygg á hendr þeim Færeyingum; þykki mér þannug helzt at unnit, sem Sigurðr Þorláksson myndi hafa vegit manninn, en Þórðr inn lági myndi hinn hafa fœrt á kaf; en þat fylgir, at ek mynda þess til geta, at þat myndi til saka vera funnit, at þeir myndi eigi vilja, at Þórálfr segði eptir þeim ódáðir þær, er hann myni vitat hafa, at satt er, en oss hefir verit grunr á, um morð þau ok illvirki, at sendimenn mínir hafi þar verit myrðir«. En er konungr hætti rœðu sinni, þá stóð upp Sigurðr Þorláksson; hann mælti: »ekki hefi ek talat fyrr á þingum; ætla ek mik munu þykkja ekki orðfiman, en þó ætla ek œrna nauðsyn til vera at svara nǫkkuru; vil ek þess til geta, at rœða þessi, er konungr hefir uppi haft, myni vera komin undan tungurótum þeira manna, er miklu eru óvitrari en hann ok verri; en þat er ekki leynt, at þeir munu fullkomliga vilja vera várir óvinir. Er þat ólíkliga mælt, at ek mynda vera vilja skaðamaðr Þórálfs, þvíat hann var fóstbróðir minn ok góðr vinr; en ef þar væri nǫkkur ǫnnur efni í ok væri sakir milli okkar Þórálfs, þá em ek svá viti borinn, at ek mynda heldr til þessa verks hætta heima í Færeyjum, en hér undir handarjaðri yðrum, konungr. Nú vil ek þessa máls synja fyrir mik ok fyrir oss alla skipverja; vil ek þar bjóða fyrir eiða, svá sem lǫg yður standa til; en ef yðr þykkir hitt í nǫkkuru fullara, þá vil ek flytja járnburð; vil ek, at þér séð sjálfir við skírsluna«. En er Sigurðr hætti rœðu sinni, þá urðu margir til flutningar ok báðu konung, at Sigurðr skyldi ná undanfœrslu, þótti Sigurðr vel hafa talat ok kváðu hann ósannan mundu at vera því, er honum var kent. Konungr segir: »um þenna mann mun stórum skipta; ok ef hann er loginn þessu máli, þá mun hann vera góðr maðr; en at ǫðrum kosti þá mun hann vera nǫkkuru djarfari, en dœmi munu til vera, ok er þat eigi miðr mitt hugboð; en get ek, at hann beri sér sjálfr vitni um«. En við bœn manna, þá tók konungr festu af Sigurði til járnburðar; skyldi hann koma eptir

um daginn til Lygru; skyldi byskup þar gera skírslu, — ok sleit svá þinginu. Fór konungr aptr til Lygru, en Sigurðr ok þeir fǫrunautar til skips síns. Tók þá brátt at myrkva af nótt. Þá mælti Sigurðr við þá fǫrunauta: »þat er þó satt at segja, at vér hǫfum komit í mikit vandkvæði ok orðit fyrir álygi mikilli, ok er konungr sjá brǫgðóttr ok vélráðr, ok mun auðsær várr kostr, ef hann skal ráða, þvíat hann lét fyrst drepa Þórálf, en hann vill nú gera oss at óbótamǫnnum; er honum lítit fyrir at villa járnburð þenna. Nú ætla ek þann verr hafa, er til þess hættir við hann; nú leggsk ok innan eptir sundinu fjallagol nǫkkut; ræð ek þat, at vér vindim segl várt ok siglim út á haf; fari Þrándr annat sumar með ull sína, ef hann vill selja láta; en ef ek komumk í brot, þá þykki mér þess ván, at ek koma aldri síðan til Nóregs«. Þeim fǫrunautum þótti þetta snjallræði; taka þeir at setja upp segl sitt ok láta ganga um nóttina í haf út, sem mest megu þeir; þeir létta eigi fyrr, en þeir koma í Færeyjar ok heim í Gǫtu. Lét Þrándr illa yfir ferð þeira; þeir svǫruðu eigi vel ok váru þó heima með Þrándi.

K. 136. Frá Íslendingum.

Brátt spurði Óláfr konungr þat, er þeir Sigurðr váru í brot farnir, ok lagðisk þá þungr orðrómr á um þeira mál; váru þeir margir, at þá kǫlluðu þess ván, at þeir Sigurðr mundu sǫnnu sagðir, er áðr hǫfðu synjat fyrir hann ok mælt í móti. Óláfr konungr var fárœðinn um þetta mál, en hann þóttisk vita þá sannendi á því, er hann hafði áðr grunat. Fór konungr þá ferðar sinnar ok tók veizlur, þar er fyrir váru gǫrvar. Óláfr konungr heimti til máls við sik þá menn, er komit hǫfðu af Íslandi, Þórodd Snorrason, Gelli Þorkelsson, Stein Skaptason, Egil Hallzson. Þá tók konungr til máls: »þér hafið í sumar vakit við mik þat mál, at þér vilduð búask til Íslandz-ferðar, en ek hefi eigi veitt órslit hingat til um þat mál; nú vil ek segja yðr, hvernug ek ætla fyrir. Gellir, þér ætla ek at fara til Íslandz, ef þú vilt bera þannug ørendi mín; en aðrir íslenzkir menn, þeir er nú eru hér, þá munu engir til Íslandz fara, fyrr en ek spyr, hvernug þeim málum er tekit, er þú, Gellir, skalt þannug bera«. En er konungr hafði þetta upp borit, þá þótti þeim, er fúsir váru fararinnar ok bannat var, súrskapr mikill hafðr við sik, ok þótti seta sín ill ok ófrelsi. En Gellir bjósk til ferðar ok fór um sumarit til Íslandz ok hafði með sér orðsendingar þær

þangat, er hann flutti fram annat sumar á þingi. En sú var orðsending konungs, at hann beiddi þess Íslendinga, at þeir skyldu taka við þeim lǫgum, sem hann hafði sett í Nóregi, en veita honum af landinu þegngildi ok nefgildi, penning fyrir nef hvert, þann er x. væri fyrir alin vaðmáls. Þat fylgði því, at hann hét mǫnnum vináttu sinni, ef þessu vildi játa, en elligar afarkostum, þá sem hann mætti við komask. Yfir þessu tali sátu menn lengi ok réðu um sín í milli, ok kom þat ásamt at lykðum með allra samþykki, at neita skattgjǫfum ok ǫllum álǫgum, þeim er kraft var. Ok fór Gellir þat sumar útan ok á fund Óláfs konungs ok hitti hann þat haust í Vík austr, þá er hann var kominn af Gautlandi ofan, svá sem ek vænti, at enn skal sagt verða síðarr í sǫgu Óláfs konungs. Þá er á leið haustit, sótti Óláfr konungr norðr í Þrándheim ok helt liði sínu til Niðaróss; lét þar búa til vetrsetu sér. Sat Óláfr konungr þann vetr eptir í kaupangi; sá var inn xiii. vetr konungsdóms hans.

K. 137. Frá byggving Jamtalandz.

Ketill jamti hét maðr, sonr Ǫnundar jarls ór Sparabúi í Þrándheimi; hann flýði fyrir Eysteini konungi illráða austr um Kjǫl; hann ruddi markir ok byggði þar, sem nú heitir Jamtaland. Austr þangat flýði ok fjǫlði manna ór Þrándheimi fyrir þeim ófriði, þvíat Eysteinn konungr skattgildi Þrœndi ok setti þar til konungs hund sinn, er Saurr hét. Sonarsonr Ketils var Þórir helsingr; við hann er kent Helsingjaland; þar byggði hann. En er Haraldr inn hárfagri ruddi ríki fyrir sér, þá stukku enn fyrir honum fjǫlði manna ór landi, Þrœndir ok Naumdœlir, ok gerðusk þá enn byggðir austr um Jamtaland, ok fóru sumir alt í Helsingjaland austan frá hafinu, ok váru þeir lýðskyldir undir Svía-konung. En er Hákon Aðalsteinsfóstri var yfir Nóregi, þá settisk friðr ok kaupferð ór Þrándheimi til Jamtalandz, en fyrir sakir vinsælða konungs, þá sóttu Jamtr austan á fund hans ok játuðu honum hlýðni sinni ok guldu honum skatt; setti hann þeim lǫg ok landzrétt; vildu þeir heldr þýðask undir hans konungdóm en undir Svía-konung, þvíat þeir váru af Norðmanna ætt komnir; ok svá gerðu Helsingjar þeir allir, er æzkaðir váru norðan um Kjǫl, ok helzk þat lengi síðan, alt til þess er Óláfr digri ok Óláfr inn sœnski Svía-konungr deildu um landaskipti, þá hurfu Jamtr ok Helsingjar undir Svía-konung, ok réð þá landaskipti austan Eiðaskógr, en þá Kilir

alt norðr til Finnmerkr; tók Svía-konungr þá skatta af Helsingjalandi ok svá af Jamtalandi. En Óláfi konungi þótti þat komit hafa í sáttmál með þeim Svía-konungi, at annan veg skyldi fara skattr af Jamtalandi, en at fornu hafði verit; en þó hafði þat langa stund svá staðit, at Jamtr hǫfðu þá Svía-konungi skatt goldit, ok þaðan hǫfðu verit sýslumenn yfir landinu; vildu þá ok Svíar ekki heyra annat, en undir Svía-konung hyrfi alt land, þat er lá fyrir austan Kjǫlu. Var þat svá sem opt eru dœmi, þó at mágsemðir ok vinátta væri með konungum, at þó vildi hvártveggi hafa ríki þat alt, er hann þóttisk nǫkkura tiltǫlu eiga. Hafði Óláfr konungr látit fara orð um til Jamtalandz, at þat var hans vili, at Jamtr veitti honum lýðskyldi, en heitit þeim afarkostum elligar; en Jamtr hǫfðu gǫrt ráð sitt, at þeir vildu hlýðni veita Svía-konungi.

K. 138. Saga Steins.

Þóroddr Snorrason ok Steinn Skaptason unðu illa, er þeir fóru eigi í sjálfræði. Steinn Skaptason var manna fríðastr ok bezt at sér gǫrr um íþróttir, skáld gott ok skartsmaðr mikill ok metnaðarfullr. Skapti, faðir hans, hafði ort drápu um Óláf konung ok hafði kent Steini; var svá ætlat, at hann skyldi fœra kvæðit konungi. Steinn bazk eigi orða ok ámælis við konung bæði sundrlausum orðum ok samfǫstum. Báðir váru þeir Þóroddr óvarmæltir, segja svá, at konungr vildi verr hafa, en þeir, er sonu sína hǫfðu sent honum til trúnaðar, en konungr lagði þá í ófrelsi. Konungr reiddisk. Þat var einn hvern dag, er Steinn Skaptason var fyrir konungi ok spurði hann máls, ef hann vildi hlýða drápu þeiri, er Skapti faðir hans hafði ort um konung. Hann segir: »hitt mun fyrst til, Steinn, at þú kveðir þat, er þú hefir ort um mik«. Steinn segir, at þat er ekki, er hann hefir ort — »em ek ekki skáld, konungr, segir hann, en þótt ek kynna yrkja, þá myndi yðr þykkja þat, sem annat um mik, heldr lítilvægligt«. Gekk Steinn þá í brot ok þóttisk finna, hvar til hann mælti. Þorgeirr hét ármaðr konungs, er réð fyrir búi hans í Orkadal; hann var þá með konungi ok heyrði á rœður þeira Steins. Fór Þorgeirr heim litlu síðarr. Þat var á einni hverri nótt, at Steinn hljóp í brot ór bœnum ok skósveinn hans með honum; fóru þeir upp um Gaularás, svá út til þess, er þeir kómu í Orkadal; en at kveldi kómu þeir til konungsbús þess, er Þorgeirr réð fyrir; bauð Þorgeirr Steini þar at vera

um nóttina ok spurði, hverju gegndi um farar hans. Steinn bað hann fá sér hest ok sleða með; sá hann, at þar var heim ekit korni. Þorgeirr segir: »eigi veit ek, hvernug af stenzk um fǫr þína, hvárt þú ferr nǫkkut í konungs leyfi; þótti mér fyrra dags ekki mjúkt orð milli ykkar konungs«. Steinn mælti: »þótt ek sjá at engu sjálfráðr fyrir konungi, þá skal ek ekki svá fyrir þrælum hans«; brá hann sverði ok drap hann síðan ármanninn, en hann tók hestinn ok bað sveininn hlaupa á bak, en Steinn settisk í sleðann; fóru þá veginn, óku nótt alla; fóru þeir ferðar sinnar, til þess er þeir kómu ofan á Mœri í Súrnadal; síðan fá þeir sér flutningar yfir fjǫrðu; fór hann sem ákafligast. Ekki sǫgðu þeir mǫnnum víg þetta, þar sem þeir kómu, en kǫlluðusk vera konungsmenn; fengu þeir góðan forbeina, hvar sem þeir kómu. Þeir kómu at kveldi eins dags í Gizka til bús Þorbergs Árnasonar; var hann eigi heima, en kona hans var heima Ragnhildr, dóttir Erlings Skjálgssonar. Fekk Steinn þar allgóðar viðtekjur, þvíat þar váru áðr kunnleikar miklir með þeim. Sá atburðr hafði áðr orðit, þá er Steinn hafði farit af Íslandi, átti hann þá sjálfr skip þat, er hann kom af hafi útan at Gizka ok lágu þar við eyna, þá lá Ragnhildr ok skyldi léttari verða ok var allþungt haldin, en prestr var engi í eyjunni ok engi nær. Var þá komit til kaupskipsins ok spurt at, ef þar væri prestr nǫkkurr; þar var einn prestr á skipi, er Bárðr hét, vestfirzkr maðr ungr ok lærðr heldr lítt. Sendimenn báðu prest fara með sér til húss; honum þótti sem þat myndi vera vandi mikill, en vissi fákunnandi sína ok vildi eigi fara. Þá lagði Steinn orð til við prest ok bað hann fara. Prestr svarar: »fara mun ek, ef þú ferr með mér; þykki mér traust at því til umráða«. Steinn segir, at hann vill víst þat til leggja. Síðan fara þeir til bœjarins ok þar til, er Ragnhildr var. Lítlu síðarr fœddi hon barn, þat var mær, ok þótti heldr ómáttuligt. Þá skírði prestr barnit, en Steinn helt meyjunni undir skírn, ok hét sú mær Þóra. Steinn gaf meyjunni fingrgull. Ragnhildr hét Steini vináttu sinni fullkominni, ok hann skyldi þangat koma á hennar fund, ef hann þættisk hennar liðsemðar þurfa. Steinn segir svá, at hann myndi eigi fleirum meybǫrnum undir skírn halda — ok skilðusk þau at svá búnu. En nú var þar komit, er Steinn heimti þessi vilmæli at Ragnhildi ok segir, hvat hann hefir hent, ok svá þat, at hann mun hafa orðit fyrir reiði konungs. Hon segir svá, at máttr skal at magni um liðveizlu hennar, bað

hann þaðan bíða Þorbergs, skipaði honum it næsta Eysteini orra, syni sínum; hann var þá xii. vetra gamall. Steinn gaf gjafir þeim Ragnhildi ok Eysteini. Þorbergr hafði spurt alt um farar Steins, fyrr en hann kvæmi heim, ok var hann heldr ófrýnn. Ragnhildr gekk til máls við hann ok segir honum um farar Steins ok bað hann taka við Steini ok sjá á mál hans. Þorbergr segir: »ek hefi spurt, segir hann, at konungr hefir eiga látit ǫrvarþing eptir Þorgeir, ok Steinn er útlagr gǫrr, svá þat, at konungr er inn reiðasti; ok kann ek mér meiri svinnu, en at takask á hendr einn útlendan mann ok hafa þar fyrir reiði konungs; láttu Stein fara í brot heðan sem skjótast«. Ragnhildr svarar, segir, at þau mundu bæði í brot fara eða bæði þar vera. Þorbergr bað hana fara, hvert er hon vildi — »vænti ek þess, segir hann, þótt þú farir, at þú komir skjótt aptr, þvíat hér munu vera metorð þín mest«. Þá gekk fram Eysteinn orri, sonr þeira; hann mælti ok segir svá, at hann mun eigi eptir vera, ef Ragnhildr fœri í brot. Þorbergr segir, at þau lýstu mikla þrágirni ok ákaflyndi í þessu — »ok er þat nú vænst, segir hann, at þit ráðið þessu, þó þykkir ykkr allmiklu skipta; en ofmjǫk er þér ættgengt, Ragnhildr, at virða lítils orð Óláfs konungs«. Ragnhildr segir: »ef þér vex allmjǫk fyrir augum at halda Stein, þá far þú sjálfr með honum á fund Erlings, fǫður míns, eða fá honum þat fǫruneyti, er hann komisk þangat í friði«. Þorbergr segir, at hann mun ekki Stein þangat senda — »ok mun Erlingi þó œrit mart til handa bera, þat er konungi sé misþokki á«. Var Steinn þar um vetrinn. En eptir jól kómu til Þorbergs sendimenn konungs með þeim orðum, at Þorbergr skal koma á fund hans fyrir miðja fǫstu, ok er lagt ríkt við þessa orðsending. Þorbergr bar þat fyrir vini sína ok leitaði ráðs, hvárt hann skyldi á þá hættu leggja, at fara á fund konungs at svá fǫrnu máli; en fleiri lǫttu ok kǫlluðu þat ráð, at láta fyrr Stein af hǫndum en fara á vald konungs. Þorbergr var hins fúsari, at leggjask eigi ferð undir hǫfuð. Nǫkkuru síðarr fór Þorbergr til fundar við Finn, bróður sinn, ok bar þetta mál fyrir hann ok bað hann til farar með sér. Finnr svarar, segir, at honum þótti ilt ofkvæni slíkt, at þora eigi fyrir konu sinni at halda einorð við lánardróttin sinn. »Kost muntu eiga, segir Þorbergr, at fara eigi; en þó ætla ek, at þú letisk meirr fyrir hræzlu sakir, en hollostu við konung«. Skilðusk þeir reiðir. Síðan fór Þorbergr á fund Árna Árnasonar, bróður síns, ok segir honum

þetta mál svá búit ok bað hann fara með sér til konungs. Árni segir: »undarligt þykki mér um þik, svá vitran mann ok fyrirleitinn, er þú skalt rasat hafa í svá mikla óhamingju ok hafa fengit konungs reiði, þar er engi bar nauðsyn til; þat væri nǫkkur várkunn, at þú heldir frænda þinn eða fóstbróður, en þetta allz engi, at hafa tekizk á hendr mann íslenzkan, at halda útlaga konungs, ok hafa nú þik í veði ok alla frændr þína«. Þorbergr segir: »svá er sem mælt er: einn er aukvisi ættar hverrar; sú óhamingja fǫður míns er mér auðsæst, hversu honum glapnaði sona eign,´ er hann skyldi fá þann síðarst, er engi líkendi hefir várrar ættar ok dáðlauss er; myndi þat sannast, ef mér þœtti eigi við móður mína skǫmm mælt, at ek mynda þik aldrigi kalla várn bróður«. Snøri þá Þorbergr í brot ok fór heim ok var heldr ókátr. Síðan sendi hann orð norðr til Þrándheims á fund Kálfs, bróður síns, ok bað hann koma til Agðaness móti sér. Ok er sendimenn hittu Kálf, þá hét hann ferðinni ok hafði engi orð fyrir. Ragnhildr sendi menn austr á Jaðar til Erlings, fǫður síns, ok bað hann senda sér lið. Þaðan fóru synir Erlings, Sigurðr ok Þórir, ok hafði hvárr þeira tvítøgsessu, ok á lxxxx. manna. En er þeir kómu norðr til Þorbergs, þá tók hann við þeim sem bezt ok feginsamligast. Bjósk hann þá til farar ok hafði Þorbergr tvítøgsessu. Fóru þeir þá norðr leið sína. Ok er þeir kómu ...., þá lágu þar fyrir Finnr ok Árni,brœðr Þorbergs, með ii. tvítøgsessur. Fagnaði Þorbergr vel brœðrum sínum ok segir, at þá hefði tekit brýningunni. Finnr kvað þess sjaldan hafa þurft við sik. Síðan fóru þeir með liði því ǫllu norðr til Þrándheims, ok var þar Steinn í fǫr. Ok er þeir kómu til Agðaness, þá var þar fyrir Kálfr Árnason, ok hafði hann xx.-sessu vel skipaða. Fóru þeir með því liði inn til Niðarhólms ok lágu þar um nótt. Eptir um morgininn áttu þeir tal sitt; vildi Kálfr ok synir Erlings, at þeir fœri ǫllu liðinu inn til bœjarins ok léti þá skeika at skǫpuðu; en Þorbergr vildi, at fyrst væri með vægð farit ok láta boð bjóða; samþykðisk Finnr því ok Árni. Var þá þat af ráðit, at þeir Finnr ok Árni fóru fyrst til fundar við Óláf konung, fáir menn saman. Konungr hafði þá spurt um fjǫlmenni þat, er þeir hǫfðu, ok var hann heldr styggr í rœðunni þeira. Fiðr bauð boð fyrir Þorberg ok svá fyrir Stein — bauð hann, at konungr skyldi fé gera svá mikit, sem hann vildi, en Þorbergr hafa landzvist ok veizlur sínar, Steinn lífs grið ok lima. Konungr segir: »svá lízk mér

sem þessi fǫr myni vera svá at þér mynið nú þykkjask hafa hálf ráð við mik eða meirr; en þess mun mik sízt vara af yðr brœðrum, at þér munduð með her fara í móti mér; kenni ek ráð þessi, er þeir Jaðarbyggjar munu hafa upp hafit; en ekki þarf mér fé bjóða«. Þá segir Finnr: »ekki hǫfum vér brœðr haft fyrir þá sǫk liðsamnað, at vér mynim ófrið bjóða yðr, konungr; heldr berr hitt til, konungr, at vér viljum yðr fyrst bjóða vára þjónostu; en ef þér neitið ok ætlið Þorbergi nǫkkura afarkosti, þá munu vér fara allir með lið þat, er vér hǫfum, á fund Knúts ins ríka«. Þá leit konungrinn við honum ok mælti: »ef þér brœðr vilið veita mér svardaga til þess, at fylgja mér innanlandz ok útan-landz ok skiljask eigi við mik, nema mitt lof ok leyfi sé til, eigi skuluð þér leyna mik, ef þér vitið mér ráðin svikræði, þá vil ek taka sætt af yðr brœðrum«. Síðan fór Finnr aptr til liðs síns ok segir þessa kosti, er konungr hafði gǫrt þeim; bera þeir nú saman orð sín; segir Þorbergr, at hann vill þenna kost fyrir sína hǫnd — »em ek ófúss, segir hann, at flýja af eignum mínum ok sœkja til útlendra hǫfðingja; ætla ek mér munu ávalt at sœmð, at fylgja Óláfi konungi ok vera þar sem hann er«. Þá segir Kálfr: »enga eiða mun ek vinna konungi, en vera þá eina hríð með konungi, er ek held veizlum mínum ok ǫðrum metorðum ok konungr vill vera vinr minn; ok er þat minn vili, at svá gerim vér allir«. Finnr svarar: »til þess mun ek ráða, at láta Óláf konung einn ráða skildǫgum milli okkar«. Árni Árnason segir svá: »ef ek em ráðinn til at fylgja þér, Þorbergr bróðir, þóttu vilir berjask við konung, þá skal ek eigi við þik skiljask, ef þú tekr betra ráð, ok mun ek fylgja ykkr Finni ok taka þann kost, sem þit séð ykr til handa«. Gengu þeir þá þrír brœðr á eitt skip, Þorbergr, Finnr, Árni, ok røru inn til bœjar ok síðan gengu þeir á konungs fund. Fór þá fram þetta sáttmál, at þeir brœðr svǫrðu konungi eiða. Þá leitaði Þorbergr Steini sættar við konung; en konungr segir, at Steinn skyldi fara í friði fyrir honum, hvert er hann vildi — »en eigi mun hann með mér vera síðan« segir hann. Þá fóru þeir Þorbergr út til liðsins. Fór þá Kálfr inn á Eggju, en Finnr fór til konungs, en Þorbergr ok annat lið þeira fór heim suðr. Steinn fór suðr með sonum Erlings; en um várit snimma fór hann vestr til Englands, en síðan til handa Knúti inum ríka ok var með honum lengi í góðu yfirlæti.

K. 139. Ferð Finnz Árnasonar á Hálogaland.

Þá er Finnr Árnason hafði lítla hríð dvalizk með Óláfi konungi, var einn hvern dag, at konungr kallar Finn til máls við sik ok enn fleiri menn, þá er hann var vanr at hafa við ráðagørðir sínar. Þá tók konungr til máls ok segir svá: »sú ráðagørð staðfestisk í skapi mér, at ek ætla í vár at bjóða út leiðangri af landi ǫllu, bæði at liði ok at skipum, ok fara síðan með her þann allan, er ek má til fá, í mót Knúti inum ríka, þvíat ek veit um tilkall þat, er hann hefir upp hafit til ríkis í hendr mér, at hann mun eigi ætla at hafa þat fyrir hégómamál. Nú er þér þat at segja, Finnr Árnason, at ek vil, at þú farir sendiferð mína norðr á Hálogaland, ok hafið þar útboð, bjóðið út almenningi at liði ok at skipum ok stefnið því liði til móts við mik til Agðaness«. Síðan nefndi konungr aðra menn til ok sendi suma inn í Þrándheim, en suma suðr í land, svá at hann lét þetta boð fara um alt land. Þat er at segja frá fǫr Finnz, at hann hafði skútu ok á nær xxx. manna; en er hann var búinn, fór hann ferðar sinnar, til þess er hann kom á Hálogaland; þá stefndi hann þing við bóendr; bar þá upp ørendi sitt ok krafði leiðangrs. Bœndr áttu í heraði skip stór leiðangrsfœr; skipuðusk þeir við orðsending konungs ok bjoggu skip sín. En er Finnr sótti norðr á Hálogaland, þá átti hann þing, en sendi menn sína nǫkkura at krefja útboðsins, þar er honum sýndisk. Finnr sendi menn í Bjarkey til Þóris hundz, lét þar krefja leiðangrs, sem annars staðar. En er Þóri kómu boð konungs, þá bjósk hann til ferðar ok skipaði af húskǫrlum sínum skip þat, er hann hafði haft áðr um sumarit til Bjarmalandz; bjó þat með sínum eins kostnaði. Finnr stefndi saman Háleygjum í Vágum, ǫllum þeim er norðr váru þaðan; kom þar saman um várit lið mikit, ok biðu allir til þess, er Finnr kom norðan; var þar þá ok kominn Þórir hundr. En er Finnr kom, þá lét hann þegar blása til húsþings leiðangrsliði ǫllu; en á þingi því sýndu menn vápn sín; svá var þá ok rannsakat útboðit í hverri skipreiðu. En er þat var greitt, þá mælti Finnr: »þik vil ek at þessu kveðja, Þórir hundr, hver boð viltu bjóða Óláfi konungi fyrir aftǫku Karla, hirðmannz hans, eða fyrir rán þat, er þú tókt fé konungs norðr í Lengjuvik? Nú hefi ek umboð konungs til þessa máls; en ek vil nú vita svǫr þín«. Þórir litaðisk um ok sá til hvárrartveggju handar sér standa marga

menn alvápnaða; kendi þar Gunnstein ok fjǫlða annarra frænda Karla. Þá mælti Þórir: »skjót eru boð mín, Finnr, at ek vil mál alt festa í konungs dóm, þat er honum þykkir at við mik«. Finnr svarar: »hitt er nú vænst, at þér sé minni virðingar af unt, þvíat nú mun verða at festa minn dóm á, ef sættask skal«. Þórir segir: »þá ætla ek enn allvel komit ok skal þat ekki undan draga«. Gekk þá Þórir fram til festu, ok skildi Finnr þat mál fyrir alt; síðan segir Finnr upp sættina, at Þórir skyldi gjalda konungi x merkr gullz, en Gunnsteini ok þeim frændum aðrar x. merkr, en fyrir rán ok féskaða inar þriðju x. merkr — »en gjalda upp nú þegar« segir hann. Þórir segir: »þetta er mikit fégjald«. »Hinn er annarr kostr, at lokit sé sætt allri« segir Finnr. Þórir segir, at Finnr myndi ljá honum þeira fresta, at hann leitaði lána af sveitungum sínum. Finnr bað hann gjalda þar í stað, ok þó um fram, at Þórir skyldi fram selja menit þat it mikla, er hann tók af Karla dauðum. Þórir kvazk ekki men hafa tekit. Þá gekk fram Gunnsteinn ok segir, at Karli hafði men á hálsi, þá er þeir skilðusk — »en þá var í brott, er vér tókum lík hans«. Þórir segir, at hann hefði ekki huga leitt um men þat — »en þótt vér hefðim nǫkkut men, þá mun þat heima liggja í Bjarkey«. Þá setti Finnr spjótsoddinn fyrir brjóst Þóri ok segir, at hann skyldi þá fram selja menit; Þórir tók þá menit af hálsi sér ok seldi Finni. Síðan snøri Þórir í brot ok gekk út á skip sitt. Finnr gekk eptir honum út á skipit ok mart manna með honum. Gekk Finnr eptir skipinu, ok tóku þeir upp rúmin. En við siglu sá þeir undir þiljum niðri tunnur ii. miklar, svá at þeim þótti mikil furða at; Finnr spurði, hvat í tunnum þeim var. Þórir segir, at þar lá í drykkr hans. Finnr mælti: »hví gefr þú oss eigi at drekka, félagsmaðr, svá mikinn drykk sem þér hafið?«. Þórir mælti við mann sinn, at renna skyldi ór tunnunni í bolla. Síðan var þeim Finni gefit at drekka, ok var þat inn bezti drykkr. Þá bað Finnr Þóri reiða féit. Þórir gekk eptir skipinu fram ok aptr ok talaði við menn ýmsa. Finnr kallaði, bað hann bera fram féit. Þórir bað hann ganga upp á land ok kvazk þar mundu greiða. Þá gekk Finnr á land upp ok hans menn. Þá kom þar Þórir ok greiddi silfr; var þar reitt ór einum sjóð x. merkr vegnar; þá lét hann fram knýtiskauta marga; var í sumum mǫrk vegin, sumum hálf eða aurar nǫkkurir. Þá mælti Þórir: »þetta er lánfé, er ýmsir menn hafa lét mér, þvíat uppi ætla ek skotsilfr mjǫk, þat er ek á«. Síðan gekk Þórir á skip út, en er hann kom aptr,

reiddi hann silfr smám ok smám; þá leið á daginn; en þegar er þinginu sleit, þá gengu menn til skipa sinna ok bjoggusk til brotlǫgu; tóku þá menn at sigla, þegar er búnir váru; kom þá svá, at flestir menn hǫfðu siglt. Sá Finnr þá, at þyntisk liðit um hann; kǫlluðu menn þá á hann ok báðu hann verða búinn. Var þá enn eigi greiddr einn þriðjungr fjárins; þá mælti Finnr: »seint gengr þó, Þórir, greizlan; sé ek, at þér þykkir mikit fyrir at greiða féit; skal nú ok kyrt láta vera fyrst; skaltu nú gjalda konungi þat er eptir er«. Stóð þá Finnr upp. Þórir segir: »vel þykki mér þat, Finnr, at vit skilim; en vilja skal ek til hafa at gjalda þessa skyld svá, at konungi þykki eigi vargoldit ok báðum ykkr«. Þá gekk Finnr til skips síns ok siglði fram eptir liði sínu. Þórir verðr seint búinn ór hǫfninni; en er segl þeira kom upp, þá heldu þeir út um Vestfjǫrð ok síðan á haf út ok svá suðr með landi, at sær var í miðjum hlíðum eða stundum vatnaði land; lét svá ganga suðr,alt þar til er hann siglði í Englandzhaf, ok kom fram á Englandi; fór síðan á fund Knúts konungs, ok tók hann vel við honum. Kom þá þat upp, at Þórir hafði þá þar óf lausafjár, hafði þar þat fé alt, er þeir hǫfðu tekit á Bjarmalandi hvárirtveggju ok Karli; en í tunnum þeim inum miklum þá var botn skamt frá hinum botni, ok var þar í millum drykkr, en tunnan sjálf hvár tveggja var full af grám skinnum ok bjór ok safala. Var Þórir þá með Knúti konungi. Finnr Árnason fór með liði því til Óláfs konungs, segir honum alt frá ferð sinni ok svá þat, at hann kvazk hyggja, at Þórir væri ór landi farinn ok vestr til Englandz á fund Knúts ins ríka — »ok ætla ek hann munu vera oss allóþarfan«. Konungr segir: »trúi ek því, at Þórir mun vera oss óvinr, ok þykki mér hann ávalt betri firr mér en nærr«.

K. 140. Deila Háreks ok Ásmundar Grankelssonar.

Ásmundr Grankelsson hafði verit þann vetr á Hálogalandi í sýslu sinni ok var heima með feðr sínum Grankeli. Þar liggr til hafs útver, er bæði var sela at veiða ok fugla, eggver ok fiskver, ok þat hafði legit at fornu fari til bœjar þess, er Grankell átti. En Hárekr ór Þjóttu veitti þar tilkall; var þá svá komit, at hann hafði haft af verinu ǫll gǫgn nǫkkur misseri. En þá þóttisk Ásmundr ok þeir feðgar hafa traust konungs til allra réttra mála. Fóru þeir feðgar þá báðir um várit á fund Háreks ok segja honum orð ok jartegnir Óláfs konungs, at Hárekr skyldi láta af

tilkalli um verit. Hárekr svarar því þungliga, segir, at Ásmundr fór til konungs með slíku rógi ok ǫðru — »hefi ek ǫll sannendi til míns máls; skyldir þú, Ásmundr, kunna at ætla þér hóf, þótt þú þykkisk nú mikill fyrir þér, er þú hefir konungs traust; er svá ok, ef þér skal hlýða at drepa suma hǫfðingja ok gera at óbótamǫnnum, en ræna oss, er enn þóttumk fyrr meirr kunna at halda til fullz, þó at oss væri jafnbornir menn; en nú er þat allfjarri, at þér séð jafnaðarmenn mínir fyrir ættar sakir«. Ásmundr svarar: »þess kenna margir af þér, Hárekr, at þú ert frændstórr ok ofreflismaðr; sitja margir um skǫrðum hlut fyrir þér, en þó er þat nú líkligast, at þú, Hárekr, verðir í annan stað til at leita, at hafa fram ójafnað þinn en við oss eða taka svá mjǫk aflaga, sem þetta er«. Skilðusk þeir síðan. Hárekr sendi húskarla sína x. eða xii. með róðrarferju nǫkkura mikla. Þeir fóru í verit, tóku þar allz konar veiðifang ok hlóðu ferjuna; en er þeir váru brot búnir, þá kom þar at þeim Ásmundr Grankelsson með xxx. manna ok bað þá laust láta fang þat alt. Húskarlar Háreks svǫruðu um þat heldr óbrátt; síðan veittu þeir Ásmundr þeim atgǫngu; kendi þá liðsmunar; váru húskarlar Háreks sumir barðir, sumir særðir, sumir á kaf fœrðir, ok fengr allr í brot borinn af skipi þeira, ok hǫfðu þeir Ásmundr þat með sér. Kómu húskarlar Háreks heim við svá búit ok segja Háreki frá ferð sinni; hann svarar: »tíðendi þykkja nýnæmi ǫll; þetta hefir eigi fyrr gǫrt verit, at berja menn mína«. Var þat mál kyrt, ok lagði Hárekr eigi orð í ok var inn kátasti. Hárekr lét búa um várit snekkju tvítøgsessu ok skipaði húskǫrlum sínum; ok var þat skip allvel búit bæði at mǫnnum ok ǫllum reiða. Fór Hárekr um várit í leiðangr. En er hann fann Óláf konung, þá var ok þar fyrir Ásmundr Grankelsson. Þá kom konungr á stefnulagi með Ásmundi ok Háreki ok sætti hann þá; var festr á konungs dómr. Síðan lét Ásmundr fram flytja vitni til þess, at Grankell hafði átt verit; dœmði konungr eptir því; váru þá skǫkk málaefni; urðu bótalausir húskarlar Háreks, en dœmt verit til handa Grankeli. Hárekr segir, at honum var skammlaust, at hlíta konungs dómi, hvernug er mál þat skipaðisk síðan.

K. 141. Saga Þóroddz.

Þóroddr Snorrason hafði dvalizk í Nóregi at ráði Óláfs konungs, þá er Gellir Þorkelsson fekk leyfi at fara til Íslandz, svá sem fyrr var ritit, ok var hann þá með Óláfi konungi ok unði

illa ófrelsi því, er hann skyldi eigi fara ferða sinna, þannug er hann vildi. Qndurðan vetr, þann er Óláfr konungr sat í Niðarósi, lýsti konungr því, at hann vill menn senda til Jamtalandz at heimta skatt; en til farar þeirar váru menn ófúsir, þvíat af lífi váru teknir sendimenn Óláfs konungs, þeir er hann hafði fyrr sent, Þrándr hvíti ok þeir xii. saman, svá sem fyrr var ritit, ok hǫfðu Jamtr síðan haldizk í lýðskyldu við Svía-konung. Þóroddr Snorrason bauzk til þeirar farar, þvíat hann hirði þá allítt, hvat yfir hann gekk, ef hann fœri sjálfráði; þat þekðisk konungr, ok fóru þeir Þóroddr xii. saman. Þeir kómu fram austr á Jamtaland ok sóttu heim þann mann, er Þórarr er nefndr; hann var þar lǫgmaðr ok metorðamaðr mestr; þeir fengu þar góðar viðtǫkur. En er þeir hǫfðu þar dvalizk lítla hríð, þá báru þeir upp ørendi sín fyrir Þórar. Hann segir, at fyrir þeim svǫrum réðu engum mun miðr en hann aðrir landzmenn ok hǫfðingjar ok kvað þings skyldu til kveðja. Var svá gǫrt, at þingboð var upp skorit ok stefnt þing fjǫlment. Fór Þórarr til þings, en sendimenn dvǫlðusk meðan at hans. Þórarr bar upp mál þetta fyrir alþýðu; en þat kom ásamt með ǫllum, at þeir vildu engan skatt gjalda Nóregs-konungi, en sendimennina vildu sumir hengja láta, en sumir láta þá hafa til blóts; en hitt var af ráðit, at þeim skyldi halda þar, til þess er sýslumenn Svía-konungs kvæmi þar; skyldu þeir þá stafa fyrir þeim, slíkt er þeir vildi með ráði landzmanna, en gera hitt yfirbragð á, at sendimenn væri vel haldnir, at þeir væri fyrir því dvalðir, at þeir skyldi skattsins bíða, ok skyldi skipta þeim á vistir tveim ok tveim saman. Þóroddr var með annan mann at Þórars. Þar var jólaveizla mikil ok samburðarǫl. Margir váru bœndr þar í þorpinu, ok drukku þeir allir samt um jólin. Annat þorp var þaðan skamt; þar bjó mágr Þórars, ríkr ok auðigr; hann átti sér son roskinn; þeir mágar skyldu drekka hálf jól at hvárs þeira ok fyrr at Þórars. Þeir mágar drukkusk á, en Þóroddr ok bóndason, ok kappdrykkja, ok um kveldit kappmæli ok mannjafnaðr með Norðmǫnnum ok Svíum ok því næst um konunga þeira, bæði þá, er fyrr hǫfðu verit, ok þessa, er nú váru, ok svá þau skipti, er verit hǫfðu landa í milli í manndrápum ok ránum, þeim er verit hǫfðu milli landa. Þá mælti bóandason: »ef várir konungar hafa fleiri menn látit, þá munu sýslumenn Svía-konungs jafna þat með xii. manna fjǫrvi, þá er þeir koma sunnan eptir jólin, ok vituð þér ógǫrla, veslir menn, til hvers þér eruð dvalðir«. Þóroddr hugsaði sitt mál, ok margir drógu glott

at ok fundu þeim hneyxliyrði ok svá konungi þeira. Fór þat þá óleynt, er ǫlit mælti með þeim Jamtum, er Þóroddr hafði áðr ekki grunat. Eptir um daginn tóku þeir Þóroddr ǫll klæði sín ok vápn ok lǫgðu sér til handargagns. Eptir um nóttina, er menn váru sofnaðir, hljópu þeir braut til skógar. Um morgoninn eptir, er menn urðu varir við brauthlaup þeira, fóru menn eptir þeim með sporhunda ok hittu þá í skógi, þar er þeir hǫfðu fólgizk, ok hǫfðu þá heim ok í skemmu; þar var grǫf djúp, váru þeir þar í látnir ok hurð læst fyrir; hǫfðu þeir lítinn mat ok engi klæði nema sín. Ok er kómu mið jól, fór Þórarr ok allir frelsingjar með honum til mágs hans; skyldi hann þar drekka inn øfra hlut jólanna. Þrælar Þórars skyldu gæta grafarinnar; en þeim var þá ætlaðr gnógr drykkr, en þeir stiltu lítt drykkjunni ok gerðu sik ǫlóða þegar um kveldit. En er þeir þóttusk fulldruknir, þá mæltu þeir sín í milli, er mat skyldu fœra grafarmǫnnum, at þá skyldi ekki skorta. Þóroddr kvað kvæði ok skemti þeim þrælunum; en þeir kváðu hann mundu vera virkðamann ok gáfu honum kerti mjǫk mikit ok log á. Þá kómu þeir þrælarnir út, er áðr váru inni, ok kǫlluðu ákafliga, at hinir skyldu inn fara; en þeir váru hvárirtveggju ǫlóðir, svá at þeir luku hvárki aptr grǫfina né skemmuna. Þá ristu þeir Þóroddr í sundr í strengi feldi sína ok knýttu saman ok gerðu hnoða af endanum ok kǫstuðu upp á skemmugólfit; þat vafðisk um ǫrkufót ok varð fast. Þeir leituðu þá til upp at fara; lypti Þóroddr fǫrunaut sínum upp, til þess er hann stóð á ǫxlum honum; síðan las hann sik upp í gǫgnum glugginn; þá skorti eigi reip í skemmunni, ok lét hann ofan síga móti Þóroddi; en er hann skyldi draga Þórodd upp, þá fekk hann hvergi komit honum. Þá mælti Þóroddr, at hann skyldi kasta reipinu yfir bita þann, er var í húsinu, en gera lykkju á endanum, bera þar í viðu ok grjót, svá at þat væri meirr en jafnvægi hans; hann gerði svá; fór þá sigin ofan í grǫfina, en Þóroddr upp. Þeir tóku sér klæði í skemmunni, sem þeir þurftu. Þar váru inni hreinstǫkur nǫkkurar, ok skáru þeir af fitjarnar ok bundu ǫfgar undir fœtr sér. En áðr þeir fœri brot, þá lǫgðu þeir eld í kornhlǫðu mikla, er þar var, ok hljópu síðan í brot í niðamyrkri; hlaðan brann ok mart annarra húsa í þorpinu. Þeir Þóroddr fóru alla nótt á eyðimǫrk ok fálusk at degi. Um morgininn var saknat þeira; var þá farit með sporhunda at leita þeira á alla vega frá bœnum; en hundarnir rǫkðu sporin aptr til bœjarins, þvíat þeir kendu af hreinsfitjunum ok rǫkðu þangat sporit, sem klaufirnar hǫfðu vitat af hreinsfitjunum,

ok varð ekki leitat þeira. Þeir Þóroddr fóru lengi á eyðimǫrkum ok kómu eitt kveld at lítlum húsabœ ok gengu þar inn; þar sat inni karlmaðr ok kona við eld; nefndisk hann Þórir ok segir, at sú var kona hans, er þar sat, ok svá at þau áttu húsakot þat; bauð bóndi þeim þar at vera, en þeir þágu þat. Hann segir þeim, at því var hann þar kominn, at hann hafði flýit ór byggðinni fyrir víga sakir. Var þeim Þóroddi unninn góðr beini; mǫtuðusk þau ǫll við eldinn. Síðan var búit um þá Þórodd þar í seti, ok lǫgðusk þeir til svefns; en þá var enn logi á eldinum. Þá sá Þóroddr, at þar gekk fram maðr ór ǫðru húsi, ok hafði hann engan mann sét jammikinn; sá maðr hafði skarlatsklæði, búin gullhlǫðum, ok var inn vegligsti sýnum. Þóroddr heyrði, at hann ávítaði þau um þat, er þau tóku við gestum, en hǫfðu varla sér matbjǫrg. Húsfreyja svarar: »ver þú eigi reiðr, bróðir, sjaldan hefir þetta at móti borit; veittu þeim heldr nǫkkura gagnsmuni, þvíat þú ert betr til fœrr en vit«. Þóroddr heyrði þann mikla mann nefndan Arnljót gellina, ok svá, at húsfreyja var systir hans, Þóroddr hafði heyrt getit Arnljóts ok þat með, at hann var inn mesti stígamaðr ok illvirki. Sváfu þeir Þóroddr um nóttina, þvíat þeir váru mœddir áðr af gǫngu. En er lifa myndi þriðjungr nætr, þá kom þar Arnljótr, bað þá upp standa ok búask ferðar sinnar. Þeir Þóroddr stóðu þegar upp ok klæddusk; var þeim gefinn dagverðr. Síðan fekk Þórir skíð hvárum tveggja þeira. Arnljótr rézk til ferðar með þeim; steig hann á skíð; þau váru bæði breið ok lǫng; en þegar er Arnljótr laust við geislinum, þá var hann hvar fjarri þeim; þá beið hann ok mælti, at þeir myndi hvergi komask at svá búnu; bað þá stíga á skíðin með sér. Þeir gerðu svá; fór Þóroddr nærri honum ok helt sér undir belti Arnljóts, en fǫrunautr Þóroddz helt honum. Skreið Arnljótr þá svá hart, sem hann fœri lauss. Þeir kómu til sáluhúss nǫkkurs, er þriðjungr var af nótt, drápu sér þar eld ok bjoggu til matar. En er þeir mǫtuðusk, þá mælti Arnljótr, bað þá engu niðr kasta af matnum, hvárki beinum né mola. Arnljótr tók ór serk sínum silfrdisk einn ok mataðisk þar af. En er þeir váru mettir, þá hirði Arnljótr leifar þeira. Síðan bjoggusk þeir til rekna. Í annan enda hússins var lopt uppi á þvertrjám; fóru þeir Arnljótr upp á loptit ok lǫgðusk þar til svefns. Arnljótr hafði hǫggspjót mikit, ok var gullrekinn falrinn, en skaptit svá hátt, at tók hendi til falsins, en hann var sverði gyrðr. Þeir hǫfðu bæði vápn sín ok klæði uppi á loptinu hjá sér. Arnljótr bað þá vera hljóðsama;

hann lá fremstr á loptinu. Litlu síðarr kvámu þar til hússins menn xii.; þat váru kaupmenn, er fóru til Jamtalandz með varning sinn. En er þeir kvámu í húsit, gerðu þeir um sik glaum mikinn ok váru kátir; gerðu fyrir sér elda stóra. En er þeir mǫtuðusk, þá kǫstuðu þeir út beinum ǫllum; síðan bjoggusk þeir til rekna ok lǫgðusk niðr í seti þar við eldinn. En er þeir hǫfðu lítla hríð sofit, þá kom þar til hússins trǫllkona mikil; en er hon kom inn, sópaðisk hon um fast, tók beinin ok alt þat, er henni þótti ætt, ok sló í munn sér; síðan greip hon mann þann, er næst henni var, reif ok sleit allan, kastaði á eldinn. Þá vǫknuðu þeir aðrir ok við illan draum ok hljópu upp; en hon fœrði til heljar hvern at ǫðrum, svá at einn var eptir á lífi; hljóp sá innar undir loptit ok kallar til hjálpar sér, ef nǫkkut væri þess í loptinu, er honum myndi duga; Arnljótr seilðisk til hans ok tók í herðar honum ok kipði honum upp í loptit. Þá slósk hon fram at eldinum ok tók at eta mennina, þá er steikðir váru. Þá stóð Arnljótr upp ok greip hǫggspjót sitt ok setti milli herða henni, svá at út hljóp oddrinn um brjóstit; hon brá við hart ok kvað við illiliga ok hljóp út. Arnljóti varð laust spjótit, ok hafði hon þat með sér á brot. Arnljótr gekk til ok ruddi út hræum manna, setti fyrir skálann hurð ok gætti, þvíat hon hafði þat alt frá brotit, er hon hljóp út. Sváfu þeir þá þat er eptir var nætrinnar. En er lýsti, stóðu þeir upp, ok átu þá fyrst dagverð sinn; en er þeir hǫfðu matazk, mælti Arnljótr: »nú munu vér hér skiljask; skuluð þér nú fara eptir akbraut þessi, er þeir fóru í gær hingat kaupmenninir; en ek vil leita spjóts míns; mun ek hafa at verkkaupi þat, er mér þykkir fénýtt af fé því, er þessir menn hafa átt; skaltu, Þóroddr, bera Óláfi konungi kveðju mína, ok seg honum þat, at hann er svá maðr, at mér er mest forvitni á at hitta; en kveðja mín mun honum þykkja enskis verð«. Tók hann upp silfrdiskinn ok strauk með dúknum ok mælti: »fœrðu konungi disk þenna, seg, at þat er kveðja mín«. Síðan bjoggusk þeir til ferðar hvárirtveggju, ok skilðusk þeir at svá búnu. Fór Þóroddr ok þeir fǫrunautar ok svá sá maðr, er undan hafði komizk af þeim fǫrunautum, kaupmǫnnum. Fór Þóroddr, til þess er hann fann Óláf konung í kaupangi ok segir honum alt frá ferðum sínum, bar honum kveðju Arnljóts ok fœrði honum silfrdiskinn. Konungr segir, at þat var illa, er Arnljótr hafði eigi farit á konungs fund — »ok er skaði mikill, er svá ilt skyldi leggjask fyrir svá góðan dreng ok merkiligan mann«. Þóroddr var síðan

með Óláfi konungi þat er eptir var vetrar ok fekk þá leyfi af honum at fara til Íslandz um sumarit eptir. Skildusk þeir Óláfr konungr þá með vináttu.

K. 142. Útboð Óláfs konungs.

Óláfr konungr bjósk um várit ór Niðarósi, ok drósk lið at honum mikit bæði þar ór Þrándheimi ok svá norðan ór landi. En er hann var búinn ferðar sinnar, þá fór hann með liðinu fyrst suðr á Mœri ok heimti þar saman leiðangrslið, ok svá ór Raumsdal. Síðan fór hann á Sunn-Mœri. Hann lá lengi í Hereyjum ok beið liðs síns; átti þá optliga húsþing. Kom þar mart til eyrna honum, þat er honum þótti umráða þurfa. Þat var á einu húsþingi, er hann átti, at hann hafði þat mál í munni, sagði frá mannskaða þeim, er hann hafði látit af Færeyjum — »en skattr sá, er þeir hafa mér heitit, segir hann, þá kømr ekki fram. Nú ætla ek enn þangat menn at senda eptir skattinum«. Veik konungr þessu máli nǫkkut til ýmissa manna, at til þeirar farar skyldu ráðask; en þar kómu þau svǫr í mót, at allir menn tǫlðusk undan fǫrinni. Þá stóð upp maðr á þinginu mikill ok allvǫrpuligr; sá hafði rauðan kyrtil, hjálm á hǫfði, gyrðr sverði, hǫggspjót mikit í hendi; hann tók til máls: »þat er satt at segja, kvað hann, at hér er mikill munr manna; þér hafið konung góðan, en hann drengi illa; ér neikvæðið sendifǫr eina, er hann býðr yðr, en hafið þegit áðr af honum vingjafir ok marga sœmiliga hluti; en ek hefi verit hér til engi vinr konungs þessa; hefir hann ok verit óvinr minn; telr hann, at sakar sé til þess. Nú vil ek bjóða þér, konungr, at fara fǫr þessa, ef ekki eru vildari fǫng á«. Konungr segir: »hverr er þessi maðr inn drengiligi, er svarar máli mínu? Gerir þú mikinn mun ǫðrum mǫnnum, þeim er hér eru, er þú býzk til farar, en þeir tǫlðusk undan, er ek hugða, at vel mundu hafa við skipazk; en ek kann á þér engi deili ok eigi veit ek nafn þitt«. Hann svarar svá, at — »nafn mitt er ekki vant, konungr; þess er mér ván, at þú mynir heyrt hafa mik nefndan; ek em kallaðr Karl mœrski«. Konungr segir: »svá er þat, Karl, heyrt hefi ek þik nefndan fyrr, ok er þat satt at segja, at verit hafa þær stundir, ef fundi okkra hefði at borit, er þú myndir ekki kunna segja frá tíðendum; en nú vil ek eigi verr hafa en þú, er þú býðr mér liðsemð þína, at leggja eigi þar at móti þǫkk ok aufúsu. Skaltu, Karl, koma til mín, ok vera í boði mínu í dag; skulu vit þá rœða þetta mál«. Karl segir, at svá skyldi vera.

K. 143. Saga Mœra-Karls.

Karl inn mœrski hafði verit víkingr ok inn mesti ránsmaðr, ok hafði konungr mjǫk opt gǫrva menn til hans ok vildi hann af lífi taka. En Karl var maðr ættstórr ok mikill athafnarmaðr, íþróttamaðr ok atgørvimaðr um marga hluti. En er Karl var ráðinn til ferðar þessar, þá tók konungr hann í sætt ok því næst í kærleik, lét búa ferð hans sem bezt. Váru þeir á skipi nær xx. menn. Konungr gerði orðsendingar til vina sinna í Færeyjar, sendi Karl til haldz ok trausts, þar er var Leifr Ǫzurarson ok Gilli lǫgsǫgumaðr, sendi til þess jartegnir sínar. Fór Karl, þegar er hann var búinn; byrjaði þeim vel ok kómu til Færeyja ok lǫgðu í Þórshǫfn í Straumey. Síðan var þar þing stefnt, ok kom þar fjǫlment. Þar kom Þrándr ór Gǫtu með flokk mikinn; þar kom ok Leifr ok Gilli, hǫfðu þeir ok fjǫlmenni mikit. En er þeir hǫfðu tjaldat ok um búizk, þá gengu þeir til fundar við Karl mœrska; váru þar kveðjur góðar. Síðan bar Karl orð ok jartegnir Óláfs konungs ok vinmæli til þeira Gilla ok Leifs. Þeir tóku því vel ok buðu Karli til sín ok at flytja ørendi hans ok veita honum slíkt traust, sem þeir hefði fǫng á. Hann tók því þaksamliga. Lítlu síðarr kom þar Þrándr ok fagnaði vel Karli — »em ek, segir hann, feginn orðinn, er slíkr drengr hefir komit hingat til landz várs með ørendi konungs várs, er vér erum allir skýldir undir at standa; vil ek ekki annat, Karl, en þú farir til mín til vetrvistar ok þat með þér alt þíns liðs, er þinn vegr væri þá meiri en áðr«. Karl segir, at hann var áðr ráðinn at fara til Leifs — »en ek mynda elligar, segir hann, fúsliga þiggja þetta boð«. Þrándr segir: »þá mun Leifi auðit vegsmuna af þessu; en eru nǫkkurir aðrir hlutir þá þeir, er ek mega þá svá gera, at yðr sé liðsemð at?«. Karl svarar, at honum þótti mikit í veitt, at Þrándr drœgi saman skattinn um Austrey ok svá um allar Norðreyjar. Þrándr segir, at þat var skylt ok heimilt, at hann veitti þann beina at ørendi konungs; gengr Þrándr þá aptr til búðar sinnar. Varð á því þingi ekki fleira til tíðenda. Fór Karl til vistar með Leifi Ǫzurarsyni, ok var hann þar um vetrinn eptir. Heimti Leifr skatt saman um Straumey ok um allar eyjar suðr þaðan. Um várit eptir fekk Þrándr ór Gǫtu vanheilsu, hafði augnaþunga ok þó enn kramar aðrar; en þó bjósk hann at fara til þings, sem vanði hans var. En er hann kom á þingit ok búð hans var tjǫlduð, þá lét hann

tjalda undir svǫrtum tjǫldum innan af, til þess at þá væri síðr skíðdræpt. En er dagar nǫkkurir váru liðnir af þinginu, þá ganga þeir Leifr ok Karl til búðar Þrándar ok váru fjǫlmennir. En er þeir kómu at búðinni, þá stóðu þar úti nǫkkurir menn. Leifr spurði, hvárt Þrándr væri inni í búðinni. Þeir segja, at hann var þar. Leifr mælti, at þeir skyldu biðja Þránd út ganga — »eigu vit Karl ørendi við hann« segir hann. En er þeir menn kómu aptr, þá segja þeir, at Þrándr hafði þann augnaverk, at hann mátti eigi út koma — »ok bað hann, Leifr, at þú skyldir inn ganga«. Leifr mælti við fǫrunauta sína, at þeir skyldu fara varliga, er þeir kœmi í búðina, þrøngvask eigi — »gangi sá fyrstr út, er síðarst gengr inn«. Leifr gekk fyrst inn, en þar næst Karl, þá hans fǫrunautar, ok fóru með alvæpni, sem þá, at þeir skyldi til bardaga búask. Leifr gekk innar at inum svǫrtum tjǫldunum, spurði þá, hvar Þrándr væri. Þrándr segir ok heilsaði Leifi. Leifr tók kveðju hans, spurði síðan, hvárt hann hefði nǫkkut skatt heimt um Norðreyjar, eða hverr greiði þá myndi á vera um silfrit. Þrándr svarar ok segir, at eigi hefði honum þat ór hug horfit, er þeir Karl hǫfðu rœtt, ok svá, at greiði myndi á verða um skattinn — »er hér sjóðr, Leifr, er þú skalt við taka, ok er fullr af silfri«. Leifr sásk um ok sá fátt manna í búðinni, lágu menn í pǫllunum, en fáir sátu upp; síðan gekk Leifr til Þrándar ok tók við sjóðnum ok bar útar í búðina, þar er ljóst var, ok steypði silfrinu ofan á skjǫld sinn, rótaði í hendi sinni ok mælti, at Karl skyldi sjá silfrit. Þeir litu á um stund. Þá spurði Karl, hvernug Leifi sýndisk silfrit. Hann segir: »þat hygg ek, at hverr sá penningr er illr er í Norðreyjum, at hér myni kominn«. Þrándr heyrði þetta ok mælti: »sýnisk þér eigi vel silfrit, Leifr«. »Svá er« segir hann. Þrándr mælti: »eigi eru þeir þó meðalmanníðingar frændr várir, er þeim má til enskis trúa; ek hefi sent þá í vár at heimta skatt norðr í eyjar, er ek var at engu fœrr í vár; en þeir hafa tekit mútur af bóndum at taka fals slíkt, er eigi þykkir gjaldgengt; ok er hitt vænst, Leifr, at sjá þetta silfr, er goldizk hefir í landskuldir mínar«. Bar Leifr þá aptr silfrit, en tók við sjóð ǫðrum ok bar þann til Karls; rannsǫkuðu þeir þat fé; spurði Karl, hversu Leifi sýndisk þetta fé. Hann segir, at honum þótti þetta fé vánt, ok eigi svá, at um þær skuldir, er óvandliga var fyrir mælt, at eigi yrði slíkt þá tekit, en eigi vil ek þetta fé konungi til handa taka«. Maðr einn, sá

er lá í pallinum, kastaði feldi af hǫfði sér ok mælti: »satt er it fornkveðna, svá ergisk hverr sem eldisk; svá er þér ok, Þrándr, lætr Karl inn mœrska reka fé fyrir þér í allan dag«. Þar var Gautr inn rauði. Þrándr hljóp upp við orð Gauts ok varð málóði, veitti þeim stórar átǫlur frændum sínum, en at lykðum mælti hann, at Leifr skyldi selja honum þat silfr — »en tak hér við sjóð, er landbúar mínir hafa fœrt mér heim í vár; en þótt ek sjá óskygn, þá er þó sjálf hǫnd hollust«. Maðr reis upp við olboga, er lá í pallinum; þar var Þórðr inn lági; hann mælti: »eigi hljótum vér meðalorðaskak af honum Mœra-Karli, ok væri hann launa fyrir verðr«. Leifr tók við sjóðnum ok bar enn fyrir Karl; sá þeir þat fé; mælti Leifr: »ekki þarf lengi at sjá á þetta silfr; hér er hverr penningr ǫðrum betri, ok viljum vér þetta fé hafa; fá þú til, Þrándr, mann at sjá reizlur«. Þrándr segir, at honum þótti bezt til fengit, at Leifr sæi fyrir hans hǫnd. Gengu þeir Leifr þá út ok skamt frá búðinni; settusk þeir þá niðr ok reiddu silfrit. Karl tók hjálm af hǫfði sér ok helti þar í silfri, þá er vegit var. Þeir sá mann ganga hjá sér, ok hafði refði í hendi ok hǫtt síðan á hǫfði ok heklu grœna, berfœttr, knýtt línbrókum at beini; hann setti niðr refðit í vǫll ok gekk frá ok mælti: »sé þú við, Mœra-Karl, at þér verði eigi mein at refði mínu«. Lítlu síðarr kom þar maðr hlaupandi ok kállaði ákafliga á Leif Ǫzurarson, bað hann fara sem skjótast til búðar Gilla lǫgsǫgumannz — »þar hljóp inn um tjaldskarar Sigurðr Þorláksson, ok hefir særðan búðarmann hans til ólífis«. Leifr hljóp þegar upp ok gekk á brot til fundar við Gilla; gekk með honum alt búðarlið hans; en Karl sat eptir, þeir Austmenninir stóðu í hring um hann. Gautr rauði hljóp at ok hjó með handøxi yfir herðar mǫnnum, ok kom hǫgg þat í hǫfuð Karli, ok varð sár þat ekki mikit. Þórðr lági greip upp refðit, er stóð í vellinum ,ok lýstr á ofan øxarhamarinn, svá at øxin stóð í heila. Þusti þá fjǫlði manna út ór búð Þrándar. Karl var þaðan dauðr borinn. Þrándr lét illa yfir verki þessu ok bauð þó fé til sátta fyrir frændr sína. Leifr ok Gilli gengu at eptirmáli, ok kom þar eigi fébótum fyrir. Varð Sigurðr útlagr fyrir áverka þann, er hann veitti búðunaut Gilla, en Þórðr ok Gautr fyrir víg Karls. Austmenn bjoggu skip þat, er Karl hafði haft þangat, ok fóru austr á fund Óláfs konungs; líkaði honum stórilla þetta verk, en þess varð eigi auðit, at Óláfr konungr hefndi Þrándi þessa eða frændum hans, fyrir

þeim ófriði, er þá hafði gǫrzk í Nóregi ok enn mun verða frá sagt. Ok er nú lokit at segja frá þeim tíðendum, er urðu af því, er Óláfr konungr heimti skatt af Færeyjum; en þó gerðusk deilur síðan í Færeyjum eptir víg Karls mœrska ok áttusk þá við frændr Þrándar ór Gǫtu ok Leifr Ǫzurarson, ok eru frá því stórar frásagnir.

K. 144. Leiðangr Óláfs konungs.

En nú er frá því at segja, er fyrr var upp hafit, er Óláfr konungr fór með liði sínu ok hafði leiðangr úti fyrir landi; fylgðu honum þá allir lendir menn norðan ór landi, nema Einarr þambarskelfir; hann hafði um kyrt setit heima at búum sínum, síðan er hann kom í land, ok þjónaði ekki konungi. Átti Einarr stórmiklar eignir ok helt sik þó vegsamliga, at hann hefði engar konungsveizlur. Óláfr konungr helt liði því suðr um Stað; drósk þar enn til hans lið mikit ór heruðum. Þá hafði Óláfr konungr skip þat, er hann hafði gera látit áðr um vetrinn, er Visundr var kallaðr, allra skipa mest; var á framstafni visundarhǫfuð, gulli búit; þess getr Sigvatr skáld:

88. Lyngs bar fiskr til fengjar
flugstyggs sonar Tryggva
gjǫlnar golli mǫlnu
(goð vildi svá) roðnar;
annan lét á unnir
Áleifr, búinn hála,
(lǫgr þó drjúgt) enn digri
(dýrs horn) Visund sporna.

Fór konungr þá suðr á Hǫrðaland. Hann spurði þau tíðendi, at Erlingr Skjálgsson var ór landi farinn ok hafði haft lið mikit, skip iiii. eða v.; hann hafði sjálfr skeið eina mikla, en synir hans iii. tvítøgsessur, ok hǫfðu siglt vestr til Englandz á fund Knúts ins ríka. Fór þá Óláfr konungr austr með landi ok hafði allmikit lið; hann leiddi atspurningum, ef menn vissi nǫkkut til ferðar Knúts ins ríka, en þat kunnu allir at segja, at hann var á Englandi; en þat var ok sagt með, at hann hafði leiðangr úti ok ætlaði til Nóregs. En fyrir þá sǫk, er Óláfr konungr hafði lið mikit ok hann fekk eigi it sanna spurt, hvert hann skyldi stefna til fundar við Knút, en mǫnnum þótti sér illa gegna dvǫl í einum stað með her svá mikinn, þá réð hann þat af, at sigla með herinn suðr til Danmerkr, ok hafði þat lið alt með sér, er honum þótti vígligast ok bezt var búit, en gaf hinum heimleyfi; svá sem kveðit er:

89. Áleifr knýr und ǫrum
orðsnjallr Visund norðan;
brýtr annarr gramr úti
unnheim dreka sunnan.

Nú fór þat lið heim, en honum þótti minni fylgð í. Hafði konungr þar lið mikit ok frítt; váru þar flestir lendir menn ór Nóregi, nema þeir, er áðr var sagt, at ór landi væri farnir, eða eptir hǫfðu sezk heima.

K. 145. Frá Óláfi konungi ok Ǫnundi konungi.

Þá er Óláfr konungr siglði til Danmerkr, ok helt til Sjólandz; en er hann kom þar, tók hann at herja, veitti upgǫngur; var þá bæði landzfólkit rænt ok sumt drepit, sumt var handtekit ok bundit, flutt svá til skipa, en alt flýði, þat er því kom við, ok varð engi viðstaða; gerði Óláfr konungr þar it mesta hervirki. En er Óláfr konungr var á Sjólandi, þá spurði hann þau tíðendi, at Ǫnundr konungr Óláfsson hafði úti leiðangr ok fór með her mikinn austan fyrir Skáni ok herjaði hann þar. Varð þá bert um ráðagørð þá, er þeir Oláfr konungr ok Ǫnundr konungr hǫfðu haft í Elfinni, þá er þeir gerðu samband sitt ok vináttu, at þeir skyldu báðir veita mótstǫðu Knúti konungi. Fór Ǫnundr konungr til þess, er hann fann Óláf konung, mág sinn. En er þeir hittusk, þá gera þeir þat bert, bæði fyrir sínu liði ok landzfólkinu, at þeir ætla undir sik at leggja Danmǫrk ok beiða sér viðrtǫku af landzmǫnnum. En þat var, sem víða finnask dœmi til, at þá er landzfólkit verðr fyrir hernaði ok fær eigi styrk til viðrtǫku, þá játa flestir ǫllum þeim álǫgum, er sér kaupa frið í. Varð þá svá, at margir menn ganga til handa þeim konungum ok játuðu þeim hlýðni; lǫgðu þeir víða landit undir sik, þar er þeir fóru, en herjuðu at ǫðrum kosti. Sigvatr skáld getr þessa hernaðar í drápu þeiri, er hann orti um Knút konung inn ríka:

90. Knútr vas und himnum;
hykk ætt at frétt
Haralds í her
hug vel duga;
lét lýgǫtu
lið suðr ór Nið
Áleifr, jǫfurr
ársæll, fara.

91. Þurðu norðan
(namsk þat) með gram
til slétts svalir
Silunds kilir;
en með annan
Ǫnundr Dǫnum
á hendr at há
her sœnskan ferr.

K. 146. Frá Knúti konungi.

Knútr konungr hafði spurt vestr til Englandz, at Óláfr Nóregs-konungr hafði leiðangr úti, svá ok þat, at hann fór

með liði því til Danmerkr, ok þar var ófriðr í ríki hans. Tók þá Knútr liði at samna; drósk þar brátt saman herr mikill ok fjǫlði skipa. Var Hákon jarl annarr hǫfuðsmaðr fyrir því liði. Sigvatr skáld kom þat sumar til Englandz vestan ór Rúðu af Vallandi ok sá maðr með honum, er Bergr hét. Þeir hǫfðu þangat farit kaupferð it fyrra sumar. Sigvatr orti flokk þann, er kallaðr var Vestrfararvísur, ok er þetta uphaf:

92. Bergr, hǫfum minnzk, hvé, margan
morgun Rúðu-borgar,
bǫrð létk í fǫr fyrða
fest við arm enn vestra.

En er Sigvatr kom til Englandz, þá fór hann þegar til fundar við Knút konung ok vildi beiða sér orlofs at fara til Nóregs. Knútr konungr hafði sett bann fyrir kaupskip ǫll, fyrr en hann hefði búit her sinn. En er Sigvatr kom til hans, þá gekk hann til herbergis þess, er konungr var inni; þá var herbergit læst, ok stóð hann lengi úti; en er hann hitti konung, þá fekk hann lof, sem hann beiddi; þá kvað hann:

93. Útan varðk, áðr Jóta
andspilli fekk stillis,
(meld sák hús fyr hǫlði)
húsdyrr fyrir spyrjask;
en ørendi óru
ǫ́ttungr í sal knátti
Gorms (berk opt á armi
járnstúkur) vel lúka.

En er Sigvatr varð þess varr, at Knútr konungr býr herferð á hendr Óláfi konungi, ok hann vissi, hversu mikinn styrk Knútr konungr hafði, þá kvað Sigvatr:

94. Ǫrr tegask Áleif gørva,
alt hefr sás, fjǫrvaltan
(konungs dauða munk kvíða)
Knútr ok Hǫkun, úti;
haldisk vǫrðr, þótt vildit
varla Knútr ok jarlar,
dælla 's fyrst á fjalli
fundr, ef hann sjalfr kømsk undan.

Enn orti Sigvatr fleiri vísur um ferð þeira Knúts ok Hákonar; þá kvað hann enn:

95. Átti jarl at sætta
alframr bóendr gamla
ok, þeirs optast tóku,
Áleif, at því máli;
þeir hafa fyrr af fári
(framt 's Eiríks kyn) meira,
hǫfðum, keypt, en heiptir,
Hǫkun, saman, mundi.

K. 147. Frá dreka Knúts konungs.

Knútr inn ríki hafði búit her sinn ór landi, hafði hann óf liðs ok skip furðuliga stór; hann sjálfr hafði dreka þann, er svá var mikill, at lx. var at rúmatali; váru þar á hǫfuð gullbúin.

Hákon jarl hafði annan dreka; var sá fertøgr at rúmatali; váru þar ok gylt hǫfuð á, en seglin bæði váru stǫfuð ǫll með blá ok rauðu ok grœnu; ǫll váru skipin steind fyrir ofan sæ; allr búnaðr skipanna var inn glæsiligsti; mǫrg ǫnnur skip hǫfðu þeir, stór ok búin vel; þess getr Sigvatr skáld í Knútsdrápu:

96. Knútr vas und himnum;
her austan frá
fríðr fylkis niðr
fráneygr Dana;
skreið vestan -viðr
varr- glæstr, sás bar
út andskota
Aðalráðs þaðan.

97. Ok bǫ́ru í byr
blǫ́ segl við rǫ́
(dýr vas dǫglings fǫr)
drekar landreka;
en, þeir 's kómu,
kilir, vestan, til
of -leið liðu
Limafjarðar brim-.

Svá er sagt, at Knútr konungr helt her þeim inum mikla vestan af Englandi ok kom heilu ǫllu liði sínu til Danmarkar ok lagði til Limafjarðar; var þar fyrir samnaðr mikill landzmanna.

K. 148. Hǫrðaknútr til konungs tekinn.

Úlfr jarl Sprakaleggsson hafði settr verit til landvarnar í Danmǫrk, þá er Knútr konungr fór til Englandz; hafði hann selt í hendr Úlfi jarli son sinn, þann er kallaðr var Hǫrðaknútr. Var þat it fyrra sumar, sem áðr er ritit. En jarl segir þegar, at Knútr konungr hafði boðit honum þat ørendi at skilnaði þeira, at hann vildi, at þeir tœki til konungs yfir Dana-veldi Hǫrðaknút, son Knúts konungs — »fekk hann fyrir þá sǫk hann oss í hendr; hefi ek, segir hann, ok margir aðrir hérlandzmenn ok hǫfðingjar kært optliga þat fyrir Knúti konungi, at mǫnnum þykkir þat hér í landi vandi mikill at sitja hér konunglaust, er inum fyrrum konungum Dana þótti þat fullræði, at hafa konungdóm yfir Dana-veldi einu saman; en þá er in fyrri æfi var, réðu þessu ríki margir konungar; en þó gerisk nú þat miklu meira vandmæli en fyrr hefir verit, þvíat vér hǫfum hér til nát í friði at sitja af útlendum hǫfðingjum, en nú spyrjum vér hitt, at Nóregs-konungr ætli at herja á hendr oss, ok er mǫnnum þó grunr á, at Svía-konungr myni ok til þeirar ferðar ráðask; en Knútr konungr er nú á Englandi«. Síðan bar jarl fram bréf ok innsigli Knúts konungs, þau er sǫnnuðu alt þetta, er jarl bar upp. Þetta ørendi studdu margir aðrir hǫfðingjar. Ok af þeira fortǫlum allra saman réð mannfólkit þat af, at taka Hǫrðaknút til konungs, ok var þat gǫrt á því sama þingi. En í þessi

ráðagørð hafði verit uphafsmaðr Emma drótning; hafði hon látit gera bréf þessi ok látit innsigla; hafði hon með brǫgðum nát innsigli konungs, en hann sjálfr var leyndr þessu ǫllu. En er þeir Hǫrðaknútr ok Úlfr jarl urðu þess varir, at Óláfr konungr var kominn norðan ór Nóregi með her mikinn, þá fóru þeir til Jótlandz, þvíat þar er mest megin Dana-veldis; skáru þeir þá upp herǫr ok stefndu saman her miklum. En er þeir spurðu, at Svía-konungr var ok þar kominn með her sinn, þá þóttusk þeir eigi styrk hafa at leggja til bardaga við þá báða. Þá heldu þeir samnaðinum á Jótlandi ok ætluðu at verja þat land fyrir konungum; en skipaherinn drógu þeir allan saman í Limafirði ok biðu svá Knúts konungs. En er þeir spurðu, at Knútr konungr var vestan kominn til Limafjarðar, þá gerðu þeir sendimenn til hans ok til drótningar Emmu ok báðu, at hon skyldi verða vís, hvárt konungr var þeim reiðr eða eigi, ok láta þá þess verða vara. Drótning rœddi þetta mál við konung ok segir, at Hǫrðaknútr, sonr þeira, vildi bœta ǫllu því, sem konungr vildi, ef hann hefði þat gǫrt, er konungi þœtti í móti skapi. Hann svarar, segir, at Hǫrðaknútr hafði ekki sínum ráðum fram farit — »hefir þat svá tekizk, kvað hann, sem ván var at, er hann var barn ok óviti, er hann vildi konungr heita ok vanda nǫkkurn bar til handa honum, at land þetta alt myndi herskildi farit ok leggjask undir útlenda hǫfðingja, ef eigi kvæmi várr styrkr til; nú ef hann vill nokkura sætt við mik gera, þá fari hann á fund minn ok leggi niðr hégómanafn þat, er hann hefir sik konung látit kalla«. Sendi síðan drótning þessi sǫmu orð til Hǫrðaknúts ok þat með, at hon bað, at hann skyldi eigi þessa ferð undir hǫfuð leggjask, sagði, sem var, at hann myndi engi styrk til þess fá, at standa í mót feðr sínum. En er þessi orðsending kom til Hǫrðaknúts, þá leitaði hann ráðs við jarl ok við aðra hǫfðingja, þá er með honum váru. En þat fanzk brátt, þegar er landzfólkit spurði, at Knútr inn gamli var kominn, þá dreif til hans allr múgr landzins ok þótti þar traust sitt alt. Sá Úlfr jarl ok aðrir félagar hans, at ii. váru kostir fyrir hǫndum, annat hvárt, at fara á fund konungs ok leggja alt á hans vald, eða stefna af landi brot elligar; en allir fýstu Hǫrðaknút at fara á fund fǫður síns. Gerði hann svá. En er þeir hittusk, þá fell hann til fóta feðr sínum ok lagði innsiglit í kné honum, þat er konungsnafn fylgði. Knútr konungr tók í hǫnd Hǫrðaknúti ok setti

hann í sæti svá hátt, sem fyrr hafði hann setit. Úlfr jarl sendi Svein, son sinn, á fund Knúts konungs. Sveinn var systurson Knúts konungs. Hann leitaði griða feðr sínum ok sættar af konungi ok bauð at setjask í gísling af hendi jarls. Þeir Sveinn ok Hǫrðaknútr váru jafnaldrar. Knútr konungr bað þau orð segja jarli, at hann samnaði her ok skipum ok fœri svá til fundar við konung, en rœddi síðan um sættir sínar. Jarl gerði svá.

K. 149. Hernaðr á Skáni.

En er Óláfr konungr ok Ǫnundr konungr spurðu, at Knútr konungr var vestan kominn, ok þat, at hann hafði þá óflýjanda her, þá sigla þeir austr fyrir Skáni, taka þá at herja ok brenna heruð, sœkja svá austr fyrir landit til móts við ríki Svíakonungs. En þegar er landzfólkit spurði, at Knútr konungr var vestan kominn, þá varð ekki af handgǫngu við konunga; þessa getr Sigvatr skáld:

98. Gǫtut drótnar
Danmǫrk spanit
und sik sǫkum
snarir herfarar;
þá lét skarpla
Skáney Dana
hlǫðr herjaða;
hǫfuðfremstr jǫfurr.

Þá sóttu konungar austr fyrir landit ok lǫgðu at þar, er heitir Áin helga, ok dvǫlðusk þar um hríð. Þá spyrja þeir, at Knútr konungr fór með her sinn austr eptir þeim. Þá bera þeir ráð saman ok tóku þat til, at Óláfr konungr með liði sínu sumu gekk á land upp ok alt á markir til vats þess, er Áin helga fellr ór; gerðu þar í árósinum stíflu með viðum ok torfi, ok stemma svá uppi vatnit, ok svá skáru þeir díki stór ok hleypðu saman fleirum vǫtnunum, ok gerðusk þar víðir flóar; en í árveginn hjoggu þeir stórviðu. Þeir váru í þessu starfi marga daga, ok hafði Óláfr konungr alt tilstilli um brǫgð þessi, en Ǫnundr konungr hafði þá stjórn yfir skipahernum. Knútr konungr spurði til ferða þeira konunga ok svá skaða þann allan, er þeir hǫfðu gǫrt á ríki hans; heldr þá til móts við þá þar er þeir lágu í Ánni helgu, ok hafði her mikinn, ok hálfu meira en þeir báðir; þessa getr Sigvatr:

99. Létat af jǫfurr
(ætt manna fansk)
Jótlands etask
ílendr (at því);
vildi foldar
fæst rǫn Dana
hlífskjǫldr hafa;
hǫfuðfremstr jǫfurr.

K. 150. Orrosta fyrir Ánni helgu.

Þat var einn dag at kveldi, at njósnar-menn Ǫnundar konungs sá sigling Knúts konungs, ok átti hann þá þangat eigi langt. Þá lét Ǫnundr konungr blása herblástr. Ráku menn þá tjǫld af sér ok herklæddusk, røru út ór hǫfninni ok austr fyrir landit, lǫgðu þá saman skip sín ok tengðu ok bjoggusk til bardaga. Ǫnundr konungr hleypði njósnarmǫnnum á land upp; fóru þeir á fund Óláfs konungs ok sǫgðu honum þessi tíðendi. Þá lét Óláfr konungr brjóta stíflurnar ok hleypa ánni í veg sinn; en hann fór um nóttina ofan til skipa sinna. Knútr konungr kom fyrir hǫfnina; þá sá hann, hvar lá herr konunga búinn til bardaga; þótti honum, sem þá myndi vera síð dags at leggja til orrostu, um þat er herr hans væri allr búinn, þvíat floti hans þurpti rúm mikit á sænum til at sigla; var langt í milli ins fyrsta skips ok ins síðarsta, svá þess, er útarst fór, eða hins, er næst fór landi. Veðr var lítit. En er Knútr konungr sá, at Svíar ok Norðmenn hǫfðu rýmða hǫfnina, þá lagði hann inn til hafnar ok svá skipin, sem rúm hǫfðu; en þó lá meginherrinn út á hafinu. Um morgininn, er mjǫk var ljóst, þá var lið þeira mart á landi uppi, sumt á tali, en sumt at skemtan sinni. Þá finna þeir eigi fyrr, en þar geysask vǫtn at þeim með forsfalli; þar fylgðu viðir stórir, er rak at skipum þeira; meiddusk skipin þar fyrir, en vǫtnin flutu um vǫlluna alla; týndisk þat fólkit, er á landi var, ok mart þat, er á skipum var; en allir þeir, er því kómu við, hjoggu festar sínar ok leystusk út, ok rak skipin mjǫk sundrlaus. Dreka inn mikla, er sjálfr konungr var á, rak út fyrir straumi; varð honum ekki auðsnúit með árum; rak hann út at flota þeira Ǫnundar konungs. En er þeir kendu skipit, þá lǫgðu þeir þegar at umhverfis; en fyrir þá sǫk, at skipit var borðmikit, svá sem borg væri, en fjǫlði mannz á ok valit it bezta lið, vápnat ok sem ørruggligast, þá varð skipit ekki auðsótt; var ok stundin skǫmm, áðr Úlfr jarl lagði at með sínu liði, ok hófsk þá orrosta. Því næst drósk at herr Knúts konungs ǫllum megin. Þá sá konungar, Óláfr ok Ǫnundr, at þeir mundu unnit hafa þá at sinni þann sigr, sem auðit var; létu þá síga skip sín á hǫmlu ok leystusk í brot ór her Knúts konungs ok skilðu flotana. En fyrir þá sǫk, at atlaga þessi hafði ekki þannug tekizk, sem Knútr konungr hafði til skipat, hǫfðu skipin ekki þannug fram lagt sem til var skipat,

þá varð ekki af atróðrinum; ok kǫnnuðu þeir Knútr konungr lið sitt ok tóku þá at skipa liðinu ok bjoggusk um. En er þeir hǫfðu skilizk ok sér fór hvárr flotinn, þá kǫnnuðu konungar lið sitt ok funnu, at þeir hǫfðu ekki mannspell fengit; þat sá þeir ok, ef þeir biði þar þess, er Knútr konungr hefði búit allan her þann, er hann hafði, ok legði síðan at þeim, at liðsmunr var svá mikill, at lítil ván var, at þeir mundu sigrask, en auðvitat, ef orrosta tœkisk, at þar myndi verða it mesta mannfall. Nú var þat ráð tekit, at róa liðinu ǫllu austr með landi. En er þeir sá, at flotinn Knúts konungs fór ekki eptir þeim, þá reistu þeir viður ok settu upp segl sín. Óttarr svarti rœðir um fund þenna í þeiri drápu, er hann orti um Knút inn ríka:

100. Svíum hnekðir þú, sóknar
siklingr ǫrr, en mikla
ylgr, þars ǫ́ en helga,
ulfs beitu fekk, heitir;
helt, þars hrafn né svalta,
(hvatráðr est þú) láði,
ógnar stafr, fyr jǫfrum,
ýgr, tveimr (við kyn beima).

Þórðr skáld Sjáreksson orti erfidrápu um Óláf konung inn helga; sú er kǫlluð Róðadrápa, ok er þar getit þessa fundar:

101. Átti, Egða dróttinn,
Áleifr, þrimu stála
við ágætan Jóta
ǫðling, þann's klýfr hringa;
skaut nær skarpt at móti
Skǫnunga gramr hǫnum;
Sveins vasa sonr at reyna
slær; þaut ulfr of hrævi.

K. 151. Ráðagørðir Óláfs konungs ok Ǫnundar konungs.

Óláfr konungr ok Ǫnundr konungr siglðu austr fyrir veldi Svía-konungs; ok at apni dags lǫgðu þeir at landi, þar er heitir Barvík; lágu konungar þar um nóttina. En þat fanzk á um Svía, at þeim var þá títt heim at fara; var þat mikill hluti Svía hers, at siglði um nóttina austr með landi, ok létta þeir eigi fyrr sinni ferð, en hverr kom til síns heimilis. En er Ǫnundr konungr varð þessa varr, ok þá lýsti af degi, þá lét hann blása til húsþings. Gekk þá alt lið á land ok var sett þing. Ǫnundr konungr tók til máls: »svá er, segir hann, sem þér, Óláfr konungr, vituð, at vér hǫfum í sumar farit allir saman ok herjat víða um Danmǫrk; hǫfum vér fengit fé mikit en ekki af lǫndum; ek hefi haft í sumar hálft fjórða hundrað skipa, en nú er eigi meirr eptir en c. skipa; nú lízk mér svá, sem vér mynim vinna ekki til sœmðar með eigi meira her, en nú hǫfum vér, þó at þér hafið lx. skipa, sem þér hafið í sumar haft; nú þykki mér þat sýnligast at fara aptr í ríki mitt, ok er gott heilum vagni

heim at aka; vér hǫfum aflat í ferð þessi, en ekki látit. Nú vil ek, Óláfr mágr, bjóða yðr, at þér farið með mér, ok verum í vetr allir ásamt; takið slíkt af mínu ríki, sem þér fáið yðr vel haldit, ok þat lið, sem yðr fylgir. Gerum þá, er vár kømr, slíkt ráð sem oss sýnisk. En ef þér vilið heldr þann kost, at hafa land várt til yfirferðar, þá skal þat heimilt, ok vilið þér fara landveg í ríki yðart í Nóreg«. Óláfr konungr þakkaði Ǫnundi konungi vinsamlig boð, er hann hafði veitt honum — »en þó, ef ek skal ráða, segir hann, þá mun annat ráð tekit, ok munu vér halda saman her þessum, er nú er eptir. Hafða ek fyrst í sumar, áðr ek fór ór Nóregi, hálft fjórða hundrað skipa, en er ek fór ór landi, þá valða ek ór her þeim ǫllum þat lið, er mér þótti bazt; skipaða ek þessa lx. skipa, er nú hefi ek. Nú lízk mér ok svá um yðart lið, sem þat myni hafa á brot hlaupit, er dáðlausast var ok verst fylgð í; en ek sé hér alla hǫfðingja yðra ok hirðstjóra, ok veit ek, at þat lið er alt betra til vápns, er hirðliðit er; hǫfum vér enn mikinn her ok skipakost svá góðan, at vér megum vel liggja úti á skipum í allan vetr, svá sem konungar hafa fyrr gǫrt. En Knútr konungr mun lítla hríð liggja í Ánni helgu, þvíat þar er engi hǫfn skipafjǫlða þeim, er hann hefir; mun hann fara austr eptir oss; þá skulu vér fara undan, ok mun oss þá brátt lið dragask; en ef hann snýr aptr þangat, sem hafnir þær eru, er hann má liggja flota sínum, þá mun þar vera engum mun síðr en hér mart lið heimfúst. Vænti ek, at vér hafim svá um búit í sumar, at þorparinn viti, hvat hann skal vinna bæði á Skáni ok Hallandi. Mun herr Knúts konungs dreifask brátt víz vegar, ok veit þá eigi, hverjum sigrs er auðit. Hǫfum fyrst njósnir af, hvert ráð hann tekr«. Lauk Óláfr konungr svá máli sínu, at allir menn gerðu góðan róm at, ok var þat ráðs tekit, sem hann vildi vera láta. Váru þá njósnir gǫrvar til liðs Knúts konungs, en þeir lágu þar báðir konungar.

K. 152. Frá Knúti konungi ok Úlfi jarli.

Knútr konungr sá þat, at Nóregs-konungr ok Svía-konungr heldu liði sínu austr fyrir landit; gerði hann þegar lið á land upp, lét menn sína ríða it øfra dag ok nótt, svá sem lið konunga fór it ýtra; fóru þá aðrir njósnarmenn fram, er aðrir fóru aptr. Vissi Knútr konungr á hverjum degi tíðendi frá ferð þeira; váru njósnarmenn í her þeira konunga. En er hann spurði, at mikill hluti liðs var frá þeim farinn, þá helt hann sínum her aptr til

Sjálandz ok lagðisk í Eyrarsund með allan herinn; lá sumt liðit við Sjáland, en sumt við Skáni. Knútr konungr reið upp til Hróiskeldu dag inn næsta fyrir Mikjálsmessu ok með honum sveit mikil manna. En þar hafði gǫrt veizlu í móti honum Úlfr jarl, mágr hans; veitti jarl allkappsamliga ok var allkátr. Konungr var fámálugr ok heldr ófrýnn; jarl orti orða á hann ok leitaði þeira málsenda, er hann vætti, at konungi myndi bezt þykkja. Konungr svarar fá. Þá spurði jarl, ef hann vildi leika at skáktafli; hann játti því; tóku þeir þá skáktaflit ok léku. Úlfr jarl var maðr skjótorðr ok óvæginn bæði í orðum ok í ǫllum ǫðrum hlutum ok inn mesti framkvæmðarmaðr um ríki sitt ok hermaðr mikill, ok er saga mikil frá honum sǫgð; Úlfr jarl var maðr ríkastr í Danmǫrk, þegar er konunginn líddi. Systir Úlfs jarls var Gyða, er átti Guðini jarl Úlfnaðrsson, ok váru synir þeira Haraldr Engla-konungr, Tósti jarl, Valþjófr jarl, Mǫrukári jarl, Sveinn jarl, Gyða dóttir þeira, er átti Eatvarðr inn góði Engla-konungr.

K. 153. Víg Úlfs jarls.

En er þeir léku at skáktafli, Knútr konungr ok Úlfr jarl, þá lék konungr fingrbrjót mikinn; þá skækði jarl af honum riddara; konungr bar aptr tafl hans ok segir, at hann skyldi annat leika; jarl reiddisk ok skaut niðr taflborðinu, stóð upp ok gekk í brot. Konungr mælti: »rennr þú nú, Úlfr inn ragi«. Jarl snøri aptr við dyrrin ok mælti: »lengra myndir þú renna í Ánni helgu, ef þú kvæmir því við; kallaðir þú eigi þá Úlf inn raga, er ek lagða til at hjálpa þér, er Svíar bǫrðu yðr sem hunda«; gekk jarl þá út ok fór til svefns. Lítlu síðarr gekk konungr at sofa. Eptir um morgoninn, þá er konungr klæddisk, þá mælti hann við skósvein sinn: »gak þú, segir hann, til Úlfs jarls ok drep hann«. Sveinninn gekk ok var á brot um hríð ok kom aptr. Þá mælti konungr: »draptu jarl?«. Hann svarar: »eigi drap ek hann, þvíat hann var genginn til Lúcis-kirkju«. Maðr hét Ívarr hvíti, norrœnn at kyni; hann var þá hirðmaðr Knúts konungs ok herbergismaðr hans. Konungr mælti til Ívars: »gak þú ok drep jarl«. Ívarr gekk til kirkju ok inn í kórinn ok lagði þar sverði í gǫgnum jarl; fekk þar Úlfr jarl bana. Ívarr gekk til konungs ok hafði sverðit blóðugt í hendi. Konungr spurði: »draptu nú jarl?«. Ívarr svarar: »nú drap ek hann«. »Vel gerðir þú þá« kvað hann. En eptir, þá er jarl var drepinn, létu munkar læsa

kirkju. Þá var þat sagt konungi. Hann sendi mann til munka, bað þá láta upp kirkju ok syngja tíðir; þeir gerðu, sem konungr bauð. En er konungr kom til kirkju, þá skeytti hann jarðir miklar til kirkju, svá at þat er herað mikit, ok hófsk sá staðr mikit síðan; af því hafa þær jarðir þar til legit síðan. Knútr konungr reið síðan út til skipa sinna ok var þar lengi um haustit með allmikinn her.

K. 154. Frá Óláfi konungi ok Svíum.

Þá er Óláfr konungr ok Qnundr konungr spurði, at Knútr konungr hafði haldit til Eyrarsundz ok hann lá þar með her sinn, þá áttu þeir konungar húsþing. Talaði Óláfr konungr ok segir, at þetta hafði farit at getu hans, at Knútr konungr hafði eigi lengi verit í Ánni helgu — »vætti ek nú, at fleira skal fara eptir getu minni um viðrskipti vár. Hefir hann nú lítit fjǫlmenni hjá því, sem hann hafði í sumar, en hann mun minna hafa síðarr, þvíat eigi er þeim óleiðara en oss at liggja úti á skipum í haust síðan, ok mun oss sigrs auðit, ef oss skortir eigi þrá ok tilræði. Hefir svá farit í sumar, at vér hǫfum haft lið minna, en þeir hafa látit fyrir oss bæði menn ok fé«. Þá tóku Svíar at tala, segja, at þat var ekki ráð at bíða þar vetrar ok frøra — »þótt Norðmenn eggi þess; vita þeir ógǫrla, hver íslǫg kunnu hér at verða, ok frýss haf alt optliga á vetrum. Viljum vér fara heim ok vera hér ekki lengr«. Gerðu þá Svíar kurr mikinn ok mælti hverr í orðastað annars; var þat af ráðit, at Qnundr konungr ferr þá í brot með alt sitt lið, en Óláfr konungr var þá enn eptir.

K. 155. Frá Agli ok Tófa.

En er Óláfr konungr lá þar, þá átti hann opt tal ok ráðagørð við lið sitt. Þat var eina nótt, at þeir áttu vǫrð at halda af konungs skipi Egill Hallzson ok sá maðr, er hét Tófi Valgautsson; hann var kynjaðr af Vestra-Gautlandi, ættstórr maðr. En er þeir sátu á verðinum, þá heyrðu þeir grát ok veinan þar til, er sat í bǫndum hernumit lið; var þat bundit um nætr á landi uppi. Tófi segir, at honum þótti ilt at heyra á gaulan þeira, ok bað Egil, at þeir fœri til at leysa fólkit ok láta brot hlaupa. Þeir gerðu þetta sama ráð, fóru til ok skáru bǫndin ok hleypðu á brot fólki því ǫllu, ok varð þat verk allóvinsælt; konungr var ok svá reiðr, at þeim helt við váða sjálfan. Ok síðan, er Egill var sjúkr, þá var þat lengi, at konungr vildi eigi koma at sjá hann,

at margir menn báðu hann. Iðraðisk Egill þá mjǫk, er hann hafði svá gǫrt, at konungi þótti illa, ok bað af sér reiði; veitti konungr honum þat um síðir. Óláfr konungr lagði hendr sínar yfir síðu Egils, þar er verkrinn lá undir, ok sǫng bœnir sínar, en jafnskjótt tók ór verk allan; eptir þat batnaði Agli, en Tófi kom sér síðan í sætt. Svá er sagt, at hann skyldi þat til vinna, at koma á fund Óláfs konungs feðr sínum. Valgautr var maðr hundheiðinn ok fekk hann kristni af orðum konungs ok andaðisk, þegar er hann var skírðr.

K. 156. Svikræði við Óláf konung.

En er Óláfr konungr átti tal við lið sitt, þá leitaði hann ráða við hǫfðingja, hvert þeir skyldu upp taka; en þat kom lítt ásamt með mǫnnum; kallaði þat annarr óráð, er ǫðrum þótti vænligt; ok válkuðu þeir mjǫk lengi ráðin fyrir sér. Njósnarmenn Knúts konungs váru jafnan í her þeira ok kómu sér í tal við marga menn ok hǫfðu þeir fram féboð ok vináttumál af hendi Knúts konungs, en þar létu margir eptir leiðask ok seldu þar til trú sína, at þeir skyldu gerask menn Knúts konungs ok halda landi honum til handa, ef hann kvæmi í Nóreg. Urðu margir at þessu berir síðarr, þótt þat fœri þá leynt fyrst. Sumir tóku þá þegar við fégjǫfum, en sumum var heitit fé síðarr; en hinir váru allmargir, er áðr hǫfðu þegit af honum vingjafir stórar, fyrir því at þat var sátt at segja frá Knúti konungi, at hverr, er á hans fund kom þeira manna, er honum þótti nǫkkut mannzmót at ok vildi hann þýðask, þá fekk hverr af honum fullar hendr fjar; varð hann af því stórliga vinsæll; ok var mest at um ǫrleik hans við útlenda menn ok þá mest, er lengst váru at komnir.

K. 157. Ráðagørð Óláfs konungs.

Óláfr konungr átti opt tal ok stefnur við menn sína ok spurði at ráðagørðum; en er hann fann, at sitt lagði hverr til, þá grunaði hann, at þeir váru sumir, er annat mundu um mæla, en sýnask myndi ráðligast, ok myndi þá eigi ráðit, hvárt allir mundu honum rétta skuld gjalda um tryggðina. Þess eggjuðu margir, at þeir skyldu taka byr ok sigla til Eyrasundz ok svá norðr til Nóregs: sǫgðu þeir, at Danir myndi ekki þora at þeim at leggja, þótt þeir lægi fyrir með lið mikit. En konungr var maðr svá vitr, at hann sá, at slíkt var óføra; vissi hann ok, at annan veg hafði tekizk Óláfi Tryggvasyni, þá er hann var fáliðr, er hann

lagði til orrostu, þar er herr mikill var fyrir, en Danir þørði þá eigi at berjask; vissi konungr ok, at í her Knúts konungs var fjǫlði Norðmanna. Grunaði konung, at þeir, er slíkt réðu honum, mundu vera hollari Knúti konungi en honum. Veitti Óláfr konungr þá órskurð, segir svá, at menn skulu búask, þeir er honum vilja fylgja, ok fara landveg um it øfra Gautland ok svá til Nóregs — »en skip vár, segir hann, ok allan þunga, þann er vér megum eigi eptir oss flytja, vil ek senda austr í veldi Svíakonungs ok láta þar varðveita oss til handa«.

K. 158. Ferð Háreks ór Þjóttu.

Hárekr ór Þjóttu svarar máli Óláfs konungs, segir svá: »þat er auðsætt, at eigi má ek fara fœti til Nóregs; ek em maðr gamall ok þungr ok vanr lítt gǫngum; ætla ek trauðr at skiljask við skip mitt; hefi ek lagt þá stund á um skip þat ok búnað þess, at mér mun leitt, at ljá óvinum mínum fangs á skipi því«. Konungr svarar: »far þú með oss, Hárekr, vér skulum bera þik eptir oss, ef þú mátt eigi ganga«. Hárekr kvað þá vísu:

102. Ráðit hefk at ríða,
Rínleygs, heðan mínum
láðs dynmari, leiðir
lǫngum heldr an ganga,
þótt, leggfjǫturs, liggi,
lundr, í Eyrarsundi
(kann þjóð kerski minni)
Knútr herskipum úti.

Þá lét Óláfr konungr búa ferð sína; hǫfðu menn ígangsklæði sín ok vápn, ok þat, sem feksk af reiðskjótum, þá var klyfjat af klæðum ok lausafé. En hann sendi menn ok lét flytja skip sín austr í Kalmarnir; létu þeir þar upp setja skipin ok flytja reiða allan ok annan varnað til varðveizlu. Hárekr gerði sem hann hafði sagt, at hann beið byrjar ok siglði síðan austan fyrir Skáni, til þess er hann kom austan at Hǫlunum, ok var þat aptan dags, en byrr var á blásandi. Þá lét hann ofan leggja seglit ok svá viðu, taka ofan veðrvitann ok sveipa skipit alt fyrir ofan sjá með grám tjǫldum ok lét róa í nǫkkurum rúmum fram ok aptr, en lét flesta menn sitja lágt í skipinu; ok sá varðmenn Knúts konungs skipit ok rœddu um sín í milli, hvat skipa þat myndi vera, ok gátu þess, at vera myndi flutt salt eða síld, er þeir sá fá mennina en lítinn róðrinn, en skipit sýndisk þeim grátt ok bráðlaust ok sem skipit myndi skinit af sólu, ok sá þeir, at skipit var sett mjǫk. En er Hárekr kom fram í sundit ok um herinn, þá lét hann reisa viðuna ok draga seglit, lét setja upp gylta veðrvita; var seglit hvítt sem dript ok stafat rauðu ok blá með vendi. Þá

sá menn Knúts konungs ok segja konungi, at meiri ván var, at Óláfr konungr hefði þar um siglt; en Knútr konungr segir svá, at Óláfr konungr væri svá vitr maðr, at hann hefði eigi farit einskipa í gǫgnum her Knúts konungs, ok lézk líkligra þykkja, at þar myndi verit hafa Hárekr ór Þjóttu eða hans maki. Þat hafa menn fyrir satt, at Knútr konungr hafi vitat um ferð Háreks ok hann myndi eigi svá farit hafa, ef eigi hefði áðr farit vináttumál milli þeira Knúts konungs, ok þótti þat birtask eptir, þá er vinátta þeira Knúts konungs ok Háreks gerðisk alkunna. Hárekr orti vísu þessa, þá er hann sigldi norðr um Veðrey:

103. Lækkat Lundar ekkjur
(læbaugs) at því hlæja
(skjótum eik fyr útan
ey) né danskar meyjar,
jǫrð, at eigi þørðak,
ifla flausts, á hausti
á flatslóðir Fróða
fara aptr Vali krapta.

Fór Hárekr þá ferðar sinnar ok létti eigi fyrr, en hann kom norðr á Hálogaland ok til bús síns í Þjóttu.

K. 159. Ferð Óláfs konungs ór Svíþjóð.

Óláfr konungr byrjar ferð sína, fór fyrst upp um Smálǫnd ok kom fram í Vestra-Gautland, fór spakliga ok friðsamliga, en landzmenn veittu þeim góðan forbeina. Fór konungr til þess, er hann kom ofan í Víkina ok svá norðr eptir Víkinni, til þess er hann kom í Sarpsborg; dvalðisk hann þá þar ok lét þá þar búa til vetrsetu. Gaf konungr þá heimleyfi mestum hluta liðsins, en hafði með sér þat af lendum mǫnnum, er honum sýndisk. Þar váru með honum allir synir Árna Armóðssonar, váru þeir mest virðir af konungi. Þá kom til Óláfs konungs Gellir Þorkelsson, ok hafði komit áðr um sumarit af Íslandi, svá sem fyrr var ritit.

K. 160. Frá Sigvati skáld.

Sigvatr skáld hafði verit lengi með Óláfi konungi, svá sem hér er ritit, ok hafði konungr gǫrt hann stallara sinn. Sigvatr var ekki hraðmæltr maðr í sundrlausum orðum, en skáldskapr var honum svá tiltœkr, at hann kvað af tungu fram, svá sem hann mælti annat mál. Hann hafði verit í kaupferðum til Vallandz, ok í þeiri ferð hafði hann komit til Englandz ok hitt Knút inn ríka ok fengit af honum leyfi at fara til Nóregs, svá sem fyrr var ritit; en er hann kom í Nóreg, þá fór hann þegar til fundar við Óláf konung ok hitti hann í Borg, gekk fyrir konung,

þá er hann sat yfir borðum. Sigvatr kvaddi hann; konungr leit við honum ok þagði. Sigvatr kvað:

104. Heim erum hingat komnir,
hygg þú at, jǫfurr skatna
(menn nemi mál sem innik
mín) stallarar þínir;
seg, hvar sess hafið hugðan
seims þjóðkonungr beimum
(allr es þekkr) með þollum
(þinn skáli mér innan).

Þá sannaðisk þat, er fornkveðit mál er, at mǫrg eru konungs eyru; Óláfr konungr hafði spurt alt um farar Sigvats, at hann hafði hitt Knút konung. Óláfr konungr mælti til Sigvats: »eigi veit ek, hvárt þú ætlar nú at vera minn stallari — eða hefir þú nú gǫrzk maðr Knúts konungs«. Sigvatr kvað:

105. Knútr spurði mik, mætra
mildr, ef hǫnum vildak
hendilangr sem, hringa,
hugreifum Áleifi;
einn kvaðk senn, en sǫnnu
svara þóttumk ek, dróttin
(gefin eru gumna hverjum
góð dœmi) mér sœma.

Þá mælti Óláfr konungr, at Sigvatr skyldi ganga til sætis þess, er hann var vanr at hafa fyrr. Kom Sigvatr sér þá enn brátt í kærleika ina sǫmu, sem áðr hafði hann haft.

K. 161. Frá Erlingi Skjálgssyni.

Erlingr Skjálgsson ok synir hans allir hǫfðu verit um sumarit í her Knúts konungs ok í sveit með Hákoni jarli; þar var þá ok Þórir hundr ok hafði metorð mikill. En er Knútr konungr spurði, at Óláfr konungr hafði landveg farit til Nóregs, þá leysti Knútr konungr leiðangrinn ok gaf leyfi ǫllum mǫnnum at búa sér til vetrvistar; var þá í Danmǫrk herr mikill útlendra manna, bæði enskra manna ok Norðmanna ok af fleirum lǫndum, er lið hafði komit til hersins um sumarit. Erlingr Skjálgsson fór um haustit til Nóregs með liði sínu ok þá af Knúti konungi stórar gjafir at skilnaði þeira. Þórir hundr var eptir með Knúti konungi. Með Erlingi fóru norðr í Nóreg sendimenn Knúts konnugs ok hǫfðu með sér óf lausafjár; fóru þeir um vetrinn víða um land, reiddu þá af hendi fé þau, er Knútr konungr hafði heitit mǫnnum um haustit til liðs sér, en gáfu inum mǫrgum, er þeir fengu með fé keypt vináttu Knúti konungi, en þeir hǫfðu traust Erlings til yfirferðar. Gerðisk þá svá, at fjǫlði manna snørisk til vináttu við Knút konung ok hétu honum þjónostu sinni ok því með, at veita Óláfi konungi mótstǫðu; gerðu þat sumir berliga, en hinir váru miklu fleiri, er leyndusk at fyrir alþýðu. Óláfr konungr spurði þessi tíðendi; kunnu margir honum at segja frá þessum

tíðendum, ok var þat fœrt mjǫk í fjǫlmæli þar í hirðinni; Sigvatr skáld kvað þetta:

106. Fjandr ganga þar þengils,
þjóð býðr opt, með sjóða,
hǫfgan málm fyr hilmis
haus ófalan, lausa;
sitt veit hverr, ef harra
hollan selr við golli
(vert es slíks) í svǫrtu,
sinn, helvíti innan.

Ok enn kvað Sigvatr þetta:

107. Kaup varð daprt, þars djúpan,
dróttinrœkð, of sóttu
þeir es, heim, á himnum,
hás elds, svikum beldu.

Opt var sú umrœða þar í munni hǫfð, hversu illa samði Hákoni jarli at fœra her á hendr Óláfi konungi, er hann hafði honum líf gefit, þá er jarl hafði á hans vald komit. En Sigvatr var inn mesti vinr jarls, ok þá enn, er Sigvatr heyrði jarlinum ámælt, kvað hann:

108. Gerðisk hilmis Hǫrða
húskarlar þá jarli,
es við Áleifs fjǫrvi,
ofvægir, fé þægi;
hirð esa hans at verða
háligt fyr því máli;
dælla es oss, ef allir
erum vír of svik skírir.

K. 162. Frá jólagjǫfum Óláfs konungs.

Óláfr konungr hafði jólaboð mikit, ok var þá komit til hans mart stórmenni. Þat var inn vii. dag jóla, at konungr gekk ok fáir menn með honum. Sigvatr fylgði konungi dag ok nótt; hann var þá með honum. Þeir gengu í hús eitt; þar váru hirðir í dýrgripir konungs. Hann hafði þá hafðan viðrbúnað mikinn, sem vanði var til, heimt saman dýrgripi sína, til þess at gefa vingjafir it viii. kveld jóla. Þar stóðu í húsinu sverð eigi allfá gullbúin. Þá kvað Sigvatr:

109. Sverð standa þar, sunda
sárs leyfum vér árar,
(herstillis verðr hylli
hollust) búin golli;
við tœka ek (víka,
vask endr með þér, sendir
elds) ef eitt hvert vildir,
allvaldr, gefa skaldi.

Konungr tók eitt hvert sverðit ok gaf honum, var gulli vafðr meðalkaflinn ok gullbúin hjǫlt; var sá gripr allgóðr. En gjǫfin var eigi ǫfundlaus, ok heyrði þat síðan. Þegar eptir jólin byrjaði Óláfr konungr ferð sína til Uplanda, þvíat hann hafði fjǫlmenni mikit, en tekjur norðan ór landi hǫfðu engar til hans komit þá um haustit, þvíat leiðangr hafði úti verit um sumarit ok hafði þar konungr allan kostnað til lagt, þann er fǫng var á. Þá váru

ok engi skip at fara með lið sitt norðr í land. Hann spurði ok þat einu norðan, er honum þótti ekki friðsamligt, ef hann fœri eigi með liði miklu. Réð konungr fyrir þá sǫk þat af, at fara yfir Uplǫnd. En eigi var þá svá langt liðit, síðan er hann hafði þar farit at veizlum, sem lǫg stóðu til, eða vanði konunga hafði verit. En er konungr sótti upp á land, þá buðu honum heim lendir menn ok ríkir bœndr ok léttu svá hans kostnaði.

K. 163. Frá Birni ármanni.

Bjǫrn er maðr nefndr, gauzkr at kyni; hann var vinr ok kunningi Ástríðar drótningar ok nǫkkut skyldr at frændsemi, ok hafði hon fengit honum ármenning ok sýslu á ofanverðri Heiðmǫrk; hafði hann ok yfirsókn í Eystridali. Ekki var Bjǫrn konungi kærr ok ekki var hann maðr þokkasæll af bóndum. Þat hafði ok at borizk í byggð þeiri, er Bjǫrn réð fyrir, at þar urðu hvǫrf stór á nautum ok á svínum. Lét Bjǫrn þar kveðja þings til ok leitaði þar eptir hvǫrfum; hann kallaði þá menn líkligsta til slíkra hluta ok illbregða, er sátu í markbyggðum fjarri ǫðrum mǫnnum; veik hann því máli til þeira, er byggðu Eystridali; sú byggð var mjǫk sundrlaus, byggt við vǫtn eða rjóðr í skógum, en fástaðar stórbyggðir saman.

K. 164. Frá sonum Rauðs.

Rauðr hét maðr, er þar byggði í Eystridǫlum. Ragnhildr var nefnd kona hans, Dagr ok Sigurðr synir; þeir váru inir efniligstu menn. Þeir váru staddir á þingi því ok heldu svǫrum upp af hendi þeira Dœla ok báru þá undan sǫkum. Birni þóttu þeir láta stórliga ok vera drambsmenn miklir at vápnum ok klæðum. Bjǫrn sneiddi rœðunni á hendr þeim brœðrum ok talði þá eigi ólíliga til at hafa slíkt gǫrt; þeir synjuðu fyrir sik, ok sleit svá því þingi. Lítlu síðarr kom til Bjarnar ármannz Óláfr konungr með liði sínu ok tók þar veizlu. Var þá kært fyrir konungi þat mál, er fyrr var uppi haft á þingi; sagði Bjǫrn, at honum þóttu Rauðs-synir líkligstir til at valda slíkum ótila. Þá var sent eptir sonum Rauðs. En er þeir hittu konung, þá talði hann þá óþjófliga menn ok bar þá undan kenzlum þessum. Þeir buðu konungi til fǫður síns, at taka þar iii. nátta veizlu með ǫllu liði sínu. Bjǫrn latti ferðarinnar; konungr fór eigi at síðr. At Rauðs var in prúðligsta veizla. Þá spurði konungr, hvat manna Rauðr væri eða kona hans. Rauðr segir, at hann var maðr

sœnskr, auðigr ok kynstórr — »en ek hljópumk þaðan í brott, segir hann, með konu þessa, er ek hefi átt síðan; hon er systir Hrings konungs Dagssonar«. Þá vaknaði konungr við ætt þeira beggja; fann hann þat, at þeir feðgar váru menn forvitrir, ok spurði þá eptir íþróttum sínum. Sigurðr segir, at hann kann drauma at skilja ok at deila dœgrafar, þótt engi sæi himintungl. Konungr reyndi þessa íþrótt, ok var þat sem Sigurðr hafði sagt. Dagr fann þat til íþrótta sér, at hann myndi sjá kost ok lǫst á manni hverjum, er honum bar fyrir augu, ef hann vildi hug á leggja ok at hyggja. Konungr bað hann segja skaplǫst hans, þann er hann sæi. Dagr fann þat til, er konungi þótti rétt. Þá spurði konungr um Bjǫrn ármann, hvern skaplǫst hann hefði. Dagr segir, at Bjǫrn var þjófr, ok þat með, at hann segir, hvar Bjǫrn hafði fólgit á bœ sínum bæði bein ok horn ok húðir af nautum þeim, er hann hafði stolit þá um haustit — »er hann valdi, segir hann, allra þeira stulða, er í haust hafa horfit ok hann hefir ǫðrum mǫnnum kent«. Segir Dagr konungi ǫll merki til, hvar konungr skyldi leita. En er konungr fór í brot frá Rauðs, þá var hann leiddr út með stórum vingjǫfum; váru með konungi synir Rauðs. Fór konungr fyrst til Bjarnar, ok reyndisk honum alt svá, sem Dagr hafði sagt. Síðan lét konungr Bjǫrn fara í brot ór landi, ok naut hann drótningar at því, er hann helt lífi ok limum.

K. 165. Dráp Þóris.

Þórir, sonr Ǫlvis á Eggju, stjúpsonr Kálfs Árnasonar ok systursonr Þóris hundz, var manna fríðastr, mikill maðr ok sterkr; hann var þá xviii. vetra gamall. Hann hafði fengit gott kvánfang á Heiðmǫrk ok auð fjár með; var hann inn vinsælsti maðr ok þótti vænn til hǫfðingja. Hann bauð konungi heim til veizlu með lið sitt; konungr þekðisk boð þat ok fór til Þóris, fekk þar allgóðar viðtǫkur. Var þar veizla in virðuligsta, var veitt allkappsamliga, en ǫll váru fǫng in beztu. Konungr ok menn hans rœddu þat sín í milli, at þeim þótti þat mjǫk hœfask við ok vissu eigi, hvat þeim þótti framarst, húsakynni Þóris eða húsbúnaðr, borðbúnaðr eða drykkr eða maðr sá, er veitti. Dagr lét sér fátt um finnask. Óláfr konungr var vanr at hafa opt rœður við Dag ok spurði hann ýmissa hluta. Reyndisk konungi alt þat með sannendum, er Dagr sagði, hvárt sem þat var liðit eða ókomit fram; festi þá konungrinn trúnað mikinn á rœðum

hans. Þá kallaði konungr Dag á einmæli ok rœddi þá mjǫk marga hluti fyrir honum; þar kom niðr rœða konungs, at hann tjáði þatfyrir Dag, hvé skǫruligr maðr Þórir var, er þeim gerði þá veizlu virðuliga. Dagr lét sér fátt um finnask ok lét þat alt satt, er konungr segir. Þá spurði konungr Dag, hverja skapsanmarka hann sæi Þóris. Dagr kvazk hyggja, at Þórir myndi vel skapfarinn, ef honum væri þat svá gefit sem hitt, er alþýða mátti sjá. Konungr bað hann segja sér þat, er hann spurði, segir, at hann var þess skyldr. Dagr svarar: »þá muntu, konungr, vilja veita mér, at ek ráða hefndinni, ef ek skal finna lǫstinn«. Konungr segir, at hann vill eigi dómum sínum skjóta undir aðra menn, en bað Dag segja sér þat, er hann spurði. Dagr svarar: »dýrt er dróttins orð; þat mun ek til skapslastar Þóri finna, sem margan kann henda; hann er maðr of fégjarn«. Konungr svarar: »er hann þjófr eða ránsmaðr?«. Dagr svarar: »eigi er þat« segir hann. »Hvat er þá?« segir konungr. Dagr svarar: »hann vann þat til fjár, at hann gerðisk dróttinssviki; hann hefir tekit fé af Knúti inum ríka til hǫfuðs þér«. Konungr svarar: »hvernug gerir þú þat satt?«. Dagr mælti: »hann hefir á inni hœgri hendi fyrir ofan olboga digran gullhring, er Knútr konungr hefir gefit honum, ok lætr engan mann sjá«. Eptir þat slitu þeir konungr tali sínu, ok var konungr reiðr mjǫk. Þá er konungr sat yfir borðum ok menn hǫfðu drukkit um hríð, ok váru menn allkátir; Þórir gekk um beina; þá lét konungr kalla Þóri til sín; hann gekk framan at borðinu ok tók hǫndum upp á borðit. Konungr spurði: »hversu gamall maðr ertu, Þórir?«. »ek em xviii. vetra gamall« segir hann. Konungr mælti: »mikill maðr ertu, Þórir, jamgamall, ok gǫfugligr«. Tók þá konungr um hǫnd ina hœgri ok strauk upp um olboga. Þórir mælti: »tak þú kyrt þar á, ek hefi sull á hendi«. Konungr helt hendinni ok kendi, at þar var hart undir. Konungr mælti: »hefir þú eigi spurt þat, at ek em læknir?, ok láttu mik sjá sullinn«. Þórir sá, at þá myndi ekki tjóa at leyna, tók þá hringinn ok lét fram. Konungr spyrr, hvárt þat var Knúts konungs gjǫf. Þórir segir, at ekki var þá því at leyna. Konungr lét Þóri taka hǫndum ok setja í járn. Þá gekk Kálfr at ok bað Þóri friðar ok bauð fyrir hann fé. Margir menn studdu þat mál ok buðu sitt fé fram. Konungr var svá reiðr, at ekki mátti orðum við hann koma, segir hann, at Þórir skyldi hafa slíkan dóm, sem hann hafði honum hugðan. Síðan lét konungr drepa Þóri, en

verk þat varð at inni mestu ǫfund bæði þar umUplǫnd ok engum mun síðr norðr um Þrándheim, þar sem ætt Þóris var flest. Kálfi þótti ok mikils vert aftaka þessa manns, þvíat Þórir hafði verit fóstrson hans í œsku.

K. 166. Fall Grjótgarðz.

Grjótgarðr, sonr Ǫlvis ok bróðir Þóris, hann var ellri þeira brœðra; var hann ok inn gǫfugligsti maðr ok hafði sveit um sik; hann var þá ok staddr á Heiðmǫrk. En er hann spurði aftǫku Þóris, þá veitti hann árásir, þar sem fyrir váru menn konungs eða fé hans, eða at ǫðru hverju hafðisk hann við á skógum eða í ǫðrum fylgsnum. En er konungr spurði ófrið þann, þá lét hann njósnum til halda um ferðir Grjótgarðz. Verðr konungr varr við ferðir hans; hafði Grjótgarðr tekit náttstað eigi langt frá því, er konungr var. Óláfr konungr fór þegar um nóttina, kom þar, er dagaði; slógu mannhring um stofuna, þar er þeir Grjótgarðr váru inni. Þeir Grjótgarðr vǫknuðu við mannagný ok vápnabrak; hljópu þeir þá þegar til vápna; hljóp Grjótgarðr út í forstofuna. Grjótgarðr spurði, hverr fyrir liði því réði; honum var sagt, at þar var kominn Óláfr konungr. Grjótgarðr spurði, ef konungr mætti nema orð hans. Konungr stóð fyrir durunum; hann segir, at Grjótgarðr mátti mæla slíkt, er hann vildi — »heyri ek orð þín« segir konungr. Grjótgarðr mælti: »ekki mun ek griða biðja«. Þá hljóp Grjótgarðr út, hafði skjǫld yfir hǫfði sér, en sverð brugðit í hendi; lítt var lýst ok sá hann ógǫrla; hann lagði sverði til konungs, en þar varð fyrir Arnbjǫrn Árnason; kom lagit undir brynjuna ok renndi upp í kviðinn; fekk Arnbjǫrn þar bana; Grjótgarðr var ok þegar drepinn ok flest alt lið hans. Eptir þessa atburði snøri konungr ferðinni aptr suðr til Víkrinnar.

K. 167. Frá sendimǫnnum Óláfs konungs.

Nú er Óláfr konungr kom til Túnsbergs, þá gerði hann menn í allar sýslur, ok krafði konungr sér liðs ok leiðangrs. Skipakostr hans var þá lítill; váru þá engi skip nema bóandafǫr, en lið drósk vel til hans þar ór heruðum, en fátt kom um langan veg, ok fanzk þat brátt, at landfólkit myndi þá vera snúit frá einǫrðinni við konung. Óláfr konungr gerði lið sitt austr á Gautland, sendi þá eptir skipum sínum ok þeim varnaði, er þeir létu eptir um haustit. En ferð þeira manna varð sein,

þvíat þá varð eigi betra en um haustit at fara í gǫgnum Danmǫrk, þvíat Knútr konungr hafði her úti um várit um alt Danaveldi ok hafði eigi færa en tólf hundruð skipa.

K. 168. Ráðagørð Óláfs konungs.

Þau tíðendi spurðusk í Nóreg, at Knútr inn ríki dró saman her óvígjan í Danmǫrku, ok þat með, at hann ætlaði at halda liði því ǫllu til Nóregs ok leggja þar land undir sik. En er slíkt spurðisk, þá urðu Óláfi konungi menninir því verri tiltaks ok fekk hann síðan lítit af bóndum. Hans menn tǫluðu opt um þetta sín í milli. Þá kvað Sigvatr þetta:

110. Út býðr allvaldr sveitum
Englands, en vér fengum
(lítt sék lofðung óttask)
liðfæð ok skip smæri;
rǫ́ð eru ljót, ef láta
landsmenn konung þenna
(lætr einǫrð fé firða
ferð) liðþrota verða.

Konungr átti hirðstefnur, en stundum húsþing við lið sitt alt, ok spyrr menn ráðs, hvat þá sýnisk tiltœkiligast — »þurfu vér ekki í at dyljask, segir hann, at Knútr konungr mun koma at vitja vár í sumar, ok hefir hann her mikinn, sem þér munuð spurt hafa, en vér hǫfum lið lítit at svá búnu til móts við her hans, en landzfólk er oss nú ekki trúligt«. En rœðu konungs svǫruðu menn misjafnt, þeir er hann orti orða á; en hér er frá því sagt, er Sigvatr segir:

111. Flœja getr, en frýju,
fjandr, leggr oss til handa,
(verðk fyr æðru orði)
allvalds, en fé gjalda;
hverr skal þegn, þótt þverri
þengils vina gengi,
(upp hvalfa svik) sjalfan
sik lengst hafa miklu.

K. 169. Brenna Grankels.

Þat sama vár gerðusk þau tíðendi á Hálogalandi, at Hárekr ór Þjóttu mintisk þess, at Ásmundr Grankelsson hafði rænta ok barða húskarla hans. Skip þat, er Hárekr átti, xx.-sessa, flaut fyrir bœ hans tjǫlduð ok þilið. Gerði hann þat orð á, at hann ætlaði at fara suðr til Þrándheims. Eitt hvert kveld gekk Hárekr til skips með húskarlalið sitt ok hafði nær lxxx. manna. Røru þeir um nóttina ok kómu, er mornaði, til bœjar Grankels, slógu þar hring um hús; veittu þar síðan atgǫngu,lǫgðu síðan eld í hús; brann þar Grankell inni ok menn með honum, en sumir váru úti drepnir; létusk þar allz xxx. manna. Fór Hárekr heim eptir verk þat ok sat í búi sínu. Ásmundr var með Óláfi

konungi. Var þar bæði um þá menn, er á Hálogalandi váru, at engi beiddi Hárek bóta fyrir verk þat, enda bauð hann eigi.

K. 170. Ferð Knúts konungs í Nóreg.

Knútr inn ríki dró saman her sinn ok helt til Limafjarðar. En er hann var búinn, þá siglði hann þaðan ǫllu liði til Nóregs, fór skyndiliga ok lá ekki við land austan fjarðar; siglði þá yfir Foldina ok lagði at á Ǫgðum, krafði þar þinga; kómu bœndr ofan ok heldu þing við Knút konung. Var þar Knútr til konungs tekinn um land alt; setti hann þar þá menn í sýslur, en tók gíslar af bóndum; mælti engi maðr í móti honum. Óláfr konungr var þá í Túnsbergi, er herr Knúts fór it ýtra um Foldina. Knútr konungr fór norðr með landi. Kómu þar til hans menn ór heruðum ok játuðu honum þá allir hlýðni. Knútr konungr lá í Eikundasundi nǫkkura hríð. Kom þar til hans Erlingr Skjálgsson með lið mikit. Þá bundu þeir Knútr konungr vináttu sína enn at nýju. Var þat í heitum við Erling af hendi Knúts konungs, at hann skyldi hafa land alt til forráða milli Staðar ok Rygjarbits. Síðan fór Knútr konungr leiðar sinnar, ok er þat skjótast frá ferð hans at segja, at hann létti eigi fyrr, en hann kom norðr í Þrándheim ok helt til Niðaróss. Stefndi hann þá í Þrándheimi viii. fylkna þing, var á því þingi Knútr til konungs tekinn um allan Nóreg. Þórir hundr hafði farit ór Danmǫrk með Knúti konungi ok var hann þar. Hárekr ór Þjóttu var ok þá þar kominn. Gerðusk þeir Þórir lendir menn Knúts konungs þá ok bundu þat svardǫgum. Knútr konungr gaf þeim veizlur stórar ok fekk þeim Finnferð; gaf þeim gjafir stórar á þat ofan. Alla lenda menn, þá er til hans vildu snúask, gœddi hann bæði at veizlum ok at lausafé; lét þá alla hafa meira ríki, en þeir hǫfðu áðr haft.

K. 171. Frá Knúti konungi.

Knútr konungr hafði þá lagt land alt undir sik í Nóregi. Þá átti hann þing fjǫlment bæði af sínu liði ok landzmǫnnum. Þá lýsti Knútr konungr yfir því, at hann vill gefa Hákoni jarli, frænda sínum, at yfirsókn land þat alt, er hann hafði unnit í ferð þeiri; þat fylgði því, at hann leiddi í hásæti hjá sér Hǫrðaknút, son sinn, ok gaf honum konungsnafn ok þar með Dana-veldi. Knútr konungr tók gíslar af ǫllum lendum mǫnnum ok stórbóndum, tók sonu þeira eða brœðr eða aðra náfrændr eða þá menn, er þeim

váru kærstir ok honum þóttu bezt til fallnir. Festi konungr svá trúnað manna við sik, sem nú er sagt. Þegar er Hákon jarl hafði tekit við ríki í Nóregi, þá rézk til lags við hann Einarr þambarskelfir, mágr hans; tók hann þá upp veizlur allar, þær sem hann hafði fyrr haft, þá er jarlar réðu landi. Knútr konungr gaf Einari stórar gjafir ok batt hann í kærleikum miklum við sik; hét því, at Einarr skyldi vera mestr ok gǫfgastr ótíginna manna í Nóregi, meðan hans vald stœði yfir landi; en þat lét hann fylgja, at honum þótti Einarr bazt fallinn til at bera tígnarnafn í Nóregi, ef eigi væri jarls við kostr, eða sonr hans Eindriði, fyrir ættar sakir hans. Þau heit virðusk Einari mikils ok hét þar í mót trúnaði sínum. Hófsk þá af nýju hǫfðingskapr Einars.

K. 172. Frá Þórarni loftungu.

Þórarinn loftunga var maðr kallaðr; hann var íslenzkr maðr at kyni, skáld mikit ok hafði verit mjǫk með konungum eða ǫðrum hǫfðingjum. Hann var með Knúti konungi inum ríka ok hafði ort um hann flokk; en er konungr vissi, at Þórarinn hafði ort flokk um hann, þá varð hann reiðr ok bað hann fœra sér drápu um daginn eptir, þá er konungr sæti yfir borðum; ef hann gerði eigi svá, þá segir konungr, at Þórarinn myndi uppi hanga fyrir dirfð þá, er hann hafði ort dræpling um Knút konung. Þórarinn orti þá stef ok setti í kvæðit ok jók nǫkkurum ørendum eða vísum; þetta er stefit:

112. Knútr verr grund sem gætir
Gríklands himinríki.

Knútr konungr launaði kvæðit l. marka silfrs; sú drápa er kǫlluð Hǫfuðlausn. Þórarinn orti aðra drápu um Knút konung, er kǫlluð er Tøgdrápa; í þeiri drápu er sagt frá þessum ferðum Knúts konungs, er hann fór ór Danmǫrk sunnan til Nóregs, ok er þetta einn stefjabálkr:

113. Knútr es und sólar;
siðnæmr með lið
fór mjǫk mikit
minn vinr þinig;
fœrði ór -firði
fimr gramr Lima-
út ólítinn
otrheims flota.

114. Uggðu Egðir
ǫrbeiðis fǫr
svans siglana
sǫkrammir mjǫk;
alt vas golli
grams skip framit;
vǫrum sjón sǫgu
slíks ríkari.

115. Ok fyr Lista
liðu fram viðir
hádýrs of haf
hart kolsvartir;
byggt vas innan
alt brimgaltar
suðr sæ skíðum
sund Eikunda.

116. Ok fyr fornan
friðmenn liðu
haug Hjǫrnagla
hvast griðfastir;
þars stóð fyr Stað
stafnklifs drifu,
vasa eyðilig
ǫrbeiðis fǫr.

117. Knǫttu súðir
svǫng mjǫk langar
byrrǫmm bera
brimdýr fyr Stim;
svá liðu sunnan
svalheims Valar,
at kom norðr í Nið
nýtr herflýtir.

118. Þá gaf sínum
snjallr gǫrvallan
Nóreg nefa
njótr veg- Jóta;
þá gaf sínum
(segik þat) megi
»dals dǫkksalar«
Danmǫrk »svana«

Hér getr þess, at þeim var sjón sǫgu ríkri um ferð Knúts konungs, er þetta kvað; þvíat Þórarinn hrósar því, at hann var þá í fǫr með Knúti konungi, er hann kom í Nóreg.

K. 173. Frá sendimǫnnum Óláfs konungs.

Menn þeir, er Óláfr konungr hafði sent austr á Gautland eptir skipum sínum, þá fóru þeir með þau skip, er þeim þóttu bǫzt, en hin brendu þeir; hǫfðu með sér reiða ok annan varnað þann, er konungr átti ok menn hans. Þeir siglðu austan, þá er þeir spurðu, at Knútr konungr var farinn norðr í Nóreg; siglðu þá austan um Eyrarsund, svá norðr til Víkrinnar á fund Óláfs konungs, fœrðu honum skip sín; var hann þá í Túnsbergi. En er Óláfr konungr spurði, at Knútr konungr fór liði sínu norðr fyrir land, þá helt Óláfr konungr inn í Oslóarfjǫrð ok upp í vatn þat, er Drǫfn heitir, ok hafðisk hann þar við, til þess er herr Knúts konugs var farinn um suðr. En í ferð þeiri, er Knútr konungr fór norðan með landi, átti hann þing í hverju fylki; en á hverju þingi var honum land svarit ok gefnir gíslar. Fór hann austr yfir Foldina til Borgar ok átti þar þing; var honum þar land svarit sem annars staðar. Síðan fór Knútr konungr til Danmarkur suðr, ok hafði hann Nóreg eignazk orrostulaust; réð hann þá fyrir iii. þjóðlǫndum; svá segir Hallvarðr Háreksblesi, er hann orti um Knút konung:

119. Englandi ræðr yngvi
einn (hefsk friðr at beinni)
bǫðrakkr bœnar nǫkkva
barkrjóðr ok Danmǫrku;
ok hefr (odda Leiknar)
jalmfreyr und sik malma
(hjaldrǫrr haukum þverrir
hungr) Nóregi þrungit.

K. 174. Frá Óláfi konungi.

Óláfr konungr helt skipum sínum út til Túnsbergs, þegar er hann spurði, at Knútr konungr var farinn suðr til Danmarkar. Síðan bjó hann ferð sína með lið þat, er honum vildi fylgja, ok hafði hann þá xiii. skip. Síðan helt hann út eptir Víkinni ok fekk hann lítit af fé ok svá af mǫnnum, nema þeir fylgðu honum, er eyjar byggðu eða útnes. Gekk konungr þá ekki á land upp, hafði slíkt af fé eða mǫnnum, sem á leið hans varð. Hann fann þat, at landit var þá svikit undan honum. Fór hann þá svá sem byrjaði. Var þat ǫndurðan vetr. Þeim byrjaði heldr seint; lágu þeir í Sóleyjum mjǫk lengi ok spurðu þar tíðendi af kaupmǫnnum norðan ór landi. Var konungi þá sagt, at Erlingr Skjálgsson hafði liðsamnað mikinn á Jaðri; skeið hans lá fyrir landi albúin ok fjǫlði annarra skipa, er bœndr áttu; váru þat skútur ok lagnarskip ok róðrarferjur stórar. Konungrinn helt austan liðinu ok lá um hríð í Eikundasundi. Spurðu þá hvárir til annarra. Fjǫlmentisk Erlingr sem mest þá.

K. 175. Frá sigling Óláfs konungs.

Túmásmessu fyrir jól þegar í dagan tók konungr út ór hǫfninni; var þá allgóðr byrr ok heldr hvass; siglði hann þá norðr fyrir Jaðar. Var veðr vátt ok mjǫrkvaflaug nǫkkur. Þegar fór njósn it øfra um Jaðar, er konungr siglði it ýtra. En er Erlingr varð þess varr, at konungr siglði austan, þá lét hann blása liði sínu ǫllu til skipanna; deif þá fólk alt á skipin ok bjósk til bardaga. En skip konungs bar skjótt at norðr um Jaðar. Þá stefndi hann innleið, ætlaði svá ferð sína, at fara í fjǫrðu inn ok fá sér þar lið ok fé. Erlingr siglði eptir honum ok hafði her mannz ok fjǫlða skipa. Váru skip þeira ǫrskreið, er þeir hǫfðu ekki á nema menn ok vápn; gekk þá skeiðin Erlings miklu meira en ǫnnur skipin; þá lét hann hefla seglit ok beið liðs síns. Þá sá Óláfr konungr, at þeir Erlingr sóttu eptir mjǫk, þvíat skip konungs váru sett mjǫk ok sollin, er þau hǫfðu flotit á sæ alt sumarit ok um haustit ok vetrinn þar til; hann sá, at liðsmunr mikill myndi vera, ef mœtti ǫllu í senn liði Erlings. Þá

lét hann kalla skip frá skipi, at menn skyldu síga láta seglin ok heldr seint, en svipta af handrifi; ok var svá gǫrt. Þeir Erlingr funnu þat. Þá kallaði Erlingr ok hét á lið sitt, bað þá sigla meira — »sé þér, segir hann, at nú lægir seglin þeira, ok draga þeir undan oss«. Lét hann þá hleypa ór heflunum segli á skeiðinni; gekk hon fram brátt.

K. 176. Fall Erlings Skjálgssonar.

Óláfr konungr stefndi fyrir innan Bókn; fal þá sýn milli þeira. Síðan bað konungr leggja seglin ok róa fram í sund þrǫngt, er þar var. Lǫgðu þeir þar þá saman skipunum; gekk kleppurnes fyrir útan þá. Menn váru þá allir herklæddir. Erlingr siglði þá at sundinu, ok funnu þeir eigi fyrr, at herr lá fyrir þeim, en þeir sá, at konungsmenn røru ǫllum skipunum senn at þeim. Þeir Erlingr hleypðu ofan seglinu ok gripu til vápna; en konungsherrinn lá ǫllum megin at skipinu. Tóksk þar orrosta ok var in snarpasta; þá snøri mannfallinu brátt í lið Erlings. Erlingr stóð í lyptingu á skipi sínu; hann hafði hjálm á hǫfði ok skjǫld fyrir sér, sverð í hendi. Sigvatr skáld hafði verit eptir í Víkinni, ok spurði hann þar þessi tíðendi; en Sigvatr var inn mesti vinr Erlings ok hafði þegit gjafir af honum ok verit með honum. Sigvatr orti flokk um fall Erlings, ok er þessi vísa þar í:

120. Út réð Erlingr skjóta
eik sás rauð enn bleika,
(iflaust es þat) jǫfri,
arnar fót, at móti;
skeið hans lá svá (síðan)
siklings í her miklum
(snarir bǫrðusk þar sverðum)
síbyrð við skip (fyrðar).

Þá tók at falla lið Erlings, ok þegar er á ortisk ok uppganga varð greidd á skeiðina, þá fell hverr í sínu rúmi. Konungr sjálfr gekk hart fram; svá segir Sigvatr:

121. Rakkr þengill hjó rekka,
reiðr gekk hann of skeiðar,
valr lá þrǫngt á þiljum,
þung vas sókn fyr Tungum;
bragningr rauð fyr breiðan
borðvǫll Jaðar norðan,
blóð kom varmt á víðan
(vá frægr konungr) ægi.

Svá fell vandliga lið Erlings, at engi maðr stóð upp á skeiðinni nema hann einn. Var þar bæði, at beiddu lítt griða, fekk ok engi, þótt beiddi, mátti ok ekki á flótta snúask, þvíat skip lágu umhverfis skeiðna. Er svá sagt sannliga, at engi maðr leitaði at flýja; enn segir Sigvatr:

122. Ǫll vas Erlings fallin,
ungr fyr norðan Tungur
skeið vann skjǫldungr auða,
skipsókn við þrǫm Bóknar;

einn stóð sonr á sínu
snarr Skjalgs, vinum fjarri,
í lyptingu lengi
lætrauðr skipi auðu.

Þá var Erlingi veitt atsókn bæði ór fyrirrúminu ok af ǫðrum skipum. Rúm mikit var í lyptingunni, ok bar þat hátt mjǫk upp frá ǫðrum skipum, ok mátti engu við koma nema skotum ok nǫkkut spjótalǫgum, ok hjó hann þat alt af sér. Erlingr varðisk svá prúðliga, at engi maðr vissi dœmi, at einn maðr hefði staðit svá lengi fyrir jammargra manna atsókn, en aldri leitaði hann undankvámu eða griða at biðja; svá segir Sigvatr:

123. Réð eigi grið, gýgjar,
geðstirðr, konungs firða
skógs þóat skúrir þyrrit,
Skjalgs hefnir sér nefna;
en varð keri virði
víðbotn né kømr síðan
glyggs á gjalfri lǫggðan
geirs ofrhugi meiri.

Óláfr konungr sótti þá aptr í fyirirrúmit ok sá, hvat Erlingr hafðisk at. Konungr orti þá orða á hann ok mælti svá: »ǫndurðr horfir þú við í dag, Erlingr«. Hann svarar: »ǫndurðir skulu ernir klóask«. Þessa orða getr Sigvatr:

124. Ǫndurða bað, jarðar,
Erlengr, sás vel lengi
geymði lystr, né lamðisk
landvǫrn, klóask ǫrnu,
þás hann at sig -sǫnnum
(sá vas áðr búinn) ráða-
(ats) við Útstein hizig
Áleif of tók mǫlum.

Þá mælti konungr: »viltu á hǫnd ganga, Erlingr?« »Þat vil ek« segir hann. Þá tók hann hjálminn af hǫfði sér ok lagði niðr sverðit ok skjǫldinn ok gekk fram í fyrirrúmit. Konungr stakk við honum øxarhyrnunni í kinn honum ok mælti: »merkja skal dróttinsvikann«. Þá hljóp at Áslákr Fitjaskalli ok hjó með øxi i hǫfuð Erlingi, svá at stóð í heila niðri; var þat þegar banasár; lét Erlingr þar líf sitt. Þá mælti Óláfr konungr við Áslák: »hǫgg þú allra manna armastr; nú hjóttu Nóreg ór hendi mér«. Aslákr segir: »illa er þá, konungr, ef þér er mein at hǫggvi; ek þóttumk nú Nóreg í hǫnd þér hǫggva; en ef ek hefi þér mein gǫrt, konungr, ok kantu mér óþǫkk fyrir þetta verk, þá mun mér kostlaust vera; þvíat hafa mun ek svá margra manna óþǫkk ok fjándskap fyrir þetta verk, at ek mynda heldr þurfa at hafa yðart traust ok vináttu«. Konungr segir, at svá skyldi vera. Síðan bað konungr hvern mann ganga á sitt skip ok búask ferðar sinnar sem hvatligast — »munu vér, segir hann, ekki ræna val þenna; munu nú hafa hvárir, sem fengit hafa«. Gengu menn þá aptr á skipin ok bjoggusk sem hvatligast. En er þeir váru búnir, þá rendu skipin í sundit sunnan, búandaliðit. Var þá, sem

opt eru raunir, þótt lið mikit komi saman, er menn fá slǫg stór ok láta hǫfðingja sína, at menn verða eigi góðir tilræðis, ok sé þá hǫfðingjalausir. Sønir Erlings váru engir þar; varð ekki af atlǫgu bóanda, ok sigldi konungr norðr leið sína, en bœndr tóku lík Erlings ok bjoggu um ok fluttu heim á Sóla, svá val þann allan, er þar hafði fallit; ok var Erlingr it mesta harmaðr, ok hefir þat verit mál manna, at Erlingr Skjálgsson hafi verit maðr gǫfgastr ok ríkastr í Nóregi, þeira er eigi bæri tígnarnafn meira. Sigvatr skáld orti enn þetta:

125. Erlingr fell, en olli
allríkr skipan slíkri
(bíðrat betri dauða)
bragna konr með magni;
mann veitk engi annan,
allbrátt þóat fjǫr látit,
enn sás allan kunni
aldr fullara at halda.

Þá segir ok, at Áslákr hefði frændvíg upp hafit ok mjǫk ósynju:

126. Áslákr hefir aukit,
es vǫrðr drepinn Hǫrða
(fáir skyldu svá) foldar,
frændsekju (styr vekja);
ættvígi má eigi
(á líti þeir) níta,
frændr skyli bræði bindask
bornir (mǫ́l en fornu).

K. 177. Frá ferð Óláfs konungs.

Sønir Erlings váru sumir norðr í Þrándheimi með Hákoni jarli, en sumir norðr á Hǫrðalandi, sumir inn í fjǫrðum, ok váru þeir þar í liðsamnaði. En er spurðisk fall Erlings, þá fylgði þeiri sǫgu útboð austan um Agðir ok um Rogaland ok Hǫrðaland; var þar her boðit út, ok var þat it mesta fjǫlmenni; ok fór herr sá með sonum Erlings norðr eptir Óláfi konungi. Þá er Óláfr konungr fór frá bardaga þeira Erlings, sigldi hann norðr um sund, ok var þá dagr mjǫk liðinn; svá segja menn, at hann orti þá vísu þessa:

127. Lítt mun halr enn hvíti,
hrafn etr af ná getnum,
(vér unnum gný Gunnar)
glaðr í nótt á Jaðri;
svá hefr ǫllungis illa,
(ek gekk reiðr of skeiðar)
jǫrð veldr manna morði,
mitt rán getit hǫnum.

Fór konungr síðan norðr með landi með lið sitt; hann spurði alt it sanna um bóandasamnað. Þar váru þá með Óláfi konungi margir lendir menn; þar váru þeir allir Árna-synir. Þess getr Bjarni gullbrárskáld í kvæði því, er hann orti um Kálf Árnason:

128. Vast, þars vígs bað kosta
vápndjarfr Haralds arfi,
(kynnisk kapp þitt mǫnnum)
Kalfr, við Bókn austr sjalfa;

gǫtuð gríðar sóta
gólig fǫng til jóla;

129. Ǫld fekk ilt ór deildum;
Erlingr vas þar finginn;
óðu blǫkk í blóði
borð fyr Útstein norðan;
kendr vast fyrst á fundi
flettugrjóts ok spjóta.
ljós es raun, at ræsir
ráðinn varð frá láði;
lagðisk land und Egða,
lið þeira frák meira.

Fór Óláfr konungr til þess er hann kom norðr um Stað ok lagði til Hereyja ok spurði þar þau tíðendi, at Hákon jarl hafði lið mikit í Þrándheimi. Síðan leitaði konungr ráðs við lið sitt; Kálfr Árnason eggjaði mjǫk at sœkja til Þrándheims ok berjask við Hákon jarl, þótt liðsmunr væri mikill. Því ráði fylgðu margir aðrir, en sumir lǫttu; var þá skotit til órskurðar konungs.

K. 178. Dráp Ásláks Fitjaskalla.

Síðan helt Óláfr konungr inn til Steinavágs ok lá þar um nótt. En Áslákr Fitjaskalli helt skipi sínu inn til Borgundar; dvalðisk hann þar um nóttina. Þar var fyrir Vígleikr Árnason. En um morguninn, er Áslákr vildi ganga til skips síns, þá veitti Vígleikr honum atgǫngu ok vildi hefna Erlings; þar fell Áslákr. Þá kómu menn til konungs, hirðmenn hans, norðan ór Frekeyjarsundi, þeir er heima hǫfðu setit um sumarit, ok sǫgðu konungi þau tíðendi, at Hákon jarl ok margir lendir menn með honum váru komnir um kveldit í Frekeyjarsund með miklu fjǫlmenni — »ok vilja þik taka af lífi, konungr, ok þitt lið, ef þeir eigu vald á«. En konungr gerði menn sína upp á fjall þat, er þar er; en þá er þeir koma upp á fjallit, þá sá þeir norðr til Bjarneyjar, at norðan fór lið mikit ok mǫrg skip, ok fóru ofan aptr ok segja konungi, at herrinn fór norðan; en konungr lá þar fyrir xii. skipum. Síðan lét hann blása, ok fóru tjǫld af skipum hans, ok tóku þeir til ára. En þá er þeir váru albúnir ok þeir lǫgðu ór hǫfninni, þá fór herr bónda norðan fyrir Þjótanda ok hǫfðu xxv. skipa. Þá stefndi konungr fyrir innan Nyrfi ok inn um Hundzver. En þá er Óláfr konungr kom jafnfram Borgund, þá fór ok skip móti honum, er Áslákr hafði átt. En er þeir hittu Óláf konung, þá sǫgðu þeir sín tíðendi, at Vígleikr Árnason hafði tekit af lífi Áslák Fitjaskalla, fyrir þat er hann hafði drepit Erling Skjálgsson. Konungr lét illa yfir þessum tíðendum ok mátti þó eigi dvelja ferð sína fyrir ófriði ok fór þá inn um Vegsund ok um Skot. Þá skilðisk lið við hann; fór frá honum Kálfr Árnason ok margir aðrir lendir menn ok skipstjórnarmenn ok heldu þeir

til móts við jarl. En Óláfr konungr helt fram sinni ferð ok létti eigi fyrr, en hann kom í Toðarfjǫrð inn ok lagði at í Valldali ok gekk þar af skipum sínum ok hafði þar v. skip ok setti þau upp ok fekk þar til hirzlu segl ok reiða. Síðan setti hann þar landtjald sitt á eyrinni, sem Sult hét, ok eru þar fagrir vellir, ok reisti kross þar hjá á eyrinni. En bóndi sá bjó á Mœrini, er Brúsi hét, ok var hann hǫfðingi yfir dalnum. Síðan kom Brúsi ofan ok margir aðrir bœndr á fund Óláfs konungs ok fǫgnuðu honum vel, sem verðugt var; en hann gerði sik blíðan í móti fagnaði þeira. Þá spurði konungr, ef fœrt væri þar á land upp ór dalinum ok á Lesjar. Brúsi segir honum, at urð sú var í dalnum, er Sefsurð heitir — »ok er þar hvárki fœrt mǫnnum né hrossum«. Óláfr konungr svarar honum: »til mun nú hætta verða, bóandi; teksk sem guð vill; ok komið hér nú í morgin með eyki yðra ok sjálfa yðr, ok sjám síðan, hverr vǫxtr á sé, þá er vér komum til urðarinnar, hvárt vér megum þar nǫkkur brǫgð sjá at komask yfir með hrossum eða mǫnnum«.

K. 179. Frá urðar-broti.

En er dagr kom, þá fóru bœndr ofan með eyki sína, svá sem konungr hafði mælt við þá. Flytja þeir þá með eykjunum varnað sinn ok klæði, en alt lið gekk ok konungr sjálfr. En hann gekk þar til, er Mosbrekka heitir, ok hvílðisk, er hann kom á brekkuna, ok sat þar um hríð ok sá ofan í fjǫrðinn ok mælti: »erfiða ferð hafa þeir fengit mér í hendr, lendir menn mínir, er nú hafa skipt um trúnaðinn, er um hríð váru vinir mínir ok fulltrúar«. Þar standa nú krossar ii. eptir á brekkunni, er konungr sat. Konungr steig þá á bak hesti einum ok reið upp eptir dalnum ok létti eigi fyrr, en þeir kómu til urðarinnar. Þá spurði konungr Brúsa eptir, ef nǫkkur sel væri þar, þau er þeir mætti í búa. Hann kvað vera. En konungr setti landtjald sitt ok var þar um nóttina. En um morgininn, þá bað konungr þá fara til urðarinnar ok freista, ef þeir mætti koma vǫgnum yfir urðina. Þá fóru þeir til, en konungr sat heima í landtjaldi. En at kveldi kómu þeir heim, hirðmenn konungs ok bœndr, ok kváðusk hafa haft mikit erfiði ok ekki á leið komit ok segja, at þar myndi aldri vegr yfir komask eða leggjask — ok váru þar aðra nótt, ok var konungr á bœnum sínum alla nótt. Ok þegar er konungr fann, at dagaði, þá bað hann menn fara til urðar ok freista enn, ef þeir gæti vǫgnum

yfir komit. Þeir fóru ok váru trauðir, þeir sǫgðu, at þeir mundu ekki geta at unnit. En þá er þeir váru brot farnir, þá kom sá maðr til konungs, er réð fyrir vistum, ok segir, at eigi var vist meiri en tvau nautfǫll slátrs — »en þú hefir cccc. þíns liðs ok c. bóanda«. Þá mælti konungr, at hann skyldi láta upp katla alla, í hvern ketil láta nǫkkut af slátri — ok svá var gǫrt; en konungr gekk til ok gerði yfir krossmark ok bað þá búa mat, en konungr fór til Sefsurðar, þar sem þeir skyldu veginn ryðja. En þá er konungr kom þar, þá sátu þeir allir ok váru móðir orðnir af erfiði. Þá mælti Brúsi: »ek sagða yðr, konungr, ok vilduð þér eigi trúa mér, at ekki mátti vinna at urð þessarri«. Síðan lagði konungr niðr skikkju sína ok mælti, at þeir skyldu til fara allir ok freista enn; ok svá var gǫrt; ok fœrðu þá steina xx. menn, þannug, sem þeir vildu, er engan veg gátu áðr hrœrt c. manna, ok var vegrinn ruddr at miðjum degi, svá at fœrt var bæði mǫnnum ok hrossum með klyfjum eigi verr en á sléttum velli. Síðan fór konungr ofan aptr, þangat sem vistin var ok nú heitir Óláfshellir. Kelda er ok þar nær hellinum, ok þó konungr sér í; en ef búfé manna verðr sjúkt í dalnum ok drekkr þar af vatni því, þá batnar því sótta. Síðan fór konungr til matar ok allir þeir; ok þá er konungr var mettr, þá spurði hann eptir, ef sætr nǫkkur væri í dalnum upp frá urðinni ok nær fjallinu, er þeir mætti búa í um nóttina. En Brúsi segir: »eru sætr, er heita Grœningar, ok má þar engi maðr vera um nætr fyrir trǫllagangs sakir ok meinvétta, er þar eru hjá sætrinu«. Síðan mælti konungr, at þeir skyldu búa ferð sína, ok segir, at hann vildi þar vera um nóttina á sætrinu. Þá kom sá maðr til hans, er fyrir vistum réð, ok segir, at þar er ørgrynni vista — »ok veit ek eigi, hvaðan komnar eru«. Þakkar konungr guði sending sína, ok lét hann gera byrðar matar bœndum þeim, er ofan fóru eptir dalnum, en var á sætri um nóttina. En at miðri nótt, er menn váru í svefni, þá lét á stǫðli úti afskræmiliga ok mælti: »svá brenna mik nú bœnir Óláfs konungs, segir sú véttr, at eigi má ek nú vera at híbýlum mínum, ok verð ek nú flýja ok koma aldri á þenna stǫðul síðan«. En um morgininn, er menn vǫknuðu, þá fór konungr til fjallz ok mælti við Brúsa: »hér skal nú gera bœ ok mun sá bóndi æ hafa sér framdrátt, er hér býr, ok aldri skal hér korn frjósa, þó at bæði frjósi fyrir ofan bœ ok neðan«. Þá fór Óláfr konungr yfir fjall ok kom fram í Einbúa ok var þar um nótt.

Óláfr konungr hafði þá verit konungr í Nóregi xv. vetr, með þeim vetri, er þeir Sveinn jarl váru báðir í landi, ok þessum, er nú um hríð hefir verit frá sagt, ok þá var liðit um jól fram, er hann lét skip sín ok gekk á land upp, sem nú var sagt. — Þessa grein konungdóms hans ritaði fyrst Ari prestr Þorgilsson inn fróði, er bæði var sannsǫgull, minnigr ok svá gamall maðr, at hann munði þá menn ok hafði sǫgur af haft, er þeir váru svá gamlir, at fyrir aldrs sakir máttu muna þessi tíðendi, svá sem hann hefir sjálfr sagt í sínum bókum ok nefnda þá menn til, er hann hafði frœði af numit, en hitt er alþýðu sǫgn, at Óláfr væri xv. vetr konungr yfir Nóregi áðr hann fell; en þeir er svá segja, þá telja þeir Sveini jarli til ríkis þann vetr, er hann var síðarst í landi, þvíat Óláfr var síðan xv. vetr konungr, svá at hann lifði.

K. 180. Spásǫgn Óláfs konungs.

Síðan er Óláfr konungr hafði verit um nótt á Lesjum, þá fór hann með liði sínu dag eptir dag, fyrst til Guðbrandzdala, en þaðan út á Heiðmǫrk. Sýndisk þá, hverir vinir hans váru, þvíat þeir fylgðu þá honum, en hinir skilðusk þá við hann, er með minna trúleik hǫfðu þjónat honum, en sumir snørusk til óvináttu ok fullz fjandskapar, svá sem bert varð; kendi þess mjǫk á um marga Uplendinga, at illa hafði líkat aftaka Þóris, svá sem fyrr var getit. Óláfr konungr gaf heimleyfi mǫrgum mǫnnum sínum, þeim er bú áttu ok bǫrn fyrir at hyggja, þvíat þeim mǫnnum þótti ósýnt, hverr friðr gefinn væri varnaði þeira manna, er af landi brot fœri með konungi. Gerði konungr þá bert fyrir vinum sínum, at sú var ætlan hans, at fara þá ór landi í brot, fyrst austr í Svíaveldi, ok gera þá ráð sitt, hvert hann ætlar eða snøri þaðan af; en bað svá vini sína til ætla, at hann myndi enn ætla til landzins at leita ok aptr til ríkis síns, ef guð léði honum langlífis, sagði, at þat var hugboð hans, at alt fólk í Nóregi myndi enn verða þjónostubundit við hann — »en ek mynda ætla, segir hann, at Hákon jarl myndi lítla stund hafa vald yfir Nóregi, ok mun mǫrgum mǫnnum þat eigi þykkja undarligt, þvíat Hákon jarl hefir fyrr skort við mik hamingju; en hinu munu fáir menn trúa, þótt ek segja þat, er mér boðar fyrir, er kømr til Knúts ins ríka, at hann myni á fára vetra fresti vera dauðr ok farit alt ríki hans, ok mun engi verða upreist hans kynslóðar, ef svá ferr, sem mín

orð horfa til«. En er konungr hætti rœðu sinni, þá bjoggu menn ferð sína; snøri konungr þá með þat lið, er honum fylgði, austr til Eiðaskógs; þar var þá með honum Ástríðr drótning, Úlfhildr dóttir þeira, Magnús sonr Óláfs konungs, Rǫgnvaldr Brúsason, þeir Árna-synir Þorbergr, Finnr, Árni ok enn fleiri lendir menn; hafði hann gott mannval. Bjǫrn stallari fekk heimleyfi; fór hann aptr ok heim til bús síns, ok margir aðrir vinir konungs fóru aptr til búa sinna í leyfi hans. Bað konungr þess, at þeir skyldu hann vita láta, ef þau tíðendi gerðisk í landinu, er honum bæri nauðsyn til at vita. Snýr konungr þá leið sína.

K. 181. Ferð Óláfs konungs í Hólmgarð.

Þat er at segja frá ferð Óláfs konungs, at hann fór fyrst ór Nóregi austr um Eiðaskóg til Vermalandz ok þá út í Vatsbú ok þaðan yfir skóg þann, sem leið liggr, ok kom fram á Næríki. Þar var fyrir ríkr maðr ok auðigr, er hét Sigtryggr; Ívarr hét sonr hans, er síðan varð gǫfugr maðr. Þar dvalðisk Óláfr konungr um várit með Sigtryggvi. En er sumraði, þá bjó konungr ferð sína ok fekk sér skip; fór hann um sumarit ok létti eigi fyrr, en hann kom austr í Garðaríki á fund Jarizleifs konungs ok þeira Ingigerðar drótningar. Ástríðr drótning ok Úlfhildr konungsdóttir váru eptir í Svíþjóð, en konungr hafði austr með sér Magnús, son sinn. Jarizleifr konungr fagnaði vel Óláfi konungi ok bauð honum með sér at vera ok hafa þar land til slíks kostnaðar, sem hann þurfti at halda lið sitt með; þat þekðisk Óláfr konungr ok dvalðisk þar. Svá er sagt, at Óláfr konungr var siðlátr ok bœnrœkinn til guðs alla stund ævi sinnar, en síðan er hann fann, at ríki hans þvarr, en mótstǫðumenn eflðusk, þá lagði hann allan hug á þat, at gera guðs þjónostu; dvalði hann þá ekki frá aðrar áhyggjur eða þat starf, sem hann hafði áðr með hǫndum haft, þvíat hann hafði þá stund, er hann sat í konungdóminum, starfat þat, er honum þótti mest nytsemð at vera, fyrst at friða ok frelsa landit af áþján útlendra hǫfðingja, en síðan at snúa landzfólkinu á rétta trú ok þar með at setja lǫg ok landzrétt, ok þann hlut gerði hann fyrir réttdœmis sakir, at hegna þá, er rangt vildu. Þat hafði mikill siðr verit í Nóregi, at lendra manna synir eða ríkra bóanda fóru á herskip ok ǫfluðu sér svá fjár, at þeir herjuðu bæði útanlandz ok innanlandz. En síðan er Óláfr tók konungdóm, þá friðaði hann svá land sitt, at hann tók af rán ǫll þar í landi; ok mætti refsingu við þá

koma, þá lét hann engu ǫðru við þá koma en þeir létu líf eða limar; hvárki týði bœn manna þar fyrir né féboð; svá segir Sigvatr skáld:

130. Goll buðu opt þeirs ollu
úthlaupum gram kaupask
rautt, en ræsir neitti,
ríklunduðum undan;
skǫr bað hann með hjǫrvi,
(her land skal svá verja)
ráns biðu rekkar sýna
refsing, firum efsa.

131. Fœddi mest sás, meiddi
margdýrr konungr, varga,
hvinna ætt ok hlenna;
hann stýfði svá þýfðir;
þýðr lét þermlask bæði
þjóf hvern konungr ernan
(friðr bœttisk svá) fóta
(fylkis lands) ok handa.

132. Vissi helzt, þats hvǫssum
hundmǫrgum lét grundar
vǫrðr með vǫ́pnum skorða
víkingum skǫr, ríkis;
mildr lét mǫrgu valdit
Magnúss faðir gagni;
fremð Áleifs kveðk frǫmðu
flestan sigr ens sigra.

Hann lét jafna refsing hafa ríkan ok óríkan, en þat þótti landzmǫnnum ofrausn ok fyldusk þar fjandskapar upp í mót, er þeir létu frændr sína at réttum konungsdómi, þótt sannar sakir væri. Var þat uphaf til þeirar upreistar, er landzmenn gerðu í móti Óláfi konungi, at þeir þolðu honum eigi réttendi; en hann vildi heldr láta af tígninni en af réttdœminu; en eigi var sú sǫk við hann rétt fundin, at hann væri hnøggr fjár við sína menn; hann var inn mildasti við vini sína; en þat bar til, er menn reistu ófrið í móti honum, at mǫnnum þótti hann harðr ok refsingasamr, en Knútr konungr bauð fram ofrfé; en þó urðu stórhǫfðingjarnir at hinu blekðir, er hann hét hverjum þeira tígn ok ríki, ok þat með, at menn váru fúsir í Nóregi at taka við Hákoni jarli, þvíat hann var inn vinsælsti maðr af landzfólki þá fyrr, er hann réð fyrir landi.

K. 182. Frá Jǫkli Bárðarsyni.

Hákon jarl hafði haldit liði sínu ór Þrándheimi ok farit í mót Óláfi konungi suðr á Mœri, sem fyrr var ritit. En er konungr helt inn í fjǫrðu, þá sótti jarl eptir þannug. Kom þá til móts við hann Kálfr Árnason ok fleiri þeir menn, er skilizk hǫfðu við Óláf konung; var Kálfi þar vel fagnat. Síðan helt jarl inn þannug, sem konungr hafði upp sett skip sín, í Toðarfjǫrð í Valldal; tók jarl þar skip þau, er konungr átti; lét jarl setja út skipin ok búa; váru þá menn hlutaðir til skipstjórnar. Sá maðr var með jarlinum, er nefndr er Jǫkull, íslenzkr

maðr, sonr Bárðar Jǫkulssonar ór Vatsdali. Jǫkull hlaut at stýra Visundinum, er Óláfr konungr hafði haft. Jǫkull orti vísu þessa:

133. Hlautk frá Sult, — en sæta
síð fregn at ek kvíða,
vǫn erumk hreggs at hreini
hlýr vangs, — skipi stýra,
þvís »ýstéttar« átti
Áleifr »funa kleifar«
(gramr vas sjalfr á sumri
sigri ræntr) enn digri.

Þat er hér skjótast af at segja, er síðarr varð mjǫk miklu, at Jǫkull varð fyrir liði Óláfs konungs á Gotlandi ok varð handtekinn, ok lét konungr hann til hǫggs leiða, ok var vǫndr snúinn í hár honum ok helt á maðr. Settisk Jǫkull niðr á bakka nǫkkurn. Þá réð maðr til at hǫggva hann; en er heyrði hvininn, réttisk hann upp, ok kom hǫggit í hǫfuð honum, ok varð mikit sár; sá konungr, at þat var banasár; bað konungr þá hætta við hann. Jǫkull sat upp ok orti þá vísu:

134. Svíða sǫr af mœði,
setit hefk opt við betra;
und es á oss, sús sprændi
ótrauð legi rauðum;
byss mér blóð ór þessi
ben; ték við þrek venjask;
verpr hjalmgǫfugr hilmir
heiðsær á mik reiði.

Síðan dó Jǫkull.

K. 183. Frá Kálfi Árnasyni.

Kálfr Árnason fór með Hákoni jarli norðr til Þrándheims, ok bauð jarl honum til sín ok gerask sér handgenginn. Kálfr segir, at hann myndi fara fyrst inn á Eggju til bús síns ok láta síðan gerask ráð; Kálfr gerði svá. En er hann kom heim, þá fanzk honum þat brátt í, at Sigríðr kona hans var heldr skapstór ok talði upp harma sína, þá er hon kallaðisk fengit hafa af Óláfi konungi, þat fyrst, er hann lét drepa bónda hennar Ǫlvi — »en nú síðan, segir hon, sonu mína ii.; ok vartu, Kálfr, at þeira aftǫku, ok myndi mik þess sízt af þér vara«. Kálfr segir, at þat var mjǫk at hans óvilja, er Þórir var af lífi tekinn — »bauð ek, segir hann, fé fyrir hann, en þá er Grjótgarðr var feldr, lét ek Arnbjǫrn bróður minn«. Hon segir: »vel er þat, er þú hlauzt slíkt af konungi, þvíat vera má, at þú vilir hefna hans, þóttu vilir eigi hefna minna harma; sáttu, þá er Þórir var drepinn, fóstrson þinn, hversu mikils konungr virði þik þá«. Þvílíkar harmtǫlur hafði hon jafnan uppi fyrir Kálfi. Kálfr svarar opt styggliga, en þó varð hitt at lykðum, at hann leiddisk eptir fortǫlum hennar ok hét þá því, at gerask jarli handgenginn, ef jarl vildi auka veizlur hans. Sigríðr sendi

orð jarlinum ok lét segja, hvar þá var komit um mál Kálfs. En þegar er jarl varð þess víss, þá sendi hann orð Kálfi, þau at hann skyldi koma út til bœjar á fund jarls. Kálfr lagðisk þá ferð eigi undir hǫfuð ok fór lítlu síðarr út til Niðaróss ok fann þar Hákon jarl, fekk þar góðar viðtǫkur, ok áttu þeir jarl tal sitt; kom þar alt ásamt með þeim ok réðu þeir þat, at Kálfr gerðisk handgenginn jarli ok tók af honum veizlur miklar. Síðan fór Kálfr heim til bús síns; hafði hann þá mest yfirsókn alt inn í Þrándheim. En þegar er váraði, bjó Kálfr skip, er hann átti, ok þegar er hann var búinn, þá siglði hann á haf ok helt skipi því vestr til Englandz, þvíat hann spurði þat til Knúts konungs, at hann siglði snimma um várit ór Danmǫrk vestr til Englandz. Þá hafði Knútr konungr gefit jarldóm í Danmǫrku Haraldi, syni Þorkels háva. Kálfr Árnason fór á fund Knúts konungs, þegar er hann kom til Englandz; svá segir Bjarni gullbrárskáld:

135. Austr réð allvaldr rísta
ótála haf stáli;
varð at vitja Garða
vígmóðr Haralds bróðir;
enn of íðnir manna
emkak tamr at samna
skrǫkvi; at skilnað ykkarn
skjótt lézt Knút of sóttan.

En er Kálfr kom á fund Knúts konungs, þá fagnaði konungr honum forkunnar vel ok hafði á tali við sik; varð þat í rœðum Knúts konungs, at hann beiddi Kálf þess at bindask fyrir at gera upreist í móti Óláfi inum digra, ef hann leitaði aptr í landit — »en ek, segir konungr, mun gefa þér þá jarldóm ok láta þik þá ráða Nóregi, en Hákon, frændi minn, skal fara til mín ok er honum þat bezt fallit, þvíat hann er sá heilhugi, at ek ætla hann eigi munu einu skapti skjóta móti Óláfi konungi, þótt þeir finnisk«. Kálfr hlýddi á þat, er Knútr konungr mælti, ok gerðisk hann fúss til tígnarinnar; staðfestisk sjá ráðagørð með þeim Knúti konungi ok Kálfi. Bjósk þá Kálfr til heimferðar, en at skilnaði gaf Knútr konungr honum gjafar vegsamligar; þess getr Bjarni skáld:

136. Áttu Engla drótni,
ógnrakkr, gjafar þakka,
jarls niðr; komtu yðru
ótála vel máli;
þér lét fold áðr fœrir
(frest urðu þess) vestan,
líf þitt esa lítit,
Lundúna gramr fundna.

Síðan fór Kálfr aptr í Nóreg ok kom heim til bús síns.

K. 184. Dauði Hákonar jarls.

Hákon jarl fór þat sumar ór landi ok vestr til Englandz, en er hann kom þar, þá fagnar Knútr konungr honum vel. Jarlinn átti festarmey þar á Englandi, ok fór hann þess ráðs at vitja ok ætlaði brullaup sitt at gera í Nóregi, en aflaði til á Englandi þeira fanga, er honum þóttu torfengst í Nóregi. Bjósk jarl um haustit til heimferðar ok varð heldr síðbúinn; siglði hann í haf, þá er hann var búinn. En frá ferð hans er þat at segja, at skip þat týndisk, ok kom engi maðr af; en þat er sumra manna sǫgn, at skipit hafi sét verit norðr fyrir Katanesi at aptni dags í stormi miklum, ok stóð veðrit út á Pétlandzfjǫrð; segja þeir svá, er slíku vilja fylgja, at skipit myni hafa rekit í svelginn; en hitt vita menn með sannendum, at Hákon jarl týndisk í hafi ok ekki kom til landa, þat er á skipi því var. Þat sama haust sǫgðu kaupmenn þau tíðendi svá borin um land, at menn hugðu, at jarl væri týndr, en hitt vissu allir, at hann kom eigi á því hausti til Nóregs, ok land var þá hǫfðingjalaust.

K. 185. Frá Birni stallara.

Bjǫrn stallari sat heima at búi sínu, síðan er hann hafði skilizk við Óláf konung. Bjǫrn var frægr ok spurðisk þat brátt víða, at hann hafði sezk um kyrt. Spurði þat Hákon jarl ok aðrir landráðamenn. Síðan gerðu þeir menn ok orðsendingar til Bjarnar. En er sendimenn kómu fram ferð þeiri, þá tók Bjǫrn vel við þeim. Síðan kallaði Bjǫrn til tals við sik sendimenn ok spurði þá eptir ørendum sínum, en sá, er fyrir þeim var, mælti, bar kveðju Knúts konungs ok Hákonar jarls Birni ok enn fleiri hǫfðingja — »ok þat með, segir hann, at Knútr konungr hefir spurn mikla af þér, ok svá um þat, at þú hefir lengi fylgt Óláfi digra, en verit óvinr mikill Knúts konungs, ok þykkir honum þat illa, þvíat hann vill vera vinr þinn sem allra annarra dugandi manna, þegar er þú vilt af hverfa at vera hans óvinr; ok er þér nú sá einn til, at snúask þangat til trausts ok vináttu, sem gnógst er at leita ok nú láta allir menn sér sóma í norðrhálfu heimsins; meguð þér þat líta, er fylgt hafið Óláfi, hvernug hann hefir nú við yðr skilit; þér eruð allir traustlausir fyrir Knúti konungi ok hans mǫnnum, en herjuðuð land hans it fyrra sumar ok drápuð vini hans; þá er þetta með þǫkkum at taka, er konungr býðr sína

vináttu, ok væri hitt makligra, at þú bæðir eða byðir fé til«. En er hann hafði lokit rœðu sinni, þá svarar Bjǫrn ok segir svá: »ek vil nú sitja um kyrt heima at búi mínu ok þjóna ekki hǫfðingjum«. Sendimaðr svarar: »slíkt eru konungsmenn, sem þú ert; kann ek þér þat at segja, at þú átt ii. kosti fyrir hǫndum; sá annarr, at fara útlagr af eignum þínum, svá sem nú ferr Óláfr, félagsmaðr yðarr; hinn er annarr kostr, er sýniligri má þykkja, at taka við vináttu Knúts konungs ok Hákonar jarls ok gerask þeira maðr ok selja til þess trú þína ok taka hér mála þinn« — steypði fram ensku silfri ór sjóð miklum. Bjǫrn var maðr fégjarn ok var hann sjúkr mjǫk ok þagnaði, er hann sá silfrit, hugði þá at fyrir sér, hvat af skyldi ráða, þótti mikit at láta eigur sínar, en þótti ósýn upreist Óláfs konungs, at verða myndi í Nóregi. En er sendimaðr fann, at Birni geksk hugr við féit, þá kastaði hann fram gullhringum ii. digrum ok mælti: »tak þú nú féit, Bjǫrn, ok sver eiðinn; ek heit þér því, at lítils er þetta fé vert hjá hinu, er þú munt þiggja, ef þú sœkir heim Knút konung«. En af mikilleik fjárins ok heitum fǫgrum ok stórum fégjǫfum, þá varð hann snúinn til fégirni, tók upp féit ok gekk síðan til handgǫngu ok eiða, trúnaðar við Knút konung ok Hákon jarl. Fóru þá sendimenn í brot.

K. 186. Ferð Bjarnar stallara.

Bjǫrn stallari spurði tíðendi þau, er sagt var, at Hákon jarl væri týndr; þá snøri skaplyndi hans, iðraðisk hann þess, er hann hafði brugðit trú sinni við Óláf konung; þóttisk hann þá lauss vera þeira einkamála, er hann hafði veitt til hlýðni Hákoni jarli; þótti Birni þá gerask nǫkkur ván til upreistar um ríki Óláfs konungs, ef hann kvæmi til Nóregs, at þá væri þar hǫfðingjalaust fyrir. Bjǫrn býr þá ferð sína skyndiliga ok hafði nǫkkura menn með sér; fór síðan dag ok nótt ferðar sinnar, þat á hestum, er svá mátti, þat á skipum, er þat bar til, létti eigi ferð þeiri, fyrr en hann kom um vetrinn at jólum austr í Garðaríki ok á fund Óláfs konungs, ok varð konungr allfeginn, er Bjǫrn hitti hann. Spurði þá konungr margra tíðenda norðan ór Nóregi. Bjǫrn segir, at jarl var týndr ok land var þá hǫfðingjalaust. Þeim tíðendum urðu menn fegnir, þeir er Óláfi konungi hǫfðu fylgt ór Nóregi ok þar hǫfðu átt eigur ok frændr ok vini ok léku miklir landmunir til heimferðar. Mǫrg ǫnnur tíðendi sagði Bjǫrn konungi ór Nóregi, þau er honum var forvitni á at vita. Þá spurði konungr eptir vinum sínum

hvernug þeir heldi trúnaði við hann. Bjǫrn segir, at þat var allmisjafnt. Síðan stóð Bjǫrn upp ok fell til fóta konungi ok tók um fót honum ok mælti: »alt á guðs valdi ok yðru, konungr; ek hefi tekit fé af Knúts mǫnnum ok svarit þeim trúnaðareiða; en nú vil ek þér fylgja ok eigi við þik skiljask, meðan vit lifum báðir«. Konungr svarar: »stattu upp skjótt, Bjǫrn, sáttr skaltu vera við mik; bœttu þetta við guð; vita má ek þat, at fáir munu nú vera í Nóregi, þeir er einǫrð sinni haldi nú við mik, er slíkir bregðask, sem þú ert; er þat ok satt, at menn sitja þar í miklu vandkvæði, er ek em fjarri, en sitja fyrir ófriði fjandmanna minna«. Bjǫrn segir konungi frá því, hverir mest bundusk fyrir, at reisa fjandskap upp í móti konungi ok hans mǫnnum; nefndi hann til þess sonu Erlings á Jaðri ok aðra frændr þeira, Einar þambarskelfi, Kálf Árnason, Þóri hund, Hárek ór Þjóttu.

K. 187. Frá Óláfi konungi.

Síðan er Óláfr konungr var kominn í Garðaríki, hafði hann stórar áhyggjur ok hugsaði, hvert ráð hann skyldi upp taka. Jarizleifr konungr ok Ingigerðr drótning buðu Óláfi konungi at dveljask með sér ok taka upp ríki þat, er heitir Vúlgáríá, ok er þat einn hlutr af Garðaríki, ok var þat fólk heiðit í því landi Óláfr konungr hugsaði fyrir sér um þetta boð, en er hann bar þat fyrir menn sína, þá lǫttu allir at staðfestask þar ok eggjuðu konung at ráða norðr til Nóregs til ríkis síns. Konungr hafði þat enn í ráðagørð sinni, at leggja niðr konungstígn ok fara út í heim til Jórsala eða í aðra helga staði ok ganga undir régúlu; þat talðisk lengstum í huginn at hugsa, ef nǫkkur fǫng myndi til verða, at hann næði ríki sínu í Nóregi. En er hann hafði þar á huginn, þá mintisk hann þess, at ina fyrstu x. vetr konungdóms hans váru honum allir hlutir hagfeldir ok farsæligir, en síðan váru honum ǫll ráð sín þunghrœrð ok torsótt, en gagnstaðligar allar hamingjuraunirnar. Nú efaði hann um fyrir þá sǫk, hvárt þat myndi vera vitrligt ráð, at treysta svá mjǫk hamingjuna at fara með lítinn styrk í hendr fjandmǫnnum sínum, er allr landzmúgr hafði til slegizk at veita Óláfi konungi mótgǫngu. Slíkar áhyggjur bar hann optliga ok skaut til guðs sínu máli ok bað hann láta þat upp koma, er hann sæi, at bazt gegndi; válkaði hann þat í hugnum ok vissi eigi, hvat hann skyldi upp taka, þvíat honum sýndusk mein auðsýn á því, sem hann talði fyrir sér.

K. 188. Draumr Óláfs konungs.

Þat var á einni nótt, at Óláfr lá í rekkju sinni ok vakði lengi um nóttina ok hugði at ráðagørðum sínum ok hafði stórar áhyggjur í skapi sínu; en er hugrinn mœddisk mjǫk, þá sé á hann svefn ok svá lauss, at hann þóttisk vaka ok sjá ǫll tíðendi í húsinu. Hann sá mann standa fyrir rekkjunni mikinn ok vegligan ok hafði klæðnað dýrligan; bauð konungi þat helzt í hug, at þar myndi vera kominn Óláfr Tryggvason. Sá maðr mælti til hans: »ertu mjǫk hugsjúkr um ráðaætlan þína, hvert ráð þú skalt upp taka? Þat þykki mér undarligt, er þú velkir þat fyrir þér, svá þat, ef þú ætlask þat fyrir at leggja niðr konungstígn þá, er guð hefir gefit þér; slíkt it sama sú ætlan, at vera hér ok þiggja ríki af útlendum konungum ok þér ókunnum; farðu heldr aptr til ríkis þíns, er þú hefir at erfðum tekit ok ráðit lengi fyrir með þeim styrk, er guð gaf þér, ok lát eigi undirmenn þína hræða þik; þat er konungs frami at sigrask á óvinum sínum, en vegligr dauði, at falla í orrostu með liði sínu; eða efar þú nǫkkut um þat, at þú hafir rétt at mæla í yðarri deilu? Eigi skaltu þat gera, at dylja sjálfan þik sannenda; fyrir því máttu djarfliga sœkja til landzins, at guð mun þér bera vitni, at þat er þín eiga«. En er konungr vaknaði, þá þóttisk hann sjá svip mannzins, er brot gekk; en þaðan í frá herði hann huginn ok einstrengði þá ætlan fyrir sér, at fara aptr til Nóregs, svá sem hann hafði áðr verit fúsastr til ok hann fann, at allir hans menn vildu helzt vera láta; talði hann þat þá í huginn, at landit myndi vera auðsótt, er hǫfðingjalaust var, svá sem þá hafði hann spurt; ætlaði hann, ef hann kvæmi sjálfr til, at margir mundu þá enn honum liðsinnaðir. En er konungr birti þessa ráðagørð fyrir mǫnnum sínum, þá tóku allir því þaksamliga.

K. 189. Af læknislist Óláfs konungs.

Svá er sagt, at sá atburðr varð í Garðaríki, þá er Óláfr konungr var þar, at sonr einnar gǫfugrar ekkju fekk kverkasull ok sótti svá mjǫk, at sveinninn mátti engum mat niðr koma, ok þótti hann banvænn. Móðir sveinsins gekk til Ingigerðar drótningar, þvíat hon var kunnkona hennar, ok sýndi henni sveininn. Drótning segir, at hon kunni engar lækningar til at leggja — »gakk þú, segir hon, til Óláfs konungs, hann er hér læknir beztr, ok bið hann fara hǫndum um mein sveinsins, ok ber til orð mín,

ef hann vill eigi elligar«. Hon gerði svá sem drótning mælti. En er hon fann konung, þá segir hon, at sonr hennar var banvænn af kvẹrkasulli, ok bað hann fara hǫndum um sullinn. Konungr segir henni, at hann var engi læknir, bað hana þangat fara, sem læknar váru. Hon segir, at drótning hafði henni þangat vísat — »ok hon bað mik sín orð til bera, at þér legðið lækning til, sem þér kynnið, ok sagði hon mér, at þú værir beztr læknir hér í staðinum«. Þá tók konungr til ok fór hǫndum um kverkr sveininum ok þuklaði sullinum mjǫk lengi, til þess er sveinninn hrœrði munninn. Þá tók konungr brauð ok braut ok lagði í kross í lófa sér, síðan lagði hann þat í munn sveininum, en hann svalg niðr. En þaðan af tók verk allan ór kverkunum; var hann á fám dœgrum alheill. Móðir hans varð fegin mjǫk ok aðrir frændr ok kunnmenn sveinsins. Var þá fyrst á þannug virt, sem Óláfr konungr hefði svá miklar lænishendr, sem mælt er um þá menn, sem mjǫk er sú íþrótt lǫgð, at þeir hafi hendr góðar, en síðan er jartegnagørð hans varð alkunnig, þá var þat tekit fyrir sanna jartegn.

K. 190. Óláfr konungr brendi spánu.

Sá atburðr varð á einum sunnudegi, at Óláfr konungr sat í hásæti sínu yfir borðum ok hafði svá fasta áhyggju, at hann gáði eigi stundanna; hann hafði í hendi kníf ok helt á tannar ok rendi þar af spánu nǫkkura. Skutilsveinn stóð fyrir honum ok helt borðkeri; hann sá, hvat konungr gerði, ok skilði þat, at hann sjálfr hugði at ǫðru; hann mælti: »mánadagr er á morgin, dróttinn«. Konungr leit til hans, er hann heyrði þetta, ok kom þá í hug, hvat hann hafði gǫrt. Síðan bað konungr fœra sér kertisljós; hann sópaði spánunum ǫllum í hǫnd sér, þeim er hann hafði telgt, þá brá hann þar í loginu ok lét brenna spánuna í lófa sér; ok mátti þaðan af marka, at hann mundi fast halda lǫg ok boðorð ok vilja eigi yfir ganga þat, er hann vissi réttast.

K. 191. Frá Óláfi konungi.

Síðan er Óláfr konungr hafði ráðit fyrir sér, at hann vildi snúask til heimferðar, þá bar hann þat upp fyrir Jarizleif konung ok Ingigerði drótning. Þau lǫttu hann þeirar ferðar, segja þat, at hann skyldi hafa í þeira ríki þat veldi, er honum þœtti sér sœmiligt, en báðu hann eigi fara á vald fjandmanna sinna með svá lítinn liðskost, sem hann hafði þar. Þá segir Óláfr konungr þeim drauma

sína, ok þat með, at hann kvazk hyggja, at þat væri guðs forsjá. En er þau funnu, at konungr hafði ráðit fyrir sér, at fara aptr til Nóregs, þá bjóða þau honum allan þann fararbeina, er hann vildi af þeim þiggja. Konungr þakkar þeim fǫgrum orðum sinn góðvilja, segir, at hann vill fúsliga þiggja af þeim þat, er hann þarf til ferðar sinnar.

K. 192. Ferð Óláfs konungs ór Garðaríki.

Þegar á bak jólum helt Óláfr konungr á búnaði; hann hafði þar nær cc. sinna manna; fekk Jarizleifr konungr ǫllum þeim eyki ok þar reiða með, svá sem þurpti. En er hann var búinn, þá fór hann; leiddi Jarizleifr konungr hann ok Ingigerðr drótning vegsamliga af hendi; en Magnús, son sinn, lét hann þar eptir með konungi. Þá fór Óláfr konungr austan, fyrst at frørum alt til hafsins. En er váraði ok ísa leysti, þá bjoggu þeir skip sín; en er þeir váru búnir ok byrr kom, þá sigla þeir, ok greiddisk ferð sú vel. Kom Óláfr konungr skipum sínum við Gotland; spurði þar tíðendi bæði af Svía-veldi ok Danmǫrku ok alt ór Nóregi; var þá spurt til sannz, at Hákon jarl var týndr, en land í Nóregi var hǫfðingjalaust; þótti konungi ok hans mǫnnum þá vænt um sína ferð; siglðu þaðan, þá er byr gaf, ok heldu til Svíþjóðar. Lagði konungr liði sínu inn í Lǫginn ok helt upp í land til Áróss; gerði síðan menn á fund Ǫnundar, Svía-konungs, ok lagði stefnu við hann. Ǫnundr konungr varð vel við orðsending mágs síns ok fór til fundar við Óláf konung, svá sem hann hafði orð til send. Kom þá ok til Óláfs konungs Ástríðr drótning með þá menn, er henni hǫfðu fylgt; varð þar fagnafundr með ǫllum þeim; fagnar Svía-konungr vel Óláfi konungi, mági sínum, er þeir hittusk.

K. 193. Frá lendum mǫnnum.

Nú skal segja, hvat þeir hǫfðusk at í Nóregi um þessar hríðir. Þórir hundr hafði finnferð haft þessa ii. vetr, ok hafði hann verit hvárn tveggja vetr lengi á fjalli ok fengit óf fjár. Hann átti margs konar kaup við Finna. Hann lét þar gera sér xii. hreinbjálba með svá mikilli fjǫlkyngi, at ekki vápn festi á ok síðr miklu en á hringabrynju. En it síðarra vár bjó Þórir langskip, er hann átti, ok skipaði húskǫrlum sínum; hann stefndi saman bóndum ok krafði leiðangrs alt um ina nørztu þinghá, dró þar saman mikit fjǫlmenni, fór norðan um várit með liði því.

Hárekr ór Þjóttu hafði ok liðsamnað ok fekk mikit lið. Urðu til þeirar farar miklu fleiri virðingamenn, þó at þessir sé ágætastir; lýstu þeir yfir því, at liðsamnaðr sá skyldi fara móti Óláfi konungi ok verja honum land, ef hann kvæmi austan.

K. 194. Frá Einari þambarskelfi.

Einarr þambarskelfir hafði mest forráð út um Þrándheim, síðan er fráfall Hákonar jarls spurðisk; þótti honum þeir Eindriði feðgar vera bazt komnir til eigna þeira, er jarl hafði átt, ok lausafjár. Mintisk Einarr þá heita þeira ok vinmæla, er Knútr konungr hafði veitt honum at skilnaði. Lét þá Einarr búa skip gott, er hann átti, gekk þar á sjálfr með mikit fǫruneyti; en er hann var búinn, helt hann suðr með landi ok síðan vestr um haf ok létti eigi ferð sinni, fyrr en hann kom til Englandz; fór þá þegar á fund Knúts konungs; fagnaði konungr honum vel. Síðan bar Einarr upp ørendi sín fyrir konung, segir svá, at hann var þá kominn at vitja heita þeira, er konungr hafði mælt, at Einarr skyldi bera tignarnafn yfir Nóregi, ef Hákonar jarls væri eigi við kostr. Knútr konungr segir, at þat mál vissi alt annan veg við — »hefi ek nú, segir hann, sent menn ok jartegnir mínar til Danmerkr til Sveins, sonar míns, ok þat með, at ek hefi honum heiti ríki í Nóregi; en ek vil halda við þik vináttu; skaltu hafa þvílíkar nafnbœtr af mér, sem þú hefir burði til, ok vera lendr maðr, en hafa veizlur miklar ok vera því framarr en aðrir lendir menn, sem þú ert meiri framkvæmðarmaðr en aðrir lendir menn«. Sá Einarr þá um hlut sinn, hvert hans ørendi myndi verða; býsk hann þá til heimferðar. En er hann vissi fyrirætlan konungsins ok svá þat, at mikil ván var, ef Óláfr konungr kvæmi austan, at ekki myndi friðsamligt í landi, kom Einari þat í hug, at ekki myndi undir at hrapa ferðinni meirr, en svá sem hófligast væri, ef þeir skyldi berjask við Óláf konung, en hafa ekki til framflutningar ríkis síns þá heldr en áðr. Siglði Einarr þá í haf, er hann var at því búinn, ok kom svá til Nóregs, at áðr váru fram komin þau tíðendi, er þar gerðusk mest á því sumri.

K. 195. Frá hǫfðingjum í Nóregi.

Hǫfðingjar í Nóregi heldu njósnum austr til Svíþjóðar ok suðr til Danmerkr, ef Óláfr konungr kvæmi austan ór Garðaríki; fengu þeir þegar spurt, svá sem menn fengu skjótast farit, er

Óláfr konungr var kominn til Svíþjóðar; en þegar er þat var sannspurt, þá fór herboð um land alt; var stefnt út almenning at liði; kom þá herr saman; en þeir lendir menn, er váru af Ǫgðum ok Rogalandi ok Hǫrðalandi, þá skiptusk þeir við, snøru sumir norðr, en sumir austr ok þótti hvártveggja lið fyrir þurfa. Snøru austr synir Erlings af Jaðri ok alt lið þat, er austr var frá þeim, ok váru þeir hǫfðingjar fyrir því liði; en norðr snørisk Áslákr af Finneyju ok Erlendr ór Gerði ok þeir lendir menn, er norðr váru frá þeim. Þessir, er nú eru nefndir, váru allir eiðsvarar Knúts konungs til þess at taka Óláf konung af lífi, ef þeim gæfi fœri á því.

K. 196. Ferð Haraldz Sigurðarsonar.

En er þat spurðisk í Nóreg, at Óláfr konungr var austan kominn til Svíþjóðar, þá sǫmnuðusk saman vinir hans, þeir er honum vildu lið veita. Var í þeim flokki tígnastr maðr Haraldr Sigurðarson, bróðir Óláfs konungs; hann var þá xv. vetra gamall, mikill maðr vexti ok roskinmannligr. Mart var þar annarra gǫfugra manna. Þeir fengu allz vi. hundruð manna, þá er þeir fóru af Uplǫndum, ok stefndu við lið þat austr um Eiðaskóg til Vermalandz; síðan stefndu þeir austr um markir til Svíþjóðar; spurðusk þá fyrir um ferðir Óláfs konungs.

K. 197. Ferð Óláfs konungs ór Svíþjóð.

Óláfr konungr var í Svíþjóð um várit ok hafði þaðan njósnir norðr í Nóreg ok fekk þaðan þá eina spurn, at ófriðsamligt myndi þangat at fara, ok þeir menn, er norðan kómu, lǫttu hann mjǫk at fara í landit; hann hafði þá einráðit fyrir sér, at fara slíkt sem áðr. Óláfr konungr spurði máls Ǫnund konung, hvern styrk hann myndi veita honum at sœkja land sitt. Ǫnundr konungr svarar svá, segir, at Svíum var lítit um at fara í Nóreg herfǫr — »vitum vér, segir hann, at Norðmenn eru harðir ok orrostumenn miklir ok illir heim at sœkja með ófriði; skal þat eigi seint at segja þér, hvat ek vil til leggja; ek mun fá þér cccc. manna, ok velið af hirðsveitum mínum góða hermenn ok vel búna til bardaga; síðan vil ek gefa þér lof til, at þú farir yfir land mitt, ok fáir þér lið alt, þat er þú mátt ok þér vill fylgja«. Óláfr konungr tók þenna kost; bjósk síðan ferðar sinnar. Ástríðr drótning var eptir í Svíþjóðu ok Úlfhildr konungsdóttir.

K. 198. Ferð Óláfs konungs til Járnberalandz.

En er Óláfr konungr hóf ferð sína, þá kom til hans lið þat, er Svía-konungr fekk honum, ok váru þat cccc. manna. Ferr konungr þær leiðir, er Svíar kunnu fyrir; stefndu þeir upp á land til marka ok kómu þar fram, er kallat er Járnberaland. Þar kom í móti konungi lið þat, er farit hafði af Nóregi til móts við hann, sem hér er fyrr frá sagt. Hitti hann þar Harald, bróður sinn, ok marga aðra frændr sína, ok varð þat inn mesti fagnaðarfundr. Hǫfðu þeir þá allir saman xii. hundruð manna.

K. 199. Frá Dag Hringssyni.

Dagr er maðr nefndr, er svá segir at hann var sonr Hrings konungs, þess er land hafði flýit fyrir Óláfi konungi, en menn segja, at Hringr væri sonr Dags Hringssonar, Haraldzsonar ins hárfagra. Dagr var frændi Óláfs konungs; þeir feðgar, Hringr ok Dagr, hǫfðu staðfestsk í Svía-veldi ok hǫfðu þar fengit ríki til forráðs. Um várit, er Óláfr konungr var kominn austan til Svíþjóðar, sendi hann orð Dag frænda sínum þau, at Dagr skyldi ráðask til ferðar með honum með þann styrk allan, sem hann hefir til; en ef þeir fá land eignazk í Nóregi, þá skyldi Dagr hafa ríki þar eigi minna, en forellri hans hafði haft. En er þessi orðsending kom til Dags, þá fell honum þat vel í skap; lék honum landmunr mjǫk á at fara í Nóreg ok taka þar við ríki því, sem frændr hans hǫfðu fyrr haft; svarar hann skjótt þessu máli ok hét ferð sinni. Dagr var maðr skjótorðr ok skjótráðr, ákafamaðr mikill ok hreystimaðr mikill, en engi spekingr at viti. Síðan samnaði hann sér liði ok fekk nær xii. hundruð manna; fór hann með þat lið til fundar Óláfs konungs.

K. 200. Ferð Óláfs konungs.

Óláfr konungr gerði orð frá sér í byggðir ok sendi orð þeim mǫnnum, er þat vildu hafa til féfangs sér, at afla hlutskiptis ok hafa uptekðir þær, er óvinir konungs sæti fyrir, þá skyldu þeir til hans koma ok honum fylgja. Óláfr konungr flutti þá her sinn ok fór um markbyggðir, en sumt um eyðimerkr ok optliga um vǫtn stór; þeir drógu eða báru skipin eptir sér milli vatnanna. Fjǫlði dreif liðs til konungs, markamenn ok sumt stígamenn. Er þar víða síðan kallat Óláfsbúðir, sem hann hafði náttstaði. Hann létti eigi ferðinni, fyrr en hann kom

fram á Jamtaland; fór þá síðan norðr til Kjalar. Skiptisk lið hans í byggðirnar ok fór mjǫk sundrlaust, meðan þeir vissu ekki ófriðar vánir. En jafnan er þeir skiptu liði sínu, þá fylgði konungi Norðmanna lið, en Dagr fór þá í annan stað með sitt lið, en Svíar í þriðja stað með sínu liði.

K. 201. Frá stígamǫnnum.

Menn þeir eru nefndir, er annarr hét Gaukaþórir, en annarr Afrafasti; þeir váru stígamenn inir mestu, hǫfðu með sér xxx. manna, sinna maka. Þeir brœðr váru meiri ok sterkari en aðrir menn; eigi skorti þá áræði ok hug. Þeir spurðu til hers þess, er þar fór yfir land, ok mæltu sín á milli, at þat myndi vera snjallræði, at fara til konungs ok fylgja honum til landz síns ok ganga þar í fólkorrostu með honum ok reyna sik svá, þvíat þeir hǫfðu ekki fyrr í bardǫgum verit, þeim er liði var fylkt til; var þeim þat forvitni mikil, at sjá konungs fylking. Þetta ráð líkaði vel fǫrunautum þeira; gerðu þá ferð sína til fundar við konung. En er þeir koma þar, þá ganga þeir með sveit sína fyrir konung, ok hǫfðu þeir fǫrunautar alvæpni sitt. Þeir kvǫddu hann. Hann spurði, hvat mǫnnum þeir sé. Þeir nefndu sik ok segja, at þeir váru þarlandzmenn. Þá bera þeir upp ørendi sín ok buðu konungi at fara með honum. Konungr segir, at honum leizk svá, sem í slíkum mǫnnum myni vera góð fylgð — »ek em fúss, segir hann, við slíkum mǫnnum at taka, eða hvárt eruð ér kristnir menn?« segir hann. Gaukaþórir svarar, segir, at hann var hvárki kristinn né heiðinn — »hǫfum vér félagar engan annan átrúnað, en trúm á okr ok afl okkat ok sigrsæli, ok vinzk okkr þat at gnógu«. Konungr svarar: »skaði mikill, er menn svá liðmannligir skulu eigi á Krist trúa, skapara sinn«. Þórir svarar: »er nǫkkurr sá í þínu fǫruneyti, konungr, Kristsmaðrinn, er meira hafi á degi vaxit, en vit brœðr?«. Konungr bað þá skírask láta ok taka trú rétta þar með — »ok fylgið þá mér, segir hann; skal ek þá gera ykkr virðingamenn mikla; en ef þit vilið þat eigi, þá farið aptr til íðnar ykkarrar«. Afrafasti svarar, segir, at hann vildi ekki við kristni taka. Snúa þeir síðan í brot. Þá mælti Gaukaþórir: »þetta er skǫmm mikil, er konungr þessi gerir oss liðrækja; þar kom ek aldrigi fyrr, er ek væra eigi hlutgengr við aðra menn; skal ek aldrigi aptr hverfa at svá gǫru«. Síðan slógusk þeir í sveit með marka-

mǫnnum ǫðrum ok fylgðu flokkinum. Sœkir þá Óláfr konungr vestr til Kjalar.

K. 202. Sýn Óláfs konungs.

En er Óláfr konungr fór austan um Kjǫl ok sótti þá vestr af fjallinu, svá at land lægði þaðan vestr at sjá, ok sá þá þannug landit. Mart lið fór fyrr en konungr ok mart síðarr; reið hann þar, er rúmt var um hann, var hann hljóðr, mælti ekki við menn; reið hann svá langa hríð dags, at hann sásk lítt um. Þá reið byskup at honum ok mælti, spurði, hvat hann hugsaði, er hann var svá hljóðr; þvíat konungr var jafnan glaðr ok margmálugr við menn sína í ferðinni ok gladdi svá alla þá, er nær honum váru. Þá svarar konungr með áhyggju mikilli: »undarliga hluti hefir borit fyrir mik um hríð; ek sá nú yfir Nóreg, er ek leit vestr af fjallinu; kom mér þá í hug, at ek hafða margan dag glaðr verit í því landi; mér gaf þá sýn, at ek sá um allan Þrándheim ok því næst um allan Nóreg; ok svá lengi sem sú sýn hafði verit fyrir augum mér, þá sá ek æ því víðara, alt þar til er ek sá um alla verǫld, bæði lǫnd ok sæ; ek kenda gǫrla þá staði, er ek hafða fyrr komit ok sét; jafngreinliga sá ek þá staði, er ek hefi eigi fyrr sét, suma þá, er ek hefi haft spurn af, en jafnvel hina, er ek hefi eigi fyrr heyrt getit, bæði byggða ok óbyggða, svá vítt sem verǫldin er«. Byskup segir, at sú sýn var heilaglig ok stórmerkilig.

K. 203. Jartegn um akr.

Síðan er konungr sótti ofan af fjallinu, þá var bœr sá fyrir þeim, er á Súlu heitir, í ofanverðri byggðinni í Verdœlafylki. En er þeir sóttu ofan at bœnum, þá lágu akrar við veginn. Konungr bað menn fara spakliga ok spilla eigi eng fyrir bónda; gerðu menn þat vel, meðan konungr var við; en þær sveitir, er síðarr fóru, þá gáfu ekki þessu gaum, ok hljópu menn svá um akrinn, at hann var allr lagðr at jǫrðu. Sá bóandi, er þar bjó, er nefndr Þorgeirr flekkr; hann átti ii. sonu vel frumvaxta. Þorgeirr fagnaði vel konungi ok hans mǫnnum ok bauð honum allan þann forbeina, er hann hafði fǫng á. Konungr tók því vel ok spurði þá Þorgeir at tíðendum, hvat títt væri þar í landi, eða hvárt samnaðr nǫkkurr myndi þar vera gǫrr í móti honum. Þorgeirr segir, at lið mikit var saman dregit þar í Þrándheimi ok þar váru komnir lendir menn bæði sunnan ór landi ok norðan

af Hálogalandi — »en eigi veit ek, segir hann, hvárt þeir ætla því liði at stefna yðr í mót eða í annan stað«. Síðan kærði hann fyrir konungi skaða sinn ok óspekð konungsmanna, er þeir hǫfðu niðr brotit ok troðit akra hans alla. Konungr segir, at þat var illa orðit, er honum var mein gǫrt. Síðan reið konungr til, þar sem akrinn hafði staðit, ok sá, at akrinn var allr at jǫrðu lagðr. Hann reið umhverfis ok mælti síðan: »þess vænti ek, bóandi, at guð mun leiðrétta skaða þinn, ok mun akr þessi betri á viku fresti«, — ok varð þat inn bezti akr, sem konungr sagði. Konungr dvalðisk þar um nótt, en at morni bjó hann ferð sína; hann segir, at Þorgeirr bóndi skyldi fara með honum, en er hann bauð til ferðar ii. sonu sína, þá segir konungr, at þeir skulu eigi fara með honum, en sveinar vildu þó fara; konungr bað þá eptir vera; en er þeir vildu ekki letjask, þá vildu hirðmenn konungs binda þá. Konungr mælti, er hann sá þat: »fari þeir, aptr munu þeir koma«. Svá fór sem konungr sagði um sveinana.

K. 204. Skírðir markamenn.

Þá flytja þeir her sinn út til Stafs. En er konungr kom á Stafamýrar, þá átti hann dvǫl. Þá spurði hann til sannz, at bœndr fóru með her móti honum ok þat, at þá myndi hann orrostu eiga brátt. Þá kannaði konungr lið sitt, ok var skorat manntal ok hafði hann meirr en xxx. hundruð manna. Þá fundusk í hernum ix. hundruð heiðinna manna; en er konungr vissi þat, þá bað hann þá skírask láta, segir svá, at hann vill eigi heiðna menn hafa í orrostu með sér — »munu vér, segir hann, ekki mega treystask liðsfjǫlða; guði skulu vér treystask, þvíat með krapti ok miskunn munu vér sigr fá; en eigi vil ek blanda heiðnu fólki við menn mína«. En er þat heyrðu heiðingjar, þá báru þeir saman ráð sín, ok at lykðum létu skírask cccc. manna, en d. neittu kristni; ok snøri þat lið aptr til síns landz. Þá ganga þar fram þeir brœðr með sitt lið, Gaukaþórir ok Afrafasti, ok bjóða konungi enn gengi sitt. Hann spyrr, ef þeir hefði þá skírn tekit. Gaukaþórir segir, at þat var eigi. Konungr bað þá taka skírn ok trú rétta, en fara á brot at ǫðrum kosti. Þeir snøru þá frá í brot ok tóku tal sín í milli ok réðu um, hvert ráð upp skyldi taka. Þá mælti Afrafasti: »svá er at segja frá mínu skapi, at ek vil ekki aptr hverfa; mun ek fara til orrostu ok veita lið ǫðrum hvárum; en eigi þykki mér

skipta, í hvárum flokki ek em«. Þá svarar Gaukaþórir: »ef ek skal til orrostu fara, þá vil ek konungi lið veita, þvíat honum er liðs þǫrf meiri; en ef ek skal á guð nǫkkut trúa, hvat er mér verra, at trúa á Hvítakrist en á annat goð? Nú er þat mitt ráð, at vér látim skírask, ef konungi þykkir þat miklu máli skipta; fǫrum þá síðan til orrostu með honum«. Þessu játa þeir allir; ganga síðan til konungs ok segja, at þeir vilja þá skírn taka. Váru þeir þá skírðir af kennimǫnnum ok váru byskupaðir. Konungr tók þá í hirðlǫg með sér ok segir, at þeir skyldu vera undir merki hans í orrostu.

K. 205. Tala Óláfs konungs.

Óláfr konungr hafði þá til sannz spurt, at skamt myndi vera til þess, er hann myndi orrostu eiga við bœndr. En síðan er hann hafði kannat lið sitt ok skorat var manntal, ok hafði hann þá meirr en xxx. hundruð manna, ok þótti þat þá vera mikill herr á einum velli. Síðan talaði konungr fyrir liðinu ok mælti svá: »vér hǫfum mikinn her ok frítt lið. Nú vil ek segja mǫnnum, hverja skipan ek vil hafa á liði váru. Ek mun láta fara merki mitt fram í miðju liði, ok skal þar fylgja hirð mín ok gestir ok þar með lið, er til vár kom af Uplǫndum, ok svá þat lið, er hér kom til vár í Þrándheimi. En til hœgri handar frá mínu merki skal vera Dagr Hringsson ok með honum þat lið alt, er hann hafði til fǫruneytis við oss; skal hann hafa annat merki. En til vinstri handar frá minni fylking skal vera þat lið, er Svíakonungr fekk oss, ok alt þat lið, er til vár kom í Svía-veldi; skulu þeir hafa it iii. merki. Vil ek, at menn skiptisk í sveitir ok heimtisk saman frændr ok kunnmenn, þvíat þá mun hverr annars bezt gæta ok hverr annan kenna. Vér skulum marka lið várt alt, gera herkumbl á hjálmum várum ok skjǫldum, draga þar með bleiku á krossinn helga. En ef vér komum í orrostu, þá skulu vér hafa allir eitt orðtak: fram fram, Krists-menn, kross-menn, konungs-menn. Vér munum hljóta þunnar fylkingar, ef vér hǫfum lið færa, þvíat ek vil, at þeir kringi eigi um oss sínu liði. Skiptisk menn nú í sveitir, en síðan skal sveitum skipa í fylkingar, ok viti þá hverr sína stǫðu ok gefi gaum at, hvert hann er frá merki því, er hann er undir skipaðr. Vér munum nú halda fylkingu, ok skulu menn hafa alvæpni dag ok nótt, þar til er vér vitum, hvar fundr várr mun verða ok bóanda«. Síðan er konungr hafði talat, þá fylkðu þeir liði sínu ok skipuðu eptir því, sem konungr hafði fyrir mælt.

Eptir þat átti konungr stefnu við sveitarhǫfðingja. Váru þá komnir þar menn, er konungr hafði sent í heraðit, at krefja bóendr liðs. Þeir kunnu þau tíðendi ór byggðinni at segja, þar sem þeir hǫfðu farit, at víða var aleyða at vígjum mǫnnum, ok var þat fólk farit í bóndasamnað; en þar sem þeir hittu menn, þá vildu fáir þeim fylgja, en flestir svǫruðu því, at fyrir þá sǫk sátu heima, at þeir vildu hvárigum fylgja, vildu eigi berjask móti konungi ok eigi móti frændum sínum; hǫfðu þeir fátt lið fengit. Þá spurði konungr menn ráðs, hvat sýndisk tiltœkiligast. Finnr svarar máli konungs: »segja mun ek, segir hann, hvernug gǫrt myndi, ef ek skylda ráða; þá mundu vér fara herskildi um allar byggðir, ræna fé ǫllu, en brenna svá vendiliga byggð alla, at aldri stœði kot eptir, gjalda svá bóndum dróttinsvikin. Hygg ek, at margr mundi þá lauss vera við flokkinn, ef hann sér heim reyk eða loga til húsa sinna, en veit ógǫrla, hvat er títt er um bǫrn eða konur eða gamalmenni, feðr þeira eða mœðr eða annat frændlið. Vænti ek, segir hann, ef nǫkkurir ráða til at rjúfa samnaðinn, at þá myni brátt þynnask fylkingar þeira, þvíat svá er bóndum gefit, at þat ráð, er þá er nýjast, þat er þá ǫllum kærst«. En er Finnr lauk máli sínu, þá gerðu menn þar at góðan róm; líkaði mǫrgum vel at ráða til féfanga, en ǫllum þóttu bœndr makligir til skaða, en líkligt þat, er Finnr sagði, at bœndr mundu vera margir lausir við samnaðinn. Þormóðr Kolbrúnarskáld kvað þá vísu:

137. Brennum ǫll fyr innan
inni, þau's vér finnum,
(land tegask herr með hjǫrvi)
Hverbjǫrg (fyr gram verja);
ýs, hafi allra húsa
Innþrœndir kol sinna,
angr skal kveykt í klungri,
kǫld, ef ek má valda.

En er Óláfr konungr heyrði ákafa lýðsins, þá krafði hann sér hljóðs ok mælti síðan: »hafa bœndr verðleik til þess, at svá væri gǫrt, sem þér vilið; þat vita þeir, at ek hefi gǫrt þat, at brenna innin fyrir þeim, ok veitt þeim aðrar stórar refsingar. Gerða ek þá þat, at brenna fyrir þeim, er þeir hǫfðu áðr gengit af trú sinni ok tekit upp blót, en vildu ekki láta at orðum mínum; áttu vér þá guðs réttar at reka. Nú eru þessi dróttinsvik miklu minna verð, þótt þeir haldi eigi trú sína við mik, ok munu þó þessi eigi þykkja vel sama þeim, er manndómsmenn vilja vera. Nú á ek hér nǫkkuru heimilla at veita nǫkkura frían, er þeir misgera við mik, en þá er þeir hǫtuðusk við guð. Nú vil ek, at menn fari

spakliga ok geri engi hervirki. Vil ek fara fyrst til fundar við bœndr; ok sættumk vér, þá er vel, en ef þeir halda bardaga í móti oss, þá eru þar ii. kostir fyrir hǫndum, ok ef fǫllum í orrostu, þá er því vel ráðit, at fara þangat eigi með ránfé; en ef vér sigrumk, þá skulu þér vera arftǫkumenn þeira, er nú berjask móti oss, þvíat þeir munu þar sumir falla, en sumir flýja ok hafa hvárirtveggju fyrirgǫrt allri eigu sinni; en þá er gott at ganga til búa stórra, en bœir vegligir, en þess nýtr engi, er brent er; svá ránfé ferr at spjǫllum miklu meiri hluti, en þat er nýtt verðr af. Skulu vér nú fara dreift út eptir byggðinni ok hafa með oss alla vígja menn, þá er vér fám; skulu ok hǫggva bú eða taka aðra vist, svá sem menn þurfu til at fœða sik, en menn geri ekki annat spellvirki. Vel þykki mér, at drepnir sé njósnarmenn bónda, ef þér takið þá. Skal Dagr fara ok hans lið it nørðra ofan eptir dalnum, en ek mun fara út þjóðveginn, ok hittumk at kveldi; hǫfum allir eitt náttból«.

K. 206. Frá skáldum Óláfs konungs.

Svá er sagt, at þá er Óláfr konungr fylkði liði sínu, þá skipaði hann mǫnnum í skjaldborg, er halda skyldi fyrir honum í bardaga, ok valði þar til þá menn, er sterkastir váru ok snarpastir. Þá kallaði hann til sín skáld sín ok bað þá ganga í skjaldborgina — »skuluð þér, segir hann, hér vera, ok sjá þau tíðendi, er hér gerask; er yðr þá eigi segjandi saga til, þvíat ér skuluð frá segja ok yrkja um síðan«. Þar var þá Þormóðr Kolbrúnarskáld ok Gizurr gullbrá, fóstri Hofgarðarefs, ok inn iii. Þorfinnr munnr. Þá mælti Þormóðr til Gizurar: »stǫndum eigi svá þrǫngt, lagsmaðr, at eigi nái Sigvatr skáld rúmi sínu, þá er hann kømr; hann mun vera vilja fyrir konungi, ok ekki mun konungi annat líka«. Konungr heyrði þetta ok svarar: »ekki þarf Sigvati at sneiða, þótt hann sé eigi hér; opt hefir hann mér vel fylgt; hann mun nú biðja fyrir oss, ok mun þess enn allmjǫk þurfa«. Þormóðr segir: »vera má þat, konungr, at þér sé nú bœna mest þǫrf; en þunt myndi vera um merkistǫngina, ef allir hirðmenn þínir væri nú á Rúmavegi; var þat ok satt, at vér tǫlðum þá at því, er engi fekk rúm fyrir Sigvati, þótt mæla vildi við yðr«. Þá mæltu þeir sín á milli, sǫgðu, at þat væri vel fallit, at yrkja áminningarvísur nǫkkurar um þau tíðendi, er þá mundu brátt at hǫndum berask. Þá kvað Gizurr:

138. Skala óglaðan æva,
(orð fengum þat) borða
búumk við þrǫng á þingi,
þegns dóttir mik fregna,
þótt sigrunnar svinnir
segi vǫ́n Heðins kvánar;
verum í Ála éli
austr bragningi at trausti.

Þá kvað Þorfinnr munnr aðra vísu:

139. Røkr at regni miklu
randar garðs ens harða;
vill við vísa snjallan
Verdœla lið berjask;
verjum allvald ǫrvan,
ǫlum teitan mǫ́ sveita,
fellum Þrœndr í Þundar
(þess eggjumk vér) hreggi.

Þá kvað Þormóðr:

140. Ála þryngr at éli,
ǫrstiklandi, miklu,
skyldut skelknir hǫlðar
(skalmǫld vex nú) falma;
búumk við sókn, en slœkni
seggr skyli orð of forðask,
es at geirþingi gǫngum
gunnreifr með Áleifi.

Vísur þessar námu menn þá þegar.

K. 207. Sálugjǫf Óláfs konungs.

Síðan bjó konungr ferð sína ok sótti út eptir dalnum; hann tók sér náttból, ok kom þar þá saman alt lið hans, ok lágu um nóttina úti undir skjǫldum sínum. En þegar er lýsti, bjó konungr herinn, fluttisk þá enn út eptir dalnum, er þeir váru at því búnir. Þá kómu til konungs bœndr mjǫk margir, ok gengu flestir í lið með honum ok kunnu allir eitt at segja, at lendir menn hǫfðu saman dregit her óvígjan, ok þeir ætluðu bardaga at halda við konung. Þá tók konungr margar merkr silfrs ok fekk í hendr einum bóanda ok mælti síðan: »fé þetta skaltu varðveita ok skipta síðan, leggja sumt til kirkna, en sumt gefa kennimǫnnum, sumt ǫlmusumǫnnum, ok gefa fyrir líf ok sál þeira manna, er falla í orrostu ok berjask í móti oss«. Bóndi svarar: »skal fé þetta gefa til sálubótar yðrum mǫnnum, konungr?«. Þá svarar konungr: »þetta fé skal gefa fyrir sál þeira manna, er með bóndum eru í orrostu ok falla fyrir vápnum várra manna; en þeir menn, er oss fylgja í orrostu ok þar falla, þá munu vér bjargask at allir saman«.

K. 208. Frá Þormóði Kolbrúnarskáld.

Þá nótt, er Óláfr konungr lá í samnaðinum ok áðr er frá sagt, vakði hann lǫngum ok bað til guðs fyrir sér ok liði sínu ok sofnaði lítt; rann á hann hǫfgi móti deginum; en er hann vaknaði, þá rann dagr upp. Konungi þótti heldr snemt

at vekja herinn; þá spurði hann, hvar Þormóðr skáld væri. Hann var þar nær ok svarar, spurði, hvat konungr vildi honum. Konungr segir: »tel þú oss kvæði nǫkkut«. Þormóðr settisk upp ok kvað hátt mjǫk, svá at heyrði um allan herinn; hann kvað Bjarkamál in fornu, ok er þetta uphaf:

141. Dagr es upp kominn,
dynja hana fjaðrar,
mál es vílmǫgum
at vinna erfiði;
vaki æ ok vaki
vina hǫfuð,
allir enir œztu
Aðils of sinnar.

142. Hár enn harðgreipi,
Hrólfr skjótandi,
ættum góðir menn,
þeir 's ekki flýja,
vekka yðr at víni
né at vífs rúnum,
heldr vek ek yðr at hǫrðum
Hildar leiki.

Þá vaknaði liðit, en er lokit var kvæðinu, þá þǫkkuðu menn honum kvæðit, ok fanzk mǫnnum mikit um ok þótti vel til fundit ok kǫlluðu kvæðit Húskarlahvǫt. Konungr þakkaði honum skemtan sína; síðan tók konungr gullhring ok stóð hálfa mǫrk ok gaf Þormóði. Þormóðr þakkaði konungi gjǫf sína ok mælti: »góðan eigum vér konung, en vant er nú at sjá, hversu langlífr konungr verðr; sú er bœn mín, konungr, at þú látir okkr hvárki skiljask lífs né dauða«. Konungr svarar: »allir munu vér saman fara, meðan ek ræð fyrir, ef þér vilið eigi við mik skiljask«. Þormóðr mælti: »þess vætti ek, konungr, hvárt sem friðr er betri eða verri, at ek sjá nær yðr staddr, meðan ek á þess kost, hvat sem vér spyrjum til, hvar Sigvatr ferr með gullinhjaltann«. Síðan kvað Þormóðr:

143. Þér munk eðr unz ǫðrum,
allvaldr, náið skǫldum;
(nær vættir þú þeira?)
þingdjarfr, fyr kné hvarfa;
braut komumk vér, þó at veitim
valtafn frekum hrafni,
(víksk eigi þat) vága
viggruðr, eða hér liggjum.

K. 209. Dráp Hrúts af Viggju.

Óláfr konungr flutti herinn út eptir dalnum. Fór þá enn Dagr með sínu liði aðra leið. Konungr létti eigi ferð sinni, áðr hann kom út á Stiklarstaði. Þá sá þeir her bónda, ok fór þat lið dreift mjǫk, ok var svá mikill fjǫlði, at af hverjum stíg dreif liðit, en víða þar, er stórflokkar fóru saman. Þeir sá, hvar sveit manna fór ofan ór Veradal, ok hǫfðu þeir á njósn verit ok fóru nær því, sem lið konungs var, ok fundu eigi fyrr en skamt var í milli þeira, svá at menn máttu kennask. Þar

var Hrútr af Viggju með xxx. manna. Síðan mælti konungr, at gestir skyldu fara at móti Hrúti ok taka hann af lífi. Váru menn þess verks fljótir. Þá mælti konungr til þeira Íslendinga: »svá er mér sagt, at þat sé siðr á Íslandi, at bœndr sé skyldir á haustum at gefa húskǫrlum sínum slagasauð; nú vil ek þar gefa yðr hrút til slátrs«. Þeir inir íslenzku váru þess verks auðeggjaðir ok fóru þegar at Hrúti með ǫðrum mǫnnum; var Hrútr drepinn ok ǫll sveit sú, er honum fylgði. Konungr nam staðar ok stǫðvaði her sinn, er hann kom á Stiklarstaði. Bað konungr menn stíga af hestum ok búask þar um; menn gerðu sem konungr mælti. Síðan var skotit á fylking ok sett upp merkin. Dagr var þá enn eigi kominn með sitt lið, ok misti þess fylkingararmsins. Þá mælti konungr, at þeir Uplendingar skyldu þar fram ganga ok taka upp merkin — «þykki mér þat ráð, segir konungr, at Haraldr, bróðir minn, sé eigi í orrostu, þvíat hann er barn at aldri«. Haraldr svarar: »ek skal vera at vísu í orrostu, en ef ek em svá ósterkr, at ek má eigi valda sverðinu, þá kann ek þar gott ráð til, at binda skal hǫndina við meðalkaflann; engi skal vera viljaðr betr en ek at vera óþarfr þeim bóndunum; vil ek fylgja sveitungum mínum«. Svá segja menn, at Haraldr kvað þá vísu þessa:

144. Þora munk þann arm verja
þat 's ekkju munr nekkvat,
(rjóðum vér af reiði
rǫnd) es ek í hlýt standa;
gengra greppr enn ungi
gunnblíðr, þars slǫg ríða
(herða menn) at morði,
(mót) á hæl fyr spjótum.

Haraldr réð því, at hann var í orrostu.

K. 210. Frá Þorgilsi Hálmusyni.

Þorgils Hálmuson er maðr nefndr, bóndi sá, er bjó á Stiklarstǫðum, faðir Gríms góða. Þorgils bauð konungi liðsemð sína ok vera í bardaga með honum. Konungr bað hann hafa þǫkk fyrir boð sitt — »en ek vil, segir konungr, at þú, bóandi, sér eigi í bardaga; veit oss heldr hitt, at bjarg mǫnnum várum eptir bardaga, þeim er sárir eru, en veit hinum umbúnað, er falla í orrostu; svá, ef þeir atburðir verða, bóandi, at ek fell í bardaga þessum, veit þá þjónostu líki mínu, sem nauðsyn berr til, ef þér er þat eigi bannat«. Þorgils hét þessu konungi, sem hann beiddi.

K. 211. Tala Óláfs konungs.

En er Óláfr konungr hafði fylkt liði sínu, þá talaði hann fyrir þeim, mælti svá, at menn skyldu herða hugi sína ok ganga djarfliga fram — »ef orrosta verðr, segir hann; hǫfum vér lið gott ok mikit, en þótt bœndr hafi lið meira nǫkkuru, þá mun auðna ráða sigri. Er því fyrir yðr at lýsa, at ek mun eigi flýja ór orrostu þessi; skal ek annat hvárt sigrask á bóndum eða falla í orrostu. Vil ek þess biðja, at sá hlutr komi upp, er guð sér, at mér gegnir bezt. Skulum vér því treystask, at vér hǫfum réttara at mæla en bœndr, ok því þar með, at guð myni oss frelsa eigur várar eptir orrostu þessa, en elligar veita oss miklu meiri laun fyrir þat lát, er vér fám hér, en vér kunnim sjálfir at œskja oss. En ef ek hlýt um at mæla eptir orrostu, þá skal ek gœða yðr hvern eptir sínum verðleikum ok því, hvernug hverr gengr fram í orrostu; mun þá, ef vér hǫfum sigr, vera gnógt bæði lǫnd ok lausir aurar at skipta því með yðr, er nú fara með áðr óvinir várir. Veitum sem harðasta atgǫngu ina fyrstu, þvíat skjótt mun um skipta, ef liðsmunr er mikill; eigum vér sigrs ván af skjótum atburðum; en hitt mun oss þungt falla, ef vér berjumk til mœði, svá at menn verði fyrir því óvígir; munu vér eiga minna deilðarlið en þeir, er ýmsir ganga fram, en sumir hlífask ok hvílask. En ef vér gerum svá harða hríðina, at þeir snúa undan, er fremstir eru, þá mun hverr falla yfir annan, ok verða þeira ófarar þess at meiri, er þeir eru fleiri saman«. En er konungr hætti rœðunni, þá gerðu menn mikinn róm at máli hans ok eggjaði hverr annan.

K. 212. Frá Þórði Fólasyni.

Þórðr Fólason bar merki Óláfs konungs; svá segir Sigvatr skáld í erfidrápu þeiri, er hann orti um Óláf konung ok stælti eptir Upreistarsǫgu:

145. Þórð frák þat sinn herða
(þreifsk sókn) með Áleifi,
góð fóru þar, geirum
gǫrt víg, saman hjǫrtu;
stǫng bar hátt fyr Hringa
hjaldrmóðum gram bróðir
(fullt vann) fagrla gylta
(framlundaðr) Ǫgmundar.

K. 213. Frá búnaði Óláfs konungs.

Óláfr konungr var svá búinn, at hann hafði hjálm gyltan á hǫfði, en hvítan skjǫld ok lagðr á með gulli kross inn helgi;

í annarri hendi hafði hann kesju þá, er nú stendr í Kristskirkju við altara; hann var gyrðr sverði því, er Hneitir var kallat, it bitrasta sverð, ok gulli vafiðr meðalkaflinn; hann hafði hringabrynju; þess getr Sigvatr skáld:

146. Qld vann Áleifr felda
(opt vann sigr) enn digri,
gekk (sóknþorinn) sœkja
synjór fram í brynju;
en, þeir 's austan nenna,
(óx hildr) með gram mildum
(mart segik bert) í bjarta
blóðrqst, Svíar, óðu.

K. 214. Draumr Óláfs konungs.

En er Óláfr konungr hafði fylkt liði sínu, þá váru bœndr enn hvergi nær komnir. Þá mælti konungr, at liðit skyldi niðr setjask ok hvíla sik. Settisk konungr þá sjálfr niðr ok alt lið hans ok sátu rúmt; hann hallaðisk ok lagði hqfuðit í knê Finni Árnasyni. Þá rann á hann svefn ok var þat um hríð. Þá sá þeir her bónda, ok sótti þá liðit til móts við þá ok hqfðu upp sett merki sín, ok var þat inn mesti múgr mannz. Þá vakði Finnr konung ok segir honum, at bœndr sóttu þá til þeira. En er konungr vaknaði, mælti hann: »hví vakðir þú mik, Finnr, ok lézt mik eigi njóta draums míns?«. Finnr svarar: »ekki mundi þik þat dreyma, at eigi myndi skyldra at vaka ok búask við hernum, er at oss ferr; eða sér þú eigi, hvar nú er kominn bóndamúgrinn?«. Konungr svarar: »ekki eru þeir enn svá nær oss, at eigi væri betr, at ek hefða sofit«. Þá mælti Finnr: »hvat dreymði þik, konungr, þess, er þér þykkir svá mikil missa í, er þú vaknaðir eigi sjálfr?«. Þá segir konungr draum sinn, at hann þóttisk sjá stiga háfan ok ganga þar eptir í lopt upp, svá langt, at himininn opnaði, ok þangat var stiginn til — »var ek þá, segir hann, kominn í øfsta stig, er þú vakðir mik«. Finnr svarar: »ekki þykki mér draumr sjá svá góðr, sem þér mun þykkja; ætla ek þetta munu vera fyrir feigð þinni, ef þat er nqkkut annat en svefnórar einar, er fyrir þik bar«.

K. 215. Skírðr Arnljótr gellini.

Enn varð sá atburðr, þá er Óláfr konungr var kominn á Stiklarstaði, at maðr einn kom til hans. En þat var eigi af því undarligt, at margir menn kómu til konungs ór heruðum, en því þótti þat nýnæmi, at þessi maðr var ekki qðrum líkr, þeim er þá hqfðu til konungs komit. Hann var maðr svá hár, at engi annarra tók betr en í qxl honum; hann var allfríðr

maðr sýnum ok fagrhárr; hann var vel vápnaðr, hafði hjálm allfríðan ok hringabrynju, skjǫld rauðan ok gyrðr með sverði búnu, hafði í hendi gullrekit spjót mikit ok svá digrt skaptit, at handfyllr var í. Sá maðr gekk fyrir konung ok kvaddi hann ok spurði, ef konungr vildi þiggja lið at honum. Konungr spurði, hvert nafn hans væri eða kynferð, eða hvar hann var landzmaðr. Hann svarar: »ek á kyn á Jamtalandi ok Helsingjalandi; ek em kallaðr Arnljótr gellini; kann ek yðr þat helzt frá at segja, at ek veitta forbeina mǫnnum þínum, þeim er þér senduð til Jamtalandz at heimta þar skatt; fekk ek þeim í hendr silfrdisk, er ek senda yðr til jartegna, at ek vilda vera vinr yðarr«. Þá spurði konungr, hvárt Arnljótr væri kristinn maðr eða eigi. Hann segir þat frá átrúnaði sínum, at hann trýði á mátt sinn ok megin — »hefir mér sá átrúnaðr unnizk at gnógu hér til; en nú ætla ek heldr at trúa á þik, konungr«. Konungr svarar: »ef þú vill á mik trúa, þá skaltu því trúa, er ek kenni þér; því skaltu trúa, at Jésús Kristr hefir skapat himin ok jǫrð ok menn alla, ok til hans skulu fara eptir dauða allir menn, þeir er góðir eru ok réttrúaðir«. Arnljótr svarar: »heyrt hefi ek getit Hvítakrists, en ekki er mér kunnigt um athǫfn hans eða hvar hann ræðr fyrir; nú vil ek trúa því ǫllu, er þú segir mér; vil ek fela á hendi þér alt mitt ráð«. Síðan var Arnljótr skírðr; kendi konungr honum þat af trúnni, er honum þótti skyldast vera, ok skipaði honum í ǫndverða fylking ok fyrir merki sínu. Þar var fyrir Gaukaþórir ok Afrafasti ok sveitungar þeira.

K. 216. Frá samnaði í Nóregi.

Frá því er nú at segja, er áðr var frá horfit, at lendir menn ok bœndr hǫfðu saman dregit her óvígjan, þegar er þeir spurðu, at konungr var austan farinn ór Garðaríki ok hann var kominn til Svíþjóðar. En er þeir spurðu, at konungr var austan kominn til Jamtalandz ok hann ætlaði at fara austan um Kjǫl til Veradals, þá stefndu þeir herinum inn í Þrándheim ok sǫmnuðu þá saman þar allri alþýðu, þegn ok þræl, ok fóru svá inn til Veradals ok hǫfðu þar svá mikit lið, at engi maðr var sá þar, er í Nóregi hefði sét jammikinn her saman koma. Var þar, sem jafnan kann verða í miklum her, at lið var allmisjafnt; þar var mart lendra manna ok mikill fjǫlði ríkra bóanda, en þó var hitt allr múgr, er váru þorparar ok verkmenn; ok var þat allr meginherrinn, er þar

hafði saman samnazk í Þrándheimi; var þat lið allmjǫk geyst til fjándskapar við konung.

K. 217. Frá Sigurði byskupi.

Knútr inn ríki hafði lagt undir sik land alt í Nóregı, sem fyrr var ritat, ok þat með, at hann setti til ríkis Hákon jarl. Hann fekk jarli hirðbyskup þann, er Sigurðr er nefndr; var hann danskr at kyni ok hafði lengi verit með Knúti konungi. Var byskup sá ákafamaðr í skapi ok sundrgørðamaðr í orðum sínum; veitti hann Knúti konungi orðafulting, alt þat er hann kunni, en var inn mesti óvinr Óláfs konungs. Sá byskup var í her þessum ok talaði optliga fyrir bóandaliði ok eggjaði mjǫk upreistar móti Óláfi konungi.

K. 218. Tala Sigurðar byskups.

Sigurðr byskup talaði á einu húsþingi þar sem þá var mikit fjǫlmenni; hann tók svá til orða: »hér er nú saman komit mikit fjǫlmenni, svá at í þessu fátœkja landi mun eigi kostr at sjá meira her innlenzkan: skyldi yðr nú vel í hald koma þessi styrkr fjǫlmennis, þvíat nú er œrin nauðsyn til, ef Óláfr þessi ætlar enn eigi af at láta at herja á yðr; vanðisk hann því þegar á ungaaldri at ræna ok drepa menn ok fór til þess víða um lǫnd; en at lykðum snøri hann hingat til landz ok hóf svá upp, at hann óvingaðisk mest þeim, er beztir menn váru ok ríkastir, Knúti konungi, ok allir eru skyldastir at þjóna, sem kunnu, ok settisk hann í skattland hans. Slíkt sama veitti hann Óláfi Svía-konungi en jarlana Svein ok Hákon rak hann á brot af ættleifðum sínum; en sjálfs síns frændum var hann þó grimmastr ,er hann rak konunga alla á brot af Uplǫndum, ok var þat þó vel sums kostar, þvíat þeir hǫfðu áðr brugðit trú sinni ok svardǫgum við Knút konung, en fylgt þessum Óláfi at hverju óráði, er hann tók upp. Nú sleit þeira vináttu makliga; hann veitti þeim meizlur, en tók undir sik ríki þeira, eyddi svá í landinu ǫllum tígnum mǫnnum. En síðan munuð þér vita, hvernug hann hefir búit við lenda menn, drepnir eru inir ágæztu, en margir orðnir landflótta fyrir honum. Hann hefir ok víða farit um land þetta með ránsflokkum, brent heruðin, en drepit ok rænt fólkit; eða hverr er sá hér ríkismanna, er eigi myni honum eiga at hefna stórsaka? Nú ferr hann með útlendan her, ok er þat flest markamenn ok stígamenn eða aðrir ránsmenn; ætlið þér hann nú munu yðr linan er hann ferr með þetta illþýði,

er hann gerði þá slík hervirki, er allir lǫttu hann, þeir er honum fylgðu? Kalla ek hitt ráð, at ér minnizk nú orða Knúts konungs, hvat hann réð yðr, ef Óláfr leitaði enn aptr til landz, hvernug ér skylduð halda frelsi yðru, því er Knútr konungr hét yðr. Hann bað yðr standa í mót ok rekask af hǫndum óaldarflokka slíka. Er nú sá til, at fara móti þeim ok drepa niðr illþýði þetta fyrir ǫrn ok úlf, ok láta þar liggja hvern, sem hǫggvinn er, nema þér vilið heldr draga hræ þeira í holt ok hreysi; verði engi svá djarfr, at þá flyti til kirkna, þvíat þat eru alt víkingar ok illgørðamenn«. En er hann hætti tǫlu þessi, þá gerðu menn at róm mikinn, ok guldu allir jákvæði til, at gera sem hann mælti.

K. 219. Frá lendum mǫnnum.

Lendir menn, þeir er þar váru saman komnir, áttu stefnu ok tal sitt ok rœðu ok skipuðu þá til, hversu fylkja skyldi eða hverr hǫfðingi skyldi vera fyrir liðinu. Þá mælti Kálfr Árnason, at Hárekr ór Þjóttu væri bezt til feldr at gerask hǫfuðsmaðr fyrir her þessum — »þvíat hann er kominn af ætt Haraldz ins hárfagra; hefir konungr á honum allþungan hug fyrir sakir vígs Grankels, ok mun hann sitja fyrir inum mestum afarkostum, ef Óláfr kømsk til ríkis; er Hárekr reyndr mjǫk í orrostum ok maðr metnaðargjarn«. Hárekr svarar, at þeir menn væri til þess betr fallnir, er þá váru á léttasta aldri — »en ek em nú, segir hann, maðr gamall ok hrumr, ok ekki vel til orrostu fœrr; er ok frændsemi með okr Óláfi konungi; en þótt hann virði lítils þat við mik, þá samir mér þó eigi at ganga framarr í þenna ófrið móti honum, en einn hverr annarra í várum flokki. Ertú, Þórir, vel til fallinn at vera hǫfuðsmaðr at halda bardaga við Óláf konung; eru þar ok œrnar sakir til; bæði áttu honum at hefna frændaláts ok þess, er hann rak þik útlaga af eignum þínum ǫllum; hefir þú ok því heitit Knúti konungi ok svá frændum þínum, at hefna Ásbjarnar; eða ætlar þú, at betra fœri myni gefask við Óláf, en svá sem nú er, at hefna þeirar svívirðingar allrar saman?«. Þórir svarar máli hans: »ekki ber ek traust til at bera merki í móti Óláfi konungi eða gerask hǫfðingi fyrir liði þessu. Hafa Þrœndir hér mannmúg mestan; kann ek stórlæti þeira, at þeir munu ekki mér vilja hlýða eða ǫðrum háleyskum manni. En ekki mun þurfa at minna mik á sakar þær, er ek á at gjalda Óláfi; man ek þat mannlát, er Óláfr hefir af lífi tekit iiii. menn ok alla gǫfga at metorðum ok at kynferðum, Ásbjǫrn

bróðurson minn, Þóri ok Grjótgarð, systursonu mína, ok fǫður þeira Ǫlvi, ok em ek hvers þeira skyldr at hefna. Nú er þat frá mér at segja, at ek hefi valit til af húskǫrlum mínum menn xi., þá er snarpastir eru, ok ætla ek þat, at vér skylim ekki við aðra meta at skipta hǫggum við Óláf, ef vér komumk í fœri um þat«.

K. 220. Tala Kálfs Árnasonar.

Kálfr Árnason tók þá til máls: »þess munum vér þurfa um ráð þat, er vér hǫfum upp tekit, at gera þat eigi at hégómamáli, er herrinn er saman kominn. Munu vér annars þurfa, ef vér skulum halda orrostu við Óláf konung, en þess, at hverr fœri sik undan at taka upp vandann, þvíat svá megum vér til ætla, þó at Óláfr hafi eigi lið mikit hjá her þeim, er vér hǫfum, þá er þar øruggr oddvitinn, ok mun alt lið hans vera honum tryggt til fylgðar. En ef vér erum nú nǫkkut skelfir, er helzt skulum vera forstjórar liðs várs, ok viljum vér eigi treysta herinn ok eggja ok veita fyrirgǫngu, þá mun þegar fjǫlði hersins þat, er stall mun hjarta drepa ok því næst hverr sér ráðs leita. En þótt hér sé herr mikill saman kominn, þá munu vér þó koma í þá raun, ef vér hittumk ok Óláfr konungr með her sinn, at oss er ósigrinn víss, nema vér sém skeleggir sjálfir ráðamenninir, en múgrinn geysisk fram með einu samþykki. En ef eigi verðr svá, þá er oss betra at hætta eigi til bardaga, ok mun þá sá kostr auðsær þykkja, at hætta til miskunnar Óláfs, ef hann þótti þá harðr, er minni váru sakir til, en nú mun honum þykkja. En þó veit ek, at svá er mǫnnum skipat í liði hans, at mér mun þar griða kostr, ef ek vil þess leita. Nú ef þér vilið sem ek, þá skaltu, Þórir mágr, ok þú, Hárekr, ganga undir merki þat, er vér skulum allir upp reisa, ok fylgja síðan. Gerumk vér allir snarpir ok skeleggir í þessum ráðum, er vér hǫfum upp tekit, ok hǫldum svá fram bóndaherinum, at þeir megi eigi finna á oss æðru; ok mun þat alþýðuna fram eggja, ef vér gǫngum glaðir til at fylkja ok eggja liðit«. En er Kálfr hafði lokit at tala ørendi sitt, þá vikusk allir vel undir rœðu hans ok segja, at þeir vildu þat alt hafa, sem Kálfr sæi ráð fyrir þeim; vildu þat þá allir, at Kálfr væri hǫfðingi fyrir liðinu ok skipaði þar hverjum í sveit, sem hann vildi.

K. 221. Frá merkisburði lendra manna.

Kálfr setti upp merki ok skipaði þar húskǫrlum sínum undir merkit ok þar með Háreki ór Þjóttu ok hans liði. Þórir hundr með sína sveit var í ǫndurðu brjósti fylkingar fyrir merkjum; þar var ok valit lið af bóndum á tvær hliðar Þóri, þat sem snarpast var ok bazt vápnat. Var sú fylking gǫr bæði lǫng ok þykk, ok váru þar í fylkingu Þrœndir ok Háleygir; en inn hœgra veg frá fylkingunni var ǫnnur fylking; en til vinstri handar frá aðalfylkingu hǫfðu þeir fylking Rygir ok Hǫrðar, Sygnir, Firðir, ok hǫfðu þar it iii. merki.

K. 222. Frá Þorsteini knarrarsmið.

Þorsteinn knarrarsmiðr er maðr nefndr; hann var kaupmaðr ok smiðr mikill, maðr mikill ok sterkr, kapsmaðr mikill um alla hluti, vígamaðr mikill. Hann hafði orðit ósáttr við konung, ok hafði konungr tekit af honum kaupskip nýtt ok mikit, er Þorsteinn hafði gǫrt. Var þat fyrir óspekðir Þorsteins ok þegngildi, er konungr átti. Þorsteinn var þar í hernum; hann gekk fyrir framan fylking ok þar til, er stóð Þórir hundr; hann mælti svá: »hér vil ek í sveit vera, Þórir, með yðr, þvíat ek ætla, ef vit Óláfr hittumk, at bera fyrstr vápn á hann, ef ek má svá nær verða staddr, ok gjalda honum skiptǫkuna, er hann rænti mik skipi því, er eitt er bezt haft í kaupferðum«. Þeir Þórir tóku við Þorsteini, ok gekk hann í sveit með þeim.

K. 223. Frá liðskipan bónda.

En er skipat var til fylkingar bóanda, þá tǫluðu lendir menn ok báðu liðsmenn gefa gaum at um stǫður sínar, hvar hverjum var skipat eða undir hverju merki þá skyldi hverr vera eða hvert frá merkinu eða hversu nær honum var skipat merkinu. Báðu þeir menn vera þá vakra ok skjóta at ganga í fylking, er lúðrar kvæði við ok herblástr kœmi upp, ok ganga þá fram í fylking, þvíat þeir áttu þá enn leið mjǫk langa at flytja herinn, ok var þess ván, at fylkingar mundu bregðask í hergǫngunni. Síðan eggjuðu þeir liðit; mælti Kálfr, at allir þeir menn, er harma ok heiptir áttu at gjalda Óláfi konungi, skyldu þá fram ganga undir þau merki, er fara skyldu í móti merki Óláfs, vera þá minnigir þeira meingørða, er hann hafði þeim veitt, segir, at þeir mundu eigi komask í betra fœri at hefna harma sinna ok

frelsa sik svá frá þeiri ánauð ok þrældóm, er hann hafði þá undir lagt — »er nú sá, segir hann, bleyðimaðr, er eigi bersk nú sem djarfligast, þvíat eigi er saklaust við þá, er í móti yðr eru; munu þeir eigi yðr spara, ef þeir komask í fœri«. At máli hans varð allmikill rómr; varð þá kall mikit ok eggjan um allan herinn.

K. 224. Frá her konungs ok bónda.

Síðan fluttu bœndr her sinn til Stiklarstaða. Þar var Óláfr konungr fyrir með sitt lið. Fór í ǫndurðu liðinu Kálfr ok Hárekr fram með merkinu. En er þeir mœttusk, þá tóksk eigi allskjótt árásin, þvíat bœndr frestuðu atgǫngu fyrir þá sǫk, at lið þeira fór hvergi nær alt jafnfram, ok biðu þeir þess liðs, er síðarr fór. Þórir hundr hafði farit síðarst með sína sveit, þvíat hann skyldi til gæta, at ekki slœgisk aptr liðit, þá er herópit kvæmi upp eða liðit sæisk, ok biðu þeir Kálfr Þóris. Bœndr hǫfðu þat orðtak í her sínum, at eggja lið sitt í orrostu: fram, fram, bóandmenn. Óláfr konungr gerði eigi atgǫnguna fyrr, at hann beið Dags ok þess liðs, er honum fylgði. Sá þeir konungr þá lið Dags, hvar þat fór. Svá er sagt, at bœndr hefði eigi minna lið en hundrað hundraða, en Sigvatr segir svá:

147. Olmr erumk harmr, sás hil- | gagn fengu því þegnar,
hafði (golli vafðan [mir | þeir at hǫlfu fleiri,
jǫfurr kreisti sá) austan | hvǫtuð tælði þat hildar,
aflfátt (meðalkafla); | (hvǫ́rungi frýk) vǫ́ru.

K. 225. Fundr konungs ok bónda.

Þá er liðit hvártveggja stóð ok kendusk menn, þá mælti konungr: »hví ertu þar, Kálfr, þvíat vér skilðumk vinir suðr á Mœri; illa samir þér at berjask í móti oss eða skjóta geigurskot í lið várt, þvíat hér eru iiii. brœðr þínir«. Kálfr svarar: »mart ferr nú annan veg, konungr, en bezt myndi sama; skilðuzk þér svá við oss, at nauðsyn bar til at friðask við þá, er eptir váru; verðr nú hverr at vera þar, sem staddr er; en sættask mundu vit enn, ef ek skylda ráða«. Þá svarar Finnr: »þat er mark á um Kálf, ef hann mælir vel, at þá er hann ráðinn til at gera illa«. Konungr mælti: »vera kann þat, Kálfr, at þú vilir sættask, en ekki friðliga þykki mér þér láta bœndrnir«. Þá svarar Þorgeirr af Kvistsstǫðum: »þér skuluð nú hafa slíkan frið, sem margir hafa áðr af yðr haft, ok munuð þér nú þess

gjalda«. Konungr svarar: »eigi þarftu at fýsask svá mjǫk til várs fundar, þvíat eigi mun þér sigrs auðit í dag á oss, þvíat ek hefi hafit þik til ríkis af lítlum manni«.

K. 226. Uphaf Stiklarstaða-orrostu.

Þórir hundr kom þá ok gekk fram með sveit sína fyrir merkit ok kallaði: »fram, fram, bóandmenn«. Lustu þá upp herópi ok skutu bæði ǫrum ok spjótum. Konungsmenn œpðu þá heróp; en er því var lokit, þá eggjuðusk þeir svá, sem þeim var áðr kent, mæltu svá: »fram, fram, Krists-menn, kross-menn, konungsmenn«. En er þetta heyrðu bœndr, þeir er út stóðu í arminn, þá mæltu þeir slíkt sama, sem þeir heyrðu þá mæla. En er aðrir bœndr heyrðu þat, þá hugðu þeir þat vera konungsmenn ok báru vápn á þá, ok bǫrðusk þeir þá sjálfir, ok fell mart, áðr þeir kannaðisk við. Veðr var fagrt, ok skein sól í heiði; en er orrosta hófsk, þá laust roða á himininn ok svá á sólna, ok áðr en létti, gerði myrkt sem um nótt. Óláfr konungr hafði fylkt, þar er hæð nǫkkur var, ok steypðusk þeir ofan á lið bóanda ok veittu svá hart athlaupit, at fylking bónda bognaði fyrir, svá at þar stóð þá brjóstit konungs fylkingar, sem áðr hǫfðu staðit þeir, er øfstir váru í bóandaliði; ok var þá bóndaliðit mart búit at flýja, en lendir menn ok lendra manna húskarlar stóðu fast, ok varð þá allsnǫrp orrosta; svá segir Sigvatr:

148. Vítt vas fold und fótum
(friðbann vas þar) mǫnnum,
þá réð í bǫð bráða
brynjat folk at dynja,
þás árliga ærir
alms með bjarta hjalma
(mikill varð á stað Stiklar
stálgustr) ofan þustu.

Lendir menn eggjuðu lið sitt ok knúðusk til framgǫngu; þess getr Sigvatr:

149. Fór í fylking þeira
framm (iðrask nú) miðri,
snarir fundusk þar, Þrœnda
(þess verks búendr) merki.

Þá sótti lið bóanda at ǫllum megin; hjoggu þeir, er fremstir stóðu, en þeir, er þar váru næst, lǫgðu spjótum, en allir þeir, er síðarr gengu, skutu spjótum eða ǫrum eða kǫstuðu grjóti eða handøxum eða skeptiflettum; gerðisk þá brátt bardagi mannskœðr, ok fell mart af hvárumtveggjum. Í fyrstu hríð fellu þeir Arnljótr gellini, Gaukaþórir ok Afrafasti, ok þeira sveit ǫll, ok hafði hverr þeira mann fyrir sik eða ii. eða sumir fleiri. Því þyntisk skipanin fyrir framan merki konungs; bað

konungr þá Þórð bera fram merkit, en konungr fylgði sjálfr merkinu ok sú sveit manna, er hann hafði valit til at vera sér nær í orrostu; váru þeir menn í hans liði einna vápndjarfastir ok bezt búnir; þess getr Sigvatr:

150. Mest frák merkjum næstan
mínn dróttin framm sínum,
stǫng óð fyr gram, gingu,
(gnógr styrr vas þar) fyrri.

Þá er Óláfr konungr gekk fram ór skjaldborginni ok í ǫndurða fylking ok bœndr sá í andlit honum, þá hræddusk þeir ok fellusk þeim hendr; þess getr Sigvatr:

151. Geirs hykk grimligt vǫru
gnýreifum Áleifi
loghreytǫndum líta
lóns í hvassar sjónir,
þorðut Þrœnzkir fyrðar,
þótti hersa dróttinn
ógurligr, í augu
ormfrǫn séa hǫnum.

Þá varð allhǫrð orrosta; gekk konungr hart fram sjálfr í hǫggorrostu; svá segir Sigvatr:

152. Rauð í rekka blóði
rǫnd með gumna hǫndum
dreyrugt sverð, þars dýran
drótt þjóðkonung sótti,
auk, at ísarn-leiki,
Innþrœndum lét finnask,
rœkinn, gramr í reikar
rauðbrúnan hjǫr túnum.

K. 227. Fall Þorgeirs af Kvistsstǫðum.

Óláfr konungr barðisk þá alldjarfliga; hann hjó til Þorgeirs af Kvistsstǫðum, lendz manns, þess er fyrr er getit, um þvert andlit ok í sundr nefbjǫrg á hjálminum ok klauf hǫfuðit fyrir neðan augu, svá at nær tók af. En er hann fell, mælti konungr: »hvárt er þat satt, er ek sagða þér, Þorgeirr, at þú myndir eigi sigrask í okrum viðrskiptum?«. Í þeiri svipan skaut Þórðr niðr merkistǫnginni svá hart, at stǫngin stóð. Þá hafði Þórðr fengit banasár ok fell hann þar undir merkinu. Þá fellu þar ok Þorfiðr muðr ok Gizurr gullbrá, ok hǫfðu hann sótt ii. menn, en hann drap annan þeira, en særði annan, áðr hann fell; svá segir Hofgarða-Refr:

153. Einn háði gný gunnar
(gall bál Hǫars) stála
rimmu askr við rǫskva
regndjarfr tváa þegna;
dalsteypir hjó Draupnis
dǫggfrey bana hǫggvi
(hann rauð járn), en annan
ár strauma, vann sáran.

Þá varð þat, er fyrr var sagt, at himinn var heiðr, en sól hvarf at sýn ok gerði myrkt; þess getr Sigvatr:

154. Undr láta þat ýtar
eigi smátt, es máttit
skænjǫrðungum skorðu
skýlauss rǫðull hlýja;
drjúg varð á því dœgri
(dagr náðit lit fǫgrum),
orrostu frák austan
atburð, konungs furða.

Í þenna brum kom Dagr Hringsson með þat lið, er hann hafði haft, ok tók hann þá at fylkja liði sínu ok setti upp merki. En fyrir því at myrkr var mikit, þá varð ekki skjótt um atgǫnguna, þvíat þeir vissu eigi víst, hvat fyrir var. En þó snøru þeir at, sem fyrir váru Rygir ok Hǫrðar. Váru þessir atburðir margir jamsnimma eða sumir lítlu fyrr eða síðarr.

K. 228. Fall Óláfs konungs.

Kálfr ok Óláfr hétu frændr Kálfs Árnasonar; þeir stóðu á aðra hlið honum, menn miklir ok hraustir. Kálfr var sonr Arnfinnz Armóðssonar, bróðursonr Árna Armóðssonar. Á aðra hlið Kálfi Árnasyni gekk fram Þórir hundr. Óláfr konungr hjó til Þóris hundz um herðarnar; sverðit beit ekki, en svá sýndisk sem dust ryki ór hreinbjálbanum; þessa getr Sigvatr:

155. Mildr fann gǫrst, hvé galdrar,
gramr sjalfr, meginrammir
fjǫlkunnigra Finna
fullstórum barg Þóri,
þás hyrsendir Hundi
húna golli búnu
(slætt réð sízt at bíta)
sverði laust of herðar.

Þórir hjó til konungs, ok skiptusk þeir þá nǫkkurum hǫggum við, ok beit ekki sverð konungs, þar er hreinbjálbinn var fyrir, en þó varð Þórir sárr á hendi; enn kvað Sigvatr:

156. Þollr dylr saðrar snilli
seims, en þat veitk heiman,
(hverr sæi) Hunds (verk stœrri)
hugstórs, es frýr Þóri,
es þvergarða þorði
Þróttr, hinn es framm sótti,
glyggs í gǫgn at hǫggva
gunnranns konungmanni.

Konungr mælti til Bjarnar stallara: »ber þú hundinn, er eigi bíta járn«. Bjǫrn snøri øxinni í hendi sér ok laust með hamrinum; kom þat hǫgg á ǫxl Þóri, ok varð allmikit hǫgg, ok rataði Þórir við; en því jamskjótt snøri konungr í móti þeim Kálfi frændum ok veitti banasár Óláfi, frænda Kálfs. Þá lagði Þórir hundr spjóti til Bjarnar stallara á honum miðjum, veitti honum banasár. Þá mælti Þórir: »svá bautu vér bjǫrnuna«. Þorsteinn knarrarsmiðr hjó til Óláfs konungs með øxi, ok kom þat hǫgg á fótinn vinstra við knéit fyrir ofan. Finnr Árnason drap þegar Þorstein. En við sár þat hneigðisk konungr upp við stein einn ok kastaði sverðinu ok bað sér guð hjálpa. Þá

lagði Þórir hundr spjóti til hans; kom lagit neðan undir brynjuna ok rendi upp í kviðinn. Þá hjó Kálfr til hans; kom þat hǫgg inum vinstra megin útan á hálsinn. Menn greinask at því, hvárr Kálfr veitti konungi sár. Þessi iii. sár hafði Óláfr konungr til lífláts. En eptir fall hans, þá fell sú flestǫll sveitin, er fram hafði gengit með konungi. Bjarni gullbrárskáld kvað þetta um Kálf Árnason:

157. Jǫrð rétt vígi varða
vígreifr fyr Áleifi;
brauzt við bragning nýztan
bág; þat kveðk mik frǫgu;
fyrr gekt á stað Stiklar
stórverkr, en óð merki,
satt 's at sókn of veittir
snjallr, unz gramr vas fallinn

Sigvatr skáld kvað þetta um Bjǫrn stallara:

158. Bjǫrn frák auk at, œrnum,
endr stǫllurum kendi,
-hug hvé halda dugði
(hann sótti framm) dróttin-;
fell í her með hollum
hann verðungar mǫnnum
(leyfðr 's) at hilmis hǫfði
hróðrauðigs (sá dauði).

K. 229. Uphaf Dags hríðar.

Dagr Hringsson helt þá upp orrostu ok veitti ina fyrstu atgǫngu svá harða, at bœndr hrukku fyrir, en sumir snøru á flótta. Þá fell fjǫlði liðs af bóndum, en þessir lendir menn, Erlendr ór Gerði, Áslákr af Finneyju; var þá merki þat niðr hǫggvit, er þeir hǫfðu áðr með farit. Var þá orrosta in ákafasta; kǫlluðu menn þat Dags-hríð. Þá snøru þeir í móti Dag Kálfr Árnason, Hárekr ór Þjóttu, Þórir hundr, með þá fylking, er þeim fylgði. Var þá Dagr borinn afli, ok snøri hann þá á flótta ok alt lið þat, er eptir var; ok verðr þar dalr nǫkkurr upp, sem meginflóttinn fór; fell þar þá mart lið; dreifðisk þá fólkit tveggja vegna í brot. Váru margir menn sárir mjǫk, en margir svá mjǫk mœddir, at til enskis váru fœrir. Bœndr ráku skamt flótta, þvíat hǫfðingjar snøru brátt aptr ok þar til, er valrinn var, þvíat margir áttu þar at leita eptir vinum sínum ok frændum.

K. 230. Jartegnir Óláfs konungs við Þóri hund.

Þórir hundr gekk þar til, er var lík Óláfs konungs, ok veitti þar umbúnað, lagði niðr líkit ok rétti ok breiddi klæði yfir; ok er hann þerði blóð af andlitinu, þá sagði hann svá síðan, at andlit konungsins var svá fagrt, at roði var í kinnum, sem þá at hann svæfi, en miklu bjartara en áðr var, meðan hann lifði. Þá kom

blóð konungsins á hǫnd Þóri ok rann upp á greipina, þar er hann hafði áðr sár fengit, ok þurfti um þat sár eigi umband þaðan í frá; svá grøri þat skjótt. Váttaði Þórir sjálfr þenna atburð, þá er helgi Óláfs konungs kom upp, fyrir alþýðu. Varð Þórir hundr fyrst til þess, at halda upp helgi konungsins, þeira ríkismanna, er þar hǫfðu verit í mótstǫðuflokki hans.

K. 231. Frá brœðrum Kálfs Árnasonar.

Kálfr Árnason leitaði at brœðrum sínum, er þar váru fallnir; hann hitti Þorberg ok Finn; ok er þat sǫgn manna, at Finnr kastaði at honum saxi ok vildi drepa hann ok mælti til hans hǫrðum orðum, kallaði griðníðing ok dróttinsvika. Kálfr gaf ekki því gaum ok lét Finn bera í brot ór valnum ok svá Þorberg. Var þá leitat at um sár þeira, ok hǫfðu þeir engi sár banvæn; hǫfðu þeir fallit fyrir vápnaburð ok mœði. Þá leitaði Kálfr at flytja brœðr sína ofan til skips ok fór með þeim sjálfr. En þegar er hann snøri í brot, þá fór í brot alt bóandalið þat, er þar átti heimili í nánd, nema þeir menn, er þar stǫrfuðu at frændum sínum ok vinum, þeim er sárir váru, eða líkum þeira, er fallnir váru. Váru sárir menn fluttir heim á bœinn, svá at hvert hús var fult af þeim, en tjaldat úti yfir sumum. En svá undarliga mart fólk sem samnazk hafði í bóandaherinn, þá þótti mǫnnum þat eigi miðr frá líkendum, hvernug skjótt ruddi samnaðinn, þá er til þess tók; ok var þat mjǫk til, at it mesta fjǫlmennit hafði þar samnazk ór heruðum, ok váru mjǫk heimfúsir.

K. 232. Frá Verdœlum.

Bœndr þeir, er heimili áttu í Veradal, gengu til fundar við hǫfðingja, Hárek ok Þóri, ok kærðu fyrir þeim sín vendræði, sǫgðu svá: »flóttamenn þessir, er hér hafa undan komizk, munu fara upp eptir Veradal ok munu búa óheppiliga at heimilum várum, en oss er ekki fœrt heim, meðan þeir eru hér í dalnum; nú gerið svá vel, farið eptir þeim með liði ok látið ekki barn í brot komask, þvíat slíkan kost mundu þeir oss ætla, ef þeir hefði betr haft í várum fundi, ok svá munu þeir enn gera, ef vér hittumk síðarr, svá at þeir hafi meira kost en vér; kann vera, at þeir dvelisk í dalnum, ef þeir vænta sér enskis ótta; munu þeir þegar fara óspakliga um byggðir várar«. Rœddu bœndr um þetta mǫrgum orðum ok eggjuðu með ákafa miklum, at hǫfðingjar skyldu fara ok drepa þat fólk, sem undan hafði komizk. Ok er

hǫfðingjar rœddu þetta sín í milli, þá þótti þeim bœndr mart satt sagt hafa í sinni rœðu; réðu þá þat, at þeir Þórir hundr snørusk til ferðar með Verdœlum, ok hafði hann dc. manna, þat er hans lið var, fóru síðan; tók þá at nátta. Létti Þórir eigi fyrr ferðinni, en hann kom um nóttina á Súlu; ok spurði hann þar þau tíðendi, at um kveldit hafði þar komit Dagr Hringsson ok margar aðrar sveitir af Óláfs mǫnnum, haft þar náttverðardvǫl, en farit síðan á fjall upp. Þá segir Þórir, at hann myndi ekki rekask eptir þeim um fjǫll, ok snøri hann þá aptr ofan í dalinn, ok fengu þeir þá fátt drepit af mǫnnum. Síðan fóru bœndr til heimila sinna, en Þórir fór eptir um daginn ok hans lið út til skipa sinna; en konungsmenn þeir, er fœrir váru, forðuðu sér, leyndusk í skógum, sumir hǫfðu hjálp af mǫnnum.

K. 233. Frá Þormóði Kolbrúnarskáld.

Þormóðr Kolbrúnarskáld var í orrostu undir merkjum konungs. Ok er konungr var fallinn ok atsókn var sem óðust þá fell konungslið hvat við annat, en þeir váru flestir sárir, er upp stóðu. Þormóðr varð sárr mjǫk; gerði hann þá sem aðrir, at allir opuðu þar frá, er mestr þótti lífsháski, en sumir runnu. Þá hófsk sú orrosta, er Dags-hríð er kǫlluð; sótti þá þangat til alt konungs-liðit, þat er vápnfœrt var, en Þormóðr kom þá ekki í orrostu, þvíat hann var þá óvígr bæði af sárum ok af mœði, ok stóð hann þar hjá félǫgum sínum, þótt hann mætti ekki annat at hafask. Þá var hann lostinn með ǫru í síðuna vinstri; braut hann af sér ǫrvarskaptit ok gekk þá brot frá orrostu ok heim til húsanna ok kom at hlǫðu nǫkkurri; var þat mikit hús. Þormóðr hafði sverð bert í hendi, ok er hann gekk inn, þá gekk maðr út í móti honum; sá mælti: »furðu ill læti eru hér inni, veinan ok gaulan; skǫmm mikil, er karlmenn hraustir skulu eigi þola sár sín, ok vera kann, at þeir konungsmenninir hafi allvel fram gengit, en allódrengiliga bera þeir sárin sín«. Þormóðr svarar: »hvert er nafn þitt?«. Hann nefndisk Kimbi. Þormóðr svarar: »vartu í bardaga?«. »Var ek, segir hann, með bóndum, er betr var«. »Ertu nǫkkut sárr?« segir Þormóðr. »Lítt, segir Kimbi; eða vartu í bardaga?«. Þormóðr segir: »var ek með þeim, er betr hǫfðu«. Kimbi sá, at Þormóðr hafði gullhring á hendi; hann mælti: »þú munt vera konungsmaðr; fá þú mér gullhringinn, en ek mun leyna þér; bœndr munu drepa þik, ef þú verðr á veg þeira.« Þormóðr segir: »haf þú hring, ef þú

fær; látit hefi ek nú meira«. Kimbi rétti fram hǫndina ok vildi taka hringinn. Þormóðr sveifldi til sverðinu ok hjó af honum hǫndina, ok er svá sagt, at Kimbi bar sár sitt engum mun betr en hinir, er hann hafði fyrr á leitat. Fór Kimbi brot, en Þormóðr settisk niðr í hlǫðunni ok sat þar um hríð ok heyrði á rœður manna. Þat var mælt þar mest, at hverr sagði þat, er sét þóttisk hafa í orrostu, ok rœtt um framgǫngur manna; lofuðu sumir mest hreysti Óláfs konungs, en sumir nefndu aðra menn til ekki síðr; þá kvað Þormóðr:

159. Ǫrt vas Áleifs hjarta,
óð framm konungr (blóði
rekin bitu stǫl) á Stiklar
stǫðum, kvaddi lið bǫðvar;
élþolla frák alla
Jalfaðs nema gram sjalfan
(reyndr vas flestr) í fastri
fleindrífu sér hlífa.

K. 234. Dauði Þormóðar.

Þormóðr gekk síðan í brot til skemmu nǫkkurrar, gekk þar inn. Váru þar áðr margir menn inni fyrir sárir mjǫk; var þar at kona nǫkkur ok batt um sár manna. Eldr var á gólfinu, ok vermði hon vatn til at fægja sárin, en Þormóðr settisk niðr við dyrr útar. Þar gekk annarr maðr út, en annarr inn, þeir er stǫrfuðu at sárum mǫnnum. Þá snøri einn hverr at Þormóði ok sá á hann ok mælti síðan: »hví ertu svá fǫlr?, ertu sárr, eða fyrir hví biðr þú þér eigi lækningar?«. Þormóðr kvað þá vísu:

160. Emkak rjóðr, en rauðum
ræðr grǫnn Skǫgul manni
hauka setrs en hvíta,
hyggr fár of mik sáran;
hitt veldr, mér at, meldrar
morðvenjandi Fenju,
djúp ok danskra vápna
Dags hríðar spor svíða.

Síðan stóð Þormóðr upp ok gekk inn at eldinum ok stóð þar um hríð. Þá mælti læknirinn til hans: »þú, maðr, gakk út ok tak mér skíðin, er hér liggja fyrir durum úti«. Hann gekk út, bar inn skíðafangit ok kastaði niðr á gólfit. Þá sá læknirinn í andlit honum ok mælti: »furðu bleikr er þessi maðr; hví ertu slíkr?«. Þá kvað Þormóðr:

161. Undrask ǫglis landa
eik, hví vér róm bleikir;
fár verðr fagr af sǫrum,
fannk ǫrva drif, svanni;
mik fló malmr enn kløkkvi
magni keyrðr í gǫgnum;
hvast beit hjarta et næsta
hættligt jarn, es ek vætti.

Þá mælti læknirinn: »láttu mik sjá sár þín ok mun ek veita umbǫnd«. Síðan settisk hann niðr ok kastaði klæðum af sér. En er læknir sá sár hans, þá leitaði hon um þat sár, er hann hafði

á síðunni, kendi þess, at þar stóð járn í, en þat vissi hon eigi til víss, hvert járnit hafði snúit. Hon hafði þar gǫrt í steinkatli, stappat lauk ok ǫnnur grǫs ok velt þat saman ok gaf at eta inum sárum mǫnnum ok reyndi svá, hvárt þeir hefði holsár, þvíat kendi af laukinum út ór sári því, er á hol var. Hon bar þat at Þormóði, bað hann eta. Hann svarar: »ber brot, ekki hefi ek grautsótt«. Síðan tók hon spennitǫng ok vildi draga út járnit, en var fast ok gekk hvergi, stóð ok lítit út, þvíat sárit var sollit. Þá mælti Þormóðr: »sker þú til járnsins, svá at vel megi ná með tǫnginni; fá mér síðan ok lát mik kippa«. Hon gerði, sem hann mælti. Þá tók Þormóðr gullhring af hendi sér ok fekk lækninum, bað hana gera af, slíkt er hon vildi — »góðr er nautr at, segir hann, Óláfr konungr gaf mér hring þenna í morgin«. Síðan tók Þormóðr tǫngina ok kipði á brot ǫrinni; en þar váru á krókar ok lágu þar á tágar af hjartanu, sumar rauðar, sumar hvítar; ok er hann sá þat, mælti hann: »feitt er mér enn um hjartarœtr«. Síðan hné hann aptr ok var þá dauðr. Lýkr þar frá Þormóði at segja.

K. 235. Frá atburðum orrostu.

Óláfr konungr fell miðvikudag iiii. kál. Augusti mánaðar; þat var nær miðjum degi, er þeir fundusk, en fyrir miðmunda hófsk orrostan, en konungr fell fyrir nón, en myrkrit helzk frá miðmunda til nóns. Sigvatr skáld segir svá frá lykðum orrostu:

162. Hǫrð es, sízt hermenn firðu
(hlíf raufsk fyr gram) lífi,
auðn at Engla stríði,
(ómjúk) konung sjúkan;
ǫr brá Áleifs fjǫrvi
ǫld, þars herr klauf skjǫldu,
folks (odda gekk fylkir
fund), en Dagr helt undan.

Ok enn kvað hann þetta:

163. Áðr vitu eigi meiðar
ógnar skers né hersa
(þjóð réð þengils dauða)
þann styrk búandmanna,
es slíkan gram sóknum
sárelds viðir feldi
(mǫrg lá dýr í dreyra
drótt) sem Áleifr þótti.

Bœndr ræntu ekki valinn, ok varð þegar eptir orrostu heldr svá at hræzlu sló á marga, þá er móti konungi hǫfðu verit, en þó heldu þeir illviljanum ok dœmðu þat sín á millum, at allir þeir menn, er með konungi hǫfðu fallit, skyldu hafa engan þann umbúning eða grǫpt, sem góðum mǫnnum sómði, ok kǫlluðu þá alla ránsmenn ok útlaga. En þeir menn, er ríkir váru ok þar áttu frændr í valnum, gáfu ekki því gaum, fluttu þeir sína frændr til kirkna ok veittu umbúnað.

K. 236. Jartegnir við blindan mann.

Þorgils Hálmuson ok Grímr, sonr hans, fóru til valsins um kveldit, er myrkt var orðit; þeir tóku upp lík Óláfs konungs ok báru brot, þar til er var húskytja nǫkkur lítil ok auð annan veg frá bœnum; hǫfðu ljós með sér ok vatn; tóku þá klæði af líkinu ok þógu líkit ok sveipðu síðan með líndúkum ok lǫgðu þar niðr í húsinu ok hulðu með viðum, svá at engi mátti sjá, þótt menn kvæmi í húsit; gengu þeir síðan í brot ok heim til bœjarins. Þar hafði fylgt hernum hvárumtveggja mart stafkarla ok þat fátœkisfólk, er sér bað matar. En þat kveld eptir bardagann hafði þat fólk þar mart dvalizk, ok er náttaði, leitaði þat sér herbergis um ǫll hús, bæði smá ok stór. Þar var einn blindr maðr, sá er sagt er frá; hann var fátœkr, ok fór sveinn hans með honum ok leiddi hann; þeir gengu úti um bœinn ok leituðu sér herbergis. Þeir kómu at því sama eyðihúsi; váru dyrrnar svá lágar, at nær varð at krjúpa inn. Ok er inn blindi maðr kom í húsit, þá þreifaðisk hann fyrir um gólfit, leitaði, hvárt hann myndi mega niðr leggjask; hǫtt hafði hann á hǫfði ok steypðisk hǫttrinn fyrir andlit honum, er hann laut niðr. Hann kendi fyrir hǫndunum, at tjǫrn var á gólfinu; þá tók hann upp hendinni vátri ok rétti upp hǫttinn, ok kómu fingrnir upp við augun; en þegar brá kláða á hvarmana svá miklum, at hann strauk með fingrunum vátum augun sjálf; síðan hopaði hann út ór húsinu ok sagði, at þar mátti ekki liggja inni, þvíat þar var alt vátt. Ok er hann kom út ór húsinu, þá sá hann þegar fyrst skil handa sinna ok alt þat, er nær honum var, þat er hann mátti sjá fyrir nátmyrkri. Hann gekk þegar heim til bœjarins ok inn í stofu ok sagði þar ǫllum mǫnnum, at hann hafði fengit sýn sína ok hann var þá skygn maðr. En þat vissu þar margir menn, at hann hafði lengi blindr verit, þvíat hann hafði þar áðr verit ok gengit um byggðir. Hann segir, at þá sá hann fyrst, er hann kom út ór húsi nǫkkuru litlu ok vándu — »ok var þar vátt alt inni, segir hann; greip ek þar í hǫndunum ok gnøra ek vátum hǫndum um augu mér«; hann segir ok, hvar þat hús stóð. En þeir menn, er þar váru ok sá þessi tíðendi, undruðusk mjǫk um þenna atburð ok rœddu sín í milli, hvat þar myndi inni vera í því húsi. En Þorgils bóndi ok sonr hans Grímr þóttusk vita, hvaðan af þessi atburðr myndi hafizk hafa. Þeir hræddusk mjǫk, at óvinir konungs mundu fara ok rannsaka húsit. Síðan leyndusk þeir í brot ok

fóru til hússins ok tóku líkit, fluttu í brot út í hagann ok fálu þar; fóru síðan til bœjar ok sváfu af nótt þá.

K. 237. Frá Þóri hund.

Þórir hundr kom fimta dag ofan ór Veradal út á Stiklarstaði, ok fylgði honum lið mart. Þar var ok mart fyrir bóndalið. Var þá enn rofinn valrinn; fluttu menn brot lík frænda sinna ok vina ok veittu hjálp sárum mǫnnum, þeim er menn vildu grœða; en fjǫlði mannz hafði þá andazk, síðan er lokit var bardaga. Þórir hundr gekk þar til, er konungr hafði fallit, ok leitaði líksins; ok er hann fann þat eigi, spurðisk hann fyrir, ef nǫkkurr maðr kynni segja honum, hvar líkit væri komit, en þat vissi engi at segja. Þá spurði hann Þorgils búanda, ef hann vissi nǫkkut til, hvar lík konungs var. Þorgils svarar svá: »ekki var ek í bardaga; veit ek þaðan fá tíðendi; fara nú margar sǫgur; þat er nú sagt, at Óláfr konungr hafi hittr verit í nótt uppi hjá Staf ok sveit manna með honum; en ef hann hefir fallit, þá munu sveitungar yðrir hafa fólgit lík hans í holtum eða hreysum«. En þótt Þórir þœttisk vita it sanna, at konungr var fallinn, þá tóku þó margir undir ok gerðu þann kurr, at konungr myndi hafa brot komizk ór orrostu ok skamt myndi til, at hann myndi fá her ok koma á hendr þeim. Fór þá Þórir til skipa sinna ok síðan út eptir firði. Þá tók at dreifask alt bóndaliðit, ok fluttu brot ina sáru menn, alla þá er hrœrandi váru.

K. 238. Líkferð Óláfs konungs til Niðaróss.

Þorgils Hálmuson ok þeir Grímr feðgar hǫfðu í sinni varðveizlu lík Óláfs konungs ok váru um þat mjǫk hugsjúkir, hvernug þeir fengi til gætt, at eigi næði óvinir konungs at misfara með líkinu, þvíat þeir heyrðu þær rœður bónda, at þat ráð myndi til liggja, ef lík konungs fynnisk, at brenna þat eða flytja út á sæ ok søkkva niðr. Þeir feðgar hǫfðu sét um nóttina, svá sem kertislog brynni þar yfir, er lík Óláfs konungs var í valnum, ok svá síðan, er þeir hǫfðu fólgit líkit, þá sá þeir jafnan um nætr ljós þannug til, er konungrinn hvílði. Þeir hræddusk, at óvinir konungs myndi leita líksins, þar er var, ef þeir sæi þessi merki; var þeim Þorgilsi títt at flytja líkit í brot til þess staðar nǫkkurs, er þat væri vel komit. Þeir Þorgils gerðu kistu ok vǫnduðu sem mest ok lǫgðu þar í lík konungs; en síðan gerðu þeir aðra líkkistu

ok báru þar í hálm ok grjót, svá at þat skyldi vera mannzhǫfgi, lykðu þá kistu vandliga. Ok er brottu var af Stiklarstǫðum alt lið bónda, þá bjoggu þeir Þorgils ferð sína; fekk hann róðrarferju nǫkkura; váru þeir saman menn vii. eða viii. ok allir frændr eða vinir Þorgils. Þeir fluttu lík konungs til skips leyniliga ok settu kistuna undir þiljur niðr. Kistu þá hǫfðu þeir ok með sér, er grjótit var í, settu hana í skip, svá at allir menn máttu sjá; fara síðan út eptir firði; fengu gott leiði, kómu at kveldi, er myrkva tók, út til Niðaróss, lǫgðu at við konungsbryggju. Síðan sendi Þorgils menn upp í bœinn ok lét segja Sigurði byskupi, at þeir fóru þar með lík Óláfs konungs. En er byskup spyrr þessi tíðendi, sendi hann þegar menn sína ofan á bryggjur; þeir tóku þar róðrarskútu ok lǫgðu at skipi Þorgils, báðu fá sér lík konungsins. Þeir Þorgils tóku þá kistu, er uppi stóð á þiljunum, ok báru í skútuna. Síðan røru þeir menn út á fjǫrð ok søkðu þeir þar niðr kistunni. Þá var myrkt af nótt. Þeir Þorgils røru þá upp eptir ánni, til þess er þraut bœinn, ok lǫgðu þar at, er Saurhlíð heitir; þat var fyrir ofan bœinn. Þá báru þeir upp líkit ok inn í eyðiskemmu nǫkkura, er þar stóð upp frá ǫðrum húsum; vǫkðu þeir þar um nóttina yfir líkinu. Þorgils gekk ofan í bœinn; fann hann þá menn at máli, er helzt hǫfðu þar verit vinir konungs; spurði hann þá, ef þeir vildi taka við líki konungs; þat þorði engi maðr at gera. Síðan fluttu þeir Þorgils líkit upp með ánni ok grófu þar niðr á sandmel þeim, er þar verðr; bjoggu þar um eptir, svá at ekki skyldi þar nývirki á sjá. Hǫfðu þeir þessu lokit ǫllu, áðr dagaði; fóru þá til skips síns, lǫgðu þegar út ór ánni, fóru síðan ferðar sinnar, til þess er þeir kómu heim á Stiklarstaði.

K. 239. Uphaf Sveins konungs Álfífusonar.

Sveinn, sonr Knúts konungs ok Álfífu dóttur Álfrins jarls, hann hafði verit settr til ríkis á Vindlandi í Jómsborg, en þá hafði komit til hans orðsending Knúts konungs, fǫður hans, at hann skyldi fara til Danmarkar ok þat með, at hann skyldi síðan fara til Nóregs ok taka þar við ríki því til forráða, er i Nóregi var, ok hafa þar með konungsnafn yfir Nóregi. Síðan fór Sveinn til Danmarkar ok hafði þaðan lið mikit; fór með honum Haraldr jarl ok mart annarra ríkismanna. Þess getr Þórarinn loftunga í kvæði því, er hann orti um Svein Álfífuson, er kallat er Glælognskviða:

164. Þat 's dullaust,
hvé Danir gerðu
dyggva fǫr
með dǫglingi;
þar vas jarl
at uphafi,
ok hverr maðr,
es honum fylgði,
annarr drengr
ǫðrum betri.

Síðan fór Sveinn í Nóreg ok með honum Álfífa, móðir hans, ok var hann þar til konungs tekinn á hverju lǫgþingi. Hann var þá kominn austan í Víkina, er orrosta var á Stiklarstǫðum ok Óláfr konungr fell. Sveinn létti eigi ferðinni, fyrr en hann kom um haustit norðr í Þrándheim; var hann þar til konungs tekinn sem í ǫðrum stǫðum. Sveinn konungr hafði ný lǫg í land um marga hluti, ok var þat eptir því sett, sem lǫg váru í Danmǫrk, en sum miklu frekari. Engi maðr skyldi af landi fara nema með konungs leyfi, en ef fœri, þá felli undir konung eignir þess; en hverr, en mann vægi, skyldi hafa vegit landi ok lausum eyri. Ef maðr varð í útlegð ok tœmðisk honum arfr, þá eignaðisk konungr arf þann. At jólum skyldi hverr bóandi fá konungi mæli malts af arni hverjum ok lær af oxa þrévetrum, — þat var kallat vinjartoddi, — ok spann smjǫrs, ok húsfreyja hver rýgjartó, þat var lín órengt, svá mikit, at spent fengi um mesta fingri ok lengsta. Bœndr váru skyldir at gera hús þau ǫll, er konungr vildi hafa á bústǫðum sínum. Vii. menn skyldu gera einn liðfœran ok gera fyrir hvern, er v. vetra gamall væri, ok þar eptir hǫmlur. Hverr maðr, er á haf røri, skyldi gjalda konungi landvǫrðu, hvaðan sem hann røri; en þat eru v. fiskar. Skip hvert, er fœri af landi á brot, skyldi halda konungi rúm um þvert skip. Maðr hverr, er til Íslandz fœri, skyldi gjalda landaura, þarlenzkr ok útlenzkr. Þat fylgði ok þessu, at þá skyldu danskir menn hafa svá mikinn metnað í Nóregi, at eins þeira vitni skyldi hrinda x. Norðmanna vitnum. En er þessi lagasetning var birt fyrir alþýðu, þá tóku menn þegar at reisa hugi sína upp í mót ok gerðu kurr sín á milli; mæltu þeir svá, er eigi hǫfðu verit í mótferðum við Óláf konung: »takið þér nú, Innþrœndir, vináttu ok laun af Knýtlingum þess, er þér bǫrðuzk við Óláf konung ok felduð hann frá landi; yðr var heitit friði ok réttarbót, en nú hafið þér ánauð ok þrælkan, ok þar með stórglœpi ok níðingskap«. En þar var eigi gott til mótmælis. Sá þá allir, at óheppiliga var um ráðit. Báru menn þó eigi traust til at gera upreist í móti Sveini konungi; bar þat mest til, at menn hǫfðu gíslat Knúti konungi sonu sína eða aðra náfrændr ok þat með,

at þá var engi forstjóri til upreistar. Brátt hǫfðu menn ámæli mikit til Sveins konungs ok kendu menn mest þó Álfífu alt þat, er í móti skapi þótti; en þá náðisk sannmæli af mǫrgum mǫnnum til Óláfs konungs.

K. 240. Kom upp helgi Óláfs konungs.

Vetr þann hófsk umrœða sú af mǫrgum mǫnnum þar í Þrándheimi, at Óláfr konungr væri maðr sannheilagr ok jartegnir margar yrði at helgi hans. Hófu þá margir áheit til Óláfs konungs um þá hluti, er mǫnnum þótti máli skipta. Fengu margir menn af þeim áheitum bót, sumir heilsubœtr, en sumir fararbeina eða aðra þá hluti, er nauðsyn þótti til bera.

K. 241. Frá Einari þambarskelfi.

Einarr þambarskelfir var kominn heim vestan af Englandi til búa sinna ok hafði veizlur þær, sem Knútr konungr hafði fengit honum, þá er þeir fundusk í Þrándheimi, ok var þat nær jarlsríki. Einarr þambarskelfir hafði ekki verit í mótgǫngu við Óláf konung; hrósaði hann því sjálfr. Einarr mintisk þess, er Knútr hafði heitit honum jarldómi yfir Nóregi, ok svá þat, at konungr efndi ekki heit sín. Einarr varð fyrstr til þess ríkismanna at halda upp helgi Óláfs konungs.

K. 242. Frá Árnasonum.

Finnr Árnason dvalðisk lítla hríð á Eggju með Kálfi, þvíat hann kunni stórilla því, er Kálfr hafði verit í bardaga í móti Óláfi konungi; veitti Finnr Kálfi jafnan harðar átǫlur af þeim sǫkum. Þorbergr Árnason var miklu betr orðstiltr en Finnr, en þó fýstisk Þorbergr í brot at fara ok heim til bús síns. Fekk Kálfr þeim brœðrum sínum langskip gott með ǫllum reiða ok ǫðrum búnaði ok gott fǫruneyti. Fóru þeir heim til búa sinna. Árni Árnason lá lengi í sárum ok varð heill ok ørkumblalauss; fór hann síðan um vetrinn suðr til bús síns. Tóku þeir allir brœðr sér grið af Sveini konungi, ok settusk þeir heima allir brœðr um kyrt.

K. 243.

Eptir um sumarit gerðisk mikil rœða um helgi Óláfs konungs, ok snøri ǫllum orðróm um konunginn. Váru þeir þá margir, er þat sǫnnuðu, at konungr myndi heilagr vera, er fyrr hǫfðu af

ǫllum fjandskap móti honum gengit ok látit hann í engi stað ná af sér sannmæli. Tóku menn þá at snúask til ámælis við þá menn, er mest hǫfðu eggjat mótgǫngu við konunginn; var af því mikit kent Sigurði byskupi. Gerðusk menn þar hans óvinir svá miklir, at hann sá þann helzt sinn kost, at fara í brot ok vestr til Englandz á fund Knúts konungs. Síðan gerðu Þrœndir menn ok orðsendingar til Uplanda, at Grímkell byskup skyldi koma norðr til Þrándheims. Óláfr konungr hafði sent Grímkel byskup aptr til Nóregs, þá er konungr fór austr í Garðaríki; hafði Grímkell byskup síðan verit á Uplǫndum. En er þessi orðsending kom til byskups, þá bjósk hann þegar til þeirar farar. Bar þat ok mjǫk til, er hann fór, at byskup trúði, at þat myndi með sannendum, er sagt var frá jartegnagørð ok helgi Óláfs konungs.

K. 244. Tekinn upp heilagr dómr Óláfs konungs.

Grímkell byskup fór til fundar við Einar þambarskelfi. Tók Einarr feginsamliga við byskupi; rœddu þá síðan marga hluti, svá þat, er þar hafði í landi stórtíðendi orðit. Urðu þeir á allar rœður sáttir sín á milli. Síðan fór byskup inn til kaupangs; tók þar ǫll alþýða vel við honum; hann spurði vendiliga eptir um tákn þau, er sǫgð váru frá Óláfi konungi; spurðisk honum vel til þess. Síðan gerði byskup orðsendingar inn á Stiklarstaði til Þorgils ok Gríms, sonar hans, ok stefndi þeim út til bœjar á fund sinn. Þeir feðgar lǫgðusk þá ferð eigi undir hǫfuð; fóru þeir út til bœjar á fund byskups. Þá segja þeir honum ǫll þau merki, er þeir hǫfðu vísir orðit, svá þat ok, hvar þeir hǫfðu komit líki konungs. Síðan sendi byskup eptir Einari þambarskelfi, ok kom Einarr til bœjar. Hǫfðu þeir Einarr ok byskup þá rœðu við konung ok Álfífu ok báðu, at konungr skyldi lof til gefa, at lík Óláfs konungs skyldi taka upp ór jǫrðu. Konungr lagði þar lof á ok bað byskup þar með fara, sem hann vildi. Þá var þar mikit fjǫlmenni í bœnum. Byskup ok Einarr ok menn með þeim fóru til, þar er lík konungsins var jarðat, ok létu þar til grafa. Kistan var þá komin upp mjǫk svá ór jǫrðu. Þat var margra manna tillag, at byskup léti konung grafa niðr í jǫrð at Klémenskirkju; en er liðit var frá andláti Óláfs konungs xii. mánuðr ok v. nætr, þá var upp tekinn heilagr dómr hans. Var þá enn kistan komin upp mjǫk ór jǫrðu, ok var þá kistan Óláfs konungs spánósa, svá sem nýskafin væri. Grímkell byskup gekk

þá til, þar er upp var lokin kistan Óláfs konungs; var þar dýrligr ilmr. Þá beraði byskup andlit konungs, ok var engan veg brugðit ásjónu hans, svá roði í kinnunum, sem þá myndi, ef hann væri nýsofnaðr. Á því fundu menn mikinn mun, þeir er sét hǫfðu Óláf konung, þá er hann fell, at síðan hafði vaxit hár ok negl, því næst sem þá myndi, ef hann hefði lífs verit hér í heimi alla þá stund síðan er hann fell. Þá gekk til at sjá líkama Óláfs konungs Sveinn konungr ok allir hǫfðingjar þeir, er þar váru. Þá mælti Álfífa: »furðu seint fúna menn í sandinum; ekki myndi svá vera, ef hann hefði í moldu legit«. Síðan tók byskup sǫx ok skar af hári konungsins ok svá at taka af kǫmpunum. Hann hafði haft langa kampa, svá sem þá var mǫnnum títt. Þá mælti byskup til konungs ok Álfífu: »nú er hár konungs ok kampar svá sítt, sem þá er hann andaðisk, en þvílíkt vaxit, sem nú séð þér hér af skorit«. Þá svarar Álfífa: »þá þykki mér hár þat heilagr dómr, ef þat brenn eigi í eldi; en opt hǫfum vér sét hár manna heilt ok ósakat, þeira er í jǫrðu hafa legit lengr en þessi maðr«. Síðan lét byskup taka eld í glóðarkeri ok blezaði ok lagði á reykelsi. Síðan lagði hann í eldinn hár Óláfs konungs; ok þá er brunnit var reykelsit alt, þá tók byskup upp hárit ór eldinum ok var þá hárit óbrunnit. Lét byskup þat sjá konung ok aðra hǫfðingja. Þá bað Álfífa leggja hárit í óvígðan eld; þá svarar Einarr þambarskelfir, bað hana þegja ok valði henni mǫrg hǫrð orð. Var þat þá byskups atkvæði ok konungs samþykki ok dómr allzherjar, at Óláfr konungr væri sannheilagr. Var þá líkami konungs borinn inn í Klémenskirkju ok veittr umbúnaðr yfir háaltári. Var kistan sveipt pelli ok tjaldat alt guðvefjum. Urðu þá þegar margs konar jartegnir at helgum dómi Óláfs konungs.

K. 245. Frá jartegn Óláfs konungs.

Þar á melnum, sem Óláfr konungr hafði í jǫrðu legit, kom upp fagr brunnr, ok fengu menn bót meina sinna af því vatni. Var þar veittr umbúnaðr, ok hefir þat vatn verit jafnan síðan vandliga varðveitt. Kápella var fyrst gǫr ok þar sett altárit, sem verit hafði leiðit konungsins, en nú stendr í þeim stað Kristskirkja. Lét Eysteinn erkibyskup þar setja háaltárit í þeim sama stað, sem leiðit hafði verit konungsins, þá er hann reisti þetta it mikla musteri, er nú stendr; hafði ok verit í þeim stað altárit í fornu Kristskirkju. Svá er sagt, at Óláfskirkja standi nú þar, sem þá stóð sú eyðiskemma, er lík Óláfs konungs var

náttsett í; þat er nú kallat Óláfshlíð, er heilagr dómr konungs var borinn upp af skipi, ok er þat nú í miðjum bœnum. Byskup varðveitti helgan dóm Óláfs konungs; skar hann hár hans ok negl, þvíat hvártveggja óx svá sem þá, at hann væri lifandi maðr hér í heimi; svá segir Sigvatr skáld:

165. Lýgk, nema Áleifr eigi
ýs sem kykvir tívar
(gœðik helzt í hróðri)
hárvǫxt (konungs ǫru),
enn helzk þeim. 's sýn seldi,
svǫrðr, es óx í Gǫrðum
(hann fekk læs) af ljósum,
(lausn) Valdamar, hausi.

Þórarinn loftunga orti um Svein Álfífuson kvæði þat, er Glælognskviða heitir, ok eru þessar vísur þar í:

166. Nú hefr sér
til sess hagat
þjóðkonungr
í Þrándheimi;
þar vill æ
ævi sína
bauga brjótr
byggðum ráða, —

167. Þars Áleifr
áðan byggði,
áðr hann hvarf
til himinríkis,
ok þar varð,
sem vitu allir,
kykvasettr
ór konungmanni.

168. Hafði sér
harðla ráðit
Haralds sonr
til himinríkis,
áðr seimbrjótr
at setti varð
— — —
— — — —.

169. Þar svát hreinn
með heilu liggr
lofsæll gramr
líki sínu,
ok þar kná,
sem kvikum manni,
hár ok negl
hǫnum vaxa.

170. Þar borðveggs
bjǫllur kneigu
of sæing hans
sjalfar hringjask,
ok hvern dag
heyra þjóðir
klokna hljóð
of konungmanni.

171. En þar upp
af altári
Kristi þæg
kerti brenna;
svá hefr Áleifr,
áðr andaðisk,
synðalauss
sǫlu borgit.

172. En herr manns,
es heilagr es
konungr sjalfr,
krýpr at gagni,
ok beiðendr
blindir sœkja
þjóðan máls,
en þaðan heilir.

173. Bið Áleif,
at unni þér
(hann 's goðs maðr)
grundar sinnar;
hann of getr
af goði sjǫlfum
ár ok frið
ǫllum mǫnnum,

174. þars þú rekr
fyr reginnagla
bóka máls
bœnir þínar.

Þórarinn loftunga var þá með Sveini konungi ok heyrði þessi stórmerki heilagleiks Óláfs konungs, at af himneskum krǫptum máttu menn heyra yfir hans helgum dómi hljóm, svá sem klukkur hringðisk ok kerti tendraðisk sjálf þar yfir altári af himneskum eldi. En svá sem Þórarinn segir, at til ins helga Óláfs konungs kom herr mannz, haltir ok blindir eða á annan veg sjúkir, en fóru þaðan heilir, getr hann ekki annars eða greinir, en þat myndi vera ótaligr fjǫlði manna, er heilsu fengu þá þegar í uphafi af jartegnagørð ins helga Óláfs konungs; en inar stœrstu jartegnir Óláfs konungs, þá eru þær mest ritaðar ok greindar, ok þær er síðarr hafa gǫrzk.

K. 246. Frá aldri ok ríki Óláfs konungs.

Svá segja menn, þeir er gløggliga telja, at Óláfr inn helgi væri konungr yfir Nóregi xv. vetr, síðan er Sveinn jarl fór ór landi; en áðr um vetrinn tók hann konungs nafn af Uplendingum; Sigvatr skáld segir svá:

175. Áleifr réð et øfra,
andprútt hǫfuð, landi
fulla vetr, áðr felli,
fimtán af því láni;
hverr hafi (hers) enn nørðra
heims enda sér kendan
(skjǫldungr helzk an skyldi
skemr) landreki fremri?.

Óláfr konungr inn helgi var þá hálffertøgr at aldri, er hann fell, at sǫgu Ara prests ins fróða. Hann hafði átt xx. fólkorrostur; svá segir Sigvatr skáld:

176. Sumir trúðu á goð gumnar;
grein varð liðs á miðli;
(folkorrostur fylkir
framráðr tjøgu háði);
frægr bað hann á hœgri
hǫnd kristit lið standa;
feðr Magnús biðk fagna
flóttskjǫrrum goð dróttin.

Nú er sagðr nǫkkurr hlutr sǫgu Óláfs konungs, frá nǫkkurum tíðendum þeim, er gerðusk, meðan hann réð Nóregi, ok svá frá falli hans ok því, er helgi hans kom upp. En nú skal þat eigi niðri liggja, er honum er þó mest vegsemð í, at segja frá jartegnagørð hans, þótt þat sé síðarr ritit í þessarri bók.

K. 247. Frá Þrœndum.

Sveinn konungr Knútsson réð fyrir Nóregi nǫkkura vetr; hann var bernskr bæði at aldri ok at ráðum. Álfífa, móðir hans, hafði þá mest landráð, ok váru landzmenn miklir óvinir hennar, bæði þá ok jafnan síðan. Danskir menn hǫfðu þá yfirgang mikinn í Nóregi, en landzmenn kunnu því illa. Þá er slíkar rœður váru uppi hafðar, þá kendu landzmenn aðrir þat Þrœndum, at þeir hefði mestu um valdit, er Óláfr konungr inn helgi var feldr frá landi, en Nóregsmenn hǫfðu lagzk undir þetta illa ríki, er ánauð ok ófrelsi gekk þar yfir alt fólk, bæði ríka menn ok óríka ok alþýðu, kǫlluðu þeir Þrœndi skylda til at veita upreist — »til þess, at hrinda af oss þessu ríki«. Var þat ok virðing landzmanna, at Þrœndir hefði mestan styrk þá í Nóregi af hǫfðingjum sínum ok fjǫlmenni því, er þar var. En er Þrœndir vissu, at landzmenn veittu þeim ámæli, þá kǫnnuðusk þeir við, at þat var sannmæli ok þá hafði hent glœpska mikil, er þeir hǫfðu Óláf konung tekit af lífi ok láði, ok þat með, at þeim var sín óhamingja miklu illu goldin. Hǫfðu þeir hǫfðingjar stefnur ok ráðagørð sín á milli. Var þar Einarr þambarskelfir uphafsmaðr at þeim ráðum. Svá var ok um Kálf Árnason, at þá fann hann, í hverja snǫru hann hafði gengit af áeggjan Knúts konungs; þau heit, er hann hafði Kálfi heitit eða veitt, þá rufusk þau ǫll; þvíat Knútr konungr hafði Kálfi heitit jarldómi ok yfirsókn um Nóreg allan, en Kálfr hafði verit hǫfuðsmaðr at halda orrostu við Óláf konung ok fella hann frá landi; hafði Kálfr engar nafnbœtr meiri en áðr; þóttisk hann vera blektr mjǫk; ok fóru þá orðsendingar milli þeira brœðra Kálfs ok Finnz, Þorbergs ok Árna, ok samðisk þá frændsemi þeira.

K. 248. Útboð Sveins konungs.

Þá er Sveinn hafði verit konungr iii. vetr í Nóregi, spurðusk þau tíðendi til Nóregs, at fyrir vestan haf eflðisk flokkr, ok var sá hǫfðingi fyrir, er nefndr er Tryggvi; hann kallaðisk sonr Óláfs Tryggvasonar ok Gyðu ensku. En er Sveinn konungr spurði þat, at útlendr herr myndi koma í land, þá bauð hann liði út norðan ór landi, ok fóru flestir lendir menn með honum ór Þrándheimi. Einarr þambarskelfir settisk heima ok vildi eigi fara með Sveini konungi. En er orðsending Sveins konungs kom til Kálfs inn á Eggju, sú, at hann skyldi róa leiðangr með

konungi, þá tók Kálfr tvítøgsessu, er hann átti; gekk hann þar á með húskarla sína ok bjósk sem ákafligast, helt síðan út eptir firði ok beið ekki Sveins konungs. Helt Kálfr síðan suðr á Mœri, léttir þeiri ferð eigi fyrr, en hann kom suðr í Gizka til Þorbergs, bróður síns. Síðan lǫgðu þeir stefnu með sér allir brœðr, Árnasynir, ok hǫfðu ráðagørð milli sín. Eptir þat fór Kálfr norðr aptr, en er hann kom í Frekeyjarsund, þá lá þar fyrir í sundinu Sveinn konungr með her sinn; en er Kálfr røri sunnan í sundit, þá kǫlluðusk þeir á; báðu konungsmenn Kálf at leggja ok fylgja konungi ok verja land hans. Kálfr svarar: »fullgǫrt hefi ek þat, ef eigi er ofgǫrt, at berjask við vára landzmenn til ríkis Knýtlingum«. Þeir Kálfr røru þá norðr leið sína; fór hann þá til þess, er hann kom heim á Eggju. Engi þeira Árnasona røri þenna leiðangr með konungi. Sveinn konungr helt liði sínu suðr í land. En er hann spurði ekki til, at herrinn væri vestan kominn, þá helt hann suðr á Rogaland ok alt á Agðir, þvíat menn gátu þess til at Tryggvi myndi vilja leita fyrst í Víkina austr, þvíat þar hafði verit forellri hans ok haft traust mest; átti hann þar mikinn frændastyrk.

K. 249. Fall Tryggva.

Tryggvi konungr, er hann helt vestan, kom liði sínu útan at Hǫrðalandi. Þá spurði hann, at Sveinn konungr hafði suðr siglt; helt þá Tryggvi konungr suðr á Rogaland. En er Sveinn konungr fekk njósn um fǫr Tryggva, þá er hann var vestan kominn, þá snøri hann aptr norðr með her sinn, ok varð fundr þeira Tryggva fyrir innan Bókn í Sóknarsundi, nær því er fallit hafði Erlingr Skjálgsson. Þar varð mikil orrosta ok hǫrð. Svá segja menn, at Tryggvi skaut báðum hǫndum senn gaflǫkum; hann mælti: »svá kendi minn faðir mér at messa«. Þat hǫfðu mælt óvinir hans, at hann myndi vera sonr prests eins, en hann hrósaði því, at hann líkðisk þá meirr Óláfi konungi Tryggvasyni; var Tryggvi ok inn gørviligsti maðr. Í þeiri orrostu fell Tryggvi konungr ok mart lið hans, en sumt kom á flótta, en sumt gekk til griða; svá segir í Tryggvaflokki:

177. Tíreggjaðr fór Tryggvi
(tóksk morð af því) norðan,
en Sveinn konungr, sinni,
sunnan, ferð at gunni;
nær vask þausnum þeira,
þat bar skjótt at móti,
herr týndi þar, harða,
(hjǫrgǫll vas þá) fjǫrvi.

Þessarrar orrostu getr í þeim flokki, er ortr var um Svein konung:

178. Vasa sunnudag, svanni,
(seggr hné margr und eggjar)
morgin þann sem manni
mær lauk eða ǫl bæri,
þás Sveinn konungr sína
saman tengja bað drengi
(hrátt gafsk hold at slíta
hrafni) skeiðar stafna.

Sveinn konungr réð þá enn landi eptir orrostu þessa; var þá góðr friðr. Sat Sveinn konungr þann vetr eptir suðr í landi.

K. 250. Ráðagørð Kálfs ok Einars þambarskelfis.

Einarr þambarskelfir ok Kálfr Árnason áttu þann vetr stefnur sín á milli ok ráðagørð ok hittusk í kaupangi. Þá kom þar til Kálfs Árnasonar sendimaðr Knúts konungs ok bar honum orðsending Knúts konungs til þess, at Kálfr skyldi senda honum þrennar tylptir øxa ok láta vanda mjǫk. Kálfr svarar: »engar mun ek øxar senda Knúti konungi; seg honum, at ek skal fá øxar Sveini, søni hans, svá at honum skal eigi þykkja skorta.«

K. 251. Ferð Einars ór landi.

Um várit snimma byrja þeir ferð sína Einarr þambarskelfir ok Kálfr Árnason ok hǫfðu mikla sveit manna ok it bezta mannval, er til var í Þrœndalǫgum. Þeir fóru um várit austr um Kjǫl til Jamtalandz, þá til Helsingjalandz ok kómu fram í Svíþjóð, réðu þar til skipa; fóru um sumarit austr í Garðaríki, kómu um haustit til Aldeigjuborgar. Gerðu þeir þá sendimenn upp til Hólmgarðz á fund Jarizleifs konungs með þeim orðsendingum, at þeir buðu Magnúsi, syni Óláfs konungs ins helga, at taka við honum ok fylgja honum til Nóregs ok veita honum styrk til þess, at hann fái fǫðurleifð sína, ok halda hann til konungs yfir landi. En er þessi orðsending kom til Jarizleifs konungs, þá tók hann ráðagørð við dróttningina ok aðra hǫfðingja sína; kom þat ásamt með þeim, at Norðmǫnnum váru orð gǫr ok stefnt þeim þannug á fund Jarizleifs konungs ok þeira Magnús; váru þeim grið seld til þeirar ferðar. En er þeir kómu til Hólmgarðz, þá staðfestisk þat með þeim at Norðmenn þeir, er þar váru komnir, gengu til handa Magnúsi ok gerðusk hans menn ok bundu þat svardǫgum við Kálf ok alla þá menn, er á Stiklar-

stǫðum hǫfðu verit í mót Óláfi konungi. Veitti Magnús tryggðir ok fulla sætt ok festi svardǫgum, at hann skyldi vera þeim ǫllum tryggr ok trúr, þótt hann fengi í Nóregi ríki ok konungdóm; skyldi hann gerask fóstrson Kálfs Arnasonar, en Kálfr vera skyldr at gera þau verk ǫll, er Magnúsi þœtti þā vera sitt ríki meira eða frjálsara en áðr.

Uphaf Magnús konungs góða.

K. 1.

Magnús Óláfsson byrjaði ferð sína eptir jólin austan af Hólmgarði ofan til Aldeigjuborgar; taka þeir at búa skip sín, er ísa leysti um várit; þess getr Arnórr jarlaskáld í Magnúsdrápu:

1. Nú hykk rjóðanda reiðu
rógǫrs, þvít veitk gǫrva,
(þegi seimbrotar) segja
seggjum hneitis eggja;
vasa ellifu allra
ormsetrs hati vetra,
hraustr þás herskip glæsti
Hǫrða vinr ór Gǫrðum.

Magnús konungr helt austan um várit til Svíþjóðar; svá segir Arnórr:

2. Þing bauð út enn ungi
eggrjóðandi þjóðum,
fim bar hirð til hǫmlu
hervæðr ara bræðis;
salt skar húfi héltum
hraustr þjóðkonungr austan,
bǫru brimlogs rýri
brún veðr at Sigtúnum.

Hér segir, at Magnús konungr, þá er hann fór austan ór Garðaríki, at hann sigldi fyrst til Svíþjóðar ok upp til Sigtúna. Þá var konungr í Svíþjóð Emundr Óláfsson; þar var þá ok Ástríðr drótning, er átt hafði inn helgi Óláfr konungr; hon fagnaði forkunnar vel Magnúsi, stjúpsyni sínum, ok lét þegar stefna fjǫlment þing, þar sem kallat er á Hǫngrum. En á því þingi talaði Ástríðr ok segir svá: »hér er nú kominn með oss sonr ins helga Óláfs konungs, er Magnús heitir; ætlar nú ferð sína til Nóregs at sœkja fǫðurarf sinn; er mér skylda mikil at styrkja hann til þessarrar ferðar, þvíat hann er stjúpson minn, svá sem þat er ǫllum kunnigt, bæði Svíum ok Norðmǫnnum; skal ek hér engan hlut til spara, þann er ek hefi fǫng á, at hans styrkr mætti mestr verða, bæði fjǫlmenni þat, er ek á forráð á, ok svá fé ;svá þeir allir, er til þessar ferðar ráðask með honum, skulu eiga heimla mína vináttu fullkomna. Ek vil því ok lýsa, at ek skal ráðask

til ferðarinnar með honum; mun þat þá ǫllum auðsýnt, at ek spari eigi aðra hluti til liðsemðar við hann, þá er ek má honum veita«. Síðan talaði hon langt ok snjalt; en er hon hætti, þá svǫruðu margir, sǫgðu svá, at Svíar hǫfðu lítla tírarfǫr farit til Nóregs, þá er þeir fylgðu Óláfi konungi, feðr hans — »ok er eigi hér betra at ván, er þessi konungr er, segja þeir, eru menn fyrir þá sǫk ófúsir þessarrar ferðar«. Ástríðr svarar: »allir þeir, er nǫkkurir hreystimenn vilja vera, munu ekki æðrask um slíkt. En ef menn hafa látit frændr sína með inum helga Óláfi konungi eða sjálfir sár fengit, þá er þat nú drengskapr, at fara nú til Nóregs ok hefna þess«. Kom Ástríðr svá orðum sínum ok liðveizlu, at fjǫlði liðs varð til með Ástríði at fylgja honum til Nóregs; þess getr Sigvatr skáld:

3. Hrein getum hála launa
hnossfjǫlð lofi ossu
Áleifs dœtr, sús átti
jǫfurr sighvatastr digri;
þings beið herr á Hǫngrum
hundmargr Svía grundar,
austr es Ástríðr lýsti
Áleifs sonar mǫlum.

4. Máttit hón við hætna
heilráð Svía deila
meir, þótt Magnús væri
margnenninn sonr hennar;
olli hǫn því, at allri
áttleifð Haralds knátti,
mest með mǫtkum Kristi,
Magnús konungr fagna.

5. Mildr á mensku at gjalda
Magnús (en því fǫgnum),
þat gerði vin virða
víðlendan, Ástríði;
hǫn hefr svá komit sínum
(sǫnn) at fǫ́ mun ǫnnur
(orð gerik drós til dýrðar)
djúprǫð kona stjúpi.

Svá segir Þjóðólfr skáld í Magnúsflokki:

6. Út rétt, allvaldr, skjóta
(ekin dúðisk rǫ́) snekkju,
en þrítøgt skip (þrautar),
þann tíð, í haf skríða;
vægðit vendi sveigðum
veðr ótt of þér, dróttinn;
hlóðu hirðmenn prúðir
húnskript í Sigtúnum.

K. 2. Ferð Magnús konungs ór Svíþjóð.

Magnús Óláfsson hóf ferð sína af Sigtúnum ok hafði þá lið mikit, er Svíar hǫfðu fengit honum. Þeir fóru fœti um Svíþjóð ok svá til Helsingjalandz; svá segir Arnórr jarlaskáld:

7. Rauðar bǫruð randir síðan,
rimmu Yggr, of sœnskar byggðir;
eigi gazt þú liðs kost lágan,
lands-folk sótti þér til handa;
austan þurðu, ulfa ferðar
ǫldum kunnr, með hvíta skjǫldu,
tungu rjóðr, til tírar þinga
teknir menn, ok dǫrr en reknu.

Síðan fór Magnús Óláfsson austan um Jamtaland ok um Kjǫl ok ofan í Þrándheim, ok tók þegar alt landzfólk vel við honum. En menn Sveins konungs, þegar er þeir spurðu, at Magnús, sonr Óláfs konungs, var þar í land kominn, þá flýðu allir víz vegar ok forðuðu sér, varð þar engi mótstaða veitt Magnúsi. Var Sveinn konungr suðr í landi. Svá segir Arnórr jarlaskáld:

8. Austan komt með allra hæstum,
Yggjar mǫ́s, í þrœnzkar byggðir,
fiðrirjóðr, en fjandmenn yðra
falma kóðu, œgishjalmi;
breiðask vissu, blágamms fœðir
benja kolgu, yðrir dolgar
(hræddir urðu fjǫrvi at forða
fjandmenn þínir) vesǫld sína.

K. 3. Magnús Óláfsson til konungs tekinn.

Magnús Óláfsson fór með liði sínu út til kaupangs, var honum þar vel fagnat. Síðan lét hann stefna Eyraþing; en er bóndafólkit kom til þings, þá var þar Magnús til konungs tekinn yfir land alt, svá vítt sem haft hafði Óláfr konungr, faðir hans. Síðan tók Magnús konungr sér hirð ok gerði lenda menn, hann skipaði alt í heruðum mǫnnum í ármenningar ok i sýslur. Magnús konungr bauð út leiðangri þegar um haustit um allan Þrándheim; varð honum gott til liðs, helt síðan herinum suðr með landi.

K. 4. Flótti Sveins konungs.

Sveinn konungr Álfífuson var þá staddr á Sunn-Hǫrðalandi, er hann spurði hersǫgu þessa; lét hann þegar skera upp herǫr ok senda iiii. vega frá sér; stefndi til sín bóndafólki ok lét þat fylgja, at úti skyldi vera almenningr at liði ok skipum ok verja land með honum. Lið þat alt, er þannug var næst konungi, sótti á fund hans; átti konungr þá þing ok tal við bœndr ok bar þá upp ørendi sín, segir svá, at hann vill halda til móts við Magnús konung, son Óláfs konungs, ok halda við hann orrostu, ef bœndr vilja fylgja honum. Mælti konungr heldr skamt. Bœndr gerðu lítinn róm at máli hans. Síðan tǫluðu danskir hǫfðingjar, þeir er með konungi váru, langar tǫlur ok snjallar, en bœndr svǫruðu ok tǫluðu í mót, sǫgðu margir, at þeir vildi fylgja Sveini konungi ok berjask með honum, en sumir neittu; sumir þǫgðu með ǫllu, sumir sǫgðu svá, at þeir mundu leita á fund Magnús konungs, þegar er þeir næði. Þá svarar Sveinn konungr: »svá lízk mér, sem hér sé komit fátt bóndafólk, þat er vér hǫfðum orð send, en

þessir bœndr, er hér eru, segja sjálfum oss, at þeir vilja fylgja Magnúsi konungi ,þá sýnisk mér sem oss myni allir einir til liðsemðar ok hinir, er segja, at kyrrir vili vera; slíkt sama þeir, er þegja um; en hinir, er segja, at oss vili fylgja, þá mun sá annarr hverr eða fleiri, er oss myni ekki tiltak til vera, ef vér leggjum til orrostu við Magnús konung; er þat mitt ráð, at vér leggim oss ekki á trúnað þessa bónda, fǫrum heldr þannug, er oss er fólk alt tryggt ok trútt, hǫfum vér þar gnógan styrk at vinna undir oss land þetta«. En þegar er konungr hafði þenna órskurð veitt, þá fylgðu allir hans menn þessu ráði. Snúa þeir þá um stǫfnum ok drógu segl sín; siglði Sveinn konungr þá austr með landi ok létti eigi fyrr en hann kom til Danmarkar; var honum þar vel fagnat. En er hann hitti Hǫrðaknút, bróður sinn, þá bauð hann Sveini konungi at hafa þar ríki með sér í Danmǫrk, ok þekðisk Sveinn þat.

K. 5. Ferð Magnús konungs í Nóregi.

Magnús konungr fór um haustit alt austr til landzenda, ok var hann til konungs tekinn um alt land, ok varð alt landzfólk því fegit, er Magnús var konungr orðinn. Þat sama haust andaðisk Knútr inn ríki í Englandi ídús Nóvembris; hann var jarðaðr í Vincestr; þá hafði hann verit konungr yfir Danmǫrk xxvii. vetr, en bæði ok yfir Englandi xxiiii. vetr, en þar með yfir Nóregi vii. vetr. Þá var til konungs tekinn á Englandi Haraldr, sonr Knúts. Þann sama vetr andaðisk Sveinn Álfífuson í Danmǫrk. Þjóðólfr kvað svá um Magnús konung:

9. Aur spornuðuð, arnar
ilrjóðr, af Svíþjóðu;
herr fylgði þér harri
hraustr í Nóreg austan;
flýði Sveinn en síðan
sannráðinn frá láði;
erlendis frák undan
Álfífu son drífa.

Bjarni Gullbrárskáld orti um Kálf Árnason:

10. Hafa lézt unga jǫfra
erfð, sem til réð hverfa;
satt 's at sitja knátti
Sveinn at Danmǫrk einni;
kenduð, Kálfr, til landa
kappfúsum Magnúsi,
(olluð ér því 's stillir
jǫrð of fekk) ór Gǫrðum.

Magnús konungr var þann vetr yfir Nóregi, en Hǫrðaknútr yfir Danmǫrk.

K. 6. Félag Knúts ok Magnús konungs.

Eptir um várit bauð hvárrtveggi konunganna leiðangri út, ok fóru þau orð um, at þeir mundu til orrostu leggja við Elfi. En er hvárrtveggi herrinn sótti til móts við annan, þá gerðu lendir menn njósn ór hváru tveggja liði til frænda sinna ok vina, ok fylgði þat orðsending hvárratveggju, at menn skyldu gera frið milli konunganna. En fyrir því at konungar váru báðir bernskir ok ungir, þá hǫfðu landráð fyrir þeim ríkismenn, þeir er til þess váru teknir í hváru tveggja landi; kom þá svá, at sáttarstefna var lǫgð með konungum. Síðan funnusk þeir sjálfir, ok var þá rœtt um sættir ok kom þat í sáttmál, at konungarnir svǫrðusk í brœðralag ok settu frið milli sín, meðan beggja þeira líf væri, en ef annarr þeira andaðisk sonlauss, þá skyldi sá þeira, er eptir lifði, taka eptir hann lǫnd ok þegna. Xii. menn, þeir er ágætastir váru af hváru ríkinu, svǫrðu þar til með konungunum, at þessi sætt skyldi haldask, meðan nǫkkurr þeira lifði. Skilðusk þá konungarnir, ok fór hvárrtveggi heim í sitt ríki, ok helzk þessi sátt meðan þeir lifðu.

K. 7. Frá Ástríði drótningu.

Ástríðr drótning, er átt hafði Óláfr konungr inn helgi, kom í Nóreg með Magnúsi konungi, stjúpsyni sínum, ok var með honum í góðu yfirlæti, sem vert var. Þá kom ok til hirðarinnar Álfhildr, móðir Magnús konungs; tók konungr hana þegar með inum mestum kærleikum ok setti hana vegsamliga. En Álfhildi varð, sem mǫrgum kann verða, þeim er fá ríkdóminn, at henni aflaðisk eigi seinna metnaðrinn, svá at henni líkaði illa þat, er Ástríðr drótning var nǫkkuru meira metin en hon í sessi eða annarri þjónostu; vildi Álfhildr sitja nærr konungi, en Ástríðr kallaði hana ambátt sína, svá sem fyrr hafði verit, þá er Ástríðr var drótning yfir Nóregi, þá er Óláfr konungr réð landi; vildi Ástríðr fyrir engan mun eiga sess við Álfhildi, máttu þær ekki í einu herbergi vera. Sigvatr skáld hafði farit til Rúms, þá er orrosta var á Stiklarstoðum; en er hann var sunnan á leið, spurði hann fall Óláfs konungs, var honum þat inn mesti harmr; hann kvað þá:

11. Stóðk á Munt, ok mintumk breið ok brynjur síðar,
mǫrg hvar sundr fló targa borgum nær of morgin;

munða ek þanns unði
(ǫndverðan brum) lǫndum
(faðir minn vas þar þenna
Þorrøðr) konung forðum.

Sigvatr gekk einn dag um þorp nǫkkut ok heyrði, at einn hverr húsbóndi veinaði mjǫk, er hann hafði mist konu sinnar, barði á brjóst sér ok reif klæði af sér, grét mjǫk, segir, at hann vildi gjarna deyja; Sigvatr kvað:

12. Fúss læzk maðr, ef missir
meyjar faðms, at deyja;
keypt es ǫ́st, ef eptir,
of, látinn skal gráta;
en fullhugi fellir
flóttstyggr, sás varð dróttin,
várt torrek lízk verra,
vígtár, konungs ǫ́rum.

K. 8. Frá Sigvati skáld.

Sigvatr kom heim í Nóreg, hann átti bú ok bǫrn í Prándheimi. Fór hann sunnan fyrir land á byrðingi; en er þeir lágu í Hillarsundi, þá sá þeir, hvar hrafnar margir flugu; Sigvatr kvað:

13. Hrafna sék til hafnar
(hræs minnask þeir) sinna,
þars flaut und nið nýtum
Norðmanna skip forðum;
gjalla hǫ́tt fyr Hillar
hvern dag frekir ernir,
endr þeirs Áleifr grendi
innan, mǫrgu sinni.

En er Sigvatr kom norðr til kaupangs, þá var þar Sveinn konungr ok bauð Sigvati at fara til sín, þvíat hann hafði verit fyrr með Knúti inum ríka, fǫður Sveins konungs. Sigvatr segir, at hann vill fara heim til bús síns. Pat var einn dag, er Sigvatr gekk út á stræti; hann sá, hvar konungs menn léku; Sigvatr kvað:

14. Geng 'k of þvert frá þengils
(þróask ekki mér) rekka,
emk sem bast (í brjósti)
bleikr, verðungar leiki;
minnumk ek, hvar manna
minn dróttinn lék sinna
opt á óðals toptum
orðsæll ok vér forðum.

Síðan fór hann til bús síns. Hann heyrði marga menn ámæla sér ok segja, at hann hefði hlaupizk frá Óláfi konungi; Sigvatr kvað:

15. Hafa láti mik heitan
Hvítakristr at víti
eld, ef Áleif vildak
(emk skirr of þat) firrask;
vatnœrin hefk vitni,
vask til Rúms í haska,
(ǫld leynik því aldri)
annarra þau manna.

Sigvatr unði illa heima; hann gekk úti um dag ok kvað:

16. Hǫ́ þótti mér hlæja
hǫll of Nóreg allan
(fyrr vask kendr á knǫrrum)
klif, meðan Áleifr lifði;

nú þykki mér miklu
(mitt stríð es svá) hlíðir,
jǫfurs hylli varðk alla,
óblíðari síðan.

Sigvatr fór ǫndverðan vetr austr um Kjǫl til Jamtalandz ok þá til Helsingjalandz ok kom fram í Svíþjóð ok fór þegar til Ástríðar drótningar ok var með henni í góðu yfirlæti langa hríð. Ok var hann ok með Ǫnundi konungi, bróður hennar, ok þá af honum x. merkr brendar; svá segir í Knútsdrápu. Sigvatr spurði optliga, er hann fann kaupmenn Hólmgarðzfara, hvat þeir kynni segja honum til Magnús Óláfssonar; hann kvað:

17. Enn lystir mik austan
(erut of spǫrð) ór Gǫrðum
(frá ǫðlingi ungum
opt byrjuð lof) spyrja;
fréttik smás, þótt smæstir
smoglir ástar foglar,
þinig ljúgumk fǫr, fljúgi,
fylkis niðs, á miðli.

K. 9. Frá Magnúsi konungi.

En er Magnús Óláfsson kom til Svíþjóðar ór Garðaríki, þá var Sigvatr þar fyrir með Ástríði drótningu, ok urðu þau ǫll fegin mjǫk. Þá kvað Sigvatr:

18. Heim sóttir þú hættinn
hǫnd, en vel mátt lǫndum
(þinn stoðak mǫtt) sem mǫnn-
Magnús konungr, fagna; [um,
fœrak víst, þvít vǫrum,
»varðr« at þér í Garða
»skrifnask skírinafna
skript«, þjóðkonungr, »niptar«.

Síðan rézk Sigvatr í ferð með Ástríði drótningu at fylgja Magnúsi til Nóregs. Sigvatr kvað:

19. Minn hug segik mǫnnum,
Magnús, at ek fagna
(goðs lán es þat) þínu
þingdrífu vel lífi;
ætti 's, drengja dróttinn,
dyrðar sonr ef yrði,
þjóð mætti fǫ́ fœðask,
feðr glíkr, konung slíkan.

En er Magnús var konungr orðinn yfir Nóregi, þá fylgði Sigvatr skáld honum ok var inn kærsti konungi. Hann kvað þá þetta, þá er Ástríðr drótning ok Álfhildr konungsmóðir hǫfðu skotizk á orðum nǫkkurum:

20. Ástríði lát œðri,
Alfhildr, an þik sjalfa,
þér þótt þinn hagr stórum
(þat vildi goð) batni.

K. 10. Gǫrt skrín Óláfs konungs.

Magnús konungr lét gera skrín ok búa gulli ok silfri ok setja steinum. En skrín þat var svá gǫrt bæði at mikilleik ok at ǫðrum vexti sem líkkista, en svalir undir niðri, en yfir uppi vétt vaxit sem ræfr ok þar af upp hǫfuð ok burst; eru á véttinu

lamar á bak en hespur fyrir ok þar læst með lukli. Síðan lét Magnús konungr leggja í skrín þat helgan dóm Oláfs konungs. Urðu þar margar jartegnir at helgum dómi Óláfs konungs; þess getr Sigvatr skáld:

21. Gǫrt 's, þeims gótt bar hjarta,
gollit skrín at mínum
(hrósak helgi ræsis)
(hann sótti goð) drótni;
ár gengr margr frá mæru
meiðr þess konungs leiði
hreins með heilar sjónir
hrings, es blindr kom þingat.

Þá var þat í lǫg tekit um allan Nóreg at halda heilagt hátíð Óláfs konungs, var þá sá dagr þegar þar svá haldinn sem inar œztu hátíðir; þess getr Sigvatr skáld:

22. Oss dugir Áleifs messu
(jǫfur magnar goð) fagna
meinalaust í mínu,
Magnús fǫður, húsi;
skyldr emk skilfings halda
skolllaust, þess 's bjó golli,
helgi, handar tjǫlgur,
harmdauða, mér, rauðu.

K. 11. Frá Þóri hund.

Þórir hundr fór af landi í brot lítlu eptir fall Óláfs konungs. Þórir fór út til Jórsala, ok er þat margra manna sǫgn, at hann hafi eigi aptr komit. Sigurðr hét sonr Þóris hundz, faðir Rannveigar, er átti Jóan, sonr Árna Árnasonar; þeira bǫrn váru þau Víðkunnr í Bjarkey ok Sigurðr hundr, Erlingr ok Jarðþrúðr.

K. 12. Víg Háreks ór Þjóttu.

Hárekr ór Þjóttu sat heima at búum sínum alt þar til, er Magnús Óláfsson kom í land ok hann var konungr. Þá fór Hárekr suðr til Þrándheims á fund Magnús konungs. Þá var þar með Magnúsi konungi Ásmundr Grankelsson. En er Hárekr gekk upp af skipi, er hann kom til Niðaróss, en Ásmundr stóð í loptsvǫlum hjá konungi, þeir sá Hárek ok kendu; Ásmundr mælti til konungs: »nú vil ek gjalda Háreki dráp fǫður míns«. Hann hafði í hendi breiðøxi lítla ok þunnslegna. Konungr leit til hans ok mælti: »haf heldr øxi mína — sú var veggslegin ok þykk — enn mælti konungr: »ætla svá, Ásmundr, at hǫrð munu bein í þeim karli«. Ásmundr tók øxina ok gekk ofan ór garðinum, ok er hann kom ofan á þverstrætit, þá gengu þeir Hárekr neðan í móti. Ásmundr hjó í hǫfuð Háreki, svá at þegar stóð øxin í heila niðri, var þat bani Háreks. En Ásmundr gekk upp aptr í garðinn til konungs, ok var egg ǫll fallin ór øxinni. Þá mælti konungr: »hvernig myndi nú hafa dugat in þunna øx?; mér

sýnisk sem þessi sé nú ónýt«. Síðan gaf Magnús konungr Ásmundi lén ok sýslu á Hálogalandi, ok eru þar margar frásagnir miklar um skipti þeira Ásmundar ok sona Háreks.

K. 13. Frá Þorgeiri flekk.

Kálfr Árnason hafði landráð mest með Magnúsi konungi fyrst nǫkkura stund. En þá gerðusk menn til áminningar við konung, hvar Kálfr hafði verit á Stiklarstǫðum; gerðisk Kálfi þá nǫkkuru vanngættra til skaps konungs. Þat bar at eitt sinn, þá er fjǫlment var með konungi ok kærðu menn mál sín, þá kom þar fyrir hann með sín skyld ørendi sá maðr, er fyrr er nefndr, Þorgeirr ór Veradal af Súlu; konungr gaf ekki gaum at orðum hans ok hlýddi þeim, er honum váru nærri. Þá mælti Þorgeirr til konungs hátt, svá at allir heyrðu, þeir er nær váru:

23. Mæl þú við mik,
Magnús konungr;
ek vas í fylgju
með fǫður þínum;
þá bark hǫggvinn
haus minn þaðan,
es þeir of dauðan
dǫgling stigu;
þú elskar
þá arma þjóð
dróttinsvika,
es djǫful hlœgðu.

Þá gerðu menn at óhljóð, en sumir báðu Þorgeir út ganga; konungr kallaði hann til sín ok lauk síðan ørendum hans, svá at Þorgeiri líkaði vel, ok hét honum vináttu sinni.

K. 14. Ferð Kálfs Árnasonar ór landi.

Þat var lítlu síðarr, er Magnús konungr var á veizlu at Haugi í Veradal; en er konungr sat at matborði, þá sat á aðra hǫnd honum Kálfr Árnason, en á aðra hǫnd Einarr þambarskelfir. Þá var svá komit, at konungr gerði fæð á við Kálf, en virði þá Einar mest. Konungr mælti til Einars: »vit skulum ríða í dag á Stiklarstaði, vil ek sjá þau merki, er þar hafa orðit«. Einarr svarar: »ekki kann ek þér þar af at segja; látt Kálf fara, fóstra þinn, hann mun þar kunna at segja frá tíðendum.« En er borð váru uppi, þá bjósk konungr til farar; hann mælti til Kálfs: »þú skalt fara með mér á Stiklarstaði«. Kálfr segir, at þat var ekki skylt. Þá stóð konungr upp ok mælti heldr reiðuliga: »fara skaltu, Kálfr«. Síðan gekk konungr út. Kálfr klæddisk skjótt ok mælti til sveins síns: »þú skalt ríða inn á Eggju ok biðja húskarla mína hafa hvert fat á skipi fyrir sólarfall«. Konungr reið á Stiklarstaði ok Kálfr með honum, stigu af hestum

ok gengu þar til er bardaginn hafði verit. Þá mælti konungr til Kálfs: »hvar er sá staðr, er konungrinn fell?«. Kálfr svarar ok rétti frá sér spjótskaptit: »hér lá hann fallinn« segir hann. Konungr mælti þá: »hvar vartu þá, Kálfr?«. Hann svarar: »hér sem nú stend ek«. Konungr mælti ok var þá rauðr sem dreyri: »taka myndi þá øx þín til hans«. Kálfr svarar: »ekki tók øx mín til hans«; gekk hann þá í brot til hests síns, hljóp á bak ok reið leið sína ok allir hans menn, en konungr reið aptr til Haugs. Kálfr kom um kveldit inn á Eggju, var skip hans búit fyrir bryggjum ok á komit lausafé alt ok skipat af húskǫrlum hans; heldu þeir þegar um nóttina út eptir firði, fór Kálfr síðan dag ok nótt, svá sem byr gaf; sigldi hann þá vestr um haf ok dvalðisk þar lengi, herjaði um Skotland ok um Írland ok Suðreyjar; þess getr Bjarni Gullbrárskáld í Kálfsflokki:

24. Þér frák, Þórbergs hlýri,
(þess gerðusk ér verðir)
helt því unz herr of spilti,
Haralds bróðurson góðan;
vǫkðu ǫfundmenn ykkar
iðula róg á miðlum
(óþǫrf lízk mér) arfa
Áleifs (í þeim mǫ́lum).

K. 15. Heitan bónda.

Magnús konungr kastaði eigu sinni á Viggju, er Hrútr hafði átt, ok Kviststaði, er Þorgeirr hafði átt, svá ok á Eggju ok á alt þat fé, er Kálfr átti eptir, ok margar aðrar stórar eignir lét hann þá falla í konungsgarð, þær er þeir hǫfðu átt, er fallit hǫfðu á Stiklarstǫðum í bónda liði; hann gerði ok við marga þá menn stórar refsingar, er í þeiri orrostu hǫfðu verit í mót Óláfi konungi, suma rak hann af landi ok af sumum tók hann stórfé; fyrir sumum lét hann bú hǫggva. Þá tóku bœndr at gera kurr ok mæltu sín í milli: »hvat mun konungr þessi fyrir ætla, er hann brýtr lǫg á oss, þau er setti Hákon konungr inn góði? Man hann eigi þat, at vér hǫfum jafnan eigi þolat vanréttit? Mun hann hafa farar fǫður síns eða annarra hǫfðingja þeira, er vér hǫfum af lífi tekit, þá er oss leiddisk ofsi þeira ok lǫglausa«. Þessi kurr var víða í landi. Sygnir hǫfðu liðsamnað ok þat orð á, at þeir mundu halda til orrostu við Magnús konung, ef hann fœri þar. Magnús konungr var þá á Hǫrðalandi ok hafði þar lið mikit ok lét sem þá myndi hann fara norðr í Sogn. Þessa urðu varir vinir konungs, ok gengu xii. menn á málstefnu, ok samðisk þat með þeim, at hluta til einn mann at segja konungi þenna kurr; en svá var til stilt, at Sigvatr skáld hlaut.

K. 16. Bersǫglisvísur.

Sigvatr orti flokk, er kallaðr er Bersǫglisvísur, ok hefr hann fyrst um þat, at þeim þótti konungr ofmjǫk velkja ráðin at setja bœndr aptr, þá er heituðusk at reisa ófrið í móti honum; hann kvað:

25. Fregnk, at suðr með Sygnum
Sigvatr hefr gram lattan
folkorrostu at freista;
ferk, ef þó skolum berjask;
fǫrum í vǫpn ok verjum
vel (tyst) konung, lystir,
(hvé lengi skal) hringum,
(hans grund) til þess fundar.

Í því sama kvæði eru þessar vísur:

26. Hét, sás fell á Fitjum,
fjǫlgegn ok réð hegna
heiptar rán, en hǫnum,
Hǫkunn, firar unnu;
þjóð helt fast á fóstra
fjǫlblíðs lǫgum síðan
(enn eru af því minni)
Aðalsteins (bóendr seinir)

27. Rétt hygg kjósa knǫttu
karlfolk ok svá jarla,
af því at eignum lofða
Áláfar frið gǫfu;
Haralds arfi lét haldask
hvardyggr ok sonr Tryggva
lǫg, þaus lýðar þǫgu
laukjǫfn af þeim nǫfnum.

28. Skalat ráðgjǫfum reiðask
(ryðr þat, konungr) yðrum
(dróttins orð til dýrðar)
dǫglingr, við bersǫgli;
hafa kveðask lǫg, nema ljúgi
landherr bóendr verri,
endr í Ulfasundum,
ǫnnur, an hézt mǫnnum.

29. Hverr eggjar þik, harri
heiptar strangr, at ganga
(opt reynir þú) þínum
(þunn stǫl) á bak mǫlum?;
fastorðr skyli fyrða,
fengsæll, vesa þengill,
hœfir heit at rjúfa,
hjaldrmǫgnuðr, þér aldri.

30. Hverr eggjar þik hǫggva,
hjaldrgegnir, bú þegna?
ofrausn es þat jǫfri
innan lands at vinna;
engr hafði svá ungum
áðr bragningi ráðit;
rán hykk rekkum þínum
(reiðr 's herr) konungr leiðask,

31. Gjalt varhuga, veltir,
viðr þeims nú ferr hiðra,
þjófs (skal hǫnd í hófi)
hǫlða kytt (of stytta);
vinr 's sás, varmra benja
vǫrnuð býðr, en hlýðið,
tármútaris teitir,
til hvat búmenn vilja.

32. Hætt 's þats allir ætlask
(áðr skal við því ráða)
hárir menn, es heyrik
hót, skjǫldungi at móti;
greypt 's þat, 's hǫfðum hnepta
heldr ok niðr í feldi
(slegit hefr þǫgn á þegna)
þingmenn nǫsum stinga.

33. Eitt es mál, þats mæla:
mínn dróttinn leggr sína
eign á óðol þegna;
ǫfgask bóendr gǫfgir;
rán mun seggr, hinn 's sína
selr út, í því telja,
flaums at fellidómi
fǫðurleifð konungs greifum.

Eptir þessa áminning skipaðisk konungr vel, fluttu margir ok þessi orð fyrir konungi. Kom þá svá, at konungr átti tal við ina vitrustu menn, ok sǫmðu þeir þá lǫg sín. Síðan lét Magnús konungr ríta lǫgbók þá, er enn er í Þrándheimi ok kǫlluð er Grágás. Magnús konungr gerðisk vinsæll ok ástsæll af ǫllu landzfólki; var hann fyrir þá sǫk kallaðr Magnús inn góði.

K. 17. Frá Engla-konungum.

Haraldr Engla-konungr andaðisk v. vetrum eptir andlát Knúts ins ríka, fǫður síns; hann var jarðaðr hjá fǫður sínum í Vincestr. Eptir andlát hans tók konungdóm í Englandi Hǫrðaknútr, bróðir Haraldz, annarr sonr gamla-Knúts; var hann þá konungr bæði yfir Englandi ok Dana-veldi, réð hann því ríki ii. vetr; hann varð sóttdauðr á Englandi ok er jarðaðr í Vincestr hjá feðr sínum. Eptir andlát hans var til konungs tekinn í Englandi Eatvarðr inn góði, sonr Aðalráðs Engla-konungs ok Emmu drótningar, dóttur Ríkarðar Rúðujarls. Eaðvarðr konungr var bróðir sammœðri Haraldz ok Hǫrðaknúts. Gunnhildr hét dóttir gamla-Knúts ok Emmu, hon var gipt Heinreki keisara í Saxlandi; hann var kallaðr Heinrekr mildi. Gunnhildr var iii. vetr í Saxlandi, áðr hon tók sótt, hon andaðisk ii. vetrum eptir andlát Knúts konungs, fǫður síns.

K. 18. Frá Magnúsi konungi Óláfssyni.

Magnús konungr Óláfsson spurði andlát Hǫrðaknúts; þá sendi hann þegar menn suðr til Danmerkr ok gerði með þeim orðsendingar til þeira manna, er svardǫgum hǫfðu við hann bundizk, þá er sætt þeira ok einkamál váru gǫr, Magnús ok Hǫrðaknúts, ok minti þá á orð sín, lét þat ok fylgja, at hann sjálfr myndi koma þegar um sumarit til Danmerkr með liði sínu, ok lét þar fylgja álykðarorð, at hann skyldi eignask alt Danaveldi, svá sem stóðu til einkamál ok svardagar, eða falla sjálfr í orrostu með her sínum; svá segir Arnórr jarlaskáld:

34. Afkárlig varð, jarla,
orðgnótt, sús hlaut dróttinn;
fylgði efnd, því 's ylgjar
angrtælir réð mæla,
at framm í gný grimmum
grafnings und kló hrafni
fúss lézk falla ræsir
feigr eða Danmǫrk eiga.

K. 19. Frá liði Magnús konungs.

Þá samnar Magnús konungr liði saman, stefndi til sín lendum mǫnnum ok ríkum bóndum, aflaði sér langskipa; en er lið þat kom saman, þá var þat it fríðasta ok allvel búit; hann hafði lxx. skipa, er hann siglði af Nóregi; svá segir Þjóðólfr:

35. Djarft neyttir þú, dróttinn
dolgstrangr, skipa langra,
af því at ýtar hǫfðu
austr sjau tøgu flausta;
suðr gnauðuðu súðir,
segl hýnd við stag rýndu,
vík skar vandlangt eiki,
Visundr hneigði þrǫmsveigðan.

Hér getr þess, at Magnús konungr hafði þá Visund inn mikla, er inn helgi Óláfr konungr hafði gera látit; hann var meir en xxx. at rúmatali, var á framstafni visundarhǫfuð, en aptr sporðr; var hǫfuðit ok sporðrinn ok báðir svírarnir alt gulli lagt; þess getr Arnórr jarlaskáld:

36. Ljótu dreif á lypting útan
lauðri, bifðisk (golli rauðu
fastliga hneigði fúru glæstri
fýris garmr) ok skeiðar stýri;
stirðum helt of Stafangr norðan
-stǫlum (bifðusk) fýri- (álar),
uppi glóðu élmars typpi
eldi glík, í Dana veldi.

Magnús konungr helt út af Ǫgðum ok yfir til Jótlandz; svá segir Arnórr:

37. Segja munk, hvé Sygna
snarfengjan bar þengil
hallr ok hrími sollinn
hléborðs visundr norðan;
setti bjóðr at breiðu
brynþings (fetilstinga
fús tók ǫld við œsi)
Jótlandi gramr branda.

K. 20. Um kvámu Magnús konungs til Danmerkr.

En er Magnús konungr kom til Danmerkr, þá var honum þar vel fagnat; ãtti hann brátt þing ok stefnur við landzmenn, beiddi sér viðtǫku, svá sem einkamál váru til. En fyrir því at landzhǫfðingjar þeir, er ágætastir váru í Danmǫrk, váru eiðum bundnir við Magnús konung ok vildu halda orð sín ok eiða, þá fluttu þeir þetta mjǫk fyrir fólkinu; þat bar ok annat til, at þá var andaðr Knútr inn ríki ok dautt alt hans afkvæmi; hinn inn þriði hlutr, at þá var alkunnig orðin helgi Óláfs konungs um ǫll lǫnd ok jartegnagørð hans.

K. 21. Frá Magnúsi konungi.

Síðan lét Magnús konungr stefna Vébjarga-þing; þar taka Danir sér konung bæði at fornu ok at nýju. En á því þingi

tóku Danir Magnús Óláfsson til konungs yfir alt Dana-veldi. Dvalðisk Magnús konungr í Danmǫrk lengi um sumarit, ok fagnaði alt fólk honum vel, hvar sem hann kom, ok veittu honum hlýðni; skipaði hann þá alt land, sýslur ok heruð, ok veitti veizlur ríkismǫnnum. En er á leið haustit, helt hann liði sínu til Nóregs ok dvalðisk í Elfinni nǫkkura hríð.

K. 22. Uphaf Sveins Úlfssonar.

Sveinn er maðr nefndr, sonr Úlfs jarls Þorgilssonar sprakaleggs; móðir Sveins var Ástríðr, dóttir Sveins konungs tjúguskeggs; hon var systir Knúts ins ríka samfeðra, en hon var sammœðra við Óláf Svía-konung Eiríksson; þeira móðir var Sigríðr drótning in stórláta, dóttir Skǫglar-Tósta. Sveinn Úlfsson hafði þá dvalzk langa hríð með Svía-konungum, frændum sínum, jafnan síðan er fallit hafði Úlfr jarl, faðir hans, svá sem ritat er í sǫgu Knúts ins gamla, at hann lét drepa Úlf jarl, mág sinn, í Hróiskeldu; var Sveinn fyrir þá sǫk ekki í Danmǫrk síðan. Sveinn Úlfsson var allra manna fríðastr sýnum; manna var hann ok mestr ok sterkastr ok inn mesti íþróttamaðr ok snildarmaðr; þat var allra manna mál, þeira er hann var kunnigr, at hann hefði alla hluti til, þá er fríðir góðan hǫfðingja. Sveinn Úlfsson kom á fund Magnús konungs, þá er hann lá í Elfinni, svá sem áðr er ritat; tók konungr vel við honum, váru þar ok margir flutningsmenn til, þvíat Sveinn var inn vinsælsti maðr; talaði hann ok sjálfr sitt mál fyrir konungi fagrt ok snjalt, ok kom svá, at Sveinn gekk til handa Magnúsi konungi ok gerðisk hans maðr. Síðan tǫluðu þeir konungrinn ok Sveinn marga hluti í einmælum.

K. 23. Sveinn Úlfsson tók jarldóm.

Einn dag, þá er Magnús konungr sat í hásæti ok var fjǫlment um hann, sat Sveinn Úlfsson á fótskǫrinni fyrir konunginum; þá tók konungr til máls: »kunnigt vil ek gera hǫfðingjum ok allri alþýðu þá ráðagørð, sem ek vil vera láta; hér er kominn til mín ágætr maðr, bæði at ættum ok af sjálfum sér, Sveinn Úlfsson; hann hefir nú gǫrzk minn maðr ok selt mér trú sína til þess; en svá sem þér vituð, at allir Danir hafa í sumar gǫrzk mínir menn, þá er nú landit hǫfðingjalaust, er ek em í brot farinn, en þar er, sem þér vituð, mjǫk herskátt af Vinðum ok Kúrum ok ǫðrum Austrvegs-mǫnnum eða svá Sǫxum; hét ek

þeim ok at fá hǫfðingja til landvarnar ok landstjórnar; sé ek þar engan mann jamvel til fallinn fyrir allra hluta sakir sem Svein Úlfsson; hefir hann ætt til þess at vera hǫfðingi; nú mun ek gera hann jarl minn ok fá honum í hendr Dana-veldi til yfirsóknar, meðan ek em í Nóregi, svá sem Knútr inn ríki setti Úlf jarl, fǫður hans, hǫfðingja yfir Danmǫrk, þá er Knútr var á Englandi«. Einarr þambarskelfir segir: »ofjarl, ofjarl, fóstri«. Konungr mælti reiðuliga: »fátt þykkir yðr ek kunna, en mér lízk svá sem yðr þykki sumt ofjarlar, en sumt ekki at manna«. Þá stóð konungr upp ok tók sverð ok festi á linda Sveini; síðan tók hann skjǫld ok festi á ǫxl honum, setti síðan hjálm á hǫfuð honum ok gaf honum jarlsnafn ok veizlur slíkar í Danmǫrk ,sem þar hafði áðr haft Úlfr jarl, faðir hans. Síðan var fram borit skrín með helgum dómum; lagði Sveinn þar á hendr sínar ok sór trúnaðareiða Magnúsi konungi; síðan leiddi konungr jarl til hásætis með sér; svá segir Þjóðólfr:

38. Sjalfr bar austr við Elfi
Ulfs mǫgr ok hét fǫgru
(þar réð Sveinn at sverja)
sínar hendr at skríni;
réð Áleifs sonr eiðum,
átt hafa þeira sáttir
skemra aldr an skyldi,
Skǫnunga gramr, hǫnum.

Fór þá Sveinn jarl til Danmerkr, ok var þar við honum vel tekit af allri alþýðu; tók hann sér þá hirð ok gerðisk brátt hǫfðingi mikill; fór hann um vetrinn víða um landit ok vingaðisk mjǫk við stórmenni, var hann ok vinsæll við alþýðu.

K. 24. Hernaðr Magnús.

Magnús konungr helt liði sínu norðr í Nóreg ok dvalðisk þar um vetrinn. En er vár kom, þá hafði Magnús konungr úti lið mikit ok helt því suðr til Danmerkr. En er hann kom þar, spurði hann þau tíðendi af Vindlandi, at Vinðr hǫfðu horfit undan hlýðni við hann í Jómsborg; þar hǫfðu Dana-konungar haft jarlsríki mikit, hófu þeir Jómsborg at uphafi, ok var þat orðit allstyrkt vígi. En er Magnús konungr heyrði slíkt sagt, þá bauð hann út af Danmǫrk skipaher miklum ok helt um sumarit til Vindlandz með allan herinn ok hafði allmikinn her; svá segir Arnórr jarlaskáld:

39. Heyra skalt, hvé herskjǫld bǫruð,
hilmis kundr, til Venða grundar
(heppinn drótt af hlunni sléttum
hélug bǫrð) í stefjaméli;
aldri frák enn, vísi valdið
Venða sorg, at dǫglingr spenði
(flaustum varð þá flóð of ristit)
fleiri skip til óðals þeira.

En er Magnús konungr kom til Vindlandz, þá lagði hann til Jómsborgar ok vann þegar borgina, drap þar mikit fólk ok brendi borgina ok landit víða út í frá ok gerði þar it mesta hervirki; svá segir Arnórr jarlaskáld:

40. Skjǫldungr, fórt of óþjóð eldi,
auðit vas þá flotnum dauða;
hæstan kynduð, hlenna þrýstir,
hyrjar ljóma suðr at Jómi;
hvergi þorði hallir varða
heiðit folk í virki breiðu;
buðlungr, unnuð borgar mǫnnum
bjǫrtum eldi stalldræp hjǫrtu.

Mikit fólk á Vindlandi gekk til handa Magnúsi konungi, en miklu var hitt fleira ,er undan flýði. Fór þá Magnús konungr til Danmerkr aptr, bjó sér þar til vetrsetu, en sendi frá sér herinn bæði inn danska ok svá mart lið, þat er honum hafði fylgt af Nóregi.

K. 25. Gefit Sveini konungsnafn.

Inn sama vetr, er Sveinn Úlfsson hafði fengit yfirsókn um Dana-veldi ok hann hafði vingazk við allmikit stórmenni ok fengit alþýðu lof, þá lét hann gefa sér konungs nafn, ok hurfu at því ráði margir hǫfðingjar. En um várit, er hann spurði, at Magnús konungr fór norðan ór Nóregi ok hafði her mikinn þá fór Sveinn til Skáneyjar ok þaðan upp á Gautland, ok svá til Svíþjóðar á fund Emundar konungs, frænda síns, ok dvalðisk þar um sumarit, en hafði njósnir í Danmǫrk um ferð Magnús konungs eða um fjǫlmenni hans. En er Sveinn spurði, at Magnús konungr hafði látit frá sér fara mikinn hluta liðs síns, ok svá þat, at hann var suðr á Jótlandi, þá reið Sveinn ofan af Svíþjóð ok hafði þá lið mikit, er Svíakonungr fekk honum. En er Sveinn kom út á Skáney, þá tóku Skánungar vel við honum ok heldu hann þar fyrir konung, dreif þá lið mikit til hans. Síðan fór hann út til Sjálandz, ok var þar vel við honum tekit, lagði hann þar alt undir sik. Þá fór hann í Fjón ok lagði undir sik allar eyjar, ok gekk fólkit undir hann; hafði Sveinn her mikinn ok mart skipa.

K. 26. Frá her Magnús konungs.

Magnús konungr spurði þessi tíðendi ok þat með, at Vinðr hǫfðu her úti. Síðan stefndi Magnús konungr liði til sín, ok drósk honum brátt herr um alt Jótland. Þá kom til hans Ótta

hertogi af Saxlandi ór Brúnsvík; hann átti þá Úlfhildi, dóttur Óláfs konungs ins helga, systur Magnús konungs; hertoginn hafði mikla sveit manna. Dana-hǫfðingjar eggjuðu Magnús konung at fara í móti Vinða-herinum ok láta eigi heiðit fólk ganga þar yfir land ok eyða; ok var þat ráð tekit, at konungr snýr her sínum suðr á leið til Heiðabýjar. En er Magnús konungr lá við Skotborgará á Hlýrskógsheiði, þá kom honum njósn af her Vinda ok þat með, at þeir hǫfðu svá mikinn her, at engi fekk talt, ok Magnús konungr hafði engan hlut við fjǫlmennis ok honum væri sá einn til at flýja undan. Magnús konungr vildi þó berjask, ef mǫnnum þœtti nǫkkur fǫng á, at hann mætti sigrask; en flestir lǫttu ok sǫgðu allir eitt til, at Vinðr hǫfðu óflýjanda her, en Ótta hertogi fýsti heldr at berjask. Lét konungr þá blása saman ǫllum herinum ok lét alla menn herklæðask, ok lágu þeir úti um nóttina undir skjǫldum sínum, þvíat þeim var sagt, at herr Vinða var kominn nærr þeim, ok var konungr mjǫk hugsjúkr; þótti honum ilt, ef hann skyldi flýja verða, þvíat hann hafði þat aldri reynt, svaf hann lítit um nóttina ok sǫng bœnir sínar.

K. 27. Jartegn Óláfs konungs.

Eptir um daginn var Mikjálsmessu-aptann. En er komit var at degi, þá sofnaði konungr ok dreymði, at hann sá inn helga Óláf konung, fǫður sinn, ok mælti við hann: »ertu nú mjǫk hugsjúkr ok óttafullr, er Vinðr fara móti þér með her mikinn; ekki skaltu hræðask heiðinn her, þótt þeir sé margir saman; ek mun fylgja þér í orrostu þessi; ráðið þér þá til bardaga við Vinðr, er þér heyrið lúðr minn«. En er konungr vaknaði, þá segir hann draum sinn. Tók þá at lýsa af degi; þá heyrði alt fólk í lopt upp klukkuhljóð, ok kendu Magnús konungs menn, þeir er verit hǫfðu í Niðarósi, at svá þótti, sem Glǫð væri hringt; þá klukku hafði Óláfr konungr gefit til Klemenskirkju í kaupangi.

K. 28. Orrosta á Hlýrskógsheiði.

Þá stóð upp Magnús konungr ok kallaði, at blása skyldi herblástr. Fór þá Vinða-herrinn sunnan yfir ána at þeim; hljóp þá upp allr konungsherrinn ok stefndi í móti heiðingjum. Magnús konungr steypði af sér hringabrynju ok hafði ýzta rauða silki-skyrtu ok tók í hǫnd sér øxina Hel, er átt hafði Óláfr konungr. Magnús konungr rann fyrir ǫllum mǫnnum ǫðrum í móti herinum

ok hjó þegar tveim hǫndum hvern mann at ǫðrum; svá segir Arnórr jarlaskáld:

41\. Óð með øxi breiða
ódæsinn framm ræsir,
(varð of hilmi Hǫrða
hjǫrdynr) en varp brynju,
þás of skapt, en skipti
skapvǫrðr himins jǫrðu,
(Hel klauf hausa fǫlva)
hendr tvær jǫfurs spendu.

Orrosta þessi var ekki lǫng; váru konungs menn inir ákǫfustu; en hvar sem þeir kómu saman, fellu Vinðr svá þykt sem unnvǫrp lægi; en þeir, er síðarr stóðu, snøru á flótta, ok váru þeir þá hǫggnir niðr sem búfé. Rak konungr sjálfr flóttann austr yfir heiðina, ok fell flokkum um alla heiðina; svá segir Þjóðólfr:

42\. Hykk í hundraðs flokki
Haralds bróðurson stóðu
(hrafn vissi sér hvassast
hungrbann) framast manna;
vítt lá Venða flótti;
varð, þars Magnús barðisk,
hǫggvinn valr at hylja
heiði rastar breiða.

Þat er alþýðu mál, at ekki mannfall hafi orðit jafnmikit á Norðrlǫndum í kristnum sið sem þat, er varð á Hlýrskógsheiði af Vinðum. En af liði Magnús konungs fell ekki mart, en fjǫlði varð sárt. Eptir orrostu lét Magnús konungr binda sár sinna manna, en læknar váru ekki svá margir í herinum, sem þá þurfti; þá gekk konungr til þeira manna, er honum sýndisk, ok þreifaði um hendr þeim, en er hann tók í lófana ok strauk um, þá nefndi hann til xii. menn, þá er honum sýndisk sem mjúkhenztir mundu vera, ok segir, at þeir skyldu binda sár manna, en engi þeira hafði fyrr sár bundit; en allir þessir urðu inir mestu læknar. Þar váru ii. íslenzkir menn, var annarr Þorkell Geirason af Lyngum, annarr Atli, faðir Bárðar svarta í Selárdal, ok kómu frá þeim margir læknar síðan. Eptir þessa orrostu varð frægt mjǫk víða um lǫnd jartegn sú, er gǫrt hafði inn helgi Óláfr konungr; ok var þat alþýðu mál, at engi maðr myndi þurfa at berjask við Magnús konung Óláfsson, ok Óláfr konungr, faðir hans, væri honum svá nákvæmr, at óvinir hans mætti enga mótstǫðu veita honum fyrir þá sǫk.

K. 29. Orrosta á Ré.

Magnús konungr snøri þegar herinum móti Sveini, er hann kallaði jarl sinn, þótt Danir kallaði hann konung. Réð Magnús konungr sér til skipa ok bjó herinn, fjǫlmentu þá hvárirtveggju mjǫk. Váru þá margir hǫfðingjar í liði Sveins, Skánungar, Hallandzfarar, Fjónbúar; en Magnús konungr hafði mest Norð-

menn ok Jóta, helt hann þá liði sínu til móts við Svein. Varð fundr þeira fyrir Vestlandi á Ré, varð þar orrosta mikil, ok lauk svá, at Magnús konungr hafði sigr, en Sveinn kom á flótta ok lét lið mikit, flýði hann þá aptr á Skáney, þvíat hann átti hœli uppi á Gautlandi, ef hann þurfti til at taka. En Magnús konungr fór þá aptr til Jótlandz ok sat þar um vetrinn fjǫlmennr ok hafði gæzlu á skipum sínum; þessa getr Arnórr jarlaskáld:

43. Fúss lét á Ré ræsir
rammþing háit Glamma;
valska rauð fyr víðu
Vestlandi gramr branda.

K. 30. Orrosta í Árósi.

Sveinn Úlfsson fór þegar á skip sín, er hann spurði, at Magnús konungr var genginn af skipum. Dró Sveinn lið at sér, alt þat er hann fekk, ok fór þá um vetrinn um Sjáland ok um Fjón ok um eyjar; ok er dró at jólum, helt hann suðr til Jótlandz, lagði fyrst til Limafjarðar, ok gekk þar mart fólk undir hann, en hann tók gjǫld af sumum; sumir fóru á fund Magnús konungs. En er þetta spurði Magnús konungr, hvat Sveinn hafðisk at, þá fór hann til skipa sinna ok hafði með sér Norðmanna lið þat, er þá var í Danmǫrk, en sumt Dana lið; helt þá sunnan fyrir land. Sveinn var þá í Árósi ok hafði mikit lið; en er hann spurði til hers Magnús konungs, þá lagði hann sínu liði ór bœnum ok bjósk til orrostu. En er Magnús konungr hafði spurt, hvar Sveinn var, ok hann vissi, at þá myndi vera skamt millim þeira, þá átti hann húsþing ok talaði við lið sitt, segir svá: »nú hǫfum vér spurt, at jarl með lið sitt mun hér nú liggja fyrir oss; er mér svá sagt, at þeir hafi lið mikit; ok vil ek gera yðr kunnigt um ætlan mína; vil ek leggja til fundar við jarl ok berjask við hann, þótt vér hafim lið nǫkkuru færa; munu vér traust várt eiga enn sem fyrr, þar er guð sjálfr er ok inn helgi Óláfr konungr, faðir minn, hefir hann oss nǫkkurum sinnum fyrr sigr gefit, þá er vér hǫfum barzk, ok hǫfum vér opt haft lið minna en óvinir várir. Nú vil ek, at menn búisk svá við, at vér skulum leita þeira, ok þegar er fund várn berr saman, þá skulum vér at róa ok taka þegar til bardaga; veri þá allir búnir mínir menn at berjask«. Síðan herklæddusk þeir, ok bjó hverr sik ok sitt rúm; røru þeir Magnús konungr fram, þar til er þeir sá lið jarls; greiddu þegar atróðrinn. En Sveins menn vápnuðusk ok tengðu saman skip sín; tóksk þá þegar hǫrð orrosta; svá segir Þjóðólfr:

44. Lǫgðu (grœðis glóða)
gramr ok jarl fyr skǫmmu
(þar kom bitr á bǫrva
brandleikr) saman randir,
svát manþinga munðut
merkjendr Heðins serkjar
(herr náði gný gerva
geirs) orrostu meiri.

Þeir bǫrðusk um stafna, ok máttu þeir einir hǫggum við koma, er í stafni váru, en þeir lǫgðu kesjum, er í fyrirrúmi váru, en allir þeir, er aptarr váru, skutu snœrispjótum eða gaflǫkum eða vígǫrum, en sumir bǫrðu grjóti eða skeptiflettum, en þeir, er fyrir aptan siglu váru, skutu bogaskotum; þess getr Þjóðólfr:

45. Skotit frák skeptiflettum
(skjótt) ok mǫrgu spjóti,
(brǿð fekk hrafn) þars hǿðum
hjaldr, á breiða skjǫldu;
neyttu, mest sem mǿttu,
menn at vápna sennu,
baugs en barðir lǿgu
bǫrvar, grjóts ok ǫrva.

46. Bǿruð bǫslar fleiri
bogmenn at hǫr tognum;
mundit þann dag Þrœndi
þreyta fyrr at skeytum;
svá þykt flugu síðan
snœridǫrr of skœru,
ótt vas ǫrdrif látit,
illa sátt í milli.

Hér segir þat, hvernig var ákǫf skothríðin. Magnús konungr var fyrst ǫndverða orrostu í skjaldborg, en er honum þótti seint á orkask, þá hljóp hann fram ór skjaldborginni ok svá eptir skipinu ok kallaði hátt ok eggjaði sína menn ok gekk alt fram í stafninn í hǫggorrostu. En er þat sá hans menn, þá eggjaði hverr annan; var þá kall mikit um allan herinn; svá segir Þjóðólfr:

47. Mjǫk bað (Magnús rekka)
mannr rǫskliga annan
(hǫrð þrifusk boð), þars bǫrðusk,
bǫðský framar knýja.

Gerðisk þá in ákafasta orrosta. Í þeiri hríð hrauzk skip Sveins framan um stafninn ok sǫxin; þá gekk sjálfr Magnús konungr með sína sveit upp á skipit Sveins, ok síðan hans maðr hverr at ǫðrum; gerði þá svá harða atgǫngu, at Sveins menn hrukku fyrir, ok hrauð Magnús konungr þat skip ok síðan hvert at ǫðru. Flýði þá Sveinn ok mikill hluti liðs hans, en fjǫlði fell hans manna, ok mart fekk grið; svá segir Þjóðólfr:

48. Vǫrðr, gekk meirr at morði
Magnús, kjalar vagna,
(þat vas frægt) í fagran
framstafn varar hrafni;
gerði þar svát þverði
þengill, en óx fengi,
(skeiðr nam herr at hrjóða)
húskarla lið jarli.

49. Áðr svanfoldar seldi
sólrýrandi enn dýri
jarls lá ferð á ferli,
fjǫrgrið stǫfum hjǫrva.

Þessi orrosta var dróttinsdag inn næsta fyrir jól; svá segir Þjóðólfr:

50. Rǫmm vas hildr, sús hramma
harðelds viðir bǫrðusk,
(herr gekk snart at snerru)
sunnudags of unnin;
flaut, þás feigir létu
fjǫr gnýstafir hjǫrva
(þjóð sǫkk niðr) at nauðum,
nár á hverri bǫ́ru.

Magnús konungr tók þar vii. skip af Sveins mǫnnum; svá segir Þjóðólfr:

51. Hrauð Áleifs mǫgr áðan
(jǫfurr vá sigr) ens digra
(fregnat slíkt ór Sogni)
sjau skip (konur hnipnar).

Ok enn kvað hann:

52. Mist hafa Sveins at sýnu,
sverðgautr, fǫrunautar
(hǫrð es heldr of orðin)
heimkvǫ́mu (fǫr beima);
hrœrir hausa þeira,
hreggi œst, ok leggi
(sjár þýtr auðs of ǫ́rum)
unnr á sanda grunni.

Sveinn flýði þegar um nóttina til Sjálandz með því liði, sem undan hafði komizk ok honum vildi fylgja, en Magnús konungr lagði at landi skip sín ok lét þegar um nóttina lið sitt fara á land; en snimma um morgininn kómu þeir ofan með strandhǫgg mikil; þess getr Þjóðólfr skáld:

53. Gær sák, grjóti stóru
gein hauss fyrir, steini,
(fóra fylking þeira
fast) harðliga kastat;
ofan keyrðum vér (orðum
jǫrð muna Sveinn of varða),
staðar hefr stafn í miðju,
strandhǫgg, numit landi.

K. 31. Flótti Sveins konungs.

Magnús konungr helt þegar sunnan sínu liði til Sjálandz eptir Sveini. En þegar er Magnús lið kom at, þá flýði Sveinn þegar á land upp ok alt lið hans; en Magnús konungr sótti eptir þeim ok rak flóttann, drap slíkt, er þeir náðu; svá segir Þjóðólfr:

54. Spurði einu orði
(ǫld blóðroðna skjǫldu)
satt 's at svá mǫrg (átti)
Selunds mær, hverr vé bæri;
auðtróðu varð auðit
yfir of skóg at spróga;
títt bar týmargr flótti
til Hringstaða iljar.

55. Saurstokkinn bar svíra
snarr Skǫ́nunga harri,
undr 's nema allvaldr Lundar
aldrprúðr fyrir haldi;
gær flugu mold ok mýrar,
merki jarls ens sterkja
slóð drap framm at flóði,
flaugar dǫrr, of hauga.

Sveinn flýði þá yfir á Fjón; en Magnús konungr fór þá herskildi yfir Sjáland ok brendi víða fyrir þeim mǫnnum, er um haustit hǫfðu slegizk í flokk með Sveini; svá segir Þjóðólfr:

56. Náði jarl at eyða
jǫfra setr á vetri;
lézt eigi þú lítla
landvǫrn af þér standa;
máttir, Magnús, hætta,
mildr, í fólk und skildi;
nefa Knúts vas þá nýtum
nær, sem ráðinn væri.

57. Rǫnd (lézt) ræsir Þrœnda
(reiðr) þorðir (bú) meiða,
hús namt hvert ok eisu
(hyrfeld) gefa eldi;
grǫ́u vildir þú gjalda,
gœðinga vinr, skœðar
(ǫrt rendu þeir undan)
jarls fylgjorum dylgjur.

K. 32. Brent Fjón.

Þegar er Magnús konungr spurði til Sveins, þá helt hann sínu liði yfir til Fjóns. En þegar er Sveinn spurði þat, þá gekk hann á skip ok sigldi ok kom fram á Skáni, fór þaðan í Gautland ok síðan á fund Svía-konungs. En Magnús konungr gekk upp á Fjóni, lét þar ræna ok brenna fyrir mǫrgum. Allir Sveins menn, þeir sem þar váru, flýðu brot víðz vegar; svá segir Þjóðólfr:

58. Hrindr af hróka landi
hregg af eikiveggjum
sunnr (leikr eldr of unninn
óðr) í lopt upp glóðum;
bœr logar hǫlfu hæra
(hjónum nær) á Fjóni,
(ræfr þola nauð ok næfrar)
Norðmenn sali brenna.

59. Menn eigu þess minnask,
manna Sveins, at kanna,
víga Freys, sízt vǫ́ru,
vefgefn, þríar stefnur;
vǫ́n es fagrs á Fjóni
fljóðs (dugir vǫ́pn at rjóða),
verum með fylkðu folki
framm í vápna glammi.

Eptir þetta gekk alt fólk undir Magnús konung í Danmǫrk. Þá var þar friðr góðr inn øfra hlut vetrar; setti þá Magnús konungr sína menn til landstjórnar um alt land þar í Danmǫrk. En er á leið várit, þá fór hann herliði sínu norðr í Nóreg ok dvalðisk þar mjǫk lengi um sumarit.

K. 33. Orrosta við Helganes.

En er Sveinn spurði þat, þá reið hann þegar út á Skáni ok hafði lið mikit ór Svía-veldi. Tóku Skánungar vel við honum; eflðisk hann þá at liði; fór síðan út í Sjáland ok lagði þar undir sik, svá Fjón ok allar eyjar. En er þat spurði Magnús konungr, þá eflðisk hann at liði ok at skipum ok helt síðan suðr til Dan-

markar. Hann spurði, hvar Sveinn lá með her sinn; helt Magnús konungr þá til móts við hann; varðr fundr þeira þar sem Helganes heitir, ok var þat at kveldi dags. En er orrosta tóksk, hafði Magnús konungr lið minna ok skip stœrri ok skipuð betr; svá segir Arnórr jarlaskáld:

60. Vítt hefk heyrt at heiti
Helganes, þars elgi
vágs enn víða frægi
vargteitir hrauð marga;
røkr ǫndurt bað randir
reggbúss saman leggja,
rógskýja helt, Rygja,
regni haustnǫtt gegnum.

Orrosta var in snarpasta, en er á leið nóttina, gerðisk mikit mannfall. Magnús konungr skaut alla nóttina handskoti; þess getr Þjóðólfr:

61. Hizig laut, es heitir
Helganes, fyr kesjum
(sukku sárir rekkar)
Sveins ferð (bana verðir);
mætr helt mǫrgu spjóti
Mœra gramr í snœri;
odd rauð aski studdan
ǫrr landreki dǫrrum.

Þat er skjótast at segja af orrostu þessi, at Magnús konungr hafði sigr, en Sveinn flýði; var skip hans hroðit með stǫfnum, ok ǫll skip Sveins ǫnnur váru hroðin. Svá segir Þjóðólfr:

62. Flýði jarl af auðu,
ótvínn, skipi sínu
morð, þars Magnús gerði
meinfœrt, þaðan, Sveini;
réð herkonungr hrjóða
hneitis egg í sveita;
sprændi blóð á brýndan
brand; vá gramr til landa.

Ok enn segir Arnórr:

63. Skeiðr tók Bjarnar bróður
ballr Skǫnunga allar
(þjóð røri þeirar tíðar
þingat) gramr með hringum.

Þar fell mikit lið af Sveins mǫnnum; fekk Magnús konungr ok hans menn mikit hlutskipti; svá segir Þjóðólfr:

64. Skjǫld bark heim frá hjaldri
(hlauzk mér til þess) gauzkan,
ramr vas suðr á sumri
sverðdynr, ok þó brynju;
vǫpn gatk fríð, en fljóði
fyrr sagðak þat kyrru,
þar fekk ek hjalm, es hilmir
harðfengr Dani barði.

Sveinn flýði þá upp á Skáni ok alt lið hans, þat er undan komsk, en Magnús konungr ok hans lið ráku flóttann langt á land upp, ok varð þá lítil viðrtaka af Sveins mǫnnum eða bóndum; svá segir Þjóðólfr:

65. Bauð Áleifs sonr áðan
upp á land at standa,
gekk með manndýrð mikla
Magnús reiðr af skeiðum;
snarr bað hilmir herja,
(hér 's skark í Danmǫrku)
fleygir hvast of hauga
hestr, of Skáney vestan.

Síðan lét Magnús konungr fara herskildi alt um byggðina; svá segir Þjóðólfr:

66. Nú taka Norðmenn knýja,
nær gǫngum vér stǫngum,
(berkak) Magnús merki
(minn skjǫld á hlið) sjaldan;
skýtra skeifum fœti
Skáney yfir sláni
(fár vegr es mér fegri
fundinn) suðr til Lundar.

Síðan tóku þeir at brenna byggðina; flýði þá fólk alt víz vegar undan; svá segir Þjóðólfr:

67. Bǫrum járn at œrnu
ískǫld á lið vísa,
skjótt ríða nú skreyttar
Skǫnunga lokvánir;
rauðr leikr of bœ breiðan
bráðr at óru ráði
eldr, en œrnir valda
atblásendr því vási.

68. Svíðr of seggja búðir
(siklingr) í (her miklum)
(eyðir byggð) sem bráðast
bjartr eldr Danaveldi;
móðr berr halr of heiði
hjaldrs Danmarkar skjǫldu,
vér hlutum sigr en sárir
Sveins menn fyrir renna.

69. Fjǫrð lét fylkir verða
forntraddan mó spornat
(leynumk lítt) á Fjóni
(liðs skjǫldunga á miðli);
muna fyr Magnús synja
menn Sveins, þeirs nú renna,
(upp fara mǫrg í morgin
merki) stórra verka.

Sveinn flýði þá austr á Skáni. Magnús konungr fór þá til skipa sinna ok helt síðan austr fyrir Skáneyrarsíðu ok varð mjǫk búizk af skyndingu. Þá kvað Þjóðólfr þetta:

70. Ek hef ekki at drekka
annars, nema sæ þenna,
(sýgk ór sǫltum ægi
sylg) es jǫfri fylgik;
liggr fyr oss, en ugga
alllítt Svía kǫllumk,
(drýgt hǫfum vás fyr vísa)
víð Skáneyrar síða.

Sveinn flýði upp á Gautland ok sótti síðan á fund Svía-konungs ok dvalðisk þar um vetrinn í góðu yfirlæti.

K. 34. Hernaðr Magnús konungs.

Magnús konungr snøri aptr ferð sinni, þá er hann hafði undir sik lagt Skáni; helt þá fyrst í Falstr, veitti þar upgǫngu ok herjaði þar, drap hann mikit lið, þat er áðr var gengit undir Svein; þess getr Arnórr:

71. Svik réð eigi eklu
allvaldr Dǫnum gjalda;
lét fullhugaðr falla
Falstrbyggva lið tyggi;
hlóð, en hála téðu
hirðmenn ara grenni,
auðar þorn fyr ǫrnu
ungr valkǫstu þunga.

Síðan helt Magnús konungr liði sínu til Fjóns ok herjaði ok vann þar þá mikit hervirki; svá segir Arnórr jarlaskáld:

72. Enn rauð frǫn á Fjóni,
fold sótti gramr dróttar,
(ráns galt herr frá hǫnum)
hringserks lituðr merki;
minnisk ǫld, hverr annan
jafnþarfr blǫum hrafni
(ǫrt gat hilmir hjarta)
herskyldir tøg fyldi.

K. 35. Frá orrostum Magnús konungs.

Magnús konungr sat þann vetr í Danmǫrk, ok var þá góðr friðr. Hann hafði átt í Danmǫrk orrostur margar ok haft í ǫllum sigr. Oddr kíkinaskáld segir svá:

73. Vas fyr Mikjálsmessu
malmgrimm háið rimma;
fellu Vinðr, en vǫnðusk
vápnhljóði mjók þjóðir;
en fyr jól vas ǫnnur
óhlítulig lítlu
(upp hófsk grimm með gumnum
gunnr) fyr Árós sunnan.

Enn segir Arnórr:

74. Hefnir, fenguð yrkis efni,
Áleifs, gervik slíkt at mǫlum;
hlakkar lætr þú hrælǫg drekka
hauka; nú mun kvæði aukask;
fjórar hefr þú, randa rýrir
reyrar setrs, á einum vetri
allvaldr, est þú ofvægr kallaðr)
ǫrva hríðir frœkn of gǫrvar.

Þrjár orrostur átti Magnús konungr við Svein Úlfsson; svá segir Þjóðólfr:

75. Háðisk heilli góðu
hildr, sem Magnús vildi;
selr of sigr at þylja
sóknstœrir mér fœri;
brand rauð buðlungr Þrœnda,
berr, íðula, síðan
hann ept hervíg þrennin
hæra skjǫld at gjǫldum.

K. 36. Frá bréfum Magnús konungs.

Magnús konungr réð þá bæði fyrir Danmǫrk ok Nóregi. En eptir þat er hann hafði eignazk Danaveldi, þá gerði hann sendimenn vestr til Englandz; fóru þeir á fund Játvarðar konungs ok fluttu honum bréf ok innsigli Magnús konungs. En þat stóð á bréfum með kveðjusending Magnús konungs: »þér munuð spurt hafa einkamál þau, er vér Hǫrðaknútr gerðum með oss, at hvárr okkar, sem lifði eptir annan sonlauss, þá skyldi sá taka lǫnd ok þegna, þau er hinn hafði átt. Nú er þat svá orðit, sem ek veit, at þér hafið spurt, at ek hefi tekit alt Dana-veldi í arf eptir Hǫrðaknút; hann átti, þá er hann andaðisk, engum mun síðr England en Danmǫrk; kǫllumk ek nú eiga England eptir réttum máldǫgum. Vil ek, at þú gefir upp ríki fyrir mér, en at ǫðrum

kosti mun ek sœkja til með styrk hers bæði af Dana-veldi ok Nóregi; mun þá sá ráða lǫndum, er sigrs verðr auðit«.

K. 37. Svǫr Játvarðar konungs.

En er Játvarðr konungr hafði lesit bréf þessi, þá svarar hann svá: »þat er ǫllum mǫnnum kunnigt hér í landi, at Aðalráðr konungr, faðir minn, var óðalborinn til ríkis þessa bæði at fornu ok nýju. Váru vér iiii. synir hans; en er hann var fallinn frá lǫndum, þá tók ríki ok konungdóm Eatmundr bróðir minn, þvíat hann var elztr vár brœðra; unða ek þá vel við, meðan hann lifði. En eptir hann tók ríkit Knútr konungr, stjúpfaðir minn; var þá eigi dælt til at kalla, meðan hann lifði. En eptir hann var konungr Haraldr bróðir minn, meðan honum varð lífs auðit. En er hann andaðisk, þá réð Hǫrðaknútr, bróðir minn, fyrir Danaveldi, ok þótti þat þá einu rétt brœðraskipti með okkr, at hann væri konungr bæði yfir Englandi ok Danmǫrk; en ek hafða ekki ríki til forráða. Nú andaðisk hann; var þat þá ráð hér allra landzmanna at taka mik til konungs hér í Englandi. En meðan ek bar ekki tígnarnafn, þjónaða ek mínum hǫfðingjum eigi stórligarr en þeir menn, er enga ætt áttu hér til ríkis. Nú hefi ek tekit hér konungs vígslu ok svá fulliga konungdóm, sem faðir minn hafði fyrir mér; nú mun ek þetta nafn eigi upp gefa at mér lifanda. En ef Magnús konungr kømr higat til landz með her sinn, þá mun ek eigi liði samna í mót honum, mun hann kost eiga at eignask England ok taka mik áðr af lífdǫgum. Segið honum svá mín orð«. Fóru þá sendimenn aptr ok kómu á fund Magnús konungs ok segja honum alt sitt ørendi. Konungr svarar tómliga ok mælti þó svá: »ek ætla hitt munu vera sannast ok bezt fallit, at láta Eatvarð konung hafa ríki sitt í ró fyrir mér, en halda þessu ríki, er guð hefir mik eignask látit«.

Uphaf Haraldz konungs harðráða.

K. 1.

Haraldr, sonr Sigurðar sýr, bróðir Óláfs konungs ins helga sammœðri, hann var á Stiklarstǫðum í orrostu, þá er inn helgi Óláfr konungr fell; varð Haraldr þá sárr ok komsk í brot með ǫðrum flóttamǫnnum; svá segir Þjóðólfr:

76. Hvast frák Haugi et næsta
hlífél á gram drífa,
en Bolgara brennir
brœðr sínum vel tœði;
skildisk hann, ok hulði
hjalmsetr gamall vetra
tyggi tolf ok þriggja,
trauðr við Áleif dauðan.

Rǫgnvaldr Brúsason flutti Harald ór orrostu ok kom honum til bónda nǫkkurs, er bjó í skógi langt frá ǫðrum mǫnnum; var Haraldr þar læknaðr, til þess er hann var heill. Síðan fylgði sonr bónda honum austr um Kjǫl, ok fóru þeir alt markleiði, þat er svá mátti, en ekki alþýðuveg. Vissi bóndason ekki til, hverjum hann fylgði; ok er þeir riðu milli eyðiskóga nǫkkurra, þá kvað Haraldr þetta:

77. Nú lætk skóg af skógi
skreiðask lítils-heiðar;
hverr veit nema ek verða
víða frægr of síðir.

Hann fór austr um Jamtaland ok Helsingjaland ok svá til Svíþjóðar; fann hann þar Rǫgnvald Brúsason ok mjǫk marga aðra þá menn, er komizk hǫfðu ór orrostu menn Óláfs konungs.

K. 2. Ferð Haraldz til Miklagarðz.

Eptir um várit fengu þeir sér skipan ok fóru um sumarit austr í Garðaríki á fund Jarizleifs konungs, váru þar um vetrinn; svá segir Bǫlverkr:

78. Mildingr straukt of mækis
munn, es lézt af gunni;
holds vant hrafn of fyldan
hrás; þaut vargr í ási;
en gramr (né frák fremra
friðskerði þér verða)
austr vast ár et næsta
ǫrðiglyndr í Gǫrðum.

Jarizleifr konungr tók vel við þeim Haraldi; gerðisk Haraldr þá hǫfðingi yfir landvarnarmǫnnum konungs ok annarr Eilífr, sonr Rǫgnvaldz jarls; svá segir Þjóðólfr:

79. Eitt hǫfðusk at
Eilífr þars sat,
hǫfðingjar tveir;
hamalt fylkðu þeir;
Austrvinðum ók
í ǫngvan krók;
vasa Læsum léttr
liðsmanna réttr.

Haraldr dvalðisk í Garðaríki nǫkkura vetr ok fór víða um Austrveg. Síðan byrjaði hann ferð sína út í Grikland ok hafði mikla sveit manna; þá helt hann til Miklagarðz; svá segir Bǫlverkr:

80. Hart kníði svǫl svartan
snekkju brand, fyr landi,
skúr, en skrautla bǫru
skeiðr brynjaðar reiði;
mætr hilmir sá malma
Miklagarðs fyr barði;
mǫrg skriðu beit at borgar
barmfǫgr hǫum armi.

K. 3. Frá Haraldi Sigurðarsyni.

Þá réð fyrir Griklandi Zóe drótning in ríka, ok með henni Michael Kátalaktús. En er Haraldr kom til Miklagarðz á fund drótningarinnar, þá gekk hann þar á mála ok fór þegar um haustit á galeiðr með hermǫnnum þeim, er fóru út í Griklandzhaf. Helt Haraldr sveit af sínum mǫnnum. Þá var hǫfðingi yfir herinum sá maðr, er nefndr er Gyrgir; hann var frændi drótningar. En er Haraldr hafði verit lítla hríð í herinum, áðr en Væringjar þýddusk mjǫk til hans, ok fóru þeir allir saman, þegar er bardagar váru; kom þá svá, at Haraldr gerðisk hǫfðingi yfir ǫllum Væringjum. Fóru þeir Gyrgir víða um Griklandzeyjar, unnu þar herskap mikinn á kussorum.

K. 4. Hlutan Haraldz ok Gyrgis.

Þat var eitt hvert sinn, er þeir hǫfðu farit um land ok skyldu taka sér náttból við skóga nǫkkura, ok kómu Væringjar fyrstir til náttstaðar ok vǫlðu þeir sér tjaldstaði þá, er þeir sá bazta ok hæst lágu, þvíat þar er svá háttat, at land er blautt, ok þegar er regn koma þar, þá er ilt at búa þar, er lágt liggr. Þá kom Gyrgir, hǫfðingi hersins, ok er hann sá, hvar Væringjar hǫfðu tjaldat, bað hann þá í brot fara ok tjalda í ǫðrum stað, segir, at hann vill þar tjalda. Haraldr segir svá: »ef þér komið fyrri til náttbóls, þá takið þér yðr náttstað, þá munu vér þar tjalda í ǫðrum stað, sem oss líkar; gerið þér nú ok svá, tjaldið þar, sem

þér vilið, í ǫðrum stað; hugða ek, at þat væri réttr Væringja hér i veldi Grikkja-konungs, at þeir skulu vera sjálfráða ok frjálsir um alla hluti fyrir ǫllum mǫnnum, en vera konungi einum ok drótningu þjónostu skyldir«. Þreyttu þetta með kappmæli, þar til er hvárirtveggju vápnuðusk; var þá við sjálft, at þeir mundu berjask. Kómu þá til inir vitrustu menn ok skildu þá; sǫgðu þeir svá, at betr var fallit, at þeir sættisk um þetta mál ok gerði skipan á með sér gløggliga, svá at eigi þyrfti optarr slíka deilu um. Var þá stefnulagi á komit með þeim, ok skipuðu inir beztu menn ok inir vitrustu. En á þeiri stefnu réðu þeir þat svá, at samt kom með ǫllum, at hluti skyldi í skaut bera ok hluta með Grikkjum ok Væringjum, hvárir fyrri skyldi ríða eða róa eða til hafnar leggja ok kjósa um tjaldstaði; skyldi því hvárrtveggi una þá, sem hlutr segði. Síðan váru hlutir gǫrvir ok markaðir. Þá mælti Haraldr við Gyrgi: »ek vil sjá, hversu þú markar þinn hlut, at eigi markim vit á eina lund báðir«. Hann gerði svá. Síðan markaði Haraldr sinn hlut ok kastaði í skautit, ok svá báðir þeir. En sá maðr, er hlutinn skyldi upp taka, þá tók hann upp annan ok helt milli fingra sér ok brá upp hendinni ok mælti: »þessir skulu fyrri ríða ok róa ok til hafnar leggja ok kjósa sér um tjaldstaði«. Haraldr greip til handarinnar ok tók hlutinn ok kastaði út á sjá; síðan mælti hann: »þessi var várr hlutr«. Gyrgir segir: »hví léztu eigi sjá fleiri menn«?. »Sé nú, segir Haraldr, þann er eptir er; muntu þar kenna þitt mark«. Síðan var athugat um þann hlutinn, ok kendu allir þar mark Gyrgis. Var þat dœmt, at Væringjar skyldi kørna kosti hafa um alt þat, er þeir þreyttu um. Fleiri hlutir urðu til þess, er þeir urðu eigi ásáttir, ok hlauzk jafnan svá, at Haraldr hafði sitt mál.

K. 5. Frá Haraldi Sigurðarsyni.

Þeir fóru allir samt um sumarit ok herjuðu. Þá er allr var herrinn saman, lét Haraldr sína menn vera fyrir útan bardaga, eða ella þar, er minst var mannhætta, ok lézk varask vilja, at hann týndi herliði sínu. En er hann var einn saman með sínu liði, þá lagðisk hann svá fast til at berjask, at annat tveggja skyldi hann fá sigr eða bana. Svá bar optliga til, þá er Haraldr var hǫfðingi yfir liðinu, at hann vann sigr, þá er Gyrgir vann ekki. Þetta funnu hermenn ok kǫlluðu betr fara mundu sitt mál, ef Haraldr væri einn hǫfðingi yfir ǫllum herinum, ok ámæltu hertoganum, at ekki yrði af honum eða hans liði. Gyrgir segir,

at Væringjar vildu ekki lið veita honum, bað þá fara í annan stað, en hann fœri með ǫðrum herinum, ok vinna þvílíkt sem þeir mætti. Fór þá Haraldr frá herinum ok Væringjar með honum ok Látínumenn. Gyrgir fór með Grikkja her. Sýndisk þá, hvat hvárr mátti; fekk Haraldr jafnan sigr ok fé, en Grikir fóru heim til Miklagarðz, nema ungir drengir, þeir er fá vildu sér fjár, sǫmnuðusk til Haraldz ok hǫfðu hann þá fyrir hertoga. Lagðisk hann þá með her sinn vestr í Affriká, er Væringjar kalla Serkland; eflðisk hann þá mjǫk at liði. Í Serklandi eignaðisk hann lxxx. borga, váru sumar gefnar upp, en sumar tók hann með valdi. Síðan fór hann til Sikileyjar; svá segir Þjóðólfr:

81. Tøgu má tekna segja
(tandrauðs) á Serklandi
(ungr hætti sér) átta
(ormtorgs hǫtuðr) borga,
áðr herskǫrðuðr harðan
hildar leik und skildi,
Serkjum hættr, í sléttri
Sikileyju gekk heyja.

Svá segir Illugi Bryndœlaskáld:

82. Brauzt und Mikjál mæztan
(mǫ́gum heim, sem frǫ́gum,
sonr Buðla bauð sínum)
Sunnlǫnd, Haraldr, rǫndu.

Hér segir þat, at þá var Mikjáll Grikkja-konungr í þenna tíma. Haraldr dvalðisk marga vetr í Affriká, fekk óf lausafjár, gull ok allz konar dýrgripi. En alt þat fé, er hann fekk ok eigi þurpti hann at hafa til kostnaðar sér, sendi hann með trúnaðarmǫnnum sínum norðr í Hólmgarð í vald ok gæzlu Jarisleifs konungs, ok drósk þar saman ógrynni fjár, sem líkligt er at vera myndi, er hann herjaði þann hluta heimsins, er auðgastr var at gulli ok dýrgripum, ok svá mikit sem hann gerði at, er með sǫnnu var áðr sagt, at hann mundi eignazk hafa lxxx. borga.

K. 6. Orrosta í Sikiley.

En er Haraldr kom til Sikileyjar, þá herjaði hann þar ok lagði þar með liði sínu til einnar borgar mikillar ok fjǫlmennrar. Settisk hann um borgina, þvíat þar váru sterkir veggir, svá at honum þótti ósýnt, at brjóta myndi mega. Borgarmenn hǫfðu vist gnóga ok ǫnnur fǫng, þau er þeir þurftu til varnar. Þá leitaði hann þess ráðs, at fuglarar hans tóku smáfugla, er hreiðruðusk í borginni ok flugu á skóg um daga at taka sér mat. Haraldr lét binda á bak fuglunum lokarspánu af tyrvitré ok steypði vaxi ok brennusteini ok lét slá eldi í; flugu fuglarnir, þegar er lausir urðu, allir senn í borgina at vitja unga sinna ok híbýla, er þeir áttu í húsþekjum, þar er þakt var reyr eða hálmi;

þá laust eldinum af fuglunum í húsþekjurnar. En þótt einn hverr bæri lítla byrði eldz, þá varð þat skjótt mikill eldr, er margir fuglar báru til víða um borgina í þekjur, ok því næst brann hvert hús at ǫðru, þar til er borgin logaði. Þá gekk fólkit alt ór borginni ok bað sér miskunnar, þeir inir sǫmu, er áðr hǫfðu margan dag drembiliga mælt ok háðuliga til Grikkja-hers ok hǫfðingja þeira; gaf Haraldr ǫllum mǫnnum grið, þeim er þess beiddu; fekk síðan vald yfir þeiri borg.

K. 7. Orrosta um aðra borg.

Ǫnnur borg var sú, er Haraldr lagði til liði sínu; sú var bæði fjǫlmenn ok sterk, svá at engi var ván, at þeir fengi brotit, vellir harðir ok sléttir umhverfis borgina. Þá lét Haraldr taka til at grafa grǫft, frá þar sem fell bekkr einn, ok var þar djúpt gil, svá at ekki mátti þannig sjá ór borginni. Þeir fluttu moldina út á vatnit ok létu straum í brot bera. Váru þeir at þessu verki bæði dag ok nótt, var skipt til sveitum; en herrinn gekk alla daga útan at borginni, en borgarmenn gengu í vígskǫrð, ok skutu hvárir á aðra, en um nætr sváfu þeir hvárirtveggju. En er Haraldr skilði þat, at jarðhús þat var svá langt, at þá myndi vera komit inn um borgarvegginn, þá lét hann vápnask lið sitt. Þat var móti degi, er þeir gengu inn í jarðhúsit; en er þeir kómu til enda, grófu þeir upp yfir hǫfuð sér, þar til er steinar urðu fyrir ìími settir, þat var gólf í steinhǫllinni. Síðan brutu þeir upp gólfit ok gengu upp í hǫllina. Þar sátu fyrir menn margir af borgarmǫnnum, snæddu þar ok drukku, ok var þeim þat inn mesti óvísavargr, þvíat Væringjar gengu þar við brugðnum sverðum ok drápu þar þegar suma, en sumir flýðu, þeir er því kómu við. Væringjar sóttu eptir þeim, en sumir tóku borgarhliðin ok luku upp, gekk þar inn allr fjǫlði hersins. En er þeir kómu í borgina, þá flýði borgarlýðrinn, en margir báðu griða, ok fengu þat allir, er upp gáfusk. Eignaðisk Haraldr borgina með þessum hætti ok þar með ógrynni fjár.

K. 8. Orrosta við ina þriðju borg.

Ina þriðju borg hittu þeir, þá er mest var af þessum ǫllum ok sterkust ok ríkust at fé ok fjǫlmenni. Váru um þá borg díki stór, svá at þeir sá, at ekki mátti þar vinna með þvílíkum brǫgðum sem inar fyrri borgir; lágu þeir þar mjǫk lengi, svá at þeir fengu ekki at gǫrt. En er borgarmenn sá þat, þá dirfðusk

þeir við. Þeir settu fylkingar sínar uppi á borgarveggjum, síðan luku þeir upp borgarhliðum ok œpðu á Væringja, eggjuðu þá ok báðu þá ganga í borgina ok frýðu þeim hugar, sǫgðu, at þeir væri ekki betri til orrostu en hœsn. Haraldr bað sína menn láta, sem eigi vissi, hvat þeir sǫgðu — »vér gerum ekki at, segir hann, þótt vér rennim til borgarinnar; þeir bera vápn sín á oss undir fœtr sér niðr; en þótt vér komim í borgina með nǫkkura sveit, þá hafa þeir vald at byrgja inni þá er þeir vilja, en suma úti, þvíat þeir hafa yfir ǫll borgarhlið gæzlu sett; vér skulum gera þeim eigi minna skaup ok skulum láta þá sjá, at vér óttumk þá ekki; skulu várir menn ganga fram á vǫlluna sem næst borginni ok gæta þó þess, at ganga eigi í skotmál þeira; skulu várir menn allir fara vápnlausir ok gera sér leik ok láta þat sjá borgarmenn, at vér hirðum ekki um fylkingar þeira«. Síðan var svá nǫkkura daga.

K. 9. Frá Úlfi ok Haldóri.

Menn íslenzkir eru nefndir, þeir er fóru þar með Haraldi konungi, Haldórr, sonr Snorra goða — hann hafði þessa frásǫgn hingat til landz — annarr var Úlfr Úspaksson, Ósvífrssonar ins spaka; þeir váru báðir inir sterkustu menn ok allvápndjarfir ok váru inir kærstu Haraldi; þeir váru báðir í leikinum. En er þessa leið hafði farit nǫkkura daga, þá vildu borgarmenn sýna enn meira kapp; gengu þeir þá ekki með vápnum upp á borgarveggina, en létu þó opin standa borgarhliðin. En er þat sá Væringjar, þá gengu þeir einn dag svá til leiksins, at þeir hǫfðu sverð undir mǫtlum ok hjálma undir hǫttum. En er þeir hǫfðu leikit um hríð, þá sá þeir, at borgarmenn undruðusk ekki; þá tóku þeir skjótt vápnin, runnu síðan at borgarhliðinu. En er borgarmenn sá þat, gengu þeir í móti vel ok hǫfðu sín alvæpni, tóksk þar bardagi í borgarhliðinu. Væringjar hǫfðu engar hlífar, nema þat er þeir sveipuðu mǫtlum um vinstri hǫnd sér, urðu þeir sárir, en sumir fellu, en allir váru nauðuliga staddir; Haraldr, ok þat lið með honum, er var í herbúðum, sótti til at veita mǫnnum sínum. En borgarmenn váru þá komnir upp á borgarveggi, skutu ok grýttu á þá; varð þá hǫrð orrosta; þótti þeim, er í borgarhliðinu váru, vera seinna gengit at hjálpa sér en þeir vildu. En er Haraldr kom at borgarhliðinu, þá fell merkismaðr hans; þá mælti hann: »Haldórr, tak upp merkit«. Haldórr svaraði ok tók upp stǫngina ok mælti óvitrliga: »hverr

mun merki bera fyrir þér, ef þú fylgir svá blauðliga, sem nú er um hríð?«. Var þat meir reiðimál en sannyrði, þvíat Haraldr var inn vápndjarfasti maðr. Sóttu þeir þá í borgina, var þá bardagi harðr ok lauk svá, at Haraldr hafði sigr ok vann borgina. Haldórr varð sárr mjǫk, hafði sár mikit í andliti, ok var þat lýti alla æfi, meðan er hann lifði.

K. 10. Orrosta við iiii. borg.

Sú var in iiii. borg, er Haraldr kom til með her sinn, er mest var af ǫllum þeim, er áðr var frá sagt, ok svá var hon styrk, at þeir sá enga ván vera, at þeir fengi hana brotit. Síðan sátu þeir um borgina ok gerðu umsátir, svá at engi fǫng mátti til flytja borgarinnar. En er þeir hǫfðu lítla hríð dvalzk, þá fekk Haraldr sjúkleik, svá at hann lagðisk í rekkju; lét hann setja sitt landtjald brot frá ǫðrum landtjǫldum, þvíat honum þótti sér þat ró, at heyra eigi gný ok glaum herliðsins. Menn hans kómu tíðum með flokka til hans ok frá ok spyrja hann ráðagørðar; þat sá borgarmenn, at nǫkkurar nýlundur váru með Væringjum; gerðu þeir til njósnarmenn at forvitnask, hverju slíkt myndi gegna. En er njósnarmenn kómu aptr til borgarinnar, þá kunnu þeir segja þau tíðendi, at hǫfðingi Væringja væri sjúkr, ok fyrir þá sǫk var engi atsókn til borgar. En er svá hafði liðit fram um hríð, þá minkaði mátt Haraldz; gerðusk þá hans menn mjǫk hugsjúkir ok daprir; slíkt alt spurðu borgarmenn. Þar kom, at svá þrøngði sótt Haraldi, at andlát hans var sagt um allan herinn. Síðan fóru Væringjar til tals við borgarmenn ok segja þeim líflát hǫfðingja síns, báðu kennimenn veita honum grǫpt í borginni. En er borgarmenn spurðu þessi tíðendi, þá váru þeir margir, er þar réðu fyrir klaustrum eða ǫðrum stórstǫðum í borginni, þá vildi hverr gjarna þat lík hafa til sinnar kirkju, þvíat þeir vissu, at þar myndi fylgja ofr mikit. Skrýddisk þá allr fjǫlði kennimanna ok gekk út ór borginni með skrín ok helga dóma ok gerðu fagra prócessiónem. En Væringjar gerðu ok mikla líkferð; var þá líkkistan borin hátt ok tjaldat yfir pellum, borin þar yfir merki mǫrg. En er slíkt var borit inn um borgarhliðit, þá skutu þeir niðr kistunni um þvert hliðit borgarinnar, fyrir hurðirnar; blésu þá Væringjar í alla lúðra sína herblástr ok brugðu sverðunum; þusti þá allr Væringja herr ór herbúðunum með alvæpni ok hljópu þá til borgarinnar með ópi ok kalli. En munkar ok aðrir kennimenn, þeir er út hǫfðu gengit í líkferð þessa, kepðusk hvárir

við aðra, at fyrstir ok fremstir vildi út ganga at taka við ofrinu, þá var þeim nú hálfu meira kapp á því at vera sem first Væringjum, þvíat þeir drápu hvern þann, er þeim var næst, hvárt er hann var klerkr eða óvígðr. Væringjar gengu svá um alla borgina þessa, at þeir drápu mannfólkit, en ræntu alla staði í borginni ok tóku þar ógrynni fjár.

K. 11. Frá Haraldi konungi.

Haraldr var marga vetr í hernaði þessum, er nú var frá sagt, bæði í Serklandi ok Sikileyju. Síðan fór hann aptr til Miklagarðz með her þenna ok dvalðisk þar lítla hríð, áðr hann byrjaði ferð sína út í Jórsalaheim. Þá lét hann eptir málagull Grikkjakonungs ok allir Væringjar, þeir er til ferðar réðusk með honum. Svá er sagt, at í ǫllum ferðum þessum hafði Haraldr áttar xviii. fólkorrostur; svá segir Þjóðólfr:

83. Þjóð veit, at hefr háðar
hvargrimmligar rimmur
(rofizk hafa opt fyr jǫfri)
átján Haraldr (sáttir);
hǫss arnar rautt hvassar,
hróðigr konungr, blóði
(ímr gat krǫs hvars kómuð)
klœr, áðr hingat fœrir.

K. 12. Jórsala-ferð Haraldz konungs.

Haraldr fór liði sínu út til Jórsalalandz, fór þá síðan yfir til Jórsalaborgar, en hvar sem hann fór um Jórsalaland, váru allar borgir ok kastalar gefnir í vald hans; svá segir Stúfr skáld, er heyrt hafði konunginn sjálfan frá þessum tíðendum segja:

84. Fór ofrhugi enn øfri
eggdjarfr und sik leggja
(fold vas víga valdi
virk) Jórsali (ok Girkjum);
ok með œrnu ríki
óbrunnin kom gunnar
heimil jǫrð und herði.
Hafi ríks þars vel líkar.

Hér segir frá því, at þetta land kom óbrunnit ok óherjat í vald Haraldz. Fór hann þá út til Jórdánar ok laugaði sik þar, sem háttr er til annarra pálmara. Haraldr varði stórfé til grafar dróttins ok kross ins helga ok til annarra heilagra dóma á Jórsalalandi. Þá friðaði hann veginn alt út til Jórdánar ok drap raufara ok annat hernaðarfólk; svá segir Stúfr:

85. Stóðusk rǫ́ð ok reiði-
(rann þat svikum manna)
Egða grams á ýmsum
-orð Jórdánar borðum;
enn fyr afgørð sanna
(illa gat frá stilli)
þjóð fekk vísan váða.
Vist of aldr með Kristi.

Þá fór hann aptr til Miklagarðz.

K. 13. Haraldr konungr settr í dýflizu.

Þá er Haraldr var kominn til Miklagarðz af Jórsalalandi, fýsti hann at fara í Norðrlǫnd til óðala sinna; hafði hann þá spurt, at Magnús Óláfsson, bróðurson hans, var orðinn konungr í Nóregi ok svá í Danmǫrk, segir hann þá upp þjónostu við Grikjakonung. En er Zóe drótning varð þessa vǫr, varð hon reið mjǫk ok hóf upp sakagiptir við Harald, talði þat, at hann myndi hafa misfarit með Grikjakonungs fé, því er fengizk hefði í hernaði, þá er Haraldr hafði verit hǫfðingi yfir herinum. Máríá hét ein mær ung ok fríð, hon var bróðurdóttir Zóe drótningar; þeirar meyjar hafði Haraldr beðit, en drótning synjaði. Svá hafa sagt Væringjar norðr hingat, þeir er verit hafa í Miklagarði á mála, at sú sǫgn væri þar hǫfð af fróðum mǫnnum, at Zóe drótning vildi sjálf hafa Harald sér til mannz, ok sú sǫk væri reyndar mest við Harald, er hann vildi brot fara ór Miklagarði, þó at annat væri upp borit fyrir alþýðu. Þá var sá Grikja-konungr er hét Konstantínús Mónomákús; hann réð ríkinu með Zóe drótningu. Af þessum sǫkum lét Grikja-konungr taka hǫndum Harald ok fœra hann til dýflizu..

K. 14. Jartegnir Óláfs konungs. Blindaðr Grikkja-konungr.

En er Haraldr kom mjǫk svá til dýflizunnar, þá sýndisk honum inn helgi Óláfr konungr ok segir, at hann myndi hjálpa honum. Þar á strætinu var síðan kápella ok helguð Óláfi konungi, ok hefir sú kápella þar staðit síðan. Dýfliza sú var þannig gǫr, at þar er turn hár ok opinn ofan, en dyrr af strætinu í at ganga; var Haraldr þar inn látinn ok með honum Haldórr ok Úlfr. Næstu nótt eptir kom ein rík kona ofan á dýflizuna ok hafði gengit upp með stigum nǫkkurum, ok þjónostumenn hennar ii; þau létu síga ofan streng nǫkkurn í dýflizuna ok drógu þá upp. Þessarri konu hafði inn helgi Óláfr konungr unnit bót fyrr ok hafði þá vitrazk henni, at hon skyldi leysa bróður hans ór prísund. Þá fór Haraldr þegar til Væringja, ok stóðu þeir upp allir í mót honum ok fǫgnuðu honum vel. Síðan vápnaðisk allr herrinn, ok gengu þar til, er konungrinn svaf; þeir taka konunginn hǫndum ok stinga ór bæði augun; svá segir Þórarinn Skeggjason í sinni drápu:

86. Náði gǫrr en glóðum,
Gríklands, jǫfurr handa,
stólþengill gekk strǫngu
steinblindr aðalmeini.

Svá segir ok Þjóðólfr skáld:

87. Stólþengils lét stinga
(styrjǫld vas þá byrjuð)
eyðir augu bæði
út heiðingja sútar;
lagði allvaldr Egða
austr á bragning hraustan
gráligt mark, en Girkja
gǫtu illa fór stillir.

Í þessum tveim drápum Haraldz ok mǫrgum ǫðrum kvæðum hans er getit þess, at Haraldr blindaði sjálfan Grikkja-konung; nefna mætti til þess hertoga eða greifa eða annars konar tígnarmenn, ef þeir vissi, at þat væri sannara, þvíat sjálfr Haraldr flutti þessa sǫgn ok þeir menn aðrir, er þar váru með honum.

K. 15. Ferð Haraldz konungs ór Miklagarði.

Um þá sǫmu nótt gengu þeir Haraldr at þeim herbergjum, er Máríá svaf í, ok taka hana í brot með valdi. Síðan gengu þeir til galeiða Væringja ok tóku tvær galeiðrnar, røru síðan inn í Sjáviðarsund. En er þeir kómu þar, er járnrekendr lágu um þvert sundit, þá mælti Haraldr, at menn skyldi skipask til ára á hvárritveggju galeiðinni, en þeir menn, er eigi røru, skyldu allir hlaupa aptr í galeiðina ok hafa hverr húðfat sitt í faðmi sér; rendu svá galeiðrnar upp á járnrekendr; þegar er festi ok skriðinn tók af, þá bað hann alla menn hlaupa fram í. Þá steypði galeið þeiri, er Haraldr var á, ok stǫkk sú af járnum við riðinn, en ǫnnur sprakk, er reið á járnum, ok týndisk þar mart, en sumt var tekit af sundi; með þessu komsk Haraldr út af Miklagarði, fór svá inn í Svartahaf. En áðr en hann siglði frá landi, setti hann upp á land jungfrúna ok fekk henni gott fǫruneyti aptr til Miklagarðz, bað hana þá segja Zóe, frændkonu sinni, hversu mikit hon hafði vald á Haraldi, eða hvárt nǫkkut hafði drótningar ríki fyrir staðit, at hann mætti fá jungfrúna. Þá siglði Haraldr norðr í Ellipalta, fór þaðan alt um Austrríki. Í þessum ferðum orti Haraldr gamanvísur, ok eru saman xvi., ok er eitt niðrlag at ǫllum; þessi er ein:

88. Sneið fyr Sikiley víða
súð; vǫrum þá prúðir,
brýnt skreið, vel til vánar,
vengis hjǫrtr und drengjum;
vættik minnr, at motti
myni enn þinig nenna;
þó lætr Gerðr í Gǫrðum
gollhrings við mér skolla.

Því veik hann til Ellisifjar dóttur Jarizleifs konungs í Hólmgarði.

K. 16. Frá Haraldi konungi.

En er Haraldr kom til Hólmgarðz, fagnaði Jarizleifr konungr honum forkunnar vel, dvalðisk hann þar um vetrinn; tók þá í sína varðveizlu gull þat alt, er hann hafði þannug áðr sent útan af Miklagarði, ok margs konar dýrgripi; var þat svá mikit fé, at engi maðr norðr í lǫnd hafði sét slíkt í eins mannz eigu. Haraldr hafði þrisvar komit í pólútasvarf, meðan hann var í Miklagarði. Þat eru þar lǫg, at hvert sinn er Grikkja-konungr deyr, þá skulu Væringjar hafa pólútasvarf; þeir skulu þá ganga um allar pólútir konungs, þar sem féhirzlur hans eru, ok skal hverr þá eignask at frjálsu, er hǫndum kømr á.

K. 17. Kvánfang Haraldz konungs.

Þann vetr gipti Jarizleifr konungr dóttur sína Haraldi, sú hét Elísabeth, þá kalla Norðmenn Ellisif; þetta tjár Stúfr blindi:

89. Mægð gat allvaldr Egða   golls tók gumna spjalli
ógnar mildr þás vildi;   gnótt ok bragnings dóttur.

En at vári byrjaði hann ferð sína ór Hólmgarði ok fór um várit til Aldeigjuborgar, fekk sér þar skip ok siglði austan um sumarit; snøri fyrst til Svíþjóðar ok lagði til Sigtúna; svá segir Valgarðr af Velli:

90. Skauzt und farm enn frízta   stýrðir hvatt í hǫrðu
(frami veitisk þér) beiti,   hvardyggr jǫfurr glyggvi,
farðir goll ór Gǫrðum   sátt þás sædrif létti
(grunlaust) Haraldr austan;   Sigtún, en skip hnigðu.

K. 18. Félag Haraldz konungs ok Sveins Úlfssonar.

Haraldr fann þar Svein Úlfsson; þat haust hafði hann flýit fyrir Magnúsi konungi við Helganes. En er þeir funnusk, fagnaði hvárr ǫðrum vel. Óláfr sœnski Svía-konungr var móðurfaðir Ellisifjar, konu Haraldz, en Ástríðr, móðir Sveins, var systir Óláfs konungs. Gerðu þeir Haraldr ok Sveinn félagskap sinn ok bundu einkamálum. Allir Svíar váru vinir Sveins, þvíat hann átti þar ina stœrstu ætt í landi. Gerðusk þá ok allir Svíar vinir Haraldz ok liðsinnismenn; var þar mart stórmenni bundit í mægðum við hann; svá segir Þjóðólfr:

91. Reist eikikjǫlr austan
ǫrðigt vatn ór Gǫrðum;
Svíar tœðu þér síðan,
snjallr landreki, allir;
gekk með golli miklu
(glygg fell ótt of tyggja)
hǫll á hléborð (sollit)
Haralds skeið und vef breiðum.

K. 19. Hernaðr Haraldz konungs.

Síðan réðu þeir sér til skipa Haraldr ok Sveinn, ok drósk þeim brátt herr mikill; ok er lið þat var búit, þá sigla þeir austan til Danmerkr; svá segir Valgarðr:

92. Eik slǫng und þér, yngvi
ógnblíðr, í haf síðan
(rétt vas yðr of ætlat
óðal) frá Svíþjóðu;
hýnd bar rif, þars renduð
rétt á stag fyr sletta,
skeið, en skelkðuð brúðir,
Skáney, Dǫnum nánar.

Þeir lǫgðu fyrst til Sjálandz ok herjuðu þar ok brendu víða þar. Síðan heldu þeir til Fjóns, gengu þar upp ok herjuðu; svá segir Valgarðr:

93. Haraldr gǫrva lézt herjat,
(hnyggr andskotum tyggi)
hvatt rann vargr at vitja
valfalls, Selund alla;
gekk á Fjón, en fekkat,
fjǫlmennr konungr, hjǫlmum
(brast) ríkula (ristin
rít) erfiði lítit.

94. Brann í bý fyr sunnan
bjartr eldr Hróiskeldu;
rǫnn lét ræsir nenninn
reykvell ofan fella;
lǫgu lands-menn gnógir;
ló hel sumum frelsi;
drósk harmvesalt hýski
hljótt í skóg á flótta.

95. Dvalði daprt of skilða,
drifu þeirs eptir lifðu,
ferð, en fengin urðu
fǫgr sprund, Danir undan;
láss helt líki drósar,
leið fyr yðr til skeiða
(bitu fíkula fjǫtrar)
fljóð mart (hǫrundbjarta).

K. 20. Leiðangr Magnús konungs.

Magnús konungr Óláfsson helt um haustit norðr í Nóreg eptir Helganess bardaga. Þá spurði hann þau tíðendi, at Haraldr Sigurðarson, frændi hans, var kominn til Svíþjóðar ok þat með, at þeir Sveinn Úlfsson hǫfðu gǫrt félag sitt ok hǫfðu her úti mikinn ok ætluðu enn at leggja undir sik Dana-veldi, en síðan Nóreg. Magnús konungr býðr leiðangri út ór Nóregi ok dregsk honum brátt herr mikill. Hann spurði þá, at þeir Haraldr ok Sveinn váru komnir til Danmerkr, brendu þar alt ok bældu, en landzmenn gengu víða undir þá. Þat var ok sagt með, at Haraldr væri meiri en aðrir menn ok sterkari ok svá vitr, at honum var

ekki ófœrt ok hann hafði ávalt sigr, er hann barðisk; hann var ok svá auðigr at gulli, at engi vissi dœmi til; svá segir Þjóðólfr:

96. Nú 's valmeiðum víðis,
veit drótt mikinn ótta,
(skeiðr hefr herr fyr hauðri)
hætt góðs friðar vætta;
mildr vill Magnús halda
morðs hlunngotum norðan,
ítr en ǫnnur skreytir
unnvigg Haraldr sunnan.

K. 21. Sættaleitan Magnús konungs við Harald.

Menn Magnús konungs, þeir er váru í ráðagørð með honum, tala þat, at þeim þykkir í vant efni komit, ef þeir Haraldr frændr skulu berask banaspjót eptir; bjóðask margir menn til þess, at fara ok leita um sættir með þeim, ok af þeim fyrirtǫlum samþykkisk konungr því. Váru þá menn gǫrvir á hleypiskútu, ok fóru þeir sem skyndiligast suðr til Danmerkr; fengu þar til danska menn þá er fullkomnir váru vinir Magnús konungs, at bera þetta ørendi Haraldi. Þetta mál fór mjǫk af hljóði. En er Haraldr heyrði þetta sagt, at Magnús konungr, frændi hans, myndi bjóða honum sætt ok félagskap ok Haraldr myndi hafa skulu hálfan Nóreg við Magnús, en hvárr þeira við annan hálft lausafé beggja þeira, þá játtaði Haraldr þeiri sætt af sinni hendi. Fóru þessi einkamál þá aptr til Magnús konungs.

K. 22. Brugðit sætt Haraldz ok Sveins.

Lítlu síðarr var þat, at Haraldr ok Sveinn tǫluðu kveld eitt við drykkju; spurði Sveinn, hverja gripi Haraldr hefði, þá er honum væri virkð mest á. Hann svarar svá, at þat var merki hans Landeyðan. Þá spurði Sveinn, hvat merkinu fylgði þess, er þat var svá mikil gørsimi. Haraldr segir, at þat var mælt, at sá myndi hafa sigr, er merkit er fyrir borit, segir, at svá hafði orðit, síðan er hann fekk þat. Sveinn svarar: »þá mun ek trúa, at sú náttúra fylgi merkinu, ef þú átt iii. orrostur við Magnús konung, frænda þinn, ok hefir þú sigr í ǫllum«. Þá segir Haraldr styggliga: »veit ek frændsemi okkra Magnús, þótt þú minnir mik ekki á þat, ok er eigi fyrir því svá, at vit farimk í mót með herskildi, at eigi myndi okrir fundir aðrir vera skapligri«. Sveinn brá þá lit við ok mælti: »geta þessa sumir, Haraldr, at þú hafir gǫrt svá fyrr, at halda þat einu af einkamálum, er þér þykkir sem þitt mál dragi helzt fram«. Haraldr svarar: »minni staði muntu á vita, at ek hafa eigi haldit einkamálin, en ek veit, at Magnús konungr myni kalla, at þú hafir haldit við hann«. Gekk

þá sína leið hvárr þeira. Um kveldit, er Haraldr gekk til svefns í lypting á skipi sínu, þá mælti hann við skósvein sinn: »nú mun ek eigi liggja í hvílunni í nótt, þvíat mér er grunr á, at eigi myni alt vera svikalaust; ek fann í kveld, at Sveinn, mágr minn, varð reiðr mjǫk við bermæli mína; skaltu halda vǫrð á ef hér verðr nǫkkut í nótt til tíðenda« Gekk þá Haraldr í annan stað at sofa, en lagði þar í rúm sitt tréstobba einn. En um nóttina var róit á báti at lyptingunni, ok gekk þar maðr upp ok spretti lyptingartjaldinu, gekk síðan upp hjá ok hjó í rúm Haraldz með mikilli øxi, svá at fǫst stóð í trénu; hljóp maðr sjá þegar út í bátinn, en niðamyrkr var á, røri hann þegar í brot, en øxin var eptir til jartegna, stóð hon fǫst í trénu. Síðan vakði Haraldr upp menn sína ok lét þá vita, við hver svik þeir váru komnir—»megum vér þat sjá, segir hann, at vér hǫfum hér ekki liðs við Svein, þegar er hann slæsk á svikræði við oss; mun sá vera inn bezti kostr, at leita á brot heðan, meðan kostr er; leysu vér nú skip vár ok róum leyniliga í brot«. Þeir gera svá, róa um nóttina norðr með landi, fara dag ok nótt, þar til er þeir finna Magnús konung, þar er hann lá með her sínum. Gekk þá Haraldr á fund Magnús konungs, frænda síns, ok varð þar fagnafundr, svá sem Þjóðólfr segir:

97. Vatn lézt, vísi, slitna,
víðkunnr, und skǫr þunnri
(dýr klufu flóð), þars fóruð
(flaust) í Danmǫrk austan;
bauð hǫlf við sik síðan
sonr Áleifs þér (hála
frændr hykk at þar fyndisk
fegnir) lǫnd ok þegna.

Síðan tǫluðu þeir frændr milli sín, fór þat alt sáttgjarnliga.

K. 23. Magnús konungr gaf Haraldi hálfan Nóreg.

Magnús konungr lá við land ok hafði landtjald á landi uppi; hann bauð þá Haraldi frænda sínum til borðz síns, ok gekk Haraldr til veizlunnar með lx. manna; var þar allfǫgr veizla. En er á leið daginn, gekk Magnús konungr inn í tjaldit, þar sem Haraldr sat; menn gengu með honum ok báru byrðar, þat váru vápn ok klæði. Þá gekk konungr at inum ýzta manni ok gaf þeim sverð gott, ǫðrum skjǫld, þá klæði eða vápn eða gull, þeim stœrra er tígnari váru. Síðarst kom hann fyrir Harald, frænda sinn, ok hafði í hendi sér reyrteina ii. ok mælti svá: »hvárn viltu hér þiggja teininn?«. Þá svarar Haraldr: »þann, er nærri er mér«. Þá mælti Magnús konungr: »með þessum reyrsprota gef ek yðr hálft Nóregs-veldi með ǫllum skyldum ok skǫttum ok allri eign,

er þar liggr til, með þeim formála, at þú skalt jafnréttr konungr í ǫllum stǫðum í Nóregi sem ek; en þá er vér erum allir saman, skal ek vera fyrirmaðr í heilsan ok þjónan ok at sæti; ef iii. eru tígnir menn, skal ek milli sitja; ek skal hafa konungslægi ok konungsbryggju; þér skuluð ok styðja ok styrkja várt ríki í þann stað, at vér gerðum yðr at þeim manni í Nóregi, er vér hugðum, at engi skyldi verða, meðan várr hauss væri uppi fyrir ofan mold«. Þá stóð upp Haraldr ok þakkaði honum vel tígn ok vegsemð. Setjask þá niðr báðir ok váru allkátir þann dag; um kveldit gekk Haraldr ok hans menn til skips síns.

K. 24. Haraldr konungr veitti Magnúsi konungi.

Eptir um morgininn lét Magnús konungr blása til þings ǫllu liðinu. En er þing var sett, þá lýsti Magnús konungr fyrir ǫllum mǫnnum gjǫf þeiri, er hann hafði gefit Haraldi, frænda sínum. Þórir af Steig gaf Haraldi konungsnafn þar á þinginu. Þann dag bauð Haraldr konungr Magnúsi konungi til borðz síns, ok gekk hann um daginn með lx. manna til landtjalda Haraldz konungs, þar sem hann hafði veizlu búit. Váru þar þá báðir konungarnir í samsæti, ok var þar veizla fǫgr ok veitt kappsamliga, váru konungarnir kátir ok glaðir. En er á leið daginn, þá lét Haraldr konungr bera í tjaldit tǫskur mjǫk margar; þar báru menn ok klæði ok vápn ok annars konar gripi; þat fé miðlaði hann, gaf hann ok skipti með mǫnnum Magnús konungs, þeim er váru í veizlunni. Síðan lét hann leysa tǫskurnar, mælti þá til Magnús konungs: »þér veittuð oss fyrra dag ríki mikit, er þér hǫfðuð unnit áðr af óvinum yðrum ok várum, en tókuð oss til samlags við yðr; var þat vel gǫrt, þvíat þér hafið mikit til unnit. Nú er hér í annan stað, at vér hǫfum verit útlendis ok hǫfum þó verit í nǫkkurum mannhættum, áðr en ek hefi saman komit þessu gulli, er þér munuð nú sjá mega; vil ek þetta leggja til félags við yðr; skulum vit eiga lausafé alt jǫfnum hǫndum, svá sem vit eigum ríki hálft hvárr okkarr í Nóregi. Ek veit, at skaplyndi okkat er ólíkt; ertu maðr miklu ǫrvari en ek, munu vit skipta fé þessu með okkr at jafnaði, ferr þá hvárr með sinn hlut sem vill«. Síðan lét Haraldr breiða niðr nautshúð mikla ok steypa þar á gullinu ór tǫskunum; síðan váru skálir teknar ok met, reitt í sundr féit, skipt ǫllu með vágum, ok þótti ǫllum mǫnnum, er sá, mikil furða, er í Norðrlǫndum skyldi vera svá mikit gull saman komit í einn stað. Þetta var þó reyndar Grikkja-

konungs eiga ok auðr, sem allir menn segja, at þar sé rautt gull húsum fullum. Konungarnir váru þá allkátir. Þá kom upp staup eitt, þat var svá mikit sem mannzhǫfuð; tók Haraldr konungr upp staupit ok mælti: »hvar er nú þat gull, Magnús frændi, er þú leiðir í móti þessum knapphǫfða?«. Þá svarar Magnús konungr: »svá hefir gefizk ófriðr ok stórir leiðangrar, at náliga alt gull ok silfr er upp gengit, þat er í minni varðveizlu er. Nú er eigi meira gull en hringr þessi í minni eign« — tók hringinn ok seldi Haraldi. Hann leit á ok mælti: »þat er lítit gull, frændi, þeim konungi, er ii. konunga ríki á, en þó munu sumir ifa um, hvárt þú átt þenna hring«. Þá segir Magnús konungr áhyggjusamliga: »ef ek á eigi þenna hring at réttu, þá veit ek eigi, hvat ek hefi rétt fengit, þvíat Óláfr konungr inn helgi, faðir minn, gaf mér þenna hring á inum øfsta skilnaði«. Þá svarar Haraldr konungr hlæjandi: »satt segir þú, Magnús konungr, faðir þinn gaf þér hringinn; þann hring tók hann af fǫður mínum fyrir ekki mikla sǫk; er þat ok satt, at þá var ekki gott smákonungum í Nóregi, er faðir þinn var sem ríkastr«. Haraldr konungr gaf Steigarþóri at veizlunni mǫsurbolla; hann var girðr með silfri, ok silfrhadda yfir ok gylt hvártveggja ok fullr upp af skírum silfrpenningum; þar fylgðu ok ii. gullhringar ok stóðu mǫrk báðir saman; hann gaf honum ok skikkju sína, þat var brúnn purpuri, hvít skinn með, ok hét honum miklum metnaði ok vináttu sinni. Þorgils Snorrason sagði svá at hann sá altárisklæðit, þat er gǫrt var ór mǫtlinum, en Guðríðr, dóttir Guthorms Steigarþórissonar, sagði, at hon kvað Guthorm fǫður sinn eiga bollann, svá at hon sá. Svá segir Bǫlverkr:

98. Heimil varð, es ek heyrða,
hoddstríðir, þér síðan,
grœn, en goll bautt hǫnum,
grund es Magnús funduð;
endisk ykkar frænda
allfriðliga á miðli
sætt, en síðan vætti
Sveinn rómǫldu einnar.

K. 25. Frá Magnúsi konungi.

Magnús konungr ok Haraldr konungr réðu báðir Nóregi inn næsta vetr eptir sætt þeira, ok hafði sína hirð hvárr þeira. Þeir fóru um vetrinn um Uplǫnd at veizlum, ok váru stundum báðir samt, en stundum sér hvárr þeira. Þeir fóru alt norðr til Þrándheims ok til Niðaróss. Magnús konungr hafði varðveitt helgan dóm Óláfs konungs, síðan er hann kom í land, klipði hár hans ok negl á hverjum xii. mánuðum ok hafði sjálfr lykil þann, er

skrínit mátti upp lúka með. Urðu þá margs konar jartegnir at helgum dómi Óláfs konungs. Brátt gerðusk greinir í um samþykki konunganna, ok váru margir svá illgjarnir, at þeira gengu svá illa í milli.

K. 26. Frá Sveini Úlfssyni.

Sveinn Úlfsson lá eptir í svefni, þá er Haraldr hafði brot farit. Síðan leiddi Sveinn atspurningum um farar Haraldz. En er hann spurði, at Haraldr ok Magnús hǫfðu sæzk ok þeir hǫfðu þá einn her báðir, þá helt hann liði sínu austr fyrir Skáneyrarsíðu ok dvalðisk þar til þess, er hann spurði um vetrinn, at Magnús ok Haraldr hǫfðu norðr haldit liði sínu til Nóregs. Síðan helt Sveinn sínu liði suðr til Danmerkr, ok tók hann þar allar konungstekjur þann vetr.

K. 27. Um konungslægi.

En er vára tók, buðu þeir út leiðangri ór Nóregi, Magnús konungr ok Haraldr konungr. Þat bar at eitt sinn, at Magnús konungr ok Haraldr konungr lágu í einni hǫfn, en um daginn eptir var Haraldr fyrri búinn ok siglði hann þegar, en at kveldi lagði hann til hafnar, þar sem þeir Magnús konungr hǫfðu ætlat at vera þá nótt. Haraldr lagði sínu skipi í konungslægi ok tjaldaði þar. Magnús konungr siglði síðarr um daginn, ok kómu þeir svá til hafnar, at þeir Haraldr hǫfðu tjaldat áðr; sjá þeir, at Haraldr hafði lagit í konungslægi ok hann ætlaði þar at liggja. En er þeir Magnús konungr hǫfðu hlaðit seglum sínum, þá mælti Magnús konungr: »greiði menn nú róðrinn ok setisk með endilǫngum borðum, sumir brjóti upp vápn sín ok vápnisk; en með því at þeir vilja eigi brot leggja, þá skulu vér berjask«. En er Haraldr konungr sér, at Magnús konungr ætlaði at leggja til orrostu við þá, þá mælti hann við sína menn: »hǫggvið þér festarnar ok látið slá skipunum ór lægi; reiðr er Magnús frændi«. Svá gerðu þeir, þeir lǫgðu skipum ór læginu; Magnús konungr leggr sínum skipum í lægit. Þá er hvárrtveggi hafði um búizk, gekk Haraldr konungr með nǫkkura menn á skip Magnús konungs; konungr fagnaði honum vel, bað hann vel kominn. Þá svarar Haraldr konungr: »þat hugða ek, at vér værim með vinum komnir, en nǫkkut grunaði mik um hríð, hvárt þér munduð svá vilja vera láta; en þat er satt, er mælt er, at bráðgeð er bernska; vil ek virða eigi á aðra lund, en þetta væri œskubragð«. Þá

segir Magnús konungr: »þat var ættarbragð en eigi œsku, þótt ek mætta muna, hvat ek gaf eða hvat ek varnaða; ef þessi lítli hlutr væri nú tekinn fyrir várt ráð, þá myndi brátt vera annarr; en alla sætt viljum vér halda, þá er gǫr er, en þat sama viljum vér af yðr hafa, sem vér eigum skilt.« Þá segir Haraldr konungr: »þat er ok forn siðr, at inn vitrari vægi« — gekk þá aptr á skip sitt. Í þvílíkum viðskiptum konunganna fannzk þat, at vant var at gæta til; tǫlðu menn Magnús konungs, at hann hefði rétt at mæla, en þeir, er óvitrir váru, tǫlðu þat, at Haraldr væri nǫkkut svívirðr. En Haraldz konungs menn sǫgðu þat, at eigi væri á aðra lund skilt, en Magnús konungr skyldi lægi hafa, ef þeir kvæmi jamsnimma, en Haraldr væri eigi skyldr at leggja ór læginu, ef hann lægi fyrir, tǫlðu hafa Harald vitrliga ok vel; en þeir er verr vildu um rœða, tǫlðu, at Magnús konungr vildi rjúfa sætt, ok tǫlðu, at hann hefði gǫrt rangt ok ósœmð Haraldi konungi. Við slíkar greinir gerðisk brátt umrœða óvitra manna til þess, at konungum varð sundrþykki at; mart fanzk þá til þess, er konungunum þótti sinn veg hvárum, þótt hér sé fátt ritat.

K. 28. Andlát Magnús konungs góða.

Magnús konungr ok Haraldr konungr heldu her þeim suðr til Danmerkr. En er Sveinn spurði þat, þá flýði hann undan austr á Skáni. Þeir Magnús konungr ok Haraldr konungr dvǫlðusk lengi um sumarit í Danmǫrk, lǫgðu þá land alt undir sik. Þeir váru á Jótlandi um haustit. Þat var eina nótt, þá er Magnús konungr lá í hvílu sinni, at hann dreymði ok þóttisk staddr þar sem var faðir hans, inn helgi Óláfr konungr, ok þótti hann mæla við sik: »hvárn kost viltu sonr minn, at fara nú með mér eða verða allra konunga ríkastr ok lifa lengi ok gera þann glœp, at þú fáir annat hvárt bœtt trautt eða eigi?«. En hann þóttisk svara: »ek vil, at þú kjósir fyrir mína hǫnd«. Þá þótti honum konungrinn svara: »þá skaltu með mér fara«. Magnús konungr segir draum þenna mǫnnum sínum. En lítlu síðarr fekk hann sótt ok lá þar sem heitir Súðaþorp. En er hann var nær kominn bana, þá sendi hann Þóri, bróður sinn, til Sveins Úlfssonar, at hann skyldi veita hjálp Þóri, þá sem hann þyrpti; þat fylgði orðsendingunni, at Magnús konungr gaf Sveini Dana-veldi eptir sinn dag, segir, at þat var makligt, at Haraldr réði fyrir Nóregi, en Sveinn fyrir Danmǫrku. Síðan andaðisk Magnús kon-

ungr góði, ok var hann allmjǫk harmdauði allri alþýðu; svá segir Oddr Kíkinaskáld:

99. Feldu menn, þás mildan
mǫrg tǫ̈r, í grǫf bǫ́ru,
þung byrðr vas sú, þengil,
þeim es hann gaf seima;
deildisk hugr, svát heldu
húskarlar grams varla,
siklings þjóð en síðan
sat opt hnipin, vatni.

K. 29. Líkferð Magnús konungs.

Eptir þessi tíðendi hafði Haraldr konungr þing við liðit, segir mǫnnum ætlan sína, at hann vill fara með herinum til Vébjarga-þings ok láta sik taka til konungs yfir Dana-veldi, vinna síðan landit; telr þat jamvel sína erfð sem Nóregs-veldi eptir Magnús frænda sinn; biðr þá liðit efla sik, lætr þá munu Norðmenn vera allan aldr yfirmenn Dana. Þá svarar Einarr þambarskelfir, lét sér vera skyldra, at flytja Magnús konung, fóstra sinn, til graptar ok fœra hann feðr sínum, Óláfi konungi, en berjask útlendis eða girnask annars konungs veldi ok eign; lýkr svá málinu, at betra þótti honum at fylgja Magnúsi konungi dauðum en hverjum annarra konunga lifanda; lét síðan taka líkit ok búa um vegliga, svá at sjá mátti umbúnaðinn á konungsskipit. Þá bjoggusk allir Þrœndir ok Norðmenn til heimfarar með líki Magnús konungs ok raufsk leiðangrinn. Sér þá Haraldr konungr þann kost inn bezta, at fara aptr til Nóregs ok eignask fyrst þat veldi ok eflask þaðan at liði. Fór nú Haraldr konungr aptr með ǫllu liðinu í Nóreg. En þegar er hann kom til Nóregs, þá átti hann þing við landzmenn ok lét taka sik til konungs um alt land; fór hann svá alt austan um Víkina, at hann var til konungs tekinn í hverju fylki í Nóregi.

K. 30. Frá Magnúsi konungi.

Einarr þambarskelfir fór með líki Magnús konungs ok með honum allr Þrœnda-herr, ok fluttu til Niðaróss, ok var hann þar jarðaðr at Klemenskirkju; þar var þá skrín ins helga Óláfs konungs. Magnús konungr hafði verit meðalmaðr á vǫxt, réttleitr ok ljósleitr ok ljóss á hár, snjallmæltr ok skjótráðr, skǫrunglyndr, inn mildasti af fé, hermaðr mikill ok inn vápndjarfasti; allra konunga var hann vinsælstr, bæði lofuðu hann vinir ok óvinir.

K. 31. Frá Sveini konungi Úlfssyni.

Sveinn Úlfsson var þat haust staddr á Skáni ok byrjaði ferð sína austr í Svía-veldi ok ætlaði at gefa upp tígnarnafn þat, er hann hafði tekit í Danmǫrk. En er hann var kominn til hests síns, þá riðu þar til hans menn nǫkkurir ok segja honum tíðendin, þau in fyrstu, at andaðr er Magnús konungr Óláfsson ok þat með, at allr Norðmanna-herr var í brot farinn ór Danmǫrk. Sveinn svarar því skjótt ok mælti: »því skýt ek til guðs, at aldri síðan skal ek flýja Dana-veldi, meðan ek lifi«; stígr hann þá á hest sinn ok ríðr þá suðr á Skáni; dreif þá þegar mikit lið til hans. Þann vetr lagði hann undir sik alt Dana-veldi, tóku þá allir Danir hann til konungs. Þórir, bróðir Magnús konungs, kom til Sveins um haustit með orðsendingum Magnús konungs, svá sem fyrr var ritat; tók Sveinn vel við honum, ok var Þórir lengi með honum síðan í góðu yfirlæti.

K. 32. Af Haraldi konungi Sigurðarsyni.

Haraldr konungr Sigurðarson tók konungdóm yfir ǫllum Nóregi eptir andlát Magnús konungs Óláfssonar. En er hann hafði ráðit Nóregi einn vetr ok er at vári kom, þá bauð hann leiðangri út af ǫllu landi, hálfum almenningi at liði ok skipum, ok helt suðr til Jótlandz; hann herjaði um sumarit víða ok brendi ok lagði í Goðnarfjǫrð. Þá orti Haraldr konungr þetta:

100. Látum vér, meðan lirlar
lín-, eik, veri sínum
-gerðr, í Goðnarfirði,
galdr, akkeri halda.

Þá mælti hann til Þjóðólfs skáldz, bað hann þar við yrkja; hann kvað:

101. Sumar annat skal sunnar
(segek eina spǫ́) fleini,
vér aukum kaf króki,
kaldnefr furu halda.

Til þess vísar Bǫlverkr í sinni drápu, at Haraldr fór it næsta sumar eptir andlát Magnús konungs til Danmerkr:

102. Leiðangr bjótt af láði
(lǫgr gekk of skip) fǫgru,
gjalfrstóðum reist grœði
glæstum, ár et næsta;
skokkr lá dýrr á døkkri,
Danir vǫ́ru þá, bǫ́ru,
(skeiðr sá herr fyr hauðri
hlaðnar) illa staðnir.

Þá brendu þeir bœ Þorkels geysu; hann var hǫfðingi mikill; váru þá leiddar dœtr hans bundnar til skipa. Þær hǫfðu gǫrt spott mikit áðr um vetrinn um þat, at Haraldr konungr myndi fara til Danmerkr með herskipum; þær skáru ór osti akkeri ok segja, at

slík myndi vel mega halda skipum Nóregs konungs; þá var þetta kveðit:

103. Skǫ́ru jast ór osti
(eybaugs) Dana meyjar
(þau of ǫngruðu þengil
þing) akkeris hringa;
nú sér mǫrg í morgin
mær (hlær at því færi)
œrnan krók ór járni
allvalds skipum halda.

Svá segja menn, at njósnarmaðr mælti, sá er sét hafði flota Haraldz konungs, við dœtr Þorkels geysu: »þat sǫgðu þér, Geysudœtr, at Haraldr myndi eigi koma til Danmerkr«. Dótta segir: »svá var í gjárna«. Þorkell leysti út dœtr sínar með ógrynni fjár; svá segir Grani:

104. Lét aldrigi úti
ósvífr Kraka drífu
Hlǫkk í harða þjokkum
Hornskógi brǫ́ þorna;
Fila dóttinn rak flótta
fjanda grams til strandar;
auð varð út at reiða
allskjótt faðir Dóttu.

Haraldr konungr herjaði alt þetta sumar Dana-veldi ok fekk ógrynni fjár, en ekki varð hann ílendr á því sumri í Danmǫrk. Fór hann aptr um haustit til Nóregs ok var þar um vetrinn.

K. 33. Kvánfang Haraldz konungs ins harðráða.

Haraldr konungr fekk Þóru Þorbergsdóttur Árnasonar inn næsta vetr eptir en Magnús konungr inn góði andaðisk. Þau áttu ii. sonu, hét inn ellri Magnús en annarr Óláfr. Haraldr konungr ok Ellisif drótning áttu dœtr ii., hét ǫnnur María, en ǫnnur Ingigerðr. En it næsta vár eptir þessa herfǫr, er nú var áðr frá sagt, bauð Haraldr konungr liði út ok fór um sumarit til Danmerkr ok herjaði, ok síðan hvert sumar eptir annat; svá segir Stúfr skáld:

105. Autt varð Falstr, at fréttum
fekk drótt mikinn ótta,
gœddr vas hrafn, en hræddir
hvert ár Danir vǫ́ru.

K. 34. Frá Sveini konungi.

Sveinn konungr réð fyrir ǫllu Dana-veldi, síðan er Magnús konungr andaðisk; hann sat um kyrt á vetrum, en lá úti með almenning á sumrum ok heitaðisk at fara norðr í Nóreg með Dana-her ok gera þar eigi minna ilt, en Haraldr konungr gerði í Dana-veldi. Sveinn konungr bauð Haraldi konungi um vetrinn, at þeir skyldi finnask um sumarit eptir í Elfinni ok berjask þar til þrautar eða sættask ella. Þá tóku hvárirtveggju allan vetrinn at búa skip sín, ok hafa úti hálfan almenning báðir eptir um

sumarit. — Þat sumar kom útan af Íslandi Þorleikr fagri ok tók at yrkja flokk um Svein konung Úlfsson; hann spurði, þá er hann kom norðr í Nóreg, at Haraldr konungr var farinn suðr til Elfar móti Sveini konungi; þá kvað Þorleikr þetta:

106. Vǫn 's at vísa kœnan
vígs á Rakna stígum
ǫrt í odda snertu
Innþrœnda lið finni;
þar má enn hvárr annan
ǫndu nemr eða lǫndum
(lítt hyggr Sveinn á sáttir
sjaldfestar) goð valda.

Ok enn kvað hann þetta:

107. Fœrir reiðr, sás rauða
rǫnd hefr opt fyr landi,
breið á Buðla slóðir
borðraukn Haraldr norðan,
en lauks of sæ sœkja
Sveins fagrdrifin steini
glæsidýr, þess 's geira,
gollmunnuð, rýðr, sunnan.

Haraldr konungr kom til ákveðinnar stefnu með her sinn; þá spurði hann, at Sveinn konungr lá suðr við Sjáland með flota sínum. Þá skipti Haraldr konungr liði sínu, lét aptr fara flestan bóndaherinn; hann fór með hirð sinni ok lendum mǫnnum ok vildarliðinu, ok þat alt af bóndaliðinu, er næst var Dǫnum. Þeir fóru suðr til Jótlandz fyrir sunnan Vendilskaga, svá suðr um Þjóðu, fóru þar alt herskildi; svá segir Stúfr skáld:

108. Flýðu þeir á Þjóðu
þengils fund af stundu;
stórt réð hugprútt hjarta.
Haralds ǫnd ofar lǫndum.

Alt fóru þeir suðr til Heiðabýjar, tóku kaupstaðinn ok brendu; þá ortu menn Haraldz konungs þetta:

109. Brendr vas upp með endum
allr, en þat má kalla
hraustligt bragð es hugðak,
Heiðabœr af reiði;
vǫn 's at vinnim Sveini,
(vask í nótt fyr óttu)
gaus hár logi ór húsum,
harm (á borgar armi).

Þessa getr Þorleikr ok í sínum flokki, þá er hann hafði spurt, at eigi hafði tekizk orrosta við Elfi:

110. Hvé hefr til Heiðabœjar
heiptgjarn konungr arnat,
folkrǫgnir, getr fregna
fylkis sveit, hinn 's veitat,
þás til þengils býjar
þarflaust Haraldr austan
ár, þat 's án of væri,
endr byrskíðum rendi.

K. 35. Undanferð Haraldz konungs á Jótlandzhafi.

Þá fór Haraldr norðr ok hafði lx. skipa, ok váru flest stór ok hlaðin mjǫk af herfangi, er þeir hǫfðu tekit um sumarit. En er þeir kómu norðr fyrir Þjóðu, þá kom Sveinn konungr ofan af landi með her mikinn; hann bauð þá Haraldi konungi at berjask

ok ganga á land. Haraldr konungr hafði lið meirr en hálfu minna; hann bauð þó Sveini konungi at berjask á skipum við sik; svá segir Þorleikr fagri:

111. Bauð, sá 's beztrar tíðar
borinn varð und Miðgarði,
ríkri þjóð at rjóða
randir Sveinn á landi;
þó lézk heldr, ef heldi
hvatráðr konungr láði,
á byrjar val berjask
bilstyggr Haraldr vilja

Eptir þetta siglði Haraldr norðr fyrir Vendilskaga; bægði þeim þá veðr, ok lǫgðu undir Hlésey ok lágu þar um nótt. Þá gerði mjǫrkva sælægjan. En er mornaði ok sól rann upp, þá sá þeir annan veg á hafit, sem eldar nǫkkurir brynni. Þá var þat sagt Haraldi konungi; þá sá hann ok mælti þegar: »láti tjǫld af skipunum, ok taki menn róðr; Dana-herr mun kominn at oss; mun hroðit myrkvanum þar sem þeir eru, mun sól skína á dreka-hǫfuð þeira, þau er gulllǫgð eru«. Svá var sem Haraldr sagði; var þar þá kominn Sveinn Dana-konungr með óvígjan her. Røru þá hvárirtveggju sem mest máttu. Danir hǫfðu skip árfljótari, en Norðmanna skip váru bæði sollin ok sett mjǫk; dró þá saman mjǫk með þeim. Þá sá Haraldr, at eigi myndi hlýða svá búit. Dreki Haraldz konungs fór síðarst allra skipa hans. Þá mælti Haraldr konungr, at kasta skyldi fyrir borð viðum ok láta á koma klæði ok gripi góða. Logn var svá mikit, at þetta hóf fyrir straumi. En er Danir sá fé sitt reka á hafinu, þá viku þeir þar til, er fyrstir fóru, þótti þetta dælla at taka, er laust flaut, en sœkja inn um borð at Norðmǫnnum; dvalðisk þá eptirróðrinn. En er Sveinn konungr kom eptir þeim með sín skip, eggjaði hann ok kvað skǫmm mikla vera, svá mikinn her sem þeir hǫfðu, ef þeir skyldu eigi fá tekit þá, er þeir hǫfðu lið lítit, ok eiga vald þeira. Þá tóku Danir ok herðu róðrinn í annat sinn. En er Haraldr konungr sá, at meira gengu skipin Dana, þá bað hann sína menn létta skipin ok bera fyrir borð malt ok hveiti ok flesk ok hǫggva niðr drykk sinn; stóð þá við um hríð. Þá lét Haraldr konungr taka víggyrðla ok verpla ok tunnur, er tómar váru, ok kasta fyrir borð, ok þar með herteknum mǫnnum. En er þat rak alt saman á sjánum, þá bað Sveinn konungr hjálpa mǫnnum, ok var svá gǫrt. Í þeiri dvǫl dró sundr með þeim; snøru þá Danir aptr, en Nóregs-menn fóru leið sína; svá segir Þorleikr fagri:

112. Alt of frák, hvé elti
austmenn á veg flausta
Sveinn, en siklingr annarr
snarlundaðr helt undan;

fengr varð Þrœnda þengils
(þeir létu skip fleiri)
allr á éli sollnu
Jótlands hafi fljóta.

Sveinn konungr veik aptr flotanum undir Hlésey, hitti þar vii. skip af Norðmǫnnum, þat var leiðangrslið ok bœndr einir; en er Sveinn konungr kom at þeim, þá báðu þeir sér griða ok buðu fé fyrir sik; svá segir Þorleikr fagri:

113. Sætt buðu seggja drótni
siklings vinir mikla,
svǫfðu hjaldr þeirs hǫfðu
hugstinnir lið minna;
ok snarráðir síðan
sókn es orðum tókusk
(ǫnd vas ýta kindum
ófǫl) búendr dvǫlðu.

K. 36. Frá Haraldi konungi.

Haraldr konungr var maðr ríkr ok stjórnsamr innanlandz, spekingr mikill at viti, svá at þat er alþýðu mál, at engi hǫfðingi hafi sá verit á Norðrlǫndum, er jafndjúpvitr hafi verit sem Haraldr eða ráðsnjallr; hann var orrostumaðr mikill ok inn vápndjarfasti; hann var sterkr ok vápnfœrr betr en hverr maðr annarra, svá sem fyrr er ritat; en þó er mikla fleira óritat hans frægðarverka; kømr til þess ófrœði vár ok þat annat, at vér viljum eigi setja á bœkr vitnislausar sǫgur; þótt vér hafim heyrt rœður eða getit fleiri hluta, þá þykkir oss heðan í frá betra, at við sé aukit, en þetta sama þurfi ór at taka. Er saga mikil frá Haraldi konungi sett í kvæði, þau er íslenzkir menn fœrðu honum sjálfum eða sonum hans; var hann fyrir þá sǫk vinr þeira mikill. Hann var ok inn mesti vinr hegat til allra landzmanna; ok þá er var mikit hallæri á Íslandi, þá leyfði Haraldr konungr fjórum skipum mjǫlleyfi til Íslandz ok kvað á, at ekki skippund skyldi vera dýrra en fyrir c. vaðmála; hann leyfði útanferð ǫllum fátœkjum mǫnnum þeim er sér fengi vistir um haf, ok þaðan af nærðisk land þetta til árferðar ok batnaðar. Haraldr konungr sendi út hingat klukku til kirkju þeirar, er inn helgi Óláfr konungr sendi við til, er sett var á alþingi. Þvílík minni hafa menn hingat Haraldz konungs ok mǫrg ǫnnur í stórgjǫfum, er hann veitti þeim mǫnnum, er hann sóttu heim. Haldórr Snorrason ok Úlfr Óspaksson, þeir er fyrr var getit, kómu í Nóreg með Haraldi konungi. Þeim var ólíkt farit at mǫrgu; Haldórr var manna mestr ok sterkastr ok inn fríðasti; þat vitni bar Haraldr konungr honum, at hann hafi verit þeira manna með honum, er sízt brygði við váveifliga hluti, hvárt er þat var mannháski eða fagnaðartíðendi eða hvat sem at hendi kom í háska, þá var hann

eigi glaðari ok eigi óglaðari; eigi svaf hann meira né minna eða drakk eða neytti matar, en svá sem vanði hans var til. Haldórr maðr fámæltr ok stirðorðr, bermæltr ok stríðlundaðr ok ómjúkr, en þat kom illa þá við konung, er hann hafði gnóga aðra með sér gǫfga menn ok þjónostufulla. Dvalðisk Haldórr lítla hríð með konungi, fór hann til Íslandz, gerði þar bú í Hjarðarholti, bjó þar til elli ok varð gamall.

K 37. Frá Úlfi Óspakssyni.

Úlfr Óspaksson var með Haraldi konungi í miklum kærleikum; hann var inn vitrasti maðr, snjallr í máli, skǫrungr mikill, tryggr ok einfaldr. Haraldr konungr gerði Úlf stallara sinn ok gipti honum Jórunni Þorbergsdóttur, systur Þóru, er Haraldr konungr átti. Bǫrn Úlfs ok Jórunnar váru þau Jóan sterki á Rásvelli ok Brígiða móðir Sauða-Úlfs, fǫður Pétrs byrðarsveins, fǫður þeira Úlfs flýs. Sonr Jóans sterka var Erlendr hímaldi, faðir Eysteins erkibyskups ok brœðra hans. Haraldr konungr gaf Úlfi stallara lendz mannz rétt ok xii. marka veizlur ok umfram hálft fylki í Þrándheimi; svá segir Steinn Herdísarson í Úlfsflokki.

K. 38. Frá Haraldi konungi.

Magnús konungr Óláfsson lét gera Óláfskirkju í kaupangi; í þeim stað hafði náttsætt verit lík konungs, þat var þá fyrir ofan bœinn. Hann lét þar ok reisa konungsgarðinn. Kirkjan varð eigi algǫr, áðr konungr andaðisk. Lét Haraldr konungr fylla þat er á skorti. Hann lét ok efna þar í garðinum at gera sér steinhǫll, ok varð hon eigi algǫr áðr hann lézk. Haraldr konungr lét reisa af grundvelli Máríukirkju uppi á melinum, nær því er heilagr dómr konungsins lá í jǫrðu inn fyrsta vetr eptir fall hans; þat var mikit musteri ok gǫrt sterkliga at líminu, svá at varla fekk brotit, þá er Eysteinn erkibyskup lét ofan taka. Heilagr dómr Óláfs konungs var varðveittr í Óláfskirkju, meðan Máríukirkja var í gørð. Haraldr konungr lét húsa konungsgarð ofan frá Máríukirkju við ána, þar sem nú er; en þar sem hann hafði hǫllina látit gera, lét hann vígja hús þat til Grégóríúskirkju.

K. 39. Uphaf Hákonar Ívarssonar.

Ívarr hvíti er maðr nefndr, er var lendr maðr gǫfugr; hann átti bú á Uplǫndum, hann var dótturson Hákonar jarls ins ríka;

Ívarr var allra manna fríðastr sýnum. Sonr Ívars hét Hákon; frá honum er svá sagt, at hann var umfram alla menn, þá er í þann tíma váru í Nóregi, at frœknleik ok at afli ok atgørvi; hann var þegar á ungaaldri í herfǫrum ok aflaði sér þar mikillar fremðar, ok gerðisk Hákon inn ágætasti maðr.

K. 40. Frá Einari þambarskelfi.

Einarr þambarskelfir var ríkastr lendra manna í Þrándheimi. Heldr var fátt um með þeim Haraldi konungi; hafði Einarr þó veizlur sínar, þær sem hann hafði haft, meðan Magnús konungr lifði. Einarr var mjǫk stórauðigr; hann átti Bergljótu, dóttur Hákonar jarls, sem fyrr var ritat. Eindriði var þá alroskinn, sonr þeira; hann átti þá Sigríði, dóttur Ketils kálfs ok Gunnhildar, systurdóttur Haraldz konungs. Eindriði hafði fríðleik ok fegrð af móðurfrændum sínum, Hákoni jarli eða sonum hans, en vǫxt ok afl hafði hann af fǫður sínum Einari ok alla þá atgørvi, er Einarr hafði umfram aðra menn; hann var inn vinsælsti maðr.

K. 41. Frá Ormi jarli.

Ormr hét þá jarl á Uplǫndum; móðir hans var Ragnhildr, dóttir Hákonar jarls ins ríka; Ormr var inn mesti ágætismaðr. Þá var á Jaðri austr á Sóla Áslákr Erlingsson; hann átti Sigríði, dóttur Sveins jarls Hákonarsonar. Gunnhildi, aðra dóttur Sveins jarls, átti Sveinn Úlfsson Danakonungr. Slíkt var afkvæmi Hákonar jarls þá í Nóregi ok mart annat gǫfugra manna, ok var ætt sú ǫll miklu fríðari en annat mannfólk, ok flest atgørvimenn miklir, en alt gǫfugmenni.

K. 42. Frá Haraldi konungi.

Haraldr konungr var ríklundaðr ok óx þat, sem hann festisk í landinu, ok kom svá, at flestum mǫnnum dugði illa at mæla í móti honum eða draga fram annat mál, en hann vildi vera láta; svá segir Þjóðólfr skáld:

114. Gegn skylir herr, sem hugnar,
hjaldrvitjaðar sitja,
dolgstœranda dýrum,
dróttinvandr ok standa;
lýtr folkstara feiti,
fátt 's til nema játta
þat sem þá vill gotnum,
þjóð ǫll, konungr bjóða.

K. 43. Frá Einari þambarskelfi.

Einarr þambarskelfir var mest forstjóri fyrir bóndum alt um Þrándheim; helt hann upp svǫrum fyrir þá á þingum, er konungs menn sóttu. Einarr kunni vel til laga; skorti hann eigi dirfð til at flytja þat fram á þingum, þó at sjálfr konungr væri við; veittu honum lið allir bœndr. Konungr reiddisk því mjǫk, ok kom svá at lykðum, at þeir þreyttu kappmæli. Segir Einarr, at bœndr vildu eigi þola honum ólǫg, ef hann bryti landzrétt á þeim; ok fór svá nǫkkurum sinnum milli þeira. Þá tók Einarr at hafa fjǫlmenni um sik heima, en þó miklu fleira, þá er hann fór til býjar, svá at konungr var þar fyrir. Þat var eitt sinn, at Einarr fór inn til býjar ok hafði lið mikit, langskip viii. eða ix., ok nær d. manna; en er hann kom til bœjar, gekk hann upp með lið þat. Haraldr konungr var í garði sínum ok stóð út í loptsvǫlum ok sá, er lið Einars gekk af skipum, ok segja menn, at Haraldr kvað þá:

115. Hér sék upp enn ǫrva
Einar, þanns kann skeina
þjalfa, þambarskelfi,
þangs, fjǫlmennan ganga;
fullafli bíðr fyllar,
finnk opt at drífr minna,
hilmis stóls, á hæla
húskarla lið jarli.

116. Rjóðandi mun ráða
randar bliks ór landi
oss, nema Einarr kyssi
øxar munn enn þunna.

Einarr dvalðisk í býnum nǫkkura daga.

K. 44. Fall Einars ok Eindriða.

Einn dag var átt mót, ok var konungr sjálfr á mótinu. Hafði verit tekinn í býnum þjófr einn, ok var hafðr á mótinu; maðrinn hafði verit fyrr með Einari, ok hafði honum vel getizk at manninum. Var Einari sagt; þá þóttisk hann vita, at konungr myndi eigi manninn láta undan ganga fyrir því at heldr, þótt Einari þœtti þat máli skipta. Lét þá Einarr vápnask lið sitt, ok ganga síðan á mótit; tekr Einarr manninn af mótinu með valdi. Eptir þetta gengu at beggja vinir ok báru sáttmál milli þeira; kom þá svá, at stefnulagi var á komit, skyldu þeir hittask sjálfir. Málstofa var í konungsgarði við ána niðri; gekk konungr í stofuna við fá menn, en annat lið hans stóð úti í garðinum. Konungr lét snúa fjǫl yfir ljórann, ok var lítit opit á. Þá kom Einarr í garðinn með sitt lið; hann mælti við Eindriða son sinn: »ver þú með liðinu úti, við engu mun mér þá hætt«. Eindriði stóð úti við

stofudyrrin. En er Einarr kom inn í stofuna, mælti hann: »myrkt er í málstofu konungsins«. Jamskjótt hljópu menn at honum, ok lǫgðu sumir, en sumir hjoggu. En er Eindriði heyrði þat, brá hann sverðinu ok hljóp inn í stofuna; var hann þegar feldr ok báðir þeir. Þá hljópu konungsmenn at stofunni ok fyrir dyrrin, en bóndum fellusk hendr, þvíat þeir hǫfðu þá engan forgǫngumann; eggjaði hverr annan, segja, at skǫmm var, er þeir skyldu eigi hefna hǫfðingja síns, en þó varð ekki af atgǫngunni. Konungr gekk út til liðs síns ok skaut á fylking ok setti upp merki sitt, en engi varð atganga bóandanna. Þá gekk konungr út á skip sitt ok alt lið hans, røri síðan út eptir ánni ok svá út á fjǫrð leið sína. Bergljót, kona Einars, spurði fall hans; var hon þá í herbergi því, er þau Einarr hǫfðu áðr haft út í bœnum; gekk hon þegar upp í konungsgarð, þar sem bóndaliðit var; hon eggjaði þá mjǫk til orrostu; en í því bili røri konungr út eptir ánni. Þá mælti Bergljót: »missum vér nú Hákonar Ívarssonar, frænda míns; eigi mundu banamenn Eindriða róa hér út eptir ánni, ef Hákon stœði hér á árbakkanum«. Síðan lét Bergljót búa um lík þeira Einars ok Eindriða; váru þeir jarðaðir at Óláfskirkju hjá leiði Magnús konungs Óláfssonar. Eptir fall Einars var Haraldr konungr svá mjǫk óþokkaðr af verki þessu, at bat eina skorti á, er lendir menn ok bœndr veittu eigi atferð ok heldu bardaga við hann, at engi varð forgǫngumaðr til at reisa merki fyrir bóandaherinum.

K. 45. Frá Haraldi konungi ok Finni Árnasyni.

Finnr Árnason bjó þá á Yrjum á Austrátt; hann var þá lendr maðr Haraldz konungs. Finnr átti Bergljótu, dóttur Hálfdanar Sigurðarsonar sýrs; Hálfdan var bróðir Óláfs konungs ins helga ok Haraldz konungs. Þóra, kona Haraldz konungs, var bróðurdóttir Finnz Árnasonar; var Finnr inn kærsti konungi ok allir þeir brœðr. Finnr Árnason hafði verit nǫkkur sumur í vestrvíking; hǫfðu þeir þá verit allir saman í hernaði Finnr ok Guthormr Gunnhildarson ok Hákon Ívarsson. Haraldr konungr fór út eptir Þrándheimi ok út á Austrátt; var honum þar vel fagnat. Síðan tǫluðusk þeir við konungr ok Finnr ok rœddu sín á milli um þessi tíðendi, er þá hǫfðu gǫrzk fyrir skemstu, aftǫku Einars ok þeira feðga ok svá kurr þann ok þys, er Þrœndir gerðu at konungi. Finnr svarar skjótt: »þér er verst farit at hvívetna; þú gerir hvatvetna ilt, en síðan ertu svá hræddr, at þú veizt eigi,

hvar þú hefir þik«. Konungr svarar hlæjandi: »mágr, ek vil nú senda þik inn til býjar; ek vil, at þú sættir bœndr við mik; vil ek, ef þat gengr eigi, at þú farir til Uplanda ok komir því við Hákon Ívarsson, at hann sé eigi mótgǫngumaðr minn«. Finnr svarar: »hvat skaltu til leggja við mik, ef ek fer forsendu þessa, þvíat bæði Þrœndir ok Uplendingar eru fjandr þínir svá miklir, at engum sendimǫnnum þínum er fœrt þannug, nema sín njóti við«. Konungr svarar: »far þú, mágr, sendifǫrna, þvíat ek veit, at þú kømr áleiðis, ef nǫkkurr kømr, at gera oss sátta, ok kjós þú bœn at oss«. Finnr segir: »halt þú þá orð þín, en ek mun kjósa bœnina; ek kýs grið ok landzvist Kálfi, bróður mínum, ok eignir hans allar ok þat með ,at hann hafi nafnbœtr sínar ok alt ríki sitt, slíkt er hann hafði, áðr hann fór ór landi«. Konungr sagði ok játti ǫllu þessu, er Finnr mælti; hǫfðu at þessu vitni ok handfestar. Síðan mælti Finnr: »hvat skal ek Hákoni fram bjóða til þess, at hann játti þér griðum, hann ræðr nú mest fyrir þeim frændum«. Konungr segir: »hitt skaltu fyrst heyra, hvat Hákon mælir til sættar fyrir sína hǫnd. Síðan kom þú mínu máli, sem framarst máttu, en at lykðum þá neitaðu konungdóminum einum«. Síðan fór Haraldr konungr suðr á Mœri ok dró at sér lið ok gerðisk fjǫlmennr.

K. 46. Ferð Finnz Árnasonar.

Finnr Árnason fór inn til bœjar ok hafði með sér húskarla sína, nær lxxx. manna. En er hann kom inn til býjarins, þá átti hann þing við býjarmenn. Finnr talaði á þinginu langt ok snjalt, bað býjarmenn ok bœndr taka alt annat ráð en hatask við konung sinn eða reka hann í brot, minti þá á, hversu mart ilt hafði yfir þá gengit, síðan er þeir hǫfðu þat fyrr gǫrt við inn helga Óláf konung; segir ok, at konungr vill bœta víg þessi, svá sem inir beztu menn ok inir vitrustu vilja dœma. Lauk Finnr svá sinni rœðu, at menn vildu láta standa þetta mál kyrt, þar til er aptr kœmi sendimenn þeir, er Bergljót hafði gǫrt til Uplanda á fund Hákonar Ívarssonar. Síðan fór Finnr út til Orkadals með þá menn, er honum hǫfðu fylgt til býjar; síðan fór hann upp til Dofrafjallz ok austr um fjall. Fór Finnr fyrst á fund Orms jarls, mágs síns, — jarl átti Sigríði, dóttur Finnz —, ok segir honum til ørenda sinna.

K. 47. Frá Finni ok Hákoni Ívarssyni.

Síðan leggja þeir stefnulag við Hákon Ívarsson. En er þeir finnask, þá bar Finnr upp ørendi sín fyrir Hákon, þau er Haraldr konungr bauð honum; fanzk þat brátt í rœðu Hákonar, at honum þótti sér skylda mikil á vera at hefna Eindriða, frænda síns, segir, at honum váru þau orð komin ór Þrándheimi, at honum myndi þar fásk gnógr styrkr til upreistar í móti konungi. Síðan tjáði Finnr fyrir Hákoni, hversu mikill munr honum var, at betra var at taka af konungi svá mikil metorð, sem hann kynni sjálfr at beiða, heldr en hætta til þess, at reisa orrostu í móti konungi þeim, er hann var áðr þjónostubundinn við, segir, at hann mun fara ósigr — »ok hefir þú þá fyrir gǫrt bæði fé ok friði; en ef þú sigrask á konungi, þá muntu heita dróttinsviki«. Jarl studdi ok þessa rœðu með Finni. En er Hákon hugsaði þetta fyrir sér, þá lauk hann þat upp, er honum bjó í skapi, segir svá: »ek mun sættask við Harald konung, ef hann vill gipta mér Ragnhildi, dóttur Magnús konungs Óláfssonar, frændkonu sína, með þvílíkri heimanfylgju, sem henni sómir ok henni líkar«. Finnr segir, at hann vill þessu játta af konungs hendi; staðfesta þeir þetta mál milli sín. Síðan ferr Finnr norðr aptr til Þrándheims; settisk þá niðr þessi ófriðr ok agi, svá at konungr helt þá enn ríki sínu í friði innan landz, þvíat þá var niðr drepit sambandi því ǫllu, er frændr Eindriða hǫfðu haft til mótstǫðu við Harald konung.

K. 48. Bónorð Hákonar Ívarssonar.

En er sú stefna kom, er Hákon skyldi vitja þessa einkamála, þá fór hann á fund Haraldz konungs. En er þeir taka tal sitt, þá segir konungr, at hann vill halda alt þat af sinni hendi, sem í sætt hafði komit með þeim Finni — »skaltu Hákon, segir konungr, tala mál þetta við Ragnhildi, hvárt hon vill samþykkja þetta ráð; en eigi er þér ok engum ǫðrum at ráðanda at fá Ragnhildar, svá at eigi sé hennar samþykki við«. Síðan gekk Hákon á fund Ragnhildar ok bar upp fyrir hana bónorð þetta. Hon svarar svá: »opt finn ek þat, at mér er aldauði Magnús konungr faðir minn, ef ek skal giptask bónda einum, þó at þú sér fríðr maðr eða vel búinn at íþróttum; ef Magnús konungr lifði, þá myndi hann eigi gipta mik minna manni en konungi. Nú er þess eigi ván, at ek vilja giptask ótignum manni«. Síðan

gekk Hákon á fund Haraldz konungs ok segir honum rœðu þeira Ragnhildar, innir þá upp einkamál þeira Finnz; var þá ok Finnr hjá ok fleiri menn, þeir er við rœðu þeira Finnz hǫfðu verit; segir Hákon svá til allra þeira vitnis, at svá var skilt, at konungr skyldi svá Ragnhildi heiman gera, at henni líkaði — »nú vill hon eigi eiga ótíginn mann, þá meguð þér gefa mér tígnarnafn; hefi ek til þess ætt, at ek má heita jarl, ok nǫkkura hluti aðra, at því er menn kalla«. Konungr svarar: »Óláfr konungr, bróðir minn, ok Magnús konungr, sonr hans, þá er þeir réðu ríki, létu þeir einn jarl vera senn í landi; hefi ek ok svá gǫrt, síðan er ek var konungr; vil ek eigi taka tígn af Ormi jarli, þá er ek hefi áðr gefit honum«. Sá þá Hákon sitt mál, at þat myndi eigi við gangask; líkaði honum þá stórilla; Finnr var ok allreiðr; segja þeir, at konungr heldi ekki orð sín, ok skilðusk at svá búnu. Hákon fór þá þegar ór landi ok hafði langskip vel skipat; hann kom fram suðr í Danmǫrk ok fór þegar á fund Sveins konungs, mágs síns. Tók konungr feginsamliga við honum ok fekk honum þar veizlur miklar; gerðisk Hákon þar landvarnarmaðr Sveins konungs fyrir víkingum, er mjǫk herjuðu á Danaveldi, Vinðr ok aðrir Austrvegs-menn ok svá Kúrir; lá hann úti vetr sem sumar.

K. 49. Dráp Ásmundar.

Ásmundr er maðr nefndr, er sagt er, at væri systurson Sveins konungs ok fóstrson hans. Ásmundr var allra manna gørviligastr, unni konungr honum mikit. En er Ásmundr drósk á legg, var hann brátt ofstopamikill, ok hann gerðisk vígamaðr. Konungi líkaði þat illa ok lét hann fara frá sér, fekk honum lén gott, þat er hann mátti vel halda sik ok sveit með sér. En þegar er Ásmundr tók við konungs fé, dró hann lið mikit at sér; en honum endisk ekki þat fé til síns kostnaðar, er konungr hafði veitt honum, þá tók hann annat miklu meira, þat er konungr átti. En er konungr spurði þat, þá stefndi hann Ásmundi á fund sinn. En er þeir hittusk, þá segir konungr, at Ásmundr skyldi vera í hirð hans ok hafa enga sveit; ok varð svá at vera sem konungr vildi. En er Ásmundr hafði verit lítla hríð með konungi, þá unði hann ekki þar ok hljópsk í brot um nótt ok kom aptr til sveitar sinnar ok gerði þá enn fleira ilt en fyrr. En er konungr reið yfir land ok kom þar nær sem Ásmundr var, þá sendi hann lið til at taka Ásmund með valdi; síðan lét kon-

ungr setja hann í járn ok halda hann svá um hríð ok hugði, at hann myndi spekjask. En er Ásmundr kom ór járni, þá hljóp hann þegar í brot ok fekk sér lið ok herskip, tók hann þá ok herjaði bæði útan landz ok innan landz ok gerði it mesta hervirki, drap mart manna ok rænti víða. En þeir menn, er fyrir þessum ófriði urðu, kómu til konungs ok kærðu skaða sinn fyrir honum. Hann svarar: »hvat segið þér mér til þess? Hví farið þér eigi til Hákonar Ívarssonar, hann er hér landvarnarmaðr minn ok til þess settr at friða fyrir yðr bóndum, en hegna víkingum; var mér sagt, at Hákon væri djarfr maðr ok frœkn, en nú lízk mér sem hann vili hvergi þar til leggja, er honum þykki mannhætta í vera«. Þessi orð konungs váru flutt til Hákonar, ok mǫrgum við aukit. Síðan fór Hákon með liði sínu at leita Ásmundar; varð fundr þeira á skipum; lagði Hákon þegar til orrostu, varð þar hǫrð orrosta ok mikil. Hákon gekk upp á skip Ásmundar ok hrauð skipit; kom svá, at þeir Ásmundr skiptusk sjálfir vápnum viðr ok hǫggum; þar fell Ásmundr; Hákon hjó hǫfuð af honum. Síðan fór Hákon skyndiliga á fund Sveins konungs ok kom svá til hans, at konungr sat um matborði. Hákon gekk fyrir borðit ok lagði hǫfuðit á borðit fyrir konunginn ok spurði, ef kendi. Konungr svarar engu ok var dreyrrauðr á at sjá. Síðan gekk Hákon í brot. Lítlu síðarr sendi konungr menn til hans ok bað hann fara í brot ór sinni þjónostu, segir, at »ek vil ekki mein gera honum, en ekki má ek gæta frænda várra allra«.

K. 50. Kvánfang Hákonar Ívarssonar.

Síðan fór Hákon í brot ór Danmǫrk ok norðr í Nóreg til eigna sinna. Þá var andaðr Ormr jarl, frændi hans. Menn urðu Hákoni fegnir mjǫk, frændr ok vinir; urðu þá til þess margir gǫfgir menn at ganga um sættir milli þeira Haraldz konungs; kom svá, at þeir sættusk með því móti, at Hákon fekk Ragnhildar konungsdóttur, en Haraldr konungr gaf Hákoni jarldóm ok veldi slíkt, sem haft hafði Ormr jarl. Hákon sór Haraldi konungi trúnaðareiða til þeirar þjónostu, sem hann var skyldr til.

K. 51. Sætt Haraldz konungs ok Kálfs.

Kálfr Árnason hafði verit í vestrvíking, síðan er hann fór ór Nóregi, en opt á vetrum var hann í Orkneyjum með Þorfinni jarli, mági sínum. Finnr Árnason, bróðir hans, gerði orð Kálfi

ok lét segja honum einkamál þau, er þeir Haraldr konungr hǫfðu við mælzk, at Kálfr skyldi hafa landzvist í Nóregi ok eignir sínar ok slíkar veizlur, sem hann haft hafði af Magnúsi konungi. En er Kálfi kom sjá orðsending, þá bjósk hann þegar til farar; fór hann austr í Nóreg fyrst á fund Finnz bróður síns; síðan tók Finnr Kálfi grið, ok fundusk þeir sjálfir konungr ok Kálfr, gerðu þá sætt sína, eptir því sem konungr ok Finnr hǫfðu fyrr bundit einkamálum með sér; gekk Kálfr til festu við konung ok allz skildaga slíks, sem hann hafði bundit fyrr við Magnús konung, at Kálfr væri skyldr at gera þau verk ǫll, sem Haraldr konungr vildi ok honum þœtti sitt ríki bœta. Tók Kálfr þá upp eignir sínar allar ok veizlur, sem hann hafði fyrr haft.

K. 52. Fall Kálfs Árnasonar.

En it næsta sumar eptir hafði Haraldr konungr leiðangr úti, fór suðr til Danmerkr ok herjaði þar um sumarit. En er hann kom suðr til Fjóns, þá var þar liðsamnaðr mikill fyrir þeim. Þá lét konungr lið sitt ganga af skipum ok bjósk til upgǫngu; hann skipaði liði sínu, lét vera fyrir sveit Kálf Árnason ok bað þá ganga fyrsta upp ok segir þeim, hvert þeir skyldu stefna, en hann kvezk mundu ganga upp eptir þeim ok koma þeim at liði. Þeir Kálfr gengu upp, ok kom brátt lið í móti þeim; réð Kálfr þegar til orrostu, ok varð sá bardagi eigi langr, þvíat Kálfr var brátt ofrliði borinn ok kom hann á flótta ok lið hans, en Danir fylgðu þeim; fell mart af Norðmǫnnum; þar fell Kálfr Árnason. Haraldr konungr gekk upp á land með fylking sína; var þat brátt á leið hans, at þeir sá fyrir sér valinn ok fundu brátt lík Kálfs; var þat borit ofan til skipa; en konungr gekk upp á land ok herjaði ok drap þar mart manna; svá segir Arnórr:

117. Rauð, en rýrt varð síðan, fránа egg á Fjóni,
(rann eldr of sjǫt manna) Fjónbyggva lið, tyggi.

K. 53. Ferð Finnz Árnasonar ór landi.

Eptir þat lét Finnr Árnason sér fjandskap í þykkja við konung um fall Kálfs bróður síns, kallaði, at konungr væri ráðbani Kálfs, ok þat væri blekking ein við Finn, er hann hafði teygt Kálf, bróður sinn, vestan um haf á vald ok trúnað Haraldz konungs. En er þessi rœða kom á lopt, þá mæltu þat margir menn, at þat þótti grunnsæligt, er Finnr hafði trúat því, at Kálfr myndi fá trúnað Haraldz konungs; þótti sem konungr væri heiptrækr

um smæri hluti en þá, er Kálfr hafði gǫrt við Harald konung. Konungr lét hér rœða um hvern slíkt er vildi, sannaði þat ekki, synjaði ok eigi; fanzk þat eitt á, at konungi þótti þat vel orðit. Haraldr konungr kvað vísu þessa:

118. Nú emk ellifu allra
(eggjumk vígs) ok tveggja,
þau ró enn svát mank, manna,
morð, ráðbani orðinn;
ginn en gráleik inna
golls, es ferr með skolli,
lýtendr; kveða lítit
lauki gæft til auka.

Finnr Árnason lét sér svá mikit um finnask þetta mál, at hann fór af landi brot ok kom fram suðr í Danmǫrk, fór á fund Sveins konungs ok fekk þar góðar viðtǫkur, ok tǫluðu þeir lǫngum einmæli, ok kom þat upp at lykðum, at Finnr gekk til handa Sveini konungi ok gerðisk hans maðr, en Sveinn konungr gaf honum jarldóm ok Halland til yfirsóknar, ok var hann þar til landvarnar fyrir Norðmǫnnum.

K. 54. Frá Guthormi Gunnhildarsyni.

Guthormr hét sonr Ketils kálfs ok Gunnhildar á Hringunesi, systurson Óláfs konungs ok Haraldz konungs. Guthormr var maðr gørviligr ok snimma roskinmannligr. Var Guthormr optliga með Haraldi konungi ok þar í miklum kærleikum ok ráðagørðum með konungi, þvíat Guthormr var vitr maðr; hann var inn vinsælsti maðr. Guthormr var optliga í hernaði ok herjaði mjǫk í Vestrlǫnd; hann hafði lið mikit; hann hafði friðland ok vetrsetu í Dyflinni á Írlandi ok var í kærleikum miklum með Margaði konungi.

K. 55. Jartegn Óláfs konungs.

Um sumarit eptir fór Margaðr konungr ok Guthormr með honum, ok herjuðu á Bretland ok fengu þar ógrynni fjár. Síðan lǫgðu þeir í Ǫngulseyjarsund; þeir skyldu þar skipta herfangi sínu. En er fram var borit þat mikla silfr ok konungr sá þat, þá vildi hann einn samt hafa féit alt ok virði þá lítils vingan sína við Guthorm. Guthormi líkaði þat illa, er hann skyldi vera hlutræningr ok hans menn. Konungr segir, at hann skyldi eiga ii. kosti fyrir hǫndum — »sá annarr, at una því, sem vér viljum vera láta, en annarr sá, at halda við oss orrostu, ok hafi sá þá fé, er sigr hefir, ok þat með, at þú skalt ganga af skipum þínum, ok skal ek þau hafa«. Guthormi sýndisk mikill vandi til beggja handa, þóttisk eigi mega láta sœmiliga skip sín ok fé fyrir enga

tilgørning; þat var ok allháskasamligt at berjask við konung ok þat mikla lið, er konungi fylgði; en liðs þeira var svá mikill munr, at konungr hafði xvi. langskip, en Guthormr v. Þá bað Guthormr konung ljá sér iii. nátta fresta um þetta mál til umráða við sína menn, hugðisk hann konung mundu mýkja mega á þeiri stundu ok koma sínu máli í betri vingan við konung með fortǫlum sinna manna, en þat feksk ekki af konungi, sem hann mælti til. Þá var Óláfsvǫkuaptann. Nú kaus Gothormr heldr at deyja með drengskap eða vega sigr, heldr en hitt at þola skǫmm ok svívirðu ok klækisorð af svá mikilli missu. Þá kallaði hann á guð ok inn helga Óláf konung, frænda sinn, bað þá fulltings ok hjálpar ok hét til þess helga mannz húss at gefa tíund af ǫllu því herfangi, er þeir hlyti, ef þeir fengi sigr. Síðan skipaði hann liði sínu ok fylkði móti þeim mikla her ok réð til ok barðisk við þá; en með fulltingi guðs ok ins heilaga Óláfs konungs fekk Guthormr sigr; þar fell Margaðr konungr ok hverr maðr, er honum fylgði, ungr ok gamall. Ok eptir þann háleita sigr vendir Guthormr heim glaðr með ǫllum þeim fjárhlut, er þeir hǫfðu fengit í orrostu. Þá var af tekit silfrinu því, er þeir hǫfðu fengit, inn x. hverr penningr, svá sem heitit hafði verit inum helga Óláfi konungi, ok var þat ófamikit fé, svá at af því silfri lét Guthormr gera róðu eptir vexti sínum eða stafnbúa síns, ok er þat líkneski vii. álna hátt. Guthormr gaf róðu þá svá búna til staðar ins heilaga Óláfs konungs; hefir hon þar verit síðan til minningar sigrs Gothorms ok jartegnar ins heilaga Óláfs konungs.

K. 56. Jartegn Óláfs konungs.

Greifi einn var í Danmǫrku illr ok ǫfundfullr; hann átti ambátt eina norrœna, æzkaða ór Þrœndalǫgum; hon dýrkaði inn helga Óláf konung ok trúði fastliga hans heilagleik. En sá greifi, er áðan gat ek, tortryggði alt þat, er honum var frá sagt þess helga mannz jartegnum, kvað ekki vera nema kvitt ok pata einn, gerði sér at gabbi ok gamni lof ok dýrð þá, er landzfólk alt veitti þeim góða konungi. En nú kom at þeim hátíðardegi, er sá mildi konungr lét líf sitt á ok allir Norðmenn heldu; þá vildi sá inn óvitri greifi ekki heilagt halda ok bauð hann ambótt sinni, at hon skyldi baka ok elda ofn til brauðs á þeim degi. Vita þóttisk hon œði þess greifa, at hann myndi henni sárliga hefna, ef hon léti eigi at því, sem hann bauð henni; gengr hon til nauðig ok bakaði ofninn ok kveinaði mjǫk, meðan hon starfaði, ok heitaðisk við

Óláf konung ok kvazk aldri mundu á hann trúa, nema hann hefndi með nǫkkurri bendingu þessa ódœma. Nú meguð þér hér heyra makligar refsingar ok sannligar jartegnir: alt var þat jamskjótt ok á einni stundu, er greifi sá varð blindr báðum augum ok brauð þat varð at grjóti, er hon hafði í ofninn skotit. Komit er af því grjóti til staðar ins helga Óláfs konungs ok víða annarstaðar. Síðan hefir Óláfsmessa haldin verit ávalt í Danmǫrk.

K. 57. Jartegn Óláfs konungs.

Vestr á Vallandi var einn maðr vanheill, svá at hann var kryplingr, gekk á knjám ok á knúm. Hann var staddr um dag úti á veg ok var þá sofnaðr; þat dreymði hann, at maðr kom til hans gǫfugligr ok spurði, hvert hann gerðisk, en hann nefndi til einhvern bœ. En inn gǫfgi maðr mælti við hann: »farðu til Óláfskirkju, þeirar er í Lundúnum stendr, ok muntu þá heill verða«. En síðan vaknaði hann, en fór þegar á leit Óláfskirkju, en um siðir þá kom hann til Lundúna-bryggju ok spurði þar borgarmenn, ef þeir kynni segja honum, hvar Óláfskirkja væri; en þeir svǫruðu ok kváðu miklu fleiri kirkjur vera þar, heldr en þeir vissi, hverjum manni hver þeira væri helguð. En lítlu síðar þá gekk þar maðr at honum ok spurði, hvert hann gerðisk; hann segir honum; en sá mælti síðan: »vit skulum fara báðir saman til kirkju Óláfs, ok kann ek leið þangat«. Síðan fóru þeir yfir bryggjuna ok fóru þat stræti, er til Óláfskirkju lá. En er þeir komu til kirkjugarðzhliðsins, þá sté sá yfir þreskǫld þann, er í hliðinu var, en kryplingrinn veltisk þar inn yfir ok reis þegar heill upp; en þá er hann sásk um, þá var horfinn fǫrunautr hans.

K. 58. Hernaðr Haraldz konungs.

Haraldr konungr lét reisa kaupstað austr í Ósló ok sat þar opt, þvíat þar var gott til atfanga, landzmegin mikit umhverfis; sat hann þar vel til landzgæzlu fyrir Dǫnum, svá ok til áhlaupa í Danmǫrk; hann var opt því vanr, þótt hann hefði ekki mikinn her úti. Þat var á einu sumri, at Haraldr konungr fór með nǫkkurum léttiskipum ok hafði ekki mikit lið; hann helt suðr í Víkina, en er byr gaf, siglir hann yfir undir Jótland, tók þá ok herjaði, en landzmenn sǫmnuðusk saman ok vǫrðu land sitt. Þá helt Haraldr konungr til Limafjarðar ok lagði inn í fjǫrðinn. Svá er háttat Limafirði, at þar er inn at fara svá sem mjór áráll,

en er inn kømr eptir firðinum, þá er þar sem mikit haf. Haraldr herjaði þar á bæði lǫnd, en Danir hǫfðu hvarvetna samnað fyrir. Þá lagði Haraldr konungr skip sín at eyju nǫkkurri, þat var lítit land ok óbyggt; en er þeir leituðu at, þá funnu þeir ekki vatn, segja til konungi; hann lét leita, ef lyngormr nǫkkurr fynnisk í eyjunni; en er hann fanzk, þá fœrðu þeir konungi; hann lét fœra orminn til eldz ok baka hann ok mœða, at hann skyldi þyrsta sem mest. Síðan var þráðr bundinn við sporðinn, ok ormrinn lauss látinn; hrøkðisk hann þá brátt, en þráðrinn rakðisk af tvinnahnoðanu; gengu menn eptir orminum, þar til er hann steypðisk niðr í jǫrðina. Konungr bað þar grafa til vatz; var svá gǫrt; funnu þar vatn, svá at eigi skorti. Haraldr konungr spurði þau tíðendi af njósnarmǫnnum sínum, at Sveinn konungr var kominn með skipaher mikinn fyrir fjarðarmynnit, ok varð honum seint inn at fara, er eitt mátti fara senn skipit. Haraldr konungr helt skipum sínum inn í fjǫrðinn, ok þar er breiðastr er, heitir Lúsbreið; en þar ór víkinni innanverðri er eið mjótt vestr til hafs; þannug røru þeir Haraldr um kveldit. En um nóttina, er myrkt var orðit, ruddu þeir skipin ok drógu um eiðit ok hǫfðu þat sýslat alt fyrir dag ok búin skipin ǫðru sinni, heldu þá norðr fyrir Jótland; þá mæltu þeir:

119. Skrapp ór hǫndum
Haraldr Dǫnum.

Þá segir konungr, at hann skyldi svá koma í Danmǫrk annat sinn, at hann skyldi meira lið hafa ok stœrri skip. Fór þá konungrinn norðr í Þrándheim.

K. 59. Skipgørð Haraldz konungs.

Haraldr konungr sat um vetrinn í Niðarósi. Hann lét reisa skip um vetrinn út á Eyrum; þat var búzuskip. Skip þat var gǫrt eptir vexti Orms ins langa ok vandat at ǫllu sem mest; var drekahǫfuð á frammi, en aptr krókr, ok váru svírarnir allir gulli búnir; þat var hálffertøgt at rúmatali ok mikit at því ok var it fríðasta. Lét konungr allan búnað vanda til skipsins, bæði segl ok reipareiða, akkeri ok strengi. Haraldr konungr gerði boð um vetrinn suðr til Danmerkr Sveini konungi, at hann skyldi eptir um várit koma sunnan til Elbar til móts við sik ok berjask, svá at þeir skipti þá lǫndum ok hafi annarr hvárr bæði konungsríkin.

K. 60. Útboð Haraldz konungs.

Þann vetr bauð Haraldr konungr út leiðangri, almenning ór Nóregi. En er váraði, drósk herr mikill saman; þá lét Haraldr konungr setja út skip þat it mikla á ána Nið; síðan lét hann upp setja drekahǫfuðin; þá kvað Þjóðólfr skáld:

120. Skeið sák framm at flœði,
fagrt sprund, ór ǫ́ hrundit,
kend hvar liggr fyr landi
lǫng súð dreka ens prúða;
orms glóar fax of farmi
fráns, sízt ýtt vas hǫ́num,
bǫ́ru búnir svírar
brunnit goll, af hlunni.

Síðan býr Haraldr konungr skip þat ok ferð sína. En þá er hann var búinn, helt hann út ór ánni skipinu; þar var vandaðr róðr mjǫk; svá segir Þjóðólfr:

121. Slyngr laugardag lǫngu
liðbaldr af sér tjaldi,
út þars ekkjur líta
Orms súð ór bœ prúðar;
vestr réð ór Nið næsta
nýri skeið at stýra
ungr, en árar drengja,
allvaldr, í sæ falla.

122. Rétt kann rœði slíta
ræsis herr ór verri;
ekkja stendr ok undrask
ára burð sem furðu;
ært mon, snót, áðr sortuð
sæfǫng í tvau gangi,
þǫll leggr, við frið, fyllar
fúr, kleyf, á þat leyfi.

123. Sorgar veit, áðr slíti
sæfǫng ór mar strǫngum
herr, þars heldr, til varra,
hár sjau tøgum ára;
Norðmeðr róa naðri
neglðum straum enn heglða
út (es sem) unnar (líti
arnar væng) með jarni.

Haraldr konungr helt herinum suðr með landi ok hafði úti almenning at liði ok skipum. En er þeir sœkja austr í Víkina, fengu þeir andviðri stór ok lá herrinn víða í hǫfnum, bæði við úteyjar ok inn í fjǫrðum; svá segir Þjóðólfr:

124. Eigu skjól und skógi
skafnir snekkju stafnar,
læsir leiðangr vísa
lǫnd herskipa brǫndum;
almenningr liggr innan,
eið láta sér skeiðar
hábrynjaðar hlýja,
hverja vík í skerjum.

En í stórviðrum þeim, er á lǫgðusk, þá þurpti it mikla skip góðra grunnfœra; svá segir Þjóðólfr:

125. Hléseyjar lemr hǫ́van
hryngarð konungr barði;
neytir þá til þrautar
þengill snekkju strengja;
eigi es jarni bjúgu
indæll skaði lindis,
gnegr af gaddi digrum
grjót ok veðr en ljótu.

En er byr gaf, helt Haraldr konungr herinum austr til Elfar ok kom þar at kveldi dags; svá segir Þjóðólfr:

126. Haraldr þeysti nú hraustla
helfing sinn at Elfi;
náttar Nóregs dróttinn
nær at landamæri;
gramr á þing við Þumla;
þar 's eindagaðr Sveini,
hrafni skyldr, nema haldi,
hans fundr, Danir undan.

K. 61. Frá her Haraldz konungs.

En er Danir spyrja, at Norðmanna-herr var kominn, þá flýja allir þeir, er því koma við. Norðmenn spyrja, at Dana-konungr hefir ok úti her sinn ok liggr hann suðr um Fjón ok um Smálǫnd. En er Haraldr konungr spurði, at Sveinn konungr vildi eigi halda stefnulag við hann eða orrostu, sem mælt var, þá tók hann þat ráð enn sem fyrr, lét aptr fara bóndaliðit ok skipaði hálft annat hundrað skipa; helt hann síðan liði því suðr fyrir Halland ok herjaði víða; hann lagði herinum í Lófufjǫrð ok herjaði þar á land upp. Litlu síðarr kom at þeim þar Sveinn konungr með Dana-her; hann hafði ccc. skipa. En er Norðmenn sá herinn, þá lét Haraldr konungr blása saman herinum; mæltu þat margir, at þeir skyldu flýja, ok segja, at ófœrt væri at berjask. Konungr svarar svá: »fyrr skal hverr várr falla um þveran annan en flýja«; svá segir Steinn Herdísarson:

127. Sagði hitt es hugði
hauklyndr vesa myndu,
þar kvað, þengill, eirar
þrotna vǫn fyr hǫnum;
heldr kvað hvern várn skyldu
hilmir frægr, an vægja,
(menn brutu upp) of annan
(ǫll vǫpn) þveran falla.

Síðan lét Haraldr konungr skipa her sínum til framlǫgu, lagði hann dreka sinn inn mikla fram í miðju liði; svá segir Þjóðólfr:

128. Lét vingjafa veitir
varghollr dreka skolla
lystr fyr leiðangrs brjósti
(liðs oddr vas þat) miðju.

Þat skip var allvel skipat ok fjǫlment á; svá segir Þjóðólfr:

129. Fast bað fylking hrausta
friðvandr jǫfurr (standa
hamalt sýndusk mér) hǫmlur
(hildings vinir) skilda;
ramsyndan lauk rǫndum
ráðandi manndáða
nýtr fyr Nizi útan
naðr, svát hver tók aðra.

Úlfr stallari lagði sitt skip á annat borð konungsskipinu; hann mælti við sína menn, at þeir skyldi vel fram leggja skipit. Steinn Herdísarson var á skipi Úlfs; hann kvað:

130. Hét á oss, þás úti,
Ulfr (hákesjur skulfu)
róðr vas greiddr á grœði,
grams stallari, alla;

vel bað skip með skylja
skéleggjaðr framm leggja
sitt, en seggir jǫttu,
snjalls landreka spjalli.

Hákon jarl Ívarsson lá ýztr í arminn annan, ok fylgðu honum mǫrg skip, ok var þat lið allvel búit; en ýzt í annan arminn lágu Þrœnda hǫfðingjar; var þat ok mikill herr ok fríðr.

K. 62. Frá her Sveins konungs.

Sveinn konungr skipaði ok liði sínu, lagði hann sitt skip móti skipi Haraldz konungs í miðju liði, en næst honum lagði fram Finnr jarl sitt skip; skipuðu Danir þar næst ǫllu því liði, er frœknast var ok bezt búit. Síðan tengðu hvárirtveggju skip sín alt um miðjan flotann. En fyrir því at svá mikill var herrinn, þá var þat allr fjǫlði skipanna, er laust fór, ok lagði þá svá hverr fram sitt skip, sem skap hafði til, en þat var allmisjafnt. En þótt liðsmunr væri allmikill, þá hǫfðu hvárirtveggju óvígjan her. Sveinn konungr hafði í liði með sér vi. jarla; Steinn Herdísarson sagði svá:

131. Hætti hersa dróttinn
hugstrangr, skipa langra
hinn 's með halft beið annat
hundrað Dana fundar;
næst vas þats réð rísta
reiðr atseti Hleiðrar
þangs láð mǫrum þingat
þrimr hundruðum sunda.

K. 63. Uphaf Nizar orrostu.

Haraldr konungr lét blása herblástr, þegar er hann hafði búit sín skip, ok lét þá greiða atróðr sína menn; svá segir Steinn Herdísarson:

132. Vann fyr móðu mynni
meinfœrt Haraldr Sveini;
varð, þvít vísi gerðit,
viðrnám, friðar biðja;
herðu hjǫrvi gyrðir
Halland jǫfurs spjallar
(heit blés und) fyr útan
atróðr (á sæ blóði).

Síðan tóksk orrosta ok var in snarpasta, eggjar hvárrtveggi sitt lið; svá segir Steinn Herdísarson:

133. Nýtr bað skjǫldungr skjóta
(skamt vas liðs á miðli)
hlífar styggr ok hǫggva
hvárr tveggja lið seggja;
bæði fló, þás blóði
brandr hrauð af sér rauðu,
(þat brá feigra flotna
fjǫrvi) grjót ok ǫrvar.

Þat var síðarla dags, er orrosta seig saman, ok helzk svá alla nóttina. Haraldr konungr skaut af boga langa hríð; svá segir Þjóðólfr:

134. Alm dró uplenzkr hilmir
alla nǫtt; enn snjalli
hremsur lét á hvítar
hlífr landreki drífa;
búandmǫnnum smó benjar
blóðugr oddr, þars stóðu
(flugr óx) fylkis (vigra)
Finna gjǫld í skjǫldum.

Hákon jarl ok þat lið, er honum fylgði, tengði ekki sín skip ok røri at Dana-skipum þeim, er laus fóru, en hvert skip, er hann tengðisk við, þá hrauð hann. En er þat funnu Danir, þá dró hverr þeira frá sitt skip, þar er jarl fór; sótti hann eptir Dǫnum, svá sem þeir hǫmluðu undan, ok var þeim þá at komit flótta. Þá røri skúta at skipi jarls ok var kallat á hann, sagt, at fyrir léti annarr fylkingararmrinn ok þar var fallit mart lið þeira. Síðan røri jarl þannug til ok veitti þar harða atgǫngu, svá at Danir létu þá undan síga; fór jarl svá alla nóttina, lagði þar fram sem mest var þǫrf, en hvar sem hann kom fram, þá helt ekki við honum. Hákon røri it ýtra um bardagann. Inn øfra hlut nætr brast meginflóttinn á Dǫnum, þvíat þá hafði Haraldr konungr upp gengit með sína sveit á skip Sveins konungs; var þat svá vendiliga hroðit, at allir menn fellu, nema þeir, er á kaf hljópu; svá segir Arnórr jarlaskáld:

135. Gekkat Sveinn af snekkju
saklaust enn forhrausti,
(malmr kom harðr við hjalma)
hugi minn es þat, sinni;
farkostr hlaut at fljóta
fljótmælts vinar Jóta,
áðr an ǫðlingr flœði,
auðr, frá verðung dauðri.

En er merki Sveins konungs var fallit ok autt skip hans, þá flýðu allir hans menn, en sumir fellu. En á þeim skipum, er tengð váru, hljópu menn þar á kaf, en sumir kómusk á ǫnnur skip, þau er laus váru; en allir Sveins menn røru þá undan, þeir er því kómu við. Þar varð allmikit mannfall. En þar er konungarnir sjálfir hǫfðu barzk ok tengð váru flest skipin, þar lágu eptir skip Sveins konungs meir en lxx.; svá segir Þjóðólfr:

136. Sogns kóðu gram gegnan
glæst sjau tøgu et fæsta
senn á svipstund einni
Sveins þjóðar skip hrjóða.

Haraldr konungr røri eptir Dǫnum ok rak þá; en þat var eigi hœgt, þvíat skipafloti var svá þrǫngr fyrir, at varla mátti fram koma. Finnr jarl vildi eigi flýja, ok var hann handtekinn; hann var ok lítt sýndr; svá segir Þjóðólfr:

137. Sveinn át sigr at launa
sex, þeim es hvǫt vexa,
innan eina gunni,
ǫrleiks, Dana jǫrlum;
varð, sás vildit forða,
vígbjartr, snǫru hjarta,
í fylkingu fenginn
Fiðr Árna sonr miðri.

K. 64. Flótti Sveins konungs.

Hakon jarl lá með sitt skip eptir, er konungr ok annat lið rak flóttann, þvíat jarls skip mátti eigi þar fram fara fyrir skipum þeim, er fyrir váru. Þá røri einn maðr á báti at skipi jarls ok lagði at lyptingu; sá var mikill maðr ok hafði víðan hǫtt; sá kallar upp á skipit: »hvar er jarl?«. Hann var í fyrirrúmi ok stǫðvaði blóð manni einum. Jarl sá til hattarmannzins ok spurði hann at nafni. Hann segir: »Vandráðr er hér; mæl þú við mik jarl«. Jarlinn laut út yfir borðit til hans. Þá mælti bátmaðrinn: »þiggja mun ek líf at þér, ef þú vill veita«. Jarl reis upp ok nefndi til ii. menn sína, þá er honum váru báðir kærir, segir svá: »stígið á bátinn ok flytið Vandráð til landz; fylgið honum til Karls bónda, vinar míns; segið honum þat til jartegna, at hann fái Vandráði hest þann, er ek gaf Karli fyrra dag, ok sǫðul sínn ok son sinn til fylgðar«. Síðan stigu þeir á bátinn ok taka til ára, en Vandráðr stýrði. Þetta var í brum lýsingarinnar; var þá ok sem mestr skipagangr, røru sumir til landzins, sumir út til hafsins, bæði smám skipum ok stórum. Vandráðr stýrði þar, er honum þótti rýmst milli skipanna. En þar sem Norðmanna skip røru nær þeim, þá sǫgðu jarlsmenn til sín, ok létu allir þá fara, hvert er þeir vildu. Vandráðr stýrði fram með strǫndunni ok lagði eigi at landi fyrr en þeir kómu umfram þat, er skipafjǫlðinn var. Síðan gengu þeir upp til bœjar Karls ok tók þá at lýsa; þeir gengu inn í stofu; var Karl þar, ok nýklæddr. Jarlsmenn sǫgðu honum ørendi sín. Karl mælti, sagði, at þeir skyldi snæða fyrst, ok lét setja þeim borð ok fekk þeim laugar. Þá kom húsfreyja í stofu ok mælti þegar: »undr mikit er þat, er vér fám aldri svefn eða ró í nótt fyrir ópi eða glammi«. Karl svarar: »veiztu eigi, at konungar hafa barzk í nátt?«. Hon spurði: »hvárr hefir betr haft?«. Karl svarar: »Norðmenn hafa sigrazk«. »Flýit mun enn hafa konungrinn várr« segir hon. Karl svarar: »eigi vita menn þat, hvárt hann hefir flýit eða fallit«. Hon mælti: »vesul eru vér konungs; hann er bæði haltr ok ragr«. Þá mælti Vandráðr: »eigi mun konungr ragr, en ekki er hann sigrsæll«. Vandráðr tók síðarst laugarnar, en er hann tók dúkinn, þá strauk hann sér á miðjum. Húsfreyja tók dúkinn ok kipði frá honum; hon mælti: »fátt gott kantu þér; þat er þorpkarligt at væta allan dúkinn senn«. Vandráðr svarar: »þar køm ek þá enn, er ek þerri mér meirr á miðri þerru«. Síðan

tók Karl upp borð fyrir þá, ok settisk Vandráðr í miðju; snæddu þeir um hríð, en síðan gengu þeir út; var þá hestr búinn, ok karlsson at fylgja honum ok hafði hann annan hest; ríða þeir brot til skógar, en jarlsmenn gengu til báts síns ok róa út til jarlsskipsins.

K. 65. Frá Haraldi konungi.

Haraldr konungr ok hans lið rak skamt flóttann, røru síðan aptr til skipanna, þeira er auð váru; þá rannsǫkuðu þeir valinn; fanzk á konugsskipinu fjǫlði dauðra manna, en eigi fanzk lík konungs, en þó þóttusk þeir vita, at hann var fallinn. Lét þá Haraldr konungr veita umbúnað líkum manna sinna, en binda sár þeira, er þess þurftu. Síðan lét hann flytja til landz lík Sveins manna, en sendi boð bóndum, at þeir skyldu jarða líkin. Síðan lét hann skipta herfangi; hann dvalðisk þar nǫkkura hríð. Þá spurði hann þau tíðendi, at Sveinn konungr var kominn til Sjálandz ok þá var kominn til hans herr sjá allr, er flýit hafði ór orrostu, ok mikit lið annat, ok hafði hann ógrynni hers fingit.

K. 66. Gefin grið Finni Árnasyni.

Finnr jarl Árnason varð handtekinn í orrostu, sem fyrr var ritat; hann var leiddr til konungsins. Haraldr konungr var þá allkátr ok mælti: »hér fundumk vit nú, Finnr, en næst í Nóregi; hefir hirðin sú in danska eigi staðit allfast fyrir þér, ok hafa Norðmenn ilt at verki, draga þik blindan eptir sér ok vinna þat til lífs þér«. Þá svarar jarl: »mart verða Norðmenn ilt at gera ok þat verst alt, er þú býðr«. Þá mælti Haraldr konungr: »viltu nú grið, þóttu sér ómakligr?«. Þá svarar jarl: »eigi af hundinum þínum«. Konungr mælti: »viltu þá, at Magnús frændi þinn gefi þér grið?«. Magnús, sonr Haraldz konungs, stýrði þá skipi. Þá svarar jarl: »hvat mun hvelpr sá ráða griðum?«. Þá hló konungr ok þótti skemtan at erta hann ok mælti: »viltu taka grið af Þóru, frændkonu þinni?«. Þá segir jarl: »er hon hér?«. »Hér er hon« segir konungr. Þá mælti Finnr jarl orðskrœpi þat, er síðan er uppi haft, hversu reiðr hann var, er hann fekk eigi stilt orðum sínum: »eigi er nú undarligt, at þú hafir vel bitizk, er merrin hefir fylgt þér«. Finni jarli váru gefin grið, ok hafði Haraldr konungr hann með sér um hríð; var Finnr heldr ókátr ok ómjúkr í orðum. Þá mælti Haraldr konungr: »sé ek þat, Finnr, at þú vilt nú ekki þýðask við mik ok við frændr þína; vil ek nú gefa

þér orlof at fara til Sveins, konungs þíns«. Jarl svarar: »þat vil ek þiggja ok því þakksamligarr, er ek køm fyrr í brot heðan«. Síðan lét konungr flytja ferð jarls upp á land; tóku Hallandzfarar vel við honum. Haraldr konungr helt þá liði sínu norðr í Nóreg, fór fyrst til Óslóar, gaf þá heimleyfi ǫllu liði sínu, því er fara vildi.

K. 67. Frá Sveini konungi.

Svá segja menn, at Sveinn konungr sat í Donmǫrk þann vetr ok helt ríki sínu sem áðr. Hann sendi menn um vetrinn norðr á Halland eptir Karli ok þeim hjónum; en er þau kómu til konungs, þá kallar hann Karl til sín; síðan spurði konungr, ef Karl kendi hann eða þœttisk sét hafa hann fyrr. Karl svarar: »kenni ek þik nú, konungr, ok kenda ek þik fyrr, þegar ek sá þik, ok er þat guði at þakka, er þér kom til gagns sá lítli forbeini, er ek veitta þér«. Konungr svarar: »alla þá daga, er ek lifi síðan, á ek þér at launa. Nú skal þat it fyrsta, at ek gef þér bú þat á Sjálandi, er þú kýss þér, ok þat með, at ek skal gera þik mikinn mann, ef þú kant þat með hǫndum hafa«. Karl þakkaði konungi vel orð sín ok segir, at enn er eptir bœn sú — »er ek vil biðja«. Konungr spurði, hvat þat væri. Karl segir: »ek vil biðja þess, at þú, konungr, látir mik hafa með mér konu mína«. Konungr segir svá: »þat mun ek þér eigi veita, þvíat ek skal fá þér miklu betri konu ok vitrari; en kona þín fari með búkot þat, er þit hafið áðr haft; þat mun henni framflutning«. Konungr gaf Karli mikit bú ok gǫfugligt, fekk honum gott kvánfang, ok varð hann þá mikill maðr fyrir sér. Varð þat frægt ok spurðisk víða; þat kom norðr í Nóreg.

K. 68. Frá rœðu hirðmanna.

Haraldr konungr sat þann vetr eptir Nizar-orrostu í Ósló. Um haustit, er lið kom sunnan, þá var mikil umbrœða ok frásǫgn um orrostu þá, er verit hafði um haustit fyrir Nizi; þóttisk hverr sá, er þar hafði verit, nǫkkut kunna at segja frá. Þat var eitt sinn, at menn nǫkkurir sátu í undirskemmu einni ok drukku ok váru allmálgir; þeir rœddu um Nizarorrostu ok þat með, hverir þaðan hǫfðu borit orðztír mestan. Þeir urðu allir á eitt sáttir, at engi maðr hefði þar slíkr verit sem Hákon jarl — »hann var vápndjarfastr ok hann var kœnstr ok hann var gæfumestr, ok þat varð alt at mestu liði, er hann gerði, ok hann vann sigrinn«.

Haraldr konungr var þar úti í garðinum ok talaði við menn nǫkkura. Síðan gekk hann fyrir skemmudyrnar ok mælti: »Hákon mundi hér nú hverr heita vilja« — ok gekk leið sína.

K. 69. Atferð við Hákon jarl.

Hákon jarl fór um haustit til Uplanda ok var þar um vetrinn í ríki sínu; hann var allvinsæll til Uplendinga. Þat var um várit, er á leið, eitt sinni, er menn sátu við drykkju, at rœtt var enn um Nizar-orrostu, ok lofuðu menn mjǫk Hákon jarl, en sumir tóku eigi miðr aðra til; en er þeir hǫfðu þat rœtt um hríð, þá svarar maðr einn hverr: »vera kann, at fleiri menn hafi djarfligarr barzk fyrir Nizi en Hákon jarl; en þó mun sá engi þar verit hafa, er ek hygg, at slíkt happ mun hafa sótt sem hann«. Þeir segja, at þat myndi mest happ hans, er hann hafði rekit á flótta marga af Dǫnum. Sá sami svarar: »meira happ var þat, er hann gaf líf Sveini konungi«. Einn hverr svarar honum: »þat muntu eigi vita, er þú segir«. Hann svarar: »þetta veit ek allgǫrla, þvíat sá sagði mér sjálfr, er konung flutti til landz«. En þá var, sem opt er mælt, at mǫrg eru konungs eyru; var konungi þetta sagt, ok jamskjótt lét konungr þegar taka marga hesta ok reið þegar um nóttina með cc. manna; reið hann alla þá nótt ok eptir um daginn. Þá riðu í mót þeim menn þeir, er fóru út til bœjar með mjǫl ok malt. Maðr hét Gamall, er í fǫr var með konungi; hann reið at einum bóndanum, — sá var kunningi hans; þeir mæltu einmæli, segir Gamall: »ek vil kaupa at þér, at þú ríðir sem ákafligast launstígu þá, er þú veizt skemsta, ok kom til Hákonar jarls; seg honum, at konungr vill drepa hann, þvíat konungr veit nú, at jarl hefir skotit Sveini konungi á land fyrir Nizi«. Kaupa þeir saman; reið sá bóndi ok kom til jarls, sat hann þá ok drakk ok var eigi sofa genginn. En er bóndi hafði sagt sín ørendi, stóð jarl þegar upp ok allir hans menn; lét jarl flytja í brot lausafé sitt alt af bœnum til skógar, váru ok brottu menn allir af býnum um nóttina, þá er konungr kom; dvalðisk hann þar um nóttina, en Hákon jarl reið leið sína ok kom fram austr í Svíaveldi til Steinkels konungs ok dvalðisk með honum um sumarit. Haraldr konungr snøri síðan aptr út til býjar; fór konungr um sumarit norðr til Þrándheims; dvǫlðusk þar um sumarit, en fóru aptr um haustit austr í Vík.

K. 70. Frá Hákoni jarli.

Hákon jarl fór þegar um sumarit aptr til Uplanda, er hann spurði, at konungr var norðr farinn; dvalðisk þar til þess, er konungr kom norðan. Síðan fór jarl austr í Vermaland ok dvalðisk þar lengi um vetrinn; veitti Steinkell konungr jarli þar yfirsókn. Hann fór um vetrinn, er á leið, vestr á Raumaríki, ok hafði hann lið mikit, er Gautar ok Vermir hǫfðu fengit honum. Þá tók hann landzskyldir sínar ok skatta af Uplendingum, þá er hann átti. Síðan fór hann austr aptr til Gautlandz ok dvalðisk þar um várit. Haraldr konungr sat um vetrinn í Ósló ok gerði menn sína til Uplanda, at heimta þar skatta ok landskyldir ok konungs sakeyri. En Uplendingar segja svá, at þeir myndi greiða allar skyldir, þær er þeir ætti at greiða, ok fá í hendr Hákoni jarli, meðan hann var á lífi ok hann hafði ekki fyrirgǫrt sér eða ríki sínu; ok fekk konungr þaðan engar landskyldir á þeim vetri.

K. 71. Sætt Haraldz konungs ok Sveins konungs.

Þann vetr fóru boð ok sendimenn milli Nóregs ok Danmerkr ok var þat í bundit, at hvárirtveggju Norðmenn ok Danir vildu gera frið milli sín ok sætt ok báðu konunga til þess, ok fóru þær orðsendingar heldr líkliga til sætta, ok kom svá at lykðum, at sættarfundr var stefndr í Elfi milli Haraldz konungs ok Sveins konungs. En er várar, samnar hvárrtveggi konunga liði miklu ok skipum til þessarrar ferðar, ok segir skáldit í einum flokki frá ferð þeira:

138. Norðr lykr gramr, sás gerðir
grund, frá Eyrarsundi
(hrafngœlir sparn hæli
hǫfn) langskipa stǫfnum;
rísta golli glæstir
gjalfr, en hlýður skjalfa,
hvast und her fyr vestan
Hallandi framm brandar.

139. Gerðir opt fyr jǫrðu
eiðfastr Haraldr skeiðum;
Sveinn skerr ok til annars
eysund konungs fundar;
út hefra lið lítit
lofsnjallr Dana allra,
hinn es hvern vág sunnan
hrafngrennir lykr stǫfnum.

Hér segir þat, at konungar þessir halda stefnulag, þat er gǫrt var milli þeira, ok koma þeir báðir til landamæris; svá sem hér segir:

140. Sýstuð suðr, þars æstu
snjallr gramr, Danir allir,
enn (sék eigi minni
efni) mæltrar stefnu;

Sveinn tekr norðr at nenna
nær til landamæris
(varð fyr víðri jǫrðu
vinnsamt) Harald finna.

En er konungarnir funnusk, tóku menn at rœða um sættir konunganna; en þegar þat var í munni haft, þá kærðu margir skaða sinn, er fengit hǫfðu af hernaði, rán ok mannalát; var þat langa hríð, svá sem hér segir:

141. Telja hátt, es hittask,
hvartveggja mjǫk, seggir,
orð, þaus angra fyrða
allmjǫk, búendr snjallir;
láta þeir, es þreyta,
þegnar, alt í gegnum,
(svellr ofrhugi jǫfrum)
eigi brátt við sǫttum.

142. Ofreiði verðr jǫfra
allhætt, ef skal sættask;
menn, þeirs miðla kunnu,
mǫ́l ǫll vega í skǫ́lum;
dugir siklingum segja
slíkt alt, es her líkar;
veldr, ef verr skolu hǫlðar,
vili »grandar« því, skiljask.

Síðan áttu hlut í inir beztu menn ok þeir, er vitrastir váru; gekk þá saman sætt konunga með þeima hætti, at Haraldr skyldi hafa Nóreg, en Sveinn Danmǫrk til þess landamæris, sem at fornu hafði verit milli Nóregs ok Danmerkr; skyldu hvárigir ǫðrum bœta; skyldi þar hernaðr leggjask, sem hafizk hafði, en sá hafa happ, er hlotit hafði. Sá friðr skyldi standa, meðan þeir væri konungar; sú sætt var eiðum bundin; síðan seldusk konungarnir gíslar, svá sem hér segir:

143. Hitt hefk heyrt, at setti
Haraldr ok Sveinn við meinum
(goð sýslir þat) gísla
glaðr hvárr tveggja ǫðrum;
þeir haldi svá sœrum
(sǫtt lauksk þar með vǫttum)
ok ǫllum frið fullum,
ferð at hvárgi skerði.

Haraldr konungr helt liði sínu norðr í Nóreg; Sveinn konungr fór suðr til Danmarkar.

K. 72. Orrosta Haraldz konungs ok Hákonar jarls.

Haraldr konungr var í Víkinni um sumarit, en hann gerði menn sína til Uplanda eptir skyldum ok skǫttum, er hann átti þar, — þá gerðu bœndr þar engan greiða á ok kváðusk mundu láta bíða alt þar Hákonar jarls, ef hann kvæmi til þeira. Hákon jarl var þá uppi á Gautlandi ok hafði lið mikit. En er á leið sumarit, helt Haraldr konungr suðr til Konungahellu; síðan tók hann léttiskip ǫll, þau er hann fekk, ok helt upp eptir Elfinni; lét hann draga af við forsa ok flutti skipin upp í vatnit Væni. Síðan røri hann austr yfir vatnit, þar sem hann spurði til Hákonar jarls. En er jarl fekk njósn af fǫrum konungs, þá sótti hann ofan

af landi ok vildi eigi, at konungr herjaði á þá. Hákon jarl hafði lið mikit, er Gautar hǫfðu fengit honum. Haraldr konungr lagði skipum sínum upp í móðu nǫkkura; síðan réð hann til landgǫngu, en hann lét eptir sumt liðit at gæta skipa. Konungr sjálfr reið ok sumt liðit, en miklu fleira gekk. Þeir áttu at fara yfir skóg nǫkkurn, ok þar váru fyrir þeim kjarrmýrar nǫkkurar ok þá enn holt; en er þeir kómu upp á holtit, þá sá þeir lið jarls; var þá mýrr ein milli þeira. Fylkðu þá hvárirtveggju. Þá mælti konungr, at lið hans skyldi sitja uppi á bakkanum — »freistum fyrst, ef þeir vilja á ráða; Hákon er óbilgjarn« segir hann. Frost var veðrs ok snjádrif nǫkkut; sátu þeir Haraldr undir skjǫldum sínum, en Gautar hǫfðu lítt klæzk, ok gerði þeim svalt. Jarl bað þá bíða þess, er konungr gengi at ok þeir stœði allir jafnhátt. Hákon hafði merki þau, er Magnús konungr Óláfsson hafði átt. Lǫgmaðr Gauta hét Þorviðr; hann sat á hesti, ok var bundinn taumrinn við hæl einn, er stóð í mýrinni; hann talaði ok mælti: »þat veit guð, at vér hǫfum hér lið mikit, ok helzti frœkna menn; látum þat spyrja Steinkel konung, at vér veitim vel lið þessum góða jarli; veit ek þat, þótt Norðmenn leiti á oss, at vér tǫkum øruggt í mót þeim; en ef ungmennit skjalar ok vill eigi bíða, þá rennum eigi lengra en hér til bekksins; en ef meir skjalar ungmennit, sem ek veit at eigi mun vera, þá rennum eigi lengra en hér til haugsins«. Í því bili hljóp upp herr Norðmanna ok œpði heróp ok bǫrðu á skjǫldu sína; tók þá Gauta-herr at œpa; en hestr lǫgmannz hnykkir svá fast, er hann fælðisk við herópit, at hællinn gekk upp ok hrøkði honum um hǫfuð, lǫgmanninum; hann mælti: »skjóttu allra Norðmanna armastr«. Hleypði lǫgmaðrinn þá í brot. Haraldr konungr hafði áðr sagt liði sínu svá: »þótt vér gerim brak eða óp um oss, þá gǫngum vér eigi fyrir bakkann, fyrr en þeir koma hér at oss« — ok gerðu þeir svá. En þegar er herópit kom upp, þá lét jarl fram bera sitt merki, en er þeir kómu undir bakkann, þá steypðisk konungsliðit ofan á þá; fell þá þegar sumt lið jarls, en sumt flýði. Norðmenn ráku flóttann eigi langt, þvíat kveld var dags. Þar tóku þeir merki Hákonar jarls ok slíkt af vápnum ok klæðum, sem þeir fengu. Konungr lét bera fyrir sér bæði merkin, er hann fór ofan. Þeir rœddu með sér, hvárt jarl myndi fallinn; en er þeir riðu ofan um skóginn, þá mátti einn ríða jamfram. Maðr hleypði um þvera gǫtuna ok lagði kesju í gǫgnum þann, er bar merki jarls; hann grípr merkistǫngina ok hleypði annan veg í skóginn með merkit.

En er konungi var þat sagt, þá mælti hann: »lifir jarl; fái mér brynju mína«. Ríðr konungr þá um nóttina til skipa sinna; mæltu margir, at jarl hefði hefnt sín. Þjóðólfr kvað þá:

144. Ǫld es, sús jarli skyldi
ógnteitum lið veita,
(sterkr olli því stillir)
Steinkels gefin helju;
en því't illa reyndisk
afls vǫn þaðan hǫnum,
fyrir lét Hǫkon hǫrfa
hvatt, segr hinn 's þat fegrir

Haraldr konungr var þá nótt á skipum sínum, þat sem eptir var, en um morgininn, er ljóst var, þá var íss lagðr alt um skipin svá þykkr, at ganga mátti umhverfis skipin. Þá bað konungr sína menn, at þeir skyldi hǫggva ísinn frá skipunum ok út í vatnit; gengu menn þá til ok réðu á íshǫggvit. Magnús, sonr Haraldz konungs, stýrði skipi því, er neðarst lá í móðunni ok næst lá út vatninu. En er menn hǫfðu mjǫk út hǫggvit ísinn, þá hljóp maðr út eptir ísinum, þar til er hǫggva skyldi, ok lét síðan sem óðr væri ok galinn at íshǫggvinu. Þá mælti maðr: »nú er enn sem optarr, at engi er jamliðgóðr, hvar sem hann gengr til, sem hann Hallr Koðráns-bani; sé nú, hversu hann høggr ísinn«. En maðr sá var á skipi Magnús, er Þormóðr hét Eindriðason; en er hann heyrði nefndan Koðráns-bana, þá hljóp hann at Halli ok hjó hann banahǫgg. Koðrán var Guðmundarson Eyjólfssonar, en Valgerðr var systir Guðmundar, móðir Jórunnar, móður Þormóðar. Þormóðr var vetrgamall, þá er Koðrán var veginn, ok hafði hann aldri sét Hall Ótryggsson fyrr en þá. Þá var ok íssinn út hǫggvinn í vatnit, ok lagði Magnús sitt skip út í vatnit ok tók þegar til segls ok siglði vestr yfir vatnit, en konungsskip lá innarst í vǫkinni, ok komsk hann seinst út. Hallr hafði verit í sveit konungs ok honum allkærr, ok var hann inn reiðasti. Konungr kom síð til hafnar; hafði Magnús þá skotit vegandanum í skóg ok bauð boð fyrir hann, en við sjálft var, at konungr myndi ganga at þeim Magnúsi, áðr vinir þeira kómu til ok sættu þá.

K. 73. Frá Haraldi konungi.

Vetr þenna fór Haraldr konungr upp á Raumaríki ok hafði lið mikit, bar hann sakar á hendr bóndum, þær, at þeir hefði haldit fyrir honum skyldum ok skǫttum, en eflt fjandmenn hans til ófriðar við hann; hann lét taka bœndr, hamla suma, suma drepa, en marga ræna aleigunni; þeir flýðu, er því kómu við; allvíða lét hann brenna heruðin ok gerði aleyðu; svá segir Þjóðólfr:

145. Tók Holmbúa hneykir
harðan taum við Rauma;
þar hykk fast ens frœkna
fylking Haralds gingu;
eldr vas gǫrr at gjaldi;
gramr réð, en þá téði
hár í hóf at fœra
hrótgarmr búendr arma.

Síðan fór Haraldr konungr upp á Heiðmǫrk ok brendi þar ok gerði þar hervirki eigi minna en hizug. Þaðan fór hann á Haðaland ok út á Hringaríki, brendi þar ok fór alt herskildi; svá segir Þjóðólfr:

146. Gagn brann greypra þegna,
glóð varð fǫst í tróði;
laust hertoga hristir
Heina illum steini;
lífs bǫðu sér lýðir,
logi þingaði Hringum
nauðgan dóm, áðr næmisk
niðrfall Hǫ́alfs galla.

Eptir þat lǫgðu bœndr alt sitt mál undir konung.

K. 74. Frá Haraldi konungi.

Eptir þat er Magnús konungr var andaðr, liðu xv. vetr, áðr Nizar-orrosta var, en síðan ii., áðr Haraldr ok Sveinn sættusk; svá segir Þjóðólfr:

147. Fœrði fylkir Hǫrða,
friðr namsk ár et þriðja,
(rend bitu stǫ́l fyr strǫndu)
starf til króks, at hvarfi.

Eptir sætt var deila konungs við Uplendinga iii. misseri; svá segir Þjóðólfr:

148. Nú 's of verk, þaus vísi,
vandmælt, svát af standisk,
auðan plóg at eiga
Uplendingum kendi;
sér hefr svá langs tírar
svinns, at æ mun vinnask,
þríu missari þessi
þengils hǫfuð fengit.

K. 75. Frá Englandz konungum.

Eaðvarðr Aðalráðsson var konungr í Englandi eptir Hǫrðaknút, bróður sinn; hann var kallaðr Eaðvarðr inn góði; hann var svá. Móðir Eaðvarðar konungs var Emma drótning dóttir Ríkarðar Rúðu-jarls; bróðir hennar var Róðbjartr jarl, faðir Vilhjálms bastarðz, er þá var hertogi í Rúðu í Norðmandi. Eaðvarðr konungr átti Gyðu drótning, dóttur Guðina jarls Úlfnaðrssonar. Brœðr Gyðu váru Tósti jarl — hann var elztr — annarr Mǫrukári jarl, þriði Valþjófr jarl, fjórði Sveinn jarl, v. Haraldr — hann var yngstr; hann fœddisk upp í hirð Eaðvarðar konungs ok var hans fóstrson, ok unni konungr honum geysimikit ok hafði hann sér fyrir son, þvíat konungr átti ekki barn.

K. 76. Frá Haraldi Guðinasyni.

Þat var á einu sumri, at Haraldr Guðinason átti ferð til Bretlandz ok fór á skipi; en er þeir kómu í haf, tók þá andviðri ok rak út í haf. Þeir tóku land vestr í Norðmandi ok hǫfðu fengit storm mannhættan. Þeir lǫgðu til borgarinnar Rúðu ok funnu þar Vilhjálm jarl; tók hann við Haraldi feginsamliga ok hans fǫruneyti, dvalðisk Haraldr þar lengi um haustit í góðum fagnaði, þvíat stormar lágu á, ok var eigi í haf fœrt. En er at leið vetrinum, þá rœddu þeir þat jarl ok Haraldr, at Haraldr myndi þar dveljask um vetrinn. Sat Haraldr í hásæti á aðra hǫnd jarli, en til annarrar handar kona jarls; hon var hverri konu fríðari, er menn hefði sét. Þau tǫluðu ǫll saman sér gaman jafnan við drykkju. Jarl gekk optast snimma at sofa, en Haraldr sat lengi á kveldum ok talaði við konu jarls; fór svá fram lengi um vetrinn. Eitt sinn er þau tǫluðu, segir hon: »nú hefir jarl rœtt um við mik ok spurt, hvat vit talaðim svá þrátt, ok er hann nú reiðr«. Haraldr svarar: »vit skulum hann nú láta vita sem skjótast allar rœður okrar«. Eptir um daginn kallar Haraldr jarl til máls við sik, ok gengu þeir í málstofu; þar var þá ok kona jarls ok ráðuneyti þeira. Þá tók Haraldr til máls: »þat er at segja yðr, jarl, at fleira býr í hingatkvámu minni, en þat, er ek hefi enn upp borit fyrir yðr. Ek ætla at biðja dóttur þinnar til eiginkonu mér; hefi ek þetta rœtt fyrir móður hennar optliga, ok hefir hon mér því heitit, at liðsinna þetta mál við yðr«. En þegar er Haraldr hafði þetta upp borit, þá tóku allir því vel, þeir er við váru, ok fluttu þat fyrir jarli; kom þetta mál svá at lykðum, at mærin var fǫstnuð Haraldi; en fyrir því at hon var ung, þá var mælt nǫkkurra vetra frest á til brúðlaupsstefnu.

K. 77. Dauði Eatvarðar konungs.

En er vár kom, þá bjó Haraldr skip sitt ok ferð brot; skilðusk þeir jarl með kærleikum miklum; fór þá Haraldr út til Englandz á fund Eaðvarðar konungs ok kom ekki til Vallandz síðan at vitja ráðs þessa. Eaðvarðr konungr var yfir Englandi xxiii. vetr, ok varð hann sóttdauðr í Lundúnum nóne Jánúaríí; hann var jarðaðr at Pálskirkju, ok kalla enskir menn hann helgan. Sønir Guðina jarls váru þá ríkastir manna á Englandi; var Tósti settr hǫfðingi yfir her Engla-konungs, ok var hann landvarnarmaðr, þá er konungr tók at eldask; hann var settr yfir alla jarla

aðra. Haraldr, bróðir hans, var jafnan innan hirðar inn næsti maðr um alla þjónostu, ok hafði allar féhirzlur konungs at gæta. Þat er sǫgn manna, at þá er fram leið at andláti konungs, at þá var Haraldr nær ok fátt manna annat; þá laut Haraldr yfir konunginn ok mælti: »því skírskota ek undir alla yðr, at konungr gaf mér nú konungdóm ok alt ríki í Englandi«. Því næst var konungr borinn dauðr ór hvílunni. Þann sama dag var þar hǫfðingjastefna, var þá rœtt um konungstekju; lét þá Haraldr bera fram vitni sín, þau er Eaðvarðr konungr gaf honum ríki á deyjanda degi. Lauk svá þeiri stefnu, at Haraldr var til konungs tekinn ok vígðr konungsvígslu inn xiii. dag í Pólskirkju; gengu þá allir hǫfðingjar til handa honum ok alt fólk. En er þat spurði Tósti jarl, bróðir hans, líkaði honum illa; þóttisk hann eigi verr til kominn at vera konungr — »vil ek, segir hann, at landzhǫfðingjar kjósi þann til konungs, er þeim þykkir bezt vera til fallinn« — ok fóru þau orð milli þeira brœðra. Haraldr konungr segir svá, at hann vill eigi upp gefa konungdóm, fyrir þat at hann var stólsettr í þeim stað, sem konungr átti, en verit síðan smurðr ok vígðr konungsvígslu; hvarf til hans allr styrkr fjǫlmennis; hafði hann ok féhirzlur konungs allar.

K. 78. Ferð Tósta til Danmerkr.

En er Haraldr varð þess varr, at Tósti, bróðir hans, vildi hafa hann af konungdóminum, þá trúði hann honum illa, þvíat Tósti var maðr forvitri ok maðr mikill ok átti vel vingat við landzhǫfðingja. Tók þá Haraldr af Tósta jarli herstjórnina ok alt þat vald, er hann hafði áðr haft framarr en aðrir jarlar þar í landi. Tósti jarl vildi þat fyrir engan mun þola, at vera þjónostumaðr bróður síns samborins; fór hann þá í brot með liði sínu suðr um sjá í Flandr; dvalðisk þar lítla hríð, fór þá til Físlandz ok svá þaðan til Danmerkr á fund Sveins konungs, frænda síns; þau váru systkin Úlfr jarl, faðir Sveins konungs, ok Gyða, móðir Tósta jarls. Jarl biðr Svein konung fultings ok liðveizlu. Sveinn konungr bauð honum til sín ok segir, at hann skal hafa jarlsríki í Danmǫrk, þat er hann megi vera þar sœmiligr hǫfðingi. Jarl segir svá: »þess girnir mik, at fara til Englandz aptr til óðala minna; en ef ek fæ engan styrk til þess af yðr, konungr, þá vil ek heldr þat til leggja við yðr, at veita yðr allan styrk þann, er ek á kost í Englandi, ef þér vilið fara með Dana-her til Englandz at vinna land, svá sem Knútr móðurbróðir

yðvarr«. Konungr segir: »svá miklu em ek minni maðr en frændi minn, Knútr konungr, at varla fæ ek haldit Dana-veldi fyrir Norðmǫnnum; en gamli Knútr eignaðisk at erfð Dana-ríki, en með hernaði ok orrostu England, ok var þat um hríð þó eigi óvænna, at hann myndi þar eptir leggja líf sitt; Nóreg fekk hann orrostulaust. Nú kann ek ætla mér hóf meirr eptir mínu lítilræði en eptir framkvæmð Knúts konungs, frænda míns«. Þá mælti jarl: »minna verðr mitt ørendi hingat, en ek hugða at þú myndir vera láta, svá gǫfugr maðr, í nauðsyn mína. Kann nú vera, at ek leita þannug vináttunnar, er miklu er ómakligra; en þó má vera, at ek finna þann hǫfðingja, er miðr vaxi fyrir augum at ráða mjǫk stórt, heldr en þér, konungr«. Síðan skilðusk þeir konungr ok jarl, ok ekki mjǫk sáttir.

K. 79. Ferð Tósta til Nóregs.

Tósti jarl snýr þá ferðinni ok kom hann fram í Nóreg ok fór á fund Haraldz konungs; hann var í Víkinni. En er þeir finnask, berr jarl upp fyrir konung ørendi sín, segir honum alt um ferð sína, síðan er hann fór af Englandi, biðr konung fá sér styrk at sœkja ríki sitt í Englandi. Konungr segir svá, at Norðmenn munu þess ekki fýsa, at fara til Englandz ok herja ok hafa þar enskan hǫfðingja yfir sér — »mæla menn þat, segir hann, at þeir inir ensku sé ekki alltrúir«. Jarl svarar: »hvárt er þat með sannendum, er ek hefi heyrt menn segja í Englandi, at Magnús konungr, frændi þinn, sendi menn til Eaðvarðar konungs, ok var þat í orðsending, at Magnús konungr átti England, slíkt sem Danmǫrk, arftekit eptir Hǫrðaknút, svá sem svardagar þeira hǫfðu til staðit?«. Konungr segir: »hví hafði hann þat þá eigi, ef hann átti þat?«. Jarl segir: »hví hefir þú eigi Danmǫrk, svá sem Magnús konungr hafði fyrir þér?«. Konungr segir: »ekki þurfu Danir at hœlask við oss Norðmenn; marga díla hǫfum vér brent þeim frændum þínum«. Þá mælti jarl: »viltu eigi mér segja, þá mun ek þér segja; því eignaðisk Magnús konungr Danmǫrk, at þarlandzhǫfðingjar veittu honum, en því fektu eigi, at alt landzfólk stóð í móti þér; því barðisk Magnús konungr eigi til Englandz, at allr landzlýðr vildi hafa Eatvarð at konungi. Viltu eignask England, þá má ek svá gera, at meiri hlutr hǫfðingja í Englandi munu vera vinir þínir ok liðsinnismenn; skortir mik eigi meira við Harald, bróður minn, en konungsnafn eitt. Þat vitu allir menn, at engi hermaðr hefir slíkr fœzk á Norðrlǫndum

sem þú, ok þat þykki mér undarligt, er þú barðisk xv. vetr til Danmerkr, en þú vill eigi hafa England, er nú liggr laust fyrir þér«. Haraldr konungr hugsaði vandliga, hvat jarl mælti, ok skilði, at hann segir mart satt, ok í annan stað gerðisk hann fúss til at fá ríkit. Síðan tǫluðu þeir konungr ok jarl lǫngum ok opt, settu þeir þá ráðagørð þessa, at þeir skyldu fara um sumarit til Englandz ok vinna landit. Sendi Haraldr konungr orð um allan Nóreg ok bauð út leiðangri, hálfum almenningi. Var þetta nú allfrægt; váru margar getur á, hvernug fǫrin myndi verða, mæltu sumir, ok tǫlðu upp stórvirki Haraldz, at honum myndi ekki ófœrt verða, en sumir sǫgðu, at England myndi torsótt, mannfólk ófamikit á ok lið þat, er kallat er þingamannalið; þeir váru menn svá frœknir, at betra var lið eins þeira en ii. Haraldz manna inna beztu. Þá svarar Úlfr stallari:

149. Esa stǫllurum stillis
stafnrúm Haralds (jafnan
ónauðigr fæk auðar)
innan þǫrf at hvarfa,
ef, hǫrbrekka, hrøkkva,
hrein, skulu tveir fyr einum
(ungr kendak mér) undan
(annat) þingamanni.

Úlfr stallari andaðisk þat vár; Haraldr konungr stóð yfir grepti hans ok mælti, er hann gekk frá: »þar liggr sá nú, er dyggvastr var ok dróttinhollastr«. Tósti jarl siglði um várit vestr til Flæmingjalandz mót liði því, er honum hafði fylgt útan af Englandi, ok því ǫðru, er samnaðisk til hans bæði af Englandi ok þar í Flæmingjalandi.

K. 80. Draumr Gyrðar.

Herr Haraldz konungs samnaðisk saman í Sólundum; en er Haraldr konungr var búinn at leggja út ór Niðarósi, þá gekk hann áðr til skríns Óláfs konungs ok lauk upp ok klipði hár hans ok negl ok læsti síðan skríninu, en kastaði luklunum út á Nið; ok hefir ekki síðan upp verit lokit skríni ins helga Óláfs konungs. Þá var liðit frá fallit hans xxxv. vetra; hann lifði ok hálfan fjórða tøg vetra hér í heimi. Haraldr konungr helt því liði, er honum fylgði, suðr til móts við lið sitt. Þar kom saman lið mikit, svá at þat er sǫgn manna, at Haraldr konungr hefði nær cc. skipa, ok umfram vistabyrðingar ok smáskútur. Þá er þeir lágu í Sólundum, þá dreymði mann þann, er var á konungsskipinu, er Gyrðr er nefndr; hann þóttisk þar vera staddr á konungsskipinu ok sá upp á eyna, hvar trǫllkona mikil stóð ok hafði skálm í hendi, en í annarri hendi trog; hann þóttisk ok

sjá yfir ǫll skip þeira, at honum þótti fugl sitja á hverjum skipstafni, þat váru alt ernir ok hrafnar; trǫllkonan kvað:

150. Víst es, at allvaldr austan
eggjar vestr at leggja
mót við marga knútu
(minn snúðr es þat) prúða;
kná valþiðurr velja
(veit œrna sér beitu)
steik af stillis haukum
stafns; fylgik því jafnan.

K. 81. Draumr Þórðar.

Þórðr er maðr nefndr, er var á skipi því, er skamt lá frá skipi konungs. Hann dreymði um nótt, at hann þóttisk sjá flota Haraldz konungs fara at landi, þóttisk vita, at þat var England; hann sá á landinu fylking mikla, ok þótti sem hvárirtveggju bjoggisk til orrostu ok hǫfðu merki mǫrg á lopti, en fyrir liði landzmanna reið trǫllkona mikil ok sat á vargi, ok hafði vargrinn mannz hræ í munni, ok fell blóð um kjaptana; en er hann hafði þann etit, þá kastaði hon ǫðrum í munn honum ok síðan hverjum at ǫðrum, en hann gleypði hvern; hon kvað:

151. Skœð lætr skína rauðan
skjǫld, es dregr at hjaldri;
brúðr sér Aurnis jóða
ófǫr konungs gǫrva;
sviptir sveiflannkjapta
svanni holdi manna;
ulfs munn litar innan
óðlǫ́t kona blóði, —
ok óðlǫ́t kona blóði.

K. 82. Draumr Haraldz konungs.

Harald konung dreymði enn um nótt, at hann var í Niðarósi ok hitti Óláf konung, bróður sinn, ok kvað hann vísu fyrir honum:

152. Gramr vá frægr til fremðar
flestan sigr enn digri;
hlautk, því't heima sǫ́tum,
heilagt fall til vallar;
uggik enn, at, tyggi,
yðr myni feigð of byrjuð,
trolls gefið fǫ́kum fyllar
fíks; veldra goð slíku.

Margir aðrir draumar váru þá sagðir ok annars konar fyrirburðir ok flestir daprligir. Haraldr konungr, áðr hann fœri ór Þrándheimi, hafði þar látit taka til konungs Magnús son sinn ok setti hann til ríkis í Nóregi, er Haraldr konungr fór í brot. Þóra Þorbergsdóttir var ok eptir, en Ellisif drótning fór með honum ok dœtr hennar María ok Ingigerðr. Óláfr, sonr Haraldz konungs, fór ok með honum ór landi.

K. 83. Orrosta við Skarðaborg.

En er Haraldr konungr var búinn ok byr gaf, sigldi hann út á haf ok kom af hafi við Hjaltland, en sumt lið hans kom við Orkneyjar; lá Haraldr konungr þar lítla hríð, áðr hann sigldi til Orkneyja, ok hafði þaðan með sér lið mikit ok jarlana Pál ok Erlend, sonu Þorfinnz jarls, en lét þar eptir Ellisif drótning ok dœtr þeira, Máríu ok Ingigerði. Þaðan sigldi hann suðr fyrir Skotland ok svá fyrir England ok kom þar við land, sem heita Kliflǫnd; þar gekk hann á land ok herjaði þegar ok lagði landit undir sik, fekk enga mótstǫðu. Síðan lagði Haraldr konungr til Skarðaborgar ok barðisk þar við borgarmenn; hann gekk upp á bergit, þat sem þar verðr, ok lét þar gera bál mikit ok leggja í eld. En er bálit logaði, tóku þeir forka stóra ok skutu bálinu ofan í býinn; tók þá at brenna hvert hús af ǫðru, gafsk þá upp allr staðrinn; drápu þá Norðmenn þar mart manna, en tóku fé alt þat, er þeir fengu. Var enskum mǫnnum þá engi kostr fyrir hǫndum, ef þeir skyldu halda lífinu, nema ganga til handa Haraldi konungi. Lagði hann þá undir sik land alt, þar sem hann fór. Síðan lagði Haraldr konungr með allan herinn suðr með landi ok lagði at við Hellornes; kom þar samnaðr í mót honum, ok átti Haraldr konungr þar orrostu ok fekk sigr.

K. 84. Frá fylking jarla.

Síðan fór Haraldr konungr til Humbru ok upp eptir ánni ok lagði þar við land. Þá váru jarlarnir uppi í Jórvík, Mǫrukári ok Valþjófr jarl, bróðir hans, ok hǫfðu óvígjan her. Þá lá Haraldr konungr í Úsu, er herr jarla sótti ofan. Þá gekk Haraldr konungr á land ok tók at fylkja liði sínu; stóð fylkingararmrinn annarr fram á árbakkann, en annarr vissi upp á landit at díki nǫkkuru; þar var fen djúpt ok breitt ok fult af vatni. Jarlar létu síga fylking sína ofan með ánni með ǫllum múginum; konungsmerkit var nær ánni; var þar allþykt fylkt, en þynzt við díkit ok lið þat ótraustast. Þá sóttu jarlar ofan með díkinu; veik þá fyrir fylkingararmr Norðmanna, sá er vissi at díkinu, en enskir menn sóttu þar fram eptir þeim ok hugðu, at Norðmenn mundu flýja vilja; fór þar fram merki Mǫrukára.

K. 85. Orrosta við Humbru.

En er Haraldr konungr sá, at fylking enskra manna var komin ofan með díkinu gegnt þeim, þá lét hann blása herblástrinn ok eggjaði herinn ákafliga, lét þá fram bera merkit Landeyðuna; snaraði þá atgǫnguna svá harða, at alt hrǫkk fyrir; gerðisk þá mannfall mikit í liði jarla. Snørisk þá liðit brátt á flótta; flýði sumt upp með ánni ok ofan, ok flest fólkit hljóp út á díkit; lá þar svá þykt valrinn, at Norðmenn máttu ganga þurrfœtis yfir fenit; þar týndisk Mǫrukári jarl; svá segir Steinn Herdísarson:

153. Þjóð fórsk mǫrg í móðu,
menn druknuðu suknir;
drengr lá ár of ungan
ófár Mǫrukára;
fira dróttinn rak flótta
framr, tók herr á ramri
rǫ́s fyr rǫskum vísa.
Ríklundaðr veit undir.

Þessa drápu orti Steinn Herdísarson um Óláf, son Haraldz konungs, ok getr hér þess, at Óláfr konungr var í orrostu með Haraldi konungi, fǫður sínum. Þessa getr ok í Haraldzstikka:

154. Lǫ́gu fallnir
í fen ofan
Valþjófs liðar,
vǫ́pnum hǫggnir,
svát gunnhvatir
ganga mǫ́ttu
Norðmenn yfir
at nǫ́um einum.

Valþjófr jarl ok þat lið, er undan komsk, flýði upp til borgarinnar Jork; varð þar it mesta mannfall; orrosta var miðvikudag næsta dag fyrir Mathéús-messu.

K. 86. Frá Tósta jarli.

Tósti jarli hafði komit vestan af Flæmingjalandi til Haraldz konungs, þegar er hann kom til Englandz, ok var jarl í ǫllum orrostum þessum. Fór þá svá, sem hann hafði sagt Haraldi, fyrr er þeir funnusk, at fjǫlði mannz dreif til þeira í Englandi; þat váru frændr ok vinir Tósta jarls, ok var konungi þat mikill styrkr liðs. Eptir þessa orrostu, er áðr var frá sagt, gekk undir Harald konung lið alt um in næstu heruð, en sumt flýði. Þá byrjaði Haraldr konungr ferð sína at vinna borgina ok lagði herinum við Stanforða-bryggjur. En fyrir þá sǫk, at konungr hafði unnit svá mikinn sigr við stóra hǫfðingja ok ofrefli liðs, var alt fólk hrætt ok ørvæntisk mótstǫðu. Þá gerðu borgarmenn ráð fyrir sér, at senda boð Haraldi konungi ok bjóðask í vald hans ok svá borgina. Var þetta alt boðat svá, at sunnudaginn fór Haraldr konungr með ǫllum herinum til borgarinnar ok setti þing útan

borgar, konungr ok menn hans, en borgarmenn sóttu til þingsins; játaðisk alt fólk undir hlýðni við Harald konung ok fengu honum gíslar tíginna manna sonu, svá sem Tósti jarl kunni skyn allra manna í þeiri borg, ok fór konungr um kveldit til skipanna með sjálfgǫrum sigri ok var allkátr. Var á kveðit þing snimma mánadaginn í borginni; skyldi þá Haraldr konungr skipa stað þann með ríkismǫnnum ok gefa réttu ok lén. Þat sama kveld eptir sólarsetr kom sunnan at borginni Haraldr konungr Guðinason með óvígjan her; reið hann í borgina at vilð ok þokka allra borgarmanna; váru þá tekin ǫll borgarhlið ok allir vegar, at eigi skyldi njósnir koma Norðmǫnnum; var þessi herr um nóttina í staðinum.

K. 87. Upganga Haraldz konungs.

Mánadaginn er Haraldr Sigurðarson var mettr at dagverðarmáli, þá lét hann blása til landgǫngu, býr þá herinn ok skiptir liðinu, hverir fara skulu eða hverir eptir skulu vera; hann lét upp ganga í hverri sveit ii. menn, þar er einn var eptir. Tósti jarl bjó sik til upgǫngu með Haraldi konungi með sína sveit, en eptir váru til skipagæzlu Óláfr konungsson ok Póll ok Erlendr Orkneyja-jarlar ok Eysteinn orri, sonr Þorbergs Árnasonar, er þá var ágætastr ok kærstr konungi allra lendra manna; þá hafði Haraldr konungr heitit honum Máríu, dóttur sinni. Þá var veðr forkunnliga gott ok heitt skin. Menn létu eptir brynjur sínar ok gengu upp með skjǫldum sínum ok hjálmum ok kesjum ok sverðum gyrðir, ok margir hǫfðu ok skot ok boga, ok váru allkátir. En en þeir sóttu at borginni, reið í móti þeim lið mikit; sá þeir jóreykinn ok undir fagra skjǫldu ok hvítar brynjur. Þá stǫðvaði konungr liðit, lét kalla til sín Tósta jarl ok spurði, hvat liði þat myndi vera. Jarl segir, lézk þykkja líkligra, at ófriðarmenn myndi vera, lét ok hitt vera mega, at þetta mundu vera frændr hans nǫkkurir ok leiti til vægðar ok vináttu, en fá í móti af konungi traust ok trúnað. Þá mælti konungr, at þeir mundu fyrst halda kyrru ok forvitnask um herinn; þeir gerðu svá, ok var liðit því meira, er náligarr kom ok alt at sjá sem á eina ísmǫl, er vápnin glóuðu.

K. 88. Ráð Tósta jarls.

Haraldr konungr Sigurðarson mælti þá: »tǫkum nú nǫkkut gott ráð ok vitrligt, þvíat ekki er at dyljask, at ófriðr er, ok

mun vera konungr sjálfr«. Þá segir jarl: »þat er it fyrsta, at snúa aptr sem hvatast til skipa eptir liði váru ok vápnum; veitum þá viðrtǫku eptir efnum; en at ǫðrum kosti látum skipin gæta vár, ok eigu þá riddarar eigi vald yfir oss«. Þá segir Haraldr konungr: »annat ráð vil ek hafa, at setja ina skjótustu hesta undir iii. vaska drengi ok ríði þeir sem hvatligast ok segi liði váru, — mun þá skjótt koma oss liðveizla, — fyrir þá sǫk, at Englismenn skulu eiga innar snǫrpustu hríðar ván, heldr en vér berim inn lægra hlut«. Þá segir jarl, bað konung ráða þessu sem ǫðru, lézk ok vera eigi gjarn at flýja. Þá lét Haraldr konungr setja upp merki sitt, Landeyðuna. Frírekr hét sá, er merkit bar.

K. 89. Frá fylking Haraldz konungs.

Síðan fylkði Haraldr konungr liði sínu, lét fylkingina langa ok ekki þykkva; þá beygði hann armana aptr á bak, svá at saman tóku; var þat þá víðr hringr ok þykkr ok jafn ǫllum megin útan, skjǫldr við skjǫld, ok svá fyrir ofan, en konungssveitin var fyrir útan hringinn ok þar merki; þat var valit lið. Í ǫðrum stað var Tósti jarl með sína sveit; hafði hann annat merki. Var því svá fylkt, at konungr vissi, at riddarar váru vanir at ríða at riðlum ok þegar aptr. Nú segir konungr, at hans sveit ok jarls sveit skal þar fram ganga, sem mest þarf — »en bogmenn várir skulu ok þar vera með oss, en þeir, er fremstir standa, skulu setja spjótshala sína í jǫrðina, en setja oddana fyrir brjóst riddurum, ef þeir ríða at oss, en þeir, er næstir standa, seti þeir sína spjótsodda fyrir brjóst hestum þeira«.

K. 90. Frá Haraldi konungi Guðinasyni.

Haraldr konungr Guðinason var þar kominn með her óvígjan, bæði riddara ok fótgangandi menn. Haraldr konungr Sigurðarson reið þá um fylking sína ok skynjaði, hvernig fylkt var; hann sat á svǫrtum hesti blesóttum; hestrinn fell undir honum ok konungr af fram; stóð hann upp skjótt ok mælti: »fall er fararheill«. Þá mælti Haraldr Englakonungr til Norðmanna þeira, er með honum váru: »kenduð þér þann inn mikla mann, er þar fell af hestinum, við inn blá kyrtil ok inn fagra hjálm?«. »Þar er konungr sjálfr« segja þeir. Engla-konungr segir: »mikill maðr ok ríkmannligr, ok er þat vænna, at farinn sé at hamingju«.

K. 91. Griða-boð við Tósta jarl.

Riddarar xx. ríðu fram af þingamannaliði fyrir fylking Norðmanna ok váru albrynjaðir ok svá hestar þeira. Þá mælti einn riddari: »hvárt er Tósti jarl í liðinu?«. Hann svarar: »ekki er því at leyna, hér munu þér hann finna«. Þá mælti einn riddari: »Haraldr bróðir þinn sendi þér kveðju ok þau orð með, at þú skyldir hafa grið ok Norðimbraland alt, ok heldr en eigi vilir þú til hans hneigjask, þá vill hann gefa þér þriðjung ríkis allz með sér«. Þá svarar jarl: »þá er nǫkkut annat boðit en ófriðr ok svívirðing sem í vetr; hefði þá verit þetta boðit, þá væri margr maðr sá á lífi, er nú er dauðr, ok betr myndi þá standa ríki í Englandi. Nú tek ek þenna kost, hvat vill hann þá bjóða Haraldi konungi Sigurðarsyni fyrir sitt starf?«. Þá mælti riddarinn: »sagt hefir hann þar nǫkkut frá, hvers hann mun honum unna af Englandi, vii. fóta rúm eða því lengra, sem hann er hæri en aðrir menn«. Þá segir jarl: »farið þér nú ok segið Haraldi konungi, at hann búisk til orrostu; annat skal satt at segja með Norðmǫnnum en þat, at Tósti jarl fari frá Haraldi konungi Sigurðarsyni ok í óvinaflokk hans, þá er hann skyldi berjask í Englandi vestr; heldr skulu vér allir taka eitt ráð, deyja með sœmð eða fá England með sigri«. Þá riðu aptr riddararnir. Þá mælti Haraldr konungr Sigurðarson við jarl: »hverr var þessi inn málsnjalli maðr?«. Þá segir jarl: »þat var Haraldr konungr Guðinason. Þá mælti Haraldr konungr Sigurðarson: »oflengi váru vér þessu leyndir; þeir váru svá komnir fyrir lið várt, at eigi myndi þessi Haraldr kunna segja banaorð várra manna«. Þá segir jarl: »satt er þat herra; óvarliga fór slíkr hǫfðingi, ok vera mætti svá, sem þér segið. Sá ek þat, at hann vildi mér grið bjóða ok ríki mikit; en ek væra banamaðr hans, ef ek segða til hans; vil ek heldr, at hann sé minn banamaðr en ek hans«. Þá mælti Haraldr konungr Sigurðarson til sinna manna: »lítill maðr var þessi ok stóð steigurliga í stigreip«. Svá segja menn, at Haraldr konungr Sigurðarson kvað vísu þessa:

155. Framm gǫngum vér
í fylkingu
brynjulausir
und bláar eggjar;
hjalmar skína,
hefkat ek mína;
nú liggr skrúð várt
at skipum niðri.

Emma hét brynja hans; hon var síð, svá at honum tók á mitt bein, ok svá sterk, at aldri hafði vápn á fest. — Þá mælti Haraldr

konungr Sigurðarson: »þetta er illa kveðit ok mun verða at gera aðra vísu betri«; þá kvað hann þetta:

156. Krjúpum vér fyr vápna
(valteigs) brǫkun eigi
(svá bauð Hildr) at hjaldri
(haldorð) í bug skjaldar;
hátt bað mik, þars mœttisk,
menskorð bera forðum,
hlakkar íss ok hausar,
hjalmstofn í gný malma.

Þá kvað ok Þjóðólfr:

157. Skalka frá, þótt fylkir
falli sjálfr til vallar,
(gengr sem goð vill) ungum
grams erfingjum hverfa;
skínnat sól á sýnni,
snarráðs, an þá báða,
Haralds eru haukar gǫrvir
hefnendr, konungs efni.

K. 92. Uphaf orrostu.

Nú hefr upp orrostu ok veita enskir menn áreið Norðmǫnnum; varð viðrtakan hǫrð; varð óhœgt enskum mǫnnum at ríða á Norðmenn fyrir skotum, ok riðu þeir í hring um þá. Var þat fyrst laus orrosta, meðan Norðmenn heldu vel fylkingu, en enskir menn riðu at hart ok þegar frá, er þeir fengu ekki at gǫrt. En er Norðmenn sá þat, at þeim þótti blautliga at riðit, þá sóttu þeir at þeim ok vildu reka flóttann; en er þeir hǫfðu brugðit skjaldborginni, þá riðu enskir menn at þeim ǫllum megin ok báru á þá spjót ok skot. En er Haraldr konungr Sigurðarson sá þat, gekk hann fram í orrostu, þar er mestr var vápnaburðrinn. Var þar þá in harðasta orrosta ok fell mikit lið af hvárum-tveggjum. Þá varð Haraldr konungr Sigurðarson svá óðr, at hann hljóp fram alt ór fylkingunni ok hjó báðum hǫndum; helt þá hvárki við honum hjálmr né brynja. Þá stukku frá allir þeir, er næstir váru; var þá við sjálft, at enskir menn mundu flýja; svá segir Arnórr jarlaskáld:

158. Hafðit brjóst, né bifðisk
bǫðsnart konungs hjarta,
í hjalmþrimu hilmir
hlítstyggr fyr sér lítit,
þars til þengils hersa
þat sá herr, at skatna
blóðugr hjǫrr ens barra
beit dǫglinga hneitis.

Haraldr konungr Sigurðarson var lostinn ǫru í óstinn; þat var hans banasár; fell hann þá ok ǫll sveit sú, er fram gekk með honum, nema þeir er aptr opuðu, ok heldu þeir merkinu. Var þá enn inn harðasti bardagi; gekk þá Tósti jarl undir konungsmerki. Tóku þá hvárirtveggju at fylkja í annat sinn, ok varð þá á dvǫl mjǫk lǫng á orrostunni; þá kvað Þjóðólfr:

159. Ǫld hefr afráð goldit
ilt, nú kveðk her stiltan,
bauð þessa fǫr þjóðum
þarflaust Haraldr austan;
svá lauk siklings æվi
snjalls, at vér róm allir
(lofðungr beið enn leyfði
lífs grand) í stað vǫndum.

En áðr saman sigi orrosta, þá bauð Haraldr Guðinason grið Tósta jarli, bróður sínum, ok þeim mǫnnum ǫðrum, er þá lifðu eptir af liði Norðmanna. En Norðmenn œpðu allir senn ok segja, at fyrr skyldi hverr falla um þveran annan, en þeir gengi til griða við enska menn, œpðu þá heróp; tóksk þá orrosta í annat sinn; svá segir Arnórr jarlaskáld:

160. Eigi varð ens ýgja
auðligr konungs dauði;
hlífðut hlenna svæfi
hoddum roðnir oddar;
heldr kuru meir ens milda
mildings, an grið vildi,
of folksnaran fylki
falla liðsmenn allir.

K. 93. Uphaf Orra-hríðar.

Eysteinn orri kom í því bili frá skipum með því liði, er honum fylgði; váru þeir albrynjaðir; fekk Eysteinn þá merki Haraldz konungs, Landeyðuna. Varð nú orrosta it iii. sinn ok varð sú in harðasta orrosta; fellu þá mjǫk enskir menn ok var við sjálft, at þeir myndi flýja. Sú orrosta var kǫlluð Orra-hríð. Þeir Eysteinn hǫfðu farit svá ákafliga frá skipunum, at þeir váru fyrr svá móðir, at náliga váru þeir ófœrir, áðr en þeir kvæmi til orrostu, en síðan váru þeir svá óðir, at þeir hlífðu sér ekki, meðan þeir máttu upp standa; at lykðum steypðusk þeir af hringabrynjunum. Var þá enskum mǫnnum hœgt, at finna hǫggstaði á þeim, en sumir sprungu með ǫllu ok dó ósárir; fell náliga alt stórmenni Norðmanna. Þetta var inn øfra hlut dags. Var þat, sem ván var, at þar váru enn eigi allir jafnir, margir flýðu, margir ok þeir, er svá kómusk undan, at ýmsir báru auðnu til; gerði ok myrkt um kveldit, áðr en lokit var ǫllum manndrápum.

K. 94. Frá Styrkári stallara.

Styrkárr, stallari Haraldz konungs Sigurðarsonar, komsk brot, ágætr maðr; hann fekk hest ok reið svá í brot. Um kveldit gerðisk á vindr nǫkkurr ok heldr svalt, en Styrkárr hafði ekki klæði fleiri en skyrtu eina, en hjálm á hǫfði, en nøkvit sverð í hendi; honum svalaði, er hann hratt af sér mœðinni. Þá kom í móti honum vagnkarl einn ok var í kǫsungi fóðruðum. Þá mælti Styrkárr: »viltu selja kǫsunginn, bóndi?«. »Eigi þérna, segir

hann; þú munt vera Norðmaðr, kenni ek mál þitt«. Þá mælti Styrkárr: »ef ek em Norðmaðr — hvat viltu þá?«. Bóndi svarar: »ek vilda drepa þik, en nú er svá illa, at ek hefi ekki vápn, þat er nýtt sé«. Þá mælti Styrkárr: »ef þú mátt mik ekki drepa bóndi, þá skal ek freista, ef ek mega þik drepa« — reiðir upp sverðit, setr á háls honum, svá at af gekk hǫfuðit; tók síðan skinnhjúpinn ok hljóp á hest sinn ok fór til strandar ofan.

K. 95. Frá Viljálmi bastarði.

Viljálmr bastarðr Rúðu-jarl spurði andlát Eatvarðar konungs, frænda síns, ok þat með, at þá var til konungs tekinn í Englandi Haraldr Guðinason ok hafði tekit konungsvígslu. En Viljálmr þóttisk betr til kominn til ríkis í Englandi en Haraldr fyrir frændsemis sakir þeira Eatvarðar konungs. Þat var ok með, at hann þóttisk eiga at gjalda Haraldi svívirðing, er hann hafði slitit festamálum við dóttur hans; ok af ǫllu þessu saman dró Viljálmr her saman í Norðmandi ok hafði allmikit fjǫlmenni ok gnógan skipakost. Þann dag, er hann reið ór borginni til skipa sinna ok hann var kominn á hest sinn, þá gekk kona hans til hans ok vildi tala við hann. En er hann sá þat, þá laust hann til hennar með hælinum ok setti sporann fyrir brjóst henni, svá at á kafi stóð; fell hon ok fekk þegar bana, en jarl reið til skips; fór hann með herinum út til Englandz. Þar var með honum Ótta byskup, bróðir hans. En er jarl kom til Englandz, þá herjaði hann ok lagði undir sik landit, hvar sem hann fór. Viljálmr var hverjum manni meiri ok sterkari ok góðr riddari, inn mesti hermaðr, ok allgrimmr, inn vitrasti maðr, ok kallaðr ekki tryggr.

K. 96. Fall Haraldz Guðinasonar.

Haraldr Guðinason lofaði brotferð Óláfi, syni Haraldz konungs Sigurðarsonar, ok því liði, er þar var með honum ok eigi hafði fallit í orrostu; en Haraldr snørisk þá með her sinn suðr á England, þvíat hann hafði þá spurt, at Viljálmr bastarðr fór sunnan á England ok lagði landit undir sik. Þar váru þá með Haraldi konungi brœðr hans, Sveinn, Gyrðr, Valþjófr. Fundr þeira Haraldz ok Viljálms jarls varð suðr á Englandi við Helsingjaport; varð þar orrosta mikil; þar fell Haraldr konungr ok Gyrðr jarl, bróðir hans, ok mikill hluti liðs þeira. Þat var xix. nóttum eptir fall Haraldz konungs Sigurðarsonar. Valþjófr jarl komsk á flótta undan, ok síð um kveldit mœtti jarl sveit

nǫkkurri af Viljálms mǫnnum. En er þeir sá lið Valþjófs jarls, flýðu þeir undan á eikiskóg nǫkkurn; þat var c. manna. Valþjófr jarl lét eld leggja í skóginn ok brenna upp alt saman; svá segir Þorkell Skallason í Valþjófsflokki:

161. Hundrað lét í heitum
hirðmenn jǫfurs brenna
sóknar Yggr, en seggjum
sviðu kveld vas þat, eldi;
frétt 's, at fyrðar knǫttu
flagðviggs und kló liggja;
ímleitum feksk áta
óls blakk við hræfrakka.

K. 97. Dráp Valþjófs jarls.

Viljálmr lét sik til konungs taka í Englandi. Hann sendi boð Valþjófi jarli, at þeir skyldu sættask, ok selr honum grið til fundar. Jarl fór með fá menn; en er hann kom á heiðina fyrir norðan Kastalabryggju, þá kómu móti honum ármenn ii. með sveit manna ok tóku hann ok settu í fjǫtur, ok síðan var hann hǫggvinn, ok kalla enskir menn helgan; svá segir Þorkell:

162. Víst hefr Valþjóf hraustan
Viljalmr, sás rauð malma,
hinn es haf skar sunnan
hélt, í tryggð of véltan;
satt 's at síð mun létta,
snarr en minn vas harri
(deyrat mildingr mærri)
manndráp á Englandi.

Viljálmr var síðan konungr á Englandi xxi. vetr; er hans afkvæmi jafnan síðan á Englandi.

K. 98. Ferð Óláfs Haraldzsonar í Nóreg.

Óláfr, sonr Haraldz konungs, helt liði sínu braut af Englandi, ok sigldi út af Hrafnseyri ok kom um haustit til Orkneyja, ok váru þar þau tíðendi, at Máría, dóttir Haraldz konungs Sigurðarsonar, hafði orðit bráðdauð þann sama dag ok á þeiri sǫmu stundu, er Haraldr konungr fell, faðir hennar. Óláfr dvalðisk þar um vetrinn. En eptir um sumarit fór Óláfr austr til Nóregs; var hann þar þá tekinn til konungs með Magnúsi, bróður sínum. Ellisif drótning fór vestan með Óláfi, stjúpsyni sínum, ok Ingigerðr, dóttir hennar. Þá kom ok vestan um haf með Óláfi Skúli er síðan var kallaðr konungsfóstri ok Ketill krókr, bróðir hans. Þeir váru báðir gǫfgir menn ok kynstórir af Englandi ok báðir forvitra; váru þeir báðir inir kærstu konungi. Fór Ketill krókr norðr á Hálogaland; fekk Óláfr konungr honum gott kvánfang, ok er frá honum komit mart stórmenni. Skúli konungsfóstri var vitr maðr ok skǫrungr mikill, manna fríðastr sýnum; hann gerðisk forstjóri í hirð Óláfs konungs ok talaði á

þingum; hann réð ǫllum landráðum með konungi. Óláfr konungr bauð at gefa Skúla fylki eitt í Nóregi, þat er honum þœtti bezt, með ǫllum tǫkum ok skyldum, þeim er konungr átti. Skúli þakkaði honum boð sitt ok lézk vilja beiðask af honum annarra hluta, fyrir því — »ef konungaskipti verðr, kann vera, at rjúfisk gjǫfin; ek vil, segir hann, nǫkkurar eignir þiggja, er liggja nær kaupstǫðum þeim, sem þér, herra, eruð vanir at sitja ok taka jólaveizlur«. Konungr játti honum þessu ok skeytti honum jarðir austr við Konungahellu ok við Ósló, við Túnsberg, við Borg, við Bjǫrgvin ok norðr við Niðarós; þær váru náliga inar beztu eignir í hverjum stað, ok hafa þær eignir legit síðan undir þá ættmenn, er af Skúla ætt eru komnir. Óláfr konungr gipti honum frændkonu sína, Guðrúnu Nefsteinsdóttur; móðir hennar var Ingiríðr, dóttir Sigurðar konungs sýr ok Ástu; hon var systir Óláfs konungs ins helga ok Haraldz konungs. Sonr Skúla ok Guðrúnar var Ásólfr á Reini; hann átti Þóru dóttur Skopta Ǫgmundarsonar; sonr þeira Ásólfs var Guthormr á Reini, faðir Bárðar, fǫður Inga konungs ok Skúla hertoga.

K. 99. Frá Haraldi konungi Sigurðarsyni.

Einum vetri eptir fall Haraldz konungs var flutt vestan af Englandi lík hans ok norðr til Niðaróss, ok var jarðat í Máríukirkju, þeiri er hann lét gera. Var þat allra manna mál, at Haraldr konungr hafði verit umfram aðra menn at speki ok at ráðsnild, hvárt er hann skyldi til taka skjótt eða gera lǫng ráð fyrir sér eða ǫðrum; hann var allra manna vápndjarfastr; hann var ok sigrsæll, svá sem nú var ritit um hríð; svá segir Þjóðólfr:

163. Áræðis naut eyðir
aldyggr Selundbyggva;
hugr ræðr hǫlfum sigri,
Haraldr sannar þat, manna.

Haraldr konungr var fríðr maðr ok tíguligr, bleikhárr, ok bleikt skegg ok langa kanpa, nǫkkuru brúnin ǫnnur ofarr en ǫnnur; miklar hendr ok fœtr ok vel vaxit hvártveggja; v. álna er hátt mál hans. Hann var grimmr óvinum ok refsingasamr um allar mótgørðir; svá segir Þjóðólfr:

164. Refsir reyndan ofsa
ráðgegn Haraldr þegnum;
hykk at hilmis rekkar
haldi upp, þvís valda;
sverðs hafa slíkar byrðar
(sanns nýtr hverr við annan),
Haraldr skiptir svá heiptum,
hljótendr es sér brjóta.

Haraldr konungr var inn ágjarnasti til ríkis ok til allra farsælligra hluta; hann var stórgjǫfull við vini sína, þá er honum líkaði vel við; svá segir Þjóðólfr:

165. Mǫrk lét veitt fyr verka (hann lætr hylli sinnar)
vekjandi mér snekkju hjaldrs (tilgerðir valda).

Haraldr konungr var þá fimtøgr at aldri, er hann fell. Engar frásagnir merkiligar hǫfum vér frá upruna hans, fyrr en hann var xv. vetra, þá er hann var á Stiklarstǫðum í orrostu með Óláfi konungi, bróður sínum, en síðan lifði hann xxxv. vetra; en alla þá stund varð honum aldrigi á milli aga ok ófriðar. Haraldr konungr flýði aldrigi ór orrostu, en opt leitaði hann sér farborða fyrir ofrefli liðs, er hann átti við at eiga. Allir menn sǫgðu þat, þeir er honum fylgðu í orrostu ok hernaði, at þá er hann varð staddr í miklum háska ok bar skjótt at hǫndum, at þat ráð mundi hann upp taka, sem allir sá eptir, at vænst hafði verit at hlýða myndi.

K. 100. Frá Haraldi konungi.

Haldórr, sonr Brynjólfs gamla úlfalda, var vitr maðr ok hǫfðingi mikill; hann mælti svá, þá er hann heyrði rœður manna, at menn misjǫfnuðu mjǫk skaplyndi þeira brœðra Óláfs ins helga konungs ok Haraldz, Halldórr segir svá: »ek var með báðum þeim brœðrum í kærleikum miklum, ok var mér hvárs tveggja skaplyndi kunnigt; fann ek aldri ii. menn skaplíkari; þeir váru báðir inir vitrustu ok inir vápndjǫrfustu, menn ágjarnir til fjár ok ríkis, ríklyndir, ekki alþýðligir, stjórnsamir ok refsingasamir. Óláfr konungr braut landzfólk til kristni ok réttra siða, en refsaði grimliga þeim, er daufheyrðusk við; þolðu landzhǫfðingjar honum eigi réttdœmi ok jafndœmi ok reistu her í móti honum ok feldu hann á eigu sinni sjálfs; varð hann fyrir þat heilagr; en Haraldr herjaði til frægðar sér ok ríkis ok braut alt fólk undir sik, þat er hann mátti; fell hann ok á annarra konunga eigu. Báðir þeir brœðr váru menn hversdagliga siðlátir ok veglátir; þeir váru ok víðfǫrlir ok eljanarmenn miklir, ok urðu af slíku víðfrægir ok ágætir«.

K. 101. Dauði Magnús konungs.

Magnús konungr réð fyrir Nóregi Haraldzson inn fyrsta vetr eptir fall Haraldz konungs, en síðan réð hann landi ii. vetr með Óláfi bróður sínum. Váru þeir þá ii. konungar, hafði Magnús inn nørðra hlut landz, en Óláfr inn eystra. Magnús konungr átti son, er Hákon hét; hann fóstraði Steigarþórir; var hann inn mannvænsti maðr. Eptir fall Haraldz konungs Sigurðar-

sonar talði Sveinn Dana-konungr, at slitit væri friði milli Norðmanna ok Dana, talði eigi lengr frið verit hafa settan, en þeir lifði báðir Haraldr ok Sveinn. Var þá útboð í hváru tveggja ríkinu; hǫfðu synir Haraldz almenning fyrir Nóregi at liði ok skipum, en Sveinn konungr fór sunnan með Dana-her. Fóru þá sendimenn milli þeira ok báru sættarboð, sǫgðu Norðmenn, at þeir vildi annat hvárt halda ina sǫmu sætt, sem fyrr var gǫr, eða berjask at ǫðrum kosti; því var þetta kveðit:

166. Varði ógnar-orðum   jǫrð, svát engi þorði
Áleifr ok friðmǫlum   allvalda til kalla.

Svá segir Steinn Herdísarson í Óláfsdrápu:

167. Sín óðul mun Sveini   ætt sinni mun unna
sóknstrangr í Kaupangi,   Áleifr konungr hála
þars heilagr gramr hvílir,   (Ulfs þarfat þar arfi)
(hann's ríkr) jǫfurr banna;   alls Nóregs (til kalla).

Í þessum stefnuleiðangri var sætt gǫr milli konunganna, en friðr milli landanna. Magnús konungr fekk vanheilendi, reformasótt, ok lá nǫkkura hríð; hann andaðisk í Niðarósi ok var þar jarðaðr; var hann vinsæll konungr af allri alþýðu.

Saga Óláfs konungs kyrra.

K. 1.

Óláfr var einn konungr yfir Nóregi eptir andlát Magnús bróður síns. Óláfr var maðr mikill á allan vǫxt ok vel vaxinn; þat er allra manna sǫgn, at engi maðr hafi sét fegra mann eða tíguligra sýnum; hann hafði gult hár sem silki, ok fór afarvel, bjartan líkam, eygðr manna bezt, limaðr vel, fámálugr optast ok ekki talaðr á þingum, glaðr við ǫl, drykkjumaðr mikill, málrœtinn ok blíðmæltr, friðsamr meðan hans ríki stóð; þess getr Steinn Herdísarson:

168. Lǫnd vill þengill Þrœnda
(þat líkar vel skǫtnum)
ǫll við œrna snilli
eggdjarfr í frið leggja;
hugnar þjóð, þat 's þegna
þrályndr til friðmála
kúgar Engla œgir.
Óláfr borinn sólu.

K. 2. Frá siðum Óláfs konungs.

Þat var siðr forn í Nóregi, at konungs hásæti var á miðjum langpalli; var ǫl um eld borit; en Óláfr konungr lét fyrst gera sitt hásæti á hápalli um þvera stofu; hann lét ok fyrst gera ofnstofur ok strá gólf um vetr sem um sumar. Um daga Óláfs konungs hófusk mjǫk kaupstaðir í Nóregi, en sumir settusk at uphafi. Óláfr konungr setti kaupstað í Bjǫrgyn; gerðisk þar brátt mikit setr auðigra manna ok tilsiglingar kaupmanna af ǫðrum lǫndum; hann lét reisa þar af grundvelli Kristskirkju, ina miklu steinkirkju, ok var at henni lítit gǫrt, en hann lét algera trékirkjuna. Óláfr konungr lét setja Miklagildi í Niðarósi ok mǫrg ǫnnur í kaupstǫðum, en áðr váru þar hvirfingsdrykkjur; þá var Bœjarbót in mikla hvirfingsklokka í Niðarósi. Hvirfingsbrœðr létu þar gera Margrétarkirkju, steinkirkju. Á dǫgum Óláfs konungs hófusk skytningar ok leizludrykkjur í kaupstǫðum, ok þá tóku menn upp sundrgørðir, hǫfðu drambhosur lerkaðar

at beini; sumir spentu gullhringum um fótleggi sér, ok þá hǫfðu menn dragkyrtla, láz at síðu, ermar v. alna langar ok svá þrǫngvar, at draga skyldi við handtugli ok lerka alt at ǫxl upp, hávir skúar ok allir silkisaumaðir, en sumir gullagðir. Mǫrg ǫnnur sundrgørð var þá.

K. 3. Frá hirðsiðum.

Óláfr konungr hafði þá hirðsiðu, at hann lét standa fyrir borði sínu skutilsveina ok skenkja sér með borðkerum, ok svá ǫllum tígnum mǫnnum, þeim er at hans borði sátu; hann hafði ok kertisveina, þá er kertum heldu fyrir borði hans ok jammǫrgum, sem tígnir menn sátu upp. Þar var ok stallarastóll útar frá trápizu; þar sátu stallarar á ok aðrir gœðingar ok horfðu innar í mót hásæti. Haraldr konungr ok aðrir konungar fyrir honum váru vanir at drekka af dýrahornum ok bera ǫl ór ǫndugi um eld ok drekkja minni á þann, er honum sýndisk; svá segir Stúfr skáld:

169. Vissak hildar hvessi
(hann vas nýztr at kanna)
af góðum byr Gríðar
gagnsælan mér fagna,
þás blóðstara bræðir
baugum grimmr at Haugi
gjarn með gyldu horni
gekk sjálfr á mik drekka.

K. 4. Hirðskipan Óláfs konungs.

Óláfr konungr hafði c. hirðmanna ok lx. gesta ok lx. húskarla, þeira er flytja skyldu til garðzins þat er þurpti, eða starfa aðra hluti, þá sem konungr vildi. En er bœndr spurðu konung þess, fyrir hví hann hefði meira lið en lǫg váru til eða fyrri konungar hǫfðu haft, þá er hann fór á veizlur, þar sem bœndr gerðu fyrir honum — konungr svarar svá: »eigi fæ ek betr stýrt ríkinu ok eigi er meiri ógn af mér en af fǫður mínum, þótt ek hafa hálfu fleira lið en hann hafði, en engi pynding gengr mér til þess við yðr eða þat, at ek vilja þyngja yðrum kostum«.

K. 5. Dauði Sveins konungs Úlfssonar.

Sveinn konungr Úlfsson varð sóttdauðr x. vetrum eptir fall Haraldanna. Þar næst var konungr í Danmǫrk Haraldr hein, sonr hans, iiii. vetr, þá Knútr, sonr Sveins, viii. vetr, ok er sannheilagr; þá Óláfr, inn þriði sonr Sveins, viii. vetr; þá Eiríkr góði, iiii. sonr Sveins konungs, enn viii. vetr. Óláfr Nóregskonungr fekk Ingiríðar, dóttur Sveins Dana-konungs; en Óláfr

Dana-konungr Sveinsson fekk Ingigerðar, dóttur Haraldz konungs, systur Óláfs Nóregs-konungs. Óláfr Haraldzson, er sumir kǫlluðu Óláf kyrra, en margir Óláf bónda, hann gat son við Þóru Jóans-dóttur; sá var nefndr Magnús; var sá sveinn inn fríðasti sýnum ok allmannvænn; óx hann upp í hirð konungs.

K. 6. Jartegnir Óláfs konungs.

Óláfr konungr lét gera steinmusteri í Niðarósi ok setti í þeim stað, sem fyrst hafði verit jarðat lík Óláfs konungs, ok var þar yfir sett altárit, sem grǫptr konungs hafði verit, þar var vígð Kristskirkja; var þá ok þannug flutt skrín Óláfs konungs ok sett þar yfir altári; urðu þar þá þegar margar jartegnir. En annat sumar eptir at jamlengð þess, er kirkjan hafði vígð verit, þá var þar allfjǫlment; þat var Óláfsvǫku aptan, at blindr maðr fekk þar sýn sína. En sjálfan messudaginn, þá er skrínit ok helgir dómar váru út bornir, skrínit var sett niðr í kirkjugarðinn, svá sem siðvenja var til, þá fekk maðr mál sitt, er lengi áðr hafði mállauss verit, ok sǫng þá lof guði ok inum helga Óláfi konungi með mjúku tungubragði. Kona var inn iii. maðr, er þannug hafði sótt af Svíþjóðu austan ok hafði í þeiri fǫr þolat mikla nauð fyrir sjónleysis sǫkum; en þó treystisk hon miskunn guðs ok kom þar farandi at þeiri hátíð. Hon var leidd sjónlaus í musterit at messu um daginn, en fyrr en tíðum var lokit, sá hon báðum augum ok var þá skygn ok bjarteyg, en áðr hafði hon verit blind xiiii. vetr; fór hon þaðan með háleitum fagnaði.

K. 7. Jartegnir Óláfs konungs.

Sá atburðr gerðisk í Niðarósi, at skrín Óláfs konungs var borit um stræti, at hǫfugt varð skrínit svá at eigi fengu menn borit fram ór stað; en síðan var skrínit niðr sett ok brotit upp strætit ok leitat, hvat þar var undir, ok fanzk þar barns lík, er myrt hafði verit ok fólgit þar; var þat þá á brot borit, en bœtt aptr strætit, svá sem áðr hafði verit, en borit skrín at vanða.

K. 8. Dauði Óláfs konungs.

Óláfr konungr sat optliga í heraði at stórbúum sínum, er hann átti; en er hann var austr í Ránríki at Haukbœ at búi sínu,

þá tók hann sótt þá, er hann leiddi til bana. Þá hafði hann verit konungr at Nóregi xxvi. vetr, en hann var til konungs tekinn einum vetri eptir fall Haraldz konungs. Lík Óláfs konungs var flutt norðr til Niðaróss ok jarðat at Kristskirkju, þeiri er hann lét sjálfr gera. Hann var inn vinsælsti konungr, ok hafði Nóregr mikit auðgazk ok prýzk undir hans ríki.

Uphaf Magnús konungs berfœtts.

K. 1.

Magnús, sonr Óláfs konungs, var þegar tekinn til konungs í Víkinni eptir andlát Óláfs konungs yfir allan Nóreg. En er Uplendingar spurðu andlát Óláfs konungs, þá tóku þeir til konungs Hákon Þóris-fóstra, brœðrung Magnús. Síðan fóru þeir Hákon ok Þórir norðr til Þrándheims, en er þeir kómu til Niðaróss, þá stefndi hann Eyraþing, ok á því þingi beiðir Hákon sér konungs nafns, ok var honum þat veitt, at bœndr tóku hann til konungs yfir hálft land, svá sem haft hafði Magnús konungr, faðir hans. Hákon tók af við Þrœndi landauragjald ok gaf þeim margar aðrar réttarbœtr; hann tók af við þá jólagjafir; snørusk þá ok allir Þrœndir til vináttu við Hákon konung. Þá tók Hákon konungr sér hirð, fór síðan aptr til Uplanda; hann veitti Uplendingum réttarbœtr allar slíkar sem Þrœndum; váru þeir ok fullkomnir vinir hans. Þá var þetta kveðit í Þrándheimi:

170. Ungr kom Hákon hingat,
(hann's baztr alinn manna)
frægðar mildr (á foldu)
fór með Steigar-Þóri;
syni Áleifs bauð síðan
sjalfr of Nóreg halfan
mildr, en Magnús vildi
málsnjallr hafa allan.

K. 2. Dauði Hákonar.

Magnús konungr fór um haustit norðr til kaupangs; en er hann kom þar, þá fór hann í konungsgarð ok var þar at herberginu ok dvalðisk þar ǫndverðan vetr. Hann helt vii. langskipum í vǫk þíðri fyrir konungsgarði í Nið. En er Hákon konungr spurði, at Magnús konungr var kominn í Þrándheim, þá fór hann austan um Dofrafjall ok svá til Þrándheims ok til kaupangs ok tók hann sér herbergi í Skúlagarði ofan frá Klémenskirkju; þar var inn forni konungsgarðr. Magnúsi konungi líkaði illa

stórgjafar þær, er Hákon konungr hafði gefit bóndum til vinsælða sér; þótti Magnúsi sín eign gefin engum mun síðr, ok ýfðisk hugr hans mjǫk við þat, ok þóttisk mishaldinn af við frænda sinn, er hann skyldi svá miklu minni tekjur hafa, en faðir hans hafði haft eða forellri, ok kendi Þóri ráðin um. Hákon konungr ok Þórir urðu þessa varir, ok var uggr á, hver tiltœki Magnús myndi hafa; þótti þeim þat helzt grunsamligt, er Magnús hafði á floti langskip tjǫlduð ok búin. Um várit náliga kyndilmessu, þá lagði Magnús konungr brot á náttarþeli, ok lǫgðu út tjǫlduðum skipum ok ljós undir, ok helt út til Hefringar, bjó þar um nótt, ok gerðu þar elda stóra á landi uppi. Þá hugði Hákon konungr ok lið þat, er í býnum var, at þat væri gǫrt til svika; hann lét blása liðinu út, ok sótti allr kaupangslýðr til, ok váru í samnaði um nóttina. En um morgininn, er lýsa tók, ok Magnús konungr sá allzherjar lið á Eyrunum, þá helt hann út ór firðinum ok svá suðr í Gulaþingslǫg. Hákon konungr byrjaði þá ferð sína ok ætlaði austr í Vík ok átti áðr mót í býnum, talaði þá ok bað menn vináttu ok hét sinni vináttu ǫllum her, kvað sér skugga vera um vilja frænda síns, Magnús konungs. Hákon konungr sat á hesti ok var farbúinn. Allir menn hétu honum vingan með góðum vilja ok fylgð, ef þyrpti, ok fylgði honum lýðr allr út undir Steinbjǫrg. Hákon konungr fór upp til Dofrafjallz; en er hann fór yfir fjallit, reið hann um dag eptir rjúpu nǫkkurri, er fló undan honum; þá varð hann sjúkr ok fekk banasótt ok andaðisk þar á fjallinu, ok var lík hans norðr flutt, ok kom hálfum mánaði síðarr til kaupangs, en hann hafði brot farit; gekk þá allr bœjarlýðr, ok flestr grátandi, móti líki konungs, þvíat allir menn unnu honum hugástum. Lík Hákonar konungs var niðr sett í Kristskirkju. Hákon konungr varð maðr vel hálfþrítøgr at aldri; hann hefir hǫfðingja verit einn ástsælastr í Nóregi af alþýðu. Hann hafði farit norðr til Bjarmalandz, átti þar orrostu ok fekk sigr.

K. 3. Hernaðr í Hallandi.

Magnús konungr helt um vetrinn austr í Vík; en er váraði, helt hann suðr til Hallandz ok herjaði þar víða. Þá brendi hann þar Viskardal ok fleiri heruð; fekk hann þar fé mikit ok fór síðan aptr í ríki sitt; svá segir Bjǫrn inn krephendi í Magnúsdrápu:

171. Vítt lét Vǫrsa dróttinn,
varð skjótt rekinn flótti
(hús sveið Hǫrða ræsir)
Halland farit brandi;
brendi buðlungr Þrœnda,
blés kastar hel fasta
(vakði viskdœlsk ekkja)
víðs, mǫrg heruð síðan.

Hér getr þess, at Magnús konungr gerði it mesta hervirki á Hallandi.

K. 4 Frá Steigarþóri.

Sveinn er maðr nefndr, sonr Haraldz flettis, danskr maðr at kyni, hann var inn mesti víkingr ok mikill bardagamaðr ok inn hraustasti, ættstórr maðr í sínu landi. Hann hafði verit með Hákoni konungi; en eptir fráfall Hákonar trúði Steigarþórir illa því, at hann myndi komask í sætt eða í vináttu við Magnús konung, ef ríki hans gengi yfir land, fyrir sakir tilverka ok mótgǫngu þeirar, er Þórir hafði áðr haft við Magnús konung. Síðan hǫfðu þeir Þórir ok Sveinn ráð þat, er síðan var framkvæmt, at þeir reistu flokk við styrk ok fjǫlmenni Þóris. En fyrir því at Þórir var þá gamall maðr ok þungfœrr, þá tók Sveinn við stjórn floksins ok hǫfðingjanafni. At þessu ráði hurfu fleiri hǫfðingjar; þeira var œztr Egill, sonr Ásláks af Forlandi. Egill var lendr maðr; hann átti Ingibjǫrgu, dóttur Ǫgmundar Þorbergssonar, systur Skopta ór Gizka. Skjálgr hét maðr ríkr ok auðigr, er enn kom til floksins; þess getr Þorkell hamarskáld í Magnúsdrápu:

172. Vítt dró sínar sveitir
saman stórhugaðr Þórir
(heldr vǫ́rut þau hǫlðum
haglig rǫ́ð) með Agli;
snǫrp frák á því, 's urpu
endr, Skjalgs vinum, lendir
menn við morðhauks brynni,
mein, of afl sér steini.

Þeir Þórir hófu flokkinn á Uplǫndum ok kómu ofan í Raumsdal ok Sunn-Mœri ok ǫfluðu sér þar skipa; heldu síðan norðr til Þrándheims.

K. 5. Frá Þóri ok hans atgørðum.

Sigurðr ullstrengr hét lendr maðr, sonr Loðins Viggjarskalla; hann samnaði liði með ǫrvarskurð, þá er hann spurði til floks þeira Þóris, ok stefndi ǫllu liði því, er hann fekk, til Viggju. En Sveinn ok Þórir heldu þannug liði sínu ok bǫrðusk við þá Sigurð ok fengu sigr ok veittu mikit mannspell, en Sigurðr flýði ok fór á fund Magnús konungs. En þeir Þórir fóru til kaupangs ok dvǫlðusk þar um hríð í firðinum, ok kom

þar mart manna til þeira. Magnús konungr spurði þessi tíðendi ok stefndi þegar liði saman ok helt síðan norðr til Þrándheims. En er hann kom í fjǫrðinn ok þeir Þórir spurðu þat — þeir lágu þá við Hefring ok váru búnir at halda út ór firðinum —, þá røru þeir á Vagnvíkastrǫnd ok gengu þar af skipum ok kómu norðr í Þeksdali í Seljuhverfi, ok var Þórir borinn í bǫrum um fjallit. Síðan réðu þeir til skipa ok fóru norðr á Hálogaland. En Magnús konungr fór eptir þeim, þá er hann var búinn ór Þrándheimi. Þeir Þórir fóru alt norðr í Bjarkey, ok flýði Jón undan ok Víðkunnr, sonr hans. Þeir Þórir ræntu þar lausafé ǫllu, en brendu bœinn ok langskip gott er Víðkunnr átti. Þá mælti Þórir, er snekkjan brann ok skipit hallaðisk: »meirr á stjórn, Víðkuðr«. Þá var þetta ort:

173. Breðr í Bjarkey miðri
ból þats ek veit gólast;
téra þarft af Þóri
(þýtr vandar bǫl) standa;
Jóan mun eigi frýja
elds né ráns, es kveldar;
svíðr bjartr logi breiðan
bý; leggr reyk til skýja.

K. 6. Dauði Þóris ok Egils.

Þeir Jón ok Víðkunnr fóru dag ok nótt, til þess er þeir funnu Magnús konung. Þeir Sveinn ok Þórir heldu ok norðan sínu liði ok ræntu viða um Hálogaland. En er þeir lágu á firði þeim, er Harmr heitir, þá sá þeir sigling Magnús konungs, ok þóttusk þeir Þórir eigi hafa lið til at berjask ok røru undan ok flýðu. Røri Þórir ok Egill til Hesjutúna, en Sveinn røri út til hafs en sumt lið þeira røri inn í fjǫrðinn. Magnús konungr helt eptir þeim Þóri. En er skipin rendusk at í lendingunni, þá var Þórir í fyrirrúmi á sínu skipi. Þá kallaði Sigurðr ullstrengr á hann: »ertu heill, Þórir?« Þórir svarar: »heill at hǫndum, en hrumr at fótum«. Þá flýði lið þeira Þóris alt á land upp, en Þórir varð handtekinn. Egill varð ok handtekinn, þvíat hann vildi eigi renna frá konu sinni. Magnús konungr lét flytja þá báða í Vambarhólm. En er Þórir var upp leiddr, reikaði hann á fótum; þá mælti Víðkunnr: »meirr á bakborða, Þórir«. Síðan var Þórir leiddr til gálga; þá mælti hann:

174. Vǫrum félagar fjórir
forðum, einn við stýri.

Ok er hann gekk at gálganum, mælt hann: »ill eru ill ráð«. Síðan var hann hengðr; ok þá er upp reið gálgatréit, var Þórir svá hǫfugr, at sundr slitnaði hálsinn, ok fell búkrinn til jarðar.

Þórir var allra manna mestr, bæði hár ok digr. Egill var ok til gálga leiddr, en er konungs þrælar skyldu hengja hann, þá mælti Egill: »eigi skuluð þér mik fyrir því hengja, at eigi væri hverr yðvarr makligri at hanga«, svá sem kveðit var:

175. Orð frák Agli verða,
unnar dags, á munni,
Sól, við siklings þræla
satt, einarðar latta,
hvern þeira kvað hæra
(hjaldrbliks) an sik miklu
(beið ofmikit eyðir
angr) makligra at hanga.

Magnús konungr sat hjá, er þeir váru hengðir, ok var svá reiðr, at engi var hans manna svá djarfr, at þørði at biðja þeim friðar. Þá mælti konungr, er Egill sparn gálgann: »illa koma þér góðir frændr í þǫrf«. Í því sýndisk, at konungr vildi hafa verit beðinn, at Egill hefði lifat. Svá segir Bjǫrn inn krephendi:

176. Snarr rauð Sygna harri
sverð á úthlaupsferðum,
vítt nam vargr at slíta
varma brǭð, á Harmi;
frátt, hvé fylkir mátti,
fór svá, at hengðr vas Þórir,
(fǫr vas gunnar gervis
greið) dróttins-svik leiða.

K. 7. Frá refsingum við Þrœndi.

Magnús konungr helt síðan suðr til Þrándheims, veitti þar stórar refsingar þeim mǫnnum, er sannir váru at landráðum við hann, drap hann suma, en brendi fyrir sumum; svá segir Bjǫrn krephendi:

177. Hrafngreddir vann hrædda
hlífar styggr, í byggðum,
þrœnzka drótt, es þótti
þeim markar bǫl sveima;
hygg at hersa tveggja
herbaldr lyki aldri
sinn; jór vasa svǫru
svangr, fló ǫrn til hanga.

Sveinn Haraldzson flýði fyrst til hafs út ok svá til Danmerkr ok var þar til þess, er hann kom sér í sætt við Eystein konung Magnússon; hann tók Svein í sætt ok gerði hann skutilsvein sinn ok hafði hann í kærleik ok virðingu. Magnús konungr hafði þá ríki einn saman; hann friðaði vel fyrir landi sínu ok eyddi ǫllum víkingum ok útilegumǫnnum; hann var maðr rǫski ok herskár ok starfsamr ok líkari í ǫllu Haraldi konungi fǫðurfǫður sínum í skaplýzku heldr en feðr sínum.

K. 8. Hernaðr Magnús konungs í Suðreyjum.

Magnús konungr byrjaði ferð sína ór landi ok hafði með sér lið mikit ok frítt ok góðan skipakost; helt hann liði því vestr um haf ok fyrst til Orkneyja. Hann tók hǫndum jarlana Pál

ok Erlend, sendi þá báða austr í Nóreg, en setti eptir Sigurð son sinn til hǫfðingja yfir eyjunum ok fekk honum ráðuneyti. Magnús konungr helt liði sínu til Suðreyja; en er hann kom þar, tók hann þegar at herja ok brenna byggðina, en drap mannfólkit, ok ræntu alt, þar er þeir fóru, en landzlýðr flýði undan víts vegar, en sumir inn í Skotlandz-fjǫrðu, en sumir suðr í Saltíri eða út til Írlandz; sumir fengu grið ok veittu handgǫngu; svá segir Bjǫrn krephendi:

178. Lék of Ljóðhús fíkjum
limsorg náar himni,
vítt vas ferð á flótta
fús; gaus eldr ór húsum;
ǫrr skjǫldungr fór eldi
Ívist, (búendr mistu)
róggeisla vann ræsir
rauðan (lífs ok auðar).

179. Hungrþverrir lét herjat
hríðar gagls á Skíði,
tǫnn rauð Tyrvist innan
teitr vargr í ben margri;
grœtti Grenlands dróttinn,
gekk hátt Skota stekkvir,
(þjóð rann mýlsk til mæði)
meyjar suðr í eyjum.

K. 9. Frá Lǫgmanni, syni Goðrøðar konungs.

Magnús konungr kom liði sínu í eyna Helgu ok gaf þar grið ok frið mǫnnum ǫllum ok allra manna varnaði. Þat segja menn, at hann vildi upp lúka Kolumkilla kirkju inni lítlu, ok gekk konungr eigi inn ok lauk þegar aptr hurðina ok þegar í lás ok mælti, at engi skyldi svá djarfr verða síðan, at inn skyldi ganga í kirkju þá, ok hefir síðan svá gǫrt verit. Þá lagði Magnús konungr liðinu suðr til Ílar, herjaði þar ok brendi; en er hann hafði unnit þat land, þá byrjar hann ferðina suðr fyrir Saltíri, herjaði þá á bæði borð á Írland ok Skotland, fór svá alt herskildi suðr til Manar ok herjaði þar sem í ǫðrum stǫðum; svá segir Bjǫrn krephendi:

180. Vítt bar snarr á slétta
Sandey konungr randir;
rauk of Íl, þás jóku
allvalds menn á brennur;
Santíri laut sunnar
seggja kind und eggjar;
siggœðir réð síðan
snjallr Manverja falli.

Lǫgmaðr hét sonr Guðrøðar Suðreyja-konungs; Lǫgmaðr var settr til landvarnar í Norðreyjum. En er Magnús konungr kom til Suðreyja með her sinn, þá flýði Lǫgmaðr undan herinum ok var í eyjunum, en at lykðum tóku menn Magnús konungs hann með skipsǫgn sína, þá er hann vildi flýja til Írlandz; lét konungr hann í járn setja ok hafa á gæzlu; svá segir Bjǫrn krephendi:

181. Hætt vas hvert, þats átti
hvarf, Goðrøðar arfi;
lǫnd vann lofðungr Þrœnda
Lǫgmanni þar bannat;
nýtr fekk nesjum útar
naðrbings tǫpuð finginn
Egða gramr, þars umðu,
ungr, vétrima tungur.

K. 10. Fall Huga jarls.

Síðan helt Magnús konungr liðinu til Bretlandz. En er hann kom í Ǫngulseyjarsund, þá kom þar mót honum herr af Bretlandi, ok réðu jarlar tveir fyrir, Hugi prúði ok Hugi digri, ok lǫgðu þegar til orrostu; varð harðr bardagi. Magnús konungr skaut af boga, en Hugi prúði var albrynjaðr, svá at ekki var bert á honum nema augun ein. Magnús konungr skaut ǫru at honum ok annarr háleyskr maðr, er stóð hjá konungi; skutu þeir báðir senn; kom ǫnnur ǫrin á nefbjǫrg hjálmsins, ok lagðisk hon fyrir út af annan veg, en annat skotit kom í auga jarlinum ok flaug aptr í gǫgnum hǫfuðit, ok er þat konunginum kent; fell þar Hugi jarl, en síðan flýðu Bretar ok hǫfðu látit lið mikit; svá segir Bjǫrn krephendi:

182. Lífspelli réð Laufa
lundr í Ǫngulssundi
(broddr fló) þars slǫg snuddu
(snúðigt) Huga ens prúða.

Ok enn var þetta kveðit:

183. Dunði broddr á brynju,
bragningr skaut af magni,
sveigði allvaldr Egða
alm, stǫkk blóð á hjalma;
strengs fló hagl í hringa,
(hné ferð) en lét verða
Hǫrða gramr í harðri,
hjarl, sókn banat jarli.

Magnús konungr fekk sigr í þeiri orrostu; þá eignaðisk hann Ǫngulsey, svá sem inir fyrri konungar hǫfðu lengst suðr eignazk ríki, þeir er í Nóregi hǫfðu verit. Ǫngulsey er þriðjungr Bretlandz. Eptir orrostu þessa snýr Magnús konungr aptr liði sínu, helt fyrst til Skotlandz. Þá fóru menn milli þeira Melkólms Skotakonungs, ok gerðu þeir sætt milli sín; skyldi Magnús konungr eignask eyjar allar, þær er liggja fyrir vestan Skotland, allar þær, er stjórnfǫstu skipi mætti fara milli ok meginlandz. En er Magnús konungr kom sunnan til Saltíris, þá lét hann draga skútu um Saltíris-eið ok leggja stýri í lag; konungr sjálfr settisk í lypting ok helt um hjálmunvǫl ok eignaðisk svá landit, þat er þá lá á bakborða. Saltíri er mikit land ok betra en in bezta ey í Suðreyjum nema Mǫn. Eið mjótt er á milli ok meginlandz á Skotlandi; þar eru opt dregin langskip yfir.

K. 11. Dauði Orkneyja-jarla.

Magnús konungr var um vetrinn í Suðreyjum, þá fóru menn hans um alla Skotlandzfjǫrðu fyrir innan eyjar allar bæði byggðar ok óbyggðar ok eignuðu Nóregs konungi eylǫnd ǫll. Magnús fekk til handa syni sínum Sigurði Bjaðmynju, dóttur Mýrkjartans konungs Þjálbasonar, Írakonungs; hann réð fyrir Kunnuktum. Eptir um sumarit fór Magnús konungr liði sínu austr í Nóreg. Erlendr jarl varð sóttdauðr í Niðarósi ok er þar jarðaðr, en Páll í Bjǫrgyn. Skopti Ǫgmundarson Þorbergssonar var lendr maðr ágætr; hann bjó í Gizka á Sunn-Mœri; hann átti Guðrúnu, dóttur Þórðar Fólasonar; bǫrn þeira váru Ǫgmundr, Finnr, Þórðr, Þóra, er átti Ásólfr Skúlason; sønir Skopta váru inir mannvænstu menn í œsku.

K. 12. Deila Magnús konungs ok Inga konungs.

Steinkell Svía-konungr andaðisk nær falli Haraldanna. Hákon hét sá konungr, er næst var í Svíþjóð eptir Steinkel konung. Síðan var Ingi konungr, sonr Steinkels, góðr konungr ok ríkr, allra manna mestr ok sterkastr; hann var þá konungr í Svíþjóð, er Magnús var í Nóregi. Magnús konungr talði þat hafa verit landaskipti at fornu, at Gautelfr hefði skilt ríki Svíakonungs ok Nóregs-konungs en síðan Væni til Vermalandz; talðisk Magnús konungr eiga alla þá byggð, er fyrir vestan Væni var, þat er Sunndalr ok Norðdalr, Véar ok Varðynjar ok allar markir, er þar liggja til; en þat hafði þá langa hríð legit undir Svíakonungs veldi ok til vestra Gautlandz at skyldum; en Markamenn vildu vera undir Svía-konungs veldi sem fyrr. Magnús konungr reið ór Víkinni ok upp á Gautland ok hafði lið mikit ok frítt; en er hann kom í markbyggðina, herjaði hann ok brendi, fór svá um allar byggðir; gekk fólk undir hann ok svǫrðu honum lǫndin. En er hann kom upp til vatsins Vænis, leið á haustit. Þá fóru þeir í Kvalðinsey ok gerðu þar borg af torfi ok viðum ok grófu díki um. En er þat virki var gǫrt, þá var þar flutt í vistir ok ǫnnur fǫng, þau er þyrpti. Konungr setti þar í ccc. manna, ok váru þeir hǫfðingjar fyrir Finnr Skoptason ok Sigurðr ullstrengr ok hǫfðu it fríðasta lið, en konungr snøri þá út í Víkina.

K. 13. Frá Norðmǫnnum.

En er Svía-konungr spurði þetta, þá bauð hann liði saman, ok fóru þau orð um, at hann myndi ofan ríða, en þat frestaðisk; þá kváðu Norðmenn þetta:

184. Alllengi dvelr Ingi
ofanreið enn þjóbreiði.

En er ísa lagði á vatnit Væni, þá reið Ingi konungr ofan ok hafði nærr xxx. hundraða manna. Hann sendi orð Norðmǫnnum þeim, er í borginni sátu, bað þá fara í brot með fangi því, er þeir hǫfðu, ok aptr í Nóreg. En er sendimenn báru konungs orð, þá svarar Sigurðr ullstrengr, sagði, at Ingi myndi ǫðru við koma, en vísa þeim brot sem hjǫrð i haga, ok kvað hann nærr áðr mundu ganga verða. Sendimenn báru aptr þau orð til konungs. Síðan fór Ingi konungr út í eyna með allan herinn. Þá sendi hann annat sinni menn til Norðmanna ok bað þá í brot fara ok hafa vápn sín, klæði ok hesta, en láta eptir ránfé alt. Þeir neittu þessu; en síðan veittu þeir atgǫngu ok skutusk á. Þá lét konungr bera til grjót ok viðu ok fylla díkit; þá lét hann taka akkeri ok drengja við ása langa ok bera þat upp á timbrvegginn; gengu þar til margir menn ok drógu sundr vegginn. Þá váru gǫrvar eisur stórar ok skotit logandi brǫndum at þeim. Þá báðu Norðmenn griða, en konungr bað þá út ganga vápnlausa ok yfirhafnarlausa; en er þeir gingu út, þá var hverr þeira sleginn límahǫgg. Fóru þeir brot við svá búit ok heim aptr í Nóreg; en Markamenn allir snørusk þá aptr undir Inga konung. Þeir Sigurðr ok hans félagar sóttu á fund Magnús konungs ok segja honum sínar ófarar.

K. 14. Orrosta á Foxerni.

Þegar um várit, er ísa leysti, fór Magnús konungr með liði miklu austr til Elfar ok helt upp eptir inni eystri kvísl ok herjaði alt veldi Svía-konungs. En er hann kom upp á Foxerni, þá gengu þeir upp á land frá skipum; en er þeir kómu yfir á eina, þá er þar verðr, þá kom móti þeim herr Gauta, ok varð þar orrosta, ok váru Norðmenn ofrliði bornir ok kómu á flótta ok var drepit mart við fors einn. Magnús konungr flýði, en Gautar fylgðu þeim ok drápu slíkt er þeir máttu. Magnús konungr var auðkendr, manna mestr; hann hafði rauðan hjúp yfir brynju, hárit silkibleikt ok fell á herðar niðr. Ǫgmundr

Skoptason reið á aðra hlið konungi; hann var ok manna mestr ok fríðastr; hann mælti: »gef mér hjúpinn, konungr«. Konungr segir: »hvat skal þér hjúprinn?«. »Ek vil hafa, segir hann, gefit hefir þú mér stœrrum«. Þar var svá háttat, at vellir sléttir váru víða, ok sásk þeir þá ávalt Gautar ok Norðmenn; þá váru enn kleifar ok skógarkjǫrr ok fal þá sýn; þá fekk konungr Ǫgmundi hjúpinn, ok fór hann í. Síðan riðu þeir fram á vǫlluna; þá snøri Ǫgmundr þvers brot ok hans menn; en er Gautar sá þat, þá hugðu þeir þat konung vera, ok riðu þannug allir eptir; reið þá konungr leið sína til skips, en Ǫgmund dró nauðuliga undan ok kom þó heill til skipa. Helt Magnús konungr síðan ofan eptir ánni ok svá norðr í Víkina.

K. 15. Konungastefna í Elfinni.

Annat sumar eptir var lǫgð konungastefna við Konungahellu í Elfi, ok kom þar Magnús Nóregs-konungr ok Ingi Svía-konungr, Eiríkr Sveinsson Dana-konungr, ok var sú stefna bundin með griðum. En er þingit var sett, þá gengu konungar fram á vǫllinn frá ǫðrum mǫnnum ok tǫluðusk við lítla hríð; gengu þá aptr til liðs síns, ok var þá gǫr sættin, at hverr þeira skyldi hafa þat ríki, sem áðr hǫfðu haft feðr þeira, en hverr þeira konunga bœta við sína landzmenn rán ok mannskaða, en hverr þeira síðan jafna við annan. Magnús konungr skyldi fá Margrétar, dóttur Inga konungs; hon var síðan kǫlluð Friðkolla. Þat var mál manna, at eigi hefði sét hǫfðingligri menn, en þeir váru allir. Ingi konungr var einna mestr ok þrekuligastr ok þótti hann ǫldurmannligastr; en Magnús konungr þótti skǫruligastr ok hvatligastr; en Eiríkr konungr var einna fegrstr; en allir váru þeir fríðir, stórir menn ok gǫfugligir ok orðsnjallir — ok skilðusk at svá búnu.

K. 16. Kvánfang Magnús konungs.

Magnús konungr fekk Margrétar drótningar; var hon send austan af Svíþjóð til Nóregs, ok var henni fengit vegligt fǫruneyti. En Magnús konungr átti áðr nǫkkur bǫrn, þau er nefnd eru. Eysteinn hét sonr hans, ok var hans móðerni lítit; annarr hét Sigurðr, ok var hann vetri yngri; Þóra hét móðir hans; Óláfr hét inn þriði ok var hann miklu yngstr; móðir hans var Sigríðr, dóttir Saxa í Vík, gǫfugs mannz í Þrándheimi; hon var friðla konungs. Svá segja menn, at þá er Magnús konungr

kom ór vestrvíking, at hann hafði mjǫk þá siðu ok klæðabúnað, sem títt var í vestrlǫndum, ok margir hans menn; gengu þeir berleggjaðir um stræti ok hǫfðu kyrtla stutta ok svá yfirhafnir; þá kǫlluðu menn hann Magnús berfœtt eða berbein; sumir kǫlluðu hann Magnús háva, en sumir Styrjaldar-Magnús. Hann var manna hæstr. Mark var gǫrt til um hæð hans á Máriukirkju í kaupangi, þeiri, er Haraldr konungr hafði gera látit; þar á norðrdurum váru klappaðir á steinvegginum krossar iii., einn Haraldz hæð, annarr Óláfs hæð, iii. Magnús hæð, ok þat markat, hvar þeim var hœgst kyssa á; ofarst Haraldz kross, en lægst Magnús kross, en Óláfs mark jafnnær báðum.

K. 17. Ósætt Magnús konungs ok Skopta.

Skopti Ǫgmundarson varð missáttr við Magnús konung, ok deildu þeir um dánararf nǫkkurn; Skopti helt, en konungr kallaði til með svá mikilli freku, at þat var við váða sjálfan; váru þá at áttar margar stefnur, ok lagði Skopti þat ráð til, at þeir feðgar skyldu aldri allir senn vera á konungs valdi, segir, at meðan myndi hlýða. Þá er Skopti var fyrir konungi, flutti hann þat fram, at skyld frændsemi var milli þeira konungs ok þat með, at Skopti hafði verit jafnan kærr vinr konungs ok aldri brugðizk þeira vinátta, segir svá, at menn mætti þat skilja, at hann var svá viti borinn — »at ek mun, segir hann, eigi þat mál halda í deilu við þik, konungr, ef ek mæli rangt; ok því bregðr mér til forellris míns, at ek halda réttu máli fyrir hverjum manni ok gera ek þar engi manna mun at«. Konungr var inn sami, ok mýkðisk ekki hans skap við slíkar rœður. Fór Skopti heim.

K. 18. Ferð Finnz Skoptasonar.

Síðan fór Finnr á konungs fund ok talaði við hann ok bað konung þess, at hann skyldi láta þá feðga ná réttendum af þessu máli. Konungr svarar styggt ok stutt. Þá mælti Finnr: »til annars hugða ek af yðr, konungr, en þér munduð gera mik lǫgræning, þá er ek settumk í Kvalðinsey, er fáir vildu aðrir vinir yðrir ok sǫgðu, sem satt var, at þeir váru fram seldir, er þar sátu, ok til dauða dœmðir, ef Ingi konungr hefði eigi lýst við oss meira hǫfðingskap, en þú hafðir fyrir oss sét, ok mun þó mǫrgum sýnask, sem vér bærim þaðan svívirðing, ef þat væri nǫkkurs vert«. Konungr skipaðisk ekki við slíkar rœður, ok fór Finnr heim.

K. 19. Ferð Ǫgmundar Skoptasonar.

Þá fór Ǫgmundr Skoptason á fund konungs; en er hann kom fyrir konunginn, bar hann upp ørendi sín ok bað konung gera þeim rétt feðgum. Konungr segir, at þat var rétt, er hann sagði, ok þeir væri firna djarfir. Þá mælti Ǫgmundr: »koma mundu, konungr, þessu, áleiðis, at gera oss rangt fyrir sakir ríkis þíns; mun þat hér sannask, sem mælt er, at flestir launa illu eða engu, er lífit er gefit; þat skal ok fylgja mínu máli, at aldri síðan skal ek koma í þína þjónostu ok engi várr feðga, ef ek ræð«. Fór Ǫgmundr síðan heim, ok sásk þeir aldrigi ok Magnús konungr síðan.

K. 20. Ferð Skopta ór landi.

Skopti Ǫgmundarson byrjar ferð sína um várit eptir af landi í brot; hann hafði v. langskip ok ǫll vel búin; til þeirar ferðar réðusk með honum synir hans, Ǫgmundr ok Finnr ok Þórðr. Urðu þeir heldr síðbúnir; siglðu um haustit til Flæmingjalandz ok váru þar um vetrinn. Snimma um várit siglðu þeir vestr til Vallandz, ok um sumarit siglðu þeir út um Nǫrvasund ok um haustit til Rúmaborgar; þar andaðisk Skopti; allir ǫnduðusk þeir feðgar í þeiri ferð. Þórðr lifði lengst þeira feðga; hann andaðisk í Sikiley. Þat er sǫgn manna, at Skopti hafi fyrst siglt Nǫrvasund Norðmanna, ok varð sú ferð in frægsta.

K. 21. Jartegnir.

Sá atburðr gerðisk í kaupangi, þar sem Óláfr konungr hvílir, at eldr kom í hús í bœnum, ok brann víða. Þá var borit út ór kirkjunni skrín Óláfs konungs ok sett á mót eldinum. Síðan hljóp at maðr einn hvatvíss ok óvitr ok barði skrínit ok heitaðisk við þann helga mann, segir svá, at alt myndi þá upp brenna, nema hann byrgi þeim með bœnum sínum, bæði kirkjan ok ǫnnur hús. Nú lét almáttigr guð við berask bruna kirkjunnar, en þeim óvitra manni sendi hann augnaverk þegar eptir um nóttina, ok lá hann þar alt til þess, er inn heilagi Óláfr konungr bað honum miskunnar við almáttigan guð, ok bœttisk honum í þeiri sǫmu kirkju.

K. 22. Jartegnir Óláfs konungs.

Sá atburðr varð enn í kaupangi, at kona ein var fœrð þangat til staðarins, þar sem Óláfr konungr hvílir; hon var svá armskǫpuð, at hon var kropnuð ǫll saman, svá at báðir fœtr lágu bjúgir við þjóin uppi. Ok er hon var iðuliga á bœnum ok hafði heitit á hann grátandi, þá bœtti hann henni þá miklu vanheilsu, at fœtr ok leggir ok aðrir limir réttusk ór lykkjum, ok þjónaði síðan hverr liðr ok limr réttri skepnu; mátti hon áðr eigi krjúpa þangat, en þaðan gekk hon heil ok fegin til sinna heimkynna.

K. 23. Hernaðr á Írlandi.

Magnús konungr byrjar ferð sína af landi ok hafði her mikinn; þá hafði hann verit konungr í Nóregi ix. vetr; þá fór hann vestr um haf ok hafði it fríðasta lið, er til var í Nóregi. Honum fylgðu allir ríkismenn, er í váru landinu, Sigurðr Hranason, Víðkunnr Jóansson, Dagr Eilífsson, Serkr ór Sogni, Eyvindr olbogi, stallari konungs, Úlfr Hranason, bróðir Sigurðar, ok margir aðrir ríkismenn. Fór konungr með þessu liði ǫllu vestr til Orkneyja ok hafði þaðan með sér sonu Erlendz jarls, Magnús ok Erling; þá sigldi hann til Suðreyja, ok er hann lá við Skotland, þá hljóp Magnús Erlendzson um nótt af skipi konungs ok lagðisk til landz, fór síðan upp í skóg ok kom fram í hirð Skota-konungs. Magnús konungr helt liðinu til Írlandz ok herjaði þar, þá kom Mýrkjartan konungr til liðs við hann, ok unnu þeir mikit af landinu, Dyflinn ok Dyflinnarskíri, ok var Magnús konungr um vetrinn uppi á Kunnǫktum með Mýrkjartani konungi, en setti menn sína til landzgæzlu, þar er hann hafði unnit. En er váraði, fóru konungarnir með her sinn vestr á Úlaztír ok áttu þar orrostur margar ok unnu landit ok hǫfðu unnit mestan hluta af Úlaztír; þá fór Mýrkjartan heim á Kunnaktir.

K. 24. Upganga Magnús konungs.

Magnús konungr bjó þá skip sín ok ætlaði austr til Nóregs; hann setti menn sína til landzgæzlu í Dyflinni. Hann lá við Úlaztír ǫllu liði sínu ok váru seglbúnir. Þeir þóttusk þurfa strandhǫggva, ok sendi Magnús konungr sína menn til Mýrkjartans konungs, at hann skyldi senda honum stıandhǫgg, ok kvað á dag, at koma skyldi inn næsta fyrir Barthólómeúsmessu, ef sendimenn væri

heilir; en messudagsaptaninn váru þeir eigi komnir; en messudaginn, þá er sól rann upp, gekk Magnús konungr á land með mestum hluta liðs síns ok gekk upp frá skipum, vildi leita eptir mǫnnum sínum ok strandhǫggvi. Veðr var vindlaust ok sólskin; leiðin lá yfir mýrar ok fen, ok váru þar hǫggnar yfir klappir, en kjarrskógar við tveggja vegna. Þá er þeir sóttu fram, varð fyrir þeim leiti mjǫk hátt; þaðan sá þeir víða; þeir sá jóreyk mikinn upp á land; rœddu þá milli sín, hvárt þat myndi vera herr Íra, en sumir sǫgðu, at þar mundu vera menn þeira með strandhǫggvi. Námu þeir þar stað. Þá mælti Eyvindr olbogi: »konungr, segir hann, hverja ætlan hefir þú á ferð þessi? Óvarliga þykkir þú fara; veiztu, at Írar eru sviksamir; ætla nú ráð nǫkkut fyrir liði yðru«. Þá mælti konungr: »fylkjum nú liði váru ok verum við búnir, ef þetta eru svik«. Var þá fylkt; gekk konungr ok Eyvindr fyrir fylkingunni; hafði Magnús konungr hjálm á hǫfði ok rauðan skjǫld, ok lagt á með gulli léó, gyrðr sverði, er Leggbítr var kallaðr, tannhjaltat ok gullvafiðr meðalkaflinn, it bezta vápn; hann hafði kesju í hendi; hann hafði silkihjúp rauðan yfir skyrtu ok skorit fyrir ok á bak léo með gulu silki; ok var þat mál manna, at eigi hefði sét skǫruligra mann eða vaskligra. Eyvindr hafði ok silkihjúp rauðan ok með sama hætti sem konungr; var hann ok mikill maðr ok fríðr ok inn hermannligsti.

K. 25. Fall Magnús konungs.

En er jóreykrinn nálgaðisk, þá kendu þeir sína menn, ok fóru þeir með strandhǫggvi miklu, er Íra-konungr hafði sent þeim, ok helt hann ǫll sín orð við Magnús konung. Síðan snøru þeir út til skipanna, ok var þá um miðdegisskeið. En er þeir kómu út á mýrarnar, fórsk þeim seint um fen. Þá þusti herr Íra fram ór hverju skógarnefi ok réðu þegar til bardaga, en Norðmenn fóru dreift, ok fellu brátt margir. Þá mælti Eyvindr: »konungr, segir hann, óheppiliga ferr lið várt; tǫkum nú skjótt gott ráð«. Konungr mælti: »blási herblástr ǫllu liðinu undir merkin, en þat lið, sem hér er, skjóti á skjaldborg, ok fǫrum síðan undan á hæli út yfir mýrarnar; síðan mun ekki saka, er vér komum á slétlendi«. Írar skutu djarfliga, en þó fellu þeir allþykt, en æ kom maðr í mannz stað. En er konungr var kominn at nezta díki, þar var torfœra mikil ok fástaðar yfir fœrt; fellu þar Norðmenn mjǫk. Þá kallar konungr Þorgrím skinnhúfu, lendan mann sinn, — hann var uplenzkr —, ok bað hann fara

yfir díkit með sína sveit — »en vér munum verja meðan, segir hann, svá at yðr skal eigi saka; farið síðan á hólma þann, er þar verðr, ok skjótið á þá, meðan vér fǫrum yfir díkit; eruð þér bogmenn góðir«. En er þeir Þorgrímr kómu yfir díkit, kǫstuðu þeir skjǫldunum á bak sér ok runnu til skipa ofan. En er konungr sá þat, mælti hann: »ódrengiliga skilstu við þinn konung; óvitr var ek, þá er ek gerða þik lendan mann, en ek gerða útlaga Sigurð hund; aldri myndi hann svá fara«. Magnús konungr fekk sár, var lagðr kesju í gǫgnum bæði lærin fyrir ofan kné; hann greip skaptit milli fóta sér ok braut ór keflit ok mælti: »svá brjótu vér hvern sperrilegginn, sveinar«. Magnús konungr var hǫggvinn á hálsinn með spǫrðu, ok varð þat hans banasár. Þá flýðu þeir, er eptir váru. Víðkunnr Jóansson bar til skipa sverðit Leggbít ok merki konungs; þeir runnu síðarst, annarr Sigurðr Hranason, þriði Dagr Eilífsson. Þar fellu með Magnúsi konungi Eyvindr olbogi, Úlfr Hranason ok margir aðrir ríkismenn; mart fell Norðmanna, en þó miklu fleira af Írum. En þeir Norðmenn, er undan kómusk, fóru þegar brot um haustit. Erlingr, sonr Erlendz jarls, fell á Írlandi með Magnúsi konungi. En er þat lið, er flýit hafði af Írlandi, kom til Orkneyja, ok Sigurðr spurði fall Magnús konungs, fǫður síns, þá rézk hann þegar til ferðar með þeim, ok fóru þeir um haustit austr til Nóregs.

K. 26. Frá Magnúsi konungi ok Víðkunn Jóanssyni.

Magnús konungr var yfir Nóregi x. vetr, ok var á hans dǫgum friðr góðr innan landz, en menn hǫfðu mjǫk starfsamt ok kostnaðarsamt af leiðǫngrum. Var Magnús konungr inn vinsælsti við sína menn, en bóndum þótti hann harðr. Þat herma menn frá orðum hans, þá er vinir hans mæltu, at hann fór opt óvarliga, er hann herjaði útan landz, hann sagði svá: »til frægðar skal konung hafa, en ekki til langlífis«. Magnús konungr var nær xxx. at aldri, þá er hann fell. Víðkunnr drap þann mann í orrostu, er banamaðr var Magnús konungs; þá flýði Víðkunnr ok hafði fengit iii. sár; ok af þessum sǫkum tóku synir Magnús konungs hann í inn mesta kærleik.

Uphaf Magnús-sona.

K. 1.

Eptir fall Magnús konungs berfœts tóku synir hans konungdóm í Nóregi, Eysteinn, Sigurðr, Óláfr; hafði Eysteinn inn nørðra hlut landz, en Sigurðr inn syðra. Óláfr konungr var þá iiii. vetra eða v.; en þann þriðjung landz, er hann átti, hǫfðu þeir báðir til varðveizlu. Sigurðr var þá til konungs tekinn, er hann var xiii. vetra eða xiiii., en Eysteinn var vetri ellri. Sigurðr konungr lét eptir fyrir vestan haf dóttur Íra-konungs. Þá er synir Magnús váru til konunga teknir, kómu útan ór Jórsalaheimi, ok sumir ór Miklagarði, þeir menn, er farit hǫfðu út með Skopta Ǫgmundarsyni, ok váru þeir inir frægstu ok kunnu margs konar tíðendi at segja; en af þeim nýnæmum girntisk fjǫlði mannz í Nóregi þeirar ferðar; var þat sagt, at í Miklagarði fengu Norðmenn fullsælu fjár, þeir er á mála vildu ganga. Þeir báðu konungana, at annarr hvárr þeira, Eysteinn eða Sigurðr, skyldi fara ok vera fyrir því liði, er til útferðar gerðisk. En konungarnir játtu því ok bjoggu ferð þá með beggja kostnaði. Til þeirar ferðar réðusk margir ríkismenn, bæði lendir menn ok ríkir bœndr. En er ferðin var búin, þá var þat af ráðit, at Sigurðr skyldi fara, en Eysteinn skyldi hafa landráð af hendi beggja þeira.

K. 2. Frá Orkneyja-jǫrlum.

Einum vetri eða tveim eptir fall Magnús berfœts kom vestan af Orkneyjum Hákon, sonr Páls jarls, en konungar gáfu honum jarldóm ok yfirsókn í Orkneyjum, svá sem jarlar hǫfðu haft fyrir honum, Páll faðir hans eða Erlendr fǫðurbróðir hans. Fór Hákon vestr til Orkneyja.

K. 3. Ferð Sigurðar konungs ór landi.

Fjórum vetrum eptir fall Magnús konungs fór Sigurðr konungr liði sínu ór Nóregi; þá hafði hann lx. skipa; svá segir Þórarinn stuttfeldr:

185. Svá kom fylkis
framt lið saman
margspaks mikit,
mildingi vilt,
at skip við skǫp
skarfǫgr of lǫg
hreins goðs heðan
hnigu, sex tigir.

Sigurðr konungr siglði um haustit til Englandz; þá var þar konungr Heinrekr, sonr Viljálms bastarðz. Var Sigurðr konungr þar um vetrinn; svá segir Einarr Skúlason:

186. Vásǫflugr réð vísi
vestr helmingi mestum;
óð at ensku láði
ægis marr und harra;
stál lét hilmir hvílask
heiptglaðr ok vas þaðra
(né gramr af val Vimrar)
vetrlengis (stígr betri).

K. 4. Ferð Sigurðar konungs.

Sigurðr konungr fór eptir um várit liðinu vestr til Vallandz ok kom fram um haustit út á Galizuland ok dvalðisk þar annan vetr; svá segir Einarr Skúlason:

187. Ok, sás œzt gat ríki,
ól þjóðkonungr, sólar,
ǫnd á Jákóbs landi
annan vetr, und ranni;
þar frák hilmi herjar
(hjaldrs) lausmæli gjalda
(gramr bræddi svan snimma
snarlyndr) frǫmum jarli.

En þat var með þeim atburð, at jarl sá, er þar réð fyrir landi, gerði sætt við Sigurð konung, ok skyldi jarl láta setja Sigurði torg til matkaupa allan vetrinn, en þat endisk eigi lengr en til jóla, ok gerðisk þá ilt til matar, þvíat landit er skarpt ok ilt matland. Þá fór Sigurðr konungr með miklu liði til kastala þess, er jarl átti, ok flýði jarl undan, þvíat hann hafði lítit lið. Sigurðr konungr tók þar vist mikla ok mikit herfang annat, ok lét flytja til skipa sinna; bjósk síðan í brot ok fór vestr fyrir Spán. Þá er Sigurðr konungr siglði fyrir Spán, barsk þat at, at víkingar nǫkkurir, þeir er fóru at féfangi, kómu í móti honum með galeiða her, en Sigurðr konungr lagði til orrostu við þá, ok hófu svá ina fyrstu orrostu við heiðna menn, ok vann af þeim viii. galeiðr; svá segir Haldórr skvaldri:

188. Ok fádýrir fóru
Fjǫlnis hróts at móti,
vígǫ́sum hlóð vísi,
víkingar gram ríkjum;
náði herr at hrjóða
(hlaut drengja vinr fengi
fyrðum hollr), þars fellat
fátt lið, galeiðr átta.

Síðan helt Sigurðr konungr til kastala þess, er Sintré heitir, ok barðisk þar aðra orrostu; þat er á Spáni; þar sat í heiðit fólk ok herjaði á kristna menn; hann vann kastalann ok drap þar alt fólk, þvíat ekki vildi kristnask láta, ok tók þar fé mikit; svá segir Haldórr skvaldri:

189. Stór skalk verk, þaus vǫ́ru
(Vánar dags) á Spáni,
(prútt lét slǫngvir sóttan
Sintré) konungs inna;
gerðisk heldr við harðan
hermǫnnum gram berjask
grátt, es gǫrva neittu
goðs rétti sér boðnum.

K. 5. Unnin Lizibón.

Eptir þat helt Sigurðr konungr liðinu til Lizibónar, þat er borg mikil á Spáni, ok hálf kristin en hálf heiðin; þar skilr Spán kristna ok Spán heiðna; eru þau heruð heiðin ǫll, er vestr liggja þaðan. Þar átti Sigurðr konungr ina iii. orrostu við heiðna menn ok hafði sigr; fekk þar fé mikit; svá segir Haldórr skvaldri:

190. Suðr vátt sigr enn þriðja,
snjallr, við borg þás kalla,
lofðungs kundr, þars lenduð
Lizibón, at fróni.

Þá helt Sigurðr konungr liðinu vestr fyrir Spán heiðna ok lagði til borgar þeirar, er kǫlluð er Alkasse, ok átti þar ina iiii orrostu við heiðna menn ok vann borgina, drap þar mart fólk, svá at hann eyddi borgina. Þeir fengu þar ófamikit fé; svá segir Haldórr skvaldri:

191. Út frák yðr þars heitir
Alkasse styr hvassan,
folkþeysandi, fýsask
fjórða sinn at vinna.

Ok enn þetta:

192. Unnit frák í einni
eyddri borg til sorga
(hitti herr á flótta)
heiðins vífs (at drífa).

K. 6. Orrosta í Forminterru.

Þá helt Sigurðr konungr fram ferðinni ok lagði til Nǫrvasunda; en í sundunum var fyrir honum víkingaherr mikill, ok lagði konungr til orrostu við þá, ok átti þar ina fimtu orrostu ok hafði sigr; svá segir Haldórr skvaldri:

193. Treystuzk egg fyr austan
(yðr tjóði goð) rjóða,
náskári fló nýra,
Nǫrvasund, til unda.

Síðan lagði Sigurðr konungr herinum fram it syðra með Serklandi ok kom til eyjar þeirar, er kǫlluð er Forminterra. Þar hafði þá sezk herr mikill heiðinna blámanna í helli nǫkkurn ok settu fyrir hellisdyrnar steinvegg mikinn; þeir herjuðu víða á landit ok fluttu til hellisins alt herfang. Sigurðr konungr veitti upgǫngu í þeiri ey ok fór til hellis ok var í bergi nǫkkuru, ok var hátt at ganga upp í hellinn til steinveggsins, en bjargit skútti yfir steinvegginn fram. Heiðingjar vǫrðu steinvegginn ok hræddusk ekki vápn þeira Norðmanna, en þeir máttu bera grjót ok skot niðr undir fœtr sér ofan á Norðmenn. Norðmenn réðu ok ekki til upgǫngunnar at svá búnu. Þá tóku heiðingjar pell ok aðra dýrgripi ok báru út á vegginn ok skóku at Norðmǫnnum ok œpðu á þá ok eggjuðu þá ok frýðu þeim hugar. Þá leitaði Sigurðr konungr sér ráða. Hann lét taka ii. skipbáta, er barkar eru kallaðir, ok draga upp á bergit yfir hellisdyrnar ok drengja með strengjum digrum alt undir innviðuna ok um stafnana. Síðan gengu þar í menn, svá sem rúm hafði, létu þá síga skipin ofan fyrir hellinn með reipum; þá skutu þeir ok grýttu, er á skipunum váru, svá at heiðingjar hrukku af steinvegginum. Þá gekk Sigurðr konungr upp í bergit með herinn undir steinvegginn, ok brutu vegginn ok kómusk svá upp í hellinn, en heiðingjar flýðu inn um steinvegginn, þann er settr var um þveran hellinn. Þá lét konungr flytja í hellinn viðu stóra ok kasta bál mikit í hellisdurunum ok slá eldi í. En heiðingjar, er eldr ok reykr sótti þá, þá létu sumir lífit, sumir gengu á vápn Norðmanna, en alt fólk var drepit eða brent. Þar fengu Norðmenn it mesta herfang, þess er þeir hefði tekit í þessi ferð; svá segir Haldórr skvaldri:

194. Varð fyr stafni
styrjar gjǫrnum
friðraskaði
Forminterra;
þar varð eggjar
ok eld þola
blámanna lið,
áðr bana fengi.

Ok enn þetta:

195. Bǫðstyrkir, lézt barka
(bragnings verk á Serkjum
fræg hafa gǫrzk) fyr gýgjar
gagnstíg ofan síga;
en í hall at helli,
hernenninn, fjǫlmennum,
gǫndlar þings, með gengi
gnýþróttr, neðan sóttir.

Enn segir Þórarinn stuttfeldr:

196. Bað gramr guma
gunnhagr draga
byrvarga á bjarg
blásvarta tvá,
þás í reipum
ramdýr þrama
sigu fyr hellis
hliðdyrr með lið.

K. 7. Orrosta.

Þá fór Sigurðr konungr fram á leið ok kom til eyjar þeirar, er Iviza heitir, ok átti þar orrostu ok fekk sigr; sú var in vii. orrosta; svá segir Haldórr skvaldri:

197. Margdýrkaðr kom merkir
morðhjóls skipa stóli
(fúss vas fremðar ræsir
friðslits) til Ívizu.

Eptir þat kom Sigurðr konungr til eyjar þeirar, er Manork heitir, ok helt þar ina viii. orrostu við heiðna menn ok fekk sigr; svá segir Haldórr skvaldri:

198. Knátti enn en átta
oddhríð vakið síðan
(Finns rauð gjǫld) á grœnni
(grams ferð) Manork verða.

K. 8. Gefit Roðgeiri jarli konungsnafn.

Sigurðr konungr kom um várit til Sikileyjar ok dvalðisk þar lengi. Þar var þá Roðgeirr hertogi; hann fagnaði vel konungi ok bauð honum til veizlu. Sigurðr konungr kom þannug ok mikit lið með honum. Þar var dýrligr fagnaðr, ok hvern dag at veizlunni stóð Roðgeirr hertogi ok þjónaði at borði Sigurðar konungs. Ok inn vii. dag veizlunnar, þá er menn hǫfðu tekit laugar, þá tók Sigurðr konungr í hǫnd hertoganum ok leiddi hann upp í hásæti ok gaf honum konungsnafn ok þann rétt, at hann skyldi vera konungr í Sikileyjar-veldi, en áðr hǫfðu þar jarlar verit yfir því ríki.

K. 9. Frá Roðgeiri konungi.

Roðgeirr Sikileyjar-konungr var inn ríkasti konungr; hann vann Púl allan ok lagði undir sik ok margar aðrar stóreyjar í Griklandz-hafi; hann var kallaðr Roðgeirr ríki. Hans sonr var Viljálmr konungr í Sikiley, er lengi hafði ófrið mikinn haft við Miklagarðz keisara. Viljálmr konungr átti iii. dœtr, en engan son; hann gipti eina dóttur sína Heinreki keisara, syni Fríreks keisara, en þeira sonr var Frírekr, er nú var keisari í Rúmaborg. Aðra dóttur Viljálms konungs átti hertogi af Kípr; ina iii. átti Margrít yfirkussari; Heinrekr keisari drap þá báða. Dóttur Roðgeirs Sikileyjar konungs átti Mánúli keisari í Miklagarði; þeira sonr var Kirjalax keisari.

K. 10. Jórsala-ferð Sigurðar konungs.

Um sumarit siglði Sigurðr konungr út um Griklandz-haf til Jórsala-landz; fór síðan út til Jórsala-borgar ok hitti þar

Baldvina Jórsala-konung. Baldvini konungr fagnaði Sigurði konungi forkunnar vel ok reið með honum út til árinnar Jórðánar ok aptr til Jórsalaborgar; svá segir Einarr Skúlason:

199. Húf lét hilmir svífa
hafkaldan (lof skaldi
esat of allvalds risnu
einfalt) í Gríksalti,
áðr við einkar breiða
auðlestir skip festi
(ǫld beið ǫll með stilli)
Akrsborg (fegins morgin).

200. Getk þess, 's gramr fór vitja
(glyggs) Jórsala byggðar
(meðr vitut ǫðling œðra)
ógnblíðr (und sal víðum),
ok leyghati laugask
(leyft ráð vas þat) náði
hauka fróns í hreinu
hvatr Jórðánar vatni.

Sigurðr konungr dvalðisk mjǫk lengi á Jórsala-landi um haustit ok ǫndurðan vetr.

K. 11. Unnin Sætt.

Baldvini konungr gerði veizlu fagra Sigurði konungi ok liði miklu með honum. Þá gaf Baldvini konungr Sigurði konungi marga helga dóma, ok þá var tekinn spánn af krossinum helga at ráði Baldvina konungs ok pátríarka, ok sóru þeir báðir at helgum dómi, at þetta tré var af inum helga krossi, er guð sjálfr var píndr á. Síðan var sá heilagr dómr gefinn Sigurði konungi, með því at hann sór áðr ok xii. menn aðrir með honum, at hann skyldi fremja kristni með ǫllum mætti sínum ok koma í land erkibyskupsstóli, ef hann mætti, ok at krossinn skyldi þar vera, sem inn helgi Óláfr konungr hvílði, ok hann skyldi tíund fremja ok sjálfr gera. Sigurðr konungr fór síðan til skipa sinna í Akrsborg; þá bjó ok Baldvini konungr her sinn at fara til Sýrlandz til borgar þeirar, er Sæt heitir; sú borg var heiðin. Til þeirar ferðar rézk Sigurðr konungr með honum. Ok þá er þeir konungarnir hǫfðu lítla hríð setit um borgina, gáfusk heiðnir menn upp, ok eignuðusk konungarnir borgina, en liðsmenn annat herfang. Sigurðr konungr gaf Baldvina konungi alla borgina; svá segir Haldórr skvaldri:

201. Borg heiðna tókt, bræðir
benja tíkr, af ríki,
(háðisk hver við prýði
hildr) en gaft af mildi.

Einarr Skúlason segir ok hér frá:

202. Sætt frák Dœla dróttin
(drengr minnisk þess) vinna;
tóku hvast í Hristar
hríð valslǫngur ríða;
sterkr braut váligt virki
vals munnlituðr gunnar;
fǫgr ruðusk sverð, en sigri
snarr bragningr hlaut fagna.

Eptir þat fór Sigurðr konungr til skipa sinna ok bjósk brot af Jórsala-landi; þeir sigldu norðr til eyjar þeirar, er Kípr heitir, ok dvalðisk Sigurðr konungr þar nǫkkura hríð; fór síðan til Griklandz ok lagði ǫllu liðinu út við Engilsnes ok lá þar hálfan mánuð, ok var hvern dag hraðbyri norðr eptir hafinu, en hann vildi bíða þess byrjar, er þverskytningr væri, ok seglum mætti aka at endilǫngu skipi, þvíat ǫll segl hans váru sett pellum, bæði þat er fram vissi ok aptr, fyrir því at hvárirtveggju, frambyggjar ok þeir er aptr váru, vildu eigi sjá it ófegra seglanna.

K. 12. Ferð Sigurðar konungs í Miklagarð.

Þá er Sigurðr konungr sigldi inn til Miklagarðz, sigldi hann nær landi; þar eru alt á land upp borgir ok kastalar ok þorp, svá at hvergi slítr. Þá sá af landi í bug allra seglanna ok bar hvergi í milli, svá sem einn garðr væri. Alt fólk stóð úti, þat er sjá mátti sigling Sigurðar konungs. Spurt hafði ok Kirjalax keisari til ferðar Sigurðar konungs ok lét hann upp lúka borghlið þat á Miklagarði, er heitir Gullvarta; þat hlið skal inn ríða keisari, þá er hann hefir lengi áðr í brot verit af Miklagarði ok hafi vel sigrazk; þá lét keisari breiða pell um ǫll stræti borgarinnar frá Gullvǫrtu ok til Laktjarna; þar eru keisara hallir inar ágæztu. Sigurðr konungr mælti við sína menn, at þeir skyldu ríða drambsamliga í borgina ok láta sér lítit um finnask alla nýbreytni, er þeir sá, ok svá gerðu þeir. Reið Sigurðr konungr ok allir hans menn með þvílíkan prís til Miklagarðz ok svá til innar ágæztu konungs hallar, ok var þar fyrir þeim alt búit. Sigurðr konungr dvalðisk þar nǫkkura hríð. Þá sendi Kirjalax konungr menn sína til hans, hvárt hann vildi þiggja af keisara sex skippund af gulli eða vildi hann, at konungr léti efna til leiks þess, er keisari var vanr at láta leika á paðreimi. Sigurðr konungr kaus leikinn, ok sendimenn sǫgðu, at keisarann kostaði eigi minna leikinn, en þetta gull. Þá lét konungr efna til leiksins, ok var þá leikit at vanða, ok veittu allir leikar betr konungi þat sinn. Drótning á hálfan leikinn, ok keppask í ǫllum leikum menn þeira; ok segja Grikir, at þá er konungr vinnr fleiri leika á paðreimi en drótning, þá mun konungr vinna sigr, ef hann ferr herferð.

K. 13. Frá ferð Sigurðar Jórsalafara.

Eptir þetta bjósk Sigurðr konungr til heimferðar. Hann gaf keisara ǫll skip sín, ok hǫfuð gullbúin váru á því skipi, er

konungr hafði stýrt, þau váru sett á Pétrskirkju. Kirjalax keisari gaf Sigurði konungi marga hesta ok fekk honum leiðtoga um alt ríki sitt. Fór þá Sigurðr konungr brot af Miklagarði, en eptir dvalðisk mikill fjǫlði manna ok gekk á mála. Sigurðr konungr fór útan fyrst á Bolgaraland ok þá um Ungara-ríki, ok um Pannóníam ok um Sváfa ok um Býjaraland; þar fann hann Lózaríúm keisara af Rúmaborg, ok fagnaði hann honum forkunnar vel, fekk honum leiðtoga alt um sitt ríki ok lét halda þeim torg, svá sem þeir þurptu til allra kaupa. En er Sigurðr konungr kom í Slésvík á Danmǫrk, þá veitti Eilífr jarl honum dýrliga veizlu; þat var um miðsumarsskeið. Í Heiðabý fann hann Nikolás Dana-konung, ok fagnaði hann honum afarvel ok fylgði honum sjálfr norðr á Jótland ok gaf honum skip með ǫllum búnaði, þat er hann hafði í Nóreg. Fór þá Sigurðr konungr heim í ríki sitt, ok var honum vel fagnat, ok var þat mál manna, at eigi hafi verit farin meiri virðingarfǫr ór Nóregi, en þessi var, ok var hann þá xx. at aldri; hann hafði iii. vetr verit í þessarri ferð. Óláfr bróðir hans var þá xii. vetra gamall.

K. 14. Frá athǫfn Eysteins konungs.

Eysteinn konungr hafði mart gǫrt í landinu, þat er nytsamligt var, meðan Sigurðr konungr var í ferð. Hann hóf munklífi í Bjǫrgyn í Norðnesi ok lagði hann þar mikit fé til; hann lét gera Mikjálskirkju, it vegligsta steinmusteri; hann lét ok gera í konungsgarði Postolakirkju, trékirkju; þar lét hann ok gera hǫll ina miklu, er vegligast tréhús hefir gǫrt verit í Nóregi; hann lét ok gera kirkju á Agðanesi, ok þar virki ok hǫfn, sem áðr var øræfi; hann lét ok gera í Niðarósi í konungsgarði Nikoláskirkju, ok var þat hús allmjǫk vandat at skurðum ok allri smíð; hann lét ok gera kirkju í Vágum á Hálogalandi ok lagði prófendu til.

K. 15. Frá Eysteini konungi.

Eysteinn konungr gerði orð inum vitrustum mǫnnum til Jamtalandz ok inum mestum, bauð þeim til sín, en fagnaði ǫllum, er kómu, með blíðu mikilli ok leiddi brot með vingjǫfum, en teygði þá svá til vináttu við sik. En er þeir vǫnðusk margir at fara til hans ok þágu gjafir hans, en sumum sendi hann gjafir, þeim er eigi kómu þar, þá kom hann sér í fullkomna vináttu við alla þá menn, er réðu fyrir landinu. Síðan talaði hann fyrir þeim

ok segir, at Jamtr hǫfðu þat illa gǫrt, er þeir hǫfðu snúizk í brot frá Nóregs konungum í óhlýðni eða skattgjǫfum, tók þar til máls, er Jamtr hǫfðu gengit undir ríki Hákonar konungs Aðalsteinsfóstra ok verit síðan lengi undir Nóregs konungum, inti ok þat, hversu mǫrg þarfendi þeir máttu hafa af Nóregi, eða hversu mikill ómaki þeim væri, at sœkja til Svía-konungs þat, er þeir þurftu. Ok kom hann svá sínum rœðum, at Jamtr sjálfir buðu honum ok báðu hann, at þeir vildu snúask til hlýðni við Eystein konung, ok kǫlluðu þat þurft sína ok nauðsyn. Dró svá saman þeira félagsskap, at Jamtr gáfu land alt undir ríki Eysteins konungs. Tóku fyrst til þessa máls ríkismenn þar trúnaðareiða af ǫllu fólkinu; síðan fóru þeir til Eysteins konungs ok sóru honum land ok hefir þat haldizk jafnan síðan. Vann Eysteinn konungr Jamtaland með viti en eigi með áhlaupum sem sumir hans langfeðgar.

K. 16. Frá Eysteini konungi.

Eysteinn konungr var maðr inn fríðasti sýnum, bláeygr ok nǫkkut opineygr, bleikhárr ok hrokkinhárr, ekki hár meðalmaðr, spekingr at viti, at ǫllu fróðr, lǫgum ok dœmum ok mannfrœði, ráðsnjallr ok orðspakr ok inn snjallasti, manna glaðastr ok lítillátastr, hugþekkr ok ástsæll allri alþýðu. Hann átti Ingibjǫrgu, dóttur Gotthorms Steigarþórissonar; þeira dóttir hét Mária, er síðan átti Guðbrandr Skafhǫggsson.

K. 17. Frá Sigurði konungi.

Sigurðr konungr var mikill vexti ok jarpr á hár, skǫruligr, ekki fagr, vel vaxinn, snœfurligr, fámæltr, ok optast ekki þýðr, vingóðr ok fastúðigr, ekki talaðr mjǫk, siðlátr ok veglátr. Sigurðr konungr var stjórnsamr ok refsingasamr, helt vel lǫgin, mildr af fé, ríkr ok ágætr. Óláfr konungr var maðr hár ok mjór, fríðr sýnum, glaðr ok lítillátr, vinsæll. Þá er þeir brœðr váru konungar í Nóregi, tóku þeir af margar álǫgur, þær sem Danir hǫfðu lagt á lýðinn, þá er Sveinn Alfífuson réð landi, ok urðu þeir af því stórvinsælir við alþýðu ok stórmenni.

K. 18. Dauði Óláfs konungs.

Óláfr konungr tók sótt þá, er hann leiddi til bana, ok er hann jarðaðr at Kristskirkju í Niðarósi, ok var hann it mesta harmaðr. Síðan réðu þeir ii konungar landi, Eysteinn ok Sigurðr,

en áðr hǫfðu þeir iii. brœðr verit konungar xii. vetr, v. síðan er Sigurðr kom til landz, en vii. áðr. Óláfr konungr var xvii. vetra, er hann andaðisk, en þat var xi. kálendas Jánúaríí. Þá er Eysteinn konungr hafði verit einn vetr austr í landi, en Sigurðr var norðr, þá sat Eysteinn konungr lengi um vetrinn í Sarpsborg.

K. 19. Fœddr Magnús blindi.

Bóandi ríkr er nefndr Óláfr í Dáli, auðigr maðr; hann bjó í Aumorð í Dali mikla; hann átti ii. bǫrn. Sonr hans hét Hákon faukr, en Borghildr dóttir hans; hon var kvinna fríðust ok vitr kona ok fróð mjǫk. Þau Óláfr ok bǫrn hans váru lengi um vetrinn í Borg, ok var Borghildr jafnan á tali við konung, ok mæltu menn allmisjafnt um vináttu þeira. En eptir um sumarit fór Eysteinn konungr norðr í land, en Sigurðr fór austr, ok annan vetr eptir var Sigurðr konungr austr í landi; hann sat lǫngum i Konungahellu ok eflði mjǫk þann kaupstað. Þar gerði hann kastala mikinn ok lét grafa um díki mikit; hann var gǫrr af torfi ok grjóti; hann lét húsa í kastalanum; hann lét gera þar kirkju. Kross inn helga lét hann vera í Konungahellu ok helt í því eigi eiða sína, er hann sór á Jórsala-landi, en hann framði tíund ok flest alt annat, þat er hann hafði svarit; en þat er hann setti krossinn austr við landzenda, hugði hann þat vera mundu allz gæzlu; en þat varð at inu mesta óráði, at setja þann helgan dóm svá mjǫk undir vald heiðinna manna, sem síðan reyndisk. Borghildr Óláfsdóttir heyrði þann kvitt, at menn illmæltu þau Eystein konung um tal sitt ok vináttu; þá fór hon til Borgar ok fastaði þar til járns ok bar járn fyrir mál þetta ok varð vel skír. En er þetta spurði Sigurðr konungr, þá reið hann þat á einum degi, er miklar váru ii. dagleiðir, ok kom fram í Dali at Óláfs; var þar um nótt. Þá tók hann Borghildi frillutaki ok hafði hana brot með sér; þeira sonr var Magnús; hann var brátt brot sendr til fóstrs norðr á Hálogaland í Bjarkey til Víðkunnz Jóanssonar, ok fœddisk hann þar upp. Magnús var allra manna fríðastr ok bráðgǫrr á vǫxt ok afl.

K. 20. Kvánfang Sigurðar konungs.

Sigurðr konungr fekk Málmfríðar, dóttur Haraldz konungs Valdamarssonar austan ór Hólmgarði. Móðir Haraldz konungs var Gyða gamla drótning, dóttir Haraldz Engla-konungs

Guðinasonar; móðir Málmfríðar var Kristín, dóttir Inga Svíakonungs Steinkelssonar. Systir Málmfríðar var Ingilborg, er átti Knútr lávarðr, sonr Eiríks góða Dana-konungs, sonar Sveins Úlfssonar. Bǫrn þeira Knúts ok Ingilborgar var Valdamarr, er konungdóm tók í Danmǫrk eptir Svein Eiríksson, Margrét, Kristín ok Katrín. Margrétu átti Stígr hvítaleðr; þeira dóttir Kristín, er átti Karl Sørkvisson Svía-konungr; þeira sonr var Sørkvir konungr.

K. 21. Mannjafnaðr konunga.

Eysteinn konungr ok Sigurðr konungr váru einn vetr báðir á veizlu á Uplǫndum, ok átti sinn bœ hvárr þeira. En er skamt var milli þeira býja, er konungar skyldu veizlu taka, þá gerðu menn þat ráð, at þeir skyldu vera báðir samt á veizlunum, ok sínu sinni at hvárs búum; váru þeir fyrst báðir samt at því búi, er Eysteinn konungr átti. En um kveldit, er menn tóku at drekka, þá var mungát ekki gott, ok váru menn hljóðir. Þá mælti Eysteinn konungr: »þó eru menn hljóðir; hitt er ǫlsiðr meiri, at menn geri sér gleði; fám oss ǫlteiti nǫkkura; mun þá enn á rœtask um gaman manna. Sigurðr bróðir, þat mun ǫllum sœmst þykkja, at vit hefim nǫkkura skemtanarrœðu«. Sigurðr konungr svarar heldr stutt: »ver þú svá margr, sem þú vill, en lát mik ná at þegja fyrir þér«. Þá mælti Eysteinn konungr: »sá ǫlsiðr hefir opt verit, at menn taka sér jafnaðarmenn; vil ek hér svá vera láta«. Þá þagði Sigurðr konungr. »Sé ek, segir Eysteinn konungr, at ek verð hefja þessa teiti; mun ek taka þik, bróðir, til jafnaðarmannz mér. Fœri ek þat til, at jafnt nafn hǫfum vit báðir ok jafna eign; geri ek engi mun ættar okkarrar eða upfœzlu«. Þá svarar Sigurðr konungr: »mantu eigi þat, er ek braut þik á bak, ef ek vilda, ok vartu vetri ellri«. Þá segir Eysteinn konungr: »eigi man ek hitt síðr, er þú fekt eigi leikit þat, er mjúkleikr var í«. Þá mælti Sigurðr konungr: »mantu, hversu fór um sundit með okr; ek mátta kefja þik, ef ek vilda«. Eysteinn konungr segir: »ekki svam ek skemra en þú, ok eigi var ek verr kafsyndr; ek kunna ok á ísleggjum, svá at engan vissa ek þann, er þat kepði við mik, en þú kunnir þat eigi heldr en naut«. Sigurðr konungr segir: »hǫfðingligri íþrótt ok nytsamligri þykki mér sú at kunna vel á boga; ætla ek, at þú nýtir eigi boga minn, þóttu spyrnir fótum í«. Eysteinn svarar: »ekki em ek bogsterkr sem þú, en minna mun skilja beinskeyti okra,

ok miklu kann ek betr á skíðum en þú, ok hafði þat verit enn fyrr kǫlluð góð íþrótt«. Sigurðr konungr segir: »þess þykkir mikill munr, at þat er hǫfðingligra, at sá, er yfirmaðr skal vera annarra manna, sé mikill í flokki, sterkr ok vápnfœrr betr en aðrir menn ok auðsær ok auðkendr, þá er flestir eru saman«. Eysteinn konungr segir: »eigi er þat síðr einkanna hlutr, at maðr sé fríðr, ok er sá ok auðkendr í mannfjǫlða; þykki mér þat ok hǫfðingligt, þvíat fríðleikinum sómir inn bezti búnaðr; kann ek ok miklu betr til laga en þú, ok svá hvat sem vit skulum tala, em ek miklu sléttorðari«. Sigurðr konungr segir: »vera kann, at þú hafir numit fleiri lǫgprettu, þvíat ek átta þá annat at starfa, en engi frýr þér sléttmælis, en hitt mæla margir, at þú sér eigi allfastorðr ok lítit mark sé, hverju þú heitr, mælir eptir þeim, er þá er hjá, ok er þat ekki konungligt«. Eysteinn konungr segir: »þat berr til þess, er menn bera mál sín fyrir mik, þá hygg ek at því fyrst, at lúka svá hvers mannz máli, at þeim mætti bezt þykkja; þá kømr ok opt annarr, sá er mál á við hann, ok verðr þá opt dregit til at miðla, svá at báðum skyli líka. Hitt er ok opt, at ek heit því, sem ek em beðinn, þvíat ek vilda, at allir fœri fegnir frá mínum fundi. Sé ek hinn kost, ef ek vil hafa, sem þú gerir, at heita ǫllum illu, en engi heyri ek efndanna frýja«. Sigurðr konungr segir: »þat hefir verit mál manna, at ferð sú, er ek fór ór landi, væri heldr hǫfðinglig, en þú sazt heima meðan sem dóttir fǫður þíns«. Eysteinn konungr svarar: »nú greiptu á kýlinu; eigi mynda ek þessa rœðu vekja, ef ek kynna hér engu svara; nærr þótti hinu, at ek gerða þik heiman sem systur mína, áðr þú yrðir búinn til ferðar«. Sigurðr konungr segir: »heyrt muntu hafa þat, at ek átta orrostur mjǫk margar í Serklandi, er þú munt heyrt hafa getit, ok fekk ek í ǫllum sigr ok margs konar gørsimar, þær er eigi hafa slíkar komit hingat til landz; þótta ek þar mest verðr, er ek fann gǫfgasta menn, en ek hygg, at eigi hafir þú enn hleypt heimdraganum«. Eysteinn konungr segir: »spurt hefi ek þat, at þú áttir orrostur nǫkkurar útan landz, en nytsamligra var hitt landi váru, er ek gerða meðan v. kirkjur af grundvelli, ok gerða ek hǫfn við Agðanes, er áðr var øræfi ok hvers mannz fǫr, þá er ferr norðr eða suðr með landi; ek gerða ok stǫpulinn í Sinhólmssundi ok hǫllina í Bjǫrgyn, meðan þú brytjaðir blámenn fyrir fjándann á Serklandi; ætla ek þat lítit gagn ríki váru«. Sigurðr konungr segir: »fór ek í ferð þeiri lengst út til Jórðánar ok

lǫgðumk ek yfir ána; en út á bakkanum er kjarr nǫkkut, en þar á kjarrinu reið ek knút ok mælta ek svá fyrir, at þú skyldir leysa, bróðir, eða hafa elligar þvílíkan formála, sem þar var á lagðr«. Eysteinn konungr segir: »eigi mun ek leysa þann knút, er þú reitt mér, en ríða mátta ek þér þann knút, er miklu síðr fengir þú leyst, þá er þú siglðir einskipa í her minn, þá er þú komt í land«. Eptir þat þǫgnuðu þeir báðir, ok var hvártveggi reiðr. Fleiri hlutir urðu þeir í skiptum þeira brœðra, er þat fanzk á, at hvárr dró sik fram ok sitt mál ok vildi hvárr vera ǫðrum meiri, en helzk þó friðr milli þeira, meðan þeir lifðu.

K. 22. Frá kerlaugu.

Sigurðr konungr var á Uplǫndum at veizlu nǫkkurri, en þar váru laugar gǫrvar. En er konungr var í laug ok var tjaldat yfir kerit, þá þótti honum renna fiskr í lauginni hjá sér, ok þá sló á hann hlátri svá miklum, at þar fylgði staðleysi, ok kom þat síðan mjǫk optliga at honum. Ragnhildi, dóttur Magnús konungs berfœts, giptu þeir brœðr hennar Haraldi kesju; hann var sonr Eiríks góða Dana-konungs; váru synir þeira Magnús, Óláfr, Knútr, Haraldr.

K. 23. Skipsmíð Eysteins konungs.

Eysteinn konungr lét gera skip mikit í Niðarósi; þat var gǫrt at vexti ok með hætti eptir því, sem Ormr inn langi hafði verit, er Óláfr Tryggvason hafði gera látit; var þar ok drekahǫfuð á fram, en krókr á aptr ok hvártveggja gullbúit; skip var borðmikit, en stafnarnir þóttu nǫkkuru minni en bezt bæri. Hann lét ok gera þar í Niðarósi naust bæði svá stór, at afrek var í, ok gǫr með inum beztum fǫngum ok smíðuð ágæta vel. Eysteinn konungr var á veizlu á Stim á Hústǫðum; hann fekk þar bráðasótt, þá er hann leiddi til bana; hann andaðisk iiii. kálendás Septembris, ok var lík hans flutt norðr til kaupangs, ok er hann þar jarðaðr í Kristskirkju, ok er þat mál manna, at yfir enskis mannz líki hafi svá margr maðr í Nóregi jamhryggr staðit sem Eysteins konungs, síðan er andaðr var Magnús konungr, sonr Óláfs ins helga konungs. Eysteinn var konungr xx. vetr at Nóregi; en eptir andlát Eysteins konungs var Sigurðr einn konungr í landi, meðan hann lifði.

K. 24. Kristnuð Smálǫnd.

Níkolás Dana-konungr, sonr Sveins Úlfssonar, fekk síðan Margrétar, dóttur Inga, er fyrr hafði átt Magnús konungr berfœtr; hét sonr þeira Níkoláss Magnús inn sterki. Níkolás konungr sendi orð Sigurði konungi Jórsalafara ok bað hann veita sér lið ok styrk allan af sínu ríki, at fara með Níkolási konungi austr fyrir Svía-veldi til Smálanda ok kristna þar fólk, þvíat þeir, er þar byggðu, heldu ekki kristni, þótt sumir hefði við kristni tekit. Var í þann tíma víða í Svíaveldi mart fólk heiðit ok mart illa kristit, þvíat þá váru nǫkkurir þeir konungar, er kristni kǫstuðu ok heldu upp blótum, svá sem gerði Blót-Sveinn eða síðan Eiríkr inn ársæli. Sigurðr konungr hét ferð sinni, ok gerðu konungar stefnulag sitt í Eyrarsundi. Síðan bauð Sigurðr konungr almenningi út af ǫllum Nóregi, bæði at liði ok at skipum. En er saman kom herr sá, þá hafði hann vel ccc. skipa. Nikolás konungr kom fyrr miklu til stefnunnar ok beið þar lengi; þá kurruðu Danir illa ok segja, at Norðmenn mundu ekki koma. Síðan rufu þeir leiðangrinn; fór konungr í brot ok allr herrinn. Síðan kom Sigurðr konungr þar, ok líkaði honum illa; heldu þá austr í Svimrar-ós ok áttu þar húsþing ok talaði Sigurðr konungr um lausyrði Níkoláss konungs, ok kom þat ásamt, at þeir skyldu nǫkkut hervirki gera í landi hans fyrir þessar sakir. Þeir tóku upp þorp þat, er heitir Tumaþorp ok skamt liggr frá Lundi, ok heldu síðan austr til kaupbœjar þess, er heitir Kalmarnar, ok herjuðu þar ok svá á Smálǫndum ok lǫgðu vistagjald á Smálǫnd xv. hundruð nauta, ok tóku Smálendingar við kristni. Síðan vendir Sigurðr konungr aptr herinum ok kom í sitt ríki með mǫrgum stórgørsimum ok fjárhlutum, er hann hafði aflat í þeiri ferð, ok var þessi leiðangr kallaðr Kalmarna-leiðangr. Þat var sumri fyrr en myrkr it mikla. Þenna einn leiðangr røri Sigurðr konungr, meðan hann var konungr.

K. 25. Draumr Sigurðar konungs.

Sigurðr konungr var eitt hvert sinn at búi sínu, en um morgininn, þá er konungr var klæddr, var hann fámálugr ok ókátr, ok hræddusk vinir hans, at þá myndi enn at honum komit vanstillit. En ármaðrinn var vitr maðr ok djarfr ok krafði konung máls ok spurði, ef hann hefði nǫkkut tíðenda spurt, þat

er svá væri mikit, at honum stœði fyrir gleði, eða væri þat, at veizlan hugnaði honum eigi vel eða nǫkkurir þeir hlutir, er menn mætti ráða bœtr á. Sigurðr konungr segir, at engi hlutr heldi þar til, sá er hann rœddi um — »en þat heldr til, segir hann, at ek hugsa draum þann, er fyrir mik bar í nótt«. »Herra, segir hann, góðr draumr skyldi sá vera, en heyra vildim vér gjarna«. Konungr mælti: »ek þóttumk hér á Jaðri vera úti staddr ok sá ek út í haf ok leit ek þar sorta mikinn ok var fǫr í ok nálgaðisk hingat; þá sýndisk mér, sem þat væri mikit tré eitt, ok óðu limarnar uppi, en rœtrnar í sjá. En er tréit kom at landi, þá braut þat ok rak brot trésins víða um landit, bæði um meginland ok úteyjar, sker ok strandir; ok þá gaf mér sýn, svá at ek þóttumk sjá um allan Nóreg it ýtra með sjá ok sá ek í hverja vík, at rekin váru brot af þessu tré, ok váru flest smá, en sum stœrri«. Þá segir ármaðrinn þat líkast um þenna draum — at »þér sjálfir munuð bezt skipa, ok vildim vér gjarna heyra, at þér réðið«. Þá mælti konungr: »þat þykki mér líkast, at vera myni fyrir tilkvámu nǫkkurs mannz í land þetta, ok mun hann hér staðfestask ok hans afspringi myndi víða dreifask um land þetta ok vera mjǫk misstórt«.

K. 26. Haraldr gilli kom í Nóreg.

Hallkell húkr, sonr Jóans smjǫrbalta, var lendr maðr á Mœri; hann fór vestr um haf ok alt til Suðreyja; þar kom til fundar við hann útan af Írlandi sá maðr, er hét Gillikristr ok sagðisk vera sonr Magnús konungs berfœts; móðir hans fylgði honum ok sagði, at hann hét Haraldr ǫðru nafni. Hallkell tók við þessum mǫnnum ok flutti með sér til Nóregs, ok þegar á fund Sigurðar konungs með Harald ok móður hans. Þau báru fram sitt ørendi fyrir konung. Sigurðr konungr rœddi þetta mál fyrir hǫfðingjum, at hverr legði til eptir sínu skaplyndi, en allir báðu hann sjálfan fyrir ráða. Þá lét Sigurðr konungr kalla til sín Harald ok segir honum svá, at hann vill eigi synja Haraldi, at hann fremi skírslu til faðernis síns, með því at hann vill þat vera láta í festu, þó at honum berisk þat faðerni, er hann segir, at Haraldr skal eigi beiðask konungsdóms, meðan Sigurðr konungr eða Magnús konungsson lifir; ok fóru þessar festur fram með svardǫgum. Sigurðr konungr segir, at Haraldr skyldi troða slár til faðernis sér, en sú skírsla þótti heldr frek, þvíat hann skyldi þá skírslu fremja til faðernis en eigi til konung-

dóms, hann hafði áðr þar fyrir svarit. En Haraldr játti þessu. Hann fastaði til járns, ok var sú skírsla gǫr, er mest hefir verit gǫr í Nóregi, at ix. plógjárn glóandi váru niðr lǫgð, ok gekk Haraldr þar eptir berum fótum, ok leiddu hann byskupar ii. Ok iii. dǫgum síðarr var skírslan reynd; váru þá fœtr hans óbrunnir. Eptir þat tók Sigurðr konungr vel við frændsemi Haraldz; en Magnús, sonr hans, óþokkaðisk mjǫk við hann, ok margir hǫfðingjar snøru eptir honum. Sigurðr konungr treystisk svá vinsælð sinni við alt landzfólk, at hann beiddisk þess, at allir skyldu þat sverja, at Magnús, sonr Sigurðar konungs, skyldi vera konungr eptir hann; ok fekk hann þá svardaga af ǫllu landzfólki.

K. 27. Veðjan Haraldz ok Magnús.

Haraldr gilli var maðr hár ok grannvaxinn, hálslangr, heldr langleitr, svarteygr, døkkhárr, skjótligr ok fráligr, hafði mjǫk búnað írskan, stutt klæði ok létt klæddr; stirt var honum norrœnt mál, kylfði mjǫk til orðanna, ok hǫfðu margir menn þat mjǫk at spotti. Haraldr sat í drykkju eitt sinn ok talaði við annan mann, sagði hann vestan af Írlandi; var þat í rœðu hans, at þeir menn váru á Írlandi, at svá váru fóthvatir, at engi hestr tók þá á skeiði. Magnús konungsson heyrði þetta ok mælti: »nú lýgr hann enn, sem hann er vanr«. Haraldr svarar: »satt er þetta, segir hann, at þeir menn munu fásk á Írlandi, at engi hestr í Nóregi mun hlaupa um þá«. Rœddu þeir um nǫkkurum orðum; þeir váru báðir druknir. Þá mælti Magnús, at — »hér skaltu veðja fyrir hǫfði þínu, ef þú renn eigi jafnhart sem ek ríð hesti mínum, en ek mun leggja í móti gullhring minn«. Haraldr svarar: »ek segi ekki þat, at ek renna svá hart; finna mun ek þá menn á Írlandi, at svá munu renna, ok má ek veðja um þat«. Magnús konungsson svarar: »ekki mun ek fara til Írlandz; hér skulum vit veðja en ekki þar«. Haraldr gekk þá at sofa ok vildi ekki fleira við hann eiga. Þetta var í Ósló. En eptir um morgininn, þá er lokit var formessu, reið Magnús upp í gǫtur; hann gerði orð Haraldi at koma þannug. En er hann kom, var hann svá búinn, hafði skyrtu ok ilbandabrœkr, stuttan mǫttul, hǫtt írskan á hǫfði, spjótskapt í hendi. Magnús markaði skeiðit. Haraldr mælti: »oflangt ætlar þú skeiðit«. Magnús ætlaði þegar miklu lengra ok segir, at þó var ofskamt. Mart var manna hjá. Þá tóku þeir skeið fram, ok

fylgði hann jafnan bœginum. En er þeir kómu til skeiðsenda, mælti Magnús: »þú heldr í gagntak, ok dró hestrinn þik«. Magnús hafði gauzkan hest allskjótan. Þeir tóku þá annat skeið aptr, rann þá Haraldr alt skeið fyrir hestinum. En er þeir kómu til skeiðsenda, þá spurði Haraldr: »helt ek nú í gagntakit?« Magnús segir: »nú tóktu fyrri til«. Þá lét Magnús blása hestinn um hríð; en er hann var búinn, þá keyrir hann sporum hestinn ok kom hann skjótt á hlaup. Haraldr stóð þá kyrr. Þá leit Magnús aptr ok kallaði — »renn nú« segir hann. Þá hljóp Haraldr ok skjótt fram um hestinn ok langt frá fram ok svá til skeiðsenda; kom hann miklu fyrr, svá at hann lagðisk niðr ok spratt upp ok heilsaði Magnúsi, er hann kom. Síðan fóru þeir heim til bœjar; en Sigurðr konungr hafði verit meðan at messu, ok vissi hann þetta eigi fyrr en eptir mat um daginn. Þá mælti hann reiðuliga til Magnús: »þér kallið Harald heimskan, en mér þykkir þú fól; ekki kantu útanlandzsiðu manna; vissir þú þat eigi fyrr, at útanlandzmenn temja sik við aðrar íþróttir, en at kýla drykk eða gera sik œran ok ófœran ok vita þá ekki til mannz; fá Haraldi hring sinn ok apa hann aldri síðan, meðan mitt hǫfuð er fyrir ofan mold«.

K. 28. Frá sundfǫr.

Þá er Sigurðr konungr var eitt sinn úti á skipum, ok lǫgðu þeir í hǫfn ok kaupskip nǫkkut hjá þeim, Íslandz-far. Haraldr gilli var í fyrirrúmi á konungsskipi, en næst honum fram frá lá Sveinn Hrímhildarson; hann var sonr Knúts af Jaðri. Sigurðr Sigurðarson var lendr maðr ágætr; hann stýrði þar skipi. Þat var einn fagran veðrdag — var heitt skin — fóru menn á sund margir bæði af langskipum ok af kaupskipinu. Íslenzkr maðr einn, sá er á sundi var, hendi gaman at því, at fœra niðr þá menn, er verr váru syndir. Menn hlógu at því. Sigurðr konungr sá þat ok heyrði; síðan kastaði hann af sér klæðum ok hleypr á sundit ok lagðisk at Íslendingi, grípr hann ok fœrði í kaf ok helt niðri; ok þegar annat sinn, er Íslendingr kom upp, fœrði konungr hann niðr ok hvert sinn eptir annat. Þá mælti Sigurðr Sigurðarson: »skulu vér konung láta deyða manninn?«. Maðr segir, at engi var allfúss til at fara. Sigurðr mælti: »verða myndi maðr til, ef Dagr Eilífsson væri hér«. Sigurðr hljóp síðan fyrir borðit ok lagðisk til konungs, tók til hans ok mælti: »týn eigi manninum: sjá nú allir. at þú ert miklu betr syndr«. Konungr

mælti: »lát mik lausan Sigurðr; ek skal bana honum; hann vill kefja menn vára«. Sigurðr svarar: »vit skulum nú leika fyrst, en þú, Íslendingr, leita til landz«; hann gerði svá, en konungr lét Sigurðr lausan ok lagðisk til skips síns; svá fór ok Sigurðr. En konungr mælti, bað Sigurð eigi verða svá djarfan at koma í augsýn sér. Þat var sagt Sigurði ok gekk hann upp á land.

K. 29. Frá Haraldi ok Sveini Hrímildarsyni.

Um kveldit þá er menn fóru at sofa, léku sumir menn uppi á landi. Haraldr var í leikinum, en bað svein sinn fara út á skip ok búa hvílu sína ok bíða sín þar. Sveinninn gerði svá. Konungr var sofa farinn. En er sveininum þótti lengjask, þá lagðisk hann upp í rúmit Haraldz. Sveinn Hrímhildarson mælti: »skǫmm mikil er at fara til þess heiman frá búum sínum dugandis mǫnnum, at draga hér knapa upp jafnhátt sér«. Sveinninn svarar, segir, at Haraldr vísaði honum þangat. SveinnHrímhildarson mælti: »oss þykkir engi ofgœðakostr í, at Haraldr liggi hér, þótt hann dragi eigi hér þræla upp eða stafkarla«, — ok grípr hann upp riðvǫl ok laust í hǫfuð sveininum, svá at blóð fell um hann. Sveinninn hljóp þegar upp á land ok segir Haraldi, hvat í var orðit. Haraldr gekk þegar á skip upp ok aptr í fyrirrúmit; hann hjó með handøxi til Sveins ok veitti honum sár mikit á hendi; gekk Haraldr þegar á land upp. Sveinn hljóp upp á land eptir honum, drifu þá til frændr Sveins ok tóku Harald hǫndum ok ætluðu at hengja hann. En er þeir bjoggu þar um, þá gekk Sigurðr Sigurðarson út á skipit Sigurðar konungs ok vakði hann. En er konungr brá augum í sundr ok kendi Sigurð, mælti hann: »fyrir þetta sama skaltu deyja, er þú komt í augsýn mér, þvíat ek bannaða þér þat« — ok hljóp konungr upp. Sigurðr mælti: »kostr er þér þess, konungr, þegar þú vilt, en aðrar sýslur eru nú fyrst skyldri, far sem skjótast máttu upp á land ok hjálp Haraldi brœðr þínum; Rygir vilja nú hengja hann«. Þá mælti konungr: »guð gæti nú til; Sigurðr, kalla lúðrsveininn; lát blása liðinu upp eptir mér«. Konungr hljóp upp á land, en allir, er hann kendu, fylgðu honum ok þar til er gálginn var búinn; tók hann þegar Harald til sín ,en alt fólk þusti þegar til konungs með alvæpni, er lúðr hafði við kveðit. Þá segir konungr, at Sveinn ok allir hans félagar skyldu útlagir fara, en við bœn allra manna feksk þat af konungi, at þeir skyldu hafa landzvist ok eignir sínar, en sárit bótalaust. Þá spurði

Sigurðr Sigurðarson, ef konungr vildi, at hann fœri þá í brot. »Þat vil ek eigi, segir konungr, aldri má ek þín án vera«.

K. 30. Jartegn Óláfs konungs.

Kolbeinn hét maðr, ungr ok fátœkr, en Þóra, móðir Sigurðar konungs Jórsalafara, lét skera tungu ór hǫfði honum, ok var til þess eigi meiri sǫk, en sá inn ungi maðr Kolbeinn hafði etit stykki hálft af diski konungsmóður ok segir, at steikari hafði gefit honum, en hann þorði eigi við at ganga fyrir henni; síðan fór sá maðr mállauss langa hríð; þess getr Einarr Skúlason í Óláfsdrápu:

203. Gǫfug lét Hǫrn ór hǫfði
Hvítings of sǫk lítla
auðar aumum beiði
ungs manns skera tungu;
þann sǫum vér, es vǫrum,
válaust numinn máli
hodda brjót, þars heitir
Hlíð, fǫm vikum síðarr.

Hann sótti síðan til Þrándheims ok til Niðaróss ok vakði at Kristskirkju. En um óttusǫng Óláfsvǫkudag inn síðarra, þá sofnaði hann ok þóttisk sjá Óláf inn helga koma til sín ok taka hendi sinni í stúfinn tungunnar ok heimta; en er hann vaknaði, þá var hann heill ok þakkaði várum drótni feginsamliga ok Óláfi konungi, er hann hafði heilsu ok miskunn af þegit, hafði farit þagat áðr mállauss ok sótti hans heilagt skrín, en þaðan fór hann heill ok skorinorðr.

K. 31. Jartegn Óláfs konungs.

Ungan mann nǫkkurn danskan at øðli tóku heiðnir menn ok fluttu til Vindlandz ok hǫfðu þar í bǫndum með ǫðrum herteknum mǫnnum. Nú var hann um daga í járni einn saman varðveizlulauss, en um nætr þá var sonr bónda í fjǫtri með honum, at hann hlœpisk eigi frá honum. En sá aumi maðr beið aldri svefn né ró fyrir harms sakir ok sorga; hugleiddi marga vega, hvat til hjálpar væri, kvíddi mjǫk ánauð ok hræddisk bæði sult ok píslir ok vænti engrar aptrlausnar af frændum sínum, fyrir því at þeir hǫfðu tvisvar sinnum áðr leystan hann af heiðnum lǫndum með fjárhlut, ok þóttisk hann því vita, at þeim myndi þá þykkja bæði mikit fyrir því ok kostnaðarsamt, at ganga undir it iii. sinn. Vel hefir sá maðr er eigi bíðr slíkt ilt þessa heims, sem hann þóttisk þá beðit hafa. Nú gerðisk honum engi annarr til en hlaupask í brot ok komask undan, ef þess verðr auðit. Því næst ræðr hann til á náttarþeli ok drepr son bónda,

høggr af honum fótinn ok stefnir svá til skógar með fjǫtri undan. En um morgininn eptir, er lýsti, þá verða þeir varir við ok fara eptir honum með hundum ii., er því váru vanir, at spyrja þá upp, er undan hljópusk, finna hann í skógi, þar sem hann lá ok leyndisk fyrir þeim. Nú taka þeir hann hǫndum ok berja ok beysta ok leika allz konar illa. Síðan draga þeir hann, ljá honum lifs at hváru nauðula ok engrar annarrar miskunnar, draga hann til písla ok settu hann þegar í myrkvastofu, þar er fyrir váru áðr inni xvi. allir kristnir menn, bundu hann þar bæði í járnum ok ǫðrum bǫndum, sem fastast máttu þeir. Svá þótti honum vesǫlð ok píslir þær, er fyrr hafði hann haft, sem þat væri skuggi nǫkkurr þess allz ins illa, er fyrr hafði hann haft. Engi maðr sá hann augum í þessi prísund, sá er honum bæði miskunnar; engum manni þótti aumligt um þann vesaling nema kristnum mǫnnum, er þar lágu bundnir með honum; þeir hǫrmuðu ok grétu hans mein ok sína nauð ok ógæfu. Ok um dag nǫkkurn lǫgðu þeir ráð fyrir hann, báðu, at hann hétisk inum helga Óláfi konungi ok gæfisk til embættismannz ok hans dýrðarhúsi, ef hann kvæmisk með guðs miskunn ok hans bœnum ór þeiri prísund. Nú játaði hann því feginn ok gafsk þegar til þess staðar, sem þeir báðu hann. Nóttina eptir þá þóttisk hann sjá í svefni mann einn ekki hávan standa þar it næsta sér ok mæla við sik á þá leið: »heyrðu, inn aumi maðr, segir hann, hví rístu eigi upp?«. Hann segir: »lávarðr minn, hvat manna ertu?« segir hann. »Ek em Óláfr konungr, er þú kallaðir á«. »Ó hó, lávarðr minn góðr, segir hann, ek vilda feginn upp rísa, ef ek mætta, en ek ligg járnum bundinn ok þó í fjǫtri með þeim mǫnnum, er hér sitja bundnir«. Síðan heitr hann á hann ok kveðr svá at orðum: »stattu upp skjótt, ok æðrask ekki um, víst ertu nú lauss«. Því næst vaknaði hann ok segir þá sínum félǫgum, hvat fyrir hann hafði borit. Síðan báðu þeir hann upp standa ok freista, ef satt væri. Upp stendr hann ok kendi, at hann var lauss. Nú segja félagar hans aðrir ok kváðu þat honum fyrir ekki koma mundu, þvíat hurð var læst útan ok innan. Þá lagði orð til gamall maðr, er þar sat, meinliga haldinn, ok bað hann ekki tortryggva þessa mannz miskunn, er hann hafði lausn af fengit, segir ok svá, at — »því mun hann jartegn við þik gǫrt hafa, at þú skylir hans miskunnar njóta ok heðan lauss verða, en eigi þér til meiri vesalðar ok písla; nú lát við fimt, segir hann, ok leita dura, ok ef þú mátt út komask, þá ertu hólpinn«.

Svá gerði hann, fiðr dyrnar þegar opnar, støkkr út jamskjótt ok brot í skóginn. Þegar þeir urðu varir þessa, þá slógu þeir hundum sínum ok fóru eptir sem snúðuligast, en hann liggr ok leynisk ok sér gǫrla, vesall karl, hvar þeir fara eptir honum. Nú villask hundar þegar farsins, er þeir liðu at honum, en þeim ǫllum viltisk sýnin, svá at engi maðr mátti finna hann, ok lá hann þar fyrir fótum þeim; vendu þeir þá heim aptr þaðan ok veinuðu mjǫk ok hǫrmuðu, er þeir máttu eigi fá staðit hann. Óláfr konungr lét honum ekki tortíma, er hann var til skógar kominn, gaf honum heyrn ok heilsu alla, er þeir hǫfðu áðr barit hǫfuð alt á honum ok knosat, til þess er hann deyfði. Því næst komsk hann á skip með kristnum mǫnnum tveim, þeim er lengi hǫfðu þar verit píndir, ok neyttu þá allir saman þess farskostar sem ákafast ok fluttusk þá áleiðis af þeim hlaupstígi. Síðan sótti hann til þess helga mannz húss; var þá heill orðinn ok herfœrr. Þá iðraðisk hann sinna heita, gekk á orð sín við þann milda konung ok hljópsk þá á brot um dag ok kom at kveldi til bónda eins, þess er honum veitti herbergi fyrir guðs sakir. Síðan um nóttina, er hann var í svefni, sá hann meyjar iii. ganga til sín, fríðar ok fagrbúnar, ok ortu orða á hann þegar ok bǫrðu hann miklum ávítum, er hann skyldi svá djarfr gerask, at hlaupa fra þeim góða konungi, er honum hafði svá mikla miskunn veitt, fyrst er hann leysti hann ór járnum ok allri prísund, ok firrask þann ljúfa lávarð, er hann hafði á hǫnd gengit. Því næst vaknaði hann felmsfullr ok stóð upp þegar árdegis ok sagði húsbóanda; en sá góði bóandi lét hann engu ǫðru við koma, en venda heim aptr til þess helga staðar. Sá maðr ritaði at uphafi þessa jartegn, er sjálfr sá manninn ok á honum járnastaðinn.

K. 32. Efldr kaupstaðr í Konungahellu.

Sígurðr konungr lét svá mjǫk efla kaupstaðinn í Konungahellu, at þá varð engi ríkari í Nóregi, ok sat þar lǫngum til landzgæzlu; hann lét húsa konungsgarð í kastalanum; hann lagði á ǫll heruð, þau er í nánd váru kaupstaðinum, ok svá á býjarmennina, at á hverjum xii. mánuðum skyldi hverr maðr ix. vetra gamall eða ellri bera til kastalans v. vápnsteina eða aðra v. staura, ok skyldi þá gera hvassa í annan enda ok v. álna háva. Þar í kastalanum lét Sigurðr konungr gera krosskirkju; hon var trékirkja ok mjǫk vǫnduð at efnum ok smíð. Þá er Sigurðr hafði verit konungr xxiiii. vetr, var vígð krosskirkja. Þá lét konungr

þar vera kross inn helga ok marga aðra helga dóma. Sú var kǫlluð Kastalakirkja. Þar setti hann fyrir altári tábolu, er hann hafði gera látit í Griklandi; hon var gǫr af eiri ok silfri ok gyld fagrliga, sett smeltum ok gimsteinum. Þar var skrin, er Eiríkr eimuni Dana-konungr hafði sent Sigurði konungi, ok plénáríús, ritinn gullstǫfum, er pátríarki gaf Sigurði konungi.

K. 33. Andlát Sigurðar konungs.

Þrimr vetrum síðarr en Krosskirkja var vígð, fekk Sigurðr konungr sótt; þá var hann staddr í Ósló; hann andaðisk þar einni nótt eptir Máríumessu í fǫstu; hann var jarðaðr at Hallvarðzkirkju, lagðr í steinvegginn útar frá kórinum inum syðra megin. Magnús, sonr Sigurðar konungs, var þar þá í býnum; tók hann þar þegar allar konungs féhirzlur, er Sigurðr konungr andaðisk. Sigurðr var konungr yfir Nóregi xxvii. vetr; hann var at aldri xl., ok var hans ǫld góð landzfólkinu, var þá bæði ár ok friðr.

Uphaf Magnús blinda.

K. I.

Magnús, sonr Sigurðar konungs, var tekinn til konungs í Ósló yfir land alt, svá sem alþýða hafði svarit Sigurði konungi. Gerðusk þá þegar margir menn handgengnir ok svá lendir menn. Magnús var hverjum manni fríðari, er þá var í Nóregi; hann var maðr skapstórr ok grimmr, atgørvimaðr var hann mikill, en vinsælð fǫður hans heimti hann mest til alþýðu vináttu. Hann var drykkjumaðr mikill, fégjarn, óþýðr ok ódæll. Haraldr gilli var maðr léttlátr, kátr, leikinn, lítillátr, ǫrr, svá at hann sparði ekki við vini sína, ráðþægr, svá at hann lét aðra ráða með sér ǫllu því, er vildu. Slíkt alt dró honum til vinsælða ok orðlofs; þýddusk hann þá margir ríkismenn engum mun síðr en Magnús. Haraldr var þá íTúnsbergi, er hann spurði andlát Sigurðar konungs bróður síns. Átti hann þá þegar stefnur við vini sína, ok réðu þeir þat af, at eiga Haugaþing þar í býnum. Á því þingi var Haraldr til konungs tekinn yfir hálft land; váru þá kallaðir þat nauðungareiðar, er hann hafði svarit fǫðurleifð sína af hendi sér. Tók Haraldr sér hirð ok gerði lenda menn, drósk honum brátt lið engum mun minna en Magnúsi konungi. Fóru þá menn í milli þeira, ok stóð svá vii. nætr. En fyrir því at Magnús fekk lið miklu minna, þá sá hann engan annan sinn kost en skipta landi við Harald. Var þá svá skipt, at hálft ríki skyldi hvárr þeira hafa við annan, þat er Sigurðr konungr hafði haft, en skip ok borðbúnað ok gørsimar ok alt lausafé, þat er Sigurðr konungr hafði átt, hafði Magnús konungr, ok unði hann þó verr sínum hluta, ok réðu þó landi nǫkkura hríð í friði, ok hugðu þó mjǫk sér hvárir. Haraldr konungr gat son, er Sigurðr hét, við dóttur Guthorms grábarða. Haraldr konungr fekk Ingiríðar, dóttur Rǫgnvaldz; hann var sonr Inga konungs Steinkelssonar. Magnús konungr átti Kristín, dóttur Knúts lávarðar, systur

Valdimars Dana-konungs. Magnús varð henni ekki unnandi ok sendi hana aptr suðr til Danmerkr, ok gekk honum alt síðan þyngra; fekk hann óþokka mikinn af frændum hennar.

K. 2. Frá her Haraldz konungs ok Magnús konungs.

Þá er þeir hǫfðu konungar verit iii. vetr Magnús konungr ok Haraldr konungr, sátu þeir inn iiii. vetr báðir norðr í kaupangi, ok veitti hvárr ǫðrum heimboð, ok var þó æ við bardaga búit með liðinu. En at vári sœkir Magnús konungr með skipaliði suðr fyrir land ok dró lið at sér alt, þat er hann fekk; leitar þá þess við vini sína, ef þeir vildi fá hanum styrk til þess, at taka Harald af konungdóminum ok miðla honum slíkt af ríki, sem honum sýndisk, tjár þat fyrir þeim, at Haraldr hafði svarit ríki af hendi sér. Fekk Magnús konungr til þess samþykki margra ríkismanna. Haraldr fór til Uplanda ok it øfra austr til Víkr; dró hann ok lið at sér, þá er hann spurði til Magnús konungs; ok hvar sem þeir fóru, hjoggu hvárir bú fyrir ǫðrum, ok svá drápusk þeir menn fyrir. Magnús konungr var miklu fjǫlmennari, þvíat hann hafði allan þora landz til liðsamnaðar. Haraldr var í Vík austan fjarðar ok dró at sér lið, ok tók þá hvárr fyrir ǫðrum bæði menn ok fé. Þar var þá með Haraldi Kristrøðr, bróðir hans sammœðri, ok lendir menn váru margir með honum, ok þó miklu fleiri með Magnúsi konungi. Haraldr konungr var með sitt lið, þar sem heitir Fors á Ránríki, ok fór þaðan út til sjávar. Láfranzvǫkuaptan mǫtuðusk þeir at náttverði, þar sem heitir Fyrileif; en varðmenn váru á hestum ok heldu hestvǫrð alla vega frá bœnum; ok þá verða varðmenn varir við lið Magnús konungs, at þeir fóru þá at bœnum; ok hafði Magnús lx. hundraða manna, en Haraldr hafði xv. hundruð manna. Þá kómu varðmenn ok báru njósn Haraldi konungi ok segja, at lið Magnús konungs var þá komit at bœnum. Haraldr svarar: »hvat mun Magnús konungr frændi vilja?; eigi mun þat, at hann myni vilja berjask við oss«. Þá segir Þjóstólfr Álason: »herra, svá munuð þér verða gera ráð fyrir yðr ok liði yðru, sem Magnús konungr myni hafa til þess her saman dregit í alt sumar, at hann myni ætla at berjask, þegar er hann finnr yðr«. Þá stóð konungr upp ok mælti við sína menn, bað þá taka vápn sín, — »ef Magnús vill berjask, þá skulum vér ok berjask«. Þar næst var blásit, ok gekk lið Haraldz konungs alt út frá býnum í akrgerði nǫkkut ok settu þar upp merki sín. Haraldr

konungr hafði ii. hringabrynjur, en Kristrøðr, bróðir hans, hafði enga brynju, er kallaðr var inn hraustasti maðr. Þá er Magnús konungr ok hans menn sá lið Haraldz konungs, þá fylkðu þeir sínu liði ok gerðu svá langa fylkingina, at þeir skyldu kringja alt um lið Haraldz konungs; svá segir Haldórr skvaldri:

204. Magnús fekk þar miklu, (valr nam vǫll at hylja
margs gengis naut, lengri varmr) fylkingar arma.

K. 3. Orrosta á Fyrileif.

Magnús konungr lét bera fyrir sér krossinn helga í orrostu; varð þar orrosta mikil ok hǫrð. Kristrøðr konungsbróðir hafði gengit með sína sveit í miðja fylking Magnús konungs ok hjó til beggja handa, ok stukku fyrir honum menn tvá vega. Ok einn hverr búandi ríkr, sá er verit hafði í liði Haraldz konungs, var staddr á bak Kristrøði; hann reiddi upp kesjuna tveim hǫndum, lagði í gǫgnum herðarnar ok kom fram í brjóstit, ok fell Kristrøðr þar. Þá mæltu margir, er hjá stóðu, hví hann gerði þetta it illa verk. Hann segir: »nú veit hann þat, er þeir hjoggu bú mitt í sumar ok tóku alt, þat er heima var, en hǫfðu mik nauðgan í her með sér; slíkt hugða ek honum fyrr, ef ek fenga fǫng á«. Eptir þat kom flótti í lið Haraldz konungs, ok flýði hann sjálfr ok alt lið hans. Þá var fallit mart af liði Haraldz konungs; þar fekk banasár Ingimarr af Aski Sveinsson, lendr maðr ór liði Haraldz konungs, ok nær lx. hirðmanna. Haraldr konungr flýði þá austr í Vík til skipa sinna ok fór síðan til Danmerkr á fund Eiríks konungs eimuna ok sótti hann at trausti; þeir funnusk suðr á Sjálandi. Eiríkr konungr tók vel við honum ok mest fyrir því, at þeir hǫfðu svarizk í brœðralag; hann veitti Haraldi at veizlu ok yfirferð Halland ok gaf honum viii. langskip reiðalaus. Eptir þat fór Haraldr konungr norðr um Halland ok þá kom lið til hans. Magnús konungr lagði land alt undir sik eptir orrostu þessa; grið gaf hann ǫllum mǫnnum er sárir váru, ok lét grœða sem sína menn ok kallaði sér þá land alt; hann hafði þá alt it bezta mannval, er í var landinu. En er þeir réðu ráðum sínum, þá vildi Sigurðr Sigurðarson ok Þórir Ingiríðarson ok allir inir vitrustu menn, at þeir heldi flokkinum í Víkinni ok biði þar, ef Haraldr kvæmi sunnan. Magnús konungr tók hitt með einræði sínu, at hann fór norðr til Bjǫrgynjar ok settisk þar um vetrinn, en lét lið fara frá sér, en lenda menn til búa sinna.

K. 4. Dauði Ásbjarnar ok Nereiðs.

Haraldr konungr kom til Konungahellu með liði því, er honum hafði fylgt ór Danmǫrk. Þá hǫfðu þeir þar samnað fyrir, lendir menn ok býjarmenn, ok settu fylking upp frá býnum; en Haraldr konungr gekk upp frá skipum sínum ok gerði menn til bóndaliðs ok beiddi af þeim, at þeir verði honum eigi vígi land sitt, ok lézk eigi mundu meira beiðask en hann átti at réttu at hafa, ok fóru menn milli. Um síðir gáfu bœndr upp samnaðinn ok gengu til handa Haraldi konungi; þá gaf Haraldr til liðs sér lén ok veizlur lendum mǫnnum, en réttarbœtr bóndum þeim, er í lið snørusk með honum. Eptir þat samnaðisk mikit fólk til Haraldz konungs; fór hann austan um Víkina ok gaf góðan frið ǫllum mǫnnum nema mǫnnum Magnús konungs; þá lét hann ræna eða drepa, hvar sem hann stóð þá. Ok þá er hann kom austan til Sarpsborgar, ok tók þar ii. lenda menn Magnús konungs, Ásbjǫrn ok Nereið, bróður hans, ok bauð þeim kost at annan skyldi hengja, en ǫðrum steypa í forsinn Sarp, ok bað þá sjálfa kjósask at; Ásbjǫrn kaus at fara í Sarp, þvíat hann var ellri, en sá þótti dauðinn enn grimmligri, ok var svá gǫrt; þess getr Haldórr skvaldri:

205. Ásbjǫrn varð, sás orðum
illa helt við stilli,
(gramr fœðir val víða
vígs) í Sarp at stíga;

Nereið lét gramr á grimman
grandmeið Sigars fjanda,
húsþinga galt, hengja,
hrannbáls glǫtuðr mála.

Eptir þat fór Haraldr konungr norðr til Túnsbergs, ok var þar vel við honum tekit; samnaðisk þar ok til hans herr mikill.

K. 5. Ráðagørð.

Magnús konungr sat í Bjǫrgyn ok spurði þessi tíðendi. Þá lét hann kalla á tal við sik hǫfðingja þá, er váru í býnum, ok spurði ráðs, hvernug með skyldi fara. Þá segir Sigurðr Sigurðarson: »hér kann ek gott ráð til leggja; láti þér skipa skútu með góðum drengjum ok fá til at stýra mik eða annan lendan mann, at fara á fund Haraldz konungs, frænda þíns, at bjóða honum sættir, eptir því sem rétlátir menn gera í milli ykkar, þeir sem eru í landinu, ok þat at hann skal hafa ríki hálft við yðr; ok þykki mér líkligt með orðafulltingi góðra manna, at Haraldr konungr þekkisk þetta boð ok verði þá sætt milli yðar«. Þá segir Magnús konungr: »ek vil ok eigi þenna kost, eða hvat

stoðar þá þat, er vér unnum alt ríkit undir oss í haust, ef vér skulum nú miðla hálft ríkit — ok gefið þar til annat ráð«. Þá segir Sigurðr Sigurðarson: »svá sýnisk mér, sem lendir menn þínir setisk nú heima ok vili eigi koma til þín, þeir er í haust báðu þik heimleyfis; gerðir þú þá mjǫk móti mínum ráðum, er þú dreifðir þá svá mjǫk því fjǫlmenni, er vér hǫfðum, þvíat ek þóttumk vita, at þeir Haraldr mundu leita aptr í Víkina, þegar er þeir spyrði, at þar væri hǫfðingjalaust. Nú er til annat ráð, ok er þat ilt, ok kann þó vera at hlýði; ger til gesti þína ok annat lið með þeim, lát fara heim at þeim lendum mǫnnum ok drepa þá, er nú vilja eigi við skipask nauðsyn þína, en gef eignir þeira þeim nǫkkurum, er yðr eru øruggir, þótt áðr sé eigi mikils verðir; lát þá keyra upp fólkit, hafið eigi síðr illa menn en góða; farið síðan austr í móti Haraldi með því liði, er þér fáið, ok berizk«. Konungr segir: »óvinsælt mun þat verða at láta drepa mart stórmenni, en hefja upp lítilmenni; hafa þeir opt eigi síðr brugðizk, en verr skipat landit; vil ek enn heyra fleiri ráð þín«. Sigurðr svarar: »vandask mér nú ráðagørðirnar, er þú vill eigi sættask ok eigi berjask; fǫru vér þá norðr til Þrándheims, þannug sem landzmeginit er mest fyrir oss, ok tǫkum lið þat alt um leið, er vér fám; kann þá vera, at þeim Elfargrímum leiðisk at rekask eptir oss«. Konungr svarar: »ekki vil ek flýja fyrir þeim, er vér eltum í sumar — ok ráð mér betra ráð«. Þá stóð Sigurðr upp ok bjósk braut at ganga ok mælti: »ek skal þá ráða þér þat ráð, er ek sé, at þú vill hafa ok framgengt mun verða; sit hér í Bjǫrgyn, þar til er Haraldr kømr með múga hers, ok munuð þér annat hvárt verða þola bana eða skǫmm« — ok var Sigurðr ekki lengr á þessu tali.

K. 6. Frá liði Haraldz konungs.

Haraldr konungr fór austan með landi ok hafði allmikinn her. Var þessi vetr kallaðr múgavetr. Haraldr kom til Bjǫrgynjar jólaaptan ok lagði liðinu í Flóruvága ok vildi eigi berjask um jólin fyrir helgi sakir; en Magnús konungr lét búask við í býnum; hann lét reisa valslǫngu út í Hólmi ok hann lét gera járnrekendr ok sumt af viðum ok leggja um þveran váginn yfir frá konungsgarði; hann lét slá herspora ok kasta yfir á Jóansvǫllu, ok eigi meirr en iii. daga var heilagt haldit um jólin, at eigi væri smíðat. En affaradag jólanna þá lét Haraldr konungr

blása til brautlǫgu liðinu; dcccc. manna hǫfðu samnazk til Haraldz konungs um jólin.

K. 7. Tekinn Magnús konungr.

Haraldr konungr hét á inn helga Óláf konung til sigrs sér, at láta Óláfskirkju gera þar í býnum með sínum eins kostnaði. Magnús konungr setti fylking sína út í Kristskirkjugarði, en Haraldr røri fyrst at Norðnesi; en er þeir Magnús konungr sá þat, snøru þeir inn í býinn ok inn í vágsbotn. En er þeir fóru inn um stræti, þá hljópu margir býjarmenn inn í garða ok til heimilis síns, en þeir, er yfir gengu á vǫlluna, hljópu á hersporana. Þá sá þeir Magnús, at Haraldr hafði róit ǫllu liðinu yfir í Hegravík ok gengu þar upp á bakka fyrir ofan býinn; þá snørisk Magnús konungr út eptir stræti; flýði þá liðit frá honum, sumt í fjallit upp, sumt upp um Nunnusetr, sumt í kirkjur eða falsk í ǫðrum stǫðum. Magnús gekk út á skip sitt, en þeim var engi kostr í brot at fara, þar er járnrekendr gættu fyrir útan; fylgði ok fátt manna konungi, váru þeir fyrir því til enkis fœrir; svá segir Einarr Skúlason í Haraldzdrápu:

206. Luku vág viku, brúns, Bjǫrgynjar,
vara kostr fara braut hás skrautum.

Lítlu síðarr kómu menn Haraldz konungs út á skipin; var þá handtekinn Magnús konungr; en hann sat aptr í fyrirrúmi á hásætiskistu ok með honum Hákon faukr, móðurbróðir hans, inn vænsti maðr ok kallaðr eigi vitr, ok Ívarr Ǫzurarson ok margir aðrir vinir hans váru þá handteknir, en sumir þegar drepnir.

K. 8. Dauði Reinaldz byskups.

Haraldr konungr átti þá stefnur við ráðuneyti sitt ok beiddi þá ráðagørðar með sér, ok at lykðum þeirar stefnu fengusk þeir órskurðir, at taka Magnús svá frá ríki, at hann mætti eigi kallask konungr þaðan í frá. Var hann þá seldr í hendr konungs þrælum, en þeir veittu honum meizlur, stungu út augu hans ok hjoggu af annan fót, en síðarst var hann geldr. Ívarr Ǫzurarson var blindaðr, Hákon faukr var drepinn. Eptir þetta lagðisk land alt undir ríki Haraldz konungs. Gerðisk þá mjǫk eptir leitat, hverir mestir hǫfðu verit vinir Magnús konungs eða hverir mest mundu vita féhirzlur hans eða gørsimar. Krossinn helga hafði Magnús haft með sér, síðan er Fyrileifar orrosta

hafði verit, ok vildi hann ekki til segja, hvar þá var kominn. Reinaldr byskup í Stafangri var enskr ok fégjarn mjǫk kallaðr; hann var kærr vinr Magnús konungs, ok þótti mǫnnum þat líkligt, at honum myndi fengin til varðveizlu stórfé ok dýrgripir; váru menn sendir eptir honum ok kom hann til Bjǫrgynjar; váru þá kenzl þessi borin á hendr honum, en hann synjaði ok bauð skírslur fyrir. Haraldr vildi ekki þat; hann lagði á byskup at gjalda sér xv. merkr gullz. Byskup segir, at hann vill eigi svá vesla stað sinn,vill heldr hætta lífi sínu. Síðan hengðu þeir Reinald byskup út í Hólmi við valslǫnguna; en er hann gekk til gálgans, hristi hann bótann af fœti sér ok mælti ok sór um: »eigi veit ek meira fé Magnús konungs, en þat sem þar er í bótanum«. Þar var í einn gullhringr. Byskup var jarðaðr í Norðnesi at Mikjálskirkju, ok var þetta verk mjǫk lastat. Síðan var Haraldr einn konungr yfir Nóregi, meðan hann lifði.

K. 9. Undr í Konungahellu.

Fimm vetrum eptir andlát Sigurðar konungs urðu tíðendi mikil í Konungahellu. Þeir váru þar þá sýslumenn Gothormr, sonr Haraldz flettis, ok Sæmundr húsfreyja. Hann átti Ingibjǫrgu, dóttur Andréás prests Brúnssonar; þeira synir Páll flípr ok Gunni físs. Ásmundr hét sonr Sæmundar laungetinn. Andréás Brúnsson var mikill merkismaðr; hann sǫng at Krosskirkju; Solveig hét kona hans. Með þeim var þá at fóstri ok upfœzlu Jóan Loptsson ok var xi. vetra gamall. Loptr prestr Sæmundarson, faðir Jóans, var ok þar. Dóttir Andréás prests ok Solveigar hét Helga, er Einarr átti. Þat barsk at í Konungahellu dróttinsnótt ina næstu eptir páskaviku, at gnýr varð mikill úti á strætum um allan býinn, sem þá er konungr fór með alla hirð sína, ok hundar létu svá illa, at eigi mátti varðveita, ok brutusk út; en allir, er út kómu, urðu galnir ok bitu alt þat, er fyrir varð, menn ok fénað; en alt þat, er bitit var ok blóðit kom á, þá œrðisk, ok alt þat, er hafanda var, lét burð sinn ok œrðisk. Þessi minning var náliga hverja nótt frá páskum til upstigningardags. Menninir óttuðusk mjǫk undr þessi ok réðusk margir í brot ok seldu garða sína, fóru í herað eða i aðra kaupstaði, ok þótti þeim ǫllum þat mest vert, er vitrastir váru, ok hræddusk þat, sem var, at þetta myndi vera fyrir miklum stórtíðendum, þeim er þá váru enn eigi fram komin. En Andréás prestr talaði þá langt ok snjalt hvítsunnudag ok veik hann svá til lykða

rœðu sinni, at hann rœddi um vanda bœjarmanna ok bað menn herða hugi sína ok eyða eigi þann inn dýrliga stað, hafa heldr gæzlu yfir sér ok ætla ráð sín ok gæta sín við ǫllu því, er við mætti komask, við eldi ok ófriði ok biðja sér miskunnar til guðs.

K. 10. Uphaf orrostu í Konungahellu.

Ór býnum bjoggusk xiii. byrðingar ok ætluðu til Bjǫrgynjar ok týndusk xi. með mǫnnum ok fé ok ǫllu því, er á var, en inn xii. braut, ok heldusk menninir, en féit týndisk. Þá fór Loptr prestr til Bjǫrgynjar ok helt hann heilu. Láfranzvǫkudag týndusk byrðingarnir. Eiríkr Dana-konungr ok Ǫzurr erkibyskup sendu orð báðir til Konungahellu ok báðu þá varask um staði sína, sǫgðu, at Vinðr hǫfðu úti her mikinn ok herjuðu víða á kristna menn ok hǫfðu jafnan sigr. Býjarmenn lǫgðu oflítinn hug á sitt mál, afrœkðusk ok ómintusk þess at meirr, er lengra leið frá þeiri ógn, er yfir hafði komit. Láfranzvǫkudag, þá er talat var fyrir hámessu, kom Réttiburr Vinða-konungr til Konungahellu ok hafði hálft sétta hundrað Vinða snekkjur, en á hverri snekkju váru menn xl. ok iiii. menn ok ii. hestar. Dúnímiz hét systurson konungs, en Úniburr hét hǫfðingi einn, er réð fyrir miklu liði. Þeir ii. hǫfðingjar røru upp með herinum sumum eystri kvísl um Hísing ok kómu svá ofan at býnum, en sumu liðinu lǫgðu þeir upp vestri kvísl til býjarins. Þeir lǫgðu at landi út við stikin ok létu þar upp hestaliðit ok riðu þar um Bratsás ok svá upp um býinn. Einarr Andréás-mágr bar þessi tíðendi upp til Kastalakirkju, þvíat þar var býjarlýðrinn ok hafði sótt til hámessu, ok kom Einarr þá er Andréás prestr talaði. Einarr segir mǫnnum, at herr fór at bœnum með fjǫlða skipa, en sumt liðit reið ofan um Bratsás. Þá mæltu margir, at þar myndi vera Eiríkr Dana-konungr, ok væntu menn sér griða af honum. Þá hljóp fólkit alt ofan í býinn til fjár síns ok vápnuðusk ok gekk ofan á bryggjur, sá þá þegar, at ófriðr var ok óflýjandi herr. Austrfararskip ix. flutu í ánni fyrir bryggjum, er kaupmenn áttu. Vinðr lǫgðu þar fyrst at ok bǫrðusk við kaupmennina. Kaupmenn vápnuðusk ok vǫrðusk lengi vel ok drengiliga; varð þar orrosta hǫrð, áðr kaupmenn yrði unnir. Í þeiri hríð létu Vinðr hálft annat c. skipa at ǫllu liði. Þá er bardaginn var sem mestr, stóðu bœjarmenn á bryggjum ok skutu á heiðingja; en er orrosta rénaói, flýðu býjarmenn upp í bœinn ok síðan til kastala alt fólk, ok hǫfðu

menn með sér dýrgripi sína ok alt fé þat, er með mátti komask. Solveig ok dœtr hennar ok ii. konur aðrar gengu upp á land. Þá er Vinðr hǫfðu kaupskipin unnit, gengu þeir á land ok kǫnnuðu lið sitt, ok birtisk þá skaði þeira; hljópu þeir sumir í býinn, sumir á kaupskipin, ok tóku fé alt, þat er þeir vildu með sér hafa. Því næst lǫgðu þeir eld í býinn ok brendu hann allan ok svá skipin. Eptir þat sóttu þeir ǫllu liðinu at kastala ok skipuðu til atsóknar.

K. 11. Orrosta ǫnnur.

Réttiburr konungr lét bjóða þeim, er í kastalanum váru, at ganga út ok hafa lífsgrið með vápnum ok klæðum ok gulli; gǫrvallir œpðu at móti ok gengu út á borgina, sumir skutu, sumir grýttu, sumir skutu staurum, ok varð þá mikil orrosta; fell þá af hvárum tveggjum ok miklu fleira af Vinðum. Solveig kom upp á Sólbjargir ok segir þar tíðendin. Þá var skorin herǫr ok send til Skúrbága; þar var samburðarǫl nǫkkut ok mart manna. Þar var sá bóndi, er Ǫlvir hét miklimunnr; þá hljóp hann upp þegar ok tók skjǫld ok hjálm ok mikla øxi í hǫnd sér ok mælti: »stǫndum upp, góðir drengir, ok takið vápn yður ok fǫrum til liðveizlu við býjarmenn, þvíat þat mun skǫmm þykkja hverjum manni, er þat spyrr, at vér sitjum hér ok kýlum ǫl, en góðir drengir skulu leggja líf sitt í hættu í býnum fyrir várar sakir«. Margir svǫruðu ok mæltu í mót, segja, at þeir mundu týna sér, en koma bœjarmǫnnum at engu liði. Þá hljóp Ǫlvir upp ok mælti: »þótt allir dvelisk eptir, þá skal ek þó fara einn samt, ok láta skulu heiðingjar einn eða ii. fyrir mik, áðr en ek falla«— hleypr ofan til býjarins. Menn fara eptir honum ok vildu sjá ferð hans ok svá, ef honum mætti nǫkkut við hjálpa. En er hann kom svá nær kastala, at heiðnir menn sá hann, þá hljópu í mót honum viii. menn alvápnaðir. En er þeir mœttusk, hljópu heiðnir menn umhverfis hann; Ǫlvir reiddi upp øxina ok laust fremri hyrnu undir kverk þeim, er á bak honum stóð, svá at sundr sneið kjálkann ok barkann, ok fell sá opinn á bak aptr. Þá reiddi hann fram øxina fyrir sik ok høggr annan í hǫfuðit ok klauf þann í herðar niðr. Síðan sóttusk þeir, ok drap hann þá enn ii. ok varð sjálfr sárr mjǫk; en þeir iiii., er eptir váru, flýðu þá. Ǫlvir rann eptir þeim, en díki nǫkkut var fyrir þeim; ii. inir heiðnu hljópu þar í, ok drap Ǫlvir þá báða; stóð hann þá ok fastr í díkinu; en ii. heiðingjar kómusk

undan af þeim viii. Þeir menn, er fylgt hǫfðu Ǫlvi, tóku hann ok fluttu hann með sér til Skúrbága, ok varð hann grœddr at heilu; ok er þat mál manna, at eigi hafi maðr farit drengiligri ferð. Lendir menn ii., Sigurðr Gyrðarson, bróðir Philippús, ok Sigarðr kómu með dc. manna til Skúrbága, ok hvarf Sigurðr aptr með cccc. manna ok þótti síðan lítils verðr ok lifði skamma stund. Sigarðr fór með cc. manna til býjarins ok barðisk þar við heiðna menn ok fell þar með ǫllu liði sínu. Vinðr sóttu kastalann, en konungr ok stýrimenn stóðu fyrir útan bardagann. Í einhverjum stað, þar er Vinðr stóðu, var einn maðr ok skaut af boga ok mann til bana með hverri ǫr; ii. menn stóðu fyrir honum með skjǫldu. Þá mælti Sæmundr við Ásmund son sinn, at þeir skyldu skjóta at skytanum báðir senn — »en ek mun skjóta at þeim, er skjǫldinn berr«. Hann gerði svá, en sá skaut skildinum fyrir sik. Þá skaut Ásmundr milli skjaldanna, ok kom ǫrin í enni skytanum, svá at út kom í hnakkann, ok fell sá dauðr á bak aptr; en er Vinðr sá þat, þá ýlðu þeir allir sem hundar eða vargar. Þá lét Réttiburr konungr kalla til þeira ok bjóða þeim grið; en þeir neituðu því; síðan veittu heiðingjar harða atsókn. Þá var sá einn af heiðnum mǫnnum, er svá nær gekk, at alt gekk at kastalahurðinni ok lagði sverði þann mann, er fyrir innan stóð hurðina, en menn báru at honum skot ok grjót ok var hann hlífðarlauss, en svá var hann fjǫlkunnigr, at ekki vápn festi á honum. Þá tók Andréás pestr vígðan eld ok signaði ok skar tundr ok lagði í eld ok setti á ǫrvarodd ok fekk Ásmundi, en hann skaut þessi ǫr at inum fjǫlkunnga manni, ok beit þetta skot svá, at honum vann at fullu, ok fell hann dauðr á jǫrð. Þá létu heiðingjar illiliga enn sem fyrr, ýlðu ok gnístu. Gekk þá alt fólk til konungs; þótti kristnum mǫnnum þá sem væri til ráðs, at þeir mundu undan leita. Þá skilði túlkr, sá er skilði vinðesku, hvat hǫfðingi sá mælti, er Úniburr er nefndr; hann mælti svá: »þetta fólk er atalt ok ilt viðskiptis, ok þótt vér tœkim alt þat fé, er í þessum stað er, þá mætti vér gefa til annat fé jammikit, at vér hefðim eigi komit hér; svá hǫfum vér mikit lið látit ok marga hǫfðingja. Ok fyrst í dag, er vér tókum at berjask við kastala, þá hǫfðu þeir til varnar skot ok spjót, því næst bǫrðu þeir oss með grjóti, ok nú berja þeir oss með keflivǫlum sem hunda; sé ek fyrir því, at þeira fǫng þverra til varnar, ok skulu vér enn gera þeim harða hríð ok freistum þeira«. En svá var sem hann sagði, at þá skutu þeir staurum, en í fyrstu hríð hǫfðu

þeir borit óvarliga skotvápn ok grjót. En er kristnir menn sá, at minkaðisk fjǫlði at staurunum, hjoggu þeir í ii. hvern staurinn; en heiðingjar sóttu at þeim ok gerðu harða hríð ok hvílðusk í milli. Gerðusk hvárirtveggju móðir ok sárir. Ok í einhverri hvílð þá lét konungr enn bjóða þeim grið, at þeir skyldu hafa vápn sín ok klæði ok þat, er þeir bæri sjálfir út yfir kastalann. Þá var fallinn Sæmundr húsfreyja, ok var þat ráð manna þeira, er eptir váru, at gefa upp kastala ok sjálfa sik í vald heiðinna manna, ok var þat it ósnjallasta ráð, fyrir því at heiðingjar efnðu eigi orð sín, tóku alla menn, karla ok konur ok bǫrn, drápu mart, alt þat er sárt var ok ungt ok þeim þótti ilt at flytja eptir sér; þeir tóku alt fé þat, er þar var í kastalanum; þeir gengu inn í Krosskirkju ok ræntu hana at ǫllu skrúði sínu. Andréás prestr gaf Réttibur konungi refði silfrbúit, en Dúnimiz, systursyni hans, fingrgull; fyri því þóttusk þeir vita, at hann myndi vera nǫkkurr ráðamaðr í staðinum, ok virðu hann meira en aðra menn. Þeir tóku krossinn helga ok hǫfðu braut; þá tóku þeir táboluna, er stóð fyrir altárinu, er Sigurðr konungr hafði gera látit í Griklandi ok haft í land; þeir lǫgðu hana niðr á gráðuna fyrir altárit. Þá gengu þeir út ór kirkjunni. Þá mælti konungr: »þetta hús hefir verit búit með ást mikilli við þann guð er þetta hús á; ok svá lízk mér, sem gætt myni lítt hafa verit til staðarins eða hússins, þvíat ek sé, at guð er reiðr þeim, er varðveita«. Réttiburr konungr gaf Andréási presti kirkjuna ok skrínit, krossinn helga, bókina plénáríúm ok klerka iiii.; en heiðnir menn brendu kirkjuna ok ǫll húsin, þau er í kastalanum váru; en sá eldr, er þeir hǫfðu tendrat í kirkjunni, sloknaði tysvar; þá hjoggu þeir ofan kirkjuna, tók þá at loga innan ǫll ok brann sem ǫnnur hús. Þá fóru heiðingjar til skipa sinna með herfangi ok kǫnnuðu lið sitt, en er þeir sá skaða sinn, þá tóku þeir at herfangi alt fólkit ok skiptu milli skipanna. Þá fóru þeir Andréás prestr á konungsskipit ok með krossinn helga; þá kom ótti yfir heiðingja af þeiri bending, er yfir konungsskipit kom hiti svá mikill, at allir þeir þóttusk nær brenna. Konungr bað túlkinn spyrja prest, hví svá varð. Hann segir, at almáttigr guð, sá er kristnir menn trúðu á, sendi þeim mark reiði sinnar, er þeir dirfðusk þess, at hafa með hǫndum hans píslarmark, þeir er eigi vilja trúa á skapara sinn — »ok svá mikill kraptr fylgir krossinum, at opt hafa orðit fyrr þvílíkar jartegnir yfir heiðnum mǫnnum, þá er þeir hǫfðu hann með hǫndum, ok sumar enn

berari«. Konungr lét skjóta á skipbátinn kennimǫnnum, ok bar Andréás krossinn í faðmi sér. Þeir leiddu bátinn fram með endilǫngu skipinu ok fram fyrir borðit ok aptr með ǫðru borði til lyptingar, skutu síðan við forkum ok hrundu bátinum inn at bryggjunum. Síðan fór Andréás prestr með krossinn um nóttina til Sólbjarga, ok var bæði hregg ok rota. Andréás flutti krossinn til góðrar varðveizlu.

K. 12. Frá Magnúsi blinda.

Réttiburr konungr ok hans lið, þat er eptir var, fór í brot ok aptr til Vindlandz, ok mart þat fólk, er tekit hafði verit í Konungahellu, var lengi síðan í Vindlandi í þján ,en þeir, er út váru leystir ok aptr kómu í Nóreg til óðala sinna, urðu allir at minna þrifnaði. Kaupstaðrinn í Konungahellu hefir aldregi fengit slíka upreist sem áðr var. Magnús, er blindaðr hafði verit, fór síðan í Niðarós ok gaf sik í klaustr ok tók við munkaklæðum. Þá var skeytt þannug Hernes mikla á Frostu í próvendu hans. En Haraldr réð þá einn landi eptir um vetrinn ok gaf ǫllum mǫnnum sættir, er hafa vildu, tók þá marga menn til hirðvistar, er með Magnúsi hǫfðu verit. Einarr Skúlason segir svá, at Haraldr konungr átti ii. orrostur í Danmǫrk, aðra við Hveðn, en aðra við Hlésey:

207. Ótryggum lézt eggjar
eljunfrár und hári
Hveðn á hǫlðum roðnar
hrafns munnlituðr þunnar.

Ok enn þetta:

208. Ǫttuð sókn við sléttan,
serkrjóðr Hǫars, merki,
harðr, þars hregg of virðum,
Hléseyjar þrǫm blésu.

K. 13. Uphaf Sigurðar slembidjákns.

Sigurðr er maðr nefndr, er upp fœddisk í Nóregi; hann var kallaðr sonr Aðalbrikts prests; móðir Sigurðar var Þóra, dóttir Saxa í Vík, systir Sigríðar, móður þeira Óláfs konungs Magnússonar ok Kára konungsbróður, er átti Borghildi, dóttur Dags Eilifssonar; sønir þeira váru þeir Sigurðr á Austrátt ok Dagr; synir Sigurðar Jóan á Austrátt ok Þorsteinn, Andréas daufi. Jóan átti Sigríði, systur Inga konungs ok Skúla hertoga. Sigurðr var í barnœsku settr til bókar, ok varð hann klerkr ok vígðr til djákns. En er hann gerðisk fullkominn at aldri ok afli, þá var hann allra manna vaskligastr ok sterkastr, mikill maðr, ok á alla atgørvi var hann umfram alla jafnaldra sína ok

náliga hvern annan í Nóregi. Sigurðr var snimma ofsamaðr mikill ok óeirarmaðr; hann var kallaðr slembidjákn; manna var hann fríðastr, heldr þunnhárr ok þó vel hærðr. Þá kom þat upp fyrir Sigurð, at móðir hans segir, at Magnús konungr berfœtr var faðir hans; ok þegar er hann réð sjálfr háttum sínum, þá afrœkðisk hann klerkasiðu, fór þá af landi brot. Í þeim ferðum dvalðisk hann langa hríð. Þá byrjaði hann ferð sína út til Jórsala ok kom til Jórðánar ok sótti helga dóma, svá sem pálmarum er títt. Ok er hann kom aptr, þá dvalðisk hann í kaupferðum. Einn vetr var hann staddr nǫkkura hríð í Orkneyjum; hann var með Haraldi jarli at falli Þorkels fóstra Sumarliðasonar. Sigurðr var ok uppi á Skotlandi með Dávíð Skota-konungi; var hann þar virðr mikils. Síðan fór Sigurðr til Danmerkr ok var þat hans sǫgn ok hans manna, at þar hefði hann flutt skírslur til faðernis sér ok bar svá, at hann var sonr Magnús konungs, ok væri þar við v. byskupar; svá segir Ívarr Ingimundarson í Sigurðarbelki:

209. Gerðu skírslur
of skjǫldungs kyn
fimm byskupar,
þeirs framast þóttu;
svá bar raunir,
at ríks konungs
þess vas ens milda
Magnús faðir.

Vinir Haraldz sǫgðu, at þat hefði verit svik ok lygi Dana.

K. 14. Frá Sigurði slembidjákn.

Þá er Haraldr hafði verit konungr yfir Nóregi vi. vetr, kom Sigurðr til Nóregs ok fór á fund Haraldz konungs, bróður síns, hitti hann í Bjǫrgyn, gekk þegar brátt á fund hans, birti fyrir konungi faðerni sitt ok beiddi konung taka við frændsemi sinni. Konungr veitti enga órskurði skjóta um þat mál ok bar þetta fyrir vini sína, átti við þá tal ok stefnur; en af tali þeira kom þat upp, at konungr bar sakir á hendr Sigurði um þat, er hann hafði verit at aftǫku Þorkels fóstra fyrir vestan haf. Þorkell hafði fylgt Haraldi til Nóregs þá fyrst, er hann hafði komit til landz; hafði Þorkell verit inn mesti vinr Haraldz konungs. Var þessu máli fylgt svá fast, at þar var Sigurði gefin fyrir dauðasǫk, ok með ráði lendra manna þá varð þetta svá, at eitt kveld síðarliga gengu til gestir nǫkkurir, þar er Sigurðr var, ok kǫlluðu hann með sér ok tóku skútu nǫkkura ok røru brot frá býnum með Sigurð ok suðr til Norðness. Sigurðr sat aptr á kistunni ok hugsaði sitt mál ok grunaði, at þetta myndi vera svik. Hann

var svá búinn, at hann hafði blár brœkr ok skyrtu ok mǫttul á tuglum at yfirhǫfn; hann sá niðr fyrir sik ok hafði hendr á mǫttulsbǫndunum, lét stundum af hǫfði sér, stundum lét hann á hǫfuð sér. En er þeir váru komnir fyrir nes eitt, váru þeir kátir ok druknir ok røru ákafliga ok uggðu fátt. Þá stóð Sigurðr upp ok gekk til borðz, en ii. menn þeir, er til gæzlu váru fengnir með honum, stóðu upp ok gingu at borðinu, tóku mǫttulinn báðir ok heldu frá honum, sem títt er at gera við ríka menn. En er hann grunaði, at þeir heldi fleirum klæðum hans, þá greip hann sinni hendi hvárn þeira ok steypðisk útan borðz með alla þá, en skútan rendi fram á langt, ok varð þeim seint at víkja ok lǫng dvǫl, áðr en þeir fengi sína menn tekit. En Sigurðr tók svá langt kaf í brot, at hann var fyrr á landi uppi, en þeir hefði snúit skipi sínu eptir honum. Sigurðr var allra manna fóthvatastr ok stefnir hann á land upp, en konungsmenn fóru ok leituðu hans alla nótt ok funnu hann eigi. Hann lagðisk í bergskor nǫkkura, svalaði honum mjǫk; hann fór af brókunum ok skar rauf á setgeiranum ok smeygði á sik ok tók út hǫndunum ok hjálp svá lífi sínu at sinni. Konungsmenn fóru aptr ok máttu eigi leyna sinni fǫr.

K. 15. Svikræði við Harald konung.

Sigurðr þóttisk finna, at eigi myndi honum til hjálpar vera at leita á fund Haraldz konungs, ok var þá í fylsknum alt haustit ok ǫndurðan vetr. Hann var í býnum í Bjǫrgyn með presti nǫkkurum ok gildraði til, ef hann mætti verða skaðamaðr Haraldz konungs, ok váru mjǫk margir menn í þessum ráðum með honum, ok þeir sumir, er þá váru hirðmenn ok herbergismenn Haraldz konungs, ok þeir hǫfðu fyrr verit hirðmenn Magnús konungs; váru þeir þá í kærleikum miklum við Harald konung, svá at æ var nǫkkurr af þessum sá, er sat yfir borði konungsins. Lúcíumessu at kveldi tǫluðusk við ii. menn, er þar sátu; mælti annarr til konungs: »herra, nú hǫfum vit skotit órskurð þrætu okkarrar til yðarra órslita, ok hǫfum vit veðjat ask hunangs hvárr okkarr; ek segi þat, at þér munuð liggja í nótt hjá Ingiríði drótning, konu þinni, en hann segir, at þér munuð liggja hjá Þóru Gothormsdóttur«. Þá segir konungr hlæjandi ok var mjǫk óvitandi, at þessi spurning væri með svá mikilli vél, ok segir: »eigi muntu hljóta veðféit«. Af því þóttusk þeir vita, hvar hans var at vitja á þeiri nótt, en hǫfuðvǫrðr var

þá haldinn fyrir því herbergi, er flestir hugðu at konungr væri inni í ok drótning svaf í.

K. 16. Dráp Haraldz konungs.

Sigurðr slembidjákn ok nǫkkurir menn með honum kómu þar til herbergis, er konungr svaf, ok brutu upp hurðina ok gengu þar inn með brugðnum vápnum. Ívarr Kolbeinsson vann fyrst á Haraldi konungi, en konungr hafði drukkinn niðr lagzk ok svaf fast ok vaknaði við þat, er menn vágu at honum, ok mælti í óvitinu: »sárt býr þú nú við mik, Þóra«. Hon hljóp upp við ok mælti: »þeir búa sárt við þik, er verr vilja þér en ek«. Lét Haraldr konungr þar líf sitt. En Sigurðr með sína menn gekk í brot. Lét hann þá kalla sér þá menn, er honum hǫfðu heitizk til fǫruneytis, ef hann fengi Harald konung tekit af lífdǫgum. Þá gengu þeir Sigurðr ok hans menn til skútu nǫkkurrar ok skipuðusk menn við árar ok røru út á váginn undir konungsgarð; tók þá at lýsa af degi. Þá stóð Sigurðr upp ok talaði við þá, er stóðu á konungsbryggju, ok lýsti vígi Haraldz konungs sér á hendr ok beiddisk af þeim viðrtǫku ok þess, at þeir tœki hann til konungs, svá sem burðir hans váru til. Þá dreif þannug á bryggjurnar mart manna ór konungsgarði ok svǫruðu allir, sem einum munni mælti, sǫgðu, at þat skyldi aldri verða, at þeir veiti hlýðni ok þjónan þeim manni, er myrt hafði bróður sinn — »en ef hann var eigi þinn bróðir, þá áttu enga ætt til at vera konungr«. Þeir bǫrðu saman vápnum sínum, dœmðu þá alla útlaga ok friðlausa. Þá var blásit konungslúðri ok stefnt saman ǫllum lendum mǫnnum ok hirðmǫnnum, en Sigurðr ok hans menn sá þann sinn kost inn fegrsta, at verða í brotu; hann helt á Norð-Hǫrðaland ok átti þar þing við bœndr; gengu þeir undir hann ok gáfu honum konungsnafn. Þá fór hann inn í Sogn ok átti þar þing við bœndr; var hann ok þar til konungs tekinn. Þá fór hann norðr í Fjǫrðu; var honum þar vel fagnat, svá segir Ívarr Ingimundarson:

210. Tóku við mildum
Magnús syni
Hǫrðar ok Sygnir,
at Harald fallinn;
sórusk margir
menn á þingi
buðlungs syni
í bróður stað.

Haraldr konungr var jarðaðr í Kristskirkju inni fornu.

Uphaf Inga konungs.

K. 1.

Ingiríðr drótning ok með henni lendir menn ok hirðin, sú er Haraldr konungr hafði haft, réðu þat, at hleypiskip var gǫrt ok sent norðr til Þrándheims at segja fall Haraldz konungs ok þat með, at Þrœndir skyldu taka til konungs son Haraldz konungs Sigurð, er þá var norðr þar ok Sáða-Gyrðr Bárðarson fóstraði, en Ingiríðr drótning fór þegar austr í Vík. Ingi hét sonr þeira Haraldz konungs, er var at fóstri þar í Víkinni með Ámunda Gyrðarsyni Lǫgbersasonar. En er þau kómu í Víkina, var stefnt Borgarþing; þar var Ingi til konungs tekinn, — þá var hann á annan vetr, — at því ráði hurfu Ámundi ok Þjóstólfr Álason ok margir aðrir stórir hǫfðingjar. En er þau tíðendi kómu norðr til Þrándheims, at Haraldr konungr var af lífi tekinn, þá var þar til konungs tekinn Sigurðr, sonr Haraldz konungs, ok hurfu at því ráði Óttarr birtingr ok Pétr Sauða-Úlfsson ok þeir brœðr Gothormr af Reini Ásólfsson ok Óttarr balli ok fjǫlði annarra hǫfðingja, ok snørisk undir þá brœðr náliga allr lýðr ok allra helzt fyrir þess sakar, at faðir þeira var kallaðr heilagr, ok var þeim svá land svarit, at undir engan mann annan skyldi ganga, meðan nǫkkurr þeira lifði sona Haraldz konungs.

K. 2. Frá Sigurði slembidjákn.

Sigurðr slembidjákn sótti norðr um Stað, ok þá er hann kom á Norð-Mœri, váru alt komin fyrir honum bréf ok jartegnir ráðamanna þeira, er snúizk hǫfðu undir hlýðni við sonu Haraldz konungs, ok fekk hann þar enga viðrtǫku eða upreist; en með því at hann var sjálfr liðfár, þá réðu þeir þat, at stefna inn í Þrándheim, þvíat hann hafði áðr gǫrt orð fyrir sér inn þannug til vina sinna ok til vina Magnús konungs, er blindaðr hafði verit. En er hann kom til kaupangs, røri hann upp í ána Nið,

ok kómu festum á land í konungsgarði ok urðu þá undan at leita, þvíat lýðr allr stóð í móti. Þeir lǫgðu síðan til Hólms ok tóku þar út ór klaustranum Magnús Sigurðarson af nauðgum munkunum; hann hafði tekit áðr munksvígslu. Sú er fleiri manna sǫgn, at Magnús fœri at sjálfs sín vilja, þótt þetta væri gǫrt til bótar um mál hans; ok vænti af þessu sér liðsafla, ok svá gerðisk ok gafsk, ok var þetta þegar eptir jól. Fóru þeir Sigurðr út eptir firðinum. Síðan sótti eptir þeim Bjǫrn Egilsson, Gunnarr af Gimsum, Haldórr Sigurðarson, Áslákr Hákonarson ok þeir brœðr, Benedikt ok Eiríkr, ok hirð sú, er verit hafði fyrr með Magnúsi konungi, ok fjǫlði annarra manna. Þeir fóru með flokkinn suðr fyrir Mœri ok alt fyrir Raumsdalsminni. Þeir skiptu þar liði sínu, ok fór Sigurðr slembidjákn vestr um haf þegar um vetrinn, en Magnús fór til Uplanda ok vænti sér þar mikils liðs, sem hann fekk; var hann þar um vetrinn ok um sumarit alt á Uplǫndum ok hafði þá mikit lið; en Ingi konungr fór með liði sínu, ok hittusk þeir sem heitir í Mynni; varð þar mikil orrosta, ok hafði Magnús konungr meira lið. Svá er sagt, at Þjóstólfr Álason hafði Inga konung í kiltingu sér, meðan orrosta var, ok gekk undir merki, ok kom Þjóstólfr í mikla nauð af erfiði ok atsókn; ok er þat mál manna, at þá hafi Ingi fengit vanheilendi þat, er hann hafði allan aldr síðan, ok knýtti hrygginn, en annarr fótrinn var skemri en annarr ok svá afllítill, at hann var illa gengr, meðan hann lifði. Þá snøri mannfallinu á hendr Magnús konungs mǫnnum, ok fellu þessir í ǫndurðri fylking, Haldórr Sigurðarson ok Bjǫrn Egilsson, Gunnarr af Gimsum ok mikill hluti liðs Magnús, áðr hann vildi flýja eða undan ríða; svá segir Kolli:

211. Unnuð austr fyr Mynni
oddhríð, en brátt síðan,
hilmir, fekk, und hjalmi,
hrafns verðar lið sverðum.

Ok enn þetta:

212. Fyrr lá hans, en harri
hringmildr fara vildi,
verðung ǫll á velli;
vígfimr konungr himni.

Magnús flýði þaðan austr á Gautland ok þaðan til Danmerkr. Í þenna tíma var Karl jarl Sónason í Gautlandi; hann var ríkr ok ágjarn. Magnús blindi ok hans menn segja svá, hvar sem þeir kómu fyrir hǫfðingja, segja, at Nóregr myndi liggja lauss fyrir, ef nǫkkurir stórir hǫfðingjar vildi til sœkja, er engi var konungr yfir landinu ok lendra manna forráð var þar yfir ríkinu, en þeir lendir menn, er fyrst váru til forráða teknir, þá var nú

hverr ósáttr við annan fyrir ǫfundar sakir. En með því at Karl jarl var ágjarn til ríkis ok áhlýðinn um fyrirtǫlur, þá samnar hann liði ok ríðr austan í Víkina, ok gekk mart fólk undir hann fyrir hræzlu sakir. En er þetta spyrja þeir Þjóstólfr Álason ok Ámundi, þá fóru þeir í móti með því liði, er til feksk, ok hǫfðu með sér Inga konung. Þeir hittu Karl jarl ok her Gauta austr á Krókaskógi ok áttu þar aðra orrostu, ok fekk Ingi konungr sigr. Þar fell Munán Ǫgmundarson, móðurbróðir Karl jarls. Ǫgmundr, faðir Munáns, var sonr Orms jarls Eilífssonar ok Sigríðar, dóttur Finnz jarls Árnasonar; Ástríðr Ǫgmundardóttir var móðir Karls jarls. Mart fell á Krókaskógi, en jarl flýði austr af skóginum; Ingi konungr rak þá alt austr ór ríki sínu, ok varð þeira ferð in herfiligsta; svá segir Kolli:

213. Lýsa munk, hvé ljósa
laut hrafn í ben Gauta;
ǫrn fyldit sik sjaldan;
sárísa rauð vísi;
goldit varð, þeims gerðu
glaumherðǫndum sverða
(raun 's at ríki þínu)
róg, á Krókaskógi.

K. 3. Ferð Eiríks konungs í Nóreg.

Magnús blindi sótti þá til Danmerkr á fund Eiríks eimuna ok fekk hann þar góðar viðtekjur; bauð hann Eiríki at fylgja honum í Nóreg, ef Eiríkr vildi leggja undir sik landit ok fara með Dana-her í Nóreg, ok segir, ef hann kømr með styrk hers, at engi maðr í Nóregi mun þora at skjóta spjóti í móti honum. En konungr skipaðisk við ok bauð út leiðangri; hann fór með vi. hundruð skipa norðr í Nóreg, ok var Magnús blindi ok hans menn í þessi ferð með Dana-konungi. En er þeir kómu í Víkina, þá fóru þeir til hófs nǫkkurs með spekð ok friði austan fjarðar, en er þeir kómu liðinu til Túnsbergs, var þar fyrir samnaðr mikill lendra manna Inga konungs. Vatnormr Dagsson, bróðir Grégóríí, réð mest fyrir þeim. Þá máttu Danir eigi á land komask ok eigi vatn sér taka; var mart manna drepit af þeim. Þá lǫgðu þeir inn eptir firði til Óslóar, ok var þar fyrir Þjóstólfr Álason. Svá er sagt, at þeir vildu láta bera skrín Hallvarðz ins helga ór býnum um aptaninn, ok gengu svá margir undir, sem við máttu komask, ok fengu þeir eigi lengra borit en útar á kirkjugólfit; en um morgininn, er þeir sá, at herrinn fór útan at Hǫfuðey, þá báru iiii. menn skrínit upp ór býnum, en Þjóstólfr ok alt býjarfólkit fylgði skríninu.

K. 4. Bœr brendr í Ósló.

Eiríkr konungr ok hans menn sóttu upp í býinn, en sumir runnu eptir þeim Þjóstólfi. Þjóstólfr skaut broddi at þeim manni, er Áskell hét, hann var stafnbúi Eiríks konungs — ok laust undir kverkina, svá at yddi út hnakkann, ok þóttisk Þjóstólfr eigi hafa skotit betra skot, þvíat ekki var bert á honum nema þat eitt. Skrín ins helga Hallvarðz var flutt upp á Raumaríki ok var þar iii. mánaði. Þjóstólfr fór um Raumaríki, ok samnaði hann liði um nóttina ok kom ofan til býjarins um morguninn. Eiríkr konungr lét leggja eld í Hallvarðzkirkju ok víða um býinn ok brendi alt upp með hringum. Því næst kom Þjóstólfr ofan með lið mikit, en Eiríkr konungr lagði í brot skipaliði sínu, ok máttu þeir eigi á land koma fyrir norðan fjǫrðinn fyrir samnaði lendra manna, en hvar sem þeir leituðu til landgǫngu, þá lágu eptir v. eða vi. eða fleiri. Ingi konungr lá í Hornborusundum með liði miklu. En er Eiríkr konungr spurði þat, þá snýsk hann aptr suðr til Danmerkr. Ingi konungr fór eptir þeim ok hendi af þeim alt þat, er þeir máttu; ok er þat mál manna, at eigi hafi verit verri ferð farin í annars konungs veldi með miklu liði, ok líkaði Eiríki konungi illa við Magnús ok hans menn, ok þóttu þeir hafa mjǫk spottat sik, er hann hafði komit í þessa ferð, lézk ekki síðan skyldu vera þeira vinr slíkr sem áðr.

K. 5. Frá Sigurði slembidjákn.

Sigurðr slembidjákn kom þat sumar vestan um haf til Nóregs; en er hann spurði um farar Magnús frænda síns, þóttisk hann vita, at þá myndi hann eiga lítit traust í Nóregi; sigldi hann þá alt útleiði suðr með landi ok kom fram í Danmǫrk; hann helt í Eyrarsund; en suðr fyrir Erri hitti hann Vinðasnekkjur nǫkkurar ok lagði til bardaga við þá ok fekk sigr, hrauð þar viii. snekkjur ok drap þar mart manna, en hengði suma. Hann átti ok orrostu við Mǫn, við Vinði, ok hafði sigr; þá helt hann sunnan ok lagði upp í Elfi í eystri kvísl ok vann þar iii. skip af liði þeira Þóris hvínantorða ok Óláfs, sonar Haraldz kesju, systursonar síns; móðir Óláfs var Ragnhildr, dóttir Magnús konungs berfœts; hann elti Óláf á land. Þórir var í Konungahellu ok hafði samnað fyrir. Sigurðr helt þannug, ok skutusk þeir á, ok fellu menn af hvárumtveggjum, ok mart varð sárt. Þeir Sigurðr fengu eigi upgǫngurnar. Þar fell Úlfheðinn Sǫxólfsson,

norðlenzkr maðr, stafnbúi Sigurðar; Sigurðr lagði í brot ok helt norðr í Víkina ok rænti víða. Hann lá í Portyrju á Limgarðzsíðu ok sætti þar skipum, er fóru í Víkina eða ór, ok rænti. Túnsbergs-menn gerðu lið at honum ok kómu á óvart, svá at þeir Sigurðr váru á landi ok skiptu fengi sínu; kom sumt lið ofan at þeim, en sumu lǫgðu þeir um þvera hǫfnina fyrir útan þá. Sigurðr hljóp á skip sitt ok røri út at þeim, en skip Vatnorms var þar næst, ok lét hann síga á hǫmlu; en Sigurðr røri út hjá þeim ok komsk undan einu skipi, en mart fell af liði hans; því var þetta ort:

214. Varðat vel við styrju
Vatnormr í Portyrju.

K. 6. Dráp Benteins.

Sigurðr slembidjákn siglði síðan suðr til Danmerkr, ok týndisk maðr af skipi hans, sá er hét Kolbeinn Þorljótsson ór Bataldri; hann var á eptirbáti, er bundinn var við skipit, en þeir siglðu mikinn. Sigurðr braut skipit, er þeir kómu suðr, ok var hann um vetrinn í Álaborg. En um sumarit eptir þá fóru þeir Magnús sunnan vii. skipum, ok kómu á Lista á óvart um nótt ok lǫgðu skipum sínum at landi. Þar var fyrir Benteinn Kolbeinsson, hirðmaðr Inga konungs ok inn hraustasti maðr. Þeir Sigurðr gengu þar upp í elding nætr ok kómu á óvart ok tóku hús á þeim ok vildu leggja eld í býinn, en Benteinn komsk út í búr nǫkkut með herklæðum ok vel búinn at vápnum, ok stóð fyrir innan dyrrin við brugðit sverð ok hafði skjǫld fyrir sér ok hjálm á hǫfði, var þá búinn til varnar; dyrrnar váru heldr lágar. Sigurðr spurði, hví þeir gengi eigi inn; þeir svǫruðu, at engi var einn fúss til; en þá er þeir rœddu þetta tíðast, hljóp Sigurðr inn í húsit um hann. Benteinn hjó eptir honum ok misti; síðan snørisk Sigurðr at honum, ok skiptusk þeir fám hǫggum við, áðr Sigurðr drap hann ok bar hǫfuð hans út í hendi sér. Tóku þeir fé alt, þat er var í býnum; fóru síðan til skipa sinna. En er Ingi konungr ok hans vinir spyrja dráp Benteins ok þeir Kolbeinssynir, Sigurðr ok Gyrðr, brœðr Benteins, þá gerði konungr lið at þeim Sigurði, ok fór sjálfr ok tók skip undan Hákoni pungeltu Pálssyni ok dóttursyni Ásláks Erlingssonar af Sóla, systrungi Hákonar maga. Ingi elti Hákon á land upp ok tók hvert fat þeira. Þeir flýðu í fjǫrðinn undan Sigurðr storkr, sonr Eindriða í Gautdali, ok Eiríkr hæll, bróðir hans, ok Andrés

kelduskítr, sonr Gríms ór Visti; en Sigurðr ok Magnús ok Þorleifr skjappa siglðu norðr it ýtra v. skipum á Hálogaland. Var Magnús um vetrinn í Bjarkey með Víðkunni Jónssyni; en Sigurðr hjó stafna af skipi sínu ok hjó á raufar ok søkði niðr í Ægisfirði innanverðum; en Sigurðr sat um vetrinn í Tjaldasundum í Hinn, þar sem heitir Gljúfrafjǫrðr. Í innanverðum firðinum er hellir í bjarginu; þar sátu þeir Sigurðr um vetrinn meirr en xx. menn, ok settu fyrir hellisdyrrnar, svá at eigi mátti sjá dyrrnar ór fjǫru. Þeir fengu Sigurði vistir um vetrinn Þorleifr skjappa ok Einarr, sonr Ǫgmundar af Sandi ok Guðrúnar Einarsdóttur Arasonar af Reykjahólum. Þann vetr er sagt at Sigurðr léti Finna gera sér skútur ii. inn í fjǫrðum, ok váru sini bundnar ok engi saumr í, en viðjar fyrir kné, ok røru xii. menn á borð hvárri. Sigurðr var með Finnum, þá er þeir gerðu skúturnar, ok hǫfðu Finnar þar mungát ok gerðu honum þar veizlu. Síðan kvað Sigurðr þetta:

215. Gótt var í gamma, vara þar gamans vant
er vér glaðir drukkum at gamans drykkju;
ok glaðr grams sonr þegn gladdi þegn
gekk meðal bekkja; þar lands sem hvar.

Skútur þær váru svá skjótar, at ekki skip tók þær á vatni, svá sem kveðit er:

216. Fátt eitt fylgir svipar und segli
furu háleyskri; sinbundit skip.

En um várit fóru þeir Sigurðr ok Magnús norðr með skútur þær ii., er Finnar hǫfðu gǫrt; en er þeir kómu í Vága, drápu þeir Svein prest ok sonu hans tvá.

K. 7. Hernaðr Sigurðar slembidjákns.

Sigurðr helt þá suðr í Víkar ok tók þar Viljálm skinnara — hann var lendr maðr Sigurðar konungs —, annan Þóralda kept, ok drápu þá báða. Þá fór Sigurðr suðr með landi ok hitti þar Styrkár glæsirófu suðr við Byrðu, þá er hann fór sunnan ór kaupangi, ok drápu hann. En er Sigurðr kom suðr til Valsness, þá hitti hann Svína-Grím ok lét hǫggva af honum hǫnd. Þá fór hann suðr á Mœri fyrir útan Þrándheims-mynni ok tók þar Heðin harðmaga ok Kálf kringluauga, ok lét hann Heðin undan ganga, en þeir drápu Kálf. Sigurðr konungr ok Sáða-Gyrðr, fóstri hans, spurðu til fara Sigurðar ok hvat hann hafðisk at. Þá sendu þeir menn at leita hans; fengu þeir þá til forráða Jón

kǫðu, son Kálfs ins ranga, bróður Ívars byskups, ok annan Jón prest smyril. Þeir skipuðu Hreininn, er var xxii. rúm ok allra skipa skjótast. Þeir fóru at leita Sigurðar ok funnu hann eigi ok fóru aptr við lítinn orðztír, þvíat menn segja svá, at þeir sæi þá ok þørði eigi at leggja at þeim. Sigurðr fór suðr á Hǫrðaland ok kom í Herðlu. Þar átti bú Einarr, sonr Laxa-Páls, ok var hann farinn í Hamarsfjǫrð inn til gagndagaþings. Þeir tóku fé alt, er heima var, ok langskip hálfþrítøgt, er Einarr átti, ok son hans iiii. vetra gamlan, er lá hjá verkmanni hans; vildu sumir drepa sveininn, en sumir hafa brot með sér; verkmaðrinn segir þeim: »ekki mun yðr happ at drepa svein þenna, ok engi tilslœgja er yðr at hafa hann í brot; þetta er minn sonr, en eigi Einars« — ok af hans orðum létu þeir eptir sveininn, en þeir fóru brot. En er Einarr kom heim, þá gaf hann verkmanninum fé til ii. aura gullz ok þakkaði honum sitt tiltœki ok lézk skyldu vera vinr hans jafnan síðan. — Svá segir Eiríkr Oddzson, er fyrsta sinn reit þessa frásǫgn, at hann heyrði í Bjǫrgyn segja frá þessum atburðum Einar Pálsson. — Sigurðr fór þá suðr með landi ok alt í Vík austr ok hitti Finn Sauða-Ulfsson austr á Kvildum, er hann fór heimta landskyldir Inga konungs, ok létu hengja hann. Þeir fóru síðan suðr til Danmerkr.

K. 8. Bréfsending Inga konungs.

Víkverjar ok Bjǫrgynjar-menn mæltu, at þat var ósómi, er Sigurðr ok vinir hans sátu kyrrir norðr í kaupangi, þótt fǫður-banar hans fœri þjóðleið fyrir útan Þrándheims-mynni, en Ingi konungr ok hans lið sat í Vík austr við háskann ok varði landit ok hafði átt margar orrostur. Þá sendi Ingi konungr bréf norðr til kaupangs; þar stóðu þessi orð á: »Ingi konungr, sonr Haraldz konungs, sendir kveðju Sigurði konungi, bróður sínum, ok Sáða-Gyrð, Ǫgmundi svipti, Óttari birtingi ok ǫllum lendum mǫnnum, hirðmǫnnum ok húskǫrlum ok allri alþýðu, sælum ok veslum, ungum ok gǫmlum, guðs ok sína. Ǫllum mǫnnum eru kunnug vandræði þau, er vér hǫfum, ok svá œska, at þú heitir v. vetra gamall, en ek þrévetr. Megum vit ekki at fœrask, nema þat, er vit njótum vina okkarra ok góðra manna. Nú þykkjumk ek ok mínir vinir vera nær staddir vannkvæði ok nauðsyn beggja okkarra, en þú eða þínir vinir. Nú gerðu svá vel, at þú far til fundar míns sem fyrst ok fjǫlmennastr, ok verum báðir saman, hvat sem í gerisk. Nú er sá okkarr mestr vinr, er til þess heldr,

at vit sém æ sem sáttastir ok jafnast haldnir í ǫllum hlutum; en með því at þú afrœkisk ok vill eigi fara at nauðsynligri orðsending minni enn sem fyrr hefir þú gǫrt, skaltu við því búask, at ek mun fara á hendr þér með lið; skipti þá guð með okr, þvíat eigi megum vér hafa lengr svá búit, at sitja með svá miklum kostnaði ok fjǫlmenni, sem hér þarf fyrir ófriðar sakir, en þú tekr hálfar allar landskyldir ok aðrar tekjur í Nóregi. Lif í guðs friði«. Þá svarar Óttarr birtingr ok stóð upp á þinginu ok mælti.

K. 9. Tala Óttars birtings.

»Þat er mál Sigurðar konungs at mæla til Inga konungs, bróður síns, at guð þakki honum góða kveðju ok svá starf ok torveldi, er þú hefir ok þínir vinir í ríki þessu at beggja okkarra nauðsyn. En þótt sumt þykki heldr ǫrðigt í orðum Inga konungs til Sigurðar konungs, bróður síns, þá hefir hann mikit til máls síns í marga staði. Nú vil ek lýsa yfir mínu skapi ok heyra, hvárt þar fylgi vili Sigurðar konungs eða annarra ríkismanna, at þú, Sigurðr konungr, búisk ok þat lið, er þér vill fylgja, at verja land þitt, ok far sem fjǫlmennastr á fund Inga konungs, bróður þíns, sem fyrst máttu, ok styrki hvárr ykkarr annan í ǫllum farsæligum hlutum, en almáttigr guð báða ykkr. Nú viljum vér heyra orð þín, konungr«. Pétr, sonr Sauða-Úlfs, bar Sigurð konung á þingit, er síðan var kallaðr Pétr byrðarsveinn. Þá mælti Sigurðr konungr: »vitu þat allir menn, ef ek skal ráða, at ek vil fara á fund Inga konungs, bróður míns, sem fyrst má ek«. En þar talaði annarr at ǫðrum ok hóf sinsig hverr, en lauk í sama stað sínu máli, sem svarat hafði Óttarr birtingr, ok var þá þat ráðit, at stefna liði saman ok fara austr í land. Síðan fór Sigurðr konungr austr í Vík ok hitti þar Inga konung, bróður sinn.

K. 10. Orrosta við Hólm inn grá.

Sama haust kómu þeir Sigurðr slembidjákn ok Magnús blindi sunnan ór Danmǫrk með xxx. skipa, bæði Dana-lið ok Norðmanna; þat var nær vetrnóttum. En er þetta spyrja konungar ok þeira lið, fara þeir austr í móti. Þeir hittusk í Hvǫlum við Hólm inn grá; þat var inn næsta dag eptir Marteinsmessu; þá var sunnudagr. Ingi ok Sigurðr konungr hǫfðu xx. skip ok ǫll stór; var þar orrosta mikil, en eptir ina fyrstu hríð flýðu

Danir með xviii. skipum heim suðr. Þá hruðusk skip þeira Sigurðar ok Magnús. En er mjǫk var hroðit skip Magnús, en hann hvílði í hvílu sinni, Hreiðarr Grjótgarðzson, er lengi hafði fylgt honum ok verit hirðmaðr hans, hann tók Magnús konung í fang sér ok vildi hlaupa á skip annat; þá var Hreiðarr skotinn spjóti milli herðanna ok þar í gǫgnum; en svá segja menn, at þar fengi Magnús konungr bana af því sama sári, ok fell Hreiðarr á bak aptr á þiljurnar, en Magnús á hann ofan; en þat mælir hverr maðr, at hann þœtti vel ok prúðliga hafa fylgt sínum lánardrótni; gott er hverjum, er slíkan orðróm getr. Þar fell Loðinn saupprúðr af Línustǫðum á skipi Magnús konungs ok Bersi Þormóðarson, stafnbúi Sigurðar slembidjákns, ok Ívarr Kolbeinsson ok Hallvarðr fægir, fyrirrúmsmaðr Sigurðar slembidjákns; sá Ívarr gekk inn at Haraldi konungi ok vann fyrstr á honum. Þá fell mikill hluti liðs þeira Magnús, þvíat Inga menn létu ekki undan ganga, þat er þeir máttu ná, þótt ek nefna fá menn til. Þeir drápu í einum hólma meirr en lx. manna; þar váru ii. íslenzkir menn drepnir, Sigurðr prestr, sonr Bergþórs Mássonar, ok annarr Klémet, sonr Ara Einarssonar. Ívarr skrauthanki, sonr Kálfs ins ranga, er síðan var byskup í Þrándheimi norðr, hann var faðir Eiríks erkibyskups; Ívarr hafði óvalt fylgt Magnúsi; hann komsk á skip Jóns kǫðu, bróður síns; en Jón átti Cécilíu, dóttur Gyrðar Bárðarsonar, ok váru þeir í liði Inga konungs ok Sigurðar, ok þeir kómusk á skip Jóns; ii. Arnbjǫrn ambi, er síðan átti dóttur Þorsteins í Auðsholti; iii. var Ívarr dynta Starason, hann var bróðir Helga Starasonar, en þrœnzkr at móðurkyni, inn vænsti maðr. En er liðsmenn urðu varir við þetta, at þeir váru þar, þá gripu þeir til vápna sinna ok gengu at þeim Jóni, en þeir bjoggusk við, ok var við sjálft, at þar myndi alþýða berjask. En þat var at sætt með þeim, at Jón leysti undan Ívar bróður sinn ok Arnbjǫrn ok festi fé fyrir þá, en þat fé var honum gefit síðan. En Ívarr dynta var leiddr á land upp ok hǫggvinn, þvíat þeir Sigurðr ok Gyrðr Kolbeinssynir vildu eigi taka fé fyrir hann, þvíat þeir kendu honum, at hann hefði verit at vígi Benteins, bróður þeira. Þat segir Ívarr byskup, at þat hefði svá yfir hann gengit, at honum hafði verst þótt, er Ívarr var leiddr á land upp undir øxi ok hvarf áðr til þeira ok bað þá heila hittask. Svá sagði Guðríðr Birgisdóttir, systir Jóns erkibyskups, Eiríki Oddzsyni, en hon lézk Ívar byskup heyra þat mæla.

K. 11. Sigurðr slembidjákn handtekinn.

Þrándr gjalkeri hét maðr, er stýrði skipi í Inga liði. En þá var svá komit, at Inga menn røru á smábátum at þeim mǫnnum, er á sundi váru, ok drápu hvern, er þeir náðu. Sigurðr slembidjákn hljóp á kaf af skipi sínu, þá er hroðit var, ok steypði brynjunni af sér í kafi, svam síðan ok hafði skjǫld yfir sér; en menn nǫkkurir af skipi Þrándar tóku á sundi mann einn ok vildu drepa hann, en sá bað sik undan ok lézk mundu segja þeim, hvar Sigurðr slembir var, en þeir vildu þat; — en skildir ok spjót ok menn dauðir ok klæði flutu víða hjá skipunum —, »sjá munuð þér, segir hann, hvar flýtr einn rauðr skjǫldr; þar er hann undir«. Síðan røru þeir þannug ok tóku hann ok fluttu til skips Þrándar, en Þrándr gerði orð Þjóstólfi ok Óttari ok Ámunda. Sigurðr slembir hafði haft á sér eldzvirki, ok var fnjóskrinn í valhnotarskurn innan, ok steypt um útan vaxi. Því er þess getit, at þat þótti hugkvæmligt at búa svá um, at aldri vættisk. Því hafði hann skjǫld yfir sér, er hann svam, at þá vissi engi, hvárt sá skjǫldr var eða annarr, er margir flutu á sænum. Svá sǫgðu þeir, at aldri mundu þeir hitta hann, ef eigi væri þeim sagt til hans. Þá er Þrándr kom til landz með hann, þá var sagt liðsmǫnnum, at hann var tekinn; þá sló ópi á herinn af fagnaðinum. En er Sigurðr heyrði þat, þá mælti hann: »margr vándr maðr mun hér verða feginn af hǫfði mínu í dag«. Þá gekk Þjóstólfr Álason til, þar er hann sat, ok strauk af hǫfði honum silkihúfu, hlǫðum búna; þá mælti Þjóstólfr: »hví vartu svá djarfr, þrælssonrinn, at þú þorðir at kallask sonr Magnús konungs?«. Hann segir: »eigi þarftu jafna fǫður mínum við þræl, þvíat lítils var þinn faðir verðr hjá mínum fǫður«. — Hallr, sonr Þorgeirs læknis Steinssonar, var hirðmaðr Inga konungs ok var við staddr þessi tíðendi; hann sagði Eiríki Oddzsyni fyrir, en hann reit þessa frásǫgn; Eiríkr reit bók þá, er kolluð er Hryggjarstykki; í þeiri bók er sagt frá Haraldi gilla ok tveimr sonum hans ok frá Magnúsi blinda ok frá Sigurði slembi, alt til dauða þeira. Eiríkr var vitr maðr ok var í þenna tíma lǫngum í Nóregi. Suma frásǫgn reit hann eptir fyrirsǫgn Hákonar maga, lendz mannz þeira Haraldzsona. Hákon ok synir hans váru í ǫllum þessum deilum ok ráðagørðum. Enn nefnir Eiríkr fleiri menn, er honum sǫgðu frá þessum tíðendum, vitrir

ok sannreyndir, ok váru nær, svá at þeir heyrðu eða sá atburðina, en sumt reit hann eptir sjálfs sín sýn eða heyrn.

K. 12. Píning Sigurðar slembidjákns.

Hallr segir svá, at hǫfðingjar vildu drepa hann láta þegar, en þeir menn, er grimmastir váru ok þóttusk eiga at reka harma sinna á honum, réðu píslum hans, ok váru til þess nefndir þeir brœðr Benteins, Sigurðr ok Gyrðr Kolbeinssynir, ok Pétr byrðarsveinn vildi hefna Finnz, bróður síns, en hǫfðingjar ok flest fólk annat gekk frá. Þeir brutu fótleggi hans í sundr með øxarhǫmrum ok handleggi, þá flettu þeir hann af klæðum ok ætluðu flá hann kykvan ok klufu svǫrð í hǫfði honum; þat máttu þeir eigi gera fyrir blóðrás. Þá tóku þeir svarðsvipur ok bǫrðu hann lengi, svá at vandliga var ǫll húðin af, svá sem flegin væri. En síðan tóku þeir ok skutu stokki á hrygginn, svá at sundr gekk. Þá drógu þeir hann til trés ok hengðu ok hjoggu síðan af hǫfuðit ok drógu brot líkama hans ok reyrðu í hreysi nǫkkut. Þat er allra manna mál, vina hans ok óvina, at engi maðr í Nóregi hafi verit betr at sér gǫrr um alla hluti en Sigurðr í þeira manna minnum, er þá váru uppi, en ógæfumaðr var hann um suma hluti. Svá segir Hallr, at hann mælti fátt ok svaraði fá, þótt menn orti orða á hann; en þat segir Hallr, at hann brásk aldri við, heldr en þeir lysti á stokk eða á stein; en þat lét hann fylgja, at þat mátti vera um góðan dreng, þann er vel væri at þrek búinn, at sá mátti standask píningar at því, at maðr heldi munni sínum eða brygði sér lítt við, en þat sagði hann, at aldri brá hann máli sínu ok jafnlétt mæltr sem þá, at hann væri á ǫlbekk inni, hvárki mælti hann hæra né lægra, eða skjálfhendra, en sem vanði hans var til; mælti hann alt til þess, er hann andaðisk, ok sǫng þriðjung ór psalteríó, ok lézk honum þat þykkja umfram eljan ok styrk annarra manna. En prestr sá, er þar hafði kirkju skamt frá, lét lík Sigurðar fœra þannug til kirkju; sá prestr var vinr þeira Haraldzsona. En er þetta spurðisk, þá kǫstuðu þeir reiði á hann ok létu aptr flytja líkit, sem áðr hafði verit, ok varð þó prestr fé fyrir gjalda. En vinir Sigurðar fóru síðan eptir líkinu ór Danmǫrk sunnan með skip ok fœrðu til Álaborgar ok grófu at Máríukirkju þar í býnum. Svá sagði Eiríki Ketill prófastr, er varðveitti Máríukirkju, at Sigurðr væri þar grafinn. Þjóstólfr Álason lét fœra lík Magnús konungs til Óslóar ok grafa at Hallvarðzkirkju hjá Sigurði konungi, fǫður hans. Loðin

saupprúð fœrðu þeir til Túnsbergs, en alt annat lið grófu þeir þar.

K. 13. Eysteinn Haraldzson kom í Nóreg.

Sigurðr ok Ingi hǫfðu ráðit Nóregi vi. vetr. Þat vár kom Eysteinn vestan af Skotlandi; hann var sonr Haraldz gilla. Árni sturla ok Þorleifr Brynjólfsson ok Kolbeinn hrúga, þeir hǫfðu farit vestr um haf eptir Eysteini ok fylgðu honum í land ok heldu þegar norðr til Þrándheims, ok tóku Þrœndir við honum, ok var hann til konungs tekinn á Eyraþingi um gagndaga, svá at hann skyldi hafa þriðjung Nóregs við brœðr sína. Sigurðr ok Ingi váru þá austr í landi; fóru þá menn í milli þeira konunganna ok sættu þá svá, at Eysteinn skyldi hafa þriðjung ríkis. Engi váru skírsli gǫr Eysteini til faðernis, nema því var trúat, er Haraldr konungr hafði til sagt. Bjaðǫk hét móðir Eysteins konungs, ok kom hon í Nóreg með honum.

K. 14. Dráp Óttars birtings.

Magnús hét inn iiii. sonr Haraldz konungs; hann fóstraði Kyrpinga-Ormr; hann var ok til konungs tekinn ok hafði sinn hluta af landi. Magnús var veill á fótum ok lifði lítla hríð ok varð sóttdauðr; hans getr Einarr Skúlason:

217. Auð gefr Eysteinn lýðum,
eykr hjaldr Sigurðr skjaldar,
lætr Ingi slǫg syngva,
semr Magnús frið bragna;
fjǫldýrs, hafa fjórir,
folktjald, komit aldri,
rýðr bragnings kyn blóði,
brœðr und sól en œðri.

Eptir fall Haraldz konungs gilla var Ingiríðr drótning gipt Óttari birtingi; hann var lendr maðr ok hǫfðingi mikill, þrœnzkr at ætt; hann var mikill styrkðarmaðr Inga konungs, meðan hann var í barnœsku. Sigurðr konungr var ekki mikill vinr hans ok þótti hann alt hallr undir Inga konung, mág sinn. Óttarr birtingr var drepinn norðr í kaupangi í einvígi um kveld, er hann skyldi ganga til aptansǫngs; en er hann heyrði hvininn af hǫgginu, þá brá hann upp hendi sinni ok skikkju í móti ok hugði, at kastat væri snjákekki at honum, sem títt er ungum sveinum; hann fell við hǫggit; en Álfr hroði, sonr hans, kom þá gangandi í kirkjugarðinn; hann sá fall fǫður síns, ok svá, at maðr sá, er vegit hafði, hljóp austr um kirkjuna. Álfr hljóp eptir honum ok drap hann við sǫnghúshornit, ok mæltu menn, at honum hefði vel gefit hefndina, ok þótti hann miklu meiri maðr en áðr.

K. 15. Uphaf Eysteins konungs Haraldzsonar.

Eysteinn konungr Haraldzson var þá inn í Þrándheimi, er hann spurði fall Óttars, ok stefndi til sín bóndaliði; hann fór út til bœjar ok varð allfjǫlmennr. En frændr Óttars ok aðrir vinir kendu ráðin mest Sigurði konungi, en hann var þá í kaupangi, ok váru bœndr mjǫk geystir á hendr honum; en hann bauð fyrir sik skírslur ok festi járnburð, at svá skyldi sanna mál hans, ok varð þat at sætt. Fór Sigurðr konungr eptir þat suðr í land, ok urðu þessar skírslur aldrigi af hǫndum greiddar.

K. 16. Uphaf Orms konungsbróður.

Ingiríðr drótning gat son við Ívari sneis; sá hét Ormr, er síðan var kallaðr konungsbróðir; hann var inn fríðasti sýnum ok gerðisk mikill hǫfðingi, sem enn mun síðarr getit verða. Ingiríðr drótning var gipt Árna á Stoðreimi; hann var síðan kallaðr konungsmágr; váru þeira bǫrn Ingi, Níkolás, Philippús í Herðlu, ok Margrét, er átti Bjǫrn bukkr, en síðan Símun Kárason.

K. 17. Útferð Erlings ok Rǫgnvaldz jarls.

Erlingr hét sonr Kyrpinga-Orms ok Ragnhildar, dóttur Sveinka Steinarssonar. Kyrpinga-Ormr var sonr Sveins Sveinssonar, Erlendzsonar ór Gerði. Móðir Orms var Ragna, dóttir Orms jarls Eilífssonar ok Sigríðar, dóttur Finnz jarls Árnasonar. Móðir Orms jarls var Ragnhildr, dóttir Hákonar jarls ins ríka. Erlingr var vitr maðr ok var vinr mikill Inga konungs, ok með hans ráði fekk Erlingr Kristínar, dóttur þeira Sigurðar konungs ok Málmfríðar drótningar. Erlingr átti bú á Stuðlu á Sunn-Hǫrðalandi. Erlingr fór ór landi ok með honum Eindriði ungi ok enn fleiri lendir menn, ok hǫfðu frítt lið. Þeir bjoggusk til Jórsalaferðar ok fóru vestr um haf til Orkneyja. Þaðan fór Rǫgnvaldr jarl, er Kali var kallaðr, ok Viljálmr byskup; þeir hǫfðu allz af Orkneyjum xv. langskip ok siglðu til Suðreyja ok þaðan vestr til Vallandz ok þá leið síðan, er farit hafði Sigurðr konungr Jórsalafari, út til Nǫrvasunda ok herjuðu víða út um Spán heiðna. Lítlu síðarr en þeir siglðu um sundin, skilðisk brot Eindriði ungi ok þeir, er honum fylgðu, með vi. skipum, ok fóru síðan sér hvárir. En Rǫgnvaldr ok Erlingr skakki hittu á drómund einn í hafi ok lǫgðu til ix. skipum ok bǫrðusk við þá; en at lykðum lǫgðu þeir snekkjurnar undir drómundinn;

báru þá heiðnir menn ofan á þá bæði vápn ok grjót ok grýtur fullar af vellanda biki ok viðsmjǫrvi. Erlingr lá sínu skipi næst þeim, ok bar fyrir útan þat skipit vápnaburðinn heiðinna manna. Þá hjoggu þeir Erlingr raufar á drómundinum, sumar í kafi niðri, sumar uppi á borðunum, svá at þeir fóru þar inn; svá segir Þorbjǫrn Skakkaskáld í Erlingsdrápu:

218. Hjoggu øxar eggjum
ugglaust hvatir glugga
(því vas nent) á nýju
Norðmenn í kaf borði;
eyðendr sǫu yðrar
arnar hungrs á, jǫrnum,
vágfylvingi, vélar,
vígskǫrð ofan bǫrðuð.

Auðun rauði hét sá maðr, stafnbúi Erlings, er fyrst gekk upp á drómundinn; þeir unnu drómundinn ok drápu þar ógrynni manna, tóku þar ófamikit fé ok unnu þar fagran sigr. Rǫgnvaldr jarl ok Erlingr skakki kómu í þeiri ferð til Jórsala-landz ok út til árinnar Jórðánar; snøru þá aptr fyrst til Miklagarðz, létu þar eptir skip sín, fóru útan landveg ok heldu heilu ǫllu, þar til er þeir kómu í Nóreg, ok var þeira ferð allmjǫk lofuð. Þótti Erlingr nú miklu meiri maðr en áðr, hvártveggja af ferð sinni ok kvánfangi sínu; var hann ok spekingr at viti, auðigr ok ættstórr, snjallmæltr ok var mest hallr at allri vináttu til Inga þeira brœðra.

K. 18. Fœddr Hákon.

Sigurðr konungr reið at veizlum í Vík austr með hirð sína ok reið um bý þann, er ríkr maðr átti, er Símun hét; en er konungr reið gǫgnum býinn, þá heyrði í hús nǫkkut kveðandi svá fagra, at honum fanzk um mikit, ok reið til hússins ok sá þar inn, at þar stóð kona ein við kvern ok kvað við forkunnar fagrt, er hon mól. Konungr sté af hestinum ok gekk inn til konunnar ok lagðisk með henni; en er hann fór í brot, þá vissi Símun bóndi, hvat ørendi konungr hafði þannug; en hon hét Þóra ok var verkakona Símunar bónda. Síðan lét Símun varðveita kost hennar. En eptir þat ól sú kona barn, ok var sá sveinn nefndr Hákon ok kallaðr sonr Sigurðar konungs; fœddisk Hákon þar upp með Símuni Þorbergssyni ok Gunnhildi, konu hans. Fœddusk þar ok upp synir þeira Símunar, Ǫnundr ok Andréás, ok unnusk þeir Hákon mikit,, svá at þá skilði ekki nema hel.

K. 19. Frá Eysteini ok Hísings-búum.

Eysteinn konungr Haraldzson var staddr austr í Vík nær landzenda; hann var ósáttr við bœndr, Reni ok Hísings-búa;

gerðu þeir samnað at honum, en hann helt við þá orrostu ok hafði sigr. Þar heitir Leikberg, er þeir bǫrðusk; hann brendi ok mjǫk víða í Hísing. Síðan gengu bœndr til handa ok guldu gjǫld stór, en konungr tók gísla af þeim; svá segir Einarr Skúlason:

219. Víkverjum galt
(vas þannug halt)
gǫrræði gramr
gjǫfmildr ok framr;
flest fólk vas hrætt,
áðr fengi sætt,
en gísla tók
sás gjǫldin jók.

220. Vann siklingr sótt
við snarpa drótt
(leyfð es lýðum bær)
Leikbergi nær;
Renir flýðu ríkt;
ok reiddi slíkt,
ǫld festi auð,
sem ǫðlingr bauð.

K. 20. Herferð Eysteins konungs Haraldzsonar.

Lítlu síðarr byrjaði Eysteinn konungr ferð sína ór landi vestr um haf ok siglði til Kataness; hann spurði til Haraldz jarls Maddaðarsonar í Þórsá; hann lagði til með iii. smáskútur, ok kómu á þá óvara; en jarl hafði haft xxx. skip, ok á lxxx. manna. En er þeir váru óbúnir við, þá fengu þeir Eysteinn konungr þegar upgǫngu á skipit ok tóku hǫndum jarl ok hǫfðu með sér á skip; hann leysti sik út með iii. mǫrkum gullz, ok skilðusk þeir at svá búnu; svá segir Einarr Skúlason:

221. Váru (sogns) með (sára)
syni Maddaðar staddir
(mágrennir fremsk) manna
(máttigr) tigir átta;
þrimr skútum tók þreytir
þann jarl drasils hranna;
hraustr gaf hræskúfs nistir
hǫfuð sitt frǫmum jǫfri.

Eysteinn konungr siglði þaðan suðr fyrir austan Skotland ok lagði til kaupstaðar þess á Skotlandi, er heitir Apardjón, ok drap þar mart manna ok rænti staðinn; svá segir Einarr Skúlason:

222. Frétt hefk, at fell
(folk- brustu -svell),
jǫfurr eyddi frið,
Apardjónar lið.

Aðra orrostu átti hann suðr við Hjartapoll við riddaralið, ok kómu þeir á flótta; hruðu þeir skip nǫkkut þar; svá segir Einarr:

223. Beit buðlungs hjǫrr,
blóð fell á dǫrr,
hirð fylgðisk holl,
við Hjartapoll;
hugin gladdi heit,
hruðusk Engla beit,
(óx vitnis vín)
valbasta rín.

Þá helt hann enn suðr á England ok átti iii. orrostu við Hvítabý ok fekk sigr, en brendi býinn; svá segir Einarr:

224. Jók hilmir hjaldr,
þar vas hjǫrva galdr,
(hjósk hildar ský)
við Hvítabý;
ríkt lék við rǫnn,
(rauzk ylgjar tǫnn),
feksk fyrðum harmr,
fyriskógar garmr.

Eptir þat herjaði hann víða um England. Þá var Stefnir konungr á Englandi. Því næst átti Eysteinn konungr orrostu við Skarpasker við riddara nǫkkura; svá segir Einarr:

225. Drap dǫglingr gegn,
dreif strengjar regn,
við Skǫrpusker
skjaldkœnan her.

Þar næst barðisk hann í Pílavík ok fekk sigr; svá segir Einarr:

226. Rauð siklingr sverð,
sleit gylðis ferð
prútt Parta lík,
í Pílavík;
vann vísi alt,
fyr vestan salt
brandr gall í brún,
brent Langatún.

Þeir brendu þar Langatún, mikit þorp, ok segja menn, at sá býr hafi lítla upreist fengit síðan. Eptir þat fór Eysteinn konungr brot af Englandi ok um haustit aptr í Nóreg, ok rœddu menn um þessa ferð allmisjafnt.

K. 21. Frá Haraldzsonum.

Friðr góðr var í Nóregi ǫndurða daga sona Haraldz konungs, ok var þeira samþykki til nǫkkurrar hlítar, meðan it forna ráðuneyti þeira lifði, en þeir Ingi ok Sigurðr váru bernskir; hǫfðu þeir þá eina hirð báðir, en Eysteinn einn sér; var hann maðr fullroskinn at aldri. En er andat var fóstrneyti þeira Inga ok Sigurðar, Sáða-Gyrðr Bárðarson, Ámundi Gyrðarson, Þjóstólfr Álason, Óttarr birtingr, Ǫgmundr sviptir ok Ǫgmundr dengir, bróðir Erlings skakka, — lítils þótti vert um Erling, meðan Ǫgmundr lifði —, síðan skilðu þeir hirð sína Ingi ok Sigurðr, ok réð þá til fulltings við Inga konung Grégóríús, sonr Dags Eilífssonar ok Ragnhildar, dóttur Skopta Ǫgmundarsonar. Grégóríús hafði auð fjár, ok var sjálfr inn mesti skǫrungr; gerðisk hann forstjóri fyrir landráðum með Inga konungi, en konungr veitti honum at taka af sinni eign slíkt er hann vildi. Sigurðr konungr gerðisk ofstopamaðr mikill ok óeirinn um alla hluti, þegar er hann óx upp, ok svá þeir Eysteinn báðir, ok var þat nǫkkuru nærr sanni, er Eysteinn var, en hann var allra fégjarnastr ok sínkastr. Sigurðr konungr gerðisk

maðr mikill ok sterkr, vaskligr maðr sýnum, jarpr á hár, munnljótr, ok vel at ǫðrum andlitsskǫpum; allra manna var hann snjallastr ok gǫrvastr í máli; þess getr Einarr Skúlason:

227. Snild berr, snarpa elda
sárflóðs þess 's rýðr blóði,
(gefit hefr goð sjalfr jǫfri
gagn) Sigurðar magni;
svá 's, ef Rauma ræsir
reiðorðr tǫlur greiðir,
(rausn vinnr gramr) sem gumnar
(glaðmæltr) þegi aðrir.

K. 22.

Eysteinn konungr var svartr maðr ok døkklitaðr, heldr hár meðalmaðr, vitr maðr ok skynsamr; en þat dró mest ríki undan honum, er hann var sínkr ok fégjarn. Hann átti Rǫgnu, dóttur Níkolás mása. Ingi konungr var manna fegrstr í andliti, hann hafði gult hár ok heldr þunt, ok hrǫkk mjǫk; lítill var hans upvǫxtr, ok tregliga mátti hann ganga einn samt, svá var visinn annarr fótrinn, en knýttr var hann á herðum ok á bringu; hann var blíðmæltr ok dæll vinum sínum, ǫrr af fé, ok lét mjǫk hǫfðingja ráða með sér landráðum, vinsæll við alþýðu, ok dró þat alt saman mjǫk undir hann ríki ok fjǫlmenni. Brígiða hét dóttir Haraldz konungs gilla; hon var gipt fyrst Inga Hallsteinssyni Svía-konungi, en síðan Karli jarli Sónasyni, en þá Magnúsi Svía-konungi; þeir Ingi konungr Haraldzson váru sammœðra. Síðarst átti hana Birgir jarl Brosa; þau áttu iiii. sonu, einn Philippús jarl, ii. Knútr jarl, iii. Fólki, iiii. Magnús; dœtr þeira Ingigerðr, er átti Sørkvir konungr; þeira sonr Jón konungr; ǫnnur Kristín, iii. Margrét. Mária hét ǫnnur dóttir Haraldz gilla; hana átti Símun skálpr, sonr Hallkels húks; Níkolás hét sonr þeira. Margrét hét in iii. dóttir Haraldz gilla; hana átti Jón Hallkelsson, bróðir Símunar. Nú gerðisk mart þess í með þeim brœðrum, er til sundrþykkis var, en ek mun þó hins eins geta, er mér þykkir mestum tíðendum sætt hafa.

K. 23. Níkolás karðináli kom til landz.

Níkolás karðináli af Rúmaborg kom í Nóreg á dǫgum þeira Haraldzsona, ok hafði pávinn hann sent í Nóreg. En karðinálinn hafði reiði á þeim Sigurði ok Eysteini, ok urðu þeir at ganga til sættar við hann, en hann var afarvel sáttr við Inga ok kallaði hann son sinn. En er þeir váru allir sáttir við hann, veitti hann þeim at vígja Jón Birgisson til erkibyskups í Þrándheimi ok fekk honum klæði þat, er pallíum heitir, ok mælti svá, at erki-

byskupsstóll skyldi vera í Niðarósi at Kristskirkju, þar er Óláfr konungr inn helgi hvílir, en áðr hǫfðu ljóðbyskupar einir verit í Nóregi. Karðínálinn kom því við, at engi maðr skyldi með vápnum fara í kaupstǫðum at ósekju, nema xii. menn þeir, er fylgð áttu með konungi. Hann bœtti at mǫrgu sið manna í Nóregi, meðan hann var þar í landi. Eigi hefir sá maðr komit í Nóreg útlendr, er allir menn mæti jafnmikils eða jafnmiklu mætti ráða við alþýðu sem hann. Hann fór suðr síðan með miklar vingjafir ok lézk ofvalt mundu vera inn mesti vinr Norðmanna. En er hann kom suðr til Rúmaborgar, þá andaðisk bráðliga pávinn, sá er áðr var, en allr Rúmaborgar-lýðr vildi taka Níkolaúm til páva; þá var hann vígðr til páva með nafni Adríánús. Svá segja þeir menn, er um hans daga kómu til Rúmaborgar, at aldri átti hann svá skylt ørendi við aðra menn, at eigi mælti hann við Norðmenn fyrst ofvalt, er þeir vildu hafa mál hans. Hann var eigi lengi pávi, ok er hann kallaðr heilagr.

K. 24. Jartegnir Óláfs konungs.

Á dǫgum þeira sona Haraldz gilla varð atburðr, at maðr er Haldórr nefndr, er varð fyrir Vinðum, ok tóku þeir hann ok veittu honum meizlur, skáru kverkrnar ok drógu þar út tunguna ok skáru af í tungurótunum. Síðan sótti hann til ins helga Óláfs konungs, rendi hugnum fastliga til þess helga mannz ok bað mjǫk grátandi Óláf konung ljá sér máls ok heilsu. Því næst fekk hann mál ok miskunn af þessum góða konungi ok gerðisk þegar hans þjónostumaðr um alla sína lífdaga ok varð dýrligr maðr ok trúfastr. Þessi jartegn varð hálfum mánuði fyrir Óláfsmessu ina síðarri, á þeim degi, er Níkolás karðínáli varð landfastr.

K. 25. Jartegnir Óláfs konungs við Ríkarð prest.

Brœðr ii. váru á Uplǫndum, kynstórir menn ok fjáðir vel, synir Gothorms grábarðz, Einarr ok Andrés, móðurbrœðr Sigurðar konungs Haraldzsonar, áttu þar óðal ok eignir allar. Systur áttu þeir fríða heldr at yfirsýn, en eigi þó til forsjálá við vándra manna orði, sem síðan reyndisk. Hafði hon blíðlæti mikit við prest einn enskan, er Ríkarðr hét, er þar var heimilisvistum með brœðrum hennar, ok gerði hon honum mart í vilð ok opt mikit gagn fyrir sakir góðvilja. Þat bar eigi betr at, en um konu þá fór ok flaug ferligt orð; síðan er þat var á

málreið komit, þá hugðu þat allir menn á hendr prestinum ok svá brœðr hennar; þegar þeir urðu þess varir, þá létu þeir hann líkligstan til fyrir alþýðu í þeiri miklu blíðu, er þeira varð á meðal. Varð þeim síðan mikill ófarnaðr, sem eigi var ørvænt, er þeir þǫgðu um leyndri vél ok létu ekki á sér finna. En um dag nǫkkurn kǫlluðu þeir prestinn til sín; hann varði enskis af þeim nema góðs eins; teygðu hann heiman með sér ok kváðusk fara skyldu í annat herað at sýsla þar nǫkkut, þat er þeir þurptu, ok báðu hann fylgja sjer; hǫfðu með sér heimamann sinn, er vissi þessi ráð með þeim. Fóru þeir á skipi eptir vatni því, er Rǫnd heitir, ok fram með vatsstrǫndinni ok lendu við nes þat, er Skiptisandr heitir; þeir gengu þar á land upp ok léku stund nǫkkura. Þá fóru þeir í nǫkkurn leyndan stað, þá báðu þeir verkmanninn ljósta hann øxarhamarshǫgg. Hann sló prest, svá at hann lá í svíma; en er hann vitkaðisk, mælti hann: »hvi skal nú svá hart við mik leika?«. Þeir svǫruðu: »þótt engi segi þér, þá skaltu nú finna, hvat þú hefir gǫrt« — báru síðan sakir á hendr honum. Hann synjaði ok mælti, bað guð skipta milli þeira ok inn helga Óláf konung. Síðan brutu þeir sundr fótlegg hans; þá drógu þeir hann milli sín til skógar ok bundu hendr hans á bak aptr; síðan lǫgðu þeir strengi at hǫfði honum ok þilju undir herðar ok hǫfuðit ok settu í sneril ok snøru at strenginn. Þá tók Einarr hæl ok setti á augat presti, ok þjónn hans stóð yfir ok laust á með øxi ok hleypði út auganu, svá at þegar stǫkk niðr á kampinn; en þá setti hann hælinn á annat augat ok mælti við þjóninn: »ljóstu mun kyrrara«. Hann gerði svá; þá skauzk hællinn af augasteininum ok sleit frá honum hvarminn. Síðan tók Einarr hvarminn með hendi sinni ok helt af upp ok sá, at augasteinninn var þar. Þá setti hann hælinn við kinnina út, en þjónninn laust þá, ok sprakk augasteinninn á kinnarbeinit niðr, þar er þat var hæst. Síðan opnuðu þeir munn hans ok tóku tunguna ok drógu út ok skáru af, en síðan leystu þeir hendr hans ok hǫfuð. Þegar er hann vitkaðisk, þá varð honum þat fyrir, at hann lagði augasteinana upp við brýnnar í stað sinn ok helt hann þar at báðum hǫndum, sem hann mátti; en þá báru þeir hann til skips ok fóru til bœjar þess, er heitir á Sæheimruð, ok lendu þar; þeir sendu mann til bœjarins at segja, at prestr lá þar at skipi á strǫndu. Meðan sá maðr var upp farinn, er sendr var, þá spurðu þeir, ef prestr mætti mæla, en hann blaðraði tungunni ok vildi við leita at mæla. Þá mælti

Einarr við bróður sinn: »ef hann réttisk við ok grœr fyrir tungustúfinn, þá kømr mér þat í hug, at hann myni mæla«. Síðan klípðu þeir tungustúfinn með tǫng ok toguðu ok skáru tysvar þaðan frá ok í tungurótunum it þriðja sinn ok létu hann þar liggja hálfdauðan. Húsfreyja þar á bœnum var fatœk, en þó fór hon þegar ok dóttir hennar með henni ok báru hann heim til húss í mǫtlum sínum; síðan fóru þær eptir presti; en er hann kom þangat, þá batt hann sár hans ǫll, ok leituðu þau honum hœgenda, slíkra sem þau máttu. Hann lá þá, inn sári prestr, aumliga búinn, vilnaðisk jafnan guðs miskunnar ok tortryggði þat aldri, bað guð mállauss með hugrenningum ok sútfullu hjarta, því ǫllu traustara, er hann var sjúkari, ok rendi huginum til þess milda konungs, Óláfs ins helga, guðs dýrlings, ok hafði hann áðr heyrt mart sagt frá hans dýrðarverkum ok trúði því ǫllu hvatara á hann af ǫllu hjarta til allrar hjálpar í sínum nauðum. En er hann lá þar lami at ǫllu megni numinn, þá grét hann sárliga ok stunði, bað með sáru brjósti þann dýrling, Óláf konung, duga sér. En eptir miðja nótt þá sofnaði prestr inn sári; þá þóttisk hann sjá mann gǫfugligan koma til sín ok mæla við sik: »illa ertu nú leikinn, Ríkarðr félagi; sé ek, at eigi er nú máttrinn mikill«. Hann þóttisk sanna þat. Þá mælti sá við hann: »miskunnar ertu þurfi«. Prestr segir: »ek þyrpta miskunnar guðs almáttigs ok ins helga Óláfs konungs«. Hann segir: »þú skalt hafa ok«. Því næst tók hann tungustúfinn ok heimti svá hart, at prestinum varð sárt við; því næst strauk hann hendi sinni um augu honum ok um bein, svá um aðra limi, er sárir váru. Þá spurði prestrinn, hverr þar væri. Hann leit við honum ok mælti: »Óláfr er hér norðan ór Þrándheimi« — en síðan hvarf hann í brot, en prestr vaknaði alheill ok þegar tók hann at mæla — »sæll em ek, segir hann, guði þǫkk ok inum helga Óláfi konungi; hann hefir grœddan mik. En svá hǫrmuliga sem ek var áðr leikinn« — svá bráðar bœtr fekk hann allrar þeirar óhamingju, ok svá þótti honum, sem hann hefði hvárki orðit sárr né sjúkr, tungan heil, augun bæði i lag komin, beinbrotin gróin ok ǫll ǫnnur sár gróin eða verklaus, fengit ina beztu heilsu, en til jarteina var, at augu hans hǫfðu verit út stungin, þá grøri ǫrr hvítt á hvarmi hvárum tveggja, til þess at sjá mætti dýrð þess ins gǫfga konungs at þeim manni, er svá var aumliga búinn.

K. 26. Ingi konungr ok Sigurðr konungr áttu þing í Hólmi.

Eysteinn ok Sigurðr hǫfðu verit ósáttir fyrir þá sǫk, at Sigurðr konungr hafði vegit hirðmann Eysteins konungs, Harald inn víkverska, er hús átti í Bjǫrgyn, ok annan Jón prest tábarð, son Bjarna Sigurðarsonar. Fyrir þá sǫk lǫgðu þeir með sér sættarstefnu um vetrinn á Uplǫndum. Þeir sátu lengi ii. á máli, en þat kom upp ór hjali þeira, at þeir skyldu hittask í Bjǫrgyn allir brœðr eptir um sumarit; þat fylgði því máli, at þeir vildu, at Ingi konungr hefði bú ii. eða iii. ok svá mikil ǫnnur auðœfi, at hann hefði xxx. manna með sér, ok lézk þykkja hann eigi hafa heilsu til at vera konungr. Ingi ok Grégóríús spurðu þessi tíðendi ok fóru til Bjǫrgynjar ok fjǫlmentu mjǫk. Sigurðr kom lítlu síðarr, ok hafði hann lið sýnu minna. Þá hǫfðu þeir Ingi ok Sigurðr verit xix. vetr konungar yfir Nóregi. Eysteinn var seinni austan ór Víkinni en þeir norðan. Þá lét Ingi konungr blása til þings í Hólm, ok koma þeir þar Sigurðr ok Ingi konungr ok fjǫlmenni mikit. Grégóríús hafði ii. skip, ok vel lxxxx. manna, er hann fekk allar vistir; hann helt betr húskarla sína en aðrir menn lendir, þvíat hann drakk aldri svá í skytningum, at eigi drykki húskarlar hans allir með honum. Hann gekk með hjálm gullroðinn á þingit, ok alt hans lið var hjálmat. Ingi konungr stóð upp ok segir mǫnnum frá, hvat hann hafði spurt, hvernug brœðr hans vildu við hann skipa, ok bað sér liðs, en alþýða manna gerði góðan róm at máli hans ok létusk honum vilja fylgja.

K. 27. Frá Grégóríó Dagssyni.

Þá stóð Sigurðr konungr upp ok talar, segir þat ósatt, er Ingi kendi þeim, kvað Grégóríúm slíkt upp setja, ok kvað eigi skyldu langt til, at sá fundr þeira skyldi verða, ef hann mætti ráða, at hann myndi steypa hjálminum þeim inum gullroðna, ok lauk svá sínu máli, at hann kvað þá eigi lengi ganga báða. Grégóríús svarar, kvazk þat ætla, at hann þyrpti lítt at fýsask þess, ok lézk við því búinn. Fám dǫgum síðarr var veginn húskarl Grégóríí úti á stræti, ok vá húskarl Sigurðar konungs. Þá vildi Grégóríús ganga at þeim Sigurði konungi, en Ingi konungr latti ok mart annarra manna. En er Ingiríðr, móðir Inga konungs, gekk frá aptansǫng, þá kom hon at, þar er veginn var Sigurðr skrúðhyrna; hann var hirðmaðr Inga konungs ok

var gamall ok hafði mǫrgum konungum á hǫndum verit; en þeir hǫfðu vegit hann menn Sigurðar konungs, Hallvarðr Gunnarsson ok Sigurðr, sonr Eysteins trafala, ok kendu menn ráðin Sigurði konungi. Þá gekk hon þegar til Inga konungs ok segir honum, kvað hann lengi mundu lítinn konung, ef hann vildi ekki at fœrask, þótt hirðmenn hans væri drepnir, annarr at ǫðrum, svá sem svín. Konungr reiddisk við átǫlur hennar, ok er þau hnipðusk við, kom Grégóríús inn gangandi, hjálmaðr ok brynjaðr, bað konung eigi reiðask, kvað hana satt mæla — »en ek em hér kominn til liðs við þik, ef þú vilt veita Sigurði konungi atgǫngu, ok hér er meirr en c. manna út í garðinum, húskarla minna, hjálmaðir ok brynjaðir, ok munu vér þaðan at þeim sœkja, er ǫðrum þykkir verst«. En flestir lǫttu ok kváðu Sigurð mundu vilja bœta óhapp sitt. En er hann sá, at letjask myndi, mælti Grégóríús við Inga konung: »svá bleðja þeir af þér, drápu minn húskarl fyrir skǫmmu, en nú hirðmann þinn, en þeir mundu vilja veiða mik eða annan lendan mann, þann er þeim þykkir þér mest afnám at vera, en þeir sjá, at þú fœrisk ekki at, en taka þik af konungdóminum, eptir þat er vinir þínir eru teknir. Nú hverngan veg sem aðrir lendir menn þínir vilja, þá vil ek eigi bíða nauthǫggsins, ok skulu vit Sigurðr kaupa saman þessa nótt, at því kaupi, sem þá má verða; en þat er bæði, at þú ert illa at tekinn fyrir vanheilsu sakir, enda ætla ek lítinn viljann at halda vini þína; en ek em nú albúinn at ganga til fundar við Sigurð heðan, þvíat hér er merki mitt úti«. Ingi konungr stóð upp ok kallaði til klæða sinna, bað hvern mann búask, er honum vildi fylgja, ok kvað ekki tjá at letja sik, lézk lengi hafa undan ært, lét þá verða sverfa til stáls með þeim.

K. 28. Fall Sigurðar konungs.

Sigurðr konungr drakk í garði Sigríðar sætu ok bjósk við ok ætlaði, at ekki myndi af atgǫngunni verða. Síðan gengu þeir at garðinum, Ingi konungr ofan frá smiðabúðum, Árni konungsmágr útan frá Sandbrú, Áslákr Erlendzson ór garði sínum, en Grégóríús af strætinu, ok þótti þaðan verst. Þeir Sigurðr skutu mjǫk ór loptgluggum ok brutu ofna ok báru grjótit á þá. Þeir Grégóríús brutu upp garðzhliðit, ok fell þar Einarr, sonr Laxapáls, í hliðinu af liði Sigurðar konungs ok Hallvarðr Gunnarsson; hann var skotinn í loptit inn, ok harmaði hann engi maðr. Þeir hjoggu húsin, ok gekk lið Sigurðar af hendi

honum til griða. Þá gekk Sigurðr á loptit eitt ok vildi beiða sér hljóðs, en hann hafði gullroðinn skjǫld, ok kendu menn hann ok vildu eigi hlýða honum; menn skutu at honum, svá sem í drífu sæi, ok mátti hann eigi þar vera. En þá er liðit var gengit af hendi honum ok menn hjoggu húsit mjǫk, þá gekk hann út, Þórðr húsfreyja með honum, hirðmaðr hans, víkverskr maðr, ok vildu þannug, sem Ingi konungr var fyrir, ok kallaði Sigurðr á Inga, bróður sinn, at hann skyldi selja honum grið; en þeir váru þegar hǫggnir báðir, Þórðr húsfreyja með orðlofi miklu. Þar fell mart manna, þótt ek nefna fátt, af liði Sigurðar, ok svá af Inga liði, en iv. menn af Grégóríús liði ok svá þeir, er með hvárigum váru, ok urðu þeir fyrir skotum á bryggjum niðri eða á skipum úti. Þeir bǫrðusk xiiii. nóttum fyrir Jónsmessu baptista, en þat var fǫstudagr. Sigurðr konungr var jarðaðr at Kristskirkju inni fornu í Hólmi út. Ingi konungr gaf Grégóríó skip þat, er Sigurðr konungr hafði átt. En tveim nóttum eða þrimr síðarr kom Eysteinn konungr austan með xxx. skipa ok hafði þar Hákon bróðurson sinn í ferð með sér ok fór eigi til Bjǫrgynjar ok dvalðisk í Flóruvágum, en menn fóru í meðal ok vildu sætta þá; en Grégóríús vildi, at þeir legði út at þeim, ok kvað eigi síðarr betra, kvazk hann mundu vera hǫfðingi at því — »en þú, konungr, far eigi; er nú eigi vant liðs til«. En margir lǫttu, ok tóksk af því eigi ferðin. Eysteinn konungr fór austr í Víkina, en Ingi konungr norðr í Þrándheim, ok váru þeir þá sáttir at kalla ok hittusk eigi sjálfir.

K. 29. Frá Grégóríó Dagssyni.

Grégóríús Dagsson fór austr lítlu síðarr en Eysteinn konungr ok var uppi á Hǫfundi á Bratsbergi at búi sínu. Eysteinn konungr var inn í Ósló ok lét draga skip sín meirr en ii. vikur sjávar at ísi, þvíat íslǫg váru mikil inn í Víkinni. Hann fór upp á Hǫfund ok vildi taka Grégóríúm, en hann varð varr við ok fór undan upp á Þelamǫrk með xc. manna ok þar norðr um fjall ok kom ofan í Harðangri ok fór síðan í Eðni til Stuðlu; þar átti Erlingr skakki bú, en hann var farinn norðr til Bjǫrgynjar, en Kristín, kona hans, dóttir Sigurðar konungs, var heima ok bauð Grégóríó slíkt, er hann vildi hafa þaðan. Fekk Grégóríús þar góðar viðtǫkur; hann hafði langskip þaðan, er Erlingr átti, ok alt þat, er hann þurpti. Grégóríús þakkaði henni vel ok lét henni hafa orðit stórmannliga, sem ván var at.

Þeir fóru síðan til Bjǫrgynjar ok funnu Erling, ok þótti honum hon vel hafa gǫrt.

K. 30. Sætt Inga konungs ok Eysteins konungs.

Síðan fór Grégóríús Dagsson norðr til kaupangs ok kom þar fyrir jól. Ingi konungr varð inn fegnasti honum ok bað hann hafa slíkt alt af sinni eign, sem hann vildi. Eysteinn konungr brendi bœ Grégóríí ok hjó búit; en naust þau, er Eysteinn konungr inn ellri hafði gera látit norðr í kaupangi, er mestar gørsimar váru, þá váru brend um vetrinn ok skip góð með, er Ingi konungr átti, ok var þat verk it óvinsælsta, en ráðin váru kend Eysteini konungi ok Philippó Gyrðarsyni, fóstbróður Sigurðar konungs. Um sumarit eptir fór Ingi norðan ok gerðisk inn fjǫlmennasti, en Eysteinn konungr austan, ok samnaði hann sér ok liði. Þeir hittusk í Seleyjum fyrir norðan Líðandisnes, ok var Ingi konungr miklu fjǫlmennari; var við sjálft, at þeir mundu berjask. Þeir sættusk, ok varð þat at sætt, at Eysteinn skyldi festa, at gjalda hálfan v. tøg marka gullz; skyldi Ingi konungr hafa xxx. marka fyrir þat, er Eysteinn hafði ráðit skipabrunanum ok svá naustanna, en þá skyldi Philippús vera útlagr ok svá þeir allir, er at brennunni hǫfðu verit, þar er skipin váru brend; þeir menn skyldu ok vera útlagir, er sannir váru at áverkum við Sigurð konung, þvíat Eysteinn konungr kendi þat Inga konungi, at hann heldi þá menn; en Grégóríús skyldi hafa xv. merkr fyrir þat, er Eysteinn konungr brendi upp fyrir honum. Eysteini konungi líkaði illa ok þótti nauðungarsætt vera. Ingi konungr fór austr í Vík frá stefnunni, en Eysteinn norðr í Þrándheim. Síðan var Ingi konungr í Víkinni, en Eysteinn konungr norðr, ok hittusk þeir ekki; en þau ein fóru orð í milli, er ekki váru til sætta, ok svá lét hvártveggi drepa vini annars, ok varð ekki af fégjaldinu af Eysteins hendi; kendi ok hvárr ǫðrum, at ekki heldi þat ,er mælt var. Ingi konungr ok þeir Grégóríús spǫnðu mjǫk lið undan Eysteini konungi, Bárð standala Brynjólfsson ok Símun skálp, son Hallkels húks, ok mart annat lendra manna, Haldór Brynjólfsson ok Jón Hallkelsson.

K. 31. Frá Inga konungi ok Eysteini.

Þá er liðnir váru ii. vetr frá falli Sigurðar konungs, drógu konungar her saman, Ingi austan ór landi ok fekk hann lxxx.

skipa, en Eysteinn konungr norðan ok fekk hálfan v. tøg skipa. Þá hafði hann dreka inn mikla, er Eysteinn konungr Magnússon hafði látit gera, ok hǫfðu þeir allfrítt lið ok mikit. Ingi konungr lá skipum sínum suðr við Mostr, en Eysteinn konungr lítlu norðarr í Grœningasundi. Eysteinn sendi suðr til Inga Áslák unga Jónsson ok Árna sturlu Sæbjarnarson; þeir hǫfðu eitt skip. En er Inga menn kendu þá, lǫgðu þeir at þeim ok drápu mart manna af þeim, tóku skipit ok alt þat, er á var, ok hvert fat þeira. En Áslákr ok Árni ok nǫkkurir menn með þeim kómusk á land upp ok fóru til fundar við Eystein konung ok segja honum, hvernug Ingi konungr hefði fagnat þeim. Eysteinn konungr hafði þá húsþing ok segir mǫnnum, hvern ófrið þeir Ingi vildu gera, ok bað liðsmenn, at þeir skyldu honum fylgja — »ok hǫfum vér lið svá mikit ok gott, at ek vil hvergi undan flýja, ef þér vilið fylgja mér«. En engi varð rómr at máli hans. Hallkell húkr var þar, en synir hans báðir með Inga, Símun ok Jón. Hallkell svaraði, svá at mjǫk margir heyrðu: »fylgi gullkistur þínar þér nú ok veri land þitt«.

K. 32. Dráp Eysteins konungs.

Um nóttina eptir røru þeir í brot mǫrgum skipum á laun, sumir til lags við Inga konung, sumir til Bjǫrgynjar, sumir í Fjǫrðu inn. En at morni, er lýst var, þá var konungr x skipum einum eptir; þá lét hann þar eptir dreka inn mikla, þvíat hann var þungr undir árum, ok fleiri skipin, ok hjoggu drekann mjǫk, ok svá hjoggu þeir niðr mungát sitt ok alt þat, er þeir máttu eigi með sér hafa, spiltu þeir. Eysteinn konungr gekk á skip Endriða Jónssonar mǫrnefs, ok fóru þeir norðr ok inn í Sogn ok þaðan it øfra austr til Víkr. Ingi konungr tók skipin ok fór austr it ýtra í Víkina. En fyrir austan Fold þá var þar Eysteinn ok hafði nær ddcc. manna. Þá sá þeir skipalið Inga konungs ok þóttusk eigi lið við hafa ok hljópu á skóg undan; þá flýði á sinn veg hvat, svá at konungr var við annan mann. Þeir Ingi urðu varir við farar Eysteins ok svá þat, at hann var fámeðr; þeir fóru at leita hans. Símun skálpr hitti hann, er hann gekk undan hrísrunni einum at þeim. Símun heilsaði honum — »heill lávarðr« segir hann. Konungr segir: »vetka ek nema þú þykkisk nú minn lávarðr« segir hann. »Er nú sem gerisk« segir Símun. Konungr bað, at hann skyldi honum undan skjóta, kvað honum þat byrja — »þvíat lengi hefir með okr vel verit, þótt nú sé annan veg«.

Símun kvað þá ekki mundu af því verða. Konungr bað, at hann skyldi hlýða messu áðr, ok þat var. Síðan lagðisk hann niðr á grúfu ok breiddi hendr frá sér út ok bað sik hǫggva í kross á milli herðanna, kvað þá skyldu reyna, hvárt hann myndi þola járn eða eigi, sem þeir hǫfðu sagt lagsmenn Inga. Símun mælti við þann, er hǫggva skyldi, bað hann til ráða, kvað konung hølzti lengi hafa kropit þar um lyng; hann var þá hǫggvinn ok þótti verða við prúðliga. Lík hans var flutt til Fors, en fyrir sunnan kirkju undir brekkunni var lík hans nátsætt. Eysteinn konungr var jarðaðr at Forskirkju, ok er leg hans á miðju kirkjugólfi ok breiddr yfir kǫgurr, ok kalla menn hann helgan. Þar sem hann var hǫggvinn ok blóð hans kom á jǫrð, spratt upp brunnr, en annarr þar undir brekkunni, sem lík hans var náttsætt; af hváru tveggja því vatni þykkjask margir menn bót hafa fengit. Þat er sǫgn Víkverja, at margar jartegnir yrði at leiði Eysteins konungs, áðr óvinir hans steypði á leiðit hundzsoði. Símun skálpr var it mesta óþokkaðr af verki þessu, ok var þat alþýðumál, en sumir segja, þá er Eysteinn konungr var handtekinn, at Símun sendi mann til fundar við Inga konung, en konungr bað Eystein eigi koma í augsýn sér; svá hefir Sverrir konungr rita látit, en þannug segir Einarr Skúlason:

228. Mun, sás morði vanðisk
margillr ok sveik stilli,
síð af slíkum rǫ́ðum
Símun skalpr of hjalpask.

Uphaf Hákonar herðibreiðs.

K. 1.

Hákon konungr, sonr Sigurðar konungs, var tekinn til hǫfðingja yfir flokk þann, er áðr hafði fylgt Eysteini konungi, ok gáfu flokksmenn honum konungsnafn; þá var hann x. vetra. Þar váru þá með honum Sigurðr, sonr Hallvarðz hǫldz af Reyri, ok þeir Andréás ok Ǫnundr, fóstbrœðr Hákonar, Símunarsynir, ok mart annarra hǫfðingja ok vina Eysteins konungs ok Sigurðar konungs. Þeir fóru fyrst upp á Gautland. Ingi konungr kastaði sinni eigu á þat alt, er þeir áttu í Nóregi, ok gerði þá útlaga. Ingi konungr fór norðr í Víkina ok var þar, en stundum norðr í landi. Grégóríús var í Konungahellu við háskann ok varði þar landit.

K. 2. Frá Grégóríó Dagssyni.

Eptir um sumarit kómu þeir Hákon ofan af Gautlandi ok fóru til Konungahellu ok hǫfðu allmikit lið ok frítt. Grégóríús var þar í býnum ok stefndi þing fjǫlment við bœndr ok býjarmenn ok krafði sér liðs; honum þóttu menn lítt rœma ok lézk hann illa trúa þeim. Hann fór í brot tveim skipum ok inn í Víkina ok var allóglaðr; hann ætlaði til fundar við Inga konung; hann hafði spurt, at Ingi konungr fór við her mikinn norðan um Víkina. En er Grégóríús var skamt norðr kominn, þá mœtti hann þeim Símuni skálp ok Haldóri Brynjólfssyni ok Gyrði Ámundasyni, fóstbróður Inga konungs. Grégóríús varð þeim feginn mjǫk; hann hvarf þá aptr, ok þeir allir samt, ok hǫfðu xi. skip. En er þeir røru upp til Konungahellu, þá hǫfðu þeir Hákon þing fyrir útan býinn ok sá fǫr þeira. Þá mælti Sigurðr af Reyri: »nú er Grégóríús feigr, er hann ferr í hendr oss með fá liði«. Grégóríús lagði at landi gagnvart býnum, ok vildi bíða Inga konungs, þvíat hans var ván, en hann kom

eigi. Hákon konungr bjósk við í býnum ok lét Þorljót skaufuskalla vera hǫfðingja í liði því, er var á kaupskipum þeim, er flutu fyrir bœnum, hann var víkingr ok ránsmaðr; en Hákon ok Sigurðr ok allr herrinn var í býnum ok fylkðu á bryggjunum. Allir menn hǫfðu þar gengit undir Hákon.

K. 3. Flótti Hákonar.

Þeir Grégóríús røru upp eptir ánni ok létu hefja skipin ofan fyrir straumi at þeim Þorljóti. Þeir skutusk á um hríð, þar til er Þorljótr hljóp fyrir borð ok hans félagar, váru sumir drepnir, en sumir kómusk á land. Þá røru þeir Grégóríús at bryggjum, ok þegar lét Grégóríús skjóta upp bryggjum af sínu skipi undir fœtr þeim Hákonar mǫnnum. Þá fell sá maðr, er merki hans bar, er hann ætlaði til upgǫngu; þá kvaddi Grégóríús til at taka upp merkit Hall, son Auðunar Hallzsonar; hann gerði svá ok bar síðan merkit upp á bryggjur, en Grégóríús gekk þegar eptir honum ok skaut skildi fram yfir hǫfuð honum. En þegar er Grégóríús kom á bryggjurnar ok Hákonar menn kendu hann, þá hopuðu þeir, ok gafsk rúmit þegar ii. vega. En er fleira kom liðit upp af skipum, þá sótti Grégóríús ok hans menn fram, en Hákonar menn hopuðu fyrst ok runnu því næst upp í býinn, en þeir Grégóríús fylgðu þeim ok ráku þá tysvar upp ór bœnum ok drápu mart. Engi var fǫr skǫruligri en sú at máli manna, er Grégóríús fór, fyrir því at Hákon hafði meirr en xl. hundraða manna, en Grégóríús eigi ǫll cccc. Þá mælti Grégóríús við Hall Auðunarson eptir orrostu: »margir menn þykki mér mjúkari í sóknum en þér Íslendingar, þvíat þér eruð óvanari en vér Nóregsmenn, en engir þykkja mér vápndjarfari en þér«. Þá kom Ingi lítlu síðarr ok lét drepa marga menn, þá er við Hákoni hǫfðu tekit, en suma lét hann fé gjalda, en hann brendi býi fyrir sumum, en suma rak hann ór landi ok gerði þeim mart ilt. Hákon fór um vetrinn it øfra norðr í Þrándheim ok kom fyrir páskir, ok tóku Þrœndir hann þar til konungs at hafa fǫðurleifð sína, þriðjung Nóregs við Inga konung. Ingi var í Víkinni ok Grégóríús, ok vildi Grégóríús fara norðr at þeim, en margir lǫttu, ok varð ekki ór á þeim vetri.

K. 4. Dráp Gyrðar ok Hávarðz.

Hákon fór norðan um várit ok hafði nær xxx. skipa. Víkverjar fóru af liði Hákonar með viii. skipum ok herjuðu á

Mœri hvára tveggju. Engi maðr munði fyrr herjat hafa verit milli kaupanganna. Jón, sonr Hallkels húks, samnaði bóndaliði ok fór at þeim ok tók Kolbein óða ok drap hvert barn af skipi hans; síðan leitaði hann hinna ok hitti þá við vii. skipum, ok bǫrðusk þeir, en Hallkell, faðir hans, gerði eigi fara til móts við hann, sem þeir hǫfðu mælt; þar fell mart bónda góðra, ok varð sárr sjálfr. Hákon fór suðr til Bjǫrgynjar með liði sínu, ok er þeir kómu til Stjórnveltu, spurðu þeir, at Ingi konungr var áðr austan kominn fyrir fám nóttum ok Grégóríús til Bjǫrgynjar, ok þorðu þeir þá eigi þannug at halda. Þeir siglðu suðr um Bjǫrgyn it ýtra ok hittu þá iii. skipum lagsmenn Inga konungs, er seinni hǫfðu orðit austan. Þar var Gyrðr Ámundason, fóstbróðir Inga konungs, — hann átti Gyríði, systur Grégóríús, — en annarr Gyrðr lǫgmaðr Gunnhildarson, iii. Hávarðr klíningr. En Hákon lét drepa Gyrð Ámundason ok annan Hávarð klíning, en hann hafði Gyrð lǫgmann með sér ok fór austr í Víkina.

K. 5. Frá ráða-gørðum.

En er Ingi konungr spurði þat, þá fór hann austr eptir þeim; þeir hittusk austr í Elfi. Ingi konungr lagði upp í ána eptir inni nørðri kvísl ok gerði njósn fyrir sér um þá Hákon; en Ingi konungr lagði at landi út við Hísing ok beið þar njósnarinnar; ok er njósnarmenn kómu aptr, þá gengu þeir til konungs ok segja, at þeir hefði sét lið Hákonar konungs ok alla skipan þeira, segja, at þeir lágu uppi við stikin ok hǫfðu tengt skutstafna sína upp í stikin; — »þeir hafa ii. austrfararknǫrru ok hafa þá lagt ýzt skipanna«; á knǫrrunum váru húnkastalar, ok svá frammi í stafni á báðum. En er þetta spurði konungr, hvern viðbúnað þeir hǫfðu, þá lét hann blása til húsþings ǫllu liðinu; en er þings var kvatt ok sett, þá leitar konungr ráðs við lið sitt ok kveðr Grégóríús Dagsson ok Erling skakka, mág sinn, ok aðra lenda menn ok skipstjórnarmenn ok segir allan umbúnað þeira Hákonar manna . Grégóríús svaraði fyrst ok birti sinn vilja, segir svá: »fundir várir Hákonar hafa at borizk nǫkkurum sinnum, ok hafa þeir haft optast meira lið ok fengit þó minna hlut í várum skiptum. En nú hǫfum vér miklu meira lið, ok mun þat nú þykkja líkligt þeim mǫnnum, er fyrir skǫmmu hafa mist fyrir þeim góða frændr sína, at hér myni vel bera til um hefnð, þvíat þeir hafa lengi nú áðr rekizk undan oss í sumar;

hǫfum vér þat opt mælt, ef þeir biði vár, svá sem nú er sagt at vera myni, at vér myndim hætta til fundar við þá. Nú er þat at segja frá mínu skaplyndi, at ek vil leggja til orrostu við þá, ef þat er eigi í mót konungs vilja, þvíat ek ætla enn, sem fyrr hefir verit, at þeir myni fyrir verða láta, ef vér leggjum skeleggliga at; mun ek þar til leggja, er ǫðrum þykkir torvelligast.« At rœðu Grégóríí varð mikill rómr ok létusk allir búnir at leggja til orrostu við þá Hákon. Var þá róit ǫllum skipunum upp eptir ánni, til þess er hvárir sá aðra; þá viku þeir Ingi konungr af árstrauminum út undir eyna; átti konungr þá tal við stýrimenn alla ok bað þá skipa til atlǫgu ok kvaddi þá at Erling skakka, segir, sem satt var, at engi var í því liði vitrari maðr ok kœnni í orrostu, þó at sumir væri enn meiri ákafamenn; veik konungr þá enn rœðunni til fleiri lendra manna, nefndi suma á nafn, en lauk svá rœðu sinni, at hann bað þat hvern til leggja, er hann sá at ráði gegndi, en síðan alla saman verða á eitt sátta.

K. 6. Tala Erlings.

Erlingr skakki svaraði rœðu konungs: »skyldr em ek, konungr, at þegja eigi við rœðu yðarri; en ef þér vilið forvitnask, hvat mín ráðagørð mun vera, þá skal ek yðr láta þat heyra. Þessi ætlan, er nú er sett, er þvert frá mínu skapi, þvíat ek kalla þetta vera ófœru, at berjask við þá at svá búnu, þótt vér hafim lið mikit ok frítt; ef vér skulum veita þeim atlǫgu ok róa á straum þenna í móti, þar er iii. menn eru í hálfrými, þá verðr einn at róa, en annarr at hlífa þeim, hvat er þá nema einn þriðjungr liðs várs myni til vera at berjask? Lízk mér svá, sem óvígliga myni þeir komask við orrostu, er við árarnar eru ok bǫkum horfa við óvinum sínum. Gefið mér tómstund til ráðagørðar, en ek heit því þar í mót, at ek skal þat ráð þar til finna, fyrr en iii. dagar sé liðnir, at hógligarr skulu vér við komask at leggja á fund þeira«, — ok fanzk þat mjǫk í rœðu Erlings, at hann latti atlǫgunnar, ok eigi at síðr eggjuðu margir aðrir, ok kváðu þá Hákon mundu hlaupa á land upp enn sem fyrr — »ok hǫfum vér þá þeira ekki, segja þeir, en þeir hafa nú lítit lið, ok hǫfum vér ráð þeira alt í hendi«. Grégóríús rœddi um fám orðum ok sneiddi svá til, sem Erlingi gengi mjǫk þat til, er hann latti atlǫgunnar, at hann vildi þau ráð ónýta, er Grégóríús lagði til, heldr en hitt, at hann kynni þetta gǫrr at sjá en allir aðrir.

K. 7. Frá liði Hákonar konungs.

Ingi konungr mælti þá til Erlings: »mágr, segir hann, nú viljum vér þínum ráðum fram fara, hvernug hátta skal atlǫgunni; en fyrir því, at þess eru ráðamenninir fúsari, þá skulum vér nú at þeim leggja í dag«. Þá mælti Erlingr: »skútur allar ok léttiskip skulu róa út um eyna ok upp ina eystri kvísl ok svá ofan at þeim ok freista, at þeir megi leysa þá frá stikunum, en þá skulu vér róa stórskipunum neðan at þeim, ok veit eigi, áðr en reynt er, hvárt þeir leggja því betr at en ek, sem þeir eru óðari«. Þetta ráð líkaði ǫllum vel. Nes nǫkkut gekk fram milli þeira Hákonar, ok sá hvárgi skipin frá ǫðrum. En er skútnaherrinn røri ofan eptir ánni, þá sá þeir Hákon þat, en áðr hǫfðu þeir verit á talí ok ráðit ráðum sínum; gátu sumir, at þeir Ingi konungr mundu at leggja, en margir ætluðu, at þeir mundu eigi treystask, er mjǫk þótti seinkask atlagan, en þeir treystusk vel viðbúnaði sínum ok liði. Í þeira flokki var mart stórmenni; þar var Sigurðr af Reyri ok þeir Símunar-synir ii.; þar var ok Níkolás Skjaldvararson ok Eindriði, sonr Jóns mǫrnefs, er þá var ágætastr maðr ok vinsælstr í Þrœndalǫgum; margir aðrir váru þar lendir menn ok sveitarhǫfðingjar. En er þeir sá, at Inga menn røru mǫrgum skipum út eptir ánni, þá hugðu þeir Hákon, at þeir Ingi mundu flýja vilja, ok hjoggu tengslin frá skipunum, gripu þá til ára ok røru eptir þeim ok vildu reka þá. Skipin rendu skjótt fyrir straumi, ok er þau bar ofan eptir ánni fyrir nesit, er áðr var milli, þá sá þeir, at meginliðit Inga lá út við eyna Hísing. Lagsmenn Inga sá þá, hvar skip Hákonar fóru, ok hugðu, at þeir myndi at leggja; var þar þá þyss mikill ok vápnabrak ok eggjan, ok lustu þeir upp herópi, en þeir Hákon snøru skipum sínum at norðrlandinu, ok er þar víkhvarf nǫkkut, ok kómusk af strauminum. Þeir bjoggusk þar um, báru upp á land skutfestar ok snøru út framstǫfnum, ok tengðu saman ǫll skipin, létu austrfararknǫrruna liggja út frá ǫðrum skipum, annan fyrir ofan en annan fyrir neðan, ok tengðu þá við langskipin; en í miðjum flotanum lá konungsskipit ok þar næst Sigurðar skip, en á annat borð konungs skipinu lá Níkolás, en þar næst Endriði Jónsson; ǫll in smæri skip lágu útarr meirr; þeir hǫfðu náliga ǫll hlaðit skip sín af grjóti ok vápnum.

K. 8. Tala Sigurðar.

Sigurðr af Reyri talaði ok mælti svá: »Þat er nú vænt at fram myni koma, er oss hefir lengi heitit verit, at fundr várr Inga myndi verða; hǫfum vér nú ok mjǫk lengi við búizk, ok hafa margir várir félagar stórt berkt um, at eigi myndi flýja eða fálma fyrir Inga konungi eða Grégórío, ok er nú gott at minnask þeira orða; en vér megum með minna trausti um þat rœða, er fyrr hǫfum orðit nǫkkut tannsárir í várum viðrskiptum, ok er þat, sem hverr hefir heyrt, at vér hǫfum mjǫk opt svaðilfǫrum farit fyrir þeim; en eigi at síðr er oss nauðsyn at verða við sem mannligast ok standa sem fastast, þvíat þann eigum vér útveginn til þess, at vér mynim sigrinn hafa. En þótt vér hafim lið nǫkkuru færa, þá má þó auðna ráða, hvárir gagn skulu hafa; er sú ván bezt í váru máli, at guð veit, at vér mælum réttara. Ingi hefir áðr hǫggvit niðr brœðr sína ii.; en þat er engum manni blint, hverjar fǫðurbœtr hugðar eru Hákoni konungi, þær at hǫggva hann niðr sem aðra frændr sína, ok mun þat sýnask þenna dag. Hákon beiddisk eigi meira frá uphafi af Nóregi en þess þriðjungs, er faðir hans hafði átt, ok var honum þess varnat; en at minni virðing er Hákon betr til kominn at taka arf eptir Eystein, fǫðurbróður sinn, heldr en Ingi eða Símun skálpr eða aðrir þeir menn, er Eystein konung tóku af lífdǫgum. Mǫrgum myndi svá lítask, þeim er sálu sinni vildi þyrma ok hefði þvílíkir stórglœpir á hendr borizk sem Inga, at eigi myndi þora fyrir guði at kallask með konungsnafni, ok þat undrumk ek, er guð þolir honum þá ofdirfð, ok þat mun guð vilja, at vér steypim honum. Berjumk vér djarfliga, þvíat guð mun oss sigr gefa; en ef vér fǫllum, þá mun guð þat ǫmbuna oss við margfǫldum fagnaði, ef hann lér vándum mǫnnum valdz at ganga yfir oss. Fari menn stilliliga ok felmti eigi, ef orrosta teksk; gæti hverr sín ok sinna sveitbúa, en guð allra vár«. Góðr rómr var gǫrr at máli Sigurðar, ok hétu allir góðu um at verða vel við. Hákon konungr gekk upp á austrfararknǫrrinn, ok var þar sett skjaldborg um hann, en merki hans var á langskipinu, því er hann hafði áðr á verit.

K. 9. Frá liðsmǫnnum Inga konungs.

Nú er at segja frá Inga mǫnnum, þá er þeir sá, at Hákonar menn bjoggusk til orrostu, var þá áin ein milli þeira, þá gerðu

þeir hleypiskip út eptir liði sínu, því er brot hafði róit, at þeir skyldi aptr snúa, en konungr ok annat liðit beið þeira ok skipuðu liði sínu til atlǫgu. Þá tǫluðu hǫfðingjar ok segja liðinu fyrirætlan sína, þat fyrst, hver skipin skyldu næst liggja. Grégóríús mælti: »vér hǫfum mikit lið ok frítt; nú er þat mitt ráð, at þér, konungr, verið eigi í atlǫgunni, þvíat þá er allz gætt, er yðar er, ok eigi veit, hvar óskytja ǫr geigar. Þeir hafa þann viðbúnað, at ór húnkǫstulum á kaupskipunum er borit grjót ok skot; þá er þeim lítlu óhættara, er fjarran eru. Þeir hafa lið eigi meira, en þat er við várt hœfi lendra manna at halda orrustu við þá. Ek mun leggja mitt skip at því skipi þeira, er mest er; vænti ek enn, at skǫmm raun sé at berjask við þá; svá hefir enn optast verit á várum fundum, þótt annan veg hafi liðsmunr verit en nú er«. Þetta líkaði ǫllum vel, er Grégóríús mælti, at konungr sjálfr væri eigi í orrostu. Þá mælti Erlingr skakki: »því ráði vil ek fylgja, at þér, konungr, farið eigi til orrostu; lízk mér svá á viðbúnað þeira, sem vér mynim þurfa viðsjá at gjalda, ef vér skulum eigi fá mikit manntjón af þeim; þykki mér bezt um heilt at binda. Sú ráðagørð, er vér hǫfðum fyrr í dag, þá mæltu þar margir í mót því, er ek réð, ok sǫgðu, at ek vilda eigi berjask; en mér þykkir oss nú hafa snúizk til mikilla hœgenda, er þeir eru í brotu frá stikunum; en nú er svá komit, at ek mun eigi letja at leggja til orrostu, þvíat ek sé þat, er allir megu vita, hversu mikil nauðsyn á er, at støkkva óaldarflokki þessum er farit hefir um land alt með rán ok rifs, ok mætti menn eptir þat byggva land í friði ok þjóna einum konungi, þeim er svá er góðr ok réttlátr, sem Ingi konungr er, ok hefir þó lengi haft válk ok vendræði af ofsa ok ójafnaði frænda sinna, ok borit brjóst fyrir allri alþýðu ok lagt sik í margfaldan háska til at friða landit.« Mart talaði Erlingr ok snjalt, ok enn fleiri hǫfðingjar, ok kom í sama stað niðr, at allir eggjuðu atlǫgunnar. Þeir biðu þess, er alt kom saman lið þeira. Ingi konungr hafði þá Bœkisúðina ok lét hann at bœn vina sinna, at hann lagði eigi til orrostu, ok lá hann eptir við eyna.

K. 10. Uphaf orrostu.

Nú er liðit var búit, þá greiða þeir atróðrinn, ok ljósta upp hvárirtveggju herópi, tengðu þeir Inga menn ekki sín skip ok fóru ekki samfast, þvíat þeir røru þveran hvern strauminn, ok sveif mjǫk stórskipum. Erlingr skakki lagði at skipi Hákonar kon-

ungs ok stakk stafni at milli ok Sigurðar skips; tóksk þá orrosta; en skip Grégóríús sveif upp á grunninn ok hallaði mjǫk, ok kómusk þeir í fyrstu ekki við atlǫguna. En er Hákonar menn sá þat, þá lǫgðu þeir til ok sóttu at þeim, en skip Grégóríús lá fyrir. Þá lagði at Ívarr, sonr Hákonar maga, ok sveif saman lyptingunum. Ívarr krœkði stafnljá um Grégóríum, þar sem hann var mjóstr, ok hnykði at sér, ok hǫrfaði Grégóríús at borðinu út, en léinn upp eptir síðunni, ok var við sjálft, at hann myndi krœkja hann fyrir borð. Grégóríús varð lítt sárr, þvíat hann hafði spangabrynju. Ívarr kallaði á hann ok kvað hann þykbyrt hafa. Grégóríús segir, kvað hann svá um búa, at þess þurpti við, ok gekk þó ekki af. Þá var við sjálft, at þeir Grégóríús mundu verða fyrir borð at ganga, áðr en Áslákr ungi kom akkeri í skip þeira ok dró þá af grunninu. Þá lagði Grégóríús at skipi Ívars, ok áttusk þeir þá við langa hríð; var skip Grégóríús meira ok fjǫlmennara; fell mjǫk lið á Ívars skipi, en sumir hljópu fyrir borð. Ívarr varð sárr mjǫk, svá at hann var óvígr; en er skip hans var hroðit, þá lét Grégóríús flytja hann til landz ok kom honum undan ok váru þeir vinir síðan.

K. 11. Flótti Hákonar konungs.

En er Ingi konungr ok hans félagar sá, at Grégóríús var á grunninu, þá hét konungr á liðit, at þeir skyldu til róa; hann mælti: »þetta var it ósnjallasta ráð, er vér skyldum hér eptir liggja, en vinir várir fóru til bardaga; vér hǫfum þat skip, er mest er ok bezt skipat í ǫllum herinum; nú sé ek, at Grégóríó er liðs þǫrf, þeim manni, er ek á bezt at launa, ok leggjum til bardaga sem harðast; er þat ok réttast, at ek sjá í orrostu, þvíat ek vil sigrinn eignask, ef fæsk; en þótt ek vissa fyrir, at várir menn mundu ósigr hafa, þá væri oss þó sá einn til, at vera þar sem aðrir eru várir menn, þvíat ek má ekki at fœrask, ef missi þeira manna, er brjóst eru ok rǫskvastir eru ok lengi hafa verit forstjórar fyrir mér ok mínu ríki« — bað setja upp merkin, ok var svá gǫrt ok røru þeir yfir ána. Þá var bardagi sem óðastr, ok fekk konungr eigi rúm til atlǫgunnar; svá lágu skipin þrøngt fyrir; þá lǫgðu þeir undir austrfararknǫrruna; þar var borit á þá ofan kesjur ok pálstafir ok grjót svá stórt, at ekki helt við, ok máttu þeir ekki vera þar. En er liðsmenn sá þat, at konungr var kominn, þá ruddu þeir fyrir honum, ok lagði hann þá at skipi Eindriða Jónssonar. Þá eyddu Hákonar menn smáskipin

ok gengu upp á knǫrruna, en sumir á land. Erlingr skakki ok hans menn áttu harða sókn; hann var í fyrirrúmi; hann kallaði á stafnbúa sína ok bað þá ganga upp á konungsskipit; þeir svǫruðu, at þar var eigi dælt ok þar var járn á trjám fyrir. Erlingr gekk fram í stafninn ok dvalðisk þar litla hríð, áðr en þeir greiddu upgǫngu á konungsskipit ok hruðu þat skip; tók þá at flýja allr herrinn; eptir þat hljóp á kaf mart liðit ok mart flýði, en allr fjǫlðinn komsk á land, svá sem Einarr Skúlason segir:

229. Margr fell maðr af dreyrgu
marblakks á kaf saxi
(gnógt elði feksk gýgjar
glaum), rak ná fyr straumi;
elfr varð unda gjálfri
eitrkǫld roðin heitu,
vitnis fell með vatni
varmt ǫlðr í men Karmtar.

230. Mǫrg flutu auð, á úrga
(alm sveigði lið) hjalma
rauð flugu stǫl, í stríðri
stafnblóðug skip móðu,
áðr á grund af grœðis
gœðinga lið flœði,
sveit varð í rym rítar
rýr Hákonar, dýrum.

Einarr orti um Grégóríúm Dagsson flokk þann, er kallaðar eru Elfarvísur. Ingi konungr gaf grið Níkolási Skjaldvararsyni, þá er skip hans var hroðit, ok gekk hann þá til Inga konungs ok var með honum síðan, meðan hann lifði. Eindriði Jónsson hljóp á skip Inga konungs, þá er hans skip var hroðit, ok bað sér griða; konungr vildi gefa honum grið, en sonr Hávarðz klínings hljóp til ok hjó hann banahǫgg, ok var þat verk mjǫk lastat, en hann segir, at Eindriði hafði ráðit drápi Hávarðz, fǫður sins; Eindriði var mjǫk harmaðr ok þó mest í Þrœndalǫgum. Þar fell mart af liði Hákonar, en eigi fleiri hǫfðingjar; fátt fell af Inga liði, en mart var sárt. Hákon flýði á land upp, en Ingi fór norðr í Víkina sínu liði; hann var í Víkinni um vetrinn ok Grégóríús. En er þeir kómu til Bjǫrgynjar frá orrostu menn Inga konungs, synir Ívars af Eldu, Bergljótr ok þeir brœðr, þá drápu þeir Níkolás skegg, er gjaldkeri hafði verit, ok fóru síðan heim norðr í Þrándheim. Hákon konungr kom norðr fyrir jól, en Sigurðr var stundum heima á Reyri. Grégóríús hafði tekit honum grið af Inga, at skyldi hafa eignir sínar allar, þvíat þeir Grégóríús ok Sigurðr váru náfrændr. Hákon konungr var í kaupangi um jólin, ok bǫrðusk menn hans einn aptan um jólin í hirðstofunni snimma jólanna ok hǫfðu vii. menn bana ok margir urðu sárir. En eptir inn viii. dag jóla þá fóru þeir lagsmenn Hákonar inn á Eldu, Álfr hroði, sonr Óttars birtings, ok

nær lxxx. manna, ok kómu þar ǫndurða nótt, þá er hinir váru druknir, ok lǫgðu eld í stofuna, en þeir gengu út ok vǫrðusk; en þar fell Bergljótr, sonr Ívars, ok Ǫgmundr, bróðir hans, ok mjǫk mart manna. Þar hǫfðu verit nær xxx. manna inni. Um vetrinn í kaupangi norðr andaðisk Andrés Símunarson, fóstbróðir Hákonar konungs, ok var it mesta harmaðr. Erlingr skakki ok menn Inga konungs, þeir er í Bjǫrgyn váru, létu sem þeir mundu fara norðr þá um vetrinn ok taka Hákon, ok varð ekki af. Grégóríús sendi þau orð austan ór Konungahellu, ef hann sæti jamnær sem þeir Erlingr, at hann myndi eigi sitja kyrr í Bjǫrgyn, ef Hákon léti drepa vini Inga konungs í Þrándheimi ok lǫgunauta þeira.

K. 12. Bardagi á bryggjum.

Ingi konungr ok Grégóríús fóru austan um várit til Bjǫrgynjar; en þegar er Hákon spurði þat ok þeir Sigurðr, at Ingi var farinn ór Víkinni, þá fóru þeir austr it øfra í Víkina. En er þeir Ingi konungr kómu til Bjǫrgynjar, þá gerðisk ósætt milli Haldórs Brynjólfssonar ok Bjarnar Níkolássonar, ok spurði húskarl Bjarnar, hví hinn væri svá bleikr, þá er þeir mœttusk á bryggjum niðri, en hann kvað sér látit blóð. Eigi vilda ek svá verða við blóðlátit fisbleikr sem þú ert«. »En ek ætla, kvað hinn, at þú myndir verr við verða ok ódrengiligarr« — ok varð eigi uphaf meira at en svá; þá óx orð af orði, þar til er þeir deildu ok bǫrðusk því næst. Þá var sagt Haldóri Brynjólfssyni, at húskarl hans var særðr á bryggjum; en Haldórr drakk þar hjá í garðinum; gekk hann þá þangat til; en áðr váru þeir komnir húskarlar Bjarnar, ok þótti Haldóri þeir ójafnt skilit hafa, ok stǫkuðu þeir Bjarnar húskǫrlum ok knúskuðu þá. Þat var sagt Birni bukk, at Víkverjar bǫrðu húskarla hans á bryggjum niðri. Þá tóku þeir Bjǫrn vápn sín ok fóru til ok vildu hefna sinna manna; urðu þá áverkar miklir. Þá var sagt Grégóríó, at Haldórr, mágr hans, þurpti liðs, ok húskarlar hans váru hǫggnir niðr á stræti úti. Þá hljópu þeir Grégóríús í brynjur sínar ok fóru til. Þá spurði Erlingr skakki, at Bjǫrn, systurson hans, barðisk við þá Haldór ok Grégóríúm á bryggjum inn ok honum var liðs þǫrf; þá fór hann til þannug ok var allfjǫlmennr ok bað menn veita sér lið, kvað mǫnnum klæki í vera — »ef einn víkverskr maðr skal yfir oss ganga hér í frændhaga várum, ok mun oss þat æ ok æ uppi«. Þar fellu xiiii.

menn, ok hǫfðu ix. þegar bana, en v. ǫnduðusk síðarr ór sárum en mart varð sárt. Þá kómu Inga konungi orð, at þeir bǫrðusk inn á bryggjum Grégóríús ok Erlingr, ok fór hann til ok vildi skilja þá ok mátti engu á orka, þvíat þeir váru svá óðir hvárirtveggju. Þá kallaði Grégóríús á Inga konung, bað hann frá fara, kvað hann engu mundu mega á orka at svá gǫru, kvað hinn mestan geig, ef honum yrði nǫkkut — »þvíat eigi kann vita, hverr sá er, er eigi sparir óhapp við sik, ef hann þykkisk í fœri komask«. Þá fór konungr í brot. En er þurru hlaup in mestu, þá gengu þeir Grégóríús upp til Níkoláskirkju, en þeir Erlingr eptir, ok kǫlluðusk þá á. Síðan kom Ingi konungr í annat sinn ok sætti þá, ok vildu þeir þá hvárirtveggju, at hann skipaði einn milli þeira. Þá spurðu þeir, at Hákon var í Víkinni, ok fór Ingi konungr ok Grégóríús austr, ok hǫfðu mjǫk mart skipa. En er þeir kómu austr, þá stukku þeir Hákon undan, ok varð engi orrosta. Fór þá Ingi konungr inn til Óslóar, en Grégóríús var í Konungahellu.

K. 13. Dráp Munáns.

Grégóríús spurði til þeira Hákonar lítlu síðarr, þar sem heita Saurbýir, þat er uppi við markirnar. Hann fór þangat ok kom um nótt ok hugði, at þeir Hákon ok Sigurðr mundu vera á inum meira býnum, ok lǫgðu þar eld í hús. Þeir Hákon váru á inum minna bœnum, lǫgðu þeir til, þar er þeir sá eldinn, ok vildu duga hinum. Þar fell Munán, sonr Ála óskeyndz, bróðir Sigurðar konungs, fǫður Hákonar; þeir Grégóríús drápu hann, þegar hann vildi duga þeim, er inni váru brendir; þeir gengu út, ok var þar mart manna drepit. Ásbjǫrn jalda komsk af bœnum, hann var víkingr inn mesti, ok var sárr orðinn; en bóndi einn hitti hann, ok bað Ásbjǫrn, at bóndi skyldi hann láta undan ganga, ok lézk honum mundu gefa fé til. Bóndi lézk þat mundu gera, er hann var fúsari til, lézk opt hafa gengit hræddr fyrir honum ok hjó hann banahǫgg. Þeir Hákon ok Sigurðr kómusk undan, en mart var drepit lið þeira. Síðan fór Grégóríús austr til Konungahellu. Lítlu síðarr fóru þeir Hákon ok Sigurðr til bús Haldórs Brynjólfssonar á Vettaland ok lǫgðu eld í húsin ok brendu. Haldórr gekk út ok var hǫggvinn þegar, ok húskarlar hans með honum; váru þeir drepnir nær xx. menn allz. Sigríðr kona hans, systir Grégóríí, hana létu þeir ganga til skógar í brot í náttserk einum. Þar tóku þeir Ámunda, son

Gyrðar Ámundasonar ok Gyríðar Dagsdóttur, systurson Grégóríí, ok hǫfðu með sér; hann var þá v. vetra.

K. 14. Fall Grégóríús Dagssonar.

Grégóríús spurði þessi tíðendi, ok þótti honum mikit at; hann frétti vandliga at, hvar þeir væri. Grégóríús fór ór Konungahellu ofarla jólanna með miklu liði, ok kómu þeir til Fors inn xiiii. dag jóla ok váru þar um nóttina ok hafði þar óttusǫng affaradag jólanna, ok var honum lesit guðspjall eptir; þat var laugardag. Ok er þeir Grégóríús sá lið Hákonar, þá sýndisk þeim lið þeira Hákonar miklu minna en sitt lið. Á ein var í milli þeira, er þeir hittusk; hon heitir Befja; íss var illr á ánni, þvíat flóð gekk undir ísinn útan; þeir Hákon hǫfðu hǫggnar vakar á ánni ok mokat yfir síðan, svá at ekki mátti til sjá. Þá er Grégóríús kom at ánni, mælti hann, lézk illr sýnask íssinn kvað þeim þat ráð at fara til brúar, er lítlu ofarr var á ánni. Bóndaliðit segir ok kváðusk eigi vita, hví gegndi, er hann skyldi eigi þora at sœkja at þeim um ísinn, eigi meira lið en þeir hǫfðu fyrir, létu ís fullgóðan ok kvazk horfinalda þykkja. Grégóríús svarar, kvað sjaldan hafa þess þurpt at frýja sér allmjǫk áræðis ok kvað eigi enn þat skyldu, bað þá fylgja vel ok standa eigi á landi, ef hann gengr á ísinn, ok bað þeira ráð vera, at ganga á ís vándan, en hann lézk ófúss — »en þeygi vil ek sitja yðr frýju« segir hann, ok bað bera merki sitt fram; gekk hann þá út á ísinn; en þegar er bóndaliðit fann, at íssinn var vándr, þá hvarf liðit aptr. Grégóríús lá í ísnum, ok eigi mjǫk; hann bað menn varask við, en eigi gekk fleira eptir honum en nær xx. menn, en annat lið hvarf aptr alt. Maðr skaut at honum ǫr ór flokki Hákonar ok laust undir kverk honum. Grégóríús fell þar ok xx. menn með honum, ok er þar nú lokit ævi hans. En þat var almæli, at hann hafi verit mestr hǫfðingi lendra manna í Nóregi í þeira manna minnum, er þá váru uppi, ok bezt verit við oss Íslendinga, síðan er Eysteinn konungr andaðisk inn ellri. Lík Grégóríí var fœrt á Hǫfund upp ok grafit í Gimsey at nunnusetri, því er þar er. Þar var þá Baugeið abbadis, systir Grégóríí.

K. 15. Frá Inga konungi.

Ármenn ii. fóru með tíðendin at segja Inga konungi inn í Ósló; en er þeir kómu þar, þá heimtu þeir konung á mál. Hann

spurði, hvat þeir segja tíðenda. »Fall Grégórii Dagssonar« sǫgðu þeir. »Hví bar svá illa at?« segir konungr. Þeir sǫgðu honum. Konungr svarar: »þeir réðu þar þá, er verr kunnu«. Þat er svá sagt, at hann kunni því svá illa, at hann grét sem barn; en er þat gekk af honum, mælti hann þetta: »ek vilda fara til fundar við Grégóríúm, þegar ek spurða dráp Haldórs, þvíat ek þóttumk vita, at Grégóríús myndi eigi sitja svá lengi, at hann myndi eigi til hefndar ráða; en þetta fólk lét, sem ekki væri jamskylt sem jóladrykkja sjá ok eigi mætti henni bregða; þvíat ek veit víst, ef ek væra þar, at annat tveggja myndi at meira ráði fram farit, eða vit Grégóríús myndim fara til einnar gistingar báðir ella. En þar er sá maðr farinn, er mér hefir beztr verit ok mest hefir landinu haldit í hendr mér; en þat hugða ek til þessa, at skamt myndi milli okkar verða. Nú skal ek einn við leggja, at fara til við Hákon, ok skal annat tveggja, at ek skal hafa bana, eða stíga yfir þá Hákon ella; en eigi er slíks mannz at hefndra, sem Grégóríús var, þótt þeir komi allir fyrir«. Maðr svarar, lét hann lítt mundu þurfa at leita þeira, kvað þá þannug ætla til fundar hans. Kristín var þar í Ósló, dóttir Sigurðar konungs, brœðrunga Inga konungs. Hann spurði, at hon ætlaði ór bœnum brot ok sendi henni orð ok spurði. hví hon vildi ór bœnum; en henni lézk agasamligt þykkja ok kvað eigi kvinna vist þar vera. Konungr bað, at hon skyldi eigi í brot fara — »með því at vér hafim gagn, sem ek ætla, þá muntu hér vel haldin, en með því at ek falla, þá munu vinir mínir eigi ná at búa um lík mitt, en þó skaltu biðja, at þér sé lofat at búa um líkit; máttu mér svá helzt launa þat, er ek hefi verit vel við þik«.

K. 16. Frá Inga konungi.

Blásíúsmessu at kveldi kom njósn Inga konungi, at Hákonar væri þá ván til býjarins. Þá lét Ingi konungr blása liðinu upp ór bœnum, ok var þar þá skorat nær xl. hundraða manna. Konungr lét vera fylkingina langa ok eigi meirr en v. menn á þykðina. Þá mæltu menn við konung, at hann skyldu eigi vera í orrostu, lézk þykkja mikil ábyrgð á honum — »ok veri Ormr, bróðir þinn, hǫfðingi fyrir liðinu«. Konungr segir: »þat ætla ek, ef Grégóríús lifði ok væri hann hér nú, en ek væra fallinn ok skyldi mín hefna, at hann myndi eigi liggja í fylsknum ok

myndi vera í orrostu sjálfr; en þótt ek sjá verr atskjótaðr fyrir vanheilsu sǫkum en hann var, þá skal ek eigi verr viljaðr við hann; ok er engi ván, at ek muna eigi í orrostu vera«. Svá segja menn, at Gunnhildr, er Símun hafði átt, fóstra Hákonar, léti sitja úti til sigrs Hákoni; en þat vitraði, at þeir skyldi berjask við Inga um nótt, en aldrigi um dag, kvað þá hlýða mundu; en Þórdís skeggja er sú kona nefnd, er sagt er at úti sat, en eigi veit ek sann á því. Símun skálpr hann hafði gengit í býinn ok lagzk niðr at sofa ok vaknaði við herópit. En er á leið nóttina, kom njósn til Inga konungs; var honum sagt, at þeir Hákon fóru þá útan á ísinn, en íss lá alt frá býnum út til Hǫfuðeyjar.

K. 17. Tala Inga konungs.

Ingi konungr með sinn her gekk þá út á ísinn ok setti fylking sína fyrir býinn. Var Símun skálpr í þann arminn, er út vissi til Þrælaborgar, en í þann arminn, er inn var fyrir Nunnusetr, var Guðrøðr Suðreyja konungr, sonr Óláfs klínings, ok Jón, sonr Sveins Bergþórssonar bukks. En er þeir Hákon kómu at fylking Inga konungs, þá œpðu hvárirtveggju heróp. Þeir Guðrøðr ok Jón báknuðu til þeira Hákonar ok létu þá vita, hvar þeir váru fyrir. Síðan snøru Hákonar menn þar at, en þeir Guðrøðr flýðu þegar, ok myndi þat vera nær xv. hundruð manna. En Jón ok mikil sveit með honum hljópu í lið Hákonar ok barðisk með þeim. Þetta var sagt Inga konungi. Hann svarar svá: »mikit hefir skilt vini mína; aldri myndi Grégóríús svá fara, meðan hann lifði«. Þá mæltu menn, báðu konunginn, at hesti skyldi skjóta undir hann, ok riði hann ór orrostu ok upp á Raumaríki — »muntu þar fá gnógt lið þegar í dag«. »Engi hugr er mér á því, segir konungr; opt hefi ek heyrt yðr þat mæla, ok þykki mér satt, at lítit lagðisk fyrir Eystein konung, bróður minn, síðan er hann lagðisk á flótta, ok var hann vel at sér gǫrr um alla hluti, þá er konung fríða. Nú kann ek þat sjá við vanheilendi mitt, hversu lítit fyrir mik mun leggjask, ef ek tek þat til, er honum skyldi svá mjǫk vefjask, jammikit sem atferð okra skilði ok heilsu ok alt eljan. Ek var þá á annan vetr, er ek var til konungs tekinn í Nóregi, en nú em ek vel xxv. Ek þykkjumk vandræði ok ábyrgðir hafa meirr haft í konungdóminum, heldr en skemtan ok indæli; ek hefi margar orrostur áttar, stundum með meira liði, stundum minna; hefir

sú mín gæfa mest verit, at ek hefi aldri á flótta komit; ráði guð lífi mínu, hversu langt vera skal, en aldri mun ek á flótta leggjask«.

K. 18. Fall Inga konungs.

En er þeir Jón ok hans félagar hǫfðu rofit fylking Inga konungs, þá flýðu þeir ok margir, er þar hǫfðu næst staðit; ok skilðisk þá ok riðlaðisk fylkingin, en er þeir Hákon sóttu þá fast — þá var ok komit at dagan —, þá var sótt at merki Inga konungs; í þeiri hríð fell Ingi konungr, en Ormr, bróðir hans, helt þá upp orrostu. Flýði þá mart fólkit upp í býinn. Ormr fór tysvar í býinn, síðan er konungr var fallinn, ok eggjaði liðit, ok hvártveggja sinn gekk hann út á ísinn ok helt upp orrostu. Þá sóttu þeir Hákon þann fylkingararminn, er Símun skálpr var fyrir, ok í þeiri atgǫngu fell af Inga liði Guðbrandr Skafhǫggsson, mágr konungs, en Símun skálpr ok Hallvarðr hikri gengusk á ok bǫrðusk með sveitir sínar ok ókusk út fyrir Þrælaborg; í þeiri hríð fellu þeir báðir Símun ok Hallvarðr. Ormr konungsbróðir fekk allgott orð ok flýði þó at lykðum. Áðr um vetrinn hafði Ormr fastnat sér Rǫgnu, dóttur Níkolás mása, er átt hafði Eysteinn konungr Haraldzson, ok skyldi þá ganga at brullaupinu sunnudaginn eptir. Blásíúsmessa var á frjádegi. Ormr flýði á Svíþjóð til Magnús, bróður síns, er þá var þar konungr, en Rǫgnvaldr var þar jarl, bróðir þeira; þeir váru synir Ingiríðar ok Heinreks halta; hann var sonr Sveins Sveinssonar Danakonungs. Kristín konungsdóttir bjó um lík Inga konungs, ok var hann lagðr í steinvegginn í Hallvarðzkirkju útar frá kór inum syðra megin; þá hafði hann verit konungr xxv. vetra. Í þeiri orrostu fell mart manna af hvárumtveggjum, en þó miklu fleira af Inga liði. Árni Frírekssen fell af Inga liði; en þeir Hákonar menn tóku upp brullaupsveizluna ok stórmikit hlutskipti annat.

K. 19. Frá Kristínu konungsdóttur.

Hákon konungr lagði þá land alt undir sik ok skipaði allar sýslur sínum mǫnnum ok svá kaupstaði. Þeir Hákon konungr ok hans menn hǫfðu stefnur sínar í Hallvarðzkirkju, er þeir réðu landráðum. Kristín konungsdóttir gaf fé til presti þeim, er kirkjulukla varðveitti, at hann leyndi manni hennar í kirkjunni, svá at sá mætti heyra hjal þeira Hákonar; en er hon varð vǫr

við, hvat þeir réðu, sendi hon orð til Bjǫrgynjar Erlingi skakka, bónda sínum, þau at hann skyldi aldri trúa þeim.

K. 20. Jartegn Óláfs konungs.

Sá atburðr varð á Stiklarstǫðum í orrostu, sem fyrr var ritat, at Óláfr konungr kastaði frá sér sverðinu Hneiti, þá er hann fekk sár. En einn hverr maðr, sœnskr at ætt, hafði brotit sverð sitt, ok tók sá upp sverðit Hneiti ok vá með því. En sá maðr komsk brot ór bardaga ok fór með ǫðrum flóttamǫnnum; kom hann fram í Svíþjóð ok fór heim til bús síns. Hafði hann sverð þat um alla sína ævi, en síðan hans sonr, ok tók hverr eptir annan þeira frænda, ok fylgði þat jafnan eign sverðzins, at hverr sagði ǫðrum nafn sverðzins ok svá þat, hvaðan þat var komit. En þat var miklu síðarr á dǫgum Kirjalax Miklagarðz keisara, at þar váru í garði stórar sveitir Væringja; þá bar svá at á einu sumri, þá er keisarinn var í herferð nǫkkurri, ok lágu þeir í herbúðum, Væringjar heldu vǫrð ok vǫkðu yfir konungi, lágu þeir á vǫllunum fyrir útan herbúðir; þeir skiptu nóttinni með sér til vǫku, en þeir, er áðr hǫfðu vakat, lǫgðusk þá niðr ok sváfu; þeir váru allir með alvæpni. Þat var siðr þeira, þá er þeir lǫgðusk til svefns, at hverr hafði hjálm á hǫfði ok skjǫld yfir sér ok sverð undir hǫfði, ok skyldi leggja hœgri hǫnd á meðalkafla. Einn hverr þeira félaga, sá er hlotit hafði vǫrð inn øfsta hluta nætr, þá vaknaði hann í dagan; þá var sverð hans í brotu; en er hann leitaði, þá sá hann sverðit, hvar lá á vellinum langt frá honum. Hann stóð upp ok tók sverðit, ætlaði hann, at félagar hans, þeir er vakat hǫfðu, mundu hafa gǫrt til spots at véla frá honum sverðit; þess synjuðu þeir fyrir sik. Slíkir atburðir urðu þrjár nætr. Þá undraðisk hann mjǫk sjálfr ok svá aðrir, þeir er þetta sá eða heyrðu, ok spurðu menn hann eptir, hverju þat myndi gegna. Þá segir hann, at sverð þat var kallat Hneitir ok Óláfr inn helgi hafði átt ok borit sjálfr í orrostu á Stiklarstǫðum; hann segir, hvernug síðan hafði farit sverð þat. Síðan var þetta sagt Kirjalax konungi; þá lét hann kalla til sín mann þann, er með sverð þat fór, fekk honum gull, þrenn jafnvirði sverðzins; en konungr lét sverðit bera í Óláfs-kirkju, þá er Væringjar halda; var þat þar síðan yfir altera. Eindriði ungi var þá í Miklagarði, er þessir atburðir gerðusk; sagði hann þessa sǫgu í Nóreg, svá sem Einarr Skúlason váttar

í drápu þeiri, er hann orti um Óláf konung inn helga, ok er þar kveðit um þenna atburð.

K. 21. Jartegnir Óláfs konungs.

Sá atburðr varð á Gríklandi, þá er þar var Kirjalax konungr, at konungr fór herferð á Blǫkumannaland; en er hann kom á Pézínavǫllu, þá kom þar á móti honum heiðinn konungr með óvígjan her. Þeir hǫfðu þangat haft hestalið ok vagna stóra mjǫk ok ofan á vígskǫrð. En er þeir bjoggu náttból sitt, þá skipuðu þeir vǫgnum, hverjum við annan, fyrir útan herbúðir sínar, en þar fyrir útan grófu þeir mikit díki; var þat þá alt saman vígi svá mikit, sem borg væri. Konungr inn heiðni var blindr. En er Grikja-konungr kom, þá settu heiðingjar fylking sína á vǫllum fyrir vagnaborg. Þá settu Grikir sína fylking þar í móti, ok ríðu hvárirtveggju ok bǫrðusk; fór þá illa ok óheppiliga; flýðu þá Grikir ok hǫfðu fengit mikit manntjón, en heiðingjar fengu sigr. Þá skipaði konungr fylking af Frǫkkum ok Flæmingjum, en síðan riðu þeir fram móti heiðingjum ok bǫrðusk við þá, ok fór sem inum fyrrum, at margir váru drepnir, en allir flýðu, þeir er undan kómusk. Varð þá Grikja-konungr reiðr mjǫk hermǫnnum sínum, en þeir svǫruðu honum, báðu hann þá taka til Væringja, vínbelgja sinna. Konungr segir svá, at hann vill eigi spilla gørsimum sínum svá, at leiða fá menn, þótt þeir væri hraustir, móti svá miklum her. Þá svaraði orðum konungs Þórir helsingr, er þá réð fyrir Væringjum: »þótt þar væri fyrir eldr brennandi, þá mynda ek ok mínir liðar þegar í hlaupa, er ek vissa, at þat keyptisk í at þér, konungr, hefðið þá frið eptir«. En konungr svarar: »heitið þér á inn helga Óláf konung yðarn til fulltings ok sigrs yðr«. Væringjar hǫfðu hálft v. hundrað manna; þá tóku þeir heit sitt með handfesti ok hétu því, at reisa kirkju í Miklagarði með sínum kostnaði ok góðra manna stoðum ok láta þá kirkju vígja til vegs ok dýrðar inum helga Óláfi konungi. Síðan runnu Væringjar fram á vǫllinn, en er þat sá heiðingjar, þá segja þeir konungi sínum, at þá fór enn lið af Grikja-konungs her — »ok er þetta, segja þeir, hǫnd full manna«. Þá svarar konungr: »hverr er sá inn tíguligi maðr, er þar ríðr á þeim hvíta hesti fyrir liði þeira?«. »Eigi sjám vér þann« segja þeir. Þar var eigi minni liðsmunr en svá, at lx. heiðingja væri í móti einum kristnum manni, en eigi síðr heldu Væringjar til bardaga alldjarfliga. En þegar er þeir kómu

saman, þá sló ótta í lið heiðingja ok hræzlu, svá at þeir tóku þegar at flýja, en Væringjar ráku þá ok drápu brátt mikinn fjǫlða; en er þat sá Grikir ok Frakkar, þeir er áðr hǫfðu flýit fyrir heiðingjum, sóttu þá til ok ráku flóttann með þeim; váru þá Væringjar komnir upp í vagnaborgina; varð þar it mesta mannfall. En er heiðingjar flýðu, þá varð handtekinn inn heiðni konungr, ok hǫfðu Væringjar hann með sér. Tóku þá kristnir menn herbúðir heiðingja ok vagnaborgina.

Uphaf Magnús konungs Erlingssonar.

K. 1.

Síðan er Erlingr varð þess víss, hver ráðagørð þeira Hákonar var, þá sendi hann boð ǫllum hǫfðingjum, þeim er hann vissi, at trúnaðarvinir hǫfðu verit Inga konungs, ok svá hirðsveitinni ok handgengnum mǫnnum konungs, þeim er undan hǫfðu komizk, ok húskǫrlum Grégóríí, ok gerði þeim stefnulag. En er þeir funnusk ok áttu tal sitt, þá rézk þat þegar, at þeir skyldu halda saman flokkinum, ok bundu þeir þat fastmælum milli sín. Síðan tǫluðu þeir, hvern þeir skyldu til konungs taka. Þá talaði Erlingr skakki, leitaði, ef þat væri ráð hǫfðingja eða annarra lendra manna, at tekinn væri til konungs sonr Símunar skálps, dóttur-son Haraldz gilla, en Jón Hallkelsson byndisk fyrir flokkinn. Jón mæltisk undan. Var þá leitat við Níkolás Skjaldvararson, systurson Magnús konungs berfœts, ef hann vildi gerask hǫfðingi fyrir flokkinum. Hann svaraði á þá lund, at þat væri hans ráð, at taka þann til konungs, er af konungaætt væri kominn, en þann til ráða fyrir flokkinn, er vænn væri til vits; lét mundu betra verða til liðs; var leitat við Árna konungsmág, ef hann vildi láta taka til konungs nǫkkurn sona sinna, brœðra Inga konungs. Hann svaraði því, at sonr Kristínar, dótturson Sigurðar konungs, væri bezt ættborinn til konungdóms í Nóregi — »er þar, segir hann, sá maðr til forráða með honum, er skylda berr til at vera forsjámaðr fyrir honum ok ríkinu, er Erlingr er, faðir hans, maðr vitr, harðráðr ok reyndr mjǫk í orrostum ok landráðamaðr góðr; mun hann eigi skorta til þessa ráðs framkvæmð, ef hǫfðingjar fylgja«. Tóku margir vel undir þetta ráð. Erlingr svarar: »svá heyrisk mér til, sem þeir sé flestir, er þessa máls er leitat við, er heldr fœrisk undan at taka upp vandann. Nú sýnisk mér jafnvíst, þótt vér hefim þetta mál, hvárt heldr er,

at tígnin fæsk þeim, er fyrir beitisk flokkinum, eða verðr hinn veg, sem áðr hefir nú mjǫk mǫrgum farit, þeim er slík stórræði hafa upp tekit, at fyrir þat hafa týnt allri eigunni ok þar með lífinu; en ef framgangrinn verðr at þessu máli, þá má vera, at þeir sé nǫkkurir, er vildi þenna kost hafa tekit; mun sá þess þurfa, er gengr í þenna vanda, at setja ramligar skorður við, at eigi sæti hann þá mótgangi eða fjandskap af þeim, er nú eru í þessu ráði«. Allir játtu því, at gera þetta samband með fullum trúnaði. Erlingr mælti: »þat er frá mér at segja, at næst þykki mér þat bana mínum at þjóna Hákoni, ok þótt mér þykki þetta it háskasamligsta, þá vil ek heldr til þess hætta, at láta yðr fyrir sjá, ok mun ek taka við forráðum floksins, ef þat er allra yðarra ráð ok fýsi ok vilið ér allir binda þetta með svardǫgum«. Allir játtu því, ok var á þeiri stefnu þat ráðit, at þeir skyldu Magnús Erlingsson til konungs taka. Síðan áttu þeir þing í býnum ok á því þingi var Magnús til konungs tekinn yfir land alt; þá var hann v. vetra gamall. Síðan gengu til handa honum allir menn, er þar váru, er hǫfðingjar hǫfðu verit Inga konungs, ok hafði hverr þeira slíkar nafnbœtr, sem áðr hafði haft með Inga konungi.

K. 2. Ferð Magnús konungs til Danmerkr.

Erlingr skakki byrjaði ferð sína ok réð sér til skipa ok hafði með sér Magnús konung ok alla handgengna menn, þá er þar váru; þar var í fǫr Árni konungsmágr ok Ingiríðr, móðir Inga konungs, ok synir hennar ii. ok Jón kutiza, sonr Sigurðar storks, ok húskarlar Erlings ok svá þeir, er verit hǫfðu húskarlar Grégóríí, ok hǫfðu allz x. skip. Þeir fóru suðr til Danmerkr á fund Valdamars konungs ok þeira Búriz Heinrekssonar, bróður Inga konungs. Valdamarr konungr var frændi skyldr Magnús konungs; þær váru systr, dœtr Haraldz konungs ór Gǫrðum austan, — hann var sonr Valdamars Jarizleifssonar —, Ingilborg, móðir Valdamars konungs, ok Málmfríðr, móðir Kristínar, móður Magnús konungs. Valdamarr konungr tók vel við þeim, ok váru þeir Erlingr lǫngum á stefnum ok ráðagørðum, ok kom þat upp af tali þeira, at Valdamarr konungr skyldi veita styrk Magnúsi konungi allan af sínu ríki, þann er hann þyrpti til þess at eignask Nóreg ok halda síðan, en Valdamarr skyldi hafa þat ríki í Nóregi, sem haft hǫfðu inir fyrri frændr hans, Haraldr Gormsson ok Sveinn tjúguskegg, Víkina alla norðr til Rygjarbits.

Var þessi ráðagørð bundin eiðum ok einkamálum. Síðan búa þeir Erlingr ferð sína af Danmǫrk ok sigldu út af Vendilskaga.

K. 3. Orrosta í Túnsbergi.

Hákon konungr fór þegar um várit eptir páskir norðr til Þrándheims; hann hafði þá skip ǫll, þau er átt hafði Ingi konungr. Hákon átti þing í býnum í kaupangi ok var hann þar til konungs tekinn um alt land; þá gaf hann Sigurði af Reyri jarldóm ok var hann þar til jarls tekinn. Síðan fóru þeir Hákon aptr suðr ok alt í Vík austr; fór konungr til Túnsbergs, en sendi Sigurð jarl austr í Konungahellu at verja land með sumu liðinu, ef Erlingr kœmi sunnan. Þeir Erlingr kómu at Ǫgðum ok heldu þegar norðr til Bjǫrgynjar. Þeir drápu þar Árna brigðarskalla, sýslumann Hákonar konungs, ok fóru aptr austr þaðan til móts við Hákon konung; en Sigurðr jarl hafði ekki orðit varr við sunnanferðina Erlings ok var hann þá enn austr við Elfi, en Hákon konungr var í Túnsbergi. Erlingr lagði við Hrossanes ok lá þar nǫkkurar nætr. Hákon konungr bjósk við í býnum. Erlingr lagði at býnum; þeir tóku byrðing einn ok hlóðu með viði ok hálmi ok lǫgðu í eld, en veðrit stóð upp í býinn, ok rak byrðinginn at býnum. Hann lét bera kaðla ii. á byrðinginn ok tengja við skútur ii., lét róa svá eptir, sem byrðinginn rak fyrir; en er eldrinn var mjǫk kominn inn at býnum, þá heldu þeir kǫðlum, er á skútunum váru, svá at eigi mátti býrinn brenna; reyk lagði svá þykt í býinn, at ekki sá af bryggjunum, þar sem fylking konungs stóð. Síðan lagði Erlingr ǫllu liðinu útan eptir á veðrit eldinum, ok skutu upp á þá. En er býjarmenn sá, at eldrinn nálgaðisk hús þeira, ok margir urðu sárir af skotum, þá gerðu þeir ráð sitt ok sendu Hróald prest langtǫlu út á fund Erlings, at taka sér grið ok býnum af Erlingi, ok rufu fylking konungs, þá er Hróaldr sagði þeim, at griðin váru tekin. En er býjarmannalið var brott farit, þá þyntisk lið á bryggjunum, eggjuðu þá sumir Hákonar menn, at við skyldi taka, en Ǫnundr Símunarson segir svá, er þá hafði mest ráð fyrir liðinu: »eigi mun ek berjask til ríkis Sigurði jarli, en hann sé hvergi nær«. Síðan flýði Ǫnundr ok þá alt lið með konungi ok fóru upp á land, ok fell þar mjǫk mart manna af Hákonar liði; svá var þá kveðit:

231. Ǫnundr kvazk eigi mundu
við orrostu kosta,
fyrr en sunnan siglði
Sigurðr jarl með húskarla;
mjǫk fara Magnús rekkar
mætir upp of stræti,
en Hákonar haukar
hart skunduðu undan.

Þorbjǫrn skakkaskáld segir svá:

232. Greitt frák, gumna dróttinn
gríðar fáks, í víðu,
trauðr esa tenn at rjóða,
Túnsbergi þér snúna;
hræddusk bjartra brodda
býjar menn við rennu;
ugðu eld ok sveigðan
alm dynviðir malma.

Hákon konungr fór it øfra norðr í Þrándheim; en er Sigurðr jarl spurði þetta, þá fór hann með skipum ǫllum, þeim er hann fekk, it ýtra norðr til móts við Hákon konung.

K. 4. Frá Erlingi ok Hákoni.

Erlingr skakki tók skip þau ǫll í Túnsbergi, er Hákon konungr átti; þar fekk hann Bœkisúðina, er Ingi konungr hafði átt. Erlingr fór síðan ok lagði undir Magnús alla Víkina ok svá norðr, alt sem hann fór, ok sat um vetrinn í Bjǫrgyn. Þá lét Erlingr drepa Ingibjǫrn sipil, lendan mann Hákonar konungs, norðr í Fjǫrðum. Hákon konungr sat í Þrándheimi um vetrinn, en eptir um várit bauð hann út leiðangri ok bjósk at fara suðr til móts við Erling. Þar váru þá með honum Sigurðr jarl, Jón Sveinsson, Eindriði ungi ok Ǫnundr Símunarson, Philippús Pétrsson, Philippús Gyrðarson, Rǫgnvaldr kunta, Sigurðr kápa, Sigurðr hjúpa, Frírekr kœna, Áskell á Forlandi, Þorbjǫrn, sonr Gunnars gjaldkera, Strað-Bjarni.

K. 5. Frá liði Erlings.

Erlingr var í Bjǫrgyn ok hafði lið mikit ok tók þat til ráðs, at hann lagði farbann fyrir kaupskip ǫll, er fara vildu norðr til kaupangs, fyrir því at hann hugði, at ofskjótt myndi koma Hákoni njósn, er skipin fœri í milli, ok fann þó þat til, at Bjǫrgynjar-menn væri makligri at hafa gœzku þá, er á skipunum var, þótt ódýrra væri keypt at byrðingsmǫnnum, en þeim þœtti fallit, heldr en flutt væri — »í hendr fjandmǫnnum várum ok óvinum, þeim til styrks«. Nú sǫmnuðusk skip til býjarins, þvíat mǫrg kómu hvern dag, en engi fóru í brot. Þá lét Erlingr setja upp skip sín, þau er léttust váru, ok lét þann kvitt fara, at hann myndi þar bíða ok veita viðrtǫku við vina sinna fulting ok frænda. En einn hvern dag lét Erlingr blása til stýrimanna

stefnu ok gaf þá lof ǫllum kaupskipa stýrimǫnnum at fara, hvert er þeir vildu; en er menn hǫfðu fengit leyfi af Erlingi skakka, þeir er fyrir byrðingum réðu ok áðr lágu albúnir at fara með varnaði sínum, sumir með kaupum, en sumir áttu ǫnnur ørendi, var þat þá ok veðr, er vel var segltœkt norðr með landi, ok fyrr en nón kvæmi þess dags, hǫfðu allir siglt, þeir er búnir váru; sótti sá sína ferð ákafligast, er skip hafði skjótast; kepðisk hverr við annan. En er þetta samflot kom norðr á Mœri, þar var þá fyrir lið Hákonar konungs, ok sjálfr hann var þar í liðsamnaði ok búnaði ok stefndi til sín lendum mǫnnum ok leiðangrsmǫnnum ok hafði þá áðr langa hríð ekki til tíðenda spurt af Bjǫrgyn, en nú fengu þeir eina njósn af ǫllum skipum, er sunnan fóru, at Erlingr skakki hafði upp sett skip sín í Bjǫrgyn, ok mundu þeir hans eiga þangat at vitja, ok segja, at hann hefði mikit lið. Þaðan sigldi Hákon til Véeyjar, en gerði frá sér inn í Raumsdal Sigurð jarl ok Ǫnund Símunarson, at fá sér lið ok skip, en hann sendi frá sér menn á Mœri hváratveggju. En er Hákon konungr hafði dvalzk fár nætr í kaupbœnum, þá lagði hann brot ok suðr nǫkkuru lengra, ok þótti sem þá myndi fljótara byrjuð þeira ferð ok lið myndi skjótara til hans koma. Erlingr skakki hafði leyft brotferð byrðingum ór Bjǫrgyn sunudag, en týsdag, er lokit var formessum, var blásit konungs lúðri ok stefnt til sín liðsmǫnnum ok býjarmǫnnum, ok setja fram skip þau, er áðr váru upp sett. Erlingr átti húsþing við lið sitt ok leiðangrsmenn, segir þá ætlan sína, nefndi menn til skipstjórnar, lét lesa upp, hverir skráðir váru á konungsskipinu. Lauk svá þessu þingi, at Erlingr bað hvern búask um í sínu rúmi, hvar sem skipat var, lét þann missa skyldu lífs eða lima, er þá dvelðisk eptir í bœnum, er hann lagði braut Bœkisúðinni. Ormr konungsbróðir lagði þegar brot sínu skipi um kveldit, ok flest skip hǫfðu áðr verit á floti.

K. 6. Frá Erlingi skakka.

Óðinsdag, áðr messur væri sungnar í býnum, lagði Erlingr brot ǫllu liðinu ór bœnum; þeir hǫfðu skip xxi.; þá var blásandi byrr sunnan með landi. Erlingr hafði með sér Magnús konung, son sinn; margir váru þar lendir menn ok hǫfðu it fríðasta lið. Þá er Erlingr sigldi norðr fyrir Fjǫrðu, þá sendi hann skútu inn af leið til bús Jóns Hallkelssonar ok lét taka Níkolás, son Símunar skálps ok son Máríu, Haraldzdóttur gilla, ok hǫfðu þeir

hann með sér út til liðsins; fór hann á konungsskipit. Frjádag þegar í óttu sigldu þeir á Steinavág; Hákon konungr lá þá í hǫfn þeiri, er heitir . . . . ., ok hafði xiiii. skip; var hann sjálfr ok menn hans uppi á eyjunni á leiki, en lendir menn hans sátu á haugi nǫkkurum. Þeir sá, at bátr nǫkkurr røri sunnan at eynni; ii. menn váru þar á ok létu þeir fallask í kjǫlinn ofan ok tóku þeir fram árum eigi óákafligarr; en er þeir kómu at landi, festu þeir eigi bátinn ok runnu báðir; en þetta sá ríkismenn ok rœddu sín í milli, at þessir menn mundu segja kunna tíðendi nǫkkur, stóðu upp ok gengu í móti þeim; ok þegar er þeir funnusk, spurði Ǫnundr Símunarson: »kunnuð þit nǫkkut segja til Erlings skakka, er þit farið svá ákafliga?«. Sá svarar, er fyrri mátti máli upp koma fyrir mœði sakir: »hér siglir Erlingr sunnan at yðr með xx. skip eða því nær ok mǫrg ýrit stór, ok munuð þér nú skjótt sjá segl þeira«. Þá segir Eindriði ungi: »ofnær nefi, kvað karl, var skotinn í auga.« Gengu þeir þá þegar skyndiliga þar til sem leikrinn var, ok því næst kvað lúðr við ok var blásinn herblástr ǫllu liði til skipa sem ákafligast, ok var þat í þann tíma dags, er mjǫk var matbúit. Til skipanna stefndi alt fólk, hljóp hverr þar út á skip, sem honum var næst, ok urðu skipin ójafnskipuð; taka þeir til ára, sumir reisa viðuna ok snúa norðr skipunum ok stefna til Véeyjar, fyrir því at þeir væntu sér þar mikils liðs af býjarmǫnnum.

K. 7. Fall Hákonar konungs.

Þessu næst sjá þeir segl þeira Erlings ok sjá hvárir aðra. Eindriði ungi hafði þat skip, er kallat var Draglaun, langskipsbúza mikil, ok hafði þá orðit liðfátt, þvíat þeir hǫfðu hlaupit á ǫnnur skip, er þar hǫfðu áðr á verit; þat var seinst skipa Hákonar; en þá er Eindriði kom gegnt eyinni Sekk, þá kom Bœkisúðin eptir þeim, er Erlingr skakki stýrði, ok festi saman þau skip. En Hákon var þá náliga kominn inn til Véeyjar, er þeir heyrðu lúðragang, þvíat aptr snøru þau skipin, er næst váru, ok vildu veita lið Eindriða, ok leggja þá hvárirtveggju til orrostu, svá sem við kómusk; fóru mǫrg seglin ofan þverskipa, en engi váru tengð, ok lǫgðu borð við borð. Þessi orrosta var ekki lǫng, áðr en skipan ryfisk á skipi Hákonar konungs, fellu sumir, en sumir hljópu fyrir borð. Hákon steypði yfir sik grári kápu ok hljóp á annat skip; en er hann hafði dvalizk þar lítla hríð ok þóttisk hann vita, at hann var með óvinum þar kominn,

ok er hann hugsaði fyrir sér, þá sá hann enga sína menn eða sín skip allnær; þá gekk hann á Bœkisúðina ok fram í stafnsveit ok bað sér griða, en stafnbúar tóku hann til sín ok gáfu honum grið. En í þessi hríð hafði orðit mikit mannfall ok þó meira af Hákonar mǫnnum. Fallinn var þá á Bœkisúðinni Níkolás, sonr Símunar skálps, ok var hans dráp kent þeim sjálfum Erlings mǫnnum. Eptir þetta varð hvílð á orrostu ok greiddusk sér hvár skipin. Þá var sagt Erlingi, at Hákon konungr var þar á skipinu ok stafnbúar hans hǫfðu tekit Hákon til sín ok heituðusk at verja hann. Erlingr sendi mann fram á skipit ok bað þat segja stafnbúum, at þeir varðveitti Hákon svá, at hann fœri eigi á brot, en lézk mundu eigi í móti mæla, at konungr hefði grið, ef þat væri ráð ríkismanna ok væri þaðan leitat um sættir. Stafnbúar mæltu allir, at hann skyldi mæla allra hǫfðingja heilastr. Þá lét Erlingr blása ákafliga ok bað menn þess, at menn skyldu leggja at skipum þeim, er óhroðin váru, segir, at þeir mundu eigi komask í betra fœri at hefna Inga konungs. Þá œpðu allir heróp ok eggjaði hverr annan ok greiddu til atlǫgunnar; í þessum þys var Hákon konungr særðr banasári, en eptir fall hans ok þá er hans menn urðu þess varir, þá røru þeir at fast ok kǫstuðu hlífunum ok hjoggu tveim hǫndum ok hirðu þá eigi um líf sitt. Þessi ofrausn gerðisk þeim brátt at skaða miklum, þvíat Erlings menn sá bera hǫggstaði á þeim; fell lið Hákonar konungs mikill hlutr; bar þat mest til, at liðsmunr var mikill ok menn Hákonar hlífðu sér lítt, en engi þurpti griðin at nefna af Hákonar mǫnnum, nema þeir einir, er ríkismenn tóku á vald sitt ok festu fé fyrir. Þessir menn fellu af Hákonar liði, Sigurðr kápa, Sigurðr hjúpa, Rǫgnvaldr kunta; en nǫkkur skip kómusk undan ok røru inn í fjǫrðu ok hjálpu svá lífi sínu. Lík Hákonar konungs var flutt inn í Raumsdal ok var þar jarðat. Sverrir konungr, bróðir hans, lét flytja lík Hákonar konungs norðr til kaupangs ok leggja í steinvegginn í Kristskirkju fyrir sunnan í kórinum.

K. 8. Flótti liðshǫfðingja Hákonar konungs.

Sigurðr ok Eindriði ungi, Ǫnundr Símunarson, Frírekr kœna ok enn fleiri hǫfðingjar heldu saman flokkinum, leifðu skipin í Raumsdal ok fóru síðan til Uplanda. Erlingr skakki ok Magnús konungr fóru liði sínu norðr til kaupangs ok lǫgðu land alt undir sik, hvar sem þeir fóru. Síðan lét Erlingr stefna Eyra-

þing; var þar Magnús tekinn um alt land til konungs. Dvalðisk Erlingr þar lítla hríð, þvíat honum þóttu Þrœndir ekki vera trúligir þeim feðgum; var Magnús þá kallaðr konungr yfir ǫllu landi. Hákon konungr var maðr heldr fríðr sýnum, vel vaxinn, hár ok mjór; hann var herðibreiðr mjǫk; því kǫlluðu liðsmenn hann Hákon herðibreið; en fyrir því at hann var ungr at aldri, hǫfðu aðrir hǫfðingjar ráðagørð með honum; hann var kátr ok lítillátr í máli, leikinn ok hafði ungmennis œði; vinsæll var hann við alþýðu.

K. 9. Uphaf Sigurðar konungs.

Markús á Skógi hét maðr uplenzkr, frændi Sigurðar jarls; Markús fóstraði son Sigurðar konungs; sá hét Sigurðr. Síðan tóku Uplendingar Sigurð til konungs með ráði Sigurðar jarls ok annarra hǫfðingja, þeira, er fylgt hǫfðu Hákoni konungi, ok hǫfðu þeir þá enn styrk mikinn liðs; fór flokkrinn optliga í tvenningu; var konungr ok Markús minnr á viðborða, en Sigurðr jarl ok aðrir hǫfðingjar með sínar sveitir meirr við háskann; fóru þeir með flokkinn mest um Uplǫnd, en stundum ofan í Víkina. Erlingr skakki hafði með sér jafnan Magnús, son sinn; hafði hann skipastól allan ok landvarnir; var hann í Bjǫrgyn um haustit hríð nǫkkura ok fór þaðan austr í Vík ok settisk í Túnsbergi, efnaði þar til vetrsetu ok samnaði at sér um Víkina skǫttum ok skyldum, þeim er konungr átti; hann hafði ok frítt lið ok mikit. En með því at Sigurðr jarl hafði lítit af landi, en mikit var fjǫlmenni, varð brátt féfátt, ok þar er eigi váru hǫfðingjar nær, þá varð eptir fénu leitat mjǫk aflaga, sumt með frekligum sakagiptum, en sumt berliga með ránum.

K. 10. Fyrdœmðr Sigurðr jarl.

Í þann tíma stóð Nóregs-veldi með blóma miklum; var bóndafólk auðigt ok ríkt ok óvant ófrelsi eða ófriði flokkanna; gerðisk brátt mikit orðlag ok stórar frásagnir, þá er rænt var. Víkverjar váru fullkomnir vinir Magnús konungs ok Erlings; olli því mest vinsælð Inga konungs Haraldzsonar, þvíat Víkverjar hǫfðu með sínum styrk jafnan þjónat undir þann skjǫld. Erlingr lét hafa varðhǫld á bœnum ok vǫkðu xii. menn hverja nótt. Erlingr átti jafnan þing við bœndr, ok var þar talat opt um óspekðir Sigurðar manna, ok með fortǫlum Erlings ok annarra liðsmanna, þá feksk mikill rómr til þess af bóndum, at

þat væri mikit happaverk, at menn léti þann flokk aldri þrífask. Árni konungsmágr talaði langt um þetta mál ok hart at lykðum; beiddi hann þess alla menn, er á váru þinginu, bæði liðsmenn ok bœndr ok býjarmenn, at menn skyldu gera vápnatak at því, at dœma með lǫgum Sigurð jarl ok allan flokk þeira til fjandans bæði lífs ok dauða; en með ákafa lýðsins ok óstilling, þá játtu allir því; var þetta ódœma-verk gǫrt ok fest, svá sem lǫg váru til at dœma á þingum. Hróaldr prestr langtala talaði um þetta mál; hann var maðr málsnjallr, ok kom sú tala mjǫk í einn stað, svá sem áðr hafði talat verit. Erlingr veitti um jólin í Túnsbergi, en konungr gaf mála þar um kyndilmessu.

K. 11. Frá Erlingi.

Sigurðr jarl fór með it fríðasta lið sitt um Víkina, ok gekk undir hann mart lið fyrir ofríkis sakir, en margir guldu fé; fór hann svá víða uppi á landi ok kom fram í ýmsum stǫðum; váru þeir sumir í flokkinum, er sér leituðu griða á laun til Erlings, en þar kómu þau svǫr í mót, at allir menn, þeir er þess leituðu, skyldu hafa lífsgrið, en þeir einir landzvist, er engi væri í stórsǫkum við hann. En er þat spurðu floksmenn, at menn skyldu eigi landzvistina hafa, þá helt þat mjǫk saman flokkinum, þvíat þeir váru margir, at sik vissu at því sanna, er Erlingi mundu þykkja mjǫk sakbitnir. Philippús Gyrðarson gekk til sætta við Erling ok fekk aptr eignir sínar ok fór aptr til búa sinna. Litlu síðarr kómu þar Sigurðar menn ok drápu hann. Mǫrg slǫg veittu hvárir ǫðrum í eltum eða í mannaaftǫkum, ok er þat ekki ritat, er eigi áttusk hǫfðingjar við.

K. 12. Frá Erlingi.

Þat var á ǫndverðri fǫstu, er njósn kom Erlingi, at Sigurðr jarl myndi koma á fund hans, ok var til hans spurt hér ok hvar, stundum nær, en stundum firr meirr. Erlingr gerði þá njósn frá sér, at hann skyldi varr verða, hvar sem þeir kvæmi fram; hann lét ok hvert kveld blása ǫllu liðinu upp ór býnum, ok lágu þeir um nætr í samnaði, ok var alt skipt liðinu í fylkingar. Þá kom Erlingi njósn, at þeir Sigurðr jarl váru þaðan skamt í brot upp á Ré. Erlingr byrjar þá ferðina ór bœnum ok hafði með sér alt bœjarfólk, þat er vígt var ok vápnat, ok svá kaupmenn, nema xii. menn, er eptir váru at gæta býjarins. Hann fór ór býnum týsdag í annarri viku langafǫstu eptir

nón, ok hafði hverr maðr sér tveggja daga vist; fóru þá um nóttina, ok varð þeim seint at koma liðinu ór býnum; um einn hest ok einn skjǫld váru ii. menn. Þá er skorat var liðit, þá var nær xiii. hundruð manna. En er njósn kom í mót þeim, var þeim sagt, at Sigurðr jarl var á Ré á þeim bœ, er Hrafnsnes heitir, með d. manna. Lét þá Erlingr kalla saman liðit ok segir þau tíðendi, er hann hafði spurt, en allir eggjuðu, at þeir skyldu skunda ok taka hús á þeim eða berjask þegar um nóttina. Erlingr talaði ok mælti svá: »þat mun líkligt þykkja, at fundr várr Sigurðar jarls myni brátt at berask; eru í þeira flokki ok margir aðrir þeir menn, er oss mætti minnisamt vera þeira handaverk, er þeir hjoggu niðr Inga konung ok svá marga aðra vára vini, sem seint er tǫlu á at koma; gerðu þeir þau verk með fjánda krapti ok fjǫlkyngi ok níðingskap, þvíat þat stendr hér í lǫgum várum ok landzrétti, at engi maðr hefir svá fyrir gǫrt sér, at eigi heiti þat níðingsverk eða morðvíg, er menn drepask um nætr. Hefir þessi flokkr sér leitat þeira heilla at tilvísan fjǫlkunnigra manna, at þeir skyldu um nætr berjask en eigi undir sólu; hafa þeir ok með þvílíkri framkvæmð þann sigr unnit, at stíga yfir hǫfuð þvílíkum hǫfðingja, sem þeir hafa at jǫrðu lagt. Nú hǫfum vér þat optliga sagt ok sýnt, hvernug afleitt oss sýnisk um þeira hátt, er þeir hafa um nætr til bardaga ráðit; skulu vér fyrir því heldr hafa hinna hǫfðingja dœmi, er oss eru kunnari ok betra er eptir at líkja, at berjask um ljósa daga ok með fylking, en stelask um nætr á sofandi menn; hǫfum vér lið gott í móti, eigi meira her en þeir hafa; skulum vér bíða dags ok lýsingar ok haldask saman í fylkingu, ef þeir vilja nǫkkur áhlaup oss veita«. Eptir þat settisk niðr alt liðit; tóku sumir í sundr heyhjálma nǫkkura ok gerðu sér af ból, sumir sátu á skjǫldum sínum, ok biðu svá lýsingar. Svalt var veðr ok vátadrífa.

K. 13. Frá fylking Sigurðar jarls.

Sigurðr jarl hafði svá fremmi fengit njósnina, er liðit var komit nær at þeim; stóðu menn hans upp ok vápnuðusk ok vissu ógǫrla, hversu mikit lið þeir Erlingr hǫfðu; vildu sumir flýja, en flestir vildu bíða. Sigurðr jarl var vitr maðr ok snjallr í máli, en kallaðr ekki mikill áræðismaðr; var hann ok fúsari þá at flýja, ok fekk hann af því mikit ámæli af liðsmǫnnum. En er lýsa tók, tóku hvárirtveggju at fylkja liðinu; fylkði Sigurðr

jarl á brekku nǫkkurri fyrir ofan brúna milli ok býjarins; þar fell lítil á; en þeir Erlingr fylkðu ǫðrum megin árinnar; á bak fylking þeira váru menn á hestum vel vápnaðir; þeir hǫfðu konung með sér. Jarls menn sá þá, at liðsmunr myndi vera mikill, ok tǫlðu þat ráð at leita á skóginn. Jarl svarar: »þat segið þér, at mér fylgi engi hugr, en nú skal þat reyna; ok gæti nú hverr sín, at eigi flýi eða fálmi fyrr en ek. Vér hǫfum vígi gott, látum þá ganga yfir brúna, en er merkit kømr yfir brúna, þá steypumk vér á þá fyrir brekkuna, ok flýi nú engi frá ǫðrum«. Sigurðr jarl hafði brúnaðan kyrtil ok rauða skikkju ok drepit upp skautunum, fitskúa á fótum; hann hafði skjǫld ok sverð, er Bastarðr var kallat. Jarl mælti: »þat veit guð með mér, at heldr en þiggja mikit gull, þá vilda ek ná með Bastarði at koma einu hǫggvi við Erling skakka«.

K. 14. Fall Sigurðar jarls.

Lið Erlings skakka vildi ganga fram at brúnni; hann mælti, bað þá venda upp með ánni — »er á þessi lítil ok engi torfœra, þvíat slétt er at«. Var svá gǫrt. Jarls fylking fór upp eptir brekkunni gegnt til; en þá er þraut brekkuna ok slétt var yfir ána ok gott, þá mælti Erlingr, at hans menn skyldu syngva Pater noster ok biðja, at þeir hefði gagn, er betr gegndi. Þá sungu þeir kirjál allir hátt ok bǫrðu vápnum allir á skjǫldu sína; en við þann gný skutusk á brot ok flýðu ccc. manna af Erlings liði. Gekk Erlingr ok hans lið yfir ána, en jarls menn œpðu heróp; ok þeim brásk framhlaupit fyrir brekkuna at Erlings fylking; tóksk orrosta á framanverðri brekkunni; váru fyrst spjóta lǫg ok þegar brátt hǫggorrosta; fór á hæl jarls merki, svá at Erlingr ok hans menn kómusk upp á brekkuna. Varð þá skǫmm orrosta, áðr jarls lið flýði á skóginn, er at baki þeim var áðr. Þá var sagt Sigurði jarli ok báðu menn hann flýja. Hann segir: »fram vér nú, meðan vér megum«. Gengu þeir þá fram allhraustliga ok hjoggu til beggja handa. Í þeiri hríð fell Sigurðr jarl ok Jón Sveinsson ok nær lx. manna. Þeir Erlingr létu fátt manna ok ráku flóttann at skóginum. Þá kannaði Erlingr liðit ok hvarf aptr; hann kom þar at er þrælar konungs vildu draga klæði af Sigurði jarli, ok var hann eigi með ǫllu ørendr ok vissi þó ekki. Hann hafði fólgit sverð sitt í umgørð, ok lá þat hjá honum. Erlingr tók þat upp ok laust með þrælana, bað þá braut skríða. Eptir þat hvarf Erlingr aptr með liði sínu ok settisk í Túns-

bergi. Vii. nóttum síðarr en jarl fell tóku þeir Erlings menn Eindriða unga, ok var hann drepinn.

K. 15. Frá Markúsi.

Markús af Skógi ok þeir Sigurðr fóstrar réðu ofan í Víkina, er váraði, ok fengu sér þar skip. En er Erlingr spurði þat, þá fór hann austr eptir þeim, ok hittusk þeir í Konungahellu. Flýðu þeir Markús út í eyna Hísing; dreif þar ofan landzfólk, Hísingsbúar, ok gengu í fylking með Markús mǫnnum. Þeir Erlingr røru at landi, en Markús menn skutu á þá. Þá mælti Erlingr við sína menn: »tǫkum skip þeira, ok gǫngum ekki upp at berjask við landzher; Hísingsbúar eru illir heimsóknar, harðir menn ok óvitrir; munu þeir lítla hríð hafa flokk þenna með sér, þvíat Hísing er lítit land«. Svá var gǫrt, at þeir tóku skipin ok fluttu yfir til Konungahellu. Markús ok hans lið fóru upp á Markir ok ætluðu þaðan til áhlaupa; hǫfðu þá hvárir njósn af ǫðrum. Erlingr hafði fjǫlmenni mikit, nefndi þar til lið ór heruðum; veittu þá hvárigir ǫðrum árásir.

K. 16. Uphaf Eysteins erkibyskups.

Eysteinn, sonr Erlendz hímalda, var kosinn til erkibyskups eptir andlát Jóns erkibyskups. Eysteinn var vígðr á sama ári ok Ingi konungr fell. En er Eysteinn erkibyskup kom til stóls, var hann vel þokkaðr ǫllu landzfólki; hann var skǫrungr mikill, maðr ættstórr; tóku Þrœndir vel við honum, þvíat flest stórmenni í Þrœndalǫgum var bundit í frændsemi eða í nǫkkurum tengðum við erkibyskup, en allir fullkomnir í vináttu. Erkibyskup hóf þá málaleitan við bœndr, talaði fyrst um fjárþurpt staðarins ok þat með, hversu mikla upreist staðrinn þurpti at hafa, ef hann skyldi þá vera þeim mun sœmiligarr haldinn en áðr, sem hann var þá tígnari en áðr, er þar var erkibyskupstóll settr; hann beiddi þess bœndr, at þeir skyldu veita honum silfrmetinn eyri í sinn sakeyri, en áðr hafði hann sakmetinn eyri, sem gekk í konungs sakeyri; en þess auralags er helmingsmunr, at meiri er sá, er hann vildi hafa, silfrmetinn eyrir. En við styrk frænda erkibyskups ok vina, en framkvæmð hans sjálfs, þá gekk þetta við, ok var þat dœmt at lǫgum um ǫll Þrœndalǫg, ok þetta gekk við um fylki þau, er í hans erkibyskupsríki váru.

K. 17. Frá Markúsi ok Sigurði.

Sigurðr ok Markús, þá er þeir hǫfðu látit skip sín í Elfinni, sá þat, at þeir fengu ekki fang á Erlingi, þá snørusk þeir til Uplanda ok svá it øfra norðr til Þrándheims; var þeim þar vel fagnat; var Sigurðr þar til konungs tekinn á Eyraþingi. Réðusk þar til floksins margir góðra manna synir; réðu þeir þar til skipa ok bjoggusk skyndiliga, fóru, er sumraði, suðr á Mœri, ok tóku allar konungstekjur, hvar sem þeir fóru. Þeir váru í Bjǫrgyn lendir menn til landvarnar Níkolás Sigurðarson, Nǫkkvi Pálsson ok enn fleiri sveitarhǫfðingjar, Þórólfr dryllr, Þorbjǫrn gjaldkeri ok margir aðrir. Þeir Markús siglðu norðan ok spurðu, at Erlings menn hǫfðu fjǫlment í Bjǫrgyn, siglðu þar útleið ok suðr um. Þat hǫfðu menn á máli, at þat sumar hǫfðu Markús menn byr, hvar sem þeir vildu fara.

K. 18. Dráp Sigurðar.

Erlingr skakki, þegar hann spurði, at þeir Markús hǫfðu norðr snúit, þá helt hann norðr í Víkina, ok dró at sér lið ok varð brátt fjǫlmennr ok hafði skip stór ok mǫrg; en er hann sótti út í Víkina, fekk hann andviðri ok lá lengi hér ok hvar í hǫfnum alt þat sumar. En er þeir Markús kómu austr á Lista, þá spurðu þeir, at Erlingr hafði her óvígjan í Víkinni, vendu þá aptr norðr; en er þeir kómu á Hǫrðaland, þá ætluðu þeir til Bjǫrgynjar, en er þeir koma fyrir býinn, þá róa þeir Níkolás innan í móti þeim ok hǫfðu lið miklu meira ok skip stœrri. Sá þeir Markús þá engi annan sinn kost, en róa suðr undan, stefna sumir til hafs út, sumir suðr í sund, sumir í fjǫrðu inn, en Markús ok sumt lið með honum hljóp upp í ey þeiri, er Skarpa heitir. Þeir Níkolás tóku skip þeira, gáfu grið Jóni Hallkelssyni ok nǫkkurum mǫnnum ǫðrum, en drápu flest þat, er þeir náðu. Nǫkkurum dǫgum síðarr fann Eindriði heiðafylja þá Sigurð ok Markús; váru þeir fluttir til Bjǫrgynjar; var Sigurðr hǫggvinn út frá Grafdali, en Markús hengðr við annan mann á Hvarfsnesi; en þat var Mikjálsmessu. Flokr sá, er þeim hafði fylgt, dreifðisk þá.

K. 19. Frá Erlingi ok Hísings-búum.

Frírekr kœna ok Bjarni inn illi, Ǫnundr Símunarson, Ǫrnólfr skorpa, þeir hǫfðu róit á haf út með nǫkkurum skipum

ok heldu it ýtra með hafi austr fyrir land; en hvar sem þeir kómu við land, ræntu þeir ok drápu vini Erlings. En er Erlingr spurði dráp þeira Markús, þá gaf hann heimleyfi lendum mǫnnum ok leiðangrsmǫnnum, en hann sjálfr helt þá sínu liði austr yfir Foldina, þvíat hann spurði þar til Markús manna. Erlingr helt til Konungahellu, ok dvalðisk þar um haustit. Á fyrstu viku vetrar fór Erlingr út í eyna Hísing með miklu liði ok krafði þar þings. Hísingsbúar kómu ofan ok heldu upp þingi. Erlingr bar sakir á hendr þeim um þat, er þeir hǫfðu hlaupit í flokk með Markús mǫnnum ok fylkt liði í móti honum. Ǫzurr hét sá maðr, er ríkastr var bónda, er talaði af þeira hendi. Var þingit langt, en at lykðum festu bœndr dóm Erlingi, en hann gerði þeim stefnulag á viku fresti í bœnum, ok nefndi til xv. menn af bóndum at koma þar. En er þeir kómu, dœmði Erlingr á hǫnd þeim at gjalda ccc. nauta. Fóru bœndr heim ok unðu illa sínum hluta. Lítlu síðarr lagði ís á ána ok fraus inni skip Erlings; þá heldu bœndr gjaldinu ok lágu í samnaði um hríð. Erlingr bjó þar til jólaveizlu, en Hísingsbúar hǫfðu samburðarǫl ok heldu sveit um jólin. Um nóttina eptir fimta dag jóla, fór Erlingr út í eyna ok tók hús á Ǫzuri ok brendi hann inni, ok allz drap hann lxxxxx. manna ok brendi iii. bœi; fór síðan aptr í Konungahellu. Síðan kómu bœndr til hans ok guldu gjaldit.

K. 20. Dráp Fríreks ok Bjarna.

Erlingr skakki bjósk þegar um várit, er hann mátti flota skipum sínum fyrir ísum, ok fór ór Konungahellu. Hann spurði, at þeir herjuðu norðr í Víkinni, er verit hǫfðu fyrr Markús menn. Erlingr helt til njósnum um farar þeira, ok fór at leita þeira ok hitti þá, er þeir lágu í hǫfn nǫkkurri. Ǫnundr Símunarson ok Ǫrnólfr skorpa kómusk undan, en Frírekr kœna ok Bjarni inn illi urðu handteknir, ok drepit mart af sveitum þeira. Erlingr lét binda Frírek við akkeri ok kasta fyrir borð; var Erlingr af því verki it mesta óþokkaðr í Þrœndalǫgum, þvíat Frírekr átti þar ina beztu ætt. Bjarna lét Erlingr hengja ok mælti hann þá, sem hann var vanr, in mestu orðskrœpi, áðr hann var hengðr; svá segir Þorbjǫrn skakkaskáld:

233. Urð dró austan fjarðar
Erlingr at víkingum,
(mein fekk margr af Kœnu
maðr) es hann fór þaðra;
fœrðr vas fleinn meðal herða
Fríreks; ofar nekkvi
skoldi óþarfr ǫldum
illgjarn við tré Bjarni.

Ǫnundr ok Ǫrnólfr ok þær sveitir, er undan hǫfðu komizk, flýðu til Danmerkr, en váru stundum á Gautlandi eða í Víkinni.

K. 21. Vígðr Magnús konungr.

Erlingr skakki helt síðan til Túnsbergs ok dvalðisk þar lengi um várit; en er sumraði, helt hann norðr til Bjǫrgynjar; var þar þá allmikit fjǫlmenni. Þar var þá Stephánús légátús af Rúmaborg ok Eysteinn erkibyskup ok aðrir byskupar innlenzkir. Þar var ok Brandr byskup, er þá var vígðr til Íslandz; þar var ok Jón Loptsson, dótturson Magnús konungs berfœts; þá hafði Magnús konungr ok aðrir frændr Jóns tekit við frændsemi hans. Eysteinn erkibyskup ok Erlingr skakki váru opt á tali ok á einmælum; ok eitt sinn var þat í rœðum þeira, at Erlingr spurði: »er þat með sannendum, herra, er menn segja, at þér hafið aukit auralag um sakeyri yðarn við bœndr norðr í landit?«. Erkibyskup svarar: »þat er víst satt, at bœndr hafa mér þat veitt, at auka auralag um sakeyri minn; hafa þeir þat gǫrt at sjálfræði sínu, en með engum pyndingum, aukit í því guðs dýrð ok auðœfi staðar várs«. Erlingr segir: »hvárt eru þat lǫg, herra, ins helga Óláfs konungs, eða hafið ér tekit nǫkkuru frekara þetta mál, en svá sem ritit er í lǫgbókinni?«. Erkibyskup segir: »svá mun inn heilagi Óláfr konungr lǫgin hafa sett, sem hann fekk þá jáorð ok samþykki alþýðu til; en ekki finzk þat í hans lǫgum, at bannat sé at auka guðs rétt«. Erlingr segir: »vilið þér auka yðarn rétt, þá munuð þér styrkja vilja oss til þess, at vér aukim jammiklu konungs réttinn«. Erkibyskup segir: »aukit hefir þú nú áðr með gnógu nafn ok ríki sonar þíns; en ef ek hefi aflaga tekit auralǫgin af þeim Þrœndum, þá ætla ek stœrra bera hin lagabrotin, er sá er konungr yfir landi, er eigi er konungs sonr; eru þar hvárki til þess lǫg né dœmi hér í landi«. Erlingr segir: »þá er Magnús var til konungs tekinn yfir Nóregs ríki, var þat gǫrt með yðarri vitand ok ráði ok svá annarra byskupa hér í landi«. Erkibyskup segir: »því héztu þá Erlingr, ef vér samþykðim með þér, at Magnús væri til konungs tekinn, at þú skyldir styrkja guðs rétt í ǫllum stǫðum með ǫllum krapti þínum«. »Játi ek því, segir Erlingr, at ek hefi heitit at halda guðs lǫg ok landzrétt með ǫllum mínum styrk ok konungs. Nú sé ek hér betra ráð til, en hvárr okkarr kenni ǫðrum brigðmæli; hǫldum heldr ǫll einkamál vár; styrkið þér Magnús konung til ríkis, svá sem þér hafið heitit, en ek skal styrkja yðart ríki til

allra farsælligra hluta«. Fór þá ǫll rœðan mjúkliga með þeim. Þá mælti Erlingr: »ef Magnús er eigi svá til konungs tekinn, sem forn siðr er til hér í landi, þá meguð þér af yðru valdi gefa honum kórónu, sem guðs lǫg eru til at smyrja konung til veldis. En þótt ek sjá eigi konungr eða af konunga ætt kominn, þá hafa þeir konungar nú verit flestir í váru minni, er eigi vissu jafnvel sem ek til laga eða landzréttar; en móðir Magnús konungs er konungs dóttir ok drótningar skilfengin; Magnús er ok drótningar sonr ok eiginkonu sonr. En ef þér vilið gefa honum konungsvígslu, þá má engi hann taka síðan af konungdóminum at réttu. Eigi var Viljálmr bastarðr konungs sonr, ok var hann vígðr ok kórónaðr til konungs yfir Englandi, ok hefir síðan haldizk konungdómr í hans ætt á Englandi, ok allir verit kórónaðir. Eigi var Sveinn Úlfsson í Danmǫrk konungs sonr, ok var hann þó þar kórónaðr konungr, ok síðan synir hans, ok hverr eptir annan þeira frænda kórónaðr konungr. Nú er hér í landi erkistóll; er þat mikill vegr ok tígn landz várs; aukum vér nú enn með góðum hlutum; hǫfum konung kórónaðan eigi síðr en enskir menn eða Danir«. Síðan tǫluðu þeir erkibyskup ok Erlingr um þetta mál optliga, ok fór alt sáttgjarnliga. Síðan bar erkibyskup þetta mál fyrir légátann ok fekk auðvelliga snúit légátanum til samþykkis við sik. Átti erkibyskup þá stefnu við ljóðbyskupa ok aðra kennimenn ok bar þetta mál fyrir þá; en allir svǫruðu á eina lund, segja þat sitt ráð, sem erkibyskup vildi vera láta, ok fýstu allir, at vígsla fœri fram, þegar þeir funnu, at erkibyskup vildi svá vera láta; var þat þá allra dómr.

K. 22. Vígsla Magnús konungs.

Erlingr skakki lét búa í konungsgarði til veizlu mikillar, ok var hǫll in mikla tjǫlduð pellum ok bakklæðum ok búin með inum mesta kostnaði. Var þá veitt hirðinni ok ǫllum handgengnum mǫnnum; þar var fjǫlði boðsmanna ok margir hǫfðingjar. Magnús tók þá konungsvígslu af Eysteini erkibyskupi, ok þar váru at vígslunni aðrir v. byskupar ok légátinn ok fjǫlði kennimanna. Erlingr skakki ok með honum xii. lendir menn sóru lagaeiða með konungi. Ok þann dag, er vígslan var, hafði konungr ok Erlingr í boði sínu erkibyskup ok légátann ok alla byskupa, ok var sú veizla in vegsamligsta; gáfu þeir feðgar þar margar stórgjafar. Þá var Magnús konungr viii. vetra; iii. vetr hafði hann þá konungr verit.

K. 23. Frá sendimǫnnum Valdamars konungs.

Valdamarr Dana-konungr hafði þá spurt þau tíðendi af Nóregi, at þar var þá Magnús einn konungr, þá var eytt flokkum ǫllum ǫðrum þar í landi. Þá sendi konungr menn sína með bréfum til Magnús konungs ok þeira Erlings, minti þá á einkamál þau, er Erlingr hafði bundit við Valdamar konung, svá sem hér var fyrr ritat, at Valdamarr konungr skyldi eignask Víkina austan til Rygjarbits, ef Magnús yrði einvaldzkonungr í Nóregi. En er sendimenn kómu fram ok sýndu Erlingi bréf Dana-konungs ok hann skilr tilkall þat, er Dana-konungr hefir í Nóreg, þá bar Erlingr þetta fyrir aðra menn, þá er hann skaut ráðum til; en þeir sǫgðu allir eitt, at aldri skyldi Dǫnum miðla af Nóregi, þvíat menn sǫgðu, at sú ǫld hefði verst verit þar í landi, er Danir hǫfðu vald yfir Nóregi. Sendimenn Dana-konungs tǫluðu sitt mál fyrir Erlingi ok beiddu hann órskurðar. Erlingr bað þá fara með sér í Vík austr um haustit, segir, at hann myndi þá veita órskurð, er hann hefði hitta þá menn í Víkinni, er vitrastir váru.

K. 24. Frá Erlingi.

Erlingr skakki fór um haustit austr í Vík ok dvalðisk í Túnsbergi; gerði menn yfir til Borgar ok lét stefna þar iiii. fylkna þing í Borginni; síðan fór Erlingr þannug með liði sínu. En er þing var sett, þá talaði Erlingr ok segir frá því, hver ráðagørð hefði verit staðfest með þeim Danakonungi, þá er þeir Erlingr hǫfðu hafit flokk þenna fyrsta sinn — »vil ek, segir hann, ok halda ǫll einkamál þau, er vér gerðum þá, ef þat er vili ok samþykki yðart bóndanna, at þjóna Dana-konungi heldr en þessum konungi, er hér er vígðr ok kórónaðr til landz«. Bœndr svǫruðu Erlingi ok segja svá: »fyrir engan mun viljum vér gerask menn Dana-konungs, meðan einn vár er á lífi Víkverjanna«. Geystisk þá at múgr allr með ópi ok kalli ok báðu Erling halda eiða sína, er hann hafði þá svarit ǫllu landzfólki, at verja — »land sonar þíns, en vér skulum allir fylgja þér«. Sleit svá því þingi. Síðan fóru sendimenn Dana-konungs heim suðr til Danmerkr ok sǫgðu sitt ørendi slíkt sem var. Danir veittu Erlingi mikit ámæli ok ǫllum Norðmǫnnum, segja, at þeir væri aldri reyndir nema at illu; fóru þau orð um, at Dana-konungr myndi eptir um várit hafa úti her sinn ok herja í Nóreg. Erlingr

fór um haustit norðr til Bjǫrgynjar ok sat þar um vetrinn ok gaf þar mála.

K. 25. Frá bréfum Þrœnda.

Vetr þann fóru menn nǫkkurir danskir it øfra um land ok segja þat, sem margtítt er, at þeir skyldu til ins helga Óláfs konungs til vǫku. En er þeir kómu til Þrándheims, þá hittu þeir þar marga ríkismenn; segja þá ørendi sín, at Dana-konungr hafði sent þá at leita sér vináttu til þeira ok viðtǫku, ef hann kømr í land, en hann heitr at gefa þeim bæði ríki ok fé. Þessarri orðsending fylgði bréf ok innsigli Dana-konungs ok þat með, at þeir bœndrnir skyldu senda í mót sín bréf ok innsigli. Þeir gerðu svá ok urpusk flestir vel undir orðsending Dana-konungs. Sendimenn fóru aptr austr, er á leið langafǫstu. Erlingr sat í Bjǫrgyn. En er váraði, segja vinir Erlings honum pata þann, er þeir hǫfðu spurt af byrðingsmǫnnum, er komnir váru norðan ór Þrándheimi, at Þrœndir væri berir í fjándskap við hann ok þeir lýsti því á þingum sínum, ef Erlingr kvæmi í Þrándheim, at hann skyldi aldrigi koma út um Agðanes með fjǫrvi. Erlingr segir, at slíkt væri uplostning ok hégómi. Erlingr lýsti því, at hann myndi fara suðr á Unarheim til gagndagaþings ok lét búa snekkju xx.-sessu ok skútu xv.-sessu ok enn vistabyrðing. En er skipin váru búin, þá lǫgðusk á sunnanveðr hvǫss. Týsdag í gagndǫgum lét Erlingr blása liði sínu til skipa, en menn váru trauðir ór býnum ok þótti ilt at róa andróðann. Erlingr lagði norðr í Byskupshǫfn. Þá mælti Erlingr: »illa kurrið þér at róa andróðann; takið nú ok reisið viðurnar, dragið síðan seglin, ok látum ganga norðr skipin«. Þeir gerðu svá, siglðu norðr um daginn ok um nóttina. Óðinsdag at kveldi siglðu þeir inn um Agðanes; varð þá fyrir þeim samflot mikit, byrðingar ok róðrarferjur ok skútur; þat var vǫkulið; fóru inn til býjar, sumir fyrir þeim, en sumir eptir; gáfu býjarmenn engi gaum at fyrir þá sǫk um langskipasigling.

K. 26. Frá Erlingi ok Þrœndum.

Erlingr skakki kom til býjarins þann tíma, er sunginn var óttusǫngr uppi at Kristskirkju. Þeir Erlingr hljópu í býinn, ok var þeim sagt, at Álfr hroði, sonr Óttars birtings, lendr maðr, sat þá enn ok drakk með sína sveit. Erlingr veitti þeim atgǫngu; var Álfr drepinn ok flest ǫll sveit hans; fátt fell annarra manna,

þvíat flestir hǫfðu gengit til kirkju. Þetta var um nóttina fyrir upstigningardag. Þegar um morgininn lét Erlingr blása ǫllu liðinu út á Eyrar til þings; en á þinginu bar Erlingr sakir á Þrœndi ok kendi þeim landráð við konunginn ok sik ok nefndi til Bárð standala ok Pál Andréásson ok Razabárð — hann hafði þá býjarbyggð —, ok enn mjǫk marga aðra. Þeir svǫruðu ok fœrðu sik undan sǫkum. Þá stóð upp kapalín Erlings ok helt upp bréfum mǫrgum ok innsiglum ok spurði, ef þeir kendi innsigli sín þar, þau er þeir hefði sent um várit Dana-konungi; váru þá ok lesin upp bréfin. Þar váru ok þeir inir dǫnsku menn með Erlingi, er með bréfum hǫfðu farit um vetrinn; hafði Erlingr fengit þá til þess; segja þeir þá fyrir allri alþýðu hvers þeira orð, er mælt hafði — »svá mæltir þú, Razabárðr, ok barðir á brjóstit: ór þessu brjósti kómu at uphafi ǫll þessi ráð«. Bárðr svaraði: »œrr var ek þá, herra minn, er ek mælta slíkt«. Urðu þá engi fǫng ǫnnur en festa Erlingi sinn dóm á ǫllu því máli; tók hann þá þegar ógrynni fjár af mǫrgum mǫnnum, en lagði alla ógilda, þá er drepnir váru; fór síðan aptr suðr til Bjǫrgynjar.

K. 27. Ferð Valdamars konungs í Nóreg.

Valdamarr konungr hafði þat vár úti her mikinn í Danmǫrk ok helt liðinu norðr í Víkina. Þegar hann kom í veldi Nóregs konungs, þá hǫfðu bœndr fyrir samnað ok múg mannz. Konungr fóra friðsamliga ok spakliga; en hvar sem þeir fóru við meginland, þá skutu menn á þá, ok þótt i. eða ii. væri, ok þótti Dǫnum þat fullr illvili landzmanna. En er þeir kómu til Túnsbergs, þá stefndi Valdamarr konungr þar þing á Haugum, en ekki sótti til ór heruðum. Þá talaði Valdamarr konungr ok mælti svá: »auðsætt er um landzfólk þetta, at allir standa oss í móti; eigum vér nú ii. kosti fyrir hǫndum, þann annan, at fara herskildi yfir landit ok eira engu, hvárki fé né mǫnnum; hinn er annarr kostr, at fara suðr aptr við svá búit, ok er þat nærr mínu skapi, at fara heldr í austrveg til heiðinna landa, er gnóg eru fyrir, en drepa eigi hér kristit fólk, þótt þeir hefði œrna makligleika til þess«. En allir aðrir váru fúsir til at herja, en þó réð konungr, at þeir fóru aptr suðr, ok var þó allvíða rænt um úteyjar, ok hvarvetna þegar konungr var eigi nær. Fóru þeir suðr til Danmerkr.

K. 28. Ferð Erlings til Jótlandz.

Erlingr skakki spurði, at Dana-herr var kominn í Víkina; þá bauð hann út almenningi um alt land at liði ok skipum, ok varð þat it mesta herhlaup, ok helt her þeim austr með landi. En er hann kom til Líðandisness, spurði hann, at Dana-herr var farinn suðr aptr til Danmerkr ok þeir hǫfðu víða rænt í Víkinni. Þá gaf Erlingr heimleyfi ǫllu leiðangrsliði, en hann sjálfr ok nǫkkurir lendir menn sigldu með mjǫk mǫrg skip suðr eptir Dǫnum til Jótlandz. En er þeir kómu þar, sem heitir Dýrsá, þá lágu þar fyrir Danir, komnir ór leiðangri, ok hǫfðu skip mǫrg. Erlingr lagði at þeim ok barðisk við þá. Danir flýðu brátt ok létu mart manna, en þeir Erlingr ræntu skipin ok svá kaupstaðinn ok fengu þar allmikit fé ok fóru síðan aptr til Nóregs. Var þá um hríð ófriðr milli Nóregs ok Danmerkr.

K. 29. Ferð Erlings til Danmerkr.

Kristín konungsdóttir fór um haustit suðr til Danmerkr; fór hon á fund Valdamars konungs, frænda síns; þau váru systrabǫrn; fagnaði konungr henni forkunnar vel ok fekk henni veizlur þar með sér, svá at hon fekk þar vel haldit sína menn. Var hon opt á tali við konunginn, ok var hann allblíðr til hennar. En eptir um várit sendi Kristín menn til Erlings ok bað hann fara á fund Dana-konungs ok sættask við hann. Um sumarit eptir var Erlingr í Víkinni, hann bjó eitt langskip ok skipaði inu fríðasta liði sínu; síðan sigldi hann yfir til Jótlandz. Hann spurði, at Valdamarr konungr var í Randarósi; sigldi Erlingr þannug ok kom til býjarins þann tíma, er flest fólk sat um mat. En er þeir hǫfðu tjaldat ok fest skip sitt, gekk Erlingr upp ok þeir xii. saman, ok allir brynjaðir, hǫfðu hǫttu yfir hjálmum, en sverð undir mǫtlum, gengu til konungs herbergis. Þá fóru þar sendingar inn ok váru opin dyrrin; gengu þeir Erlingr þegar innar fyrir hásætit; mælti Erlingr: »grið viljum vér hafa, konungr, bæði hér ok til heimfarar«. Konungr leit við honum ok mælti: »ertu þar, Erlingr?«. Hann svaraði: »Erlingr er hér, ok seg oss skjótt, hvárt vér skulum grið hafa«. Þar váru inni lxxx. konunga manna, ok allir vápnlausir. Konungr mælti: »grið skuluð þér hafa, Erlingr, sem þú beiðisk; á engum manni níðumk ek, ef á minn fund kømr«. Þá kysti Erlingr á hǫnd konungi ok gekk út síðan til skips síns. Dvalðisk hann þar um hríð með

konungi; tǫluðu þeir um sættargørð milli sín ok landanna, ok kom þat ásamt, at Erlingr settisk þar í gísling með Danakonungi, en Ásbjǫrn snara, bróðir Absalóns erkibyskups, fór til Nóregs í gísling í móti.

K. 30. Tal Valdamars konungs ok Erlings.

Þat var eitt sinn, er þeir tǫluðu Valdamarr konungr ok Erlingr; mælti Erlingr: »herra, þat þykki mér líkast til sætta, at þér hafið alt þat af Nóregi, sem yðr var heitit í einkamálum várum; en ef svá er, hvern hǫfðingja vilið þér yfir setja þar, hvárt nǫkkurn danskan?«. »Nei, segir hann, engir Danahǫfðingjar munu fara vilja í Nóreg ok fásk þar við hart fólk ok óhlýðit, en hafa hér áðr œrit gott«. Erlingr mælti: »ek fór fyrir þá sǫk hingat, at ek vil fyrir engan mun missa yðarrar vináttu; higat til Danmerkr hafa fyrr farit menn af Nóregi, Hákon Ívarsson ok Finnr Árnason, ok gerði Sveinn konungr, frændi yðarr, hvárn tveggja þeira jarl sinn. Eigi em ek nú minni valdzmaðr í Nóregi, en þeir váru þá, ok gaf konungr þeim yfirsókn á Hallandi, því ríki, er hann átti áðr. Nú þykki mér, herra, þér vel mega unna mér þess landz, ef ek gerumk yðarr maðr handgenginn, at ek halda af yðr þessu ríki; svá ok Magnús konungr, sonr minn, má ok eigi mér þess synja, en ek vil við yðr vera skeyttr ok skyldr til allrar þjónostu, þeirar, er því nafni byrjar«. Slíkt talaði Erlingr ok annat þessu líkt ok kom svá at lykðum, at Erlingr gerðisk handgenginn Valdamar konungi, en konungr leiddi Erling til sætis ok gaf honum jarldóm ok Víkina til léns ok yfirsóknar. Þá fór Erlingr heim til Nóregs ok var síðan jarl, meðan hann lifði, ok helzk í sætt við Dana-konung jafnan síðan. Erlingr átti iiii. frillusonu, einn hét Hreiðarr, annarr Ǫgmundr; þeir váru sér um móður; iii. Finnr, iiii. Sigurðr, þeira móðir var Ása in ljósa; þeir váru yngri. Kristín konungsdóttir ok Erlingr áttu dóttur, er Ragnhildr hét; hon var gipt Jóni Þorbergssyni af Randabergi. Kristín fór af landi með þeim manni, er Grímr rusli var kallaðr; þau fóru út í Miklagarð ok váru þar um hríð ok áttu þau bǫrn nǫkkur.

K. 31. Uphaf Ólafs.

Óláfr, sonr Guðbrandz Skafhǫggssonar ok sonr Máríu Eysteinsdóttur konungs Magnússonar, var at fóstri með Sigurði agnhǫtt á Uplǫndum. En er Erlingr var í Danmǫrk, þá hófu

þeir fóstrar flokk Óláfr ok Sigurðr, ok réðusk til margir Uplendingar. Var þar Óláfr til konungs tekinn. Þeir fóru með flokkinn um Uplǫnd, en stundum í Víkina, stundum austr á Markir; ekki váru þeir á skipum. En er Erlingr jarl spurði til floks þessa, þá fór hann liði sínu í Víkina ok var á skipum um sumarit ok um haustit í Ósló ok veitti þar um jólin. Hann lét halda njósnum upp á landit til floksins, ok fór sjálfr upp á land at leita þeira ok með honum Ormr konungsbróðir; en er þeir kómu til vats þess, er heitir ....., þá tóku þeir skip ǫll, þau er váru við vatnit.

K. 32. Frá Erlingi.

Prestr sá, er sǫng á Ryðjǫkli, — þat er við vatnit —, bauð þeim jarli til veizlu ok at koma þar at kyndilmessu. Jarl hét fǫrinni, þótti þat gott at hafa þar tíðir; røru þeir þannug yfir vatnit um kveldit fyrir messudaginn. En prestr sá hafði annat ráð með hǫndum; hann sendi menn at bera njósn þeim Óláfi um farar Erlings; hann gaf þeim Erlingi sterkan drykk um kveldit ok lét allmjǫk drekka. En er jarl fór at sofa, þá váru rekkjur þeira búnar í veizlustofunni; en er þeir hǫfðu lítla hríð sofit, vaknaði jarl ok spurði, ef þá myndi vera óttusǫngsmál. Prestrinn segir, at lítit var af nótt, bað þá sofa í ró. Jarl svarar: »mart dreymir mik í nótt, ok illa sef ek«. Hann sofnaði síðan. Annat sinn vaknaði hann ok bað prest upp standa ok syngva tíðir. Prestr bað jarl sofa, segir, at þá var mið nótt. Lagðisk jarl niðr ok svaf lítla hríð ok hljóp upp ok bað menn sína klæðask. Þeir gerðu svá ok tóku vápn sín, gengu til kirkju ok lǫgðu úti vápnin, meðan prestr sǫng óttusǫnginn.

K. 33. Bardagi á Ryðjǫkli.

Óláfi kom njósn um kveldit, en þeir gengu um nóttina vi. rastir gǫtu, ok þótti mǫnnum þat furðumikit farit. Þeir kómu á Ryðjǫkul um óttusǫng; niðamyrkr var sem mest. Þeir Óláfr gengu at stofunni ok œpðu þá heróp, drápu þar inni nǫkkura menn, er eigi hǫfðu gengit til óttusǫngs. En er þeir Erlingr heyrðu ópit, hljópu þeir til vápna sinna ok stefndu síðan ofan til skipanna. Þeir Óláfr mœttu þeim við garð nǫkkurn, varð þar bardagi; óku þeir Erlingr undan ofan með garðinum, ok hlífði garðrinn þeim; þeir hǫfðu lið miklu minna, ok fell mart af þeim ok mart varð sárt. Þat hjálp þeim mest, er þeir Óláfr kendu þá eigi; svá var myrkt; en Erlings menn leituðu einart til skipanna.

Þar fell Ari Þorgeirsson, faðir Guðmundar byskups, ok mart annarra hirðmanna Erlings. Erlingr varð sárr á vinstri síðu, ok segja sumir menn, at hann sjálfr drœgi sverðit á sik, þá er hann brá; Ormr var ok mjǫk sárr. Nauðuliga kómusk þeir á skipin ok létu þegar frá landi. Þat var kallat, at þeir Óláfr hefði ina mestu óhamingju borit til fundarins, svá sem þeir Erlingr váru fram seldir, ef þeir Óláfr hefði meirum ráðum fram farit. Síðan kǫlluðu menn hann Óláf ógæfu, en sumir kǫlluðu þá Hettusveina. Fóru þeir með flokk þann enn sem áðr uppi um land, en Erlingr jarl fór út í Víkina til skipa sinna ok var eptir um sumarit í Víkinni, en þeir Óláfr á Uplǫndum en stundum austr á Mǫrkum; hǫfðu þeir flokk þann svá annan vetr.

K. 34. Bardagi á Stǫngum.

Eptir um várit fóru þeir Óláfr út í Víkina ok tóku þar konungsskyldir, dvǫlðusk þar langa hríð um sumarit. Erlingr jarl spurði þat ok helt liði sínu austr til móts við þá, ok varð fundr þeira austan fjarðar, þar sem heitir á Stǫngum. Varð þar orrosta mikil, ok hafði Erlingr sigr. Þar fell Sigurðr agnhǫttr ok mart af Óláfs mǫnnum, en Óláfr kom á flótta; fór hann síðan suðr til Danmerkr ok var inn næsta vetr eptir á Jótlandi í Álaborg. En eptir um várit fekk Óláfr sótt, þá er hann leiddi til bana, ok er hann þar jarðaðr at Máríukirkju, ok kalla Danir hann helgan.

K. 35. Dráp Haraldz.

Níkolás kúfungr, sonr Páls Skoptasonar, var lendr maðr Magnús konungs; hann tók hǫndum Harald, er sagt var at væri sonr Sigurðar konungs Haraldzsonar ok Kristínar konungsdóttur, bróðir Magnús konungs sammœðri. Níkolás flutti Harald til Bjǫrgynjar ok fekk í hendr Erlingr jarli. Þat var háttr Erlings, ef óvinir hans kómu fyrir hann, at hann mælti ekki eða fátt við þá, ok stilliliga þat er var, ef hann var ráðinn at drepa, en hina hrakði hann sem mest í orðum, er hann vildi, at lífit hefði. Erlingr mælti fátt við Harald, ok var mǫnnum grunr á, hvat hann myndi fyrir ætla. Þá báðu menn Magnús konung, at hann skyldi friða fyrir Haraldi við jarl. Konungr gerði svá. Jarl svárar: »slíkt ráða þér vinir þínir; en þú munt lítla hríð ráða ríkinu í frelsi, ef þú skalt heilhugaráðum einum fram fara«. Síðan lét Erlingr Harald flytja yfir í Norðnes, ok var hann þar hǫggvinn.

K. 36. Uphaf Eysteins konungs Eysteinssonar.

Eysteinn er nefndr sá maðr, er kallaðisk sonr Eysteins konungs Haraldzsonar; hann var þá ungr maðr, eigi með ǫllu fullroskinn, er frá því er sagt, at hann kom fram á einu sumri austr í Svía-veldi ok fór á fund Birgis brosu; hann átti þá Brígiðam, dóttur Haraldz gilla, fǫðursystur Eysteins; bar Eysteinn upp fyrir þau sín ørendi ok bað þau sér fultings. Jarl ok bæði þau tóku vel hans máli ok hétu honum sínu trausti; dvalði hann þar um hríð. Birgir jarl fekk Eysteini nǫkkurn liðkost ok góða penninga til skotsilfrs sér ok leysti hann vel af hendi; hétu þau bæði honum sinni vináttu. Eysteinn fór þá norðr í Nóreg ok kom ofan í Víkina; dreif þá þegar lið til hans ok eflðisk flokr sá; tóku þeir Eystein til konungs, ok fóru þeir með flokk þann í Víkinni um vetrinn. En fyrir því at þeim varð féfátt, þá ræntu þeir víða, en lendir menn ok bœndr gerðu lið at þeim; en er þeir váru ofrliði bornir, þá flýðu þeir brot á skóga ok lágu lǫngum á eyðimǫrkum; gengu þá klæði af þeim, svá at þeir spentu næfrum um fótleggi sér; þá kǫlluðu bœndr þá Birkibeina. Þeir hljópu opt í byggðina ok kómu fram hér ok hvar ok réðu þegar til áhlaupa, er eigi var fjǫlment fyrir. Þeir áttu nǫkkurar orrostur, svá at fylkt var til, ok hǫfðu þeir sigr í ǫllum. Á Krókaskógi lagði þeim nær ófǫr; kom at þeim bónda-samnaðr, fjǫlði liðs. Birkibeinar feldu brota fyrir þá ok hljópu síðan á mǫrkina. Birkibeinar váru ii. vetr í Víkinni, svá at þeir kómu ekki norðr í land.

K. 37. Frá Magnúsi konungi ok Erlingi jarli.

Magnús konungr hafði þá verit xiii. vetr konungr, er Birkibeinar hófusk. It iii. sumar réðu þeir sér til skipa, fóru þá fyrir land fram, fengu sér fjár ok lið. Þeir váru fyrst í Víkinni, en er á leið sumarit, stefndu þeir norðr í land, fóru svá skyndiliga, at ekki kom njósn fyrir þá, fyrr en þeir kómu til Þrándheims. Birkibeinar hǫfðu mest í flokki sínum Markamenn, Elfargríma, ok mjǫk mart hǫfðu þeir af Þelamǫrk, ok vel váru þeir þá vápnaðir. Eysteinn, konungr þeira, var fríðr ok fagrleitr, lítilleitr, ekki mikill maðr; hann var kallaðr af mǫrgum mǫnnum Eysteinn meyla. Magnús konungr ok Erlingr jarl sátu í Bjǫrgyn, þá er Birkibeinar siglðu norðr um, ok urðu ekki við þá varir. Erlingr var maðr ríkr, spakr at viti, hermaðr inn mesti, ef ófriðr var, landráðamaðr góðr ok stjórnsamr, kallaðr heldr grimmr ok

harðráðr; en hitt var þó mest, at hann lét óvini sína fá eina landzvistina fá, þótt beiddisk, ok urðu fyrir þá sǫk margir til at hlaupa í flokkana, þegar er hófusk í móti honum. Erlingr var hár maðr ok harðvaxinn, nǫkkut barraxlaðr, langleitr, skarpleitr, ljóslitaðr, ok gerðisk hárr mjǫk, bar halt hǫfuðit nǫkkut, hugaðlátr ok veglátr, hafði forneskju klæðabúnað, langa uphluti ok langar ermar á kyrtlum ok á skyrtum, valskikkjur, upháfa skúa. Slíkan búnað lét hann konung hafa, meðan hann var ungr, en þá er hann réð sjálfr, bjó hann sik mjǫk í skart. Magnús konungr var léttlátr ok leikinn, gleðimaðr mikill ok kvinnamaðr mikill.

K. 38. Frá Níkolási.

Níkolás, sonr Sigurðar Hranasonar, hann var sonr Skjaldvarar, dóttur Brynjólfs úlfalda, systur Halldórs Brynjólfssonar, en sammœðra við Magnús konung berfœtt. Níkolás var inn mesti hǫfðingi; hann átti bú á Hálogalandi í Ǫngli, þar sem heitir á Steig. Níkolás átti garð í Niðarósi ofan frá Jóanskirkju, þar sem átti Þorgeirr kapalín. Níkolás var opt í kaupangi, ok hafði hann ráð ǫll fyrir býjarmǫnnum. Skjaldvǫru, dóttur Níkolás, átti Eiríkr Árnason; hann var ok lendr maðr.

K. 39. Frá Eiríki ok Níkolási.

Þat var Máríumessu ina síðarri, er menn gengu frá óttusǫng í býnum, at Eiríkr gekk til Níkolás ok mælti: »mágr, þat segja fiskimenn nǫkkurir, er útan eru komnir, at langskip siglði útan eptir firðinum, ok geta menn, at Birkibeinar myni vera, ok er sá til, mágr, at láta blása býjarliði ǫllu með vápnum út á Eyrar«. Níkolás svarar: »ekki fer ek, mágr, at fiskimanna kvittum; mun ek gera njósn út á fjǫrðinn, en hǫfum þing í dag«; gekk Eiríkr heim, en er hringði til hámessu, gekk Níkolás til kirkju. Eiríkr kom þá til hans ok mælti: »þat hygg ek, mágr, at sǫnn sé njósnin; eru nú þeir menn hér, er sét kveðask hafa seglin; þykki mér nú þat ráð, at vit ríðim ór býnum ok samnim oss liði«. Níkolás svarar: »kvaksamr ertu svá, mágr, hlýðum fyrst messu; gerum þá ráð vár síðan«; gekk Níkolás til kirkju. En er messa var sungin, gekk Eiríkr til Níkolás ok mælti: »mágr, nú eru hestar mínir búnir; vil ek brot ríða«. Níkolás svarar: »far vel þú þá; vér munum hafa þing á Eyrum ok kanna, hvat liðs er í býnum«. Reið þá Eiríkr í brot, en Níkolás gekk í garð sinn ok síðan til borða.

K. 40. Fall Níkolás.

En í þann tíma er vist var sett, kom maðr inn ok segir Níkolási, at þá røru Birkibeinar í ána. Þá kallaði Níkolás, at hans menn skyldu vápnask, en er þeir váru vápnaðir, bað Níkolás þá ganga inn í loptit, ok var þat it ósnjallasta ráð, fyrir því ef þeir hefði varit garðinn, þá hefði býjarfólkit komit til at hjálpa þeim, þvíat Birkibeinar fyldu allan garðinn ok gengu síðan at loptinu umhverfis. Þeir kǫlluðusk á; buðu Birkibeinar Níkolási grið, en hann neitti. Síðan bǫrðusk þeir; hǫfðu þeir Níkolás til varnar bogaskot ok handskot ok ofngrjót, en Birkibeinar hjoggu húsin ok skutu sem tíðast. Níkolás hafði rauðan skjǫld, ok gyldir naglar í, ok stirndr, Viljálmsgǫrð. Birkibeinar skutu svá, at uppi stóð á reyrbǫndunum. Níkolás mælti: »lýgr skjǫldrinn nú at mér«. Þar fell Níkolás ok mikill hluti sveitar hans, ok var hann it mesta harmaðr. Birkibeinar gáfu grið ǫllum býjarmǫnnum.

K. 41. Eysteinn var til konungs tekinn.

Eysteinn var þar síðan til konungs tekinn, ok gekk alt fólk undir hann; hann dvalðisk um hríð í býnum, fór síðan inn í Þrándheim; þar kom mart lið til hans; þar kom til hans Þorfinnr svarti af Snǫs ok hafði sveit manna. Ǫndverðan vetr fóru þeir út til býjar; þá kómu til þeira synir Guðrúnar af Saltnesi, Jón ketlingr, Sigurðr ok Viljálmr. Þeir fóru upp ór Niðarósi til Orkadals; þá váru skoruð þar nær xx. hundruð manna; fóru svá til Uplanda ok þá út um Þótn ok Haðaland, þá á Hringaríki.

K. 42. Fall Eysteins konungs.

Magnús konungr fór í Vík austr um haustit með sumu liðinu ok Ormr konungsbróðir. Erlingr jarl var eptir í Bjǫrgyn ok hafði þar mikit lið ok skyldi gegna Birkibeinum, ef þeir fœri it ýtra. Magnús konungr settisk í Túnsbergi ok þeir Ormr báðir; veitti konungr þar um jólin. Magnús konungr spurði til Birkibeina uppi á Ré. Siðan fór konungr ór býnum með liði sínu ok þeir Ormr ok kómu á Ré. Snjár var mikill ok veðr furðukalt. En er þeir kómu á bœinn, þá gengu þeir ór túninu á veginn, ok fyrir útan við garðinn fylkðu þeir ok tráðu sér gadd; þeir hǫfðu eigi ǫll xv. hundruð manna. Birkibeinar váru á ǫðrum

bœnum, en sumt lið þeira hér ok hvar í húsum. En er þeir urðu varir við her Magnús konungs, heimtusk þeir saman ok skutu á fylking. En er þeir sá lið Magnús konungs, þá þótti þeim, sem var, at þeira lið var meira, réðu þegar til bardaga. En er þeir sóttu fram veginn, þá máttu fáir senn fram fara, en þeir, er hljópu af veginum, fengu snjá svá mikinn, at þeir fengu varla fram komizk, ok brásk þá fylking þeira, en þeir fellu, er fyrstir gengu fram brautina; var þá niðr hǫggvit merkit, en þeir, er þar váru næst, opuðu, en sumir slógusk á flótta. Magnús konungs menn fylgðu þeim ok drápu hvern at ǫðrum, er þeir náðu. Birkibeinar kómu þá ekki fylking á ok urðu berir fyrir vápnum, ok fell þá mart ok mart flýði. Var þá sem opt kann verða, þótt menn sé frœknir ok vápndjarfir, ef slǫg stór fá ok komi á flótta, at flestir verða illir aptrhvarfs. Tók þá at flýja meginlið Birkibeina, en fjǫlði fell, þvíat Magnús konungs menn drápu alt þat, er þeir máttu, ok váru engum manni grið gefin, þeim er þeir náðu, en flóttinn dreifðisk víðs vegar. Eysteinn konungr kom á flótta; hann hljóp í hús nǫkkut ok bað sér griða ok þess, at bóndi skyldi fela hann; en bóndi drap hann, fór síðan á fund Magnús konungs ok fann hann á Hrafnsnesi; var konungr inni í stofu ok bakaði sik við eld, ok var þar mart manna. Síðan fóru menn ok fluttu þannug líkit, báru inn í stofuna; bað konungr menn þá til ganga ok kenna líkit. Maðr einn sat í krókpallinum, ok var þat Birkibeinn, ok hafði engi maðr gaum gefit at honum; en er hann sá lík hǫfðingja síns ok kendi, þá stóð hann upp skjótt ok hart; hann hafði øxi í hendi, hljóp hann skjótt innar á gólfit ok hjó til Magnús konungs, kom á hálsinn við herðarnar. Maðr nǫkkurr sá, er øxin reið, ok skaut honum frá; við þat snørisk øxin ofan í herðarnar, ok varð þat mikit sár. Síðan reiddi hann upp øxina annat sinni ok hjó til Orms konungsbróður; hann lá í pallinum; hǫggit stefndi á báða fótleggina; en er Ormr sá, at maðr vildi drepa hann, brásk hann við skjótt, kastaði fótum fram yfir hǫfuð sér, ok kom øxin í pallstokkinn; stóð øxin fǫst; en vápn stóðu svá þykt á Birkibein, at varla mátti hann falla. Þá sá þeir, at hann hafði dregit um gólfit eptir sér iðrin, ok er þess mannz hreysti allmjǫk lofuð. Magnús konungs menn ráku flóttann lengi ok drápu alt þat, er þeir máttu. Þar fell Þorfinnr á Snǫs, ok fellu þar ok margir aðrir Þrœndir.

K. 43. Frá Birkibeinum.

Flokkr þessi, er Birkibeinar váru kallaðir, hǫfðu saman samnazk með fjǫlmenni miklu; var þat fólk hart ok menn inir vápndjǫrfustu ok lið heldr óspakt, fóru mjǫk geystir ok rasandi, síðan þeir þóttusk hafa styrk mikinn. Þeir hǫfðu í flokkinum fátt þeira manna, er ráðagørðarmenn væri, eða vanir væri stjórn landz eða laga eða her at stýra, en þótt sumir kynni betr, þá vildi þó flokkrinn allr hafa þat, er sjálfum sýndisk; þóttusk þeir øruggir af liðsfjǫlða sínum ok hreysti; en þat lið, er undan komsk, var mart sárt ok hafði látit vápn ok klæði, en alt félaust; sótti sumt austr á Markir, en mart á Þelamǫrk, þat flest, er þar átti kyn; sumt fór alt austr í Svía-veldi; allir forðuðu sér, þvíat lítil ván þótti griða af Magnúsi konungi eða Erlingi jarli.

K. 44.

Magnús konungr fór síðan út aptr til Túnsbergs, ok varð hann allfrægr af sigri þessum, þvíat þat var allra manna mál, at Erlingr jarl væri brjóst ok forusta fyrir þeim feðgum; en eptir þat er Magnús konungr hafði fengit sigr á svá styrkum flokki ok fjǫlmennum ok hafði haft minna lið, þótti þá svá ǫllum mǫnnum, sem hann myndi yfir alla ganga, ok at hann myndi þá vera því meiri hermaðr en jarl, sem hann var yngri.

I. Personregister.

B.

C.

D.

E.

H.

I.

J.

K.

L.

M.

T.

U.

V.

Y.

Z.

Þ.

Æ.

II. Stedsnavne.

F.

G.

H.

I.

J.

K.

L.

M.

N.

O.

P.

R.

S.

Æ.

Ö.

III. Folkenavne.

A.

B.

D.

E.

F.

G.

H.

I.

J.

K.

L.

M.

N.

O.

P.

R.

S.

T.

U.

V.

Y.

Þ.